

Begroting 2023

Home

Pagina 1

Een nieuwe raad, een nieuwe collegeperiode én een nieuwe opzet van de begroting.

Een begroting die overzichtelijker én beleidsmatiger is. Overzichtelijker doordat de belangrijkste informatie niet meer in 75 taakvelden maar in 18 programma's wordt toegelicht. Beleidsmatiger door een concretere uitwerking van de doelenbomen zodat helder is aan welke ambities dit college werkt en op welke manier. De BBV (Besluit Begroten en Verantwoorden) taakvelden zijn opgenomen in de paragraaf BBV.

De 18 programma's sluiten goed aan op de beleidsdossiers. Een toelichting op de overgang van de oude programma's naar de nieuwe programma's is opgenomen onder de Hoofdpijnen in de Leeswijzer.

Totaalbeeld

Pagina 2

Totaalbeeld

Het totaalbeeld van de begroting 2023 en de tweede herziening 2022.

[Voortgang 2022](#)

[College Agenda 2022-2026](#)

[Collegetargets 2022-2026](#)

[Financieel beeld 2023-2026](#)

[Coalitieakkoord](#)

[Raadsbehandeling](#)

[Commissies](#)

[Leeswijzer](#)

Voortgang 2022

Pagina 3

Voortgang 2022

De Voortgang 2022 geeft een totaalbeeld van de stand van zaken van de Tweede herziening 2022. De Voortgang bestaat uit 3 algemene blokken: een voorwoord, een Financieel beeld 2022 en een blok Corona en Oekraïne. Daarna is de Voortgang per programma in alfabetische volgorde opgenomen, deze is hetzelfde als de Voortgang per programma en tenslotte de Bedrijfsvoering.

[Financieel beeld 2022](#)[Corona en Oekraïne](#)[Voortgang per programma](#)[Bedrijfsvoering](#)

Voorwoord

‘Eén stad’: het belang van eenheid in de stad kan niet genoeg benadrukt worden in deze onzekere tijd waarin we gesteld staan voor grote opgaven. Veel Rotterdammers kampen met de enorme stijging van onder meer energiekosten en kosten van de dagelijkse boodschappen. Rotterdammers met een laag of zelfs modaal inkomen hebben grote moeite om rond te komen. Naast stijgende energie- en grondstofprijzen, schaarste aan brandstof en materialen zien we ook personeelstekorten, is er een woningtekort en ligt er een grote opgave rondom de klimaatverandering. Dit alles heeft gevolgen voor de lokale economie en het welzijn van Rotterdammers.

Dit alles stelt bewoners, ondernemers en organisaties voor fundamentele vraagstukken: hoe houden we elkaar als Rotterdammers overeind, hoe blijven bewoners meedoen en perspectief houden? Er is opnieuw veerkracht nodig en die vinden we door het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld actief te betrekken bij het vinden van oplossingen.

Met het uitbreken van de oorlog in Oekraïne heeft Rotterdam opnieuw laten zien snel in actie te kunnen komen. In beperkte tijd is er opvang en financiële en medische begeleiding geboden aan Oekraïense vluchtelingen. Het is nu belangrijk om koers te houden in het realiseren van onze ambities: stimulering van investeringen in de werkgelegenheid met toekomstperspectief, vernieuwing van de economie, klimaataanpak en verruiming van het woningaanbod. Dit doen we samen met de gemeenteraad. Maar bovenal gaat het ons om te investeren in het meest waardevolle van onze stad: de Rotterdammers zelf. Om te zorgen dat we één stad blijven, elkaar vasthouden. We staan als stadsbestuur voor belangrijke keuzes om de komende jaren de uitdagingen voor Rotterdam aan te gaan. Dat doen wij met het vertrouwen in de veerkracht, saamhorigheid en wendbaarheid van de Rotterdammers.

Maarten Struijvenberg, waarnemend Wethouder Financiën, Organisatie en Dienstverlening

Financieel beeld 2022

De begroting 2022 is geactualiseerd. Het totaal aan voorgestelde bijstellingen van de tweede herziening 2022 telt op tot **€ 165 miljoen positief**.

Financiële bijstellingen per programma x 1 miljoen

Algemene middelen	€ 76,2
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	- € 105,4
Beheer van de stad	€ 6,9
Belastingen	€ 16,1
Bestaande stad	- € 98,8
Bestuur	€ 0,4
Cultuur	- € 0,2

Dienstverlening	- € 7,9
Economische ontwikkeling	€ 3,1
Energietransitie	- € 22,9
Onderwijs	€ 1,1
Overhead	€ 8,0
Sport en recreatie	- € 1,1
Stedelijke ontwikkeling	€ 319,7
Veilig	- € 3,5
Volksgezondheid	- € 1,0
Werk en inkomen	€ 1,2
Zorg, welzijn en wijkteams	- € 26,6
Totaal bijstellingen	€ 165,3

De bijstellingen zijn voor € 80 miljoen het gevolg van het Coalitieakkoord en voor € 85 miljoen als gevolg van ramingsbijstellingen bij de 2e herziening 2022. Het positieve saldo van de bijstellingen in 2022 wordt toegevoegd aan de Algemene reserve. De meest omvangrijke bijstellingen van de 2e herziening 2022 die doorwerken in het financiële beeld zijn:

- Algemene middelen: actualisatie van het gemeentefonds (€ 18 miljoen)
- Belastingen: meeropbrengsten OZB niet woningen 2022 en oudere jaren (€ 15 miljoen)
- Beheer van de Stad: overdracht haven gerelateerde assets 2022 (€ 10 miljoen)
- Stedelijke ontwikkeling: Incidentele opbrengsten reguliere erfpachtbaten 2022 (€ 15 miljoen)

Daarnaast is er voor een bedrag van € 24 miljoen aan middelen doorgeschoven van 2022 naar latere jaren (kasschuiven). Kasschuiven worden beleidsmatig voor hetzelfde doel ingezet en zijn over de jaren heen saldoneutraal. Kasschuiven hebben wel een effect op het structureel exploitatiesaldo en het verloop van het weerstandsvermogen.

In de tabel hiernaast staan de bijstellingen per programma. In de Voortgang wordt per programma een samenvatting gegeven van de bijstellingen.

Per programma is onder het blokje Financiën een uitgebreide financiële toelichting opgenomen, waarbij de bijstellingen uit het Coalitieakkoord apart worden toegelicht.

Corona en Oekraïne

Corona

De aanwezigheid van vaccins en de mildere omikronvariant hebben ervoor gezorgd dat het openbare leven in 2022 weer op gang is gekomen, de maatregelen zijn afgebouwd en de noodregelingen zijn stopgezet. Hoewel het

virus niet weg is en in het najaar/winter weer de kop op kan steken is de houding ten opzichte van corona veranderd. De minister van Volksgezondheid heeft sectoren opgeroepen om zelf met plannen te komen in het geval er weer maatregelen nodig zijn.

Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling was in eerste instantie 1.000 vluchtelingen maar is inmiddels naar boven bijgesteld. Eind augustus werden er in Rotterdam ongeveer **2.500** Oekraïense vluchtelingen opgevangen waarvan 1.100 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.400 bij particulieren. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten worden gedekt door het rijk.

Voortgang per programma

Programma Algemene middelen

Beleidskader verbonden partijen en bestuurlijke relaties 2022-2016

Aan het begin van de nieuwe bestuursperiode wordt een nieuw beleidskader verbonden partijen en bestuurlijke relaties opgesteld. In dit beleidskader zijn de wettelijke basis, de beleidsuitgangspunten en het proces rond het aangaan, beheer en het afstoten van verbonden partijen samen met het beheer van bestuurlijke relaties op hoofdlijnen opgeschreven. Deze uitgangspunten zijn van toepassing voor de huidige bestuursperiode en gaan over de taakverdeling tussen de raad en het college en de manier van informeren en beantwoorden richting de gemeenteraad. Voor verdere toelichting zie paragraaf [Verbonden partijen](#).

Stedin

Vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie heeft Stedin Groep kenbaar gemaakt de komende jaren tussen de €750 mln en € 1 mld aan extra eigen vermogen nodig te hebben. Het netwerkbedrijf is daarom in gesprek met haar aandeelhouders. Bij het opstellen van de begroting 2023 werkt Stedin Groep met de aandeelhouders en diens adviseurs een plan uit met welke combinatie van oplossingsrichtingen de balans kan worden versterkt. De gemeenteraad wordt hier apart nader over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken, waarvan de huidige inschatting is dat dit in november of december 2022 zal zijn.

Warmtebedrijf

De gemeenteraad heeft op 2 juni 2022 besloten tot verkoop van de aandelen in Warmtebedrijf Rotterdam Holding B.V. (WbR) aan Vattenfall Nederland. Met het besluit op 2 juni 2022 heeft de gemeenteraad het college

gemachtigd de verkoop van de aandelen in WbR aan Vattenfall verder af te wikkelen. De gemeente Rotterdam bevindt zich momenteel met medeaandeelhouder Provincie Zuid-Holland, WbR en Vattenfall in een proces van het opstellen van onder anderen juridische overeenkomsten en afstemming met de Europese Commissie voor hun goedkeuring om de verkoop daadwerkelijk te kunnen realiseren. Omdat het verkoopproces zich in de laatste onderhandelingsfase bevindt, kan er in deze begroting beperkte informatie worden gedeeld. De insteek van alle betrokken partijen is om dit proces voor eind 2022 af te ronden.

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)

- € 89.123

Afwikkeling Warmtebedrijf	- € 50.000
Toevoeging erfpachtconversie aan RIM	- € 127.900
Toevoeging Algemene reserve	- € 165.301
Bijstelling dividenden	€ 1.444
Toevoeging bestemmingsreserve Energietransitie	- € 4.210
Toevoeging bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	- € 1.072
Gemeentefondsmutaties	€ 258.191
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 275

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Dividendopbrengsten

De dividendopbrengsten in 2022 zullen ongeveer € 1,4 mln. hoger uitkomen dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een hogere dividenduikering van € 1,3 mln van het Havenbedrijf en €200 van Bank Nederlandse Gemeenten. Daartegenover is de dividenduikering van Stedin over 2022 - € 100.

Rotterdamse investeringsmotor

In de vergadering van 2 december 2021 is door middel van raadsbesluit 21bb15055 door de gemeenteraad besloten geld te reserveren voor het verwerven van bedrijfspanden in vitale kerngebieden om bij te dragen aan herstel en verbetering van de ruimtelijke aantrekkelijkheid van Rotterdam ten behoeve van economie, leefbaarheid, human capital, cultuur en toerisme.

Aan de gemeenteraad is voorgesteld hiervoor een aparte bestemmingsreserve te vormen. In de jaarstukken 2021 is ook binnen de Rotterdams Investeringsmotor (RIM) voor vitale kerngebieden € 9 mln onder cilinder 3 zichtbaar gemaakt.

Het voorstel aan de gemeenteraad nu is om het genomen raadbesluit tot vorming van een aparte bestemmingsreserve voor de vitale kerngebieden van raadbesluit 21bb15055 te laten vervallen en deze bestemde gelden binnen de RIM te houden. Dit om het inzicht in het verloop aanwending verkoopopbrengsten Eneco te optimaliseren en om dubbelingen te voorkomen.

Gemeentefonds

De hoogte van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022. In deze circulaire is een nieuwe accresraming (toen- of afname van de algemene uitkering aan gemeente) opgenomen voor het jaar 2022 en verder, berekend conform de systematiek zoals deze is vastgesteld in het coalitieakkoord van het Rijk en de daaruit volgende Startnota.

Op verzoek van de VNG en in opdracht van het Kabinet heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) sinds maart 2022 gesprekken gevoerd met gemeenten, het Rijk en andere betrokken partijen over de staat van de financiële verhoudingen en daarbij oplossingsrichtingen voor het financiële tekort op het gemeentefonds vanaf 2026 in kaart gebracht.

Verdere toelichtingen over het gemeentefonds kunt u lezen in het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

Financiering

Met twee grote woningcorporaties is een overeenkomst gesloten voor tot eeuwigdurende afkoop van erfpachtcanonverplichtingen. De hieruit voortvloeiende baten worden verspreid over de jaren 2022 en 2023. Een deel van de opbrengst heeft het college in het coalitieakkoord 2022-2026 al een bestemming gegeven. Het restant wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor.

Voor verdere toelichting kunt u terecht in het hoofdstuk [Paragraaf Financiering](#).

Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Taal

Aantal taaltrajecten

Realisatie 2021: **5.400**

Streefwaarde 2022: **5.400**

Realisatie t/m juni 2022: **2.669**

De gemeenteraad stelde in 2019 het Beleidskader [De Taalspiraal](#) vast. Aan de hand van dit kader wilde het college 19.000 afgeronde taaltrajecten een trendbreuk realiseren. Begin 2022 waren door de coronamaatregelen

fysieke lessen niet mogelijk. Met de versoepeling van de maatregelen is er een enorme toeloop naar taalcursussen ontstaan. De instroom van cursisten loopt zo hard, dat de trajecten bij de taalaanbieders aan hun max zitten. De gemeente speelt daarop in door voldoende aanbod te bevorderen. De verwachting is dat de streefwaarde voor 2022 ruimschoots is behaald en dat de beoogde 19.000 afgeronde taaltrajecten zijn gerealiseerd.

Participatie en armoedebestrijding

In 2022 werkt de gemeente verder aan de Rotterdamse aanpak van armoede '[Uit de knoop](#)'. Centraal staat het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede en het voorkomen van achterstanden, in het bijzonder bij kinderen. Nog altijd zijn de gevolgen van de corona-uitbraak merkbaar, maar die lijken beperkt. In Rotterdam is het aantal extra ondersteuningsaanvragen bij de aanpak van schulden nog niet gestegen. De verwachting is dat 'corona' wel een na-effect heeft voor het ontstaan en het groter worden van armoede en schulden. Dat dit na-effect nog niet zichtbaar is, komt mede doordat mensen pas laat om ondersteuning vragen.

Rotterdammer kampen wel met de enorme stijging van allerlei kosten, zoals energiekosten en kosten van de dagelijkse boodschappen. Hierdoor zullen veel Rotterdammers met een laag of zelfs modaal inkomen niet meer rondkomen. Op verzoek van het kabinet keert ook Rotterdam de eenmalige energietoeslag uit voor Rotterdammers met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum. Door een gift van Stichting de Verre Bergen, kunnen ook Rotterdammers met een inkomen tot 140% WSM de toeslag aanvragen. Deze toeslag zal voor Rotterdammers enige verlichting geven, maar het is nog onvoldoende om de alsmar stijgende prijzen te compenseren. We blijven daarom het kabinet oproepen om meer te bieden. Tenslotte ontving Rotterdam van het Rijk een specifieke uitkering voor het tegengaan van energiearmoede en zo de energiekosten te verlagen van huishoudens met een laag inkomen. Van deze rijksbijdrage betaalt de gemeente de inzet van energiecoaches en investeert de gemeente in het energiezuiniger maken van woningen.

Schulddienstverlening

In 2022 werkt de gemeente verder aan de Rotterdamse schuldenaanpak onder de noemer '[Reset Rotterdam](#)' en de corona-aanpak 'Laat deze gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden'. Centraal hierbij staat voorkoming en aanpak van schulden bij vooral jonge Rotterdammers. Er is aandacht voor vroegsignalering van schulden en de toegankelijkheid tot de schulddienstverlening. Energietoeslag, subsidies, jpf, versterken grip op geldzaken etc.

In het begin van 2022 golden nog de coronamaatregelen. De beperkte mogelijkheid voor 'fysiek' contact die daarvan het gevolg was, maakte het voor kwetsbare Rotterdammers met financiële problemen moeilijker om ondersteuning te vragen. Outreachende, laagdrempelige schulddienstverlening en stresssensitief werken zijn hierdoor extra belangrijk. Gelukkig kan de gemeente de ondersteuning nu weer grotendeels fysiek aanbieden.

Samenleven

In 2022 wordt het actieprogramma Integratie & Samenleven: '[Relax. Dit is Rotterdam](#)' verder uitgevoerd. De raad ontvangt elk halfjaar een voortgangsrapportage, de meest actuele is in juni 2022 verstuurd: [Voortgang Integratie & Samenleven](#). Zo is er gewerkt aan:

Het aanpakken en voorkomen van discriminatie op de arbeidsmarkt door O10-Inclusief, een netwerk van werkgevers voor diversiteit en inclusie. Er zijn 6 bijeenkomsten georganiseerd, waaronder de uitreiking van de inclusiviteitsprijs voor bedrijven, een kennissessie over stagemarktdiscriminatie en over behoud/werving van divers talent.

Het Panel Deurbeleid deed een aantal sfeerbezoeken en trainingen voor discriminatievrije nachthoreca.

Er is op minimaal 80 scholen voorlichting gegeven over diversiteit in het onderwijs (po, vo en mbo).

Er is er inzet gepleegd op discriminatievrije particuliere woningverhuur door een mystery guest onderzoek, samenwerking met de branche en woningmarktpartijen. Met het Rijk trekken we samen op, in voorbereiding op de aanstaande wet Goed Verhuurderschap waarmee misstanden op de woningmarkt gerichter worden aangepakt. Ook is er voorlichtingsmateriaal ontwikkeld over transparante en objectieve selectie- en toewijzing op de woningmarkt door makelaars en verhuurders.

Dialogen met Rotterdammers in de wijk over taboeonderwerpen droegen bij aan de verbinding en de cohesie tussen Rotterdammers.

De campagne Zie het. Zeg het. Meld het. om de meldingsbereidheid bij discriminatie te vergroten.

Ten slotte zijn in 2022 onderzoeken verschenen, waaronder de jaarlijkse [Discriminatiemonitor](#) met een overzicht van discriminatiemeldingen, inclusief het praktijkonderzoek naar discriminatie op de particuliere verhuurmarkt in Rotterdam.

Inburgering

Op 1 januari 2022 ging de Wet inburgering (Wi2021) in. Deze wet maakt gemeenten verantwoordelijk voor het organiseren van de inburgering (wonen, taal, werk en inkomen, onderwijs etc.) en geeft hen de regie in de uitvoering

Binnen de opgave valt ook de taakstelling. De rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij hun inburgering moet bieden. Voor Rotterdam bedraagt deze taakstelling **865** statushouders voor heel 2022. Rotterdam heeft de doelstelling van het eerste half jaar behaald (367 statushouders) en ligt voor tweede half jaar goed op schema.

Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling was in eerste instantie 1.000 vluchtelingen maar is inmiddels naar boven bijgesteld. Eind augustus werden er in Rotterdam ongeveer **2.500** oekraïense vluchtelingen opgevangen waarvan 1.100 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.400 bij particulieren. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten worden gedekt door het rijk.

Armoedefonds	- € 20.000
Energietoeslag	- € 82.601
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.837
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

Programma Beheer van de stad

Kralingse plas

Al geruime tijd wordt gewerkt aan blauwalgbestrijding in de Kralingse Plas. De gemeenteraad heeft in 2017 besloten tot een structurele aanpak van de jaarlijkse overlast van blauwalg. Het projectdoel is om een zodanig fosfaatarm milieu in de plas te realiseren dat de blauwalg minder kans krijgt om te bloeien en voor overlast te zorgen. In de raadsvergadering van 18 maart 2021 heeft u ingestemd met het voorstel om de hoofdmaatregel in het kader van de bestrijding van blauwalg in de Kralingse Plas te wijzigen van 'het aanbrengen van een zandlaag' in 'het toepassen van Phoslock'.

Eind 2021 zijn de maatregelen uitgevoerd om het fosfaatgehalte in de Kralingse plas omlaag te brengen en daarmee een uitbraak van blauwalg tegen te gaan. In 2022 is gebleken dat de fosfaatgehalte sterk is verlaagd. Daardoor is in 2022 tijdens deze droge en hete zomer een uitbraak van blauwalg uitgebleven. Ook zijn in 2022 verdere maatregelen genomen om de instroom van fosfaat te beperken vanuit Wolvenvallei en Plaszoom. Deze maatregelen worden eind 2022 en begin 2023 afgerond.

Materiaalprijzen en leveringen

Een groot deel van de wereld (en dus ook Rotterdam) heeft sinds medio vorig jaar te maken met sterk stijgende prijzen van grondstoffen, materialen en transport én vertraagde levering van grondstoffen en materialen. De prijsstijgingen zullen naar verwachting voor vele projecten effecten hebben. Hoe groot deze effecten zijn, is vooraf lastig in te schatten omdat dit van vele factoren afhankelijk is zoals de duur van het project, welke risicoregeling van toepassing is en hoeveel onvoorzien is opgenomen in de raming.

Uitrol NietRNAast over Rotterdam

De NietRNAast-aanpak heeft tot doel de overlast van huisvuil naast de container te verminderen. Deze aanpak was in onder andere Delfshaven zo succesvol dat hij nu over heel Rotterdam wordt uitgerold. In de wijken controleren reinigingsmedewerkers de containers. Zij registreren met behulp van een app waar het vuil naast de container staat en halen het vervolgens van straat. De reinigers werken samen met handhavers om boetes uit te schrijven. We analyseren de registraties om het werkproces steeds verder te optimaliseren.

Tekort reiniging	- € 2.309
Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel	- € 3.100
Stijging energiekosten eigen gebouwen	- € 1.003
Overdracht havengerelateerde assets	€ 10.000
Onttrekking bestemmingsreserve Energietransitie	€ 4.210
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 917
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

LED-transitie

Het LED-transitieproject loopt vanaf 2020 t/m 2025 waarbij 90.000 armaturen worden vervangen. Inmiddels zijn er in totaal circa 53.000 armaturen vervangen. In 2022 is ook gestart met het vervangen van de armaturen op de hoofd- en verzamelwegen in Rotterdam.

Uitrol groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

Sinds september 2021 worden in onder andere Blijdorp en Bergpolder groente-, fruit- en etensresten (gfe) gescheiden ingezameld. Deze wijken maken onderdeel uit van de eerste wijken waar deze gfe-wijkcontainers zijn geplaatst. De containers worden hier boven verwachting veel gebruikt.

In 2022 zijn we verdergegaan met (het voorbereiden op) het plaatsen van gfe-wijkcontainers in de overige delen van de stad zoals in Oosterflank, Groot IJsselmonde, Kralingen, Delfshaven en het Oude Westen. In 2023 continueren we dit en worden de storingsproblemen met de containers (zie 22bb4994) opgelost. Het tempo van plaatsen van containers is in toenemende mate afhankelijk van de (vertraagde) levering van materialen zoals staal en chips en van beschikbare software-updates.

Wijkgerichte dienstverlening

Met de introductie van de pop-up-milieuparken krijgen bewoners de kans om kapotte of kringloopwaardige spullen op een laagdrempelige manier in te leveren in hun wijk. Tegelijkertijd maken we Rotterdammers bewust van het belang van afval scheiden en informeren we hen over de milieuparken waar ze het hele jaar terecht kunnen.

Een pop-up-milieupark bestaat uit meerdere containers, elk voor een aparte grondstof, zoals textiel, oud papier en karton, elektrische apparaten en grofvuil. In 2022 worden 85 pop-up-milieuparken georganiseerd. Naast dit initiatief hebben we de openingstijden van de milieuparken verruimd. Ook kunnen inwoners sinds kort bakfietsen lenen. Deze wijkgerichte dienstverlening zorgt daarmee voor meer service naar en gemak voor de Rotterdammers.

Zero- emissionvoertuigen

Het programma 'verduurzaming gemeentelijk wagenpark' is in uitvoering. De doelstelling, een volledig emissieloos gemeentelijk wagenpark in 2030, die in 2019 bestuurlijk is vastgesteld, is nog actueel. De verduurzaming van de personenwagens en de lichte bedrijfsvoertuigen gaat gestaag verder.

De ontwikkeling van emissieloze zware bedrijfsvoertuigen kent echter nog diverse uitdagingen. De beschikbaarheid / leveringstermijn van voertuigen is bijvoorbeeld erg beperkend. Leveringsproblemen van staal en chips zorgen ervoor dat voertuigleveringen vertraagd zijn. Hierdoor kan in de uitvoering niet geëxperimenteerd worden met het dagelijkse gebruik van de voertuigen.

Programma Belastingen

Nu de meeste coronamaatregelen zijn opgeheven, is de gemeente teruggegaan naar de reguliere manier om belastingaanslagen op te leggen. De coronamaatregelen hebben grote gevolgen gehad op zowel ondernemers als particulieren. Dit is te zien aan het betaalgedrag. Waar nodig zet de gemeentelijke belastingdienst maatwerk in voor het betalen van belastingen, zoals het afspreken van betalingsregelingen. Verschillende belastingsoorten brengen meer of juist minder op dan voor de coronajaren. Sommige van die opbrengsten leiden tot een bijstelling in de begroting. Hieronder zijn deze bijstellingen toegelicht.

Precario- en reclamebelasting

Aanslagen precario worden na afloop van het jaar opgelegd. In 2021 is bij precariobelasting voor terrassen een nultarief gehanteerd. Deze aanslag (met nultarief voor 2021) wordt in 2022 opgelegd. Voor 2022 hanteert de gemeente geen nultarief meer voor precariobelasting terrassen.

Voor elke reclame, aankondiging of boodschap die vanaf de openbare weg te zien is, heft de gemeente reclamebelasting. Het toenemende gebruik van reclame via internet leidt tot minder reclame op openbare plaatsen. Daardoor daalt al een aantal jaren de opbrengst. Nu duidelijk is dat dit geen incidentele vermindering is, stelt het college voor de begroting met 800.000 euro hierop bij te stellen.

Onroerendezaakbelasting

Door areaaluitbreiding, heeft de gemeente meer opbrengsten bij de OZB voor niet-woningen (15,1 miljoen euro). Bij OZB voor woningen zijn er in 2022 minder opbrengsten (600.000 euro). De reden hiervan is een te hoog geschatte waardeontwikkeling voor 2022.

Logiesbelasting

De opbrengsten uit logiesbelasting waren over 2020 en 2021, en ook dit jaar, aanzienlijk lager dan normaal. Dat heeft te maken met de lockdowns, de ineenstorting van het toerisme en het nog voorzichtige herstel daarvan. In het eerste half jaar van 2022 is er sprake van een stijgende lijn in de bezettingsgraad van hotels en vakantiewoningen. Maar de bezetting blijft nog onder het niveau van voor de corona-uitbraak. Het is onzeker hoe de bezettingsgraad zich ontwikkelt in het najaar 2022 en de daaropvolgende winter. Rekening houdend met een lagere opbrengst van de logiesbelasting, stelt het college een bijstelling van 2 miljoen euro in de begroting voor.

Betaalgedrag

Meer Rotterdammers hebben moeite om hun aanslagen te betalen. De gemeente probeert deze Rotterdammers te helpen, bijvoorbeeld door het treffen van betalingsregelingen. De gemeente moet nu meer werkzaamheden verrichten om de belasting te kunnen innen. In sommige gevallen lukt het de gemeente niet om in contact te komen met de belastingplichtige. Dit leidt tot een groter risico op de inning van alle opgelegde belastingen.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)

€ 16.147

Diverse belastingen	€ 2.200
Tegenvallende leges en logiesopbrengsten	- € 2.000
Aanmanings en vervolgingsopbrengsten	€ 1.325
Meeropbrengsten OZB niet woningen 2022	€ 5.000
Meeropbrengsten OZB niet woningen oudere jaren	€ 10.100
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 478

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Bestaande stad

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Maatschappelijk Vastgoed

In 2022 is een start gemaakt met de inrichting van een afwegingskader voor het bepalen van de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw en grote renovatieprojecten. Met de vervanging van de bestaande voorraad wordt een deel van de duurzaamheidsambitie van de gemeente ingevuld. Ook kunnen deze ambities via het onderhoud worden gerealiseerd en verwerkt in duurzame meerjarenonderhoudsplannen (duurzame MJOP's). Voor volledige verduurzaming wordt gezien in hoeverre aanvullende investeringen nodig zijn.

Er is gestart met de CO2-prestatieladder, waarmee de CO2-uitstoot van de gemeente, inclusief haar eigen huisvesting, zichtbaar wordt. Voor de CO2 -prestatieladder wordt een CO2-reductieplan voor de eigen huisvesting opgesteld.

Commercieel vastgoed

Er staan 145 objecten op de verkooplijst voor 2022. Vanwege het zogeheten Didam-arrest en andere kwesties, zoals het niet rond krijgen van een omgevingsvergunning, heeft een groot deel van de in 2021 geplande verkoop van objecten niet geresulteerd in daadwerkelijke leveringen. Er zijn 104 objecten doorgeschoven naar 2022. De verwachting is dat dit aantal van 145 panden, dit jaar daadwerkelijk verkocht wordt.

Vitale wijken

Toekomstbestendige woningvoorraad

Als onderdeel van het NPRZ-Wonen en de stadsbrede vitaliteitsopgave wordt een programma particuliere woningverbetering opgesteld met een hoge kwaliteitsambitie. De ambitie is “gezond en fijn wonen in een toekomstbestendige en betaalbare woning”. In de Fazantstraat wordt de werkwijze in participatie met bewoners uitgewerkt. Op basis van bevindingen wordt deze aanpak verbreed naar andere woonblokken in de stedelijke vernieuwingsgebieden.

Gedifferentieerde woningvoorraad

Gemengde wijken vragen om een gedifferentieerde woningvoorraad. Dat is goed voor alle bewoners: voor de mensen die er al wonen, voor sociale stijgers en voor nieuwkomers in de wijk. Sinds 2019 is er een subsidieregeling voor eigenaren in de zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwboulevard in Vreewijk voor het samenvoegen en vergroten van woningen. Deze regeling slaat aan. Verwachting is dat er van de aanvragen die tot nu toe zijn gedaan circa 200 grotere woningen zullen worden gerealiseerd.

Bovenop deze subsidieregeling vindt er ook een bloksgewijze aanpak samenvoegen en vergroten plaats. In dat geval start een gemeentelijk project waarbij de gemeente woningen aankoopt. De aangekochte woningen worden waar mogelijk samengevoegd of vergroot in combinatie met de aanpak van portieken en uitstraling van het blok.

Goed Huren en Verhuren

De gemeente treedt sinds [het najaar van 2020](#) op als marktmeester op de particuliere woningverhuurmarkt. De belangrijkste resultaten van 2022 zijn:

- Een stadsbrede campagne ‘Huur niet te duur’ om huurders te wijzen op hun rechten en de ondersteuningsmogelijkheden;
- Een uitbreiding van de inzet van het Huurteam naar de hele stad om huurders in de sociale sector te helpen bij het oplossen van misstanden zoals een te hoge huurprijs, verkeerde servicekosten of foutieve contracten.

- Succesvolle lobby die heeft geleid tot een wetsvoorstel Goed Verhuurderschap dat bij de Tweede Kamer ligt en naar verwachting per 2023 in werking treedt. Hiermee krijgen gemeenten onder andere de mogelijkheid om in aan te wijzen gebieden via een verhuurvergunning te sturen op te hoge huren.

Opkoopbescherming

Per 1 januari 2022 is in 16 wijken de opkoopbescherming ingevoerd. Woningen die in aangewezen wijken van eigenaar wisselen kunnen in principe alleen door de eigenaar zelf worden bewoond. Hiermee is in deze wijken in feite een verhuurverbod geïntroduceerd. Voor een aantal specifieke uitzonderingen is een verhuurvergunning nodig. Zo moet er meer aanbod beschikbaar komen voor zelfbewoning.

Funderingsaanpak

De funderingsaanpak is in 2022 doorgezet. Er zijn experimenten uitgevoerd met digitale monitoring in funderingsrisicogebieden en ook zijn wijkgerichte aanpakken voor funderingsonderzoek uitgevoerd. Het funderingsherstel is voortdurend aangejaagd met procesbegeleiding en inzet van het landelijk fonds funderingsherstel. Via het Funderingsloket is voorlichting en advies gegeven aan particulieren en professionals die met funderingsproblematiek te maken hebben. Ook is een nieuwe interactieve website gelanceerd om burgers beter van dienst te kunnen zijn.

Basiskwaliteit op orde

De aanpak van de onderhoudsstaat van de particuliere woningvoorraad is onderdeel van de pijler Wonen binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Met het programma Steigers op Zuid zijn eigenaren van woningen in de meest kwetsbare wijken van de stad gestimuleerd onderhoudsachterstanden weg te werken en worden zij verleid om door 'slim onderhoud' de eerste verduurzamingsstappen te zetten. De afgelopen collegeperiode zijn 3.000 woningen in aanpak genomen. Borging van het resultaat in de toekomst bereiken we door het (re)activeren van de Vereniging van Eigenaren (VvE), zodat zij op basis van een duurzaam meerjarenonderhoudsplan gaan sparen voor toekomstige onderhoudsingrepen.

Naleving

Het doel van naleving is het bevorderen van het zich houden aan wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht. Een hoog niveau van naleefgedrag zorgt voor een leefbare, veilige en gezonde woonstad.

Proactief vindt inzet plaats via het Integraal Handhavingsprogramma dat gemeente Rotterdam samen met de DCMR en de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond heeft opgesteld. Het IHP bestaat in 2022 uit 12 categorieën met daarin 30 branches. De rapportage over het lopende jaar wordt eind dit jaar opgesteld en aangeboden aan het college en de raad.

Verstedelijken en verbinden

Faciliteren bouwopgave

Er is een bijdrage geleverd aan het realiseren van de bouwopgave door het proces van vergunningverlening efficiënt te organiseren.

Bewaken ruimtelijke kwaliteit

De commissie voor Welstand en Monumenten heeft haar bijdrage geleverd aan het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit. In het bijzonder heeft de commissie prioriteit gegeven aan de woningbouw. Daarbij zijn waar mogelijk de procedures versneld.

Faciliteren ruimtelijke ordening

Er is inzet geleverd op het actueel houden van de Rotterdamse bestemmingsplannen en er zijn, in het kader van de te verwachten inwerkingtreding van de Omgevingswet, voorbereidingen getroffen voor het omzetten van deze bestemmingsplannen naar het Omgevingsplan Rotterdam. Daarnaast zijn er project- en paraplubestemmingsplannen opgeleverd ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling.

Eigenheid en erfgoed

In 2022 is gewerkt met de Rotterdamse Erfgoedagenda. In de Erfgoedagenda Rotterdam staan de ambities en activiteiten rond het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed van Rotterdam beschreven. Naast de vergunningverlening betreft dit projecten die direct verbonden zijn met de bescherming en instandhouding van erfgoed.

In 2022 zijn de werkzaamheden in het kader van de motie 'Versnelde toekomst voor erfgoed' afgerond. In de motie was gevraagd om een versnelling in het aanwijzen van gemeentelijke monumenten vanuit de bestaande selectielijsten. Eind 2021 is door het college over de meeste objecten het besluit genomen ze aan te wijzen als gemeentelijk monument. Voor een aantal objecten wordt de procedure in het vierde kwartaal van 2022 afgerond.

De Erfgoedagenda wordt in 2022 geactualiseerd.

Financiële bijstellingen Bestaande stad (x 1.000)

- € 98.778

NPRZ Pijler Wonen	- € 80.000
Bijdrage restauratie Rivierahal	- € 18.000
Correctie verkoopopbrengsten vastgoed	- € 1.737
BTW Compensatiecomponent WABO-leges	€ 2.000
Opbrengsten veiling brandstofverkooppunten	- € 1.259
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	- € 1.148
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.366

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Bestuur

College

In juni 2022 trad een nieuw college aan en presenteerde daarbij het coalitieakkoord 2022 – 2026 'Eén Stad'. De focus van dit akkoord ligt op de uitvoering: het gaat om een overheid “die minder vergadert, en meer doet”.

Raad en griffie

Digitaal vergaderen

Nu de coronamaatregelen zijn afgebouwd, vergaderen de gemeenteraad en de raadscommissies vooral in daadwerkelijke, persoonlijke aanwezigheid. In sommige gevallen vergadert de raad digitaal (technische sessies). Mocht de ontwikkeling rond het coronavirus daartoe aanleiding geven, kan de gemeenteraad besluiten weer meer digitaal te vergaderen.

Verkiezingen

Op 14, 15 en 16 maart 2022 zijn de verkiezingen voor de gemeenteraad en de wijkraden gehouden. Op 30 maart is de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. Het opkomstpercentage bij de gemeenteraadsverkiezingen was historisch laag. Naar de achtergrond van de lage opkomst stelt de gemeenteraad een onderzoek in.

De nieuwe raad heeft kort voor het zomerreces 5 nieuwe raadscommissies ingesteld.

Fractiekosten

Het aantal gemeenteraadsfracties steeg van 13 naar 14. Alle raadsfracties ontvangen een vaste vergoeding. De fractiekosten voor 2022 worden opgevangen in de huidige begroting. Voor 2023 leidt dit mogelijk tot een begrotingstekort.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)

€ 400

Vrijval Pensioenvoorziening ex-raadsleden

€ 400

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Cultuur

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In het eerste kwartaal van 2022 kwam langzaam maar zeker een einde aan de coronacrisis. Eind maart was alles bijna zoals ervoor. De sector kwam tot leven en instellingen maakten volop programma's. Bezoekersaantallen blijven voor sommige groepen nog wat achter, de verwachting is dat 'terug naar normaal' nog wat tijd nodig heeft. Daarnaast krijgt de cultuursector zijn deel in andere ontwikkelingen, zoals de stijgende energieprijzen en huren.

Herstel en transitie na de coronacrisis

In het voorjaar van 2021 deed de Denktank New Deal Cultuur Rotterdam diverse aanbevelingen. Die waren enerzijds gericht op het overeind houden van de sector door noodsteun zo lang het nodig was. Anderzijds waren de aanbevelingen bedoeld om de cultuursector na het einde van de coronapandemie zo snel mogelijk te laten herstarten en een transitie mogelijk te maken. Het gaat om de overgang naar meer weerbaarheid, wendbaarheid en veerkracht dan voor corona. De stedelijke herstartcampagne en bijbehorend wijkenprogramma zijn afgerond. Meer informatie over het wijkenprogramma is opgenomen in de paragraaf Kunst en cultuur in de wijken.

In het najaar van 2022 komt er een werkconferentie, gevolgd door de uitwerking van de in de aanbevelingen benoemde thema's tot samenhangende 'new deals'. Er is een Denktank opgezet door de cultuursector zelf. De gemeente heeft dit initiatief omarmd en ondersteund. Voor de transitiefase heeft het college van burgemeester en wethouders ongeveer € 3 miljoen beschikbaar gesteld.

Kunst en cultuur in de wijken

De activiteiten in de gebieden hebben zwaar geleden onder de coronamaatregelen. De aanbevelingen van de Denktank New Deal Cultuur hebben geleid tot een plan om de activiteiten in de wijken snel te herstarten. Hiermee is in de loop van het eerste kwartaal 2022 een begin gemaakt, zodra de versoepeling van de coronamaatregelen dit toelieten. Om de Rotterdammers uit de wijken zo goed mogelijk te bereiken, heeft er een zogenoemd winterwijkenprogramma gedraaid met 18 shows in 16 wijken, en met een zesdelige serie 'Maak mee in je wijk' op OPEN Rotterdam. Er is een eenmalige regeling 'Cultuur Boost' geweest voor lokale initiatieven en zijn er talentenjachten georganiseerd.

Cultuurparticipatie

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, blijft de gemeente inzetten op cultuuronderwijs met professionele docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen. Cultuureducatie moet in toenemende mate duurzaam geborgd zijn in het Rotterdamse basisonderwijs.

In het lopende coalitieakkoord is voor cultuureducatie als indicator opgenomen dat in 2022 30% van de basisscholen een of meer niveaus gestegen is in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. Voor 2020 was het streefcijfer 22%; dit resultaat is gehaald, ondanks de coronasituatie.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)		- € 212
CAO Jeugdtheater Hofplein		- € 875
Bestemmingsreserve Evenementenfonds		€ 775
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen		- € 112
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma		

Film, media en bibliotheek

Op basis van de in 2019 vastgestelde Film- en Mediavisie zet de gemeente ook in 2022 in op versterking van het Rotterdamse film- en mediaklimaat. Met het oog op samenhang in het stelsel van ondersteuningsinstrumenten is 'Rotterdam Film and Media Office (RFMO)' gestart. Dit centrale aanspreekpunt is van belang voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het film- en mediabeleid: .

In augustus 2022 was de deadline voor het indienen van plannen voor de nieuwe vijfjarige concessieperiode van de Rotterdamse lokale omroep. Volgens de geldende procedure is de volgende stap dat de gemeenteraad een advies uitbrengt aan het Commissariaat van de Media. In februari 2023 start de nieuwe concessieperiode.

In juli 2022 is het winnende schetsontwerp van de nieuwe Centrale Bibliotheek bekendgemaakt. Het winnende ontwerpteam heeft tot midden 2023 de tijd om de schets uit te werken tot een voorlopig ontwerp. Na uitvoering van het ontwerp beschikt Rotterdam naar verwachting rond 2029 over een nieuwe Centrale Bibliotheek die klaar is voor de toekomst. De nieuwe bieb is een visitekaartje voor de stad, een huiskamer voor alle Rotterdammers en een voorbeeld voor de bibliotheekwereld. Tijdens de verbouwing, van 2025 tot en met de oplevering in 2029, krijgt de bibliotheek een tijdelijke huisvesting aan de Librijesteeg.

Musea

In de jaren 2020 en 2021 trok de coronacrisis een zware wissel op de musea. In het eerste kwartaal van 2022 zijn stap voor stap alle coronamaatregelen komen te vervallen. Dit had per 1 september nog niet geleid tot volledig herstel van de bezoekersaantallen. In 2021 en de eerste maanden van 2022 is er noodsteun beschikbaar gesteld aan Rotterdamse culturele instellingen. De laatste ronde liep in maart 2022 af. De verwachting is dat het herstel enige tijd nodig heeft en langzaam maar zeker zal doorzetten. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen van het coronavirus is hierover echter niets met zekerheid te zeggen. In de loop van het jaar 2022 moet blijken of de ingrijpende coronamaatregelen echt tot het verleden behoren.

Museum Boijmans van Beuningen

De gemeente is eigenaar van het gebouw van Museum Boijmans van Beuningen en grotendeels eigenaar van de collectie van het museum. Het museumgebouw bevat asbest en voldoet in technisch en functioneel opzicht niet

meer aan de eisen. Het museum is daarom gesloten. In december 2021 stemde de gemeenteraad in met een breed gedragen plan voor de renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Deze renovatie voorziet in verwijdering van asbest en de noodzakelijke renovatie. Ook moet een belangrijke vernieuwing het museum meer bezoekers laten trekken. In de tweede helft van 2022 is het Voorlopig Ontwerp klaar.

Stadsmuseale functie

Op grond van het advies van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) besloot de gemeenteraad in november 2020 de subsidie aan Museum Rotterdam grotendeels te beëindigen. Tevens vroeg de gemeenteraad het college een visie te ontwikkelen op een nieuwe stadsmuseale functie. Hiertoe is in 2021 een richtinggevend kader opgesteld in de vorm van het rapport 'Ook van jou!'. In december 2021 stelde de raad dit kader vast. Het kader is uitgewerkt tot een concreet plan voor een nieuw stadsmuseum, met adviezen voor governance (bestuur, taken en verantwoordelijkheden), huisvesting en programmering. De programmamaker blijft op verschillende plekken in de stad rondom de collectie tijdelijke programmering verzorgen.

Rotterdamse raad voor kunst en cultuur / Adviesfunctie

Op 31 mei 2022 heeft het college besloten de Verordening RRKC in te trekken per 1 januari 2023 en toe te werken naar een nieuw adviesmodel voor cultuur. Randvoorwaarden voor dit model zijn onder meer transparantie en onafhankelijkheid. Het nieuwe adviesmodel zal in ieder geval voorzien in:

- Cultuurplanadvies/beoordeling cultuurplanaanvragen
- Gevraagd advies
- strategische langetermijnadviezen
- adviezen op incidentele vraagstukken (beleidsthema's en concrete onderwerpen)
- Ongevraagd advies (initiatief van anderen dan college; luis-in-de-pelsfunctie)

In de zomer van 2022 is een onafhankelijk onderzoek onder een brede groep betrokkenen en experts uitgevoerd naar de wensen, behoeften en mogelijkheden. De resultaten zullen in het laatste kwartaal van 2022 leiden tot collegebesluitvorming en implementatie.

Programma Dienstverlening

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Tijdens de collegeperiode 2018 tot 2022 is hard gewerkt aan een grotere betrokkenheid en invloed van Rotterdammers op het beleid. Rotterdammers mogen verwachten dat de gemeente zichtbaar en direct aanspreekbaar is. Daarbij staan zeggenschap delen, zorgvuldig luisteren en een continue dialoog - ook digitaal - centraal.

Met het oog hierop is in maart 2020 het uitvoeringsprogramma Betrokken Stad vastgesteld. Dit programma stelt de algemene uitgangspunten vast voor de participatie. In 2022 zijn er verschillende producten (door)ontwikkeld. Voorbeelden zijn de Grote Participatie Samenvatting, workshops en trainingen voor collega's, een eerste leergang

democratisch vakmanschap, de verkiezing van een Kinderburgemeester, en het opstellen van een Kinderagenda. Daarnaast is het digitale participatieplatform Mijn Rotterdam live gegaan. Dit platform is dé digitale plek waar bewoners kunnen meedenken en meebeslissen over plannen in hun wijk. Er is veel aandacht voor de kant van zowel de bezoekers als de gebruikers van Mijn Rotterdam en de voortdurende (door)ontwikkeling van de mogelijkheden.

CityLab010

CityLab010 is het programma dat Rotterdammers en organisaties uitnodigt om op laagdrempelige wijze hun vernieuwende droom voor de stad waar te maken. Het programma voorziet in ondersteuning aan de indieners van de plannen. Ze krijgen waar nodig coaching, verbinding met een relevant netwerk, en een startbudget tot € 100.000. In 2022 is er ruim € 3 miljoen beschikbaar voor vernieuwende ideeën. Vanaf 2023 wordt het maximumbedrag per plan teruggebracht tot € 50.000. Eind augustus waren ruim 275 plannen aangemeld die hebben geleid tot 125 aanvragen voor een startbudget. Deze plannen zijn met een advies van de ambtenaren voorgelegd aan de Stadsjury. Eind 2022 bepaalt de jury welke plannen de hoogste kwaliteit, hoogste mate van vernieuwing en grootste maatschappelijke bijdrage hebben en daarmee in aanmerking komen voor een startbudget.

De Wijk aan Zet

In Rotterdam is de 'Wijk aan Zet'. Met de komst van 39 wijkraden, na de verkiezingen van maart 2022, heeft iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Hierdoor ontstaat een voortdurende dialoog waarin gemeente en de wijk samen zaken bespreken die in de wijk spelen. Centraal staat de samenwerking met de wijk, de vorming van een netwerk en de organisatie van participatie. De gemeente is hierbij zichtbaar en laagdrempelig aanwezig en sluit aan op wat de wijk nodig heeft. Dit vraagt om een lerende organisatie die zich voortdurend aanpast aan de leefwereld van de Rotterdammer.

Het wijkakkoord vormt de basis van de samenwerking. In 2022 is begonnen met het ophalen van ideeën. Het is de bedoeling de wijkakkoorden in 2023 vast te stellen. De periode tot 2026 vormt dit document het uitgangspunt van de samenwerking in de wijk. De wijkraden houden toezicht op de mate en kwaliteit van participatie en adviseren de gemeente hoe zij de wijk het beste bij plannen en uitvoering kan betrekken.

Wijk aan Zet is van iedereen: bewoners, bestuurders, ondernemers, professionals en ambtenaren. Dat element komt terug in een relevant, breed gedragen doeltarget.

Aanpak Kleine Kernen

In januari 2022 ronden de gebiedscommissies van de 'kleine kernen'- Hoek van Holland, Rozenburg en Pernis - het ambitiedocument Nieuwe Buitenkansen af. Daarin staan 19 maatregelen langs vijf verbindende thema's:

duurzaamheid en energietransitie, vitaliteit, aantrekkelijkheid, infrastructuur en bereikbaarheid. Met de nieuw gekozen wijk- en dorpsraden stemt het college af hoe de aanpak Kleine Kernen er verder uit gaat zien.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)

- € 7.853

Menselijke maat	- € 1.793
Aanvangings- en vervolgoptbrengsten	- € 1.325
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 4.735

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Verkiezingen

In maart 2022 kozen de Rotterdammers een nieuwe gemeenteraad en voor het eerst ook de wijkraden. De gemeenteraad is geïnformeerd over het verloop van de verkiezingen, de bevindingen en de evaluatie. In de tweede helft van 2022 lopen de voorbereidingen voor de verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen die gaat plaatsvinden op 15 maart 2023.

Stadsarchief

De eerste helft van 2022 stond in het teken van de Toekomstvisie 2025. Het samenwerkingsverband met het Noord-Hollands Archief en Erfgoed Leiden & Omstreken werd in mei bekrachtigd. Inmiddels heeft dit zijn eerste vruchten afgeworpen. Het Stadsarchief werkt nu aan verdergaande samenwerking met Archeologie, Monumenten en Museum Rotterdam. Die samenwerking komt tot uiting in de plannen voor de nieuwe stadsmuseale functie.

In maart 2022 startte de manifestatie '150 jaar Nieuwe Waterweg' met de opening van een fototentoonstelling van het stadsarchief in Hoek van Holland. Gedurende een half jaar vinden er in dit kader tal van activiteiten, georganiseerd door tal van partners plaats. In oktober loopt de manifestatie '150 Jaar Nieuwe Waterweg' af en start de manifestatie '150 jaar Holland-Amerika Lijn'. Hierbij is het Stadsarchief nauw betrokken.

Verder is de nieuwe publieksservice 'digitaliseren op verzoek' gelanceerd. Bezoekers kunnen hiermee gratis archiefbestanden laten digitaliseren. Bijzonder indrukwekkend in 2022 was het voorlezen in de Laurenskerk van de namen van de voorheen naamloze slachtoffers van het bombardement op 14 mei 1940. Ook dit was een initiatief van het Stadsarchief. Oud-burgemeester Opstelten beet de spits af.

Tevredenheid dienstverlening

In de vorige collegeperiode heeft de gemeente al veel ervaring opgedaan met het gebruik van klanttevredenheidsonderzoeken. Daarnaast is de gemeente gestart met het continu verbeteren van haar dienstverlening op basis van directe feedback van Rotterdammers. Hieruit is in 2022 een nieuwe visie op de koers van de gemeentelijke dienstverlening voor de komende jaren ontstaan. In deze nieuwe opgave Dienstverlening

staat de mening van de Rotterdammer centraal en werkt de gemeente aan het verbeteren van de dienstverlening van buiten naar binnen. De gemeentelijke dienstverlening moet aansluiten op de behoeften van de Rotterdammers. Dat betekent betrokken en persoonlijk contact, met de menselijke maat, dicht bij de Rotterdammer en een effectief (digitaal) zaken kunnen doen met de gemeente. Met behulp van tevredenheidsonderzoeken op 4 belangrijke pijlers (algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid) monitort de gemeente continu wat Rotterdammers vinden van hun contact met de gemeente.

% van de Rotterdammers dat tevreden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen	Realisatie 2021	T1 2022	T2 2022
Norm ontevredenheid			-4%
Realisatie ontevredenheid		7%	14%
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	86% (14%)	85% (15%)	84% (16%)
Tijdigheid	nnb	nnb	nnb
Vriendelijkheid	92%	92%	91%

Digitalisering Burgerzakenproducten

De gemeente werkt voortdurend aan de digitalisering van burgerzakenproducten. Inwoners en ondernemers kunnen steeds meer producten en diensten 24/7 digitaal regelen en volgen. Het gaat bijvoorbeeld om het doorgeven van een verhuizing of aangifte van een voorgenomen huwelijk. Sinds februari 2022 kunnen ouders hun kind volledig digitaal laten inschrijven in de gemeente. Een afspraak is hiervoor niet meer nodig.

Programma Economische ontwikkeling

Economische ontwikkelingen

Het jaar 2022 kent vele economische onzekerheden. Het terugdraaien van de coronabeperkingen biedt ondernemers weliswaar mogelijkheden, maar een deel van de ondernemers kampt nog met een grote schuldenlast uit het 'coronatijdperk'. Het vooruitzicht van de pandemie voor de komende winter is onduidelijk.

De geopolitieke situatie in de wereld betekent veel voor de Rotterdamse bedrijven. De oorlog in Oekraïne treft belangrijke sectoren door hoge energieprijzen, dreigende gas- en olietekorten, grondstoffenschaarste en lange levertijden. De economische sancties tegen Rusland leidt tot het wegvallen van het Russische marktaandeel in de haven. Dat is vooral merkbaar in de containermarkt. In het opvangen van het verloren marktaandeel liggen er kansen door de positie van de haven in de LNG-markt (vloeibaar gas). De huidige politieke ontwikkelingen zorgen ook voor een druk op de energietransitie in de haven.

De arbeidsmarkt laat steeds scherper het tekort aan personeel zien. Dit beperkt zich niet meer tot technisch geschoold personeel, maar raakt nu alle sectoren. Deze ontwikkelingen vragen van bedrijven om scherpe keuzes te maken en hebben impact op de ontwikkeling van de Rotterdamse economie.

Het samenvallen van de macro-economische ontwikkelingen zorgt voor hoge inflatie en rentestijgingen. Die belemmeren bedrijven in hun groei en weerhouden ondernemers ervan te investeren in toekomstbestendigheid. Wereldwijd leidden de coronamaatregelen ertoe dat bedrijven hun internationale activiteiten niet snel op gang konden brengen. Dat verminderde de mogelijkheden om bedrijven actief aan te trekken, bijvoorbeeld door deelname aan internationale beurzen en andere internationale contacten. De markt voor dergelijke beurzen en congressen blijft nog onzeker. Nu de coronamaatregelen zijn opgeheven, zijn er kansen voor een opleving in deze markt.

De gemeente volgt de ontwikkelingen nauwgezet en heeft in 2022 een aantal extra maatregelen genomen om in te spelen op deze ontwikkelingen:

- Informeren en faciliteren van ondernemers in Rotterdam: dit gaat in 2022 en 2023 onverminderd door. COVID-19 leidde tot minder relatie-events voor ondernemers dan voorheen. In de herfst van 2022 organiseren de gemeentelijke bedrijfscontactfunctionarissen een duurzaamheidsevent voor ondernemers op bedrijfsterreinen
- Onderzoek hoe de gemeente in haar dienstverlening de positieve aspecten kan vasthouden van het gemeentelijke coronaloket tijdens de uitbraak van COVID-19
- Nieuwe subsidieregeling 'Aantrekkelijke winkelgebieden': het college stelt extra geld beschikbaar dat ondernemerscollectieven kunnen inzetten om het eigen winkelgebied te profileren. Deze regeling loopt naast de subsidie voor ondernemersinitiatieven;

Het wegvallen van verschillende incidentele budgetten in de economiebegroting van 2023 en verder betekent dat in de komende jaren programma's en/of subsidies niet doorgezet kunnen worden. Om belanghebbenden hierover tijdig te informeren, voeren we in de zomer en najaar 2022 gesprekken met de betrokken partners in de stad waarmee de bestaande subsidierelatie niet verlengd wordt. Binnen het programma worden er keuzes gemaakt om invulling te geven aan het nieuwe coalitieakkoord 'Eén Stad'

Als uitwerking van de motie Ondernemend Rotterdam wordt er in het najaar van 2022 gewerkt aan een actieprogramma Mkb en ondernemerschap.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)

€ 3.075

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

€ 3.075

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Energietransitie

CO2 breed

De nieuwste rapportage van de DCMR (september 2022) laat zien dat de jarenlange stijging van de Rotterdamse CO2-uitstoot is omgebogen naar een gestaag dalende trend. In 2021 was de totale CO2-uitstoot in Rotterdam

27,2 Mton. Dat is 1,2 Mton (4,5%) hoger dan in 2020. De toename is gedeeltelijk het gevolg van het feit dat het effect van corona in 2021 minder groot was dan in 2020. De uitstoot ligt echter nog steeds lager dan bij de aanvang van de coronapandemie, namelijk 1,8 Mton (6%) t.o.v. 2019. Op basis van de DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak, zet de dalende trend in de komende jaren door tot minimaal 9 Mton minder CO₂-uitstoot in 2030.

Door het aardgastekort laat het Rijk de kolencentrales weer harder draaien. Hierdoor zal de uitstoot in de haven op korte termijn en hopelijk alleen tijdelijk stijgen. Zolang de sluiting van de centrales in 2030 niet ter discussie staat, zal het uiteindelijk alsnog leiden tot dezelfde daling in 2030.

Voor de stad (gebouwde omgeving en mobiliteit) verwachten we nog altijd dat de dalende trend de komende jaren voortzet.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Via de regeling van Smart Energy Systems heeft in 2022 de vierde ronde subsidieregeling geleid tot zeven gehonoreerde innovaties in het energiesysteem.

Zonne-energie

Op het gebied van opwek zonne-energie is in 2022 een aantal stappen gezet:

- Bedrijven met een geldige SDE-subsidie zijn benaderd (ruim 300) met resultaat:
 - Op 51 locaties zijn zonnepanelen geplaatst (18 MWp)
 - Op 39 locaties worden in 2022 nog panelen geplaatst (88 MWp)
 - Op 21 locaties wordt nog ontwikkeld onder begeleiding van een zon-adviseur (25 MWp)
 - Op 80 locaties wordt definitief niet geplaatst (88 MWp).
 - 27 locaties worden door anderen gemonitord
 - 83 locaties (53 MWp) zijn niet bereikbaar/verstrekken geen informatie.
- Ongeveer 3.000 Rotterdamse ondernemers zijn in Q2 2022 aangeschreven om hen te attenderen op beschikbare hulp bij de realisatie van een zonnedak. Bijna 40 ondernemers hebben hier al op gereageerd.

Windenergie

De bouw van het windpark zeewering Maasvlakte II (100 MW) is gestart. De mogelijke aanleg van de windparken Beneluxplein en de uitbreiding van windpark Landtong Rozenburg staan onder druk. Het nieuwe college gaat in gesprek met de provincie Zuid-Holland om mogelijke alternatieven voor deze windparken te bespreken.

Duurzame en schone haven en industrie

In 2022 verbruiken de chemische industrie en de aardolie-industrie al 10 tot 20% minder aardgas. Dit is een gevolg van de ontwikkelingen op de internationale energiemarkt. Daar staat een hoger gebruik van kolen tegenover. Het is te hopen dat de CO2-emissies per saldo alsnog dalen.

De gemeente heeft de walstroominstallatie in Rozenburg in gebruik genomen. Andere successen zijn de samenwerking met veel kleine innovatieve bedrijven in en om de haven, de succesvolle World Hydrogen Summit (topconferentie over waterstof) in Rotterdam en de investeringsbeslissingen voor twee grote electrolyzers op de Tweede Maasvlakte. Electrolyzers zetten elektrische energie om in waterstof.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)

- € 22.864

Duurzaamheidsbudget	- € 20.000
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.864

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

De cijfers over afgelopen collegeperiode zijn berekend. In Rotterdam zijn ongeveer 12.000 woningequivalenten aangesloten op stadsverwarming dan wel voorbereid op aardgasvrij wonen. In Rotterdam zijn daarnaast tot en met 2020 ruim 7.500 woningen verduurzaamd. Bij ongeveer 5.500 van deze woningen gaat het om een verbetering van het energielabel of de energie-index van corporatiewoningen. Dit komt door een mix van maatregelen zoals isolatie van het gebouw en de verduurzaming van de energiebron.

Twee van de zes gebiedsaanpakken aardgasvrij zijn in uitvoering: in Bospolder-Tussendijken zijn inmiddels 360 woningen van Havensteder aangesloten op stadsverwarming. In Heindijk worden in september 2022 de eerste woningen van eigenaar-bewoners aangesloten. In Pendrecht-Zuid en Reyerood-West is een aardgasvrij aanbod aan eigenaren gedaan. Wanneer de volgende stappen kunnen worden gezet, is afhankelijk van de voortgang van de verkoop van WbR. In Prinsenland-Het Lage Land zijn we samen met Capelle a/d IJssel een aanbesteding voor de aanleg, exploitatie en het beheer van een warmtenet gestart. We zijn nu in gesprek met één warmtebedrijf om te kijken of we tot goede afspraken kunnen komen. In Rozenburg zijn de voorbereidingen voor de start van een aanbesteding gereed. Ook hier is het afhankelijk van de ontwikkelingen rondom het WbR wanneer we met de aanbesteding kunnen starten.

Energie van Rotterdam (EVR) heeft voor de wijken op Zuid een aanbod waarbij bewoners voor het laagdrempelige bedrag van ca. € 1,- kunnen deelnemen aan een collectief zonnedak. De jaarlijkse uitkering ontvangen zij het eerste jaar 'in natura' middels een 'menukaart energieke wijk'. Het aanbod bestaat uit een De Train-de-trainer optie, dat impact heeft op het energieverbruik van zowel het individu als het collectief in de wijk. De zonnedaken van EVR worden gemonteerd door Wijk Energie Werkt waardoor Rotterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt worden opgeleid tot monteur zonnepanelen.

De hoge energieprijzen benadrukken het belang van een betaalbaar energiesysteem. De gemeente biedt verschillende mogelijkheden om energiearmoede tegen te gaan en breidt deze in de loop van 2022 verder uit. Het gaat om een meer specifieke inzet van bestaande projecten voor huishoudens die energiearmoede hebben.

Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de Rotterdamse Energiebox, de samenwerking met Energiebank, WijkEnergieWerkt voor energiecoaches en energiekussers aan huis.

De krapte op de arbeidsmarkt maakt de verduurzaming van particuliere woningen lastiger. Met projecten als Save the Homes pakt de gemeente dit probleem aan. In 2022 is een enquête uitgezet onder een grote groep aannemers binnen de regio. De enquête is bedoeld om aanknopingspunten te vinden om verduurzaming binnen de particuliere markt aantrekkelijk te maken voor aannemers. Aannemers zien bijvoorbeeld een rol weggelegd voor de overheid bij het informeren van eigenaar-bewoners over mogelijke verduurzamingsoplossingen, inclusief de kosten en baten. Daarnaast blijft de gemeente vanuit het Leerwerkakkoord (LWA) projecten starten om mensen op te leiden in de technieksector. Samenwerking met de klimaattafels van het Rotterdams Klimaatakkoord moet leiden tot een nog groter bereik. In augustus levert TNO het onderzoeksrapport op dat is gedaan naar werkgelegenheid bij de aanleg van het warmtenet in Rotterdam. Dit geeft nieuwe input voor gerichte leerwerktrajecten.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

In februari is de raad geïnformeerd over de voortgang via de voortgangsrapportage Aanpak Nul Emissie Mobiliteit.

Programma Onderwijs

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor een goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Daarom investeert het college fors in schoolgebouwen. De investeringen zijn bedoeld om de kwaliteit van de schoolhuisvesting te verbeteren, en ook om een evenwichtiger onderwijsaanbod in de stad te realiseren.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 staat hoe de huisvesting van Rotterdamse scholen in de komende jaren gerenoveerd of vernieuwd wordt. Een uitgebreide toelichting op de voortgang van het IHP kunt u teruglezen onder de paragraaf 'projecten'.

Huisvestingsprogramma 2022

Jaarlijks kunnen schoolbesturen een aanvraag indienen voor huisvestingsvoorzieningen via het gemeentelijk huisvestingsprogramma. Het gaat bijvoorbeeld om een uitbreiding van een schoolgebouw, tijdelijke huisvesting, medegebruik en ingebruikname. Op grond van de huisvestingsverordening hebben schoolbesturen 124 aanvragen ingediend die zijn opgenomen in het huisvestingsprogramma 2022.

Ventilatie in scholen

De coronasituatie heeft het belang van een goede ventilatie benadrukt. Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld om de ventilatie te verbeteren. Het gaat om de Specifieke Uitkering Ventilatie In Scholen (SUVIS), bedoeld om het binnenklimaat van bestaande schoolgebouwen te verbeteren. Schoolbesturen konden tot 30 april 2022 een aanvraag indienen. Van de ontvangen aanvragen heeft de gemeente er 51 in behandeling genomen. Daarvan zijn

er tot nu toe 42 toegekend.

Herontwerp voortgezet onderwijs op Zuid

Het convenant 'Voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' heeft verschillende doelen. Het gaat om betere huisvesting, meer plek voor leerlingen, spreiding van scholen en een vlottere doorstroming naar verschillende onderwijsniveaus. De nieuwbouwprojecten uit het convenant zijn in voorbereiding. De verwachte oplevering voor scholen in het Stadionpark is in 2024. Het Zuider Gymnasium is in het eerste kwartaal van 2022 opgeleverd en in gebruik genomen.

Campus Internationaal onderwijs en sport

In Rotterdam neemt de behoefte aan internationaal onderwijs toe. De ambities voor een campus internationaal onderwijs en sport worden momenteel nader uitgewerkt in een business case.

Onderwijsbeleid

Met het onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent' investeert de gemeente in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle Rotterdamse kinderen het beste uit zichzelf kunnen halen. Door de gevolgen van de coronauitbraak blijkt deze investering harder nodig dan ooit.

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is in uitvoering. Dit programma is bedoeld om scholen te helpen bij het herstel na 'corona'. Dankzij de rijksmiddelen uit het programma kon de gemeente onder meer 158 extra tutoren werven en opleiden voor rekenen en taal in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. De tutoren bieden momenteel een intensief inhaalprogramma aan voor scholieren die een vertraging hebben opgelopen.

Sinds de start van de oorlog in de Oekraïne vangt de gemeente Rotterdam Oekraïense vluchtelingen op in de stad. Daarbij hoort niet alleen het bieden van onderdak, maar ook van gepast onderwijs voor de kinderen. Om dit goed te kunnen coördineren, is er een tijdelijke onderwijsvoorziening: Schakelschool De Gaffel. Deze school fungeert als centrale locatie. Op 20 juni opende De Gaffel haar deuren. Sinds 22 augustus kunnen ouders hun kind aanmelden als leerling. Vervolgens kijkt de gemeente samen met de schoolbesturen waar er plek is voor de leerlingen. Via schakelklassen stromen leerlingen vervolgens door naar het Nederlandse onderwijs. Naast het Nationaal Programma Onderwijs en extra activiteiten rondom Oekraïense vluchtelingen, werkt de gemeente hard aan de uitvoering van het onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent'. Hieronder staat per thema de geboekte voortgang.

Kwaliteit en toegankelijkheid

Voor verbetering van de schoolprestaties en verkleinen van de schoolverschillen zijn afspraken gemaakt met scholen. Er zijn hiervoor subsidies verstrekt, die 188 scholen onder meer inzetten voor hoogbegaafdenonderwijs, de basisvaardigheden taal en rekenen, mentorprogramma's en huiswerkbegeleiding. Vroegtijdige signalering van problemen en de inzet van een verbeterplan moeten voorkomen dat scholen afglijden naar een niveau dat de onderwijsinspectie als onvoldoende beoordeelt.

De gemeente brengt de subsidieregeling 'Voorschoolse Educatie' gericht onder de aandacht bij gezinnen met schuldproblemen. Met de indicatie 'gelijke kansen' hoeven deze ouders geen ouderbijdrage te betalen. Dat is van

belang, want juist deze peuters hebben baat bij deelname aan de voorschoolse educatie. Om het bereik van de voorschool verder te vergroten is in 2022 een tijdelijke actie inzet om gratis en vrijblijvend kennis te maken met de Rotterdamse Peutergroep (voorschool).

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)

€ 1.075

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

€ 1.075

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Voor een goede aansluiting van onderwijs op jeugdhulp werken gemeente, schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs aan een goede basis. Om tijdig te zorgen voor een passend aanbod van onderwijs of jeugdhulp is in 2022 de aanpak Thuiszitters verder verfijnd. Dit is gerealiseerd door het wijkteam te laten aansluiten bij de kerngroep van de Taskforce Thuiszitters. Daarnaast zet de gemeente in op preventie-activiteiten. Die moeten voorkomen dat schoolverzuim leidt tot thuiszitten. In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs zijn ook de schoolzorgteams opgestart. Hiermee sluit de inzet van de verschillende zorgprofessionals beter aan bij wat een school nodig heeft. Vanaf eind 2022 zijn 45 schoolzorgteams actief in heel Rotterdam.

Talentontwikkeling

De gemeente wil gelijke kansen realiseren en talenten van kinderen beter benutten. Om dat te bereiken, werkt de gemeente in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ) samen met onderwijsinstellingen en andere partners aan de Dagprogrammering. Dagprogrammering houdt in: tien uur extra onderwijstijd per week in het basisonderwijs, en 6 uur in het voortgezet onderwijs (vo). In die uren bieden scholen extra activiteiten aan op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media. Er doen 36 basisscholen en 8 vo-scholen aan mee. In het voortgezet onderwijs gaat het om een tweejarige pilot. Na afloop van het schooljaar 2022-2023 komt er een evaluatie.

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

De gemeente stimuleert diverse activiteiten rond de aansluiting van onderwijs naar arbeidsmarkt. Hierbij is er extra aandacht voor kansrijke banen en sectoren, bijvoorbeeld de techniek en IT. Zo draagt de gemeente mede bij aan een goede doorstroom naar en keuze voor een passende mbo- of hbo-opleiding, en naar werk. Voor het schooljaar 2022-2023 zijn er 33 subsidieaanvragen toegekend. Scholen kunnen die inzetten voor het bevorderen van een juiste school- en studiekeuze en op de doorstroom naar werk en vervolgopleidingen. De gemeente stimuleert ook de beroepsbegeleide leerweg (bbl) via het Leerwerkloket. De inzet voor digitale vaardigheden in het onderwijs zet de gemeente voort, in samenwerking met de IT-Campus.

Leraren

Met de Rotterdamse aanpak leraren richt Rotterdam zich op de beperking van het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang. De huidige subsidiemogelijkheden blijven gehandhaafd en er komen specifieke maatregelen voor scholen waar de tekorten het grootst zijn. Hieronder staan enkele voorbeelden:

- Uitbreiding in 2022 van het aantal opleidingsplaatsen bij de Opleidingsschool van 591 naar 830. In de Opleidingsschool werken lerarenopleidingen en scholen nauw samen om aankomende leraren voor te bereiden op de onderwijspraktijk.
- Subsidies voor projecten om de werkdruk te verminderen en starters en stagiair(e)s te begeleiden. Mede hierdoor kregen alle pabostudenten en studenten van de lerarenopleiding een stageplaats.
- Met het project 'Leraar van buiten' krijgen potentiële leraren informatie over de mogelijkheden om in het onderwijs aan de slag te gaan.
- Extra geld uit het Nationaal Programma Onderwijs voor scholing van vakleerkrachten uit de kunst- en cultuursector. Dit is in 2022 gestart. Doel: vakleerkrachten beter inzetbaar te maken in het onderwijs, zodat ze scholen kunnen helpen door meer uren onderwijs te verzorgen.
- Onder bepaalde voorwaarden kunnen leraren voorrang krijgen op de huizenmarkt. De Rotterdampas is in 2022 opnieuw beschikbaar gesteld aan leraren en medewerkers van kinderopvang. Er zijn ruim 14.200 vouchers voor de Rotterdampas verstuurd.
- Voor het schooljaar 2022-2023 zijn ruim 500 lerarenbeurzen toegekend.

Voortijdig schoolverlaten

- Uitvoering van het programma VSV Rijnmond 2020-2024 (voortijdig schoolverlater). Het programma beoogt het aantal voortijdige schoolverlaters te verminderen en jongeren kansen te geven om hun talenten te ontplooiën en een diploma te halen dat past bij wat zij willen en kunnen.
- Jongeren die in februari startten op het mbo, maar niet op school kwamen opdagen, zijn in een 'no show'-actie hierover benaderd.
- Het concept 'Leerrecht' is uitgewerkt voor het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de uitvoering van de Leerplicht. Scholen krijgen meer ondersteuning in de aanpak van de afwezigheid van leerlingen. Ook is er ondersteuning voor het houden van startgesprekken op scholen, bespreking van de verzuimadministratie en de voorlichting aan jongeren en ouders.
- Mbo-scholen bieden met gemeentelijke steun extra begeleiding aan hun studenten en werken in en rond de klas nauw samen met zorgorganisaties.
- De regionale pilot VSV-coach (voortijdig schoolverlaten) is gestart op enkele locaties. De coach benadert jongeren eerder, eventueel met een huisbezoek, en biedt begeleiding. Dat gebeurt ook voor jongeren van andere gemeenten.

Programma Sport en recreatie

Stimuleren sport en bewegen

In de eerste maanden van 2022 zijn de coronamaatregelen afgebouwd. De sportsector kan zich nu gaan richten op herstel en het oppakken van de diverse acties uit de Sportnota 2021 +.

Inspirerende topsport

De sportkalender was goed gevuld met het eerste NKnl (Nationale Kampioenschappen turnen, boksen, judo, zwemmen en triatlon gelijktijdig georganiseerd), het CHIO en de World Police & Fire Games. We organiseerden het eerste Rotterdam Cycling Festival als randprogramma bij de bid op de Grand Départ van de Tour de France 2024 of 2025. In juni verscheen de Rotterdam Cycling on Tour-truck voor het eerst in Den Haag, onze samenwerkingspartner in de Tour-ambities. Verder zijn de side events bij het WK dames volleybal 2022 gestart en werd het WK Turnen van 2026 aan Rotterdam toegewezen.

Toekomstbestendige en vitale sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen

Verder hebben we het Actieprogramma Verenigingen verder uitgevoerd. Daarbij hebben we acties uitgezet in een vijftal showcases. De showcases richten zich op:

- flexibele lidmaatschappen;
- multisportaanbod;
- aanbod e-sports bij verenigingen;
- nieuwe organisatievormen;
- de inzet van verenigingsconsulenten van Sportsupport.

De pilots en acties uit het Uitvoeringsprogramma Speeltuinverenigingen (oktober 2021) zijn in 2022 uitgewerkt. Dit loopt in 2023 door. De Stichting Buurt- en Speeltuinwerk (BSW) ondersteunt speeltuinen om te vernieuwen. Denk daarbij aan thema's als:

- ruimere openingstijden;
- intensiever en multifunctioneel gebruik;
- toegankelijkheid voor kinderen met en zonder beperking;
- behoud van de vitaliteit (goed bestuur, financiën en organisatie op orde, voldoende vrijwilligers).

Financiële bijstellingen (x 1.000)

- € 1.080

Sportaccommodaties	- € 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 580

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Sportaccommodaties

Voor de sportaccommodaties voerden we de eerste en tweede tranche uit van het Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Voor de eerste tranche zijn diverse projecten opgestart; zij zitten in de voorbereidings-, ontwerp- of uitvoeringsfase. In de tweede tranche hebben we twee kunstgrasvelden gerealiseerd en diverse projecten in gang gezet. Denk aan renovatie/vervanging van sporthallen en clubgebouwen en verduurzaming door ledverlichting.

Subsidies

Verder hebben we subsidies verleend binnen de 1/3-regeling. Met die subsidieregeling stimuleren we sport-, scouting- en speeltuinverenigingen om de kwaliteit van hun accommodaties te verbeteren en deze verder te verduurzamen. Half juli 2022 zijn ongeveer 15 subsidies verleend met een totaalbedrag van € 350.000,-.

In 2022 wordt de 1/3-regeling naar aanleiding van het IHP Sport herzien.

Verder heeft het Mulier Instituut adviezen gegeven over de toegankelijkheid van Rotterdamse sportaccommodaties. Deze worden meegenomen en verder uitgewerkt in het beleid en in de uitvoering van het IHP Sport.

Optimalisatie bezettingsgraad en gebruik van sportaccommodaties

We willen ervoor zorgen dat sportaccommodaties optimaal gebruikt worden. Daarom kijken we naar de bezettingsgraad en naar de doelgroepen die gebruikmaken van sportaccommodaties. We doen dat onder meer **aan** de hand van:

- aanpak bezettingsgraad gymzalen en buitensportcomplexen;
- de uitwerking Visie Sportcomplex van de toekomst (concept);
- de inzet op weekendvoetbal.

Natuur- en Milieueducatie (NME)

We hebben een inhoudsopgave en een grove schets van de nieuwe beleidsnota Natuur- en milieueducatie (NME) opgesteld. Deze werken we de komende maanden via gesprekken met belanghebbenden verder uit.

We zijn bezig met de bouw van een nieuw dierenasiel. De grond en opstallen aan de Abraham van Stolkweg zijn overgedragen. Het bouwteam bereidt de start van de bouw na de zomer voor. De overeenkomst voor de wettelijke taak dierenopvang is per 1 juli 2022 ingegaan.

Programma Stedelijke ontwikkeling

Openbaar groen

Het collegedoeel om in 2022 20 hectare groen toe te voegen ten opzichte van 2018 is met 21,5 hectare gerealiseerd. Van een aantal ecologische verbindingzones vordert de planvorming of start de uitvoering. De verbinding tussen het Eiland van Brienenoord en Park De Twee Heuvels - onderdeel van het Rondje Stadionpark - loopt mee met de uitvoering van Eiland van Brienenoord. Afronding vindt nog in 2022 plaats. De verbetering van de andere verbindingen is een combinatie van eenvoudig uit te voeren maatregelen en projecten voor de langere termijn.

Milieu

De inzet op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en omgevingsveiligheid is onverminderd van belang, voor een gezonde leefomgeving. Een succes is dat Rotterdam nu voldoet aan de Europese wettelijke norm voor stikstofdioxide (NO₂). Vermindering van de luchtverontreiniging blijft nog steeds noodzakelijk. De gemeente zet de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door.

Ruimtelijke ordening

Na de vaststelling van de omgevingsvisie in december 2021, is opdracht gegeven voor een uitvoeringsstrategie en een kader voor monitoring en evaluatie. De planning is dat de bestuurlijke vaststelling daarvan eind 2022 plaatsvindt.

Mobiliteit

In de eerste maanden van 2022 zijn de coronamaatregelen stapsgewijs opgeheven. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de verplaatsingspatronen in de stad en het gebruik van het openbaar vervoer. Het is nog te vroeg om te concluderen dat de gedragsveranderingen blijvend zijn. De gemeente blijft de gevolgen monitoren. Het gebruik van het RET-vervoer was per 1 september 2022 84% van het gebruik van voor de coronapandemie. Dit cijfer kan positief gekleurd zijn doordat in de zomerperiode veel recreanten het openbaar vervoer gebruikten; het ov-gebruik voor recreatief verkeer lijkt zich sneller te herstellen dan het ov-gebruik voor woon-werkverkeer.

De relatie tussen verstedelijken en verbinden staat hoog op de gezamenlijke agenda van het Rijk, regionale partners en de gemeente Rotterdam. Het huidige kabinet heeft € 7,5 mld. gereserveerd voor investeringen in de bereikbaarheid, gekoppeld aan verstedelijking. Rotterdam voldoet aan de voorwaarden van het kabinet om aanspraak op een bedrag te maken door de recent vastgestelde omgevingsvisie. In deze visie staan gebiedskeuzes voor verstedelijking in de zone tussen Prins Alexander en Zuidplein, gekoppeld aan een nieuwe verbinding voor hoogwaardig openbaar vervoer (hov). De verwachting is dat de verschillende overheden eind 2022 of begin 2023 een overeenkomst kunnen sluiten over uitvoering van de maatregelen die zijn onderzocht in de verkenning van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

Het college heeft in maart 2022 de planstudie vastgesteld voor hoogwaardig openbaar vervoer Maastunnelcorridor. Ook het conceptontwerp voor de kortetermijnmaatregelen voor de nieuwe hoogwaardige openbaarvervoerverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal is vastgesteld. Beide studies zijn uitgevoerd met Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en RET. Ook is opdracht gegeven om en alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen zodat in december 2023 de versnelde busdienst via het Maastunneltracé kan starten.

In juli 2022 is een zomeroffensief tegen 'verkeersaso's' gehouden. Hiervoor zijn o.a. 6 straten, parkeerterreinen en kades op de juiste momenten afgesloten en twee extra flitscamera's en een lawaai-flitser geplaatst. Het doel hiervan was bestrijding van overlast door opzettelijk te hard rijden, geluidsoverlast en vervelend rondhangen rond auto's.

Wonen en bouwen

Afspraken wonen

Het Rijk, de provincie en de regio leggen sterke nadruk op de bouw van voldoende en betaalbare woningen. Het Rijk streeft daarbij naar een sterkere landelijke regie op de realisatie van de woningbouwopgave. Hiervoor zet het Rijk verschillende programma's in, waaronder de programma's 'Woningbouw', 'Een thuis voor iedereen' en 'Betaalbaar wonen'. In de zomer van 2022 hebben het Rijk en de woningcorporaties prestatieafspraken gemaakt. Die gaan over de inzet van de beschikbare financiën na afschaffing van de verhuurderheffing. In de tweede helft van 2022 volgen prestatieafspraken tussen Rijk en provincies over betaalbare woningbouw. Die afspraken moeten leiden tot regionale woondeals waarbij ook gemeenten en woningcorporaties zijn betrokken.

Woningbouwproductie

De nadruk ligt op de realisatie van voldoende woningen, en op een goede en langjarige borging van de betaalbaarheid daarvan. Door het sterk gestegen aantal te bouwen woningen, staat de schaarse beschikbare gemeentelijke capaciteit onder druk. De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het bovendien ingewikkeld om de benodigde capaciteit aan te vullen. Deze krapte vraagt om stedelijke prioritering en een continue planning. Het uitgangspunt daarbij is een langjarige bouwstroom, met op korte termijn beperkte mogelijkheden voor nieuwe initiatieven. Waar mogelijk grijpt de gemeente kansen aan om bestaande regelgeving te versimpelen en efficiënter te werken.

De sterke sturing op woningbouw doet het aantal vergunningverleningen opnieuw stijgen: in het 1e en 2e kwartaal van 2022 is voor ruim 3.100 woningen een vergunning verleend. Dat is een stijging van 59% ten opzichte van de eerste twee kwartalen in 2021. Tegelijkertijd staat de daadwerkelijke bouw van woningen, en vooral van betaalbare woningen, onder druk staat. Dit komt vooral door een combinatie van:

1. Stijgende bouwkosten door gebrek aan capaciteit vanwege de krappe arbeidsmarkt, en door schaarste in materialen als gevolg van verstoorde wereldhandel door de naweeën van de coronapandemie en de oorlog Oekraïne.
2. Afvlakkende woningmarkt: de sterk gestegen hypotheekrentes en hoge inflatie zorgen voor vermindering in koopkracht
3. Toenemende voorzichtigheid bij investeerders. Die is het gevolg van de aangekondigde regulering van de vrije sector. Het Rijk geeft geen duidelijkheid hoe deze maatregel uitpakt en in welke mate de maatregel de geplande investeringen in de vrije sector huur raakt.

In de eerste twee kwartalen van 2022 is de bouw gestart van meer dan 1.500 woningen: ongeveer 4% in het sociale segment, 19% in het middensegment, 40% in het hoger segment en 30% in het topsegment. Voor 7% van de woningen is het prijsniveau nog niet bekend. Met name het achterblijven van het betaalbaar segment (sociaal en midden) is zorgelijk en vraagt komende tijd extra maatregelen. Denk hierbij aan afspraken met corporaties, de plaatsing van flexwoningen en het verkopen van gemeentegrond met als voorwaarde dat er veel betaalbare woningen op worden gebouwd.

De zich nu snel op elkaar volgende negatieve ontwikkelingen op de woningmarkt hebben grote gevolgen voor de daadwerkelijke realisatie van betaalbare woningen in de eerste twee kwartalen van 2022. Wanneer het aantal gebouwde betaalbare woningen laag blijft, loopt de woningmarkt verder vast. Op basis van de mogelijk nog te starten projecten in de laatste maanden van 2022 is de verwachting dat het aandeel betaalbare te bouwen

woningen in 2022 stijgt. Hoewel daarmee in 2022 het aandeel 20% sociaal en 35% midden niet geheel gerealiseerd wordt, is de verwachting dat de percentages over het geheel van de collegeperiode 2022 tot 2026 nog steeds behaald zullen worden.

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)

€ 319.739

Andere segmentering bouwplannen	- € 25.000
Autoluwfonds	-€ 20.000
Erfpachtbaten Havensteder	€ 191.900
Erfpachtbaten Woonstad	€ 169.000
Correctie canonopbrengsten	- € 1.700
Diverse ruimtelijke knelpunten	- € 6.200
Materieelkosten Hoekse Lijn	- € 4.000
Digitalisering	- € 1.427
Incidentele verwachte erfpachtbaten	€ 15.300
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.866

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Programma Veilig

Wijkveiligheid

	Realisatie 2020	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
Hoger veiligheidsniveau	110	> 108	110
Gemiddeld niveau laagst scorende 18 wijken	92	>88	93
5 laagst scorende wijken			
Tarwewijk	85	78	89
Hillesluis	95	82	88
Bloemhof	83	89	91
Carnisse	81	91	85
Oude Westen	87	92	99

Mede vanuit het project Kwetsbare Wijken zetten de stadsmariniers in Bloemhof, Carnisse, Hillesluis en Oude Westen zich in op de pleinenaanpak, de inzet van stewards, community-events, en de organisatie van

bijeenkomsten met bewoners en ondernemers over veiligheid in de wijk. Buurtpreventieteams krijgen hulp van de gemeente. De gemeente voert ook de aanpak High Impact Crimes uit en zet zo nodig cameratoezicht en mosquito's in.

Een belangrijk veiligheidsthema is de aanpak op veiligheidsbeleving. Hiervoor is een specifiek programma gestart. In Pendrecht en Beverwaard hebben bewoners, ondernemers, gemeente, woningbouwcorporaties, politie en wijkorganisaties de handen ineengeslagen onder de naam 'Maak je wijk'. In straatgesprekken bespreken de deelnemers waar de pijn en waar de kracht zit. Hier worden gerichte ingrepen aan gekoppeld. De aanpak gaat in 2023 ook van start in andere wijken waar de kloof tussen de feitelijke en beleefde veiligheid groot is.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

De komende tijd in 2022 en 2023 wordt de rol van wijkhandhaver verder doorontwikkeld, zodat deze aansluit op de behoefte van de wijk. Vanuit gastheerschap zijn handhavers zichtbaar en aanspreekbaar. Ze vergroten het veiligheidsgevoel in de wijk, verhogen de leefbaarheid en gaan overlast op straat tegen.

Lachgas

Rotterdam kent net als andere gemeenten veel overlast door het gebruik van lachgas. Per 1 juli 2021 is het voor zowel de politie als de gemeentelijke handhavers mogelijk om te handhaven op het verbodsartikel dat in de APV is opgenomen. De gemeentelijke handhavers hebben vanaf juli 2021 tot en met augustus 2022 circa 110 keer handhavend opgetreden op grond van dit artikel. In eerste instantie werd handhaving op lachgas door de handhavers actiematig en in gezamenlijkheid met de politie gedaan. Na evaluatie van deze acties is gebleken dat de handhavers prima in staat zijn om zelfstandig op te treden tegen lachgas. Vanaf 1 januari 2022 doen zij dit ook.

Pilot pool handhavingsreservisten

We hebben handhavers nodig die we flexibel en slim kunnen inzetten wanneer de stad daarom vraagt. Daarom is Rotterdam een pilot gestart voor het opzetten van een pool van 15 handhavingsreservisten in het eerste kwartaal van dit jaar. Er is gebleken dat er meer aandacht nodig is voor de werving van reservisten. Er wordt daarom een doorstart gemaakt met een grootschalige interne campagne die momenteel wordt uitgewerkt.

Pilot avonddiensten

Vanaf 1 juli 2022 tot en met 1 oktober 2022 loopt een pilot waarbij handhavers tot 02:00 uur worden ingezet om o.a. de uitloop van evenementen te begeleiden en overlast in de buitenruimte tegen te gaan. Tijdens deze periode wordt er voor 2 avonden in de week tot 2 uur 's nachts gehandhaafd. Na afloop wordt de pilot geëvalueerd om de effectiviteit en de meerwaarde te bepalen.

Winkelstratenaanpak

Om structurele (parkeer)overlast voornamelijk dubbel parkeren, in een aantal winkelstraten tegen te gaan, wordt er sinds begin juli 2022 intensiever gehandhaafd. Het gaat om de Nieuwe Binnenweg, Zwart Janstraat, Mathenesserweg en de Vierhavensstraat. Er is door deze intensieve aanpak een stijging te zien in de geconstateerde feiten. Er wordt daarnaast toegewerkt naar een duurzame oplossing voor de bewoners, gebruikers en ondernemers.

Ook wordt gewerkt aan een plan om deze intensievere en gerichte inzet op parkeeroverlast in andere winkelstraten toe te passen dan de huidige vier straten. Daarbij wordt gezocht naar de balans tussen de noodzaak om parkeeroverlast aan te pakken, andere handhavingsprioriteiten en de beschikbare handhavingscapaciteit.

Toezicht op het water

Handhavers houden één dag in de week in de zomermaanden in het pleziervaartseizoen toezicht op het water. Het hoofddoel van de inzet op het water is het bevorderen van de naleving van wet- en regelgeving die voor het vaarwater geldt, door middel van het zichtbaar op het water aanwezig zijn van handhavers, het voorlichten van personen op het water over deze wet- en regelgeving en het aanspreken van personen op het water bij strafbare feiten en ongewenst gedrag. Na de zomer vindt er een evaluatie plaats van de inzet op het water en een besluit genomen hoe de toezicht en handhaving op het water kan worden versterkt.

Inzet parken

Tijdens mooi weer worden handhavers ingezet in de parken om zichtbaar aanwezig te zijn. Van juli tot september zetten we tot 02:00 uur in. Hiervoor wordt op warme dagen extra handhavingscapaciteit vrijgemaakt, het gaat om één koppel handhavers per cluster. Omdat er op heterdaad geconstateerd moet worden, worden er ook acties in burger gehouden. De focus ligt nog altijd op gastheerschap en coachend handhaven. Wanneer men toch afval laat rondslingeren wordt er doorgepakt. Op basis van positieve ervaringen wordt de geïntensiveerde inzet in parken in de zomermaanden voortgezet.

Aanpak seksuele straatintimidatie

Handhavers hebben verschillende trainingen gekregen en er zijn gastlessen op scholen gegeven. De fototentoonstelling met slachtofferverhalen is opnieuw ingezet.

Cameratoezicht

De camera's in Hoek van Holland zijn sinds juni 2022 in gebruik. In de cameragebieden Lombardijen, Feijenoord en Beverwaard waren de camera's in september 2022 gebruiksklaar. Het onderzoek naar de effectiviteit van cameratoezicht is bijna klaar. Eind 2022 zijn er in de stad ongeveer 500 camera's in gebruik.

Woonoverlast

In aanvulling op wat al wat aangekondigd in de begroting 2022 zal in de aanpak woonoverlast ook gebruik gemaakt worden van een nieuwe interventie: het opleggen van een bestuurlijke gedragsaanwijzing op verhuurders die zich niet of op de verkeerde manier inzet tegen woonoverlast. Er is een lichte stijging van het aantal cases enkelvoudige woonoverlast.

Ondermijnende Criminaliteit

In 2022 is de uitvoering van het **Rotterdamse Drugsbeleid** gestart. Daarnaast starten we in het najaar met een wijkgerichte aanpak rond criminele uitbuiting (pilot Delfshaven en Lombardijen), en wordt er vervolgonderzoek gedaan naar criminele uitbuiting in relatie tot het onderwijs.

In de Rotterdamse haven is in 2022 begonnen met een aantal acties uit de Uitvoeringsagenda Haven. Een voorbeeld is een het virtueel hek: de inzet van slimme cameratechnologie om misstanden snel te signaleren. Er zijn weerbaarheidstrainingen voor havenpersoneel, met gebruik van een 'trainingscontainer'. Met de partners is de aanpak van de 'uithalersproblematiek' uitgewerkt. Deze aanpak is gericht op het voorkomen van jonge aanwas en op repressief optreden door vanuit het strafrecht betrapte uithalers zwaarder te straffen. De uitvoering van een aantal actiepunten uit de Uitvoeringsagenda Haven is mogelijk gemaakt door extra incidenteel geld van het Rijk, als resultaat van de door de gemeente gevoerde lobby.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

In afstemming met de Veiligheidsregio is begin 2022 de gemeentelijke crisisorganisatie ingericht voor de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. Het ging daarbij onder meer om noodopvang voor vluchtelingen uit Oekraïne. Er vindt monitoring plaats van mogelijke gevolgen voor andere terreinen, bijvoorbeeld onlinebedreigingen, polarisatie en gevolgen voor haven, industrie en economie.

High Impact Crime (HIC)

Rotterdam zet onverminderd de aanpak voort van high impact crime (HIC): misdaad met ingrijpende gevolgen voor slachtoffers en de samenleving. De verwachting is dat het aantal HIC-delicten met het vervallen van de coronamaatregelen enigszins toeneemt. De verwachting is echter ook dat over de langere termijn de HIC min of meer stabiliseert op een laag niveau. In Rotterdam was de afgelopen maanden sprake van een lichte stijging. Die stijging is in het tweede kwartaal van 2022 wat afgevlakt. Waar er landelijk een stijging is van rond de 20% bij woninginbraken, ligt dat percentage in Rotterdam rond de 10%. In vergelijking met 2019 (voor 'corona') is er nog altijd een sterke daling bij alle drie soorten van HIC-delicten: woninginbraken, straatroven en overvallen.

Gemeente Rotterdam: Aantal HIC-delicten

	Woninginbraken	Straatroven	Overvallen
januari t/m juni 2022	497	135	46
t.o.v. januari t/m juni 2021	+ 9,7%	+16,4%	+9,8%
t.o.v. januari t/m juni 2019 (pre-corona)	-43,8%	-37,5%	-33,3%

Levendige en gastvrije stad

Sinds maart 2022 is de volledige horecabranche weer zonder beperkingen in bedrijf. De sector staat nog steeds onder druk door hoge inflatie, gestegen brandstofprijzen en personeelstekorten. Daarnaast moeten de ondernemers opgebouwde coronaschulden afbetalen.

Het college heeft de steun aan de Rotterdamse horecaondernemers in december 2021 verlengd met nog een jaar. De terrassen kunnen zonder vergunning het gehele jaar ruimer open. De druk op de openbare ruimte neemt toe door de hervatting van het normale leven en verdere verdichting van de stad. Daardoor is de vergunningvrije verruiming van terrassen in 2022 verminderd naar 125%. Horecazaken mogen terrasvlonders ook in 2022 zonder vergunning plaatsen.

Voor de komende vier jaren zijn de leges gehalveerd voor het bijschrijven van beheerders en leidinggevendenden op de exploitatie- en Alcoholwetvergunning. De verruiming van de kwaliteitseisen voor terrassen geldt tot en met 2024.

Er komt een uitvoeringsprogramma horeca om invulling te geven aan een meer levendige stad, inclusief verlevendiging van de nacht.

In februari 2022 zijn de horecagebiedsplannen 2022-2024 vastgesteld. Een evaluatie van de horecagebiedsplannen moet in het vierde kwartaal 2022 leiden tot concrete uitkomsten.

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten 2021-2025

De voortgangsrapportage 2021 en de verkenning van de arbeidsmarkt van EU-arbeidsmigranten zijn in het tweede kwartaal van 2022 aan de gemeenteraad aangeboden. De voortgang van het actieprogramma loopt volgens verwachting. Nieuwe ontwikkelingen zijn:

- Toegankelijker maken aanvraagprocedure DigiD voor EU-arbeidsmigranten, als gevolg van de coronacrisis: pilot in de 2e helft 2022;
- Landelijk verplicht certificeringsstelsel voor uitzendbureaus (internetconsultatie wetsvoorstel zomer 2022;
- Samenwerking crisisteam Oekraïense vluchtelingen en het actieprogramma EU- arbeidsmigranten, met onder meer de inzet van Poolse sleutelfiguren in het wegwijs maken van Oekraïense vluchtelingen, en het opmerken van signalen van arbeidsuitbuiting.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)

- € 3.532

Extra cameratoezicht

- € 1.150

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

- € 2.382

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Volksgezondheid

Gezond 010: het akkoord

In januari 2020 stelde de gemeenteraad 'Gezond010: het akkoord' vast 1 (notubiz.nl). Hierin staat de Rotterdamse uitwerking van het landelijk preventieakkoord en het gezondheidsbeleid 2020-2024. Het jaar 2022 staat in het teken van de verdere ontwikkeling van het preventiebeleid. Dit gebeurt op basis van de resultaten zoals die tot nog toe luiden, op basis van de veranderingen door COVID-19 en landelijke ontwikkelingen. Er is extra inzet op mentale gezondheid, naast de lopende activiteiten op fysieke gezondheid en de leefomgeving. Het 1%-Wmo-preventiebudget legt vanaf 2022 financieel en organisatorisch de basis voor een stevigere plek van preventie in de (Wmo)zorg.

In 2022:

- Kozen opnieuw meer Rotterdammers voor een van de twee collectieve zorgverzekeringen: het VGZ Rotterdampakket voor de lagere inkomens, en het VGZ Rotterdampakket Compact. In beide gevallen hebben verzekerden een extra vergoeding in hun preventiebudget zonder eigen bijdrage. 700 Prestatie010-kandidaten kunnen dankzij een samenwerking met VGZ aan gezondheidstrajecten deelnemen als tegenprestatie.
- Werkt de gemeente op diverse manieren aan het stimuleren van een gezonder voedselaanbod. Hiertoe is in het najaar van 2021 de Citydeal gezonde en duurzame voedselomgeving ondertekend. Ook zijn huizen van de wijken, schoolkantines, sportaccommodaties en de gemeenten stappen aan het zetten richting een gezonder aanbod in hun bedrijfsrestaurants en kantines.
- Naast terugdringen van roken, alcoholgebruik en overgewicht is mentale gezondheid een belangrijk speerpunt voor het preventieakkoord. Met trainingen in de stad wordt de mentale gezondheid ondersteund. Onder meer Avant Sanare en Indigo bieden trainingen aan voor vrijwilligers over het herkennen van en ondersteunen bij problematiek op het gebied van geestelijke gezondheidzorg (ggz). Beide aanbieders hebben ook een laagdrempelig aanbod voor kwetsbare groepen.
- Is gestart met de implementatie van Welzijn op recept en de Gecombineerde leefstijlinterventie binnen de pilots Wijkpreventieketen.
- Lopen diverse projecten die bekostigd zijn met het 1% preventiebudget die onder meer als doel hebben (Wmo-)zorg te voorkomen. Er komen in drie gebieden Herstelacademies voor de ggz-doelgroep. Daarin staat ervaringsdeskundigheid centraal en het bevorderen van het persoonlijk en maatschappelijk herstel. Ook E-health biedt mogelijkheden om zorg te voorkomen, uit te stellen of te vervangen. Daarom zijn in 2022 diverse subsidiemogelijkheden geboden en benut om E-health in te zetten bij de (zelf) zorg voor onze inwoners.

GGD

Het reguliere GGD-werk liep in 2022 gewoon door. Het gaat daarbij om de taken gezondheid en milieu, TBC-bestrijding, reizigerszorg, technische hygiënezorg, toezicht kinderopvang en het Centrum Seksuele Gezondheid en het Centrum Seksueel Geweld. In 2022 was er veel aandacht voor de infectieziektebestrijding, zowel van 'reguliere' infectieziekten, COVID-19 en sinds kort van monkeypox. Monkeypox komt vooral voor in landen in West-Afrika en Midden-Afrika. In mei 2022 werd de ziekte bij mensen in Europa vastgesteld. Nu verspreidt de ziekte zich in Europa, waaronder Nederland, waar de ziekte van oorsprong niet veel voorkomt. In augustus 2022

startte de vaccinatiecampagne tegen monkeypox voor mensen die een verhoogd risico op besmetting hebben. De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. In gezamenlijkheid met de GHOR (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor vluchtelingen.

Programma-organisatie Corona

De programma-organisatie Corona biedt ondersteuning bij de bestrijding van het coronavirus op regionaal niveau. De organisatie zorgt voor de wendbaarheid en zorgvuldigheid waar de veranderingen vanuit de omgeving om vragen. Richting de deadline van 31 december 2022 draagt de programma-organisatie de verantwoordelijkheden en taken over aan de reguliere organisaties: GGD, Veiligheidsregio/GHOR en gemeente Rotterdam.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

Het personeelstekort in de kinderopvangsector is nog steeds aanzienlijk. Daardoor kunnen instellingen niet altijd voldoen aan de wet- en regelgeving. In Rotterdam moeten geregeld groepen sluiten, omdat de bezetting niet rondkomt. De landelijke 'coulanceregeling' vanwege de personeelsproblematiek, waarbij de kinderopvang meer beroepskrachten-in-opleiding op de groepen mogen inzetten, is verlengd tot 1 juli 2024.

De uitvoering van het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang in Rotterdam ligt vooralsnog op schema.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)

- € 1.049

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € -1.049

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Programma Werk en inkomen

Ontwikkeling bijstandsvolume

Op het moment van schrijven van de begroting 2023 is er een krappe arbeidsmarkt. Het verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt kan de gemeente niet zelf oplossen. Wel zorgt de gemeente voor de voorwaarden die het gat tussen vraag en aanbod kleiner kunnen maken. Met partners uit het onderwijs en het bedrijfsleven richt de gemeente het Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP010) op, zet arbeidsmarktprojecten die aantoonbaar werken door, en zorgt voor verdere ontwikkeling van het leerwerkakkoord (LWA) en het Scholingsfonds. Ook de verdere ontwikkeling van de werkgeversdienstverlening hoort daarbij. Aan uw raad is toegezegd om voor het eind van dit jaar een plan van aanpak voor RAP010 te sturen. Hetzelfde geldt voor de strategiebrieven in aanloop naar het nieuwe beleidskader over de uitvoering van de Participatiewet. In de monitor tweede tertaal 2022 vermelden wij de resultaten van het LWA over het jaar 2021.

De dalende trend van het bijstandsvolume sinds mei 2021 zet ook dit jaar door. Het aantal bijstandsuitkeringen is gedaald van 34.624 begin januari, naar 34.218 eind april tot 33.666 bijstandsuitkeringen eind augustus. We verwachten dan ook de ambitie voor dit jaar (33.375) te behalen.

Meer sociaal rechercheurs	- € 1.000
Regionaal Bureau Zelfstandigen	- € 1.656
Aanpassing omzettoelstellingen Rotterdam Inclusief	- € 2.600
Technische bijstelling BUIG	€ 14.558
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 8.124

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Rechtmatigheid

Iedereen die recht heeft op een bijstandsuitkering krijgt die ook. Bijstandsfraude wordt aangepakt. De gemeente zet deze collegeperiode extra sociaal rechercheurs in. De kans dat fraude loont, moet zo klein mogelijk zijn. Tegelijk hanteert de gemeente de menselijke maat in de reguliere heronderzoeken. Wie niks verkeerd heeft gedaan, hoeft zich geen verdachte te voelen. De gemeente gaat tijdens elk rechtmatigheidsonderzoek zorgvuldig om met de rechtspositie van de betrokken Rotterdammer. Dit jaar willen we 240 fraudeonderzoeken uitvoeren en verhogen dit ieder jaar tot 850 in 2025.

Inzet loonkostensubsidie

Loonkostensubsidie (LKS) is effectief om meer mensen aan de slag te helpen. Met de subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. Inspanningen richten zich op plaatsing bij zowel bij werkgevers in de stad als bij de gemeentelijke organisatie. Onze ambitie is heel fors: eind 2025 moeten 2.100 Rotterdammers een LKS-baan hebben (eind 2021 waren dat er 928). Eind augustus hebben 1.128 Rotterdammers een LKS-baan. We liggen daarmee op koers om de doelstelling van dit jaar (1.200) te realiseren.

Monitor tweede tertaal 2022 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tertaalmonitor die op 18 oktober wordt gepubliceerd.

Programma Zorg, welzijn en wijkteams

Nieuw Rotterdams Welzijn

Begin 2021 is door de Raad [het beleidsplan Heel de Stad](#) vastgesteld. Aan de hand van dit kader is in februari van 2022 overgegaan tot de definitieve gunning van het welzijnswerk in de 14 gebieden van Rotterdam, De nieuwe opdracht, met een looptijd van 5 jaar en 7 maanden met de mogelijkheid deze 2 keer met 2 jaar te

verlengen, is gestart op 1 juni 2022. De periode vanaf de gunning tot 1 juni is gebruikt voor de implementatie van de welzijnsopdracht.

De welzijnsopdracht die in het kader van het Nieuw Rotterdams Welzijn in 2018 is gestart, is op 31 mei 2022 beëindigd.

De eindverantwoordingen worden door de welzijnspartijen vóór 1 september ingediend. Deze worden beoordeeld en op basis daarvan kunnen de opdrachten worden afgerond.

Eind 2021 is begonnen met een evaluatie van de huisbezoeken 75+. De uitkomsten van de evaluatie (Q2 van 2022) zijn betrokken bij de verdere doorontwikkeling van de huisbezoeken. Zo zullen de gesprekken aan de voordeur, die ontwikkeld zijn tijdens de coronacrisis, onderdeel uit blijven maken van dienstverlening in het kader van de aanpak van eenzaamheid. Ook is op basis van de evaluatie de vragenlijst omgebouwd tot een topiclijst. Dit ook mede op basis van een motie die hierover door de Raad is aangenomen.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

De basis voor het beleid is het [beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#). Dat is de Rotterdamse aanpak om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld terug te dringen.

Voor het Rotterdamse Verandertraject Huiselijk geweld dat startte in 2021 is in 2022 een inkooptraject ingezet voor tweedelijns hulp bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Om snel de eerste hulp te kunnen bieden is een startarrangement in ontwikkeling. Dat biedt ook ondersteuning bij het opstellen van de probleemanalyse en het ondersteuningsplan.

Een ander onderdeel van het Verandertraject is de pilot Vrouwenopvang-plus. Deze pilot is gericht op een snellere toegang tot de crisisopvang huiselijk geweld en op uitbreiding van het opvang- en hulpverleningsaanbod voor slachtoffers. De bevindingen van de pilot spelen een rol bij het inkooptraject. Verder is er inzet op een betere hulp aan plegers van huiselijk geweld en komt er opvang voor kwetsbare plegers aan wie een tijdelijk huisverbod is opgelegd.

Filomena, het Centrum huiselijk geweld en kindermishandeling, is tijdelijk in het GGD-gebouw gehuisvest. Hiermee is de nauwe samenwerking met het Centrum seksueel geweld 16+ bestendigd. Er is een nieuwe locatie gevonden vlakbij het Erasmus MC. Dit leidt ook tot een betere samenwerking met het Centrum seksueel geweld 16-. De verwachting is dat de verhuizing nog in 2022 plaatsvindt.

Verder heeft Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond in opdracht van de gemeente 'Ervaring in huis' opgericht. Dit is een netwerk van ervaringsdeskundigen. In het eerste kwartaal van 2022 is het netwerk ingezet om voormalige slachtoffers en plegers een stem te geven in de beleidsontwikkeling en de activiteiten van het actieprogramma.

In het beleidskader is er veel aandacht voor preventie. Stappen zijn gezet in het plan Complexe scheidingen, zoals de realisatie van het informatieloket Ouders & Scheiding, en in het plan Preventie. Dat is een plan van aanpak voor een betere preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het eerste kwartaal van 2022 zijn bijeenkomsten georganiseerd voor deskundigheidsbevordering.

Tijdens de coronamaatregelen was er veel aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Nu de maatregelen bijna volledig zijn opgeheven, monitort de gemeente wat dit betekent voor het signaleren van en hulp

bieden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. De chatfunctie die Veilig Thuis in mei van 2020 is gestart, loopt goed en is blijvend. De gemeente heeft in het eerste kwartaal van 2022 SIM-kaarten gegeven aan kwetsbare vrouwen, zodat ze laagdrempelig via internet hulp kunnen zoeken.

Programma Drug & Alcohol 2019-2022

Het programma Drugs & Alcohol 2019-2022 is het vervolg van het preventieprogramma Drugs & Alcohol II: 'Blijf Helder'. Dit programma zet succesvolle maatregelen voort en zet waar nodig vernieuwing en verbetering in gang. Terugdringing van middelengebruik onder jongeren is binnen het jeugdbeleid een belangrijke taak, omdat het gebruik de gezondheid, talentontwikkeling en veiligheid van jongeren ondermijnt. De resultaten van de maatregelen uit het programma maakt de gemeente najaar 2022 bekend. Binnen het programma is er ook aandacht voor problematisch gamen, lachgasgebruik en het gebruik van social media.

Wat is gerealiseerd tot augustus 2022:

Onderwijs:

- Interventies en ouderavonden gericht op voorkoming van alcoholgebruik. Is gerealiseerd op 42 basisscholen (ongeveer 126 klassen; 3150 II)
- Helder op School (preventieve interventie Roken, alcohol, drugs en gamen) voor het VO op 42 VO-locaties (3150 II).
- Op alle 8 VSO Cluster IV-scholen, alle 7 praktijkonderwijsscholen en alle locaties met een MBO 1-2 niveau is een gezondheidscoach actief voor laagdrempelige begeleiding van studenten, training van personeel en ondersteuning aan, informatie van en lichte hulp voor ouders. 118 jongeren zijn door vroegtijdige signalering individueel begeleid.
- Met de studentenverenigingen, de hogescholen en de EUR heeft de gemeente met Youz een plan van aanpak opgesteld voor het terugdringen van overmatig alcohol-, drugs- en medicijngebruik onder studenten.

Vrije tijd:

- De aanloop bij de drugstestservice is na Corona flink toegenomen. Tot en met augustus 2022 waren er 2.809 gebruikers die drugs hebben laten testen. De boodschap blijft: 'Gebruik nooit drugs!'
- Op sportverenigingen is geen inzet gevoerd zolang de coronamaatregelen golden. In najaar 2022 krijgen verenigingen weer nieuw NIX18 materiaal en wordt de naleving onderzocht. In 2023 wordt in nauwe samenwerking met sportverenigingen gestart met een integrale aanpak alcoholpreventie in het kader van NIX18. Onderdeel van deze aanpak is het schenkbeleid van de vereniging, communicatie van leden en ouders en jonge leden en informatie en training voor barvrijwilligers.

Thuis:

- In 66 ouderbijeenkomsten zijn ongeveer 1.075 ouders en opvoeders bereikt. Tijdens de coronatijd waren er webinars over alcohol en lachgas, tabak, waterpijp en cannabis, gamen en social-mediagebruik, en het onderwerp puberbrein en opvoeding.
- Op de 'Maak je keus'-website staat informatie over middelen en de risico's van gebruik, en zelftestjes. Site is sinds 2019 189.795 keer bezocht.
- De 'Puber&Co'-website met informatie voor ouders en docenten is 48.153 keer bezocht.

- Via Open & Alert (ook met aandacht voor LVB) zijn 554 professionals getraind om problematisch gebruik vroegtijdig te kunnen signaleren.
- Begeleiding van 19 organisaties die werken met jongeren, zodat ze een alcohol- en drugsbeleid binnen hun instelling kunnen realiseren.
- Via doorverwijzingen door Halt en ziekenhuizen zijn 174 jongeren, soms met hun ouders, op gesprek geweest bij de jeugdafdeling verslavingspreventie van Youz.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)

- € 26.555

Ouderen	- € 1.000
Herstelaanpak jongeren	- € 1.052
Indexatie WMO	- € 2.651
Meerkosten zorg Corona	- € 5.000
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 16.852

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financien onder dit programma.

Herstelaanpak "Rotterdam sterker door jongeren"

Het effect van 'corona' op jongeren is nog niet helemaal duidelijk. Recente onderzoeken tonen echter aan dat de invloed van corona groot is. De corona-uitbraak heeft problemen blootgelegd, ook van niet-kwetsbare jongeren. Vanuit de Herstelaanpak 'Rotterdam. Sterker door jongeren' werkt de gemeente in 2022 verder aan het herstel. In 2021 waren 11 jongerenhubs gerealiseerd. Voor 2022 was het doel om daar vier jongerenhubs aan toe te voegen. Drie daarvan zijn – augustus 2022 - in oprichting, in Feijenoord (Antes Hefhuis), de Agniesebuurt en in IJsselmonde Beverwaard (Huis van de Wijk de Focus). De uitbreiding naar 20 jongerenhubs is een taakstelling binnen de welzijnsopdracht die is gestart in juni 2022.

In samenwerking met 'Wijk aan zet' en Young010 start de gemeente een pilot om de plannen en behoeftes van jongeren mee te nemen in de wijkakkoorden.

Om het effect van de activiteiten te vergroten, is het doel om in nog in 2022 het netwerk van jongeren, organisaties en gemeente dat binnen 'Rotterdam. Sterker door jongeren' is ontstaan stevig neer te zetten.

Vanuit de snelle acties pakt de gemeente door op een duurzaam herstel van en passende dienstverlening aan jongeren.

Doorbraak aanpak en verscherpt toezicht

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) kwam in juli 2021 met het rapport 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd'. De IGJ constateerde voor het Rijnmondgebied dat gemeenten, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en de gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond (GRJR) nog onvoldoende resultaat hadden behaald. Er was al wel geregeld dat er voor alle jeugdigen tijdig een jeugdbeschermer was. Het was echter nog niet gelukt om voor alle kinderen die 'onder een maatregel' vallen tijdige en passende zorg te realiseren. De norm hiervoor is 3 maanden na de instelling van de maatregel. De IGJ heeft de betrokken instellingen in de regio onder verscherpt toezicht geplaatst. Het Rijk heeft interbestuurlijk toezicht ingesteld op de jeugdhulpregio Rijnmond.

In de tweede helft van 2021 zijn met succes de wachttijden voor jeugdigen met en zonder maatregel teruggedrongen. Begin 2022 heeft de IGJ daarop het verscherpt toezicht beëindigd. De IGJ heeft er vertrouwen in dat de genomen maatregelen tot resultaat leiden. Het interbestuurlijk toezicht door het Rijk liep tot half 2022. De Doorbraakaanpak, specifiek voor jeugdigen met een maatregel, is nu onderdeel van de brede wachttijdaanpak. De Uitvoeringsorganisatie (UO)/GRJR zet deze aanpak voort, samen met instellingen - al dan niet gecertificeerd -, gemeenten en wijkteams. Het streven is om zo snel mogelijk te voldoen aan de norm voor 'jeugdigen met een maatregel'.

Bij de aanpak spelen verschillende risico's. Zo vraagt de beschikbaarheid van residentiele hulp extra inspanningen. Daarnaast heeft de aanpak last van de schaarste op de arbeidsmarkt.

Extra middelen jeugdhulp

Voor de jeugdhulp ontvangt Rotterdam in 2022 ruim € 62 miljoen extra van het Rijk. Dit is inclusief geld voor de 4 SPUKS. Dit zijn doeluitkeringen van het Rijk voor specifieke onderdelen van de jeugdhulp (onder andere crisiszorg en jeugdhulp plus). De extra middelen zijn bedoeld voor beleidsintensivering, maar daarnaast is een aanzienlijk deel toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

De projecten die met het extra geld zijn gestart, sluiten aan bij het programma 'Heel de Stad'. De wijkteams zijn uitgebreid met 12 fte om in Rotterdam de wachttijden aan te pakken. Daarnaast introduceren de wijkteams intensieve vrijwillige hulpverlening, met verzoek tot onderzoek bij de jeugdbeschermingstafel.

Een andere intensivering is de integratie van de manier van werken van Moeders van Rotterdam in de werkwijze van de wijkteams. Voor de pilot 'Nazorg na detentie' is de inzet van extra jeugdigencoaches ingekocht. De verwachting is dat hierdoor op den duur minder inzet van zware zorg nodig is. Daardoor kan de gemeente de kosten voor de jeugdcoaches terugverdienen. Deze kosten vallen namelijk hoger uit dan was begroot.

De gemeente ziet mentale gezondheid als een beschermende factor. Daarom investeert de gemeente in 2022 in praktijkondersteuners bij huisartsen. Dit is ook voor jeugdigen van belang, omdat zij door corona nog steeds stress ervaren. Door tegelijkertijd de consultatiefunctie van de specialistische geestelijke gezondheidszorg (ggz) te versterken en extra eerstelijns generalistische ggz in te kopen, vergroot de gemeente de veerkracht van jongeren zonder dat de wachtlijsten verder oplopen. De gemeente blijft in 2022 inzetten op vermindering van de wachtlijsten. Het streven is om vanaf 2023, bij de start van de nieuwe contracten, met een schone lei te beginnen. Doel is nog steeds dat de wachttijden niet langer zijn dan de landelijke Treeknorm. Uit de beschikbare cijfers blijken bemoedigende resultaten van de gemeentelijke aanpak.

Informele zorg en ondersteuning

In 2019 en 2020 vond de inkoop en implementatie van een nieuwe stedelijke ondersteuningsstructuur Informele zorg en ondersteuning (IZO) plaats. De verschillende onderdelen hiervan zijn sinds medio 2020 operationeel. Hierdoor staat een stevige structuur met Zorgzaam010, Advies op Maat, Cursussen en Workshops en Mantelfoon. De eerste resultaten zijn goed. Hierover werd uitgebreid gerapporteerd in een [voortgangsbrief](#) die in april 2021 uitging. Een nieuwe voortgangsbrief wordt eind september 2022 verzonden. De komende periode wordt besproken met IZO-partijen hoe deze staande structuur te evalueren en als dat nodig is bij te sturen.

Het stedelijke mantelzorgsteunpunt Mantelfoon bestond op 1 mei 2022 twee jaar. De bekendheid van het steunpunt bij mantelzorgers en partners in stad groeit nog steeds gestaag. Het contract is inmiddels verlengd.

De afgelopen periode is ingezet op waardering. Zo zijn er ter waardering van Rotterdamse vrijwilligers die zich hebben ingezet in coronatijd, 6.000 Rotterdampassen beschikbaar gesteld. Voor mantelzorgers was al een Rotterdampas met OV-tegoed beschikbaar. Nu is er een keuzemogelijkheid: of een pas met OV-tegoed of een cadeaubon.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning

In het voorjaar van 2022 is de [raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp](#) over het jaar 2021 naar de raad verstuurd. Te zien is dat het aantal Rotterdammers met een indicatie voor een Wmo-arrangement met 2% is gestegen wanneer de cijfers voor tweede helft van 2021 wordt vergeleken met die voor de tweede helft van 2020. In de eerstvolgende raadsmonitor worden cijfers over (de eerste helft van) 2022 bekend gemaakt.

Opzoomer mee

Het aantal unieke straten dat deelneemt aan de Opzoomercampagne is tijdens de coronatijd gestegen. Eind 2021 deden ruim 2.200 straten mee aan de verschillende Opzoomer campagnes. Dit aantal stabiliseert zich in 2022. Begin 2022 heeft Opzoomer mee een nieuw beleidsplan opgesteld, met de naam Van Onderop gepresenteerd. Daarin presenteert de gemeente de volgende 3 belangrijke voornemens :

- Een vernieuwde programmering van de Opzoomercampagne
- Lief & Leed en Groen & Schoon (twee Rotterdamse speerpunten) verder door ontwikkelen en verdiepen
- Bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur voor het Opzoomeren, in samenwerking met de welzijnsaanbieders.

Bedrijfsvoering

Huisvesting en Anders Werken

De gevolgen van Anders Werken, het nieuwe werkconcept voor de gemeentelijke organisatie, voor de huisvesting zijn steeds meer zichtbaar. Het Timmerhuis als centrale ontmoetingsplek is in gebruik en inmiddels zijn er 19 van de 30 wijkhubs open.

De gemeente volgt nauwgezet de ontwikkelingen rond COVID-19. Als er aanleiding toe is, neemt de directie maatregelen voor de gebouwen. De coronacrisisorganisatie is nog steeds actief en kan daardoor snel tot actie overgaan.

Aantal wijkhubs

Realisatie 31 december 2021: **13**

Streefwaarde 2022: **30**

Realisatie t/m augustus 2022: **19**

De zoektocht naar geschikte locaties voor wijkhubs is in 2022 in volle gang. Per september zijn 19 wijkhubs geopend en zijn er 9 wijkhubs in de realisatiefase. Daarnaast lopen er meerdere haalbaarheidsonderzoeken en zoekopdrachten. Het is de bedoeling de wijkhubs uit te bouwen tot volwaardige gemeentelijke dienstverleningsplekken voor de Rotterdammers.

HR

Formatie & bezetting

Formatie begroting 2022: **12.307 fte**

Formatie 1e herziening 2022: **12.614 fte**

Formatie 2e herziening 2022: **12.802 fte**

De formatie steeg ten opzichte van de 1e begrotingsherziening 2022 met 188 fte. De groei was er vooral bij Stadsontwikkeling Projectmanagementbureau, hier kwam er 111 fte bij. Maatschappelijke Ontwikkeling was een andere groeier, met 59 fte. De groei was hier het grootst bij Publieke Gezondheid, welzijn en zorg, en bij Sport, onderwijs en cultuur.

Bezetting 31 december 2021: **13.303 fte**

Bezetting 1e herziening 2022: **13.660 fte**

Bezetting 2e herziening 2022: **13.854 fte**

Ten opzichte van de formatie is er bij het samenstellen van de tweede begrotingsherziening een overbezetting van 1.052 fte. Hiervoor is financiële dekking. De grootste overbezetting is zichtbaar bij Maatschappelijke Ontwikkeling (498 fte) en Bestuurs- en concernondersteuning (340 fte). Bij Maatschappelijke Ontwikkeling gaat het om de coronaorganisatie, extra zorgtaken vanwege corona, opvang Oekraïners en het hulpteam toeslagen. Bij Bestuurs- en concernondersteuning gaat het vooral om projectcapaciteit, zoals communicatie, ICT en projectmanagement. De clusters die deze dienstverlening afnemen, financieren deze inzet. Zij financieren ook de inzet van de trainees. De directie Veiligheid kent ook een overbezetting. Dat komt mede doordat de gemeente Rotterdam voor de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond de zogenoemde kassiersfunctie vervult.

Arbeidskosten

Percentage inhuur

Realisatie 2021: **18,2 % (11,6% exclusief corona organisatie)**

Begroting 2022: **8,5 %**

Eerste herziening 2022: **10,0% (8,5% exclusief corona organisatie)**

Tweede herziening 2022: **16,8% (9,9% exclusief corona organisatie)**

Op de begroting 2022 van de kosten voor externe inhuur is een bijstelling nodig van +€ 102,3 mln. Het leeuwendeel hiervan - +€ 81 mln – is nodig vanwege inzet van personeel op de infectieziektebestrijding: corona, HPV (baarmoederhalskanker) en het apenpokkenvirus. Het Rijk vergoedt deze kosten.

Verzuim

Realisatie 2021: **6,1 %**

Streefwaarde 2022: **5,7%**

Realisatie 1e herziening 2022: **6,5%**

Realisatie 2e herziening 2022: **6,6%**

In 2022 was er nog steeds sprake van een stijgende trend in het verzuim, maar de stijging van het verzuim was minder groot dan in mei 2022. De gemeente mag vanwege wettelijke bepalingen geen oorzaken van verzuim registreren. De clusters noemen als oorzaken werkdruk, de balans werk en privé, en corona.

Stages

Realisatie 2021: **1.177** stagiaires (waarvan **32,5%** op mbo-niveau)

Streefwaarde 2022: **1.042** stagiairs (waarvan **25%** op mbo-niveau)

Realisatie 1e herziening 2022: **545** stagiairs (waarvan **30%** op mbo-niveau)

Realisatie 2e herziening 2022: **804** stagiairs (waarvan **24%** op mbo-niveau)

Rotterdam lag in september 2022 op schema in het halen van de stagedoelstelling.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2021: **91%**

Realisatie t/m april 2022: **83%**

Realisatie t/m juli 2022: **86%**

T/m juli 2022 zijn **141.939** facturen betaald.

Het percentage tijdig betaalde facturen tot juli 2022 was 86%. De betalingstermijn is 30 dagen. Te late betalingen zijn meestal het gevolg van disputen over de juistheid van een factuur. In 2022 is dit voornamelijk het geval bij inhuurfacturen voor de coronaorganisatie. Daarnaast was er een storing in de e-facturatie waardoor de afhandeling van meer dan 1.000 facturen vertraging heeft opgelopen.

Dividend SSC Flex 2021-2023 en begeleidingskosten t.b.v. ontmanteling	€ 4.556
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.433
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.	

Informatievoorziening en IT

ICT kosten

Realisatie 2021: **€ 159 miljoen**

Begroting 2022: **€ 152 miljoen**

1e herziening 2022: **€ 161 miljoen**

2e herziening 2022: **€ 166 miljoen**

De prognose van de concernbrede ICT-kosten bedraagt € 166 miljoen. Dit is circa € 5 miljoen hoger dan de prognose bij de 1e Herziening. De hogere kosten worden voornamelijk veroorzaakt door: Cloudkosten in het kader van de Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI). Hiervoor is dekking in de begroting aanwezig (onttrekking uit de bestemmingsreserve Cloudkosten). En extra kosten voor licenties en accounts die door de Corona-organisatie zijn afgenomen. De begrote ICT-kosten voor 2023 bedragen circa € 157 miljoen. Genoemde bedragen zijn inclusief te activeren arbeidskosten.

Volwassenheid Informatiehuishouding

Realisatie t/m april 2022:

% Hybride processen: **12%** (norm **<20%**)

% Gedigitaliseerde processen concern: **27%** (norm **45%**)

% Geactualiseerde processen concern: **55%** (norm **55%**)

Realisatie 2e herziening

% Hybride processen: **12%** (norm **<20%**)

% Gedigitaliseerde (primaire) processen (is digitaliseringsgraad): **27%** (norm **45%**)

% Geactualiseerde processen totaal: **55%** (norm **55%**)

Om de informatiehuishouding op orde te krijgen is er intern een Volwassenheidsmodel ontwikkeld en maken we de stand van zaken en voortgang met indicatoren inzichtelijk. Hybride processen hebben naast een digitale stroom ook een papierstroom wat dubbele beheerlasten en inefficiëntie met zich meebrengt. Nog niet alle hybride processen zijn in beeld gebracht; dit percentage blijft daarmee voorlopig gelijk.

Alleen gedigitaliseerde processen die zijn vastgelegd in de 'informatiebeheer-proof documentmanagementsystemen' Diva en Dwarss zijn gemeten als onderdeel van de digitaliseringsgraad. Geactualiseerde beschreven processen zijn volgens de juiste conventies (in Mavim) vastgelegd op het digitaal Procesplein. Het aandeel geactualiseerde beschreven processen ten opzichte van het totaal aantal geïdentificeerde processen bepaalt mede de volwassenheid informatiehuishouding.

ICT Dienstverlening

Realisatie t/m juli 2022:

Aantal accounts: **18.958**

% Beschikbaarheid ICT gemiddelde jan t/m juli: **99,7%** (norm **99,5%**)

ICT-middelen: **15.449** smartphones, **11.777** laptops, **6.536** tablets

Het aantal accounts is gedaald met **1.450**.

Het aantal accounts is gedaald vanwege het afschalen van de coronaorganisatie.

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2021: **253**, waarvan **66** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens

Realisatie 1e herziening 2022: **75**, waarvan **25** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Realisatie 2e herziening 2022: **130**, waarvan **41** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Een datalek is een incident waarbij persoonsgegevens in handen – of mogelijk in handen - zijn gekomen van onbevoegden. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail.

Het aantal datalekken lijkt af te nemen. Er zijn ook minder meldingen bij de Autoriteit Persoonsgegevens, mede doordat er steeds meer ervaring is welke zaken de gemeente wel en niet moet melden.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2021: **327** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **34%**

Realisatie t/m april 2022: **39** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **54%**

Realisatie tot 1 augustus 2022: **83** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **60%**

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. Het aantal verzoeken daartoe is gedaald sinds 2021. Hiermee is het percentage afhandeling binnen de wettelijke termijn is gestegen van 54% naar 60%. Om de tijdigheid te verbeteren is het proces in 2022 geëvalueerd met als resultaat vernieuwde procesbeschrijvingen, handleidingen, beslisbomen en werkinstructies.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2021: **368** Wob-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **70%**

Realisatie 1e herziening 2022: **169** Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **84%**

Realisatie 2e herziening 2022: **209** Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **62%**

De gemiddelde afhandeltermijn van Woo verzoeken is in vergelijking met de 1e herziening teruggelopen van 84% naar 62%. De belangrijkste reden hiervoor is dat sinds 1 mei 2022 de Wet Open Overheid van kracht is, waarvoor een maximale afhandeltermijn geldt van 6 weken (i.p.v. 8 weken). De lage(re) tijdigheid is een landelijke trend. Ongeacht het feit dat de termijn voor de afdoening van Woo verzoeken is verkort met 2 weken streven we ernaar om de verzoeken binnen de wettelijke termijn af te handelen, daarom is ook een centrale WOB Unit opgericht om de verzoeken sneller te kunnen afhandelen. Daarnaast wordt met verdere proces optimalisatie d.m.v. automatisering en digitalisering gewerkt om aan de norm van 6 weken te voldoen.

College Agenda 2022-2026

Pagina 4

College Agenda 2022-2026

Aan het werk voor Eén Stad

Eén Stad. Die maken we samen. We besturen ook samen. Met de [College Agenda 2022-2026](#) en de begroting 2023 maakt het college duidelijk waar ze met elkaar voor gaan. Met een organisatie die dichtbij de Rotterdammer staat. Met de wijkraden, die de ogen én oren zijn in de wijken.

We staan voor een overheid die dichtbij is, luistert en meer doet voor u, voor uw buurt en onze stad. Om samen te komen tot oplossingen voor de opgaven die zo dringend zijn: de prijsstijgingen en personeelstekorten, de wooncrisis en klimaatverandering. Samen met de stad werken aan de antwoorden op vragen van nu en straks. Dat is nodig en dat kunnen we. We zijn tenslotte een stad die bol staat van de creativiteit, ondernemingszin en werklust. Aan het werk voor Eén Stad. Dit maken we ook duidelijk in de video [Eén Stad](#).

Collegetargets 2022-2026

Pagina 5

Collegetargets

Collegetargets 2022-2026

Meer dan twintig jaar geleden besloot de Rotterdamse politiek te gaan werken met meetbare doelen, met collegetargets. Dat is een hulpmiddel om beter in beeld te krijgen of ambities worden gerealiseerd en wat de maatschappelijke effecten van beleid zijn? Zo kunnen Rotterdammers zien wat de gemeente waarmaakt en kan de gemeenteraad haar controlerende taak gericht uitvoeren.

In haar rapport 'Tijd voor targets' concludeert de Rekenkamer Rotterdam: "Dat in Rotterdam een interessant systeem ontwikkeld is, dat met alle mitsen en maren die horen bij elke poging tot het kwantificeren van politieke doelen en maatschappelijke ontwikkelingen, voor de gemeenteraad een uniek instrument is om het collegeprogramma, de voortgang en de realisatie daarvan, op hoofdlijnen en in samenhang te controleren."

Hier worden de collegetargets voor de periode 2022 – 2026 gepresenteerd als representatieve set voor onze ambities. Deze zijn opgenomen in de begrotingsprogramma's waar doelen – inspanningen en middelen zo overzichtelijk mogelijk worden gepresenteerd. Een collegetarget springt er als het ware uit om de ambities van het college duidelijk en goed te verantwoorden in beeld te brengen.

De collegetargets worden uitgewerkt in een definitieboekje, zodat ze specifiek zijn geformuleerd, betrouwbaar worden gemeten en controleerbaar zijn. Daarin wordt ook kort de beleidstheorie (d.w.z. hoe het college de target denkt te kunnen halen, samen met andere partijen) beschreven, die meer uitgebreid in beleids- en programmaplannen is of wordt uitgewerkt. De uitwerking in een definitieboekje wordt getoetst door de rekenkamer en dat kan nog leiden tot aan aanscherping van de formulering en verdere definiëring van de targets.

Verantwoording over de voortgang en realisatie van de collegetargets gebeurt integraal in de jaarrekening en eindverantwoording over deze collegeperiode. Ook in bijzondere rapportages op de verschillende beleidsterreinen wordt uitgebreid verantwoord over specifieke targets.

Collegetargets	Nulmeting/mijlpaal 2022	2023	2024	2025	2026/Eindwaarde einde collegeperiode
Collegetarget veilig (programma Veilig):	Nulmeting: 110	Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpaal: 110	Mijlpaal:	Eindwaarde: 110
- De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110). - De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.	Nulmeting: Carnisse = 85 Hillesluis = 88 Tussendijken = 89 Tarwewijk = 89 Lombardijen = 90		Mijlpalen: Carnisse = 87 Hillesluis = 90 Tussendijken = 91 Tarwewijk = 91 Lombardijen = 92		Eindwaarde: Carnisse = 90 Hillesluis = 93 Tussendijken = 94 Tarwewijk = 94 Lombardijen = 95
Collegetarget verminderen naastplaatsingen en zwerfafval (programma Beheer van de stad):	Nulmeting: 79% niveau B (2021)	Mijlpaal: 81,5% niveau B of hoger n.t.b.	Mijlpaal: 82,75% niveau B of hoger	Mijlpaal: 84% niveau B of hoger	Eindwaarde: 84% niveau B of hoger

We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechtst scoren. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt over alle 20 wijken.

Mijlpaal: 80,25%
niveau B of hoger

Collegetarget meer groen (programma Stedelijke ontwikkeling): In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026.	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 5	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 15	Eindwaarde: 20

Collegetarget schil om de school (programma Onderwijs): In 2026 hebben X aantal basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen: - Tutoren - Mentoren - Schoolzorgteams - Preventief Jongerenwerk op school - Slim organiseren met Kunstvakdocenten - Expeditie Digitaal	Nulmeting: volgt Mijlpaal: n.v.t.	Mijlpaal: volgt	Mijlpaal: volgt	Mijlpaal: volgt	Eindwaarde: volgt

Collegetarget schuldhulpverlening (programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving): In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten	Nulmeting: volgt Realisatie 2021: 2.193, Nulmeting over 2022 volgt	Mijlpaal intakes: 4.950 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700	Mijlpaal intakes: 5.250 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.800	Mijlpaal intakes: 5.550 Mijlpaal gestarte schuldregelingen: 2.700	Eindwaarde intakes: 15.750 (cumulatief) Eindwaarde gestarte schuldregelingen: 8.200 (cumulatief)

Collegetarget minder Rotterdamers in de bijstand (programma Werk en inkomen): In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000.	Nulmeting: 34.624 Mijlpaal: 33.375	Mijlpaal: 32.325	Mijlpaal: 31.350	Mijlpaal: 30.000	Eindwaarde: 30.000

Collegetarget bouw nieuwe woningen (programma Stedelijke ontwikkeling): Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen. Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% (tussen de 2.800-3.200 woningen) tot het sociale segment en 35% (4.900- 5.600 woningen) tot het middensegment.	Nulmeting: 0 Mijlpaal: 3.500 -4000 (700 - 800 sociaal -1225 - 1400 Midden)	Mijlpaal: 7.000 - 8000 (1400 - 1600 sociaal - 2450 -2800 Midden)	Mijlpaal: 10.500 – 12.000 (2100 - 2400 sociaal - 3675 -4200 Midden)	Mijlpaal: 14.000 – 16.000 (2800 -3200 sociaal - 4900 - 5600 Midden)	Eindwaarde: 14.000 – 16.000 (2800 -3200 sociaal - 4900 - 5600 Midden)

Collegetarget verbeteren verkeersveiligheid (programma Stedelijke ontwikkeling): We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad.	Nulmeting: 0	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Mijlpaal: 10	Eindwaarde: 30

Collegetarget CO ₂ -reductie (programma Energietransitie): We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en daarvoor zetten we voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO ₂ -reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. .	Nulmeting: -10% t.o.v. 1990 Mijlpaal: Stedelijke CO ₂ -uitstoot minimaal -10% t.o.v. 1990 (3,09 Mton)	Mijlpaal: Stedelijke CO ₂ -uitstoot minimaal - n.t.b.% t.o.v. 1990	Mijlpaal: Stedelijke CO ₂ -uitstoot minimaal - n.t.b.% t.o.v. 1990	Mijlpaal: Stedelijke CO ₂ -uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)	Eindwaarde: Stedelijke CO ₂ -uitstoot minimaal -25% t.o.v. 1990: (2,58 Mton)

Collegetarget Jeugdpreventie (programma Zorg, welzijn en wijkteams): Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders /verzorgers) een goed onderbouwde	Nulmeting: nog niet bekend.	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Mijlpaal: 5.000	Eindwaarde: 5.000

of bewezen effectieve preventieve
jeugdinterventie af.

Collegetarget toename sportdeelname (programma Sport en recreatie):	Nulmeting wekelijkse sporters: 60%	Mijlpaal: n.t.b.	Mijlpaal: n.t.b.	Mijlpaal: n.t.b.	Eindwaarde wekelijkse sporters: 67%
We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname en een 10% verbetering in het voldoen aan de beweegrichtlijnen	Nulmeting voldoen beweegrichtlijnen: 49%				Eindwaarde voldoen beweegrichtlijnen: 49%
Collegetarget woon(zorg) concepten (programma Zorg, welzijn en wijkteams):	Nulmeting: n.v.t.	Mijlpaal: 3	Mijlpaal: 16	Mijlpaal: 24	Eindwaarde: 24
In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.	Mijlpaal: 1				
Collegetarget bedrijfsruimte (programma Economische ontwikkeling):	Nulmeting: 4.269.525 m²	Mijlpaal: 4.269.525 m²	Mijlpaal: 4.269.525 m²	Mijlpaal: 4.269.525 m²	Eindwaarde: 4.269.525 m²
De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau én door de werkgelegenheid voor productie-, bouw- en logistieke activiteiten in de stad te handhaven .	Nulmeting (2021) Productie: 5% Bouw: 5% Logistiek: 11%	Productie: 5% Bouw: 5% Logistiek: 11%	Productie: 5% Bouw: 5% Logistiek: 11%	Productie: 5% Bouw: 5% Logistiek: 11%	Eindwaarde Productie: 5% Bouw: 5% Logistiek: 11%
Collegetarget tevredenheid conerndienstverlening (programma Dienstverlening):	Nulmeting: 14%	Mijlpaal: -7%	Mijlpaal: -20%	Mijlpaal: -30%	Eindwaarde: -30%
We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente	Mijlpaal: -4%.				

met 30% gedaald ten opzichte van
2021.

Collegetarget wijk aan zet (programma Dienstverlening):	Nulmeting: n.v.t.	Mijlpaal: 50%	Mijlpaal: 65%	Mijlpaal: 75%	Eindwaarde: 75%
Het college realiseert (in deze collegeperiode) 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen	Mijlpaal: n.v.t.			(peildatum 1-11-2025)	

Financieel beeld 2023-2026

Pagina 6

Financieel beeld 2023-2026

De gemeentelijke financiën zien er solide uit. De meerjarige begroting laat geen tekorten zien die niet op een verantwoorde manier opgevangen kunnen worden. Onze financiële (risico) reserves en het structureel exploitatiesaldo zijn op peil.

De gemeentelijke financiën laten voor de jaren 2023 en 2026 een tekort zien. Deze tekorten vloeien vooral voort uit:

- het in de begroting verwerken van de voorstellen uit het [coalitieakkoord](#),
- de toenemende kosten voor financieringsrente als gevolg van de flink stijgende rentepercentages en toekomstige ramingen daarvan (-€ 9 mln in 2023 oplopend naar -€ 13 mln in 2026)
- het doorschuiven van lasten uit 2022 naar latere jaren (-€ 5 mln in 2023; -€ 24,2 mln totaal 2023-2026),

Daarnaast is in 2023 sprake van:

- een (negatieve) bijstelling van de dividenden Stedin vanwege lagere resultaatsverwachtingen (- € 10 mln),
- een eenmalige generieke compensatie voor alle Rotterdamse huishoudens om tegemoet te komen in de stijgende gemeentelijke woonlasten (-€ 8 mln)
- een actualisatie van de algemene uitkering Gemeentefonds (€ 11 mln).

Het gemeentefonds beweegt mee met het grootste gedeelte van de rijksuitgaven. Meerdere partijen, waaronder het Centraal Planbureau, waarschuwden na bekendmaking van het regeerakkoord van het Rijk voor onderbesteding van rijksuitgaven. Het Rotterdamse coalitieakkoord 2022 - 2026 loopt hierop vooruit. De VNG heeft voor de zomer 2022 met het Rijk de afspraak gemaakt het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. Er zijn enkele uitzonderingen, bijvoorbeeld voor aanpassingen waarden en inflatie. Voor het coalitieakkoord Rotterdam betekent dit een voordeel van € 11 mln in 2023 oplopend tot € 22,9 mln in 2025.

De negatieve begrotingsresultaten (in 2023 en 2026) kunnen ruimschoots via de algemene reserve worden opgevangen.

Het **structureel exploitatiesaldo** is in alle jaren positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in alle jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen.

Het **weerstandsvermogen** geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. Het college streeft naar een weerstandsvermogen van tenminste 1,0 in alle jaren en dit wordt in alle jaren gerealiseerd.

Opbouw baten (inclusief reserves)

Opbouw baten betreft een selectie van de grootste posten.

Bedragen in miljoenen

Opbouw lasten (inclusief reserves)

Bedragen in miljoenen

Omvang en ontwikkeling reserves

De reservepositie lijkt zich de komende jaren gunstig te ontwikkelen. Dit is onder andere het gevolg van twee grote erfpachtconversies en de verwachting dat extra rijksmiddelen worden ontvangen voor NPRZ en duurzaamheid. Wel moet worden aangetekend dat de onttrekkingen aan deze reserves overwegend pas bij 1e Herziening 2023/Voorjaarsnota 2023 zullen worden geraamd. Dit maakt de getoonde ontwikkeling van reserves iets rooskleuriger dan deze in werkelijkheid zal zijn.

Bijstellingen

Op de pagina [Samenvatting bijstellingen](#) is een overzicht gegeven alle bijstellingen.

Lokale lasten

Op basis van de tariefvoorstellen 2023 stijgen de gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) in 2023 - afhankelijk van grootte van het huishouden - met 4,5 - 5,0% (inclusief de CPI-trend van 6,9%). Om Rotterdammers tegemoet te komen in de stijgende woonlasten stijgen de afvalstoffenheffing (ASH)-tarieven voor 2023 niet t.o.v. 2022. Hierdoor betalen alle Rotterdamse huishoudens in 2023 hetzelfde bedrag ASH als in 2022. Hiermee wijkt het college eenmalig af van de uitgangspunten in het coalitieakkoord.

De stijging in tarieven betreft:

- De gemiddelde aanslag OZB-eigenaar woningen stijgt met 6,5 %.
- Het tarief afvalstoffenheffing (ASH) stijgt niet t.o.v. 2022.
- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt, op grond van het vastgestelde GRP-5 voor de periode 2021-2025, met € 6,00, plus 6,9% trendpercentage t.o.v. 2022.

Voor een aanvullende uitgebreide toelichting, zie [paragraaf Lokale heffingen](#).

Alleen eigenaren/bewoners krijgen in Rotterdam een aanslag OZB en rioolheffing opgelegd. Daarentegen krijgen alle huishoudens een aanslag afvalstoffenheffing opgelegd. Hiervoor kan kwijtschelding worden verleend. Voor 2022 wordt het kwijtscheldingspercentage van 76,5% gehandhaafd.

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen. Naast het structureel exploitatiesaldo en weerstandsvermogen worden onderstaand de belangrijkste kengetallen getoond. Voor de overige kengetallen en aanvullende uitgebreide toelichtingen, zie [paragraaf Financiële kengetallen](#).

De **solvabiliteitsratio** geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo.

De **netto schuldquote** weerspiegelt het niveau van de schuldenlasten t.o.v. de eigen middelen. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Het kengetal **grondexploitaties** geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Een negatief getal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door de verkoop van grond. Hierdoor wordt dus beperkt risico gelopen op de voorraden grond.

Samenvatting bijstellingen

Pagina 7

Samenvatting bijstellingen

In dit onderdeel zijn verschillende samenvattende overzichten van de financiële bijstellingen opgenomen. Voor meer informatie over de afzonderlijke bijstellingen wordt verwezen naar de taakvelden.

[Financieel kaderBijstellingen t.o.v. Eerste Herziening 2022Totaaloverzicht bijstellingen](#)

Financieel kader

Financieel kader	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022	0	0	0	0	0
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	0	0	0	0	0
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	-3.523	-16.407	-29.976	-30.065	-30.987
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-23.851	-35.198	-37.528	-38.515	-35.115
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	-125.010	5.910	10.810	14.410	19.110
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	-20.000	-860	-3.325	-3.825	-3.825
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	-1.501	-55.339	-71.913	-49.138	-41.149
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	-18.200	425	1.525	-975	-975
Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	180.895	17.636	16.426	19.480	22.274
Coalitieakkoord – Overig	91.083	77.500	124.791	125.108	59.385
Kasschuiven	24.215	-4.835	-9.100	-7.110	-3.170
Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	60.978	-7.791	9.195	9.964	-14.612
Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-553	-7.952	0	0	0
Reserves	-164.532	26.912	-10.906	-39.334	29.064
Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	0	0	0	0	0
Begroting na wijzigingen	0	0	0	0	0

Bijstellingen t.o.v. Eerste Herziening 2022

In onderstaande tabel is per programma en taakveld het saldo van de bijstellingen inzichtelijk gemaakt ten opzichte van de Eerste Herziening 2022.

Saldo bijstellingen	Begroting 2022	Begroting	Raming	Raming	Raming

		2023	2024	2025	2026
Algemene middelen	-89.123	122.895	239.187	197.816	153.979
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-105.438	-23.775	-22.995	-22.395	-22.322
Beheer van de stad	6.881	-12.758	-10.413	-10.995	-12.645
Belastingen	16.147	20.791	31.081	31.817	32.330
Bestaande stad	-98.778	1.563	12.304	-4.922	-4.908
Bestuur	400	-1.193	-1.199	-1.199	-1.199
Cultuur	-212	-6.534	-6.504	-8.028	-8.009
Dienstverlening	-7.853	-6.105	-5.256	-4.830	-4.920
Economische ontwikkeling	3.075	-4.993	-7.598	-5.495	-4.880
Energietransitie	-22.864	9.022	9.366	9.321	9.339
Onderwijs	1.075	-14.984	-19.139	-18.722	-15.205
Overhead	7.989	-24.532	-16.190	-13.615	-13.757
Sport en recreatie	-1.080	-4.587	-3.793	-3.696	-3.684
Stedelijke ontwikkeling	319.739	138.657	13.219	13.686	22.381
Veilig	-3.532	-12.615	-24.194	-24.306	-24.310
Volksgezondheid	-1.049	-2.913	-2.862	-2.842	-2.816
Werk en inkomen	1.178	-15.976	-14.205	-13.766	-10.940
Zorg, welzijn en wijkteams	-26.555	-161.963	-170.809	-117.829	-88.434
Totaal	0	0	0	0	0

Totaaloverzicht bijstellingen

In onderstaande tabellen zijn de bijstellingen per soort (coalitieakkoord, kasschuiven, ramingsbijstellingen, reserves en taakmutaties) uitgesplitst naar programma's.

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
(Runners) reinigingsteams	0	-1.400	-2.800	-2.800	-2.800
Beheer van de stad	0	-1.400	-2.800	-2.800	-2.800
20 ha vergroenen en klimaatadaptatie	0	-540	-1.350	-1.500	-1.800
Beheer van de stad	0	0	-100	-200	-500

Stedelijke ontwikkeling	0	-540	-1.250	-1.300	-1.300
40 ha bijenlandschap	0	-300	-350	-400	-450
Beheer van de stad	0	-300	-350	-400	-450
Aanpak roekeloos rijden bezorgers	0	-30	-50	-50	-50
Stedelijke ontwikkeling	0	-30	-50	-50	-50
Campagne illegale drugs	0	-52	-103	-103	-103
Veilig	0	-52	-103	-103	-103
Campagne seksuele straatintimidatie	0	-500	-1.000	-1.000	-1.000
Veilig	0	-500	-1.000	-1.000	-1.000
Drugs en ondermijnende criminaliteit	0	0	-4.420	-4.420	-4.420
Veilig	0	0	-4.420	-4.420	-4.420
Extra BOA's in de metro	0	-530	-500	-500	-500
Veilig	0	-530	-500	-500	-500
Extra cameratoezicht	-1.150	-1.000	-2.000	-2.000	-2.000
Veilig	-1.150	-1.000	-2.000	-2.000	-2.000
Ondersteuning Politie voor iedereen	-50	-100	-100	0	0
Veilig	-50	-100	-100	0	0
Onderzoek Goudsesingel	0	-400	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	-400	0	0	0
Pleinstewards	0	-650	-775	-775	-775
Veilig	0	-650	-775	-775	-775
Tekort afvalinzameling	0	-2.466	-2.257	-3.004	-3.690
Beheer van de stad	0	-2.466	-2.257	-3.004	-3.690
Tekort reiniging	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309
Beheer van de stad	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309
Uitbreiding en inschaling BOA's	0	-4.500	-10.000	-10.000	-10.000
Veilig	0	-4.500	-10.000	-10.000	-10.000
Uitbreiding jongerenwerk	0	-500	-1.000	-1.000	-1.500
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-500	-1.000	-1.000	-1.500
Veiliger nachtleven en stadsgarderobe	0	-1.650	-2.360	-2.360	-2.360

Veilig	0	-1.650	-2.360	-2.360	-2.360
Verhoging afvalstoffenheffing	0	966	2.257	3.004	3.690
Beheer van de stad	0	966	2.257	3.004	3.690
Waterberging	0	-425	-800	-750	-750
Beheer van de stad	0	-175	-350	-350	-350
Stedelijke ontwikkeling	0	-250	-450	-400	-400
Watertappunten en bankjes	-15	-21	-60	-99	-171
Beheer van de stad	-15	-21	-60	-99	-171
Totaal	-3.523	-16.407	-29.976	-30.065	-30.987

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aanpak van armoede en schulden	0	-11.300	-11.300	-11.300	-11.300
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-11.300	-11.300	-11.300	-11.300
Armoedefonds	-20.000	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-20.000	0	0	0	0
Dagprogrammering NPRZ	0	-3.500	-4.000	-5.000	-5.500
Onderwijs	0	-3.500	-4.000	-5.000	-5.500
Een gedeelde geschiedenis	0	-1.800	-500	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-1.800	-500	0	0
Emancipatieagenda	0	0	-500	-500	-500
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	-500	-500	-500
IT Campus	0	-475	-475	-475	-475
Onderwijs	0	-475	-475	-475	-475
Laaggeletterdheid	0	-4.021	-3.978	-4.465	-4.465
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-4.021	-3.978	-4.465	-4.465
Leerlingenvervoer	0	-3.600	-3.900	-3.900	0
Onderwijs	0	-3.600	-3.900	-3.900	0
Leerwerktrajecten statushouders	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Werk en inkomen	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500

Meer sociaal rechercheurs	-1.000	-1.300	-1.380	-1.380	-1.380
Overhead	0	-88	-106	-106	-106
Werk en inkomen	-1.000	-1.212	-1.274	-1.274	-1.274
Ondersteunen nieuwkomers	-1.195	-2.995	-2.995	-2.995	-2.995
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Overhead	0	-94	-94	-94	-94
Stedelijke ontwikkeling	-570	-570	-570	-570	-570
Werk en inkomen	-200	-600	-600	-600	-600
Zorg, welzijn en wijkteams	-425	-332	-332	-332	-332
Racisme en discriminatie	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
RAP010 - uitvoeringskosten	0	-500	-500	-500	-500
Overhead	0	-110	-110	-110	-110
Werk en inkomen	0	-390	-390	-390	-390
Regionaal Bureau Zelfstandigen	-1.656	-607	0	0	0
Overhead	0	-134	0	0	0
Werk en inkomen	-1.656	-473	0	0	0
Sociaal ondernemen	0	-500	-500	-500	-500
Economische ontwikkeling	0	-500	-500	-500	-500
Voorschoolse educatie	0	0	-3.500	-3.500	-3.500
Onderwijs	0	0	-3.500	-3.500	-3.500
Werkpremie	0	-600	0	0	0
Werk en inkomen	0	-600	0	0	0
Totaal	-23.851	-35.198	-37.528	-38.515	-35.115

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Andere segmentering bouwplannen	-25.000	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-25.000	0	0	0	0
Autoluw fonds	-20.000	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-20.000	0	0	0	0
Bouwen van 3500-4000 woningen	0	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Stedelijke ontwikkeling	0	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Coöperatieve woonvormen	0	-600	-600	-600	-600
Stedelijke ontwikkeling	0	-600	-600	-600	-600
Goed verhuren en opkoopbescherming	0	-700	-3.000	-3.000	-3.000
Bestaande stad	0	-700	-3.000	-3.000	-3.000
Gratis openbaar vervoer tot 12 jaar	0	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750
Stedelijke ontwikkeling	0	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750
Mobiliteit algemeen	0	-800	-800	-800	-800
Stedelijke ontwikkeling	0	-800	-800	-800	-800
NPRZ pijler Wonen	-80.000	0	0	0	0
Bestaande stad	-80.000	0	0	0	0
Opstellen verkeerscirculatieplan	0	-2.500	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	-2.500	0	0	0
Parkeermaatregelen coalitieakkoord	0	12.600	22.900	27.600	32.300
Stedelijke ontwikkeling	0	12.600	22.900	27.600	32.300
Parkeerontwikkelingen	0	6.700	1.100	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	6.700	1.100	0	0
Student-stewards	-10	-40	-40	-40	-40
Veilig	-10	-40	-40	-40	-40
Totaal	-125.010	5.910	10.810	14.410	19.110

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Duurzaamheidstransitiebudget	-20.000	0	0	0	0
Energietransitie	-20.000	0	0	0	0
Programma Rotterdam Circulair	0	-100	-2.400	-2.900	-2.900
Beheer van de stad	0	-100	-2.400	-2.900	-2.900
Resilience	0	-600	-600	-600	-600

Stedelijke ontwikkeling	0	-600	-600	-600	-600
Terugdringen houtstook	0	-160	-325	-325	-325
Stedelijke ontwikkeling	0	-160	-325	-325	-325
Totaal	-20.000	-860	-3.325	-3.825	-3.825

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Huismeesters seniorencomplexen	0	-50	-100	-200	-200
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-50	-100	-200	-200
Ouderen	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Publieke sportvoorzieningen	0	-760	-150	-300	-300
Sport en recreatie	0	-760	-150	-300	-300
Realiseren 200 transitieplekken	0	-1.500	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-1.500	0	0	0
Sportaccommodaties	-500	-500	-500	-500	-500
Sport en recreatie	-500	-500	-500	-500	-500
Tekort Zorg	-1	-67.359	-127.983	-162.558	-197.169
Algemene middelen	0	69.065	60.088	36.005	17.433
Overhead	0	-183	-646	-878	-1.110
Volksgezondheid	0	-475	-475	-475	-475
Werk en inkomen	0	0	-64	-96	-128
Zorg, welzijn en wijkteams	-1	-135.766	-186.885	-197.114	-212.888
Tekort Zorg: bijdrage huishoudelijke hulp WMO	0	0	0	5.600	13.200
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	5.600	13.200
Tekort Zorg: Maatregelenpakket	0	16.000	33.000	47.000	62.000
Zorg, welzijn en wijkteams	0	16.000	33.000	47.000	62.000
Tekort Zorg: terugdraaien bezuiniging jeugdzorg Rijk	0	0	5.000	23.000	23.000
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	5.000	23.000	23.000
Tekort Zorg: Verwachte extra Rijksbijdrage	0	0	20.000	40.000	60.000

Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	20.000	40.000	60.000
Zorgrestaurants	0	-170	-180	-180	-180
Zorg, welzijn en wijkteams	0	-170	-180	-180	-180
Totaal	-1.501	-55.339	-71.913	-49.138	-41.149

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aantrekkelijke winkelstraten	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Economische ontwikkeling	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Bijdrage restauratie Rivièrahal	-18.000	0	0	0	0
Bestaande stad	-18.000	0	0	0	0
Cruisebelasting	-200	-200	1.200	1.200	1.200
Belastingen	-200	-200	1.222	1.222	1.222
Overhead	0	0	-22	-22	-22
Extra middelen Cultuurplan	0	0	0	-2.500	-2.500
Cultuur	0	0	0	-2.500	-2.500
Leges horecavergrunning	0	-75	-75	-75	-75
Veilig	0	-75	-75	-75	-75
Rotterdam Partners	0	800	1.600	1.600	1.600
Economische ontwikkeling	0	800	1.600	1.600	1.600
Versnellingshuis	0	-100	-200	-200	-200
Economische ontwikkeling	0	-100	-200	-200	-200
Totaal	-18.200	425	1.525	-975	-975

Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Afwikkeling Warmtebedrijf	-50.000	0	0	0	0
Algemene middelen	-50.000	0	0	0	0
Citylab	0	-600	-1.000	-1.000	-1.000
Dienstverlening	0	-600	-1.000	-1.000	-1.000

Erfpachtbaten Havensteder	191.900	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	191.900	0	0	0	0
Erfpachtbaten Woonstad	169.000	131.000	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	169.000	131.000	0	0	0
Koers van de Stad	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Bestuur	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Menselijke maat	-2.105	-1.709	-1.508	-1.527	-1.527
Dienstverlening	-1.793	-1.646	-1.508	-1.527	-1.527
Overhead	-313	-63	0	0	0
Minder websites en 1 app	0	600	250	600	600
Dienstverlening	0	0	-350	0	0
Overhead	0	600	600	600	600
Organisatie	0	20.344	20.684	23.407	26.201
Algemene middelen	0	6.000	5.300	5.200	5.200
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	413	444	525	605
Beheer van de stad	0	1.225	1.314	1.555	1.793
Belastingen	0	61	66	78	90
Bestaande stad	0	444	476	564	650
Cultuur	0	59	63	75	87
Dienstverlening	0	151	161	191	220
Economische ontwikkeling	0	102	110	130	149
Energietransitie	0	69	74	88	101
Onderwijs	0	69	74	88	102
Overhead	0	6.543	7.083	8.377	9.832
Sport en recreatie	0	63	68	80	93
Stedelijke ontwikkeling	0	1.483	1.590	1.882	2.171
Veilig	0	814	808	962	939
Volksgezondheid	0	135	145	171	197
Werk en inkomen	0	1.514	1.623	1.921	2.216
Zorg, welzijn en wijkteams	0	1.199	1.285	1.521	1.753

Stadsarchief	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Dienstverlening	0	0	-781	-781	-781
Overhead	0	0	-219	-219	-219
Toevoeging erfpachtconversies aan RIM	-127.900	-131.000	0	0	0
Algemene middelen	-127.900	-131.000	0	0	0
Totaal	180.895	17.636	16.426	19.480	22.274

Coalitieakkoord – Overig	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aanpassing omzettoelstellingen Rotterdam Inclusief	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
Werk en inkomen	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
Afbouw dividend Eneco	0	0	0	0	-1.000
Algemene middelen	0	0	0	0	-1.000
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor	0	0	-5.529	-6.910	10.394
Algemene middelen	0	0	-5.529	-6.910	10.394
Bijstellingen dividenden	1.444	-580	-1.280	-1.980	-1.980
Algemene middelen	1.444	-580	-1.280	-1.980	-1.980
Budget verzekeringen	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Overhead	0	1.000	1.000	1.000	1.000
CAO Jeugdtheater Hofplein	-875	-875	-875	0	0
Cultuur	-875	-875	-875	0	0
Centraliseren dienstverlening en klantsignalen	0	600	1.290	1.290	1.290
Dienstverlening	0	600	1.290	1.290	1.290
Correctie canonopbrengsten	-1.700	-1.700	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-1.700	-1.700	0	0	0
Correctie verkoopopbrengsten vastgoed	-1.737	4.421	16.724	0	0
Bestaande stad	-1.737	4.421	16.724	0	0
Diverse belastingen	2.200	7.950	8.500	9.000	9.500
Belastingen	2.200	7.950	8.500	9.000	9.500
Diverse ruimtelijke knelpunten	-6.200	0	0	0	0

Stedelijke ontwikkeling	-6.200	0	0	0	0
Diverse technische correcties	0	0	0	0	518
Algemene middelen	0	0	0	0	204
Bestaande stad	0	0	0	0	514
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	-200
Gemeentefondsmutaties	107.342	78.404	102.461	120.708	44.663
Algemene middelen	123.529	82.614	106.667	124.427	47.021
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-3.287	-444	-487	0	0
Dienstverlening	-2.002	-218	-220	-223	-223
Overhead	-137	-138	-139	-141	-141
Sport en recreatie	-300	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	0	0	0	40
Veilig	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Volksgezondheid	-1.906	-357	-359	-364	-364
Werk en inkomen	-3.982	360	488	626	1.986
Zorg, welzijn en wijkteams	-3.568	-2.408	-2.483	-2.612	-2.653
Herstelaanpak jongeren	-1.052	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.052	0	0	0	0
Indexatie materieel 2,8% (i.p.v. 4,8%)	0	9.100	8.500	7.500	7.500
Algemene middelen	0	9.100	8.500	7.500	7.500
Indexatie subsidies 3,9% (i.p.v. 4,9%)	0	2.100	2.100	2.100	2.000
Algemene middelen	0	2.100	2.100	2.100	2.000
Indexatie WMO	-2.651	-4.400	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-2.651	-4.400	0	0	0
Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel	-3.100	-4.500	-4.500	-4.500	-4.500
Beheer van de stad	-3.100	-4.500	-4.500	-4.500	-4.500
Markttarieven kostendekkend	0	0	-1.000	-500	0
Economische ontwikkeling	0	0	-1.000	-500	0
Materiaalkosten Hoekse Lijn	-4.000	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-4.000	0	0	0	0

Meerkosten zorg Corona	-5.000	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-5.000	0	0	0	0
Nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen	0	0	0	0	-7.400
Algemene middelen	0	0	0	0	-7.400
Onderhoudskostenregeling	0	-975	-975	-975	-975
Beheer van de stad	0	-975	-975	-975	-975
Planningsoptimisme investeringen	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Algemene middelen	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Stichting Urgentiebepalingen Woningzoekenden	-400	-400	-400	-400	-400
Stedelijke ontwikkeling	-400	-400	-400	-400	-400
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	-1.614	-12.933	0	0	0
Beheer van de stad	-1.003	-4.565	0	0	0
Bestaande stad	-371	-1.864	0	0	0
Economische ontwikkeling	-11	-50	0	0	0
Onderwijs	-39	-231	0	0	0
Overhead	10	-5.271	0	0	0
Sport en recreatie	-31	-155	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-124	-585	0	0	0
Veilig	-5	-25	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-40	-188	0	0	0
Technische bijstelling BUIG	14.558	1.513	0	0	0
Overhead	0	146	0	0	0
Werk en inkomen	14.558	1.367	0	0	0
Tegenvallende leges en logiesbelasting	-2.905	0	0	0	0
Belastingen	-2.000	0	0	0	0
Veilig	-905	0	0	0	0
Winterkouderegeling	-625	-625	-625	-625	-625
Zorg, welzijn en wijkteams	-625	-625	-625	-625	-625
Totaal	91.083	77.500	124.791	125.108	59.385

Kasschuiven	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aanpak dak- en thuisloosheid	6.917	0	-2.306	-2.306	-2.306
Zorg, welzijn en wijkteams	6.917	0	-2.306	-2.306	-2.306
Bestemmingsreserve Cloudkosten	-2.600	0	907	1.407	286
Overhead	-2.600	0	907	1.407	286
Continuering verandertraject	500	-500	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	500	-500	0	0	0
Coöperatieve woonvormen	927	-927	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	927	-927	0	0	0
Cruisebelasting	200	0	-200	0	0
Belastingen	200	0	-200	0	0
Kasschuif Aanpak lerarentekort	1.000	-1.000	0	0	0
Onderwijs	1.000	-1.000	0	0	0
Kasschuif Anders Werken	4.110	-1.429	-323	-1.016	-1.342
Overhead	4.110	-1.429	-323	-1.016	-1.342
Kasschuif Coördinatie haven	500	-125	-125	-125	-125
Economische ontwikkeling	500	-125	-125	-125	-125
Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening (septembercirculaire)	4.213	-4.213	0	0	0
Overhead	0	-904	0	0	0
Werk en inkomen	4.213	-3.309	0	0	0
Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening aan bijstandsgerechtigden	2.900	0	-1.450	-1.450	0
Werk en inkomen	2.900	0	-1.450	-1.450	0
Kasschuif Gratis openbaar vervoer 65+	795	-795	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	795	-795	0	0	0
Kasschuif Huurdersonderhoud en huisvestingsprojecten	5.007	-2.504	-2.504	0	0
Overhead	5.007	-2.504	-2.504	0	0
Kasschuif Maakindustrie	1.894	358	-1.684	-330	-238
Economische ontwikkeling	1.894	358	-1.684	-330	-238
Kasschuif Opleidingsprogramma Wijk aan Zet	375	-250	-125	0	0
Dienstverlening	375	-250	-125	0	0

Kasschuif Plan van aanpak Oud-Crooswijk	0	3.500	0	-3.500	0
Stedelijke ontwikkeling	0	3.500	0	-3.500	0
Kasschuif Subsidies Economie	607	-607	0	0	0
Economische ontwikkeling	607	-607	0	0	0
Kasschuif Urban Future Global Conference	300	-100	-200	0	0
Economische ontwikkeling	300	-100	-200	0	0
Kasschuif Vervanging ICT-middelen	455	-455	0	0	0
Belastingen	455	-455	0	0	0
Nadelig effect jaarrekening GRJR	-4.200	4.200	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-4.200	4.200	0	0	0
Omgevingswet	-985	0	200	200	585
Stedelijke ontwikkeling	-985	0	200	200	585
Planningsoptimisme onderwijshuisvesting	1.300	0	-1.300	0	0
Onderwijs	1.300	0	-1.300	0	0
Versterking omgevingsdiensten	0	12	9	9	-30
Stedelijke ontwikkeling	0	12	9	9	-30
Totaal	24.215	-4.835	-9.100	-7.110	-3.170

Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aanmanings- en vervolgingsopbrengsten	0	0	0	0	0
Belastingen	1.325	644	644	644	644
Dienstverlening	-1.325	-556	-556	-556	-556
Overhead	0	-88	-88	-88	-88
Actualisatie dividenden	0	-10.100	0	0	0
Algemene middelen	0	-10.100	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	0	-196	-193	-191	-189
Algemene middelen	-585	-2.607	-1.371	-244	873
Beheer van de stad	-31	614	338	317	103
Bestaande stad	408	988	-1.108	-2.110	-2.827

Dienstverlening	-16	101	100	41	12
Energietransitie	-72	-72	1	33	37
Overhead	474	303	1.427	1.546	1.524
Sport en recreatie	-18	-17	-17	-31	-32
Stedelijke ontwikkeling	-88	-329	-372	-176	-299
Veilig	-68	832	819	463	451
Volksgezondheid	0	0	0	-18	-18
Werk en inkomen	-4	-9	-11	-12	-12
Actualisatie rente	322	-8.885	-10.334	-11.544	-13.343
Algemene middelen	322	-8.885	-10.334	-11.544	-13.343
Actualisatie uitkering gemeentefonds	18.223	11.298	20.497	22.916	0
Algemene middelen	18.223	11.298	20.497	22.916	0
Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave	0	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	66	66	66	66
Energietransitie	104	9.665	9.900	9.810	9.810
Overhead	0	-820	-820	-820	-820
Stedelijke ontwikkeling	-104	-8.911	-9.146	-9.056	-9.056
Bibob	-432	0	0	0	0
Veilig	-432	0	0	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	15	15	15	15
Beheer van de stad	0	17	17	17	17
Dienstverlening	0	-200	-200	-200	-200
Onderwijs	0	10	10	10	10
Overhead	0	5	5	5	5
Sport en recreatie	0	5	5	5	5
Stedelijke ontwikkeling	0	33	33	33	33
Veilig	0	20	20	20	20
Volksgezondheid	0	10	10	10	10
Werk en inkomen	0	35	35	35	35

Zorg, welzijn en wijkteams	0	50	50	50	50
Bijdrage formatie en aanpak drugssmokkel	0	0	0	0	0
Overhead	0	-317	-317	-317	-317
Veilig	0	317	317	317	317
BTW-component WABO-leges	2.000	1.300	1.300	1.300	1.300
Bestaande stad	2.000	1.300	1.300	1.300	1.300
Correctie canonopbrengsten structureel prognose	500	500	-1.200	-1.200	-1.200
Stedelijke ontwikkeling	500	500	-1.200	-1.200	-1.200
Digitalisering	-932	0	0	0	0
Bestaande stad	495	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-1.427	0	0	0	0
Dividend SSC Flex 2021-2023 + begeleidingskosten t.b.v. ontmanteling	4.556	875	875	0	0
Overhead	4.556	875	875	0	0
Hogere baten leges publiekszaken	1.422	248	4.698	5.074	6.325
Dienstverlening	1.422	248	4.698	5.074	6.325
Hogere lasten leges publiekszaken	-1.422	-248	-4.530	-4.898	-6.204
Dienstverlening	-1.422	-292	-4.160	-4.496	-5.666
Overhead	0	45	-370	-402	-538
Hogere lasten OZB uitvoering	0	-400	-400	-400	-400
Belastingen	0	-312	-312	-312	-312
Overhead	0	-88	-88	-88	-88
Incidentele verwachte erfpachtbaten	15.300	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	15.300	0	0	0	0
Intensivering Loonkostensubsidie	0	-3.200	-3.200	-3.200	-3.200
Overhead	0	-704	-704	-704	-704
Werk en inkomen	0	-2.496	-2.496	-2.496	-2.496
Intensivering Loonkostensubsidie - dekking intern	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Werk en inkomen	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Intensivering Loonkostensubsidie - taakstelling BUIG	0	1.200	1.200	1.200	1.200
Werk en inkomen	0	1.200	1.200	1.200	1.200

Meeropbrengsten OZB niet-woningen 2022	5.000	0	0	0	0
Belastingen	5.000	0	0	0	0
Meeropbrengsten OZB niet-woningen oudere jaren	10.100	0	0	0	0
Belastingen	10.100	0	0	0	0
Meeropbrengsten OZB woningen areaal	0	400	400	400	400
Belastingen	0	400	400	400	400
Minderopbrengsten invorderingsrente	-750	0	0	0	0
Belastingen	-750	0	0	0	0
Minderopbrengsten OZB woningen 2022	-600	0	0	0	0
Belastingen	-600	0	0	0	0
Opbrengstgen veiling brandstofverkooppunten	-1.259	-1.284	-618	-192	0
Bestaande stad	-1.259	-1.284	-618	-192	0
Overdracht havengerelateerde assets	10.000	0	0	0	0
Beheer van de stad	10.000	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	-1.148	0	0	0	0
Bestaande stad	-1.148	0	0	0	0
Verlagen programmalasten	665	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	665	0	0	0	0
Verschuiving middelen tussen programma's	-1.226	0	0	0	0
Bestaande stad	-283	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-943	0	0	0	0
Verschuiving personele inzet Energietransitie	0	0	0	0	0
Energietransitie	0	235	0	0	0
Overhead	0	-143	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	0	-93	0	0	0
Vrijval Pensioenvoorziening ex-raadsleden	400	0	0	0	0
Bestuur	400	0	0	0	0
Vrijval voorziening belastinggeschillen	259	0	0	0	0
Belastingen	259	0	0	0	0
Wet kwaliteitsborging	0	-1.300	-1.300	-1.300	-1.300

Bestaande stad	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Overhead	0	-282	-282	-282	-282
Stedelijke ontwikkeling	0	-18	-18	-18	-18
Totaal	60.978	-7.791	9.195	9.964	-14.612

Ramingsbijstellingen vermijdbaar	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Claim 10%-regeling bewonersinitiatieven	-553	0	0	0	0
Dienstverlening	-553	0	0	0	0
Eenmalige compensatie lokale heffingen 2023	0	-7.952	0	0	0
Belastingen	0	-7.952	0	0	0
Totaal	-553	-7.952	0	0	0

Reserves	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Algemene Reserve	-165.301	26.912	-10.906	-39.334	29.064
Algemene middelen	-165.301	26.912	-10.906	-39.334	29.064
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	-240	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	-240	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	0	0	0	0	0
Algemene middelen	-4.210	0	0	0	0
Beheer van de stad	4.210	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	775	0	0	0	0
Cultuur	775	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	0	0	0	0	0
Algemene middelen	-1.072	0	0	0	0
Beheer van de stad	972	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Infrastructuur	229	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	229	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor	-190	0	0	0	0
Algemene middelen	-164	309	-260	-153	1.091
Beheer van de stad	-26	-309	260	153	-1.091
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	190	0	0	0	0
Bestaande stad	190	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	190	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-190	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tozo doorlopende werkzaamheden	0	0	0	0	0
Overhead	0	-216	-216	-216	-45
Werk en inkomen	0	216	216	216	45
Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden	4	0	0	0	0
Bestaande stad	4	0	0	0	0
Totaal	-164.532	26.912	-10.906	-39.334	29.064

Taakmutaties	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Actualisatie uitkering gemeentefonds	35.750	0	0	0	0
Algemene middelen	35.750	0	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen (DU)	0	130	130	130	130
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	130	130	130	130
Beschermde wonen	-4.842	-7.419	-7.422	-7.424	-7.427
Zorg, welzijn en wijkteams	-4.842	-7.419	-7.422	-7.424	-7.427
Bommenregeling	-1.181	0	0	0	0
Beheer van de stad	-1.181	0	0	0	0
Brede aanpak dak- en thuisloosheid	-6.917	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-6.917	0	0	0	0
Centrale stemopneming	-40	0	0	0	0
Dienstverlening	-40	0	0	0	0
Crisisdienstverlening	-3.627	0	0	0	0

Werk en inkomen	-3.627	0	0	0	0
Eenmalige vergoeding Rijk uitvoeringskosten klimaatpakkoord	-2.968	0	0	0	0
Energietransitie	-2.968	0	0	0	0
Eigen bijdrage huishoudelijke hulp	0	0	0	3.879	3.984
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	3.879	3.984
Einde lening inburgeringsplicht	-114	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-114	0	0	0	0
Energietoeslag	-89.651	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-82.601	0	0	0	0
Werk en inkomen	-7.050	0	0	0	0
Erfgoeddeal	-311	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	-311	0	0	0	0
Extra capaciteit BOA's	-150	-150	-150	-150	-150
Veilig	-150	-150	-150	-150	-150
Gemeentefondsmutaties	80.687	10.352	10.170	6.324	4.594
Algemene middelen	80.689	10.350	10.169	6.323	4.593
Zorg, welzijn en wijkteams	-2	1	1	1	1
Gemeentefondsmutaties (mei-circulaire 2022)	-1.076	-1.127	-1.142	-1.171	-1.207
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.076	-1.127	-1.142	-1.171	-1.207
Gezond in de Stad	-291	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-291	0	0	0	0
Handhaving quarantaine	-11	0	0	0	0
Veilig	-11	0	0	0	0
Inburgering - Leerbaarheidstoets	0	-224	-229	-235	-243
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	-224	-229	-235	-243
Inburgering (IU)	-171	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-171	0	0	0	0
Menselijke Maat	0	-178	-181	-185	-189
Overhead	0	-178	-181	-185	-189
Online weerbaarheid	-40	0	0	0	0

Veilig	-40	0	0	0	0
Participatie (IU)	-2.293	-260	-263	-268	-278
Werk en inkomen	-2.293	-260	-263	-268	-278
Prenataal huisbezoek	107	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	107	0	0	0	0
Rijksbijdrage lerarentekort	-1.000	0	0	0	0
Onderwijs	-1.000	0	0	0	0
Toezicht en handhaving voor EPBD III	-66	0	0	0	0
Bestaande stad	-66	0	0	0	0
Uitstapprogramma prostituees	-104	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	-104	0	0	0	0
Valpreventie bij ouderen	0	436	645	661	717
Algemene middelen	0	436	645	661	717
Veilige steden	-50	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-50	0	0	0	0
Vrouwenopvang	-1.642	-1.561	-1.561	-1.561	68
Zorg, welzijn en wijkteams	-1.642	-1.561	-1.561	-1.561	68
Totaal	0	0	0	0	0

Coalitieakkoord

Pagina 8

Coalitieakkoord - Eén stad

Op 10 juni 2022 is het nieuwe coalitieakkoord gepresenteerd. Leefbaar Rotterdam, VVD, D66 en Denk slaan de handen in een voor één Stad. De komende vier jaar ligt de focus op de uitvoering.

Resultaatgericht en dichtbij de Rotterdammers. De tweede herziening 2022 / begroting 2023 is een nadere uitwerking van het coalitieakkoord inclusief de uitwerking van de collegetargets.

Schouder aan schouder voor een veilige, schone en groene stad. Voor de bouw van veel betaalbare woningen en voor de aanpak van de energietransitie. Voor het bieden van kansen aan alle Rotterdammers. Voor het bestrijden van armoede en schuldenproblematiek, voor het tegengaan van racisme en discriminatie en nog veel meer. De komende vier jaar wordt er minder vergaderd en meer gedaan.

Oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten

Het coalitieakkoord is een mix van maatregelen, ideeën en acties die soms de ene partij meer aanspreken dan de andere partij. Dat is logisch. In Nederland en in een internationale stad als Rotterdam leven we niet alleen samen, we besturen ook samen. Met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteiten.

Daadkracht en creativiteit

De komende vier jaar praten we minder over de menselijke maat, maar doen we het gewoon. Niet meer doorverwijzen naar een andere afdeling, maar verder helpen met daadkracht en creativiteit. Diezelfde daadkracht waarmee de stad, net als met haar haven en architectuur, in binnen- en buitenland bekend is geworden. Dit moet het vertrouwen in overheid, bestuur en politiek de komende jaren vergroten. Wat nodig is gezien de lage opkomst bij de laatste gemeenteraadsverkiezingen.

Het nieuwe college van burgemeester en wethouders moet daarin vooropgaan. Met Rotterdammers praten over hoe het gaat en wat de gemeente beter zou kunnen doen. Met andere woorden: het nieuwe college mag even op het bordes staan, maar daarna vooral op de stoep van gewone Rotterdammers.

Lees [het volledige Coalitieakkoord 2022 - 2026](#).

Raadsbehandeling

Pagina 9

Commissie- en raadsbehandeling

Najaar 2022 wordt de begroting voor 2023 en de 2e herziening ter vaststelling aan de gemeenteraad voorgelegd. Dit is de eerste begroting in deze raadsperiode (2022-2026). De commissies staan gepland op 2 en 3 november 2022. De raadsbehandeling vindt plaats op 8 en 10 november 2022.

De behandeling wordt voorbereid door de griffie. Hiervoor is een [aparte pagina](#) beschikbaar. Op deze pagina zijn ook beschikbaar:

- Raadsvoorstel over vaststelling van de 2e herziening 2022 en Begroting 2023
- Raadsvoorstel over vaststelling Kadernota Lokale Lasten 2022 - 2026
- Raadsvoorstel over vaststelling belastingverordeningen
- Raadsvoorstel over vaststelling Beleidskader Weerstandsvermogen en Risicobeheersing 2022
- Raadsvoorstel over Investeringsvoorstel 2022

Commissies

Pagina 10

Commissies

In de commissies wordt de besluitvorming over de tweede herziening 2022 en de begroting 2023 voorbereid. Iedere commissie behandelt daarin zijn eigen onderwerpen. Voor het vergaderschema van de commissies zie [de website van de gemeenteraad](#).

[Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid \(BOFV\)](#)[Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte \(BWB\)](#)[Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat \(MHEK\)](#)[Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ \(WIOSSAN\)](#)[Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport \(ZWCS\)](#)[Commissie tot Onderzoek van de Rekening \(COR\)](#)

Commissie Bestuur, Organisatie, Financiën en Veiligheid (BOFV)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Algemene middelen
- Programma Belastingen
- Programma Bestuur
- Programma Dienstverlening
- Programma Overhead
- Programma Veilig
- Paragraaf Bedrijfsvoering
- Paragraaf Financiële kengetallen
- Paragraaf Financiering
- Paragraaf Lokale heffingen
- Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: burgemeester Aboutaleb, wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Struijvenberg.

Commissie Bouwen, Wonen en Buitenruimte (BWB)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Beheer van de stad (Buitenruimte)
- Programma Bestaande stad (Wonen en buitenruimte)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Bouwen, wonen en buitenruimte)
- Paragraaf Grondbeleid
- Paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Struijvenberg en wethouder Zeegers.

Commissie Mobiliteit, Haven, Economie en Klimaat (MHEK)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Economische ontwikkeling (Haven en economie)
- Programma Energietransitie (Klimaat)
- Programma Stedelijke ontwikkeling (Mobiliteit)
- Paragraaf Duurzaam
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Karremans, wethouder Simons en wethouder Zeegers.

Commissie Werk & Inkomen, Onderwijs, Samenleven, Schuldhulpverlening & Armoedebestrijding, NPRZ (WIOSSAN)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving
- Programma Onderwijs
- Programma Werk en inkomen
- Paragraaf NPRZ
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi, wethouder Versnel en wethouder Yigit.

Commissie Zorg, Welzijn, Cultuur en Sport (ZWCS)

De commissie gaat over de volgende programma's en paragrafen:

- Programma Cultuur
- Programma Sport en recreatie
- Programma Volksgezondheid
- Programma Zorg, welzijn en wijkteams
- Paragrafen Investerings, Subsidies, Sustainable development goals en Verbonden partijen voor zover betrekking op bovenstaande programma's

Betrokken collegeleden: wethouder Achbar, wethouder Kasmi en wethouder Struijvenberg.

Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR)

Deze commissie richt zich op de ordelijkheid van het (financieel) beheer, alsmede op de rechtmatigheid en de doelmatigheid van de begrotingsuitvoering. De commissie baseert haar onderzoek op de (concept-)jaarstukken en de bevindingen van de accountant. De COR bestaat uit maximaal vijf leden die door de raad uit zijn midden worden benoemd.

Leeswijzer

Pagina 11

Leeswijzer

[Opbouw website](#)[Opbouw programma's](#)[Soorten van financiële bijstellingen](#)[Overgang naar nieuwe programma's](#)
[Wijzigingen na publicatiedatum](#)

Opbouw website

De begroting is opgebouwd uit de volgende onderdelen:

Hoofdpijnen

De hoofdpijnen geven een totaalbeeld van de begroting onderverdeeld in:

- Voortgang 2022 gaat in op de ontwikkelingen in het lopende jaar 2022
- Bestuurlijke hoofdpijnen 2023-2026 kijkt vooruit naar de toekomstige jaren
- Financiële hoofdpijnen 2022-2026 geeft inzicht in de belangrijkste financiële ontwikkelingen en kengetallen
- Collegetargets geeft een totaaloverzicht van alle collegetargets én de huidige stand van zaken
- Coalitieakkoord bevat een korte samenvatting en een link naar het Coalitieakkoord: Eén stad dat een nadere uitwerking is voor de uitgewerkte begroting
- Commissie- en Raadsbehandeling geeft aan wanneer de behandeling plaats vindt en een link naar de raadsbesluiten
- Commissies geeft inzicht in welke commissies welke programma's en paragrafen aan de orde kunnen komen
- Leeswijzer geeft een uitleg van de opbouw van de begroting en een toelichting op de overgang naar de nieuwe programma-indeling

Programma's

De programma's geven een totaalbeeld van een beleidsmatig onderwerp. Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, de bestuurlijke hoofdpijnen, de doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen. Dit wordt hieronder verder toegelicht.

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV, Duurzaam, Financiële kengetallen, Investerings, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

Financiën

Het onderdeel Financiën bestaat uit de:

- Balans waaronder de geprognoseerde balans, het kasstroomoverzicht, de reserves en voorzieningen zijn opgenomen.
- Grondslagen en regelgeving waaraan de begroting, herzieningen en jaarstukken moeten voldoen.
- Overzicht van baten en lasten met een totaal overzicht van de baten en lasten van de hele gemeente, het overzicht van incidentele baten en lasten en een overzicht van de baten en lasten per programma.

Wijken

Hier zijn nu nog de wijkagenda's 2018-2022 opgenomen. Ondertussen zijn de wijkraden bezig met het uitwerken van de Wijkakkoorden, deze komen in 2023 ter beschikking.

Opbouw programma's

De programma's zijn opgebouwd uit de volgende onderdelen:

- **Voortgang 2022:** aansluitend op de Voortgang 2022 onder de Hoofddijnen maar specifiek voor het programma.
- **Bestuurlijke hoofddijnen 2023-2026:** aansluitend op Bestuurlijke hoofddijnen onder de Hoofddijnen maar specifiek voor het programma.

- **Doelen van het programma:** hier zijn meerdere doelen per programma mogelijk, voor ieder doel worden de vragen beantwoord: "Wat willen we bereiken?" en "Wat gaan we daarvoor doen?". Hierbij hoort ook steeds een set van indicatoren: de college targets, effectindicatoren die aansluiten op "Wat willen we bereiken?" en prestatieindicatoren die aansluiten op "Wat gaan we daarvoor doen?".
- **Projecten:** de belangrijkste projecten die (gaan) bijdragen aan het realiseren van de doelen van het programma worden hier kort toegelicht. Het gaat om projecten met investeringsbedragen groter dan € 10 miljoen in het lopende of komende jaar, projecten die vallen onder de regeling risicovolle projecten, monitor grote projecten, monitor ICT projecten, de belangrijkste grondexploitaties/gebiedsontwikkelingen en anderszins belangrijke projecten.
- **Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen:** tot nu toe werd hiervoor de engelse term Sustainable development goals gebruikt, maar we willen nu overstappen op de nederlandse naam Voor ieder programma wordt aangegeven aan welke SDG's het programma bijdraagt, van daaruit wordt verwezen naar de paragraaf Sustainable Development Goals waar een totaalbeeld wordt geschetst.
- **Verantwoordelijke collegeleden:** hier is opgenomen welke collegeleden verantwoordelijk zijn voor de belangrijkste delen van het programma.
- **Omschrijving, kaders en verbonden partijen:** hier is ruimte voor een eventueel uitgebreidere omschrijving, een opsomming van de belangrijkste kaders met een link en wordt aangegeven welke verbonden partijen bijdragen aan het bereiken van de doelen van dit programma. Een uitgebreide toelichting op de Verbonden partijen is te vinden in de paragraaf met hetzelfde onderwerp.

Soorten van financiële bijstellingen

In deze begroting worden verschillende categorieën van financiële bijstellingen onderscheiden, namelijk:

- **Coalitieakkoord:** wijzigingen die voortkomen uit het coalitieakkoord, zodat deze herkenbaar in de begroting naar voren komen.
- **Onvermijdelijke ramingsbijstellingen:** begrotingswijzigingen ten aanzien van bestaand beleid als gevolg van exogene factoren of als juridische verplichtingen zijn.
- **Vermijdbare ramingsbijstellingen:** Een vermijdbare ramingsbijstelling betekent dat zonder deze extra financiële middelen een eerder vastgestelde doelstelling niet of slechts deels gehaald kan worden.
- **Intensivering:** Een intensivering betekent dat er een voorstel is om iets nieuws te doen of extra te intensiveren op iets bestaands. Hierdoor zullen er dus nieuwe of hogere doelstellingen ontstaan.
- **Taakstellingen en bezuinigingen:** Een bezuiniging betekent dat er een voorstel is om iets minder of niet meer te doen. Dit betekent over het algemeen ook dat er doelstellingen wijzigen. Een taakstelling is een bezuiniging die inhoudelijk nog verder ingevuld moet worden.
- **Reserves:** toevoegingen, onttrekkingen en vrijval van bestemmingsreserves.
- **Taakmutaties:** begrotingswijzigingen als gevolg van wijzigingen in het Gemeentefonds.

- **Kasschuiven:** bijstellingen door overheveling van budgetten naar volgende begrotingsjaren.
- **Technische mutaties:** deze zijn technisch van aard zijn en hebben geen beleidsmatige impact.

In de tabellen met bijstellingen worden de effecten op het saldo van baten en lasten van het betreffende programma gepresenteerd. Negatieve bedragen (met “-“ teken) hebben een negatief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om hogere lasten of lagere baten. Positieve bedragen hebben een positief effect op het saldo. Het gaat dan (per saldo) om lagere lasten of hogere baten.

Bij de bijstellingen op reserves geldt dat deze in de regel als neutraal worden gepresenteerd (dus geen effect op het saldo). Hogere lasten zorgen namelijk voor een hogere onttrekking aan een reserve of andersom. In de reserves ontstaan alleen effecten op het exploitatiesaldo in het geval van vrijval (er staat dan geen hogere last tegenover) of toevoegingen aan reserves (reserveren van middelen voor de toekomst).

Bij taakmutaties zijn de baten vanuit het Gemeentefonds opgenomen in het programma Algemene middelen. De lasten zijn te vinden in de beleidsmatige programma's waarvoor de middelen zijn bedoeld.

Op concernniveau zijn de taakmutaties en technische mutaties saldoneutraal. Kasschuiven zijn saldoneutraal binnen de meerjarenraming.

Alle bedragen in deze website zijn in 1.000-tallen weergegeven, tenzij expliciet anders is aangegeven. Door de afronding in 1.000-tallen kan het zijn dat de totalen een (minimale) afwijking tonen.

Overgang naar nieuwe programma's

Met ingang van de Tweede herziening 2022 en de Begroting 2023 wordt de begroting gepresenteerd op nieuwe programma's. Hier wordt de overgang van de oude naar de nieuwe programma's financieel toegelicht.

Structuur van de administratie

De structuur van de administratie is niet veranderd. Het laagste niveau in de administratie zijn de kostendragers, deze tellen via verschillende niveau's op tot Rotterdamse taakvelden, BBV-taakvelden en programma's.

- De Rotterdamse taakvelden tellen enerzijds op tot de programma's, en anderzijds tot de BBV-taakvelden. Om deze structuur te handhaven zijn er nieuwe Rotterdamse taakvelden bij gekomen.
- De BBV-taakvelden zijn een optelling van de Rotterdamse taakvelden, hierop is één uitzondering. De uitzondering is dat de mutaties op de reserves onderdeel zijn van de Rotterdamse taakvelden, maar voor de BBV op een apart taakveld moeten worden gepresenteerd.
- De BBV-taakvelden zijn onveranderd omdat deze in de oude en nieuwe situatie voldoen aan het Besluit Begroten en Verantwoorden.

Toelichting wijzigingen

Op 23 juni zijn in de Gemeenteraad de nieuwe programma's voor de nieuwe raadsperiode vastgesteld. Daarbij is de keuze gemaakt om de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar te laten aansluiten. Op deze manier heeft iedereen het over dezelfde cijfers. Het gaat erom dat volgens het BBV alle overhead, dus ook de leidinggevendenden (en hun ondersteuning) van het primaire proces moeten worden verantwoord onder de overhead. In de praktijk vindt de sturing en verantwoording hierop plaats binnen het primaire proces. De clusteroverhead en activering overhead worden nu weer onderdeel van de beleidsprogramma's waar ze aan bijdragen. Het programma Overhead is nu gelijk aan de concernoverhead. De concernoverhead wordt wel meegenomen in het vaststellen van de tarieven. In de paragraaf BBV worden de programma's exclusief de clusteroverhead en activeirng overhead inzichtelijk gemaakt. Ook de Vennootschapsbelasting (Vpb) wordt voortaan getoond op het programma waarop het betrekking heeft om de sturing en verantwoording te vergemakkelijken.

Toelichting conversietabellen

In onderstaande tabel is voor de Eerste herziening 2022 de overgang van de oude naar de nieuwe programma's inzichtelijk gemaakt. In de eerste kolom staan de nieuwe programma's. In de tweede kolom is zichtbaar gemaakt hoe de nieuwe programma's zijn opgebouwd uit de oude programma's. In de kolommen daarna worden de verschuivingen zichtbaar gemaakt als gevolg van het verschuiven van de clusteroverhead, activering overhead en Vpb zoals hierboven is toegelicht.

Zoals is toegezegd is er ook een overzicht van de nieuwe programma's, nieuwe Rotterdamse taakvelden, oude Rotterdamse taakvelden en oude programma's gemaakt. Dit is te groot om op de website te tonen en is te vinden onder [deze link](#).

De beginstand van de Begroting 2023 en Tweede herziening 2022 is de Eerste herziening 2022 na conversie.

2022 Programma	Oude programma	Totaal	Clusteroverhead	Dekking overhead	Wijziging verdeelsleutels	Verschuiving VPB	Beginstand tweede herziening
Algemene middelen		2.087.551	0	0	0	800	2.088.351
	13 Algemene middelen	2.087.551					
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		-88.082	-2.708	0	0	0	-90.790
	9 Maatschappelijke ondersteuning	-88.082					
Beheer van de stad		-138.875	-19.875	2.375	0	-800	-157.174
	10 Beheer van de stad	-138.875					

Belastingen	289.768	-1.697	0	0	0	288.071
13 Algemene middelen	289.768					
Bestaande stad	17.672	-10.306	-590	6.736	0	13.512
11 Stedelijke inrichting en ontwikkeling	17.293					
3 Verkeer en vervoer	379					
Bestuur	-17.662	-30	0	0	0	-17.692
1 Bestuur en dienstverlening	-17.662					
Cultuur	-146.274	-673	-133	-0	0	-147.081
6 Cultuur, sport en recreatie	-146.274					
Dienstverlening	-61.694	-4.866	-353	-0	0	-66.912
1 Bestuur en dienstverlening	-61.694					
Economische ontwikkeling	-33.258	-1.494	-1.312	0	0	-36.063
11 Stedelijke inrichting en ontwikkeling	388					
4 Economische zaken	-33.646					
Energietransitie	-14.091	0	-2.524	-1.385	0	-18.000
11 Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-13.767					
3 Verkeer en vervoer	-325					
Onderwijs	-138.097	-2.224	-446	-0	0	-140.766
5 Onderwijs	-138.097					
Overhead	-493.140	98.622	-20.524	0	0	-415.042
14 Overhead	-493.140					
Sport en recreatie	-87.165	-864	-164	-0	0	-88.193
6 Cultuur, sport en recreatie	-87.165					
Stedelijke ontwikkeling	23.068	-9.371	23.593	-5.352	0	31.939
11 Stedelijke inrichting en ontwikkeling	-29.679					

3 Verkeer en vervoer 52.747

Veilig	-148.979	-7.757	193	0	0	-156.543

2 Openbare orde en
veiligheid -148.979

Volksgezondheid	-34.484	-3.098	0	0	0	-37.582

7 Volksgezondheid en
zorg -34.484

Werk en inkomen	-211.324	-22.455	-31	0	0	-233.810

8 Werk en inkomen -190.114

9 Maatschappelijke
ondersteuning -21.211

Zorg, welzijn en wijkteams	-804.934	-11.204	-85	0	0	-816.223

7 Volksgezondheid en
zorg -710.363

9 Maatschappelijke
ondersteuning -94.571

Eindtotaal	0	0	0	0	0	0

Wijzigingen na publicatiedatum

- Er is na publicatiedatum geconstateerd dat twee cijferreeksen van de indicatoren bij het doel '[Iedereen vooruit](#)' van het programma [Werk en inkomen](#) waren omgedraaid. Per 29 september zijn deze cijferreeksen aangepast.
- De paragraaf [Onderhoud kapitaalgoederen](#) bleek na publicatiedatum geen geactualiseerde teksten en tabellen te tonen. Per 30 september zijn deze teksten en tabellen geactualiseerd.
- Na publicatiedatum is geconstateerd dat een financiële toelichting niet correct was bij de programma's [Belastingen](#) en [Beheer van de stad](#). De eenmalige compensatie lokale heffingen betreft geen heffingskorting. Per 6 oktober zijn deze toelichtingen gecorrigeerd.
- De pagina [Grondslagen](#) bleek in toelichting op de tabel met indexcategorieën een onjuist percentage te bevatten. Per 6 oktober is dit percentage gecorrigeerd.
- In het programma [Bestuur](#) stond dat de middelen voor Koers van de stad waren toegekend aan de ombudsman. Dit moet de gemeenteraad zijn. Dit is op 6 oktober tekstueel gecorrigeerd. Ook in de financiële administratie zijn de middelen toegekend aan de ombudsman. Dit wordt hersteld in de interne ronde technische bijstellingen.
- Bij de financiële toelichting op de indexering van het programma [Algemene middelen](#) is na publicatiedatum geconstateerd dat bij het bedrag voor 2022 per abuis € 27 mln stond vermeld in plaats van € 27. Dit is per 11 oktober gecorrigeerd.

- Na publicatiedatum is geconstateerd dat de toelichting bij de indicator van het percentage jongeren met jeugdbescherming van het doel '[Jongeren zonder achterstand van het programma Zorg, welzijn en wijkteams](#)' niet correct was. Deze toelichting is per 18 oktober gecorrigeerd.

Programma's

Pagina 12

Programma's

Per programma wordt een toelichting gegeven op de voortgang, bestuurlijke hoofdlijnen, doelen, projecten, financiën, kaders en verbonden partijen.

Algemene middelen	Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	Beheer van de stad
Gemeentefonds		Schone en circulaire stad
Treasury	Minder armoede en schulden	Veilige en beschikbare buitenruimte
Deelnemingen	Verbeteren taalbeheersing	Prettige leefomgeving
	Nieuwe Rotterdammers nemen deel	
Belastingen	Bestaande stad	Bestuur
Onroerendezaakbelasting (OZB)	In stand houden erfgoed	Rekenkamer
Roerendezaakbelasting (RZB)	Verstedelijken en verbinden	Ombudsman
Logiesbelasting	Vitale wijken	College, Griffie en Raad
	Doelmatige vastgoedportefeuille	
Cultuur	Dienstverlening	Economische ontwikkeling
Cultuur voor alle Rotterdammers	Betrokken overheid	Toekomstbestendig ondernemerschap
Evenwichtig cultureel ecosysteem	Betrouwbaar stadsarchief	Excellent ondernemersklimaat
Aantrekkelijke, veerkrachtige stad	Goed klantcontact	Ruimte voor economie

Energietransitie

Duurzaam energiesysteem

Energietransitie gebouwde omgeving

Energietransitie in mobiliteit

Duurzame haven & industrie

Onderwijs

Goede onderwijshuisvesting

Verhogen kwaliteit onderwijs

Overhead

Bedrijfsvoering

Sport en recreatie

Stimuleren sport en bewegen

Inspirerende topsport

Toekomstbestendige verenigingen

Goede sportaccomodaties

Laagdrempelige natuureducatie

Stedelijke ontwikkeling

Integraal ontwikkelen van de stad

Fijn leven en verblijven in de delta

Goede groei en verbinding

Veilig

Veilige stad

Crisisbeheersing en brandweer

Volksgezondheid

Robuuste en slagvaardige GGD

Gezonde stad

Werk en inkomen

Inkomenszekerheid & rechtmatigheid

Iedereen vooruit

Zorg, welzijn en wijkteams

Jongeren zonder achterstand

Kwetsbaren doen mee

Ouderen gezond en vitaal

Gezonde Rotterdammers

Algemene middelen

Pagina 13

Algemene middelen

Het programma Algemene Middelen levert een bijdrage aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Het programma Algemene Middelen is het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Gemeentefonds
Doel: Algemene middelen	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 14

Voortgang 2022

Beleidskader verbonden partijen en bestuurlijke relaties 2022-2016

Aan het begin van de nieuwe bestuursperiode wordt een nieuw beleidskader verbonden partijen en bestuurlijke relaties opgesteld. In dit beleidskader zijn de wettelijke basis, de beleidsuitgangspunten en het proces rond het aangaan, beheer en het afstoten van verbonden partijen samen met het beheer van bestuurlijke relaties op hoofdlijnen opgeschreven. Deze uitgangspunten zijn van toepassing voor de huidige bestuursperiode en gaan over de taakverdeling tussen de raad en het college en de manier van informeren en beantwoorden richting de gemeenteraad. Voor verdere toelichting zie paragraaf [Verbonden partijen](#).

Stedin

Vanwege alle investeringen in het energienet en de energietransitie heeft Stedin Groep kenbaar gemaakt de komende jaren tussen de €750 mln en € 1 mld aan extra eigen vermogen nodig te hebben. Het netwerkbedrijf is daarom in gesprek met haar aandeelhouders. Bij het opstellen van de begroting 2023 werkt Stedin Groep met de aandeelhouders en diens adviseurs een plan uit met welke combinatie van oplossingsrichtingen de balans kan worden versterkt. De gemeenteraad wordt hier apart nader over geïnformeerd en in de besluitvorming betrokken, waarvan de huidige inschatting is dat dit in november of december 2022 zal zijn.

Warmtebedrijf

De gemeenteraad heeft op 2 juni 2022 besloten tot verkoop van de aandelen in Warmtebedrijf Rotterdam Holding B.V. (WbR) aan Vattenfall Nederland. Met het besluit op 2 juni 2022 heeft de gemeenteraad het college gemachtigd de verkoop van de aandelen in WbR aan Vattenfall verder af te wikkelen. De gemeente Rotterdam

bevindt zich momenteel met medeaandeelhouder Provincie Zuid-Holland, WbR en Vattenfall in een proces van het opstellen van onder anderen juridische overeenkomsten en afstemming met de Europese Commissie voor hun goedkeuring om de verkoop daadwerkelijk te kunnen realiseren. Omdat het verkoopproces zich in de laatste onderhandelingsfase bevindt, kan er in deze begroting beperkte informatie worden gedeeld. De insteek van alle betrokken partijen is om dit proces voor eind 2022 af te ronden.

Financiële bijstellingen Algemene middelen (x 1.000)

- € 89.123

Afwikkeling Warmtebedrijf	- € 50.000
Toevoeging erfpachtconversie aan RIM	- € 127.900
Toevoeging Algemene reserve	- € 165.301
Bijstelling dividenden	€ 1.444
Toevoeging bestemmingsreserve Energietransitie	- € 4.210
Toevoeging bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	- € 1.072
Gemeentefondsmutaties	€ 258.191
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 275

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Dividendopbrengsten

De dividendopbrengsten in 2022 zullen ongeveer € 1,4 mln. hoger uitkomen dan begroot. Dit wordt veroorzaakt door een hogere dividenduitkering van € 1,3 mln van het Havenbedrijf en €200 van Bank Nederlandse Gemeenten. Daartegenover is de dividenduitkering van Stedin over 2022 - € 100.

Rotterdamse investeringsmotor

In de vergadering van 2 december 2021 is door middel van raadsbesluit 21bb15055 door de gemeenteraad besloten geld te reserveren voor het verwerven van bedrijfspanden in vitale kerngebieden om bij te dragen aan herstel en verbetering van de ruimtelijke aantrekkelijkheid van Rotterdam ten behoeve van economie, leefbaarheid, human capital, cultuur en toerisme.

Aan de gemeenteraad is voorgesteld hiervoor een aparte bestemmingsreserve te vormen. In de jaarstukken 2021 is ook binnen de Rotterdams Investeringsmotor (RIM) voor vitale kerngebieden € 9 mln onder cilinder 3 zichtbaar gemaakt.

Het voorstel aan de gemeenteraad nu is om het genomen raadsbesluit tot vorming van een aparte bestemmingsreserve voor de vitale kerngebieden van raadsbesluit 21bb15055 te laten vervallen en deze bestemde gelden binnen de RIM te houden. Dit om het inzicht in het verloop aanwending verkoopopbrengsten Eneco te optimaliseren en om dubbelingen te voorkomen.

Gemeentefonds

De hoogte van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022. In deze circulaire is een nieuwe accresraming (toen- of afname van de algemene uitkering aan gemeente) opgenomen voor het jaar 2022 en verder, berekend conform de systematiek zoals deze is vastgesteld in het coalitieakkoord van het Rijk en de daaruit volgende Startnota.

Op verzoek van de VNG en in opdracht van het Kabinet heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) sinds maart 2022 gesprekken gevoerd met gemeenten, het Rijk en andere betrokken partijen over de staat van de financiële verhoudingen en daarbij oplossingsrichtingen voor het financiële tekort op het gemeentefonds vanaf 2026 in kaart gebracht.

Verdere toelichtingen over het gemeentefonds kunt u lezen in het hoofdstuk [Gemeentefonds](#).

Financiering

Met twee grote woningcorporaties is een overeenkomst gesloten voor tot eeuwigdurende afkoop van erfpachtcanonverplichtingen. De hieruit voortvloeiende baten worden verspreid over de jaren 2022 en 2023. Een deel van de opbrengst heeft het college in het coalitieakkoord 2022-2026 al een bestemming gegeven. Het restant wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor.

Voor verdere toelichting kunt u terecht in het hoofdstuk [Paragraaf Financiering](#).

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 15

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Financiële uitgangspunten

- Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Wij streven naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,00 in alle jaren.
- Wij respecteren als college van burgemeester & wethouders het budgetrecht van de gemeenteraad.

- Middelen worden doelmatig en efficiënt ingezet. Wij zijn hierbij kritisch in onze rol als gemeente: wij vullen niet zonder meer de gaten die andere overheidsinstanties/-lagen laten vallen.
- Tegenvallers worden zo veel mogelijk binnen de eigen portefeuille opgelost. Meevallers vallen in principe altijd in algemeen beeld.
- Rijkstaken worden uitgevoerd met Rijksmiddelen. Bij het wegvallen van Rijksmiddelen vallen in principe ook taken weg. Wij compenseren alleen met eigen gemeentelijke middelen als we hiervoor als college expliciet over besluiten.
- Wij doen zo min mogelijk aan kaasschaven: wij maken doelbewuste keuzen om beleid minder of niet te doen.
- Wij houden vast aan de uitgangspunten van het huidige investeringsbeleid:
 - We gebruiken 1/3e deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen voor investeringen in het kader van groei van de stad.
 - Wij hanteren de vastgestelde kaders rondom de verkoopopbrengst van Eneco.
 - Wij brengen en houden de budgetten voor kapitaallasten van ons huidig bezit, op peil.

Doel: Gemeentefonds

Pagina 16

Gemeentefonds

[AlgemeenKabinetsformatie en coalitieakkoord](#)[Fixatie gemeentefonds](#)[Herziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefonds](#)

Algemeen

Het gemeentefonds van het Rijk is de grootste inkomstenbron voor de gemeente. De ontwikkeling van het gemeentefonds bepaalt in belangrijke mate hoeveel financiële ruimte de gemeente heeft. Tot het gemeentefonds behoren de algemene uitkering, integratie-uitkeringen en decentralisatie-uitkeringen. Met het geld dat ontvangen wordt vanuit het gemeentefonds, kunnen gemeenten zelfstandig beleid voeren. Gemeenten moeten echter wel de hen wettelijk opgedragen taken betalen met het geld dat zij uit het gemeentefonds ontvangen. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de betaling van de Jeugdzorg en het verstrekken van bijstandsuitkeringen.

Drie keer per jaar informeert het Rijk de gemeenten over het gemeentefonds:

- in mei/juni op basis van de Voorjaarsnota van het Rijk;
- in september op basis van de Miljoenennota van het Rijk;
- in december op basis van de Najaarsnota van het Rijk.

Wanneer er ontwikkelingen zijn in de totale rijksuitgave (accresrelevante uitgaven; ARU) heeft dit direct invloed op de algemene uitkering van het gemeentefonds. Deze normeringssystematiek wordt het trap-op-trap-af systeem genoemd. Dit betekent dat wanneer er meer geld beschikbaar is vanuit het Rijk, het gemeentefonds ook

toeneemt. De jaarlijkse toe- of afname- van het gemeentefonds wordt het accres genoemd.

Kabinetsformatie en coalitieakkoord

De hoogte van het gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2022. Voor 2022 tot en met 2025 past het Rijk nog de bestaande normeringssystematiek toe: trap-op-trap-af. Vanaf 2026 is het accres vastgezet op een plus van in totaal € 1 miljard boven op de stand van de Miljoenennota. Over deze € 1 miljard vindt nog indexatie plaats voor de loon- en prijsontwikkelingen. Het vastklikken van het accres vanaf 2026 is dus niet volgens de bestaande normeringssystematiek. Dit heeft geleid tot verstoorde verhoudingen tussen Rijk en gemeenten.

Op verzoek van de VNG en in opdracht van het Kabinet heeft het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) sinds maart 2022 gesprekken met gemeenten, het Rijk en andere betrokken partijen. Deze gesprekken gaan over de financiële verhoudingen en daarbij oplossingsrichtingen voor het financiële tekort op het gemeentefonds vanaf 2026.

Het doel van de opdracht is om een aanzet te ontwikkelen voor een andere financieringssysteem van decentrale overheden vanaf 2026. Het kabinet wil vanaf dat jaar een andere systematiek gaan gebruiken. De huidige manier zorgt voor te veel schommelingen in de inkomsten van gemeenten en provincies, en biedt deze medeoverheden te weinig ruimte voor het maken van eigen keuzes. In het rapport staan een aantal aanbevelingen om daar gevolg aan te geven en dezen worden nu door betrokken partijen besproken.

Fixatie gemeentefonds

De accresraming van 2022 tot en met 2025 van het gemeentefonds zijn vastgelegd op het niveau van de meicirculaire 2022. Diverse partijen, waaronder het Centraal Planbureau, waarschuwen dat het regeerakkoord van het Rijk kan leiden tot onderbesteding van rijksuitgaven. Mede in het kader van stabiliteit voor gemeenten heeft de VNG voor de zomer 2022 met het Rijk de afspraak gemaakt het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. Een uitzondering geldt voor de mutaties van waarden maatstaven en inflatieontwikkelingen.

Herziening gemeentefonds en onderhoud verdeling gemeentefonds

De afgelopen jaren hebben de fondsbeheerders samen met de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), gemeenten en de Raad voor het Openbaar Bestuur (ROB) gewerkt aan de nieuwe verdeling van het gemeentefonds. Op 6 april 2022 zijn de Tweede Kamer en gemeenten geïnformeerd over de invoering van de nieuwe verdeling per 1 januari 2023. Op basis van de ontvangen adviezen van de ROB en de VNG en de reacties van gemeenten hebben de fondsbeheerders besloten het 'ingroeipad' te beperken tot drie jaar. Het maximale effect is circa € 7,50 per inwoner in 2023 en circa € 15 per inwoner in 2024 en 2025. Daarmee komt het maximale effect op circa € 37,50 per inwoner in 2025. Voor gemeenten met een beperkte financiële draagkracht en een lage sociaal economische status geldt tot en met 2025 een aangepast ingroeipad. Het maximale negatieve effect voor gemeenten met een aangepast ingroeipad is € 22,50 per inwoner: - € 5 per inwoner in 2023, - € 7,50 per inwoner in 2024 en - € 10 per inwoner in 2025. Dit is verwerkt in de begroting 2023.

Het nieuwe model is geen eindstation maar vraagt om continu onderhoud. De invoering van het nieuwe model krijgt een tijdige evaluatie. Op basis hiervan zal worden besloten over de jaren 2026 en verder. De komende jaren zullen diverse maatstaven en kenmerken (o.a. grootstedelijkheid, centrumfunctie, eenpersoonshuishoudens en overige eigen middelen) van gemeenten nader worden onderzocht voor de verdeling van het gemeentefonds.

Doel: Algemene middelen

Pagina 17

Algemene middelen

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Indicatoren Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Het programma Algemene Middelen draagt bij aan de manier waarop het college werkt aan structureel houdbare gemeentefinanciën. De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting. Die is structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende middelen hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële tegenvallers op te vangen zonder direct in de begroting en in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit in de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het betreft dan om verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen en om beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijk. Daartoe wordt gestreefd naar:

- Sluitende begroting en meerjarenraming. Wij zorgen dat de structurele lasten niet groter zijn dan de structurele baten.
- Gedegen beheer van deelnemingen en verbonden partijen. De Raad wordt bij de P&C producten en het beheerslag deelnemingen hierover geïnformeerd.
- Weerstandvermogen van minimaal 1,00 in alle jaren.
- Gedegen treasury- en financieringsfunctie.
- Zorgen voor voldoende en gedegen financiële ruimte om investeringen mogelijk te maken, om samen met andere partijen te kunnen werken aan de toekomst van de stad. De uitdaging is om het beschikbare investerend vermogen zo in te zetten dat we een hefboom creëren om daarmee andere partijen mee te krijgen om samen te investeren.

Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen en indicatoren kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het nemen van beslissingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Zorgdragen dat de hiervoor geldende indicatoren en kengetallen blijven binnen de geldende wettelijke normen en bestuurlijke kaders en de actuele streefwaarden zoals bepaald door de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland.
- Hierover verantwoording afleggen in de P&C-producten.

Indicatoren

De volgende kengetallen en indicatoren moeten nog in de tabel opgenomen worden:

- Weerstandsvermogen
- Structurele exploitatieruimte
- Solvabiliteitsrisico
- EMU-saldo (vorderingssaldo)
- Kasgeldlimiet
- Renterisiconorm
- Schatkistbankieren
- Netto schuldquote

Toelichting indicatoren

Voor verdere informatie daartoe kunt u terecht bij de paragrafen: [Financiering](#), [Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#) en [Financiële Kengetallen](#).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 18

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Algemene middelen draagt via het gedegen beheer van bestaande deelnemingen en verbonden partijen, waarmee een verscheidenheid aan publieke belangen wordt gerealiseerd, aan de volgende Duurzame ontwikkelingsdoelstelling:

- SDG 17 Partnerschappen om diensten te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[WarmtebedrijfNieuw Stadion Feyenoord](#)

Warmtebedrijf

Het Warmtebedrijf is momenteel nog een verbonden partij en valt onder de regeling Risicovolle projecten.

De gemeenteraad heeft op 2 juni 2022 besloten tot verkoop van de aandelen in Warmtebedrijf Rotterdam Holding B.V. (WbR) aan Vattenfall Nederland. Met het besluit op 2 juni 2022 heeft de gemeenteraad het college gemachtigd de verkoop van de aandelen in WbR aan Vattenfall verder af te wikkelen. De insteek van alle betrokken partijen is om dit proces voor eind 2022 af te ronden.

Nieuw Stadion Feyenoord

In 2017 heeft de gemeenteraad in de Position Paper Feyenoord City voorwaarden gesteld voor de bijdrage van de gemeente, die onder andere bestaat uit € 40 mln. aandelenkapitaal voor het nieuwe stadion. Op 21 april 2022 heeft BVO Feyenoord aangekondigd dat nieuwbouw de aankomende jaren niet mogelijk is en dat het daarom onverantwoord is om over te gaan tot de bouw van een nieuw stadion. Op basis van dit besluit heeft het college aan de gemeenteraad laten weten samen met Stichting Gebiedsontwikkeling aan de Maas en andere stakeholders zich te beraden op wat dit betekent voor de gebiedsontwikkeling. Het definitieve standpunt van Stadion Feyenoord N.V. als initiatiefnemer van het stadionproject over een eventuele hervatting van het project als de relevante markten weer tot rust zijn gekomen, zal hierbij worden betrokken. Tot dusver zijn er geen verdere veranderingen.

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lastenToelichting overzicht baten en lastenFinanciële bijstellingenToelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Algemene middelen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	2.022.409	2.288.340	2.193.212	2.237.762	2.222.694	2.100.153
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.921.701	2.177.015	2.102.829	2.138.825	2.126.736	2.004.509
Dividenden	92.427	87.143	88.557	97.521	94.887	94.887
Financieringsbaten	7.942	24.446	2.095	1.691	1.347	1.033
Overige opbrengsten derden	385	12	7	2	0	0
Overige baten	-47	-276	-276	-276	-276	-276
Lasten exclusief reserves	61.697	49.084	-4.016	10.058	15.613	15.392
Apparaatslasten	0	30	0	0	0	0
Inhuur	0	30	0	0	0	0
Intern resultaat	2	48	0	0	0	0
Intern resultaat	2	48	0	0	0	0
Programmalasten	61.695	49.006	-4.016	10.058	15.613	15.392
Financieringslasten	15.088	14.510	26.709	34.736	39.934	42.525
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.918	77.873	17.929	29.341	33.097	33.333
Kapitaallasten	-48.465	-43.717	-48.994	-54.359	-57.759	-60.807
Overige programmalasten	92.155	340	340	340	340	340
Subsidies en inkomensoverdrachten	0	0	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	1.960.712	2.239.256	2.197.228	2.227.704	2.207.082	2.084.761
Vennootschapsbelasting	1.578	0	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	1.959.133	2.239.256	2.197.228	2.227.704	2.207.082	2.084.761
Reserves	-79.436	-240.028	-169.830	-128.680	-143.685	-64.293
Onttrekking reserves	24.962	36.213	70.686	29.443	32.236	32.541
Toevoeging reserves	107.748	276.641	240.516	158.123	175.922	96.834
Vrijval reserves	3.350	400	0	0	0	0
Saldo	1.879.698	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Algemene middelen	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	2.089.537	1.904.634	1.858.457	1.863.217	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	2.088.351	1.904.503	1.859.837	1.865.581	1.866.489
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan uit de bijdragen van het Rijk en medeoverheden (o.a. het gemeentefonds), dividenden en financieringsbaten over verstrekte leningen en garanties.

Lasten

De twee grootste posten onder de programmalasten bestaan uit de financieringslasten over extern aangetrokken geldleningen en de kapitaallasten, waaronder de interne verrekening van de omslagrente plaatsvindt. Verder zijn de belangrijkste posten onder 'overige programmalasten' de ingeschatte risico's voor verstrekte leningen en garanties en concernbrede stelposten. De concernbrede stelposten zijn bedoeld om de nog over de programma's te verdelen concernbrede taakstellingen en trendcorrecties op te vangen.

Reserves

De reserves die onder het programma Algemene middelen zijn opgenomen, zijn een aantal concernbrede reserves. Het gaat hoofdzakelijk om de Algemene reserve, de Kredietrisicoreserve, de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) en de bestemmingsreserves Taakmutaties.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2022 laten de totale baten een meerjarig dalend beeld zien. De daling van de baten komt hoofdzakelijk door lagere verwachte rijksmiddelen en lagere financieringsbaten uit verstrekte leningen en garanties. De totale lasten laten meerjarig een stijging zien. Dit komt hoofdzakelijk door verwachte hogere financieringslasten en kapitaallasten. Verder wordt het meerjarige saldo beïnvloed door diverse stelposten die vooralsnog centraal zijn verwerkt.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Algemene middelen		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		2.088.351	1.904.503	1.859.837	1.865.581	1.866.489
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-89.123	122.895	239.187	197.816	153.979
Tekort Zorg	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	69.065	60.088	36.005	17.433

Afwikkeling Warmtebedrijf	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	-50.000	0	0	0	0
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	6.000	5.300	5.200	5.200
Toevoeging erfpachtconversies aan RIM	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	-127.900	-131.000	0	0	0
Afbouw dividend Eneco	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	-1.000
Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor	Coalitieakkoord – Overig	0	0	-5.529	-6.910	10.394
Bijstellingen dividenden	Coalitieakkoord – Overig	1.444	-580	-1.280	-1.980	-1.980
Diverse technische correcties	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	204
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	123.529	82.614	106.667	124.427	47.021
Indexatie materieel 2,8% (i.p.v. 4,8%)	Coalitieakkoord – Overig	0	9.100	8.500	7.500	7.500
Indexatie subsidies 3,9% (i.p.v. 4,9%)	Coalitieakkoord – Overig	0	2.100	2.100	2.100	2.000
Nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	-7.400
Planningsoptimisme investeringen	Coalitieakkoord – Overig	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Actualisatie dividenden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-10.100	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-585	-2.607	-1.371	-244	873
Actualisatie rente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	322	-8.885	-10.334	-11.544	-13.343
Actualisatie uitkering gemeentefonds	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	18.223	11.298	20.497	22.916	0
Algemene Reserve	Reserves	-165.301	26.912	-10.906	-39.334	29.064
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	-4.210	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	-1.072	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor	Reserves	-164	309	-260	-153	1.091
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Actualisatie uitkering gemeentefonds	Taakmutaties	35.750	0	0	0	0
Gemeentefondsmutaties	Taakmutaties	80.689	10.350	10.169	6.323	4.593
Valpreventie bij ouderen	Taakmutaties	0	436	645	661	717
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	154	55.881	52.901	50.850	49.612
Begroting na wijzigingen		1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468

Toelichting financiële bijstellingen

Tekort Zorg

Het kabinet stelt voor 2023 landelijk incidenteel € 1,4 mld extra beschikbaar om de tekorten in de jeugdzorg te

compenseren. Daarvan is € 69 mln bestemd voor Rotterdam. Gemeenten mogen in 2024, 2025 en 2026 in hun begroting opvoeren dat ze extra rijks geld krijgen voor de taken jeugdzorg. Of ze dat geld ook daadwerkelijk krijgen, blijft onzeker. Tussen het Rijk en de koepels van gemeenten en provincies, IPO en VNG, is afgesproken dat gemeenten in hun meerjarenraming voor de jaren 2024 tot en met 2026 rekening mogen houden met de volledige bijdragen uit de Hervormingsagenda Jeugd. Het kabinet spreekt de komende tijd met gemeenten en andere organisaties verder over de Hervormingsagenda Jeugd. Deze agenda moet bestaan uit een combinatie tussen te nemen maatregelen en een financieel kader. De bedoeling hiervan is te komen tot een structureel houdbaarder jeugdstelsel. Het kabinet besluit bij het afsluiten van de Hervormingsagenda Jeugd ook over extra geld dat het in 2024 en verder aan gemeenten beschikbaar stelt. Het advies van de Commissie van Wijzen is hiervoor het uitgangspunt.

Afwikkeling Warmtebedrijf

Voor de laatste ontwikkelingen rondom de afwikkeling van de verkoop van de aandelen in het Warmtebedrijf Rotterdam reserveert het college budget. Omdat het verkoopproces zich in de laatste onderhandelingsfase bevindt, kan het college bij de 2e Herziening 2022 / Begroting 2023 slechts beperkte informatie worden delen. Vooralsnog wordt uitgegaan voor de verdere afwikkeling van onze deelname in het Warmtebedrijf een bedrag van € 50 mln gereserveerd te dekken uit de inkomsten uit erfpachtconversie.

Organisatie

Om aan de hand van het coalitieakkoord 2022-2026 de Begroting 2023 sluitend te maken keert het college de index personeel (inhuur derden en dergelijke) niet uit: 0% in plaats van 4,96%. Dit levert in 2023 € 6 mln op, aflopend naar € 5,2 mln in 2025 en verder.

Toevoeging erfpachtconversies aan RIM

Met twee grote woningcorporaties is een overeenkomst gesloten voor eeuwigdurende afkoop van erfpachtcanonverplichtingen. De hieruit voortvloeiende baten worden verspreid over de jaren 2022 en 2023. Een deel van de opbrengst heeft het college in het coalitieakkoord 2022-2026 al een bestemming gegeven. Het restant voegt het college aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) toe.

Afbouw dividend Eneco

Door de verkoop van de aandelen Eneco ontvangt de gemeente sinds 2021 minder inkomsten uit dividend. Tegelijkertijd leverde de verkoop voor langere tijd een financieringsvoordeel op. Dit voordeel wordt geraamd op structureel € 6,5 mln. Per saldo leidt de verkoop van Eneco tot een structureel begrotingsknelpunt van € 8,4 mln. Met de vaststelling van de Beleidsnota Investeren Rotterdam 2020 heeft de gemeenteraad besloten dat, als door de verkoop van bezit begrote inkomsten wegvallen, het college de verkoopopbrengst kan inzetten om de begrotingstegenvaller op te vangen. Op grond hiervan stelt het college voor om een deel van de verkoopopbrengst Eneco te gebruiken om geleidelijk, in 8 jaar en in een aflopende reeks van bijdragen het eerdergenoemde structurele begrotingsknelpunt van € 8,4 mln op te vangen. Voor 2026 leidt dit tot een extra dekkingsopgave van € 1 mln ten opzichte van 2025.

Afdracht Rotterdamse Investeringsmotor

Volgens het investeringsbeleid zal het college een derde deel van de groei van de algemene dekkingsmiddelen – de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en gemeentelijke belastingen - inzetten voor investeringen die de

groei van de stad mogelijk maken: 'groei-met-groei'. Deze 'groeimiddelen' voegt het college toe aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Met de huidige inzichten lijken de algemene dekkingsmiddelen in 2026 te krimpen en wordt er in dat jaar, bij wijze van uitzondering, geld aan de RIM onttrokken.

Bijstellingen dividenden

Op basis van recente informatie over de deelnemingenportefeuille zijn de bestaande meerjaren verwachtingen over de te ontvangen dividendinkomsten bijgesteld. Deze actualisatie leidt in 2022 tot hogere dividendopbrengsten en voor de jaren 2023 tot 2026 tot lagere dividendopbrengsten dan eerder geraamd. De lagere dividendopbrengsten zijn vooral toe te schrijven aan de luchthaven Schiphol (- € 600 in 2023, - € 1,3 mln in 2024, - € 2 mln in 2025 en 2026) en aan Stedin (- € 100 in 2022). Hiertegenover verwacht het college wordt voor het Havenbedrijf Rotterdam juist meer dividend van € 1,3 mln in 2022 en voor de Bank Nederlandse Gemeenten € 200 in 2022.

Diverse technische correcties

Op het boekjaar 2026 zijn technische en administratieve correcties uitgevoerd.

Gemeentefondsmutaties

Bij gemeentefondsmutaties zijn de in het Rotterdamse coalitieakkoord 2022-2026 opgenomen mutaties verwerkt. Het gaat om algemene en specifieke taakmutaties uit de september- en de decembercirculaire 2021 en een inschatting van de meicirculaire 2022 voor de algemene uitkering van het Gemeentefonds. Daarnaast is een raming voor coronacompensatie voor mindere inkomsten (€ 25,1 mln) voor het boekjaar 2021 opgenomen. Deze compensatie kent het Rijk naar verwachting in de decembercirculaire 2022 aan gemeenten toe.

Specificatie van de mutatie gemeentefondsmutaties:

Betreft (x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026
algemene uitkering	86.349	166.380	189.143	207.034	129.384
vervallen stelpost coronacompensatie	-6.400	-3.800	-1.400	-700	
reservering voor indexatie	-5.000	-86.076	-86.982	-87.348	-86.444
coronacompensatie in septembercirculaire	5.000				
coronacompensatie voor inkomstenderving 2021	25.100				
taakmutaties september- en decembercirculaire 2021 (laten bij gemeentefonds; baten bij clusters)	18.480	6.110	5.906	5.441	4.084
Totaal	123.529	82.614	106.667	124.427	47.024

Indexatie materieel 2,8% (i.p.v. 4,8%)

Om de Begroting meerjarig op basis van het coalitieakkoord 2022-2026 sluitend te maken keert het college de index materieel/materieele lasten niet volledig uit: 2,8% in plaats van 4,8%. Dit levert in 2023 € 9,1 mln op, aflopend naar € 7,5 mln in 2025 en verder.

Indexatie subsidies 3,9% (i.p.v. 4,9%)

Om de begroting meerjarig op basis van het coalitieakkoord 2022-2026 sluitend te maken keert het college de indexatie op subsidies niet volledig uit: 3,9% in plaats van 4,9%. Dit levert in 2023 € 2,1 mln op, aflopend naar € 2 mln in 2026 en verder.

Nieuwe jaarschijf vervangingsinvesteringen

Volgens het investeringsbeleid reserveert het college jaarlijks aanvullende dekkingsmiddelen. Deze moeten de gemeente in staat stellen om bezittingen tijdig te vervangen, renoveren of restaureren. De aanvullende dekkingsmiddelen voegt het college toe aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM).

Planningsoptimisme investeringen

In het coalitieakkoord 2022-2026 is geconcludeerd dat het mogelijk is om structureel € 2 mln te korten op de beschikbare dekkingsmiddelen voor investeringen. Dit is geconcludeerd op basis van het feit dat de gemeente jaarlijks minder wordt geïnvesteerd dan begroot (planningsoptimisme). Vanaf 2023 stelt het college de voeding van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM) met dit bedrag neerwaarts bij.

Actualisatie dividenden

Als aandeelhouder van netbeheerder Stedin verwacht de gemeente voor 2023 circa € 10,1 mln minder dividend. De belangrijkste reden is een lagere winst door toegenomen kosten van netverliezen die onvermijdelijk optreden tijdens het energietransport. Ook treedt er netverlies op door het illegaal aftappen van elektriciteit. Stedin moet energie inkopen om het netverlies te compenseren. De kosten hiervan zijn fors gestegen door de sterk toegenomen prijzen van gas en elektriciteit.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast door nieuwe en bijgestelde investeringskredieten en door geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) staat een gedetailleerd overzicht.

Actualisatie rente

De rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV (Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten), zie ook [Grondslagen](#). De omslagrente op investeringen blijft met 1,50% in 2023 dezelfde als in 2022. Ook de bespaarde rente over de reserves en voorzieningen blijft in 2023 met 1,50% gelijk. Het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) blijft 0,8%. Het rentepercentage voor de pensioenvoorziening voor bestuurders is met ingang van 2022 verhoogd naar 0,528%. Dit alles bij elkaar leidt tot de reeks van € 322 in 2022 tot - € 13,3 mln in 2026.

Actualisatie uitkering gemeentefonds

Het gemeentefonds beweegt mee met het grootste gedeelte van de rijksuitgaven. Meerdere partijen, waaronder het Centraal Planbureau, waarschuwden na bekendmaking van het regeerakkoord van het Rijk voor onderbesteding van rijksuitgaven. Het Rotterdamse coalitieakkoord 2022 - 2026 loopt hierop vooruit. De VNG heeft voor de zomer 2022 met het Rijk de afspraak gemaakt het accres voor de periode 2022-2025 vast te zetten op de standen van de meicirculaire 2022. Er zijn enkele uitzonderingen, bijvoorbeeld voor aanpassingen waarden en inflatie. Voor het coalitieakkoord Rotterdam betekent dit een voordeel van € 18,2 mln in 2022 oplopend tot € 22,9 mln in 2025.

Algemene Reserve

Voor een sluitende meerjarenbegroting wordt het geraamde saldo verrekend met de Algemene reserve.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Uit het Energietransitiebudget (ETB) is geld beschikbaar voor verduurzaming van het gemeentelijk wagenpark.

Met dit geld schaft de gemeente emissieloze voertuigen aan. Dit leidt tot meerjarige kapitaallasten.

Bestemmingsreserves lenen zich niet goed voor het dekken van dergelijke lasten, behalve de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Gezien deze uitzondering hevelt het college het geld voor de voertuigen vanuit de bestemmingsreserve Energietransitie over naar de RIM.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling biedt financiële dekking aan projecten in de buitenruimte en voor vergroening. Deze projecten leiden vaak tot meerjarige kapitaallasten. Bestemmingsreserves lenen zich niet goed voor de dekking van kapitaallasten, met uitzondering van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Gelet hierop hevelt het college het geld voor deze projecten van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling over naar de bestemmingsreserve.

Bestemmingsreserve Kredietrisicoreserve

Bij de bestemmingsreserve kredietrisicoreserve gaat het om de vrijval van de geraamde renteopslagen (€ 366) over de verstrekte leningen en garantiepremies. Vooruitlopend op de realisatie in 2022 vallen deze renteopslagen vrij; het college voegt ze volledig toe aan de kredietrisicoreserve. Dit strookt met de relevante gedragslijn.

Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor

Het investeringsbeleid bevat de spelregels voor de voeding en inzet van de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor. Gezien deze spelregels en de genomen investeringsbesluiten voegt het college geld aan deze bestemmingsreserve toe of onttrekt het daaraan geld. Dit levert het volgende beeld op: toevoeging in 2022 van - € 164, - € 260 in 2024 en - € 153 in 2025. Hiertegenover vindt onttrekking plaats in 2023 van € 309 en € 1.1 mln in 2026.

Actualisatie uitkering gemeentefonds

Het Rijk stelt bij de septembercirculaire 2022 een bedrag van € 35,7 mln beschikbaar voor de opvang van hogere energielasten voor de burgers. Hiervan had het Rijk al 800 euro betaald voor de energietoeslag aan Rotterdammers. Hier komt nog eens 500 euro extra bij om Rotterdammers te ondersteunen bij de hoge energielasten. Het gaat om mensen met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum.

Gemeentefondsmutaties

Bij de meicirculaire 2022 heeft het Rijk taakmutaties toegekend. Belangrijkste verandering is de toekenning van € 53,9 mln voor energiecompensatie voor mensen met een laag inkomen. In de septembercirculaire 2022 volgt hier bovenop nog een aanvulling. Daarnaast zijn er ingrijpende veranderingen bij Beschermd Wonen, oplopend naar € 7,4 mln vanaf 2024, en Vrouwenopvang: € 1,6 mln tot en met 2025.

Valpreventie bij ouderen

Op dit moment is onduidelijk welk programma de in meicirculaire 2022 opgenomen taakstelling in de begroting

verwerkt moet worden voor de decentralisatie-uitkering Valpreventie bij ouderen: van € 436 in 2023 tot € 717 in 2026. Het Rijk heeft aangekondigd in de komende circulaire die duidelijkheid wel te geven.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- Indexering: de budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023 (€ 27 in 2022 tot € 49,5 mln in 2026). Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#);
- Correctie van de indexatie structureel € 127 vanaf 2022

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 21

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het programma Algemene Middelen is, anders dan de overige programma's van deze begroting, relatief beleidsarm te noemen. Zij is eerder het financieel-technische sluitstuk van de begroting. In de paragrafen Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Financiering, Financiële Kengetallen en Verbonden Partijen zijn de inhoudelijke doelstellingen, indicatoren en kengetallen opgenomen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Wet- en regelgeving

- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Circulaire uitkering Gemeentefonds](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)
- [Gemeentewet](#)
- [Financiële-verhoudingswet](#)
- [Wet Financiering decentrale overheden \(Fido\)](#)
- [Code Corporate Governance](#)

Beleidskaders

- [Verordening Financiën Rotterdam 2021](#)
- [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#)
- [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#)
- [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#)

- [Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)

Monitoring

- Beheerverslag Deelnemingen 2021 (nog te publiceren)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2020](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2018 - 2019](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2017 - 2018](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2016 - 2017](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2015 - 2016](#)
- [Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Gemeenschappelijke bezit Evides
- Bank Nederlandse Gemeente
- Royal Group Schiphol
- Stadion Feijenoord

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [Paragraaf Verbonden Partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 22

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Armoede, schuldhelpverlening, inburgering en samenleving

Pagina 23

Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Minder armoede en schulden

Doel: Verbeteren taalbeheersing	Doel: Een inclusieve samenleving	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: Niet van toepassing	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 24

Voortgang 2022

Taal

Aantal taaltrajecten

Realisatie 2021: **5.400**

Streefwaarde 2022: **5.400**

Realisatie t/m juni 2022: **2.669**

De gemeenteraad stelde in 2019 het Beleidskader [De Taalspiraal](#) vast. Aan de hand van dit kader wilde het college 19.000 afgeronde taaltrajecten een trendbreuk realiseren. Begin 2022 waren door de coronamaatregelen fysieke lessen niet mogelijk. Met de versoepeling van de maatregelen is er een enorme toeloop naar taalcursussen ontstaan. De instroom van cursisten loopt zo hard, dat de trajecten bij de taalaanbieders aan hun max zitten. De gemeente speelt daarop in door voldoende aanbod te bevorderen. De verwachting is dat de streefwaarde voor 2022 ruimschoots is behaald en dat de beoogde 19.000 afgeronde taaltrajecten zijn gerealiseerd.

Participatie en armoedebestrijding

In 2022 werkt de gemeente verder aan de Rotterdamse aanpak van armoede '[Uit de knoop](#)'. Centraal staat het doorbreken van de vicieuze cirkel van armoede en het voorkomen van achterstanden, in het bijzonder bij kinderen. Nog altijd zijn de gevolgen van de corona-uitbraak merkbaar, maar die lijken beperkt. In Rotterdam is het aantal extra ondersteuningsaanvragen bij de aanpak van schulden nog niet gestegen. De verwachting is dat 'corona' wel een na-effect heeft voor het ontstaan en het groter worden van armoede en schulden. Dat dit na-effect nog niet zichtbaar is, komt mede doordat mensen pas laat om ondersteuning vragen.

Rotterdammer kampen wel met de enorme stijging van allerlei kosten, zoals energiekosten en kosten van de dagelijkse boodschappen. Hierdoor zullen veel Rotterdammers met een laag of zelfs modaal inkomen niet meer rondkomen. Op verzoek van het kabinet keert ook Rotterdam de eenmalige energietoeslag uit voor Rotterdammers met een inkomen tot 120% van het wettelijk sociaal minimum. Door een gift van Stichting de Verre Bergen, kunnen ook Rotterdammers met een inkomen tot 140% WSM de toeslag aanvragen. Deze toeslag zal voor Rotterdammers enige verlichting geven, maar het is nog onvoldoende om de alsmaar stijgende prijzen te compenseren. We blijven daarom het kabinet oproepen om meer te bieden. Tenslotte ontving Rotterdam van het Rijk een specifieke uitkering voor het tegengaan van energiearmoede en zo de energiekosten te verlagen van huishoudens met een laag inkomen. Van deze rijksbijdrage betaalt de gemeente de inzet van energiecoaches en investeert de gemeente in het energiezuiniger maken van woningen.

Schulddienstverlening

In 2022 werkt de gemeente verder aan de Rotterdamse schuldenaanpak onder de noemer '[Reset Rotterdam](#)' en de corona-aanpak 'Laat deze gezondheidscrisis geen armoedecrisis worden'. Centraal hierbij staat voorkoming en aanpak van schulden bij vooral jonge Rotterdammers. Er is aandacht voor vroegsignalering van schulden en de toegankelijkheid tot de schulddienstverlening. Energietoeslag, subsidies, jpf, versterken grip op geldzaken etc.

In het begin van 2022 golden nog de coronamaatregelen. De beperkte mogelijkheid voor 'fysiek' contact die daarvan het gevolg was, maakte het voor kwetsbare Rotterdammers met financiële problemen moeilijker om ondersteuning te vragen. Outreachende, laagdrempelige schulddienstverlening en stresssensitief werken zijn hierdoor extra belangrijk. Gelukkig kan de gemeente de ondersteuning nu weer grotendeels fysiek aanbieden.

Samenleven

In 2022 wordt het actieprogramma Integratie & Samenleven: '[Relax. Dit is Rotterdam](#)' verder uitgevoerd. De raad ontvangt elk halfjaar een voortgangsrapportage, de meest actuele is in juni 2022 verstuurd: [Voortgang Integratie & Samenleven](#). Zo is er gewerkt aan:

Het aanpakken en voorkomen van discriminatie op de arbeidsmarkt door 010-Inclusief, een netwerk van werkgevers voor diversiteit en inclusie. Er zijn 6 bijeenkomsten georganiseerd, waaronder de uitreiking van de inclusiviteitsprijs voor bedrijven, een kennissessie over stagemarktdiscriminatie en over behoud/werving van divers talent.

Het Panel Deurbeleid deed een aantal sfeerbezoeken en trainingen voor discriminatievrije nachthoreca.

Er is op minimaal 80 scholen voorlichting gegeven over diversiteit in het onderwijs (po, vo en mbo).

Er is er inzet gepleegd op discriminatievrije particuliere woningverhuur door een mystery guest onderzoek, samenwerking met de branche en woningmarktpartijen. Met het Rijk trekken we samen op, in voorbereiding op de aanstaande wet Goed Verhuurderschap waarmee misstanden op de woningmarkt gerichter worden aangepakt. Ook is er voorlichtingsmateriaal ontwikkeld over transparante en objectieve selectie- en toewijzing op de woningmarkt door makelaars en verhuurders.

Dialogen met Rotterdammers in de wijk over taboeonderwerpen droegen bij aan de verbinding en de cohesie tussen Rotterdammers.

De campagne Zie het. Zeg het. Meld het. om de meldingsbereidheid bij discriminatie te vergroten.

Ten slotte zijn in 2022 onderzoeken verschenen, waaronder de jaarlijkse [Discriminatiemonitor](#) met een overzicht van discriminatiemeldingen, inclusief het praktijkonderzoek naar discriminatie op de particuliere verhuurmarkt in Rotterdam .

Inburgering

Op 1 januari 2022 ging de Wet inburgering (Wi2021) in. Deze wet maakt gemeenten verantwoordelijk voor het organiseren van de inburgering (wonen, taal, werk en inkomen, onderwijs etc.) en geeft hen de regie in de uitvoering

Binnen de opgave valt ook de taakstelling. De rijksoverheid bepaalt elk half jaar hoeveel statushouders - vluchtelingen met een verblijfsvergunning - gemeenten een woning en begeleiding bij hun inburgering moet bieden. Voor Rotterdam bedraagt deze taakstelling **865** statushouders voor heel 2022. Rotterdam heeft de doelstelling van het eerste half jaar behaald (367 statushouders) en ligt voor tweede half jaar goed op schema.

Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1.000 vluchtelingen maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. Eind augustus werden er in Rotterdam ongeveer **2.500** Oekraïense opgevangen waarvan 1.100 in gemeentelijke opvanglocaties en 1.400 bij particulieren. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten worden gedekt door het rijk.

Financiële bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving (x 1.000)

- € 105.438

Armoedefonds

- € 20.000

Energietoeslag

- € 82.601

Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

- € 2.837

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Inclusie en samenleving

Wie in Rotterdam woont is een Rotterdammer en hoort erbij. In Rotterdam staan we open voor alle mensen. Onze gedeelde identiteit als Rotterdammer, dat is waar wij ons op richten, met respect voor de verschillen. De principes uit onze Grondwet en de beginselen van onze rechtsstaat zijn hierbij leidend. In één Rotterdam zijn allen één en worden allen gelijk behandeld. Voor iedereen gelden dezelfde regels in dezelfde mate. Wij verlangen van iedereen om deze principes te kennen en te respecteren.

Armoede en schulden

In Rotterdam zijn er nog steeds te veel huishoudens die aan het einde van de maand niet kunnen rondkomen. Huishoudens die in armoede leven. Hoewel het allereerst de verantwoordelijkheid van iedere Rotterdammer zelf is om te werken aan zijn of haar ontwikkeling en te zorgen voor voldoende inkomen voor levensonderhoud, weten we dat dit voor veel Rotterdammers niet de realiteit is. De bestrijding van armoede leidt ertoe dat mensen weer mee kunnen doen en leidt ook tot minder stress en minder gezondheidsproblemen.

Voor Rotterdammers die in financiële nood komen, of dreigen te gaan komen, staat de gemeente klaar. Want Rotterdam is een stad waarin we omkijken naar elkaar. Waarin we geen armoede willen accepteren. In de algehele aanpak van armoede en schulden in onze stad hebben wij oog voor ieders eigen verantwoordelijkheid en voor welke maatregelen aantoonbaar werken om de financiële redzaamheid te vergroten door preventie, vroegsignalering en schuldsanering.

Doel: Minder armoede en schulden

Doel: Minder armoede en schulden

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Minder kinderen groeien op in armoede, ieder kind dat opgroeit in armoede is er één te veel. We willen met effectief en preventief beleid de intergenerationele 'viciuze armoedecirkel' doorbreken en eraan bijdragen

dat deze kinderen en jongeren een beter perspectief krijgen om zich gezond, veilig, kansrijk en als actieve participant aan de samenleving te ontwikkelen.

- Minder Rotterdammers hebben financiële problemen. Deze ambitie bestaat uit de volgende onderdelen:
 - Minder Rotterdammers hebben problematische schulden
 - Minder Rotterdammers leven in armoede
 - Daar waar oplossen van de problematiek nog niet lukt verzachten we het leven met financiële problemen door middel van ondersteuning.

Wat gaan we daarvoor doen?

- In het voorjaar van 2023 wordt het nieuwe beleidsplan armoede en schulden opgeleverd. In dit beleidsplan maken we de uitwerking van de doelen naar acties. Dit doen we samen met ervaringsdeskundigen, organisaties en wetenschappers. Ook gebruiken we het factorenmodel hiervoor als basis.
- De doelen die we nu geformuleerd hebben, maar welke nog met de gemeenteraad besproken moeten worden zijn gericht op preventie van armoede en schulden en het voorkomen van groter worden van geldproblemen en op ondersteuning van Rotterdammers met geldproblemen.
- Wat we in ieder geval gaan doen om de bovenstaande doelen te bereiken:
 - We zetten in op het voorkomen van armoede en schulden door preventie
 - We zetten in op het vergroten van het bereik van inkomensondersteunende voorzieningen
 - We zetten in op vergroten van het bereik van onze schulddienstverlening

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegetarget schuldhulpverlening: In deze collegeperiode vergroten we de instroom in de schuldhulpverlening door in totaal 15.750 intakes af te nemen en pakken we schulden aan door in totaal 8.200 schuldregelingen te starten							
a) Intakes		nulmeting		4.950	5.250	5.550	
b) Gestarte schuldregelingen	2.193	nulmeting		2.700	2.800	2.700	

Toelichting indicatoren

Collegetarget schuldhulpverlening: Het aantal intakes van Rotterdammers die hulp zoeken voor hun geldproblemen neemt toe

Door samenwerking met partijen in de stad, o.a. partijen die het vertrouwen hebben van Rotterdammers, vroegsignalering van (problematische) schulden en communicatie over ondersteuningsaanbod.

Doel: Taalbeheersing van Rotterdammers verbeteren

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

De taalbeheersing van Rotterdammers verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Wij zorgen voor kwalitatief goede taaltrajecten en aanvullende (laagdrempelige) taalactiviteiten voor laaggeletterde Rotterdammers waarbij wij streven naar een klanttevredenheid van 80% welke wij jaarlijks meten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Aantal gestarte taaltrajecten				6.350	6.350	6.150	6.150
Klanttevredenheid				80%	80%	80%	80%

Toelichting indicatoren

Vanaf 2023 is er een nieuwe inkoop gaande. Hierdoor zijn de indicatoren anders dan voorheen, waardoor realisatiecijfers opnemen geen juiste vergelijking geeft.

Doel: Een inclusieve samenleving

Pagina 28

Doel: Een inclusieve samenleving

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Inburgering

Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding <27 jaar of werk >27 jaar) en beheersen zo snel mogelijk de Nederlandse taal.

Samenleven

We willen discriminatie zoveel mogelijk voorkomen (acceptatie, kansengelijkheid) en de gevolgen bestrijden (mentaal welzijn, emancipatie, empowerment). Rotterdammers zien dat de gemeente een bondgenoot is in de strijd tegen discriminatie.

Wat gaan we daarvoor doen?

Inburgering

We voeren de Wet inburgering uit op basis van de Rijksmiddelen die daarvoor beschikbaar zijn. Statushouders uit voorgaande wetten worden zoals alle andere Rotterdamse werkzoekenden begeleid naar werk of een opleiding. Als extra impuls blijven we de Rotterdamse Taalstart aanbieden aan nieuwkomers en begeleiden we gezinsmigranten.

Samenleven

De doelstellingen op samenleven zijn tijdelijk nog ruim geformuleerd. In het laatste kwartaal van 2022 en begin 2023 wordt er een inclusief participatietraject uitgevoerd om Rotterdammers met verschillende perspectieven te betrekken in de beleidsvorming van samenleven. Het college wil dit proces zuiver en zorgvuldig doorlopen. De gemeente beschrijft wat de eigen rol is om het goede voorbeeld te geven, hoe initiatieven uit de stad worden gefaciliteerd en welke concrete acties er worden ingezet om discriminatie te bestrijden op leefgebieden (woningmarkt, arbeidsmarkt, etc) en waar nodig specifieke inzet is voor verschillende discriminatiegronden (moslimdiscriminatie, LHBTIQA+, anti-zwart racisme, antisemitisme, etc). Op basis van het participatietraject volgt in het voorjaar 2023 een nieuw beleidskader samenleven. Dan worden de begrotingsdoelen verder aangescherpt. Activiteiten van [Relax. Dit is Rotterdam](#), [Rotterdam Tegen Racisme](#) en de [Rotterdamse Aanpak Inburgering](#) lopen intussen uiteraard door. Jaarlijks wordt de raad geïnformeerd door een voortgangsrapportage statushouders, de laatste is de [Monitor statushouders 2021](#).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Bijstandsvolume statushouders	2.180						
Slagingspercentage inburgering							
Omnibusenquête (% eens / heel erg eens):							
Seksuele en gender- diversiteit	87%		87%				
Culturele diversiteit	75%		73%				
Religieuze diversiteit	75%		73%				
Het is leuk om te wonen in een stad met mensen met verschillende achtergronden	80%		78%				

Wijkprofiel: Zegt géén discriminatie te ervaren in of buiten de eigen woonbuurt	81%	80%
Inclusiviteitsindex (EUR)		
Discriminatiemonitor:		
Aantal meldingen van discriminatie door Rotterdammer bij ADV (over voorval in of buiten Rotterdam)	674	355
Aantal meldingen over voorval dat plaatsvond binnen Rotterdam	240	248
Aantal geregistreerde discriminatie-incidenten bij de politie	470	520

Toelichting indicatoren

Effectmeting is niet mogelijk, wel indicatoren door wijkprofiel, omnibusenquête, kwalitatief onderzoek. We ontwikkelen met de Erasmus Universiteit een inclusiviteitsindex, waarin discriminatiecijfers verwetenschappelijk worden en nieuwe verbanden inzichtelijk worden gemaakt. Dit zijn eigenlijk thermometers, het weerspiegelt wat er speelt in de stad, het zijn geen prestatieindicatoren of effectmetingen. Dus getallen als doel nemen kan niet, wel analyseren en bijsturen op basis van deze metingen.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 29

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving draagt bij aan de Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1 Geen armoede, 2 Geen honger, 5 Gendergelijkheid, 10 Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: Niet van toepassing

Pagina 30

Projecten: niet van toepassing

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	19.936	38.310	16.099	16.099	16.099	16.099
Bijdragen rijk en medeoverheden	13.128	30.326	7.280	7.280	7.280	7.280
Financieringsbaten	342	402	240	240	240	240
Overige opbrengsten derden	6.465	7.583	8.580	8.580	8.580	8.580
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	123.150	220.623	111.150	110.087	109.408	109.335
Apparaatslasten	26.469	29.193	28.603	28.619	28.519	28.438
Inhuur	866	2.310	763	763	763	763
Overige apparaatslasten	429	766	646	659	661	660
Personeel	25.173	26.116	27.194	27.197	27.095	27.015
Intern resultaat	4.173	1.331	1.022	1.022	1.022	1.022
Intern resultaat	4.173	1.331	1.022	1.022	1.022	1.022
Programmalasten	92.508	190.099	81.525	80.445	79.867	79.874
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	22.060	36.880	23.228	22.272	21.693	21.701
Kapitaallasten	82	0	0	0	0	0
Overige programmalasten	4.110	1.217	91	91	91	91
Sociale uitkeringen	45.374	132.183	37.928	37.928	37.928	37.928
Subsidies en inkomensoverdrachten	20.882	19.819	20.278	20.154	20.154	20.154
Saldo voor vpb en reserveringen	-103.214	-182.313	-95.051	-93.988	-93.309	-93.236
Saldo voor reserveringen	-103.214	-182.313	-95.051	-93.988	-93.309	-93.236
Reserves	3.386	-13.915	208	0	0	0

Onttrekking reserves	3.386	6.085	208	0	0	0
Toevoeging reserves	0	20.000	0	0	0	0
Saldo	-99.829	-196.228	-94.843	-93.988	-93.309	-93.236

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-94.263	-73.788	-73.714	-73.635	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-90.790	-71.067	-70.993	-70.914	-70.914
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-196.228	-94.843	-93.988	-93.309	-93.236

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het rijk voor de energietoeslag, armoede schuldenaanpak en noodopvang. Verder bestaan de baten uit ontvangen bijdragen voor noodopvang en de Rotterdampas.

Lasten

De lasten en middelen worden ingezet voor onder andere taal, inburgering en armoede schuldhulpverlening.

Reserve

Binnen het programma worden middelen uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Dit betreft onder andere de bestemmingsreserves Asielakkoord, Armoedebeleid en Taal.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop blijft vanaf 2023 min of meer op hetzelfde niveau.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving		Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-90.790	-71.067	-70.993	-70.914	-70.914
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-105.438	-23.775	-22.995	-22.395	-22.322
Aanpak van armoede en schulden	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-11.300	-11.300	-11.300	-11.300
Armoedefonds	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-20.000	0	0	0	0

Een gedeelde geschiedenis	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-1.800	-500	0	0
Emancipatieagenda	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	0	-500	-500	-500
Laaggeletterdheid	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-4.021	-3.978	-4.465	-4.465
Ondersteunen nieuwkomers	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-1.400	-1.400	-1.400	-1.400
Racisme en discriminatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-2.500	-2.500	-2.500	-2.500
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	413	444	525	605
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-3.287	-444	-487	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	15	15	15	15
Energietoeslag	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Integratie Noodopvang	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Wet inburgering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Taal Rijksmiddelen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Armoedebeleid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Asielakkoord	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	190	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taal	Reserves	0	0	0	0	0
Armoedebestrijding kinderen (DU)	Taakmutaties	0	130	130	130	130
Einde lening inburgeringsplicht	Taakmutaties	-114	0	0	0	0
Energietoeslag	Taakmutaties	-82.601	0	0	0	0
Inburgering - Leerbaarheidstoets	Taakmutaties	0	-224	-229	-235	-243
Inburgering (IU)	Taakmutaties	-171	0	0	0	0
Veilige steden	Taakmutaties	-50	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	595	-2.645	-2.690	-2.665	-2.664
Begroting na wijzigingen		-196.228	-94.843	-93.988	-93.309	-93.236

Toelichting financiële bijstellingen

Aanpak van armoede en schulden

Vanuit het coalitieakkoord worden de intensiveringen op kwijtschelding afvalstoffenheffing, individuele inkomensvoorslag, algemene ouderdomswet en jeugd tegoed en de schuldhulpverlening toegevoegd.

Armoedefonds

Het armoedefonds is om (kinder)armoede te bestrijden en te verlichten. Vanuit het coalitieakkoord zijn er middelen voor 2022 aan het fonds toegevoegd.

Een gedeelde geschiedenis

Vanuit het coalitieakkoord zijn er middelen toegevoegd voor het stadsprogramma 'Een gedeelde geschiedenis', dit programma loopt tot 2024 door. In 2023 schenkt de gemeente Rotterdam bijzondere aandacht aan de herdenking van 150 jaar slavernijverleden.

Emancipatie agenda

De emancipatie agenda staat voor vrouwenemancipatie, anti-discriminatie, diversiteit en emancipatie van LHBTIQa+-ers. Vanuit het coalitieakkoord zijn er middelen toegevoegd. Dit programma loopt van 2024 tot en met 2026.

Laaggeletterdheid

Voor de aanpak van laaggeletterdheid zijn er vanuit het coalitieakkoord intensiveringsmiddelen toegevoegd.

Ondersteunen nieuwkomers

Om de nieuwkomers onderdeel te laten worden van de samenleving vindt er ondersteuning plaats door middel van taallessen, stageplekken en begeleiding naar werk. Vanuit het coalitieakkoord zijn er structureel middelen toegevoegd.

Racisme en discriminatie

Vanuit het coalitieakkoord zijn er structureel middelen toegevoegd voor de aanpak racisme en discriminatie.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Gemeentefondsmutaties

Vanuit het september en decembercirculaire zijn er middelen toegekend voor de aanpak van schulden.

Actualisatie kapitaallasten MO

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken is € 15 lastenbudget overgeheveld naar het [programma Dienstverlening](#).

Energietoeslag

Vanuit de stichting Verre Bergen is er incidenteel middelen ontvangen voor de huishoudens van Rotterdam met een laag inkomen te ondersteunen vanwege de hoge energielasten.

Integratie Noodopvang

Vanuit het Rijk is € 10,1 mln aan de begroting toegevoegd voor de noodopvang van asielzoekers.

Rijksbijdrage Wet inburgering

Vanuit het Rijk is € 4,2 mln aan de begroting toegevoegd voor de inburgeringsvoorzieningen.

Taal Rijksmiddelen

Voor de aanpak van taalachterstanden worden er rijksmiddelen ingezet. Voor 2022 wordt er € 7,6 mln ingezet.

Bestemmingsreserve Armoedebeleid

De onttrekking van de bestemmingsreserve Armoedebeleid heeft als doel de schuldhulpverlening en het armoedebeleid in 2022 te continueren, daarvoor wordt in 2022 € 4,5 mln onttrokken.

Bestemmingsreserve Asielakkoord

De inzet voor de bestemmingsreserve Asielakkoord is geactualiseerd in 2022 wordt er € 500 onttrokken.

Bestemmingsreserve Gemeentelijke Schuldenbeleid

De onttrekking van de bestemmingsreserve Armoedebeleid heeft als doel de schuldhulpverlening en het armoedebeleid in 2022 te continueren, daarvoor wordt in 2022 € 400 onttrokken.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

De bestemmingsreserve is geactualiseerd. In 2022 wordt er voor einde lening inburgeringsplicht € 500 onttrokken. Zie kopje einde lening inburgeringsplicht.

Bestemmingsreserve Taal

Vanwege de coronamaatregelen konden de taaltrajecten niet plaatsvinden in 2020. Hiervoor is een bestemmingsreserve gevormd voor de extra inzet taaltrajecten. In 2022 wordt € 450 onttrokken.

Armoedebestrijding kinderen (DU)

Vanuit het Rijk heeft de jaarlijkse actualisatie plaatsgevonden van de middelen voor armoedebestrijding van kinderen.

Einde lening inburgeringsplicht

Vanuit het Rijk zijn er middelen ontvangen voor het begeleiden van de inburgeraars die nog steeds inburgering plichtig zijn waarvan de lening volledig is uitgeput.

Energietoeslag

Vanwege de hoge energielasten komt er vanuit het Rijk in totaal € 89 mln om de huishoudens van Rotterdam met

een laag inkomen te ondersteunen. Hiervan is € 7 mln voor de uitvoeringskosten die onder het [programma Werk en Inkomen](#) wordt verantwoord.

Inburgering – Leefbaarheidstoets

Vanuit het Rijk zijn er middelen ontvangen voor de begeleiding van de leefbaarheidstoets. De gemeente Rotterdam is hierbij onder andere verantwoordelijk voor het afnemen van de leefbaarheidstoets.

Inburgering (IU)

Vanuit het Rijk zijn er middelen ontvangen voor inburgering.

Veilige steden

Vanuit het Rijk zijn er middelen ontvangen om de sociale veiligheid van vrouwen in de publieke ruimte te vergroten.

Technische wijzigingen

In het programma zijn diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023 (vanaf 2023 structureel € 2,3 mln)
- WMO jeugdhulp: Voor de uitvoering van de stijgende zorgvraag WMO jeugdhulp is er meer personele inzet vereist (2023; -€ 594, 2024 en verder -€6 49)
- Diverse kleine bijstellingen: (€ 542 in 2022 tot € 303 in 2026)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 32

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Gelijke kansen voor Rotterdammers in een inclusieve samenleving. Daar zet de gemeente zich voor in. Centraal daarbij staan bestaanszekerheid en gelijkwaardigheid. Dat geldt ook voor bijvoorbeeld nieuwe bewoners en Rotterdammers die moeite hebben met lezen en schrijven. Iedereen moet kansrijk, veilig en gezond kunnen leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- Beleidskader [De Taalspiraal](#)
- de Rotterdamse aanpak van armoede [‘Uit de knoop’](#)
- [‘Reset Rotterdam’](#)
- [Discriminatiemonitor](#)
- [‘Relax. Dit is Rotterdam’](#)
- [Voortgang Integratie & Samenleven](#)
- [Rotterdam Tegen Racisme](#)
- [Rotterdamse Aanpak Inburgering](#)
- [Monitor statushouders 2021](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen verbonden partijen die worden ingezet voor dit programma.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 33

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

‘Het is belangrijk dat Rotterdam een stad is waarin iedereen zich thuis voelt en gelijk behandeld wordt.’

Wethouder Yigit

Wethouder Yigit is verantwoordelijk voor de portefeuille Armoedebestrijding, Schuldhulpverlening en Taal.

‘Zowel Rotterdammers die al jaren in armoede leven als mensen die acuut financieel in de knel komen bieden we hulp en ondersteuning. Zodat de vicieuze cirkel van armoede doorbroken wordt en alle Rotterdamse kinderen de kans krijgen om hun talenten te ontplooiën.’

Beheer van de stad

Pagina 34

Beheer van de stad

Een schone, hele en veilige buitenruimte die de Rotterdammers en haar bezoekers optimaal kunnen benutten, waarbij wijkgestuurd werken, verduurzaming en circulariteit belangrijk zijn. De opgaven van de stad zoals verdichting en klimaatadaptatie worden innovatief aangepakt.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Schone en circulaire stad
Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte	Doel: Prettige leefomgeving	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen
Verantwoordelijke collegeleden		

Voortgang 2022

Pagina 35

Voortgang 2022

Kralingse plas

Al geruime tijd wordt gewerkt aan blauwalgbestrijding in de Kralingse Plas. De gemeenteraad heeft in 2017 besloten tot een structurele aanpak van de jaarlijkse overlast van blauwalg. Het projectdoel is om een zodanig fosfaatarm milieu in de plas te realiseren dat de blauwalg minder kans krijgt om te bloeien en voor overlast te zorgen. In de raadsvergadering van 18 maart 2021 heeft u ingestemd met het voorstel om de hoofdmaatregel in het kader van de bestrijding van blauwalg in de Kralingse Plas te wijzigen van ‘het aanbrengen van een zandlaag’ in ‘het toepassen van Phoslock’.

Eind 2021 zijn de maatregelen uitgevoerd om het fosfaatgehalte in de Kralingse plas omlaag te brengen en daarmee een uitbraak van blauwalg tegen te gaan. In 2022 is gebleken dat de fosfaatgehalte sterk is verlaagd. Daardoor is in 2022 tijdens deze droge en hete zomer een uitbraak van blauwalg uitgebleven. Ook zijn in 2022 verdere maatregelen genomen om de instroom van fosfaat te beperken vanuit Wolvenvallei en Plaszoom. Deze maatregelen worden eind 2022 en begin 2023 afgerond.

Materiaalprijzen en leveringen

Een groot deel van de wereld (en dus ook Rotterdam) heeft sinds medio vorig jaar te maken met sterk stijgende prijzen van grondstoffen, materialen en transport én vertraagde levering van grondstoffen en materialen. De prijsstijgingen zullen naar verwachting voor vele projecten effecten hebben. Hoe groot deze effecten zijn, is vooraf lastig in te schatten omdat dit van vele factoren afhankelijk is zoals de duur van het project, welke risicoregeling van toepassing is en hoeveel onvoorzien is opgenomen in de raming.

Uitrol NietRNAast over Rotterdam

De NietRNAast-aanpak heeft tot doel de overlast van huisvuil naast de container te verminderen. Deze aanpak was in onder andere Delfshaven zo succesvol dat hij nu over heel Rotterdam wordt uitgerold. In de wijken controleren reinigingsmedewerkers de containers. Zij registreren met behulp van een app waar het vuil naast de container staat en halen het vervolgens van straat. De reinigers werken samen met handhavers om boetes uit te schrijven. We analyseren de registraties om het werkproces steeds verder te optimaliseren.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)

€ 6.881

Tekort reiniging	- € 2.309
Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel	- € 3.100
Stijging energiekosten eigen gebouwen	- € 1.003
Overdracht havengerelateerde assets	€ 10.000
Onttrekking bestemmingsreserve Energietransitie	€ 4.210
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 917

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

LED-transitie

Het LED-transitieproject loopt vanaf 2020 t/m 2025 waarbij 90.000 armaturen worden vervangen. Inmiddels zijn er in totaal circa 53.000 armaturen vervangen. In 2022 is ook gestart met het vervangen van de armaturen op de hoofd- en verzamelwegen in Rotterdam.

Uitrol groente, fruit, etensresten (gfe) hoogbouw

Sinds september 2021 worden in onder andere Blijdorp en Bergpolder groente-, fruit- en etensresten (gfe) gescheiden ingezameld. Deze wijken maken onderdeel uit van de eerste wijken waar deze gfe-wijkcontainers zijn geplaatst. De containers worden hier boven verwachting veel gebruikt.

In 2022 zijn we verdergegaan met (het voorbereiden op) het plaatsen van gfe-wijkcontainers in de overige delen van de stad zoals in Oosterflank, Groot IJsselmonde, Kralingen, Delfshaven en het Oude Westen. In 2023 continueren we dit en worden de storingsproblemen met de containers (zie 22bb4994) opgelost. Het tempo van plaatsen van containers is in toenemende mate afhankelijk van de (vertraagde) levering van materialen zoals staal en chips en van beschikbare software-updates.

Wijkgerichte dienstverlening

Met de introductie van de pop-up-milieuparken krijgen bewoners de kans om kapotte of kringloopwaardige spullen op een laagdrempelige manier in te leveren in hun wijk. Tegelijkertijd maken we Rotterdammers bewust van het belang van afval scheiden en informeren we hen over de milieuparken waar ze het hele jaar terecht kunnen.

Een pop-up-milieupark bestaat uit meerdere containers, elk voor een aparte grondstof, zoals textiel, oud papier en karton, elektrische apparaten en grofvuil. In 2022 worden 85 pop-up-milieuparken georganiseerd. Naast dit initiatief hebben we de openingstijden van de milieuparken verruimd. Ook kunnen inwoners sinds kort bakfietsen lenen. Deze wijkgerichte dienstverlening zorgt daarmee voor meer service naar en gemak voor de Rotterdammers.

Zero- emissionvoertuigen

Het programma 'verduurzaming gemeentelijk wagenpark' is in uitvoering. De doelstelling, een volledig emissieloos gemeentelijk wagenpark in 2030, die in 2019 bestuurlijk is vastgesteld, is nog actueel. De verduurzaming van de personenwagens en de lichte bedrijfsvoertuigen gaat gestaag verder.

De ontwikkeling van emissieloze zware bedrijfsvoertuigen kent echter nog diverse uitdagingen. De beschikbaarheid / leveringstermijn van voertuigen is bijvoorbeeld erg beperkend. Leveringsproblemen van staal en chips zorgen ervoor dat voertuigleveringen vertraagd zijn. Hierdoor kan in de uitvoering niet geëxperimenteerd worden met het dagelijkse gebruik van de voertuigen.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Investeren in schoon vervoer

Duurzame **bereikbaarheid**, van de stad en van voorzieningen in de stad, draagt bij aan fijn wonen en is een belangrijke voorwaarde voor de beoogde economische groei en vernieuwing. De Roseknoop wordt de verbindende schakel tussen de gebiedsontwikkeling van Feyenoord City en Parkstad, de Tweebosbuurt en de Afrikaanderwijk-Oost. De renovatie van de Roseknoop zorgt voor een betere doorstroming van het verkeer. Om te investeren in de toekomst maken we geld vrij voor **de verbetering van het openbaar vervoer tussen Zuid en Noord** via de Maastunnel: Zuidplein Rotterdam Centraal, en de Van Brienenoordbrug: Zuidplein-Stadionpark, Kralingse Zoom. Meer en beter ingerichte P+R-locaties aan de randen van de stad, en aantrekkelijke en veilige fietsroutes bevorderen de mobiliteit en doorstroming van het autoverkeer in de stad.

Verbeteren luchtkwaliteit

We willen uiterlijk in 2025 voldoen aan de (strengere) normen van de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO). Door onder meer gerichte verkeersmaatregelen, investeren in schoner vervoer en het uitbreiden van walstroom voor zeeschepen. De afgelopen jaren is de **luchtkwaliteit** in de 15 meest vervuilde straten **verbeterd**, en voldoen ook deze straten aan de Europese gezondheidsnorm. Dat betekent dat mensen langer en gezonder leven.

Beheren en onderhouden van de openbare ruimte van Rotterdam

We gaan mee met de ritmes van de stad. Elke dag halen we afval op, houden we toezicht en zorgen we ervoor dat het water afgevoerd wordt, riolen werken, bomen groeien en de straten er goed bij liggen. Elk weekend zorgen we ervoor dat de stad na het uitgaan en het feesten weer snel schoon en veilig is. We pieken in de seizoenen. 's Zomers zijn we op de stranden en de parken, in de herfst ruimen we blad en 's winters strooien we op tijd. Als het nodig is staan we paraat na stormschade, overstromingen of rellen. Als het areaal groeit of verandert groeien de exploitatiemiddelen (met dank aan de motie Sies). We zorgen met goed beheer dat onze assets hun levensduur halen en op tijd worden vervangen. Elk vervangingsmoment is daarbij een kans voor vernieuwing.

Vergroenen

Beheer is meer dan behoud van het bestaande. Beheer is vormgeven van de toekomst door bij te dragen aan de grote transitieopgaven in de stad: we gaan de stad vergroenen, meer klimaatadaptief, meer biodivers maken en we willen steeds meer materialen hergebruiken. 'Werk met werk maken' is hierbij het motto: als we de riolering gaan vervangen vergroenen we meteen en nemen we klimaatmaatregelen. We investeren in waterberging, meer

biodivers groen en bomen die voor verkoeling zorgen. We realiseren met onze groene partners 40 ha bijenlandschap en 20 ha extra groen en waterberging.

Het is van belang dat we het (extra) groen en onze parken goed onderhouden. Daarom gaan we daarin extra investeren. Wat dit betekent staat in de volgende nota Kapitaalgoederen (2023).

Samen

We beheren de stad niet alleen. Samen met bewoners en ondernemers willen we buurten, pleinen en parken nog schoner houden. In de wijken werken we samen met bewoners en wijkraden. In de hoofdstructuren werken we samen met diverse partners zoals de waterschappen, Evides en Stedin.

Schoonhouden

Ook zorgen we voor schone buurten. Een schone buurt zonder vuil op straat, is een fijne buurt. Een schone en groene omgeving bevordert de verbinding met de wijk en draagt bij aan een veilige, diverse en toekomstbestendige en leefomgeving.

Twee van de grootste ergernissen van Rotterdammers zijn afval naast containers (naastplaatsingen) en zwerfafval. Daarom gaan we:

- meer preventieve maatregelen nemen om de stad schoon te houden;
- bewoners harder aanpakken die er een rotzooi van maken;
- meer investeren in het opruimen en ophalen van (zwerf)afval.

De focus ligt daarbij op de 20 wijken die het slechtst scoren op de beeldmeetlat van naastplaatsingen (de CROW-methodiek). Deze wijken moeten op deze meetlat gemiddeld een 5 procentpunt betere score laten zien.

Doel: Schone en circulaire stad

Pagina 37

Schone en circulaire stad

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

In 2050 wil Rotterdam een stad zonder afval zijn. Om dat te bereiken is het van groot belang:

- de totale hoeveelheid afval terug te brengen;
- huishoudelijk afval nog beter te scheiden.

In de Grondstoffennota zijn maatregelen opgenomen om dit te stimuleren.

Rotterdammers willen een zichtbaar schonere stad. Dit betekent dat de stad er voor het oog schoon bij ligt en dat Rotterdammers het schoonniveau van de buitenruimte positief waarderen. De overlast door plaagdieren zoals ratten houden we onder controle door een gebiedsgerichte rattenaanpak.

Rotterdam is daarnaast op weg naar een afvalvrije en grondstoffenrijke samenleving. Daarbij maken we stapsgewijs de omschakeling van een lineaire naar een circulaire economie. Rotterdam Circulair draagt bij aan de transitie naar een groener, duurzamer, veerkrachtiger, gezonder en schoner Rotterdam. Het gehele gemeentelijke wagenpark is in 2030 emissieloos ten behoeve van het klimaat en de gezondheid van de Rotterdammer.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die volgens de CROW-methodiek het slechtst scoren met gemiddeld 5 procentpunt (collegetarget).
- We stellen de Rotterdammers in staat om op een eenvoudige en verantwoorde manier afval te scheiden:
 - We verruimen de openingstijden van (een deel van de) milieuparken.
 - We stellen leenbakfietsen beschikbaar voor Rotterdammers die niet over een auto beschikken.
 - We vergroten het aantal pop-up-milieuparken in de wijk per jaar (minimaal 100 per jaar), zodat Rotterdammers makkelijker hun grofvuil weg kunnen brengen.
- Circulair hergebruik stimuleren we door in te zetten op refuse, repair, reuse, recycling en afvalscheiding.
- Naastplaatsingen pakken we aan onder meer door vaker en strenger te handhaven:
 - Reinigingsmedewerkers leiden we op tot toezichthouder zodat zij kunnen optreden tegen afval naast de container.
 - We maken meer gebruik van gedrag beïnvloedende technieken rondom wijkcontainers.
 - We experimenteren met digitale middelen om vuil beter te herkennen, zodat het ophalen van het vuil efficiënter kan worden ingericht.
- We gaan verder met onze aanpak van zwerfafval en het reinigen van de buitenruimte. Dat doen we op een gemiddelde van 90% B-schoonniveau volgens de CROW-methodiek:
 - We zetten de reinigingsteams vaker in, stadsbreed en óók in het weekend. Deze zogenaamde 'runners' gaan elke dag 's ochtends vroeg de wijk in om, los van meldingen, naastplaatsingen weg te halen.
 - We zetten bij de in- en/of uitgang van parken op piekmomenten grote containers neer.
 - We willen ongedierteoverlast op straat tegengaan; daarom maken we afspraken met restaurants en de markten om te voorkomen dat etensresten op straat belanden.
 - We investeren in zogenoemde 'Zakken vullen' acties, waarbij bewoners en schoolkinderen voor een kleine tegenprestatie (koffie, voucher van de lokale supermarkt, etc.) zwerfvuil opruimen.
- We vergroten de bewustwording en kennis over dierenwelzijn. We continueren de acties uit de nota Dierenwelzijn en maken daartoe een nieuw uitvoeringsprogramma. Daarbij zetten we in op gecombineerde acties in overlappende beleidsvelden (o.a. biodiversiteit, groenbeheer, plaagdierbeheersing en evenementen).
- Plaagdierbeheersing zetten we vanaf 2023 gebiedsgericht in samen met alle (gebieds)functionarissen die onmisbaar zijn in de aanpak van rattenoverlast.

- We streven ernaar dat bewoners de buitenruimte als schoon ervaren en de gemeentelijke dienstverlening positief waarderen. De neerwaartse trend van de schoonbeleving uit het Wijkprofiel buigen we om. Voor de waardering van bewoners over de dienstverlening wordt een indicator ontwikkeld.
- De personenwagens in het wagenpark van de gemeente zijn in 2023 volledig emissieloos. De lichte bedrijfsvoertuigen zijn dat in 2025 en het zware segment, machines en gereedschappen in 2030. Daarbij zijn er wel twee randvoorwaarden:
 - Het emissieloos rijden moet aansluiten bij de bedrijfsprocessen;
 - Er moeten voldoende energiepunten (laadvoorzieningen/vulpunten) voorhanden zijn.

Rotterdam Circulair maakt onderdeel uit van een grotere transitie waaraan breder binnen de gemeente gewerkt wordt. Meer toelichting daarover is te lezen in de [paragraaf 'Klimaat'](#) binnen deze begroting. In die paragraaf wordt ingegaan op hoe de transitie naar een circulaire economie bijdraagt aan:

1. een groener en duurzamer Rotterdam.
2. een betaalbaarder en economisch veerkrachtiger Rotterdam.
3. een gezonder en schoner Rotterdam.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegetarget Schoon verminderen naastplaatsingen en zwerfafval:	79% niveau B of hoger	80,25% niveau B of hoger		81,5% niveau B of hoger	82,75% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger	84% niveau B of hoger
We verminderen naastplaatsingen en zwerfafval in de 20 wijken die het slechts scores. Doel in deze collegeperiode is een stijging van de CROW-score op naastplaatsingen en zwerfafval met gemiddeld 5 procentpunt over alle 20 wijken							
Restafval per inwoner per jaar	281 kg	249 kg		nmb	nmb	nmb	nmb
Schoon CROW-indicator norm: 90% niveau B	behaald	90% B		90%B	90%B	90%B	90%B

Toelichting indicatoren

Naastplaatsingen en zwerfafval

Om te meten of we het collegetarget op naastplaatsingen en zwerfafval halen, gebruiken we:

- Reguliere metingen voor de CROW-indicatoren naastplaatsingen (1 beeldmeetlat) en zwerfafval (5 beeldmeetlaten). De realisatie is het gemiddelde van de scores op naastplaatsingen en zwerfafval, waarbij aan beide een even zwaar gewicht wordt toegekend.

De 20 slechtst scorende wijken zijn benoemd op basis van hun scores over 2021.

Restafval per inwoner

Met huishoudelijk restafval bedoelen we het totaal aan ongescheiden restafval per inwoner per jaar (inclusief grof huishoudelijk restafval). De streefwaarde voor 2022 is opgenomen in de Grondstoffennota 2019-2022. De Grondstoffennota 2023-2026 wordt eind 2022 voorgelegd ter besluitvorming. Hierin staan nieuwe maatregelen en doelstellingen voor de reductie van de hoeveelheid restafval per inwoner.

Beeldkwaliteit Schoon

Sinds 2019 gebruikt de gemeente Rotterdam de landelijke CROW Beeldsystematiek om de kwaliteit van de openbare buitenruimte te monitoren. Voor 'schoon' meten we volgens de standaardset beeldmeetlatten en meetmethoden uit de landelijke CROW Kwaliteitscatalogus Openbare Ruimte. We sluiten ook zo veel mogelijk bij deze landelijke standaard aan als we meetlocaties bepalen en gebieden indelen.

Doel: Veilige en beschikbare buitenruimte

Pagina 38

Veilige en beschikbare buitenruimte

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Een buitenruimte die veilig is en waarvan bewoners gebruik kunnen maken. Bewoners zijn tevreden over het beheer en onderhoud van de openbare ruimte.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We stellen eens per 4 jaar een [nota vervangingsinvesteringen](#) en een [nota onderhoud kapitaalgoederen](#) op. Eens per 5 jaar schrijven we het gemeentelijk rioleringsplan ([GRP](#)). In 2023 wordt de nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen (2023-2026) afgerond.
- Het (vervangings-)onderhoud voeren we op tijd uit op basis van de vastgestelde nota's en het GRP. Hierbij nemen we de thema's circulair, duurzaamheid, biodiversiteit, klimaatadaptatie en participatie zoveel als mogelijk mee. Hierdoor is er geen sprake van achterstallig onderhoud.
- We onderhouden ons areaal groen op een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B. Onze verharding onderhouden we met een technische kwaliteit van 85%. We gebruiken hiervoor de normen van de CROW-methodiek.

- In de komende 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad.
- We voeren het dagelijks beheer uit van de buitenruimte en doen periodieke inspecties.
- Ontploffbare oorlogsresten brengen we in kaart. Waar deze een gevaar vormen, worden ze geruimd. Hierdoor voorkomen we toevallige vondsten van oorlogsresten.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels bedraagt minimaal 95% (Erasmusbrug, Maastunnel)				Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%
Straatverlichting werkt voor minimaal 95% (conform landelijke norm)				Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%	Minimaal 95%
Onderhoud groen heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 90% B				Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 90% B
Onderhoud verharding heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 85% B				Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B	Gemiddelde beeldkwaliteit 85% B
Aantal hectare bijenlandschap toegevoegd							40

Toelichting indicatoren

Beschikbaarheid van de vitale infrastructuur op bruggen en tunnels

De beschikbaarheid bedraagt minimaal 95%.

Straatverlichting

Werkt voor minimaal 95%.

Onderhoud groen en verharding

Heeft een gemiddelde technische kwaliteit van 90% B.

Onderhoud verharding

Heeft een gemiddelde beeldkwaliteit van 85% B.

Aantal hectare bijenlandschap

De komende 4 jaar gaan we 40 hectare bijenlandschap realiseren.

Doel: Prettige leefomgeving

Pagina 39

Doel: Prettige leefomgeving

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Een mooie, diverse en uitnodigende openbare ruimte met een goed gespreid en toegankelijk recreatief aanbod.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We initiëren 50 aansprekende klimaatadaptieve projecten in de openbare buitenruimte waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen. Hiermee beperken we hittestress, droogte en regenwateroverlast. De projecten worden waar mogelijk gekoppeld aan het (riool-) vervangingsprogramma.
- Groot onderhoud aan en vervangingen van areaal wordt zoveel mogelijk gecombineerd en integraal uitgevoerd teneinde de overlast tot een minimum te beperken.
- Bij vervangingsprojecten op speel- en sportplekken en recreatiegebieden wordt, ingezet op een meer divers aanbod voor meerdere doelgroepen. Hierbij realiseren we meer publieke sportvoorzieningen in de buitenruimte waar Rotterdammers gratis kunnen sporten.
- We realiseren jaarlijks 10 extra watertappunten en 50 extra bankjes.
- We investeren in de toegankelijkheid van de openbare ruimte voor mindervalide Rotterdammers. Dit doen we o.a. door jaarlijks 10 slechttoegankelijke plekken in de buitenruimte aan te pakken.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2023	2022	2023	2024	2025	2026
Het realiseren van 50 klimaatadaptieve projecten				5	15	30	50
Aantal extra geplaatste bankjes				50	50	50	50
Aantal extra geplaatste watertappunten				10	10	10	10

Toelichting indicatoren

Het realiseren van 50 klimaat adaptieve projecten

Er worden 50 klimaat adaptieve projecten in de openbare buitenruimte gerealiseerd waarbij we onder andere groen en/of bomen toevoegen en buffers voor regenwater aanleggen.

Aantal extra geplaatste bankjes en watertappunten

Er worden de komende vier jaar 50 extra banken en 10 extra watertappunten per jaar geplaatst.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 40

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Beheer van de stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 6. Schoon water en sanitair, 9. Industrie, innovatie en infrastructuur, 12. Verantwoorde consumptie en productie, 13. Klimaatactie, 14. Leven in het water en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 41

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Lichtmastvervanging project Vervoer en Materieel 2023-2026 Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025 CO₂ reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED](#)

Lichtmastvervanging project

Het is noodzakelijk om alle lichtmasten uit de jaren '70 en '80 te vervangen. Zo waarborgen we de veiligheid in de openbare ruimte.

Vervoer en Materieel 2023-2026

Met dit krediet kan het bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel elk jaar voertuigen en middelen van de onderhoudswerkplaats aanschaffen. De kapitaallasten worden gedekt door leasecontracten.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
			t/m 2021					
155.000	0	155.000	96.912	24.000	0	0	0	0

Gemeentelijk rioleringsplan 2021-2025

Het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) biedt een overzicht van de ontwikkelingen die zich nu en in de toekomst afspelen in het stedelijk watersysteem van Rotterdam. Heel beknopt geformuleerd bestaat dit systeem uit een samenhangend geheel van het rioolstelsel, de buitenruimte en het oppervlaktewatersysteem. Het onderhoud en beheer van dit systeem wordt bekostigd met exploitatiemiddelen. Vervangingen en renovaties aan dit systeem worden betaald uit investeringskredieten. Dat zijn er 2, het investeringskrediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025 en het krediet Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Gemiddeld wordt er jaarlijks 40 km riool vervangen.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
			t/m 2021					
159.585	0	159.585	64.192	17.956	25.547	16.535	26.250	0

CO² reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED

We willen dat al de openbare verlichting duurzaam en zuinig is. Daarom gaan we met onze straatverlichting volledig over op LED en vervangen we ons telemanagementsysteem. Dit systeem stelt de gemeente in staat om storingen proactief te signaleren, zonder dat hierbij een burgermelding nodig is. Met de overgang naar LED wordt een reductie van ca. 4,4 kton CO₂ uitstoot per jaar gerealiseerd en ca. 30% energie bespaard ten opzichte van het huidige verbruik. Hiermee leveren we een bijdrage aan de energietransitie. De vervanging doen we in stappen, gebied voor gebied.

In 2021 zijn de meeste armaturen in de woonwijken vervangen. In 2022 wordt begonnen met het vervangen van de armaturen langs de doorgaande wegen gevolgd door de specials. De verwachting is dat het project in 2025 kan worden afgerond.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026

t/m 2021								
51.000	0	51.000	23.164	10.474	11.000	6.362	0	0

Financiën

Pagina 42

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Beheer van de stad	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	255.564	266.383	274.723	273.078	274.002	275.087
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.080	11.800	1.202	2.493	3.240	3.926
Belastingen	82.296	86.527	95.576	96.219	96.862	97.504
Overige opbrengsten derden	171.492	168.498	177.599	174.028	173.562	173.318
Overige baten	-305	-442	347	339	339	339
Lasten exclusief reserves	420.340	429.987	444.229	443.235	448.069	451.494
Apparaatslasten	158.318	162.768	169.038	168.765	168.524	168.285
Inhuur	8.838	9.641	7.061	7.061	7.061	7.061
Overige apparaatslasten	5.075	6.186	6.785	6.811	6.810	6.810
Personeel	144.406	146.941	155.193	154.894	154.653	154.414
Intern resultaat	-3.973	-9.149	-11.398	-11.049	-11.049	-11.049
Intern resultaat	-3.973	-9.149	-11.398	-11.049	-11.049	-11.049
Programmalasten	265.995	276.368	286.589	285.519	290.595	294.258
Financieringslasten	3	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	166.579	173.043	174.703	167.440	167.445	167.807
Kapitaallasten	62.074	64.835	71.238	77.828	82.859	86.554
Overige programmalasten	35.309	36.234	40.647	40.250	40.291	39.897

Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.029	2.256	0	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-164.776	-163.603	-169.505	-170.157	-174.067	-176.408
Vennootschapsbelasting	0	800	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	-164.776	-164.403	-170.305	-170.957	-174.867	-177.208
Reserves	8.928	14.110	5.378	6.514	4.904	3.584
Onttrekking reserves	8.928	14.638	5.378	6.514	4.904	3.584
Toevoeging reserves	0	2.944	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	2.416	0	0	0	0
Saldo	-155.848	-150.293	-164.927	-164.443	-169.963	-173.624

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Beheer van de stad	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-159.030	-153.061	-155.147	-159.997	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-157.174	-152.169	-154.029	-158.968	-160.979
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-150.293	-164.927	-164.443	-169.963	-173.624

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben vooral betrekking op inkomsten uit lokale lasten. Dat zijn heffingen voor onder andere het gebruik van gemeentelijke bezittingen en voor gemeentelijke diensten. De lokale lasten bestaan onder andere uit rioolheffing, afvalstoffenheffing, bedrijfsreinigingsrecht, de lijkbezorgingsrechten, leges leidingen en leges gebruik van de weg. Daarnaast bestaan de baten uit reclameactiviteiten en opbrengsten van het bedrijfsonderdeel Vervoer & Materieel.

Lasten

De lasten hebben betrekking op afvalinzameling, reiniging, archeologie, begraven en cremieren, kosten van het bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel, beheer en onderhoud van wegen en openbare verlichting, civiele kunstwerken, water en groen, riolen en gemalen en het ruimen van ontplofbare oorlogsresten.

Reserves

Er zijn onttrekkingen begroot uit de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor voor de kapitaallasten voor onder andere de Weenatunnel, de ondergrondse straat Kruispleingarage, Rotterdams weerwoord en elektrificering Lease. Daarnaast zijn er onttrekkingen begroot uit de bestemmingsreserve Energietransitie voor kapitaallasten van de ledverlichting en verduurzaming gemeentelijk wagenpark. Verder is voor Blauwalg Kralingseplas ook een onttrekking begroot uit de bestemmingsreserve.

Meerjarig verloop

De belangrijkste mutaties aan de batenkant:

- Conform het gemeentelijke rioleringsplan 2021-2025 (GRP5) is er sprake van een structurele stijging van de rioolheffing.
- Terugloop van de baten Vervoer en Materieel in de komende jaren doordat externe opdrachtgevers een deel van de contracten niet meer zal verlengen.

De belangrijkste mutaties aan de lastenkant komen voort vanuit het Coalitieakkoord 2022-2026:

- Gedurende deze collegeperiode is er meer geld beschikbaar gesteld voor het sneller en effectiever schoon maken van de stad door het inzetten van reinigingsteams.
- Voor het handhaven van het huidig niveau van dienstverlening door het intensiever gebruik van de buitenruimte en noodzakelijk inzet op naastplaatsingen is meer geld beschikbaar gesteld.
- In 2023 is ook de begroting bijgesteld voor de gestegen energieprijzen. Door de grote mate van onzekerheid en beperkte voorspelbaarheid is de bijstelling niet doorgetrokken naar de jaren 2024 en verder.
- Er zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor de transitieopgave van Rotterdam naar een circulaire economie.
- Door een toename van de vervangingsinvesteringen stijgen de kapitaallasten meerjarig.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Beheer van de stad		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-157.174	-152.169	-154.029	-158.968	-160.979
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		6.881	-12.758	-10.413	-10.995	-12.645
(Runners) reinigingsteams	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-1.400	-2.800	-2.800	-2.800
20 ha vergroenen en klimaatadaptatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	0	-100	-200	-500
40 ha bijenlandschap	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-300	-350	-400	-450
Tekort afvalinzameling	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-2.466	-2.257	-3.004	-3.690
Tekort reiniging	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309	-2.309

Verhoging afvalstoffenheffing	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	966	2.257	3.004	3.690
Waterberging	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-175	-350	-350	-350
Watertappunten en bankjes	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	-15	-21	-60	-99	-171
Programma Rotterdam Circulair	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	0	-100	-2.400	-2.900	-2.900
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	1.225	1.314	1.555	1.793
Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel	Coalitieakkoord – Overig	-3.100	-4.500	-4.500	-4.500	-4.500
Onderhoudskostenregeling	Coalitieakkoord – Overig	0	-975	-975	-975	-975
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-1.003	-4.565	0	0	0
Actualisatie afvalstoffenheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-31	614	338	317	103
Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	66	66	66	66
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	17	17	17	17
Bijdragen derden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Leges gebruik van de weg	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Leges Leidingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Lijkbezorgingsrechten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Overdracht havengerelateerde assets	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	10.000	0	0	0	0
Retributie openbare werken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rioolheffing	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	4.210	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	972	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Niet gesprongen explosieven	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor	Reserves	-26	-309	260	153	-1.091
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bommenregeling	Taakmutaties	-1.181	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-636	1.474	1.435	1.430	1.421
Begroting na wijzigingen		-150.293	-164.927	-164.443	-169.963	-173.624

Toelichting financiële bijstellingen

(Runners) reinigingsteams

Eén van de maatregelen om de stad sneller en effectiever schoon te maken, is het vaker inzetten van de reinigingsteams.

20 ha vergroenen en klimaatadaptatie

Het weerbaar maken van de stad voor de effecten van klimaatverandering is belangrijk. Daarom gaat de gemeente aansprekende klimaatadaptieve openbare buitenruimte projecten realiseren, variërend van (school) pleinen tot straten. De focus ligt op de meest urgente gebieden. Deze projecten dragen ook direct bij aan de uitbreiding, kwaliteit en biodiversiteit van het groen in Rotterdam en aan een aantrekkelijke, gezonde en leefbare stad. Om deze projecten na realisatie goed te kunnen onderhouden, wordt extra budget toegevoegd.

40 ha bijenlandschap

De gemeente gaat de komende 4 jaar 40 hectare extra bijenlandschap realiseren. Dit realiseren we door in en om de stad veel grasbermen, -velden en zomen van parken op een andere manier te gaan maaien en om te vormen. Voor deze andere wijze van onderhoud en de monitoring van de biodiversiteit worden extra middelen toegekend.

Tekort afvalinzameling

In opdracht van het college is onderzoek gedaan naar de meerjarige (2023-2026) kostenontwikkeling van de afvalstoffenheffing (ASH). De toename in de kosten wordt veroorzaakt door onder andere extra personele capaciteit, stijging transportkosten, extra plaatsen van containers en kostenstijging van de grondstoffen. Dit leidt tot een tekort in 2023 van € 2,5 mln dat verder oploopt tot € 3,7 mln in 2026.

Tekort reiniging

Door het intensiever gebruik van de buitenruimte (verdichting stad, evenementen, bezoekers) en de noodzakelijke inzet op naastplaatsingen zijn er meer middelen nodig om het huidige niveau van dienstverlening te handhaven.

Verhoging afvalstoffenheffing

Het tekort op afvalinzameling wordt financieel gedekt door de afvalstoffenheffing de komende collegeperiode te egaliseren en de jaarlijkse stijging vast te stellen op 1% plus jaarlijkse indexatie.

Waterberging

Dit betreft het klimaatbestendig maken van de stad. Meer waterberging, meer groen, betere bescherming tegen hoogwater nu en in de toekomst. Daartoe wordt elk buitenruimteproject en nieuwbouwproject beoordeeld op de mogelijkheid klimaatadaptieve maatregelen te realiseren. Voor gebieden waar de behoefte aan extra waterberging, groen of andere klimaatadaptieve maatregelen urgent is, wordt de realisatie hiervan als eis

meegegeven.

Watertappunten en bankjes

Om de verblijfskwaliteit in de openbare ruimte voor alle leeftijdsgroepen (0-100 jaar) te verbeteren, worden er de komende vier jaar 10 extra watertappunten en 50 extra banken per jaar geplaatst, langs routes voor ouderen, bij scholen, aan de rivieroeveren en langs groene routes.

Programma Rotterdam Circulair

Rotterdam heeft de ambitie om het grondstoffengebruik in 2030 te halveren en in 2050 een volledige circulaire stad te zijn. Er zijn structurele middelen beschikbaar gesteld voor de personele inzet voor deze transitie naar een Circulaire economie. De komende vier jaar staan in het teken van opschaling en het vergroten van de impact. Voor de uitvoering van de projecten in de stad, die de transitie naar een circulaire economie bevorderen en versnellen, zal een beroep worden gedaan op het Duurzaamheidstransitiebudget (DTB).

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Lagere opbrengsten Vervoer & Materieel

Voor het realiseren van omzet is de organisatie afhankelijk van externe opdrachtgevers die hun voertuigen bij Vervoer & Materieel leasen en in onderhoud geven. De afgelopen periode is duidelijk geworden dat een deel van de externe opdrachtgevers hun contracten niet meer zullen verlengen, waardoor het resultaat de komende jaren zal teruglopen.

Onderhoudskostenregeling

De kosten voor het onderhoud en beheer van nieuw of veranderd gemeentelijk areaal worden jaarlijks berekend en toegevoegd aan het onderhoudsbudget conform afdoening motie Sies "Onderhoud nieuwe buitenruimte geregeld".

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energieprijzen zijn de afgelopen periode sterk gestegen. Gezien de grote onzekerheid en beperkte voorspelbaarheid is de begroting alleen voor 2022 en 2023 bijgesteld.

Actualisatie afvalstoffenheffing

De tariefberekening en de baten voor de afvalstoffenheffing (ASH) zijn gebaseerd op verschillende aannames,

onder andere over het verloop van de hoeveelheid afval en het aantal huishoudens. Op basis van de laatste inzichten wordt de begroting aangepast. Dit heeft een saldo neutraal effect.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave

Tijdens de voorjaarsretraite 2021 heeft het toenmalige college de concerndirecteur Stadsontwikkeling en de concerncontroller de bestuursopdracht financiële sturing Stadsontwikkeling gegeven. Onderdeel van de bestuursopdracht was een vanaf 2024 (gedeeltelijke) terugloop in algemene middelen voor de structurele bouw-, duurzaamheids- en economische opgaven.

De oplossingen vanuit de Bestuursopdracht hebben tot effect dat vanaf 2023 jaarlijks € 66 beschikbaar wordt gesteld voor de benodigde gemeentelijke inzet vanuit het begrotingsprogramma Beheer van de stad ten aanzien van de ruimtelijke impact van de energietransitie.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is lastenbudget overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Bijdragen derden

Voor een aantal activiteiten in 2022 worden bijdragen van derden verkregen, de baten zijn saldo neutraal opgevoerd. Het betreft:

- de Rijksbijdrage voor derden bij de bommenregeling (€ 1,6 mln);
- de bijdrage van de VNG (€ 1,1 mln) voor T3D Spoorregistratie;
- de bijdrage van het Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard (€ 632) en de provincie Zuid-Holland (€ 500) voor de bestrijding blauwalg Kralingse plas.

Leges Gebruik van de weg

De gemeente verleent verschillende vergunningen op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening (APV), waarvoor geen kosten worden berekend. De gemeente heeft onderzoek gedaan naar het heffen van leges voor het verstrekken van vergunningen voor werken langs de weg. Bij de voorjaarsnota 2019 is besloten om deze leges in te voeren. Na 2 jaar uitstel vindt de invoering van deze nieuwe leges (- € 1,6 mln) plaats met ingang van 2023. Deze is saldo neutraal verwerkt.

Leges Leidingen

Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de leges leidingen voor 2023 en volgende jaren geactualiseerd. De toename van de baat met € 602 is saldo neutraal verwerkt.

Lijkbezorgingsrechten

Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de lijkbezorgingsrechten voor 2023 en volgende jaren geactualiseerd. De afname van de baat met € 124 is saldo neutraal verwerkt.

Overdracht havengerelateerde assets

Een aantal havengerelateerde assets die in het beheer waren bij het Havenbedrijf hebben hun havenfunctie verloren. Deze assets, hoofdzakelijk kademuren, worden niet langer door het Havenbedrijf geëxploiteerd. In het verleden zijn afspraken gemaakt tussen de gemeente en het Havenbedrijf dat de assets in zo'n situatie weer overgedragen kunnen worden naar de gemeente. Voor de teruggave van deze assets is een vaststellingsovereenkomst opgesteld. Op grond hiervan ontvangt de gemeente een afkoopsom van € 10 mln voor de kosten van beheer en onderhoud.

Retributie openbare werken

Op basis van zowel historische als recente gegevens zijn de retributies openbare werken voor 2023 en volgende jaren geactualiseerd. De afname van de baat met € 2 is saldo neutraal verwerkt.

Rioolheffing

De begroting is in overeenstemming gebracht met de meest actuele inzichten (aantal woningen) en de tariefstijging in 2023 zoals besloten bij de vaststelling van het Gemeentelijk rioleringsplan. Dit resulteert in een bijstelling op de baten van € 1,2 mln in 2022 tot - € 2,7 mln in 2026. Deze bedragen zijn verrekend met de voorziening.

Bestemmingsreserve Afvalstoffenheffing

Voor 2022 is er een toevoeging gedaan aan de reserve Afvalstoffenheffing (€ 1,5 mln), waardoor financiële schommelingen voorkomen worden die ontstaan door het niet gelijk opgaan van het verloop van de kosten en de groei van de stad. De baten blijven hierdoor behouden voor het opvangen van tegenvallers of nieuwe uitdagingen binnen afvalinzameling. Dit is een saldo neutrale bijstelling.

Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas

Op basis van de huidige planning zal de financiële afwikkeling van de bestrijding van de blauwalg in de Kralingse Plas (met Phoslock) in 2022 plaatsvinden. De begroting wordt in overeenstemming met de planning saldo neutraal aangepast met € 1,3 mln.

Bestemmingsreserve Energietransitie

- De actualisatie van de raming van het investeringskrediet voor de ombouw van de openbare verlichting naar LED verlichting heeft een bijstelling van de onttrekking uit de reserve tot gevolg.
- Vanuit het Energietransitiebudget zijn middelen beschikbaar gesteld voor de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van het verduurzamen van het gemeentelijk wagenpark. De voertuigen welke hiervoor worden aangeschaft betreffen investeringen die meerjarig worden afgeschreven. De bestemmingsreserve Energietransitie zal voor dit deel worden ingebracht in de bestemmingsreserve RIM (Rotterdamse Investeringsmotor) zodat de meerjarige kapitaallasten gedekt kunnen worden.
- Voor het grondstoffenstation Afrikaandermarkt wordt aan de bestemmingsreserve onttrokken.

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

Ter stimulering van projecten in het kader van Rotterdams Weerwoord worden subsidies verstrekt. Voor een bedrag van € 100 zullen deze uitgaven gedekt worden door een bijdrage vanuit de reservering voor Groenoffensief. Dit is een saldo neutrale bijstelling. Daarnaast zijn voor de investeringsprojecten Architectenbuurt en Grassenbuurt voor € 972 bijdragen toegezegd vanuit deze bestemmingsreserve waarvan de financiële afwikkeling in 2022 wordt verwacht.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Vanuit de bestemmingsreserve is een bedrag beschikbaar gesteld (€ 75) ter dekking van een deel van kosten van de vlonders. De onttrekking aan de bestemmingsreserve is saldo neutraal verwerkt.

Bestemmingsreserve Niet-gesprongen explosieven

In 2021 is voor de aankoop van een pand aan de Claes de Vrieselaan een koopovereenkomst aangegaan, de financiële afwikkeling vindt plaats in 2022. Ter dekking hiervan wordt een bedrag van € 700 onttrokken uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve. De onttrekking aan de bestemmingsreserve is saldo neutraal verwerkt.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

De begrotingswijzigingen betreffen onderstaande saldo neutrale mutaties:

- ramingsbijstellingen van diverse investeringen waardoor de kapitaallasten aangepast zijn;
- voor de investering in bankjes in de stad is een budget toegekend ter dekking van de kapitaallasten, dit budget wordt toegevoegd aan deze reserve;
- voor te verstrekken subsidies in 2022 inzake Rotterdams Weerwoord wordt een bedrag van € 350 onttrokken. Dit is een saldo neutrale bijstelling.

Bommenregeling

Voor de financiële afwikkeling van de kosten voor het ruimen van ontplofbare oorlogsresten in 2021 is door het Rijk via de algemene uitkering een bedrag toegekend van € 1,2 mln.

Eenmalige compensatie lokale heffingen 2023

Om Rotterdammers tegemoet te komen in de stijgende woonlasten stijgen de afvalstoffenheffing (ASH)-tarieven voor 2023 niet t.o.v. 2022. Hierdoor betalen alle Rotterdamse huishoudens in 2023 hetzelfde bedrag ASH als in 2022. Hiermee wijkt het college eenmalig af van de uitgangspunten in het coalitieakkoord. In de begroting 2023 is dit administratief nog niet juist verwerkt en raakt de programma's Belastingen en Beheer van de stad. Deze omissie zal bij de 1e herziening 2023 rechtgezet worden. De eenmalige compensatie kost de gemeente € 8 mln.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- [indexatie](#) (structureel - € 1,1 mln vanaf 2023)
- als gevolg van een uitbreiding van de eigen formatie (€ 4,7 mln), onder andere voor de toegenomen investeringen in de kapitaalgoederen (groen, wegen en water), is een budget naar het programma Overhead overgeheveld (structureel € 1,1 mln vanaf 2023). De uitbreiding is binnen de begroting van het programma opgevangen.
- diverse bijdragen (concernopgaven) aan andere programma's (€ 534 in 2023 tot € 482 in 2026) en diverse budgetoverhevelingen aan en van andere programma's, zoals biodiversiteit, Blue City en Opzoomer Mee (- € 82 in 2022 tot € 699 in 2026)
- een herverdeling van de interne opgaven (- € 486 in 2022 tot - € 63 in 2026)
- diverse kleine technische wijzigingen (- € 68 in 2022 tot € 304 in 2026)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 43

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het college staat voor een kwaliteit van de buitenruimte die eraan bijdraagt dat:

- alle Rotterdammers fijn kunnen wonen en leven in de stad;
- bezoekers prettig verblijven in onze wereldstad.

Het beheer van de openbare ruimte is daarbij een stuwende kracht. Een functionele, aantrekkelijke en goed beheerde buitenruimte is:

- de motor achter sociale en economische ontwikkelingen;
- een voorwaarde voor de verdichting van de stad en het bevorderen van circulariteit;
- een kans voor het oplossen van effecten van klimaatverandering, het realiseren van de energietransitie en het stimuleren van de ecologische diversiteit binnen de stad;
- een stimulans voor participatie van Rotterdammers, bezoekers en bedrijven;
- een inspiratiebron voor innovaties, (datagestuurde) methoden en technieken.

Wij doen dat met Slim Beheer: samen met de Rotterdammers in een samenhangende, duurzame gebiedsaanpak in Rotterdamse wijken. Wij stimuleren bewoners en bezoekers de openbare ruimte respectvol te gebruiken en treden op waar de regels en algemeen aanvaarde normen worden overtreden.

Daarbij zetten we in op:

- afvalscheiding bevorderen. Dat doen we door het faciliteren van gescheiden inzameling van gfe voor hoogbouw en het organiseren van pop-up- milieuparken;
- meer en strenger handhaven als afval naast de containers wordt gezet. Daartoe gaan we ook medewerkers van Reiniging opleiden tot handhaver specifiek voor naastplaatsingen;
- het verder uitrollen van de NietRNAast-aanpak, gericht op naastplaatsingen;
- meer groen in plaats van steen. Dat maakt Rotterdam mooier en duurzamer en zorgt tegelijk voor wateropvang;
- onderhoud van onze bruggen en wegen. De basis hiervoor is de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen Openbare Ruimte Rotterdam (nieuwe nota wordt in 2023 opgesteld);
- onze ambities zoals genoemd in het Urgentiedocument Rotterdams Weerwoord;
- zoveel mogelijk circulaire producten. We gebruiken deze voor de inrichting, gebruikte materialen en het onderhoud van wegen, groen en water;
- een emissieloos wagenpark. We vervangen gemeentelijke voertuigen op natuurlijke momenten door emissieloze opvolgers voor de verbetering van de luchtkwaliteit;
- het bieden van ondersteuning bij evenementen in de stad vanuit onze expertise.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Grondstoffennota 2019 - 2022](#)
- [Programma Circulair 2019 - 2023](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet milieubeheer](#)
- [Landelijk Afvalbeheerplan 3](#)
- [Nota straatafval 'Gewoon Schoon' 2019 - 2022](#)
- [Nota Dierenwelzijn Rotterdam 2019-2022](#)
- [Nota Onderhoud Kapitaalgoederen](#)
- [Nota Vervangingsinvesteringen](#)
- [Gemeentelijk Rioleringsplan](#)
- [Meerjarenplan Vervoer & Materieel 2020-2023: Op weg naar een emissieloos wagenpark](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stedin Groep N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 44

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

"Komende jaren staan er behoorlijk wat werkzaamheden in de stad op de planning. Voor noodzakelijk onderhoud aan straten en wegen, nieuwe inrichting van gebieden mét vergroening en ook bouwwerkzaamheden. Daarmee ontkomen we niet aan tijdelijke vertraging en omleidingen in het verkeer. We gaan ervoor zorgen dat we hier zo veilig en goed mogelijk doorheen komen. Rotterdam wordt er echt mooier en goed bereikbaar van!"

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad,'

Belastingen

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden
partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Voortgang 2022

Nu de meeste coronamaatregelen zijn opgeheven, is de gemeente teruggegaan naar de reguliere manier om belastingaanslagen op te leggen. De coronamaatregelen hebben grote gevolgen gehad op zowel ondernemers als particulieren. Dit is te zien aan het betaalgedrag. Waar nodig zet de gemeentelijke belastingdienst maatwerk in voor het betalen van belastingen, zoals het afspreken van betalingsregelingen. Verschillende belastingsoorten brengen meer of juist minder op dan voor de coronajaren. Sommige van die opbrengsten leiden tot een bijstelling in de begroting. Hieronder zijn deze bijstellingen toegelicht.

Precario- en reclamebelasting

Aanslagen precario worden na afloop van het jaar opgelegd. In 2021 is bij precariobelasting voor terrassen een nultarief gehanteerd. Deze aanslag (met nultarief voor 2021) wordt in 2022 opgelegd. Voor 2022 hanteert de gemeente geen nultarief meer voor precariobelasting terrassen.

Voor elke reclame, aankondiging of boodschap die vanaf de openbare weg te zien is, heft de gemeente reclamebelasting. Het toenemende gebruik van reclame via internet leidt tot minder reclame op openbare plaatsen. Daardoor daalt al een aantal jaren de opbrengst. Nu duidelijk is dat dit geen incidentele vermindering is, stelt het college voor de begroting met 800.000 euro hierop bij te stellen.

Onroerendezaakbelasting

Door areaaluitbreiding, heeft de gemeente meer opbrengsten bij de OZB voor niet-woningen (15,1 miljoen euro). Bij OZB voor woningen zijn er in 2022 minder opbrengsten (600.000 euro). De reden hiervan is een te hoog geschatte waardeontwikkeling voor 2022.

Logiesbelasting

De opbrengsten uit logiesbelasting waren over 2020 en 2021, en ook dit jaar, aanzienlijk lager dan normaal. Dat heeft te maken met de lockdowns, de ineenstorting van het toerisme en het nog voorzichtige herstel daarvan. In het eerste half jaar van 2022 is er sprake van een stijgende lijn in de bezettingsgraad van hotels en vakantiewoningen. Maar de bezetting blijft nog onder het niveau van voor de corona-uitbraak. Het is onzeker hoe de bezettingsgraad zich ontwikkelt in het najaar 2022 en de daaropvolgende winter. Rekening houdend met een lagere opbrengst van de logiesbelasting, stelt het college een bijstelling van 2 miljoen euro in de begroting voor.

Betaalgedrag

Meer Rotterdammers hebben moeite om hun aanslagen te betalen. De gemeente probeert deze Rotterdammers te helpen, bijvoorbeeld door het treffen van betalingsregelingen. De gemeente moet nu meer werkzaamheden verrichten om de belasting te kunnen innen. In sommige gevallen lukt het de gemeente niet om in contact te komen met de belastingplichtige. Dit leidt tot een groter risico op de inning van alle opgelegde belastingen.

Financiële bijstellingen Belastingen (x 1.000)

€ 16.147

Diverse belastingen	€ 2.200
Tegenvallende leges en logiesopbrengsten	- € 2.000
Aanmanings en vervolgingsopbrengsten	€ 1.325
Meeropbrengsten OZB niet woningen 2022	€ 5.000
Meeropbrengsten OZB niet woningen oudere jaren	€ 10.100
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 478

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Sociaal incasseren

De wereldwijd genomen coronamaatregelen hebben grote gevolgen gehad voor zowel ondernemers als bewoners. Nu de meeste maatregelen zijn opgeheven, legt de gemeente op de reguliere manier belastingaanslagen op, zonder tijdelijke opschorting. De huidige inflatie heeft invloed op het betaalgedrag. De gemeente spreekt meer betalingsregelingen af dan in de jaren voor de corona-uitbraak.

De komende jaren houdt de gemeentelijke belastingdienst oog voor de menselijke gevolgen en spant ze zich in om het keurmerk sociaal incasseren te behouden. Waar nodig maakt de gemeente met belastingplichtigen maatwerkafspraken. Daarbij houdt de gemeente rekening met de financiële draagkracht van de belastingplichtige. Dit gebeurt binnen de geldende wet- en regelgeving.

Cruisebelasting

Tijdens de bestuursperiode 2022 tot 2026 voert de gemeente de cruisebelasting in voor passagiers van cruiseschepen. Momenteel onderzoekt de gemeente de mogelijkheden om deze belasting te heffen en vervolgens te innen. Hierbij houdt het college rekening met de motie 'Logiesbelasting wordt dagbelasting'. De cruisebelasting wordt vanaf 2024 opgelegd.

Kadernota Lokale Lasten

Een toelichting op de gemeentelijke belastingensoorten staat in de paragraaf Lokale heffingen ([Link](#)) en de kadernota Lokale Lasten 2022-2026 ([Link](#)).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 48

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Belastingen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Belastingen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	318.384	319.323	336.460	340.247	340.747	341.247
Bijdragen rijk en medeoverheden	680	25	0	0	0	0
Belastingen	280.863	297.807	313.113	316.900	317.400	317.900
Overige opbrengsten derden	36.429	21.232	23.346	23.346	23.346	23.346
Overige baten	412	259	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	13.651	15.306	25.266	16.961	16.711	16.698
Apparaatslasten	18.318	20.019	20.040	20.114	20.067	20.055
Inhuur	1.160	1.203	506	506	506	506
Overige apparaatslasten	552	638	682	682	682	682
Personeel	16.606	18.179	18.853	18.926	18.879	18.867
Intern resultaat	-14.127	-14.620	-14.820	-14.818	-14.815	-14.815
Intern resultaat	-14.127	-14.620	-14.820	-14.818	-14.815	-14.815
Programmalasten	9.460	9.907	20.045	11.665	11.459	11.459
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	2.500	2.750	5.514	5.387	5.183	5.183
Kapitaallasten	608	334	311	0	0	0
Overige programmalasten	6.351	6.822	6.267	6.277	6.276	6.276

Sociale uitkeringen	0	0	7.952	0	0	0
Saldo voor vpb en reserveringen	304.733	304.017	311.194	323.286	324.036	324.548
Saldo voor reserveringen	304.733	304.017	311.194	323.286	324.036	324.548
Reserves	228	200	0	0	0	0
Onttrekking reserves	228	200	0	0	0	0
Saldo	304.961	304.217	311.194	323.286	324.036	324.548

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Belastingen	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	287.885	290.307	292.107	292.107	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	288.071	290.403	292.205	292.219	292.219
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	304.217	311.194	323.286	324.036	324.548

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan met name uit verschillende belastingopbrengsten, zoals opbrengsten uit Onroerende zaakbelasting, precariobelasting, reclamebelasting en logiesbelasting.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit kosten die samenhangen met het proces van aanslagoplegging en invordering.

Reserves

Jaarlijks wordt bepaald of er een bedrag wordt onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn Basisregistratie adressen en gebouwen en Wet onroerende zaakbelasting (BAG WOZ) en Kwaliteitsverbetering BRP.

Meerjarig verloop

Ten opzichte van 2022 laten de totale baten meerjarig een stijgend beeld zien. De stijging van de baten komt hoofdzakelijk door actualisatie van de belastingopbrengsten naar het prijspeil 2023, verwachte areaaluitbreidingen van onroerende zaakbelasting, verwachte waardeontwikkelingen door investeringen, invoering van de cruisebelasting en de hogere aanmanings- en vervolgingsopbrengsten. Verder laat het meerjarig verloop omtrent de lasten een stabiel beeld zien van € 17,3 mln in 2023 tot € 16,7 mln in 2026.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Belastingen		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		288.071	290.403	292.205	292.219	292.219
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		16.147	20.791	31.081	31.817	32.330
Cruisebelasting	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	-200	-200	1.222	1.222	1.222
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	61	66	78	90
Diverse belastingen	Coalitieakkoord – Overig	2.200	7.950	8.500	9.000	9.500
Tegenvallende leges en logiesbelasting	Coalitieakkoord – Overig	-2.000	0	0	0	0
Cruisebelasting	Kasschuiven	200	0	-200	0	0
Kasschuif Vervanging ICT-middelen	Kasschuiven	455	-455	0	0	0
Aanmanings- en vervolgingsopbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.325	644	644	644	644
Hogere lasten OZB uitvoering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-312	-312	-312	-312
Meeropbrengsten OZB niet-woningen 2022	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	5.000	0	0	0	0
Meeropbrengsten OZB niet-woningen oudere jaren	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	10.100	0	0	0	0
Meeropbrengsten OZB woningen areaal	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	400	400	400	400
Minderopbrengsten invorderingsrente	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-750	0	0	0	0
Minderopbrengsten OZB woningen 2022	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-600	0	0	0	0
Vrijval voorziening belastinggeschillen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	259	0	0	0	0
Eenmalige compensatie lokale heffingen 2023	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	-7.952	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	157	20.656	20.762	20.786	20.786
Begroting na wijzigingen		304.217	311.194	323.286	324.036	324.548

Toelichting financiële bijstellingen

Cruisebelasting

Zoals opgenomen in het Coalitieakkoord 2022-2026 wordt vanaf 2024 cruisebelasting ingevoerd. Voor de invoering hiervan is eenmalig voor 2022 en 2023 € 200 aan middelen beschikbaar gesteld. Vanaf 2024 wordt € 1,3 mln aan belastingopbrengsten en € 100 aan uitvoeringskosten verwacht.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop. Het effect op het programma Belastingen is € 61 in

2023 oplopend tot € 90 in 2026.

Diverse belastingen

De afgelopen jaren laten de opbrengsten uit reclamebelasting een neerwaartse daling zien. Dit wordt veroorzaakt door een verschuiving van fysieke reclameborden naar online adverteren. Als gevolg hiervan wordt voor reclamebelasting structureel € 0,8 mln minderopbrengsten verwacht. Voor OZB-woningen wordt € 0,6 mln voor 2023 tot € 2,1 mln in 2026 meeropbrengsten verwacht als gevolg van areaaluitbreiding. En tot slot wordt voor OZB niet-woningen voor het jaar 2022 € 3 mln meeropbrengsten verwacht als gevolg van een hogere areaaluitbreiding in het havengebied dan in eerste instantie geraamd. Vanaf 2023 zijn de verwachte meeropbrengsten € 8,2 mln.

Tegenvallende leges en logiesbelasting

De negatieve effecten van de coronamaatregelen zullen naar verwachting in 2022 nog zichtbaar zijn in de logiesopbrengsten. Als gevolg hiervan wordt € 2 mln minderopbrengsten verwacht.

Cruisebelasting

Bij nader inzien worden de eenmalige middelen van € 200 die beschikbaar zijn gesteld voor 2022 en 2023 voor de invoering van cruisebelasting door middel van een kasschuif verschoven naar 2023 en 2024.

Kasschuif Vervanging ICT-middelen

De ICT-middelen die beschikbaar zijn gesteld voor de aanpassing van het belastingstelsel ONS worden naar verwachting in 2023 benut. Hiervoor wordt door middel van een kasschuif een bedrag van € 455 van 2022 naar 2023 verschoven.

Aanmanings- en vervolgingsopbrengsten

De toename van de aanmanings- en vervolgingsopbrengsten heeft ook geleid tot een toename in de te verrichten werkzaamheden. Zo leidt het opleggen van aanmaningen en dwangbevelen onder andere tot meer benodigde capaciteit, meer telefoniekosten en een verhoogd risico op het innen van zowel het aanslagbedrag als de invorderingskosten.

Daarnaast wordt een deel van het budget in het jaar 2022 gebruikt als kwaliteitsimpuls bij het frontoffice om de dienstverlening inzake de verschillende belastingproducten te verbeteren. Dit heeft geleid tot een budgetverschuiving van programma Belastingen naar programma Dienstverlening van € 1,3 mln in 2022 en € 0,6 mln voor 2023 en verder.

Hogere lasten OZB uitvoering

De afgelopen jaren is door de groei van de stad de Wet onroerende zaken administratie fors uitgebreid. Deze groei heeft geleid tot hogere kosten, onder andere taxatie- en onderhoudskosten van gegevens. Deze kosten zijn noodzakelijk om aan de kwaliteitseisen te blijven voldoen die onder andere door de waarderingskamer worden gesteld. Hierdoor wordt de begroting vanaf 2023 structureel bijgesteld met € 312.

Meeropbrengsten OZB niet-woningen 2022

De meeropbrengsten voor OZB niet-woningen die voortvloeien uit areaaluitbreiding voor belastingjaar 2022 blijken hoger te zijn dan in eerste instantie werd verwacht. De verwachte meeropbrengst in 2022 bedraagt € 5 mln.

Meeropbrengsten OZB niet-woningen oudere jaren

De meeropbrengsten voor OZB niet-woningen die voortvloeien uit areaaluitbreiding oudere jaren blijken hoger te zijn dan in eerste instantie werd verwacht. Dit heeft in 2022 geresulteerd in meeropbrengsten van € 10,1 mln.

Meeropbrengsten OZB woningen areaal

De meeropbrengsten voor OZB-woningen die voortvloeien uit areaaluitbreiding voor belastingjaar 2022 blijken hoger te zijn dan in eerste instantie werd verwacht. De verwachte meeropbrengst bedraagt vanaf 2023 structureel € 400.

Minderopbrengsten invorderingsrente

De rijksoverheid heeft als gevolg van coronamaatregelen vanaf 2020 de invorderingsrente tijdelijk verlaagd van 4% naar 0,01%. Vanaf 1 juli 2022 wordt de invorderingsrente stapsgewijs weer verhoogd, 1% vanaf 1 juli 2022, 2% vanaf 1 januari 2023, 3% vanaf 1 juli 2023 en 4% vanaf 1 januari 2024. Dit resulteert in € 750 minderopbrengsten in 2022.

Minderopbrengsten OZB woningen 2022

De waardeontwikkeling waarvan is uitgegaan bij de bepaling van het OZB-tarief woningen 2022 blijkt lager te zijn dan in eerste instantie werd verwacht. Dit heeft voor 2022 geleid tot minderopbrengsten van € 600.

Vrijval voorziening belastinggeschillen

De gemeente Rotterdam is in een belastinggeschil inzake precario leidingen door de rechtbank in het gelijk gesteld. Dit heeft in 2022 geresulteerd in een vrijval van de voorziening van € 259.

Eenmalige compensatie lokale heffingen 2023

Om Rotterdammers tegemoet te komen in de stijgende woonlasten stijgen de afvalstoffenheffing (ASH)-tarieven voor 2023 niet t.o.v. 2022. Hierdoor betalen alle Rotterdamse huishoudens in 2023 hetzelfde bedrag ASH als in 2022. Hiermee wijkt het college eenmalig af van de uitgangspunten in het coalitieakkoord. In de begroting 2023 is dit administratief nog niet juist verwerkt en raakt de programma's Belastingen en Beheer van de stad. Deze omissie zal bij de 1e herziening 2023 rechtgezet worden. De eenmalige compensatie kost de gemeente € 8 mln.

Technische wijzigingen

In het programma Belastingen zijn diverse technische wijzigingen opgenomen, de grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Gevolgen voor het jaar 2023 € 20,6 mln oplopend tot € 20,7 mln in 2026;
- Herverdeling van de claim uit voorjaarsnota 2020 Basisregistratie wettelijke dienstverlening van € 107 in 2022;
- Implementatie Wijk aan Zet € 36 in 2022 dalend tot € 4 in 2026;
- Overige technische bijstellingen € 14 in 2022 oplopend tot € 71 in 2026.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het programma Belastingen levert een bijdrage aan structureel houdbare gemeentefinanciën. Dit programma omvat de opbrengsten van de gemeentelijke belastingen (onroerendezaakbelasting, roerendezaakbelasting en logiesbelasting), en de daarbij behorende uitvoeringskosten voor onder andere het taxeren en waarderen, de heffing en inning en het afhandelen van bezwaar en beroep.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Wet en uitvoeringsbesluit waardering onroerende zaken \(Wet Woz\)](#)
- [Wet belastingen op milieugrondslag](#)
- [Uitvoeringsbesluit kostenverrekening en gegevensuitwisseling Wet waardering onroerende zaken](#)
- [Invorderingswet 1990 \(Iw 1990\)](#)
- [Nadere regels kwijschelding gemeentelijke en waterschapsbelastingen](#)
- [Verordeningen onroerende-zaakbelastingen 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen logiesbelasting 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen kwijschelding gemeentelijke belastingen Rotterdam 2022](#) (jaarlijks)
- [Verordeningen belastingen op roerende woon- en bedrijfsruimten 2022](#) (jaarlijks)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Er zijn geen Verbonden partijen die bijdragen aan het programma Belastingen.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 52

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Bestaande stad

Pagina 53

Bestaande stad

Het doel van het programma Bestaande Stad is het realiseren van een aantrekkelijke en prettige leefomgeving voor alle Rotterdammers met veerkrachtige wijken en een toekomstbestendige gebouwde omgeving. Het programma waakt over het cultureel erfgoed en beheert en ontwikkelt waar nodig gemeentelijk vastgoed. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande Stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Instandhouden erfgoed
Doel: Verstedelijken en verbinden	Doel: Vitale wijken	Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten	Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden	

Voortgang 2022

Pagina 54

Voortgang 2022

Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Maatschappelijk Vastgoed

In 2022 is een start gemaakt met de inrichting van een afwegingskader voor het bepalen van de duurzaamheidsambities bij nieuwbouw en grote renovatieprojecten. Met de vervanging van de bestaande voorraad wordt een deel van de duurzaamheidsambitie van de gemeente ingevuld. Ook kunnen deze ambities via het onderhoud worden gerealiseerd en verwerkt in duurzame meerjarenonderhoudsplannen (duurzame MJOP's). Voor volledige verduurzaming wordt gezien in hoeverre aanvullende investeringen nodig zijn.

Er is gestart met de CO2-prestatieladder, waarmee de CO2-uitstoot van de gemeente, inclusief haar eigen huisvesting, zichtbaar wordt. Voor de CO2 -prestatieladder wordt een CO2-reductieplan voor de eigen huisvesting opgesteld.

Commercieel vastgoed

Er staan 145 objecten op de verkooplijst voor 2022. Vanwege het zogeheten Didam-arrest en andere kwesties, zoals het niet rond krijgen van een omgevingsvergunning, heeft een groot deel van de in 2021 geplande verkoop van objecten niet geresulteerd in daadwerkelijke leveringen. Er zijn 104 objecten doorgeschoven naar 2022. De verwachting is dat dit aantal van 145 panden, dit jaar daadwerkelijk verkocht wordt.

Vitale wijken

Toekomstbestendige woningvoorraad

Als onderdeel van het NPRZ-Wonen en de stadsbrede vitaliteitsopgave wordt een programma particuliere woningverbetering opgesteld met een hoge kwaliteitsambitie. De ambitie is “gezond en fijn wonen in een toekomstbestendige en betaalbare woning”. In de Fazantstraat wordt de werkwijze in participatie met bewoners uitgewerkt. Op basis van bevindingen wordt deze aanpak verbreed naar andere woonblokken in de stedelijke vernieuwingsgebieden.

Gedifferentieerde woningvoorraad

Gemengde wijken vragen om een gedifferentieerde woningvoorraad. Dat is goed voor alle bewoners: voor de mensen die er al wonen, voor sociale stijgers en voor nieuwkomers in de wijk. Sinds 2019 is er een subsidieregeling voor eigenaren in de zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwboulevard in Vreewijk voor het samenvoegen en vergroten van woningen. Deze regeling slaat aan. Verwachting is dat er van de aanvragen die tot nu toe zijn gedaan circa 200 grotere woningen zullen worden gerealiseerd.

Bovenop deze subsidieregeling vindt er ook een bloksgewijze aanpak samenvoegen en vergroten plaats. In dat geval start een gemeentelijk project waarbij de gemeente woningen aankoopt. De aangekochte woningen worden waar mogelijk samengevoegd of vergroot in combinatie met de aanpak van portieken en uitstraling van het blok.

Goed Huren en Verhuren

De gemeente treedt sinds [het najaar van 2020](#) op als marktmeester op de particuliere woningverhuurmarkt. De belangrijkste resultaten van 2022 zijn:

- Een stadsbrede campagne ‘Huur niet te duur’ om huurders te wijzen op hun rechten en de ondersteuningsmogelijkheden;

- Een uitbreiding van de inzet van het Huurteam naar de hele stad om huurders in de sociale sector te helpen bij het oplossen van misstanden zoals een te hoge huurprijs, verkeerde servicekosten of foutieve contracten.
- Succesvolle lobby die heeft geleid tot een wetsvoorstel Goed Verhuurderschap dat bij de Tweede Kamer ligt en naar verwachting per 2023 in werking treedt. Hiermee krijgen gemeenten onder andere de mogelijkheid om in aan te wijzen gebieden via een verhuurvergunning te sturen op te hoge huren.

Opkoopbescherming

Per 1 januari 2022 is in 16 wijken de opkoopbescherming ingevoerd. Woningen die in aangewezen wijken van eigenaar wisselen kunnen in principe alleen door de eigenaar zelf worden bewoond. Hiermee is in deze wijken in feite een verhuurverbod geïntroduceerd. Voor een aantal specifieke uitzonderingen is een verhuurvergunning nodig. Zo moet er meer aanbod beschikbaar komen voor zelfbewoning.

Funderingsaanpak

De funderingsaanpak is in 2022 doorgezet. Er zijn experimenten uitgevoerd met digitale monitoring in funderingsrisicogebieden en ook zijn wijkgerichte aanpakken voor funderingsonderzoek uitgevoerd. Het funderingsherstel is voortdurend aangejaagd met procesbegeleiding en inzet van het landelijk fonds funderingsherstel. Via het Funderingsloket is voorlichting en advies gegeven aan particulieren en professionals die met funderingsproblematiek te maken hebben. Ook is een nieuwe interactieve website gelanceerd om burgers beter van dienst te kunnen zijn.

Basiskwaliteit op orde

De aanpak van de onderhoudsstaat van de particuliere woningvoorraad is onderdeel van de pijler Wonen binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Met het programma Steigers op Zuid zijn eigenaren van woningen in de meest kwetsbare wijken van de stad gestimuleerd onderhoudsachterstanden weg te werken en worden zij verleid om door 'slim onderhoud' de eerste verduurzamingsstappen te zetten. De afgelopen collegeperiode zijn 3.000 woningen in aanpak genomen. Borging van het resultaat in de toekomst bereiken we door het (re)activeren van de Vereniging van Eigenaren (VvE), zodat zij op basis van een duurzaam meerjarenonderhoudsplan gaan sparen voor toekomstige onderhoudsingrepen.

Naleving

Het doel van naleving is het bevorderen van het zich houden aan wet- en regelgeving op het gebied van omgevingsrecht. Een hoog niveau van naleefgedrag zorgt voor een leefbare, veilige en gezonde woonstad.

Proactief vindt inzet plaats via het Integraal Handhavingsprogramma dat gemeente Rotterdam samen met de DCMR en de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond heeft opgesteld. Het IHP bestaat in 2022 uit 12 categorieën met daarin 30 branches. De rapportage over het lopende jaar wordt eind dit jaar opgesteld en aangeboden aan het college en de raad.

Verstedelijken en verbinden

Faciliteren bouwopgave

Er is een bijdrage geleverd aan het realiseren van de bouwopgave door het proces van vergunningverlening efficiënt te organiseren.

Bewaken ruimtelijke kwaliteit

De commissie voor Welstand en Monumenten heeft haar bijdrage geleverd aan het bewaken van de ruimtelijke kwaliteit. In het bijzonder heeft de commissie prioriteit gegeven aan de woningbouw. Daarbij zijn waar mogelijk de procedures versneld.

Faciliteren ruimtelijke ordening

Er is inzet geleverd op het actueel houden van de Rotterdamse bestemmingsplannen en er zijn, in het kader van de te verwachten inwerkingtreding van de Omgevingswet, voorbereidingen getroffen voor het omzetten van deze bestemmingsplannen naar het Omgevingsplan Rotterdam. Daarnaast zijn er project- en paraplubestemmingsplannen opgeleverd ten behoeve van de ruimtelijke ontwikkeling.

Eigenheid en erfgoed

In 2022 is gewerkt met de Rotterdamse Erfgoedagenda. In de Erfgoedagenda Rotterdam staan de ambities en activiteiten rond het gebouwde en aangelegde cultuurhistorisch erfgoed van Rotterdam beschreven. Naast de vergunningverlening betreft dit projecten die direct verbonden zijn met de bescherming en instandhouding van erfgoed.

In 2022 zijn de werkzaamheden in het kader van de motie 'Versnelde toekomst voor erfgoed' afgerond. In de motie was gevraagd om een versnelling in het aanwijzen van gemeentelijke monumenten vanuit de bestaande selectielijsten. Eind 2021 is door het college over de meeste objecten het besluit genomen ze aan te wijzen als gemeentelijk monument. Voor een aantal objecten wordt de procedure in het vierde kwartaal van 2022 afgerond.

De Erfgoedagenda wordt in 2022 geactualiseerd.

Financiële bijstellingen Bestaande stad (x 1.000)

- € 98.778

NPRZ Pijler Wonen	- € 80.000
Bijdrage restauratie Rivierahal	- € 18.000
Correctie verkoopopbrengsten vastgoed	- € 1.737
BTW Compensatiecomponent WABO-leges	€ 2.000
Opbrengsten veiling brandstofverkooppunten	- € 1.259

Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	- € 1.148
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.366
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 55

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Onze missie is om in 2050 een volledig duurzame en betaalbare vastgoedportefeuille te beheren, die aansluit bij de behoeften van onze gebruikers en de inwoners van Rotterdam.

Er wordt gewerkt aan een vernieuwde Kadernota Vastgoed met actualisaties en aanpassingen aan de consequenties van het Didam arrest. Deze staat voor meerdere jaren vast en geeft de hoofdkoers aan, waarin beschreven wordt hoe we met de vastgoedportefeuille omgaan en welke spelregels we daarbij hanteren. Naar verwachting zal deze begin 2023 in vernieuwde vorm aan uw raad worden voorgelegd.

Centraal staan de maatschappelijke portefeuille en een kleine strategische portefeuille met voorlopig nog aan te houden panden. Met deze portefeuille dragen we bij aan een vitale bestaande stad. De maatschappelijke portefeuille wordt kostendekkend verhuurd. Er is geconstateerd bij de bestuursopdracht Vastgoed dat de kostendekkende huur niet alle kosten volledig dekte. Aanvulling vindt tot en met 2024 plaats vanuit Algemene Middelen. Vanaf 2025 zijn de Beleidsdirecties conform afspraak zelf volledig verantwoordelijk voor de benodigde hogere kostendekkende huur.

Jaarlijks ontvangt uw raad het “Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed” met een update om de vastgoed ontwikkelingen in zijn algemeenheid (zoals corona, Oekraïne-oorlog, prijsontwikkelingen en capaciteitsproblemen markt bouwwereld, etc.) en de consequenties daarvan voor de gemeentelijke portefeuille aan te geven. We zijn verantwoordelijk voor de instandhouding van ca. 1.100 vastgoedobjecten in de maatschappelijke portefeuille. Doordat een groot deel van deze gebouwen gebouwd is tussen de wederopbouwperiode tot de oliecrisis, voldoen deze veelal niet meer aan de huidige en toekomstige eisen ten aanzien van gebruik en verduurzaming. Deze gebouwen zijn doorgaans aan vernieuwing toe. De Beleidsdirecties hebben voor deze vernieuwing integrale huisvestingsplannen (de IHP's) opgesteld. Hierin is besloten ca. 25% van de objecten in de periode tot 2030 te vernieuwen. Bij de vervangingsopgave zal multifunctionaliteit en de bredere waarde van maatschappelijk vastgoed in een wijk een belangrijker onderdeel worden van de ruimtelijke afweging. Ontwerpend ontwikkelen zal daarvoor als instrument meer worden ingezet. Daarnaast worden er ook duurzaamheidsmaatregelen genomen bij de panden die de komende periode nog niet vervangen worden. Dit gebeurt via duurzame meerjarenonderhoudsplannen (Duurzame MJOP's) en op projectenbasis.

De panden die geen beleidsmatig gemeentelijk doel meer dienen, worden verkocht. De uitgangspunten, zoals geformuleerd in de Kadernota Vastgoed, worden daarbij gehanteerd. De planning is dat in 2024 de laatste van de circa nu nog 250 zogenaamde commerciële objecten, zullen worden verkocht.

Vitale wijken

Toekomstbestendige woningvoorraad

De gemeentelijke aanpak van de particuliere voorraad is gericht op het wegwerken van achterstanden en het creëren van een toekomstbestendige woningvoorraad. Rotterdam kent heeft een grote woningvoorraad met een stapeling van fysieke uitdagingen. Ook hebben het klimaatakkoord en de toenemende kwaliteitseisen voor de bestaande voorraad die dat tot gevolg heeft én de stijgende energielasten ertoe geleid dat de gemeentelijke inzet verdieping behoeft. Voor de stedelijke vernieuwingsgebieden met een grote stapeling van opgaven in de woningvoorraad en een complexe eigendomssituatie is daarom een ingrijpende aanpak in ontwikkeling met een hoge kwaliteitsambitie die betaalbaar en draagbaar moet zijn voor de bewoners.

Gedifferentieerde woningvoorraad

Sinds 2019 is in de zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwbuilt in Vreewijk een subsidieregeling voor particuliere eigenaren beschikbaar ten behoeve van het samenvoegen en vergroten van woningen. Deze regeling is succesvol, wordt momenteel geëvalueerd en wordt verlengd.

Goed huren en verhuren

Naar verwachting treedt in 2023 de wet Goed Verhuurderschap in werking. Hiermee krijgen gemeenten de mogelijkheid om gebiedsgericht een verhuurvergunning te introduceren. Ook moeten gemeenten een loket organiseren waar huurders en verhuurders terecht kunnen met vragen over goed verhuurderschap. Als het wetsvoorstel definitief is wordt een voorstel voor invoering en aanpassing van lokale regelgeving aangeboden. Ondertussen wordt actief gelobbyd voor nog adequatere regelgeving. In het nationaal Programma Betaalbaar Wonen is een deel van de gevraagde maatregelen aangekondigd.

Tot die tijd wordt ingezet op de instrumenten die nu beschikbaar zijn. Het actieplan Goed Huren en Verhuren wordt het komende jaar volledig uitgevoerd. Daarna vindt evaluatie en aanpassing van het actieplan plaats.

Opkoopbescherming

Rotterdam heeft in 2022 als eerste gemeente de opkoopbescherming ingevoerd. Dit heeft ertoe geleid dat een aantal aanscherpingen op plaatselijke regelgeving in Rotterdam nog niet is doorgevoerd. Ten behoeve van de uitvoering van de opkoopbescherming zullen deze technische wijzigingen op de huisvestingsverordening alsnog moeten plaatsvinden. Begin 2023 vindt een brede evaluatie van de opkoopbescherming plaats. Op basis daarvan wordt bepaald of aanpassingen op de huidige uitvoering gewenst zijn.

Funderingsaanpak

Rotterdam heeft een omvangrijke voorraad woningen met een houten paalfundering waarin zich funderingsproblemen kunnen voordoen. Het funderingsloket voert een actief meersporenbeleid uit dat bestaat uit het informeren, faciliteren, stimuleren en handhaven van particuliere eigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden. Naast bemensing van het funderingsloket en het op orde houden en ontsluiten van informatie organiseert het funderingsloket jaarlijks enkele wijkgerichte aanpakken in het kader van bewustwording van eigenaren gecombineerd met (deels) gesubsidieerd funderingsonderzoek. Ook wordt aan particuliere woningeigenaren met een urgente herstelopgave procesbegeleiding geboden en kan bij financieringsproblemen een lening worden verstrekt uit het Landelijk Fonds Funderingsherstel. Evaluatie van de aanpak vindt plaats om te beoordelen of bijsturing noodzakelijk is. Dit kan tot beleidswijzigingen leiden.

Basiskwaliteit op orde

De gemeente streeft ernaar dat de particuliere woningvoorraad minimaal voldoet aan de eisen uit het Bouwbesluit Bestaande Bouw. In een deel van de Rotterdamse woningvoorraad is de basiskwaliteit niet op orde en is inzet van (verenigingen van) eigenaren noodzakelijk. De gemeente zet hier programmatisch op in en faciliteert door middel van advisering, stimulering en ondersteuning. Omdat de technische en bouwfysische eisen voor de bestaande voorraad de komende jaren zullen toenemen in het kader van energietransitie, maar ook vanwege eisen in het kader van gezondheid - denk aan loden leidingen – vindt een herbezinning op de aanpak basiskwaliteit plaats. Dit kan tot aanpassingen in de aanpak leiden.

Kennisontwikkeling bestaande voorraad

De komende jaren pakken we data gedreven werken op. Zo wordt het vitaliteitsonderzoek geactualiseerd. Hiermee heeft de gemeente een instrument in handen waardoor de kwaliteit van gebouwde omgeving beter in kaart gebracht kan worden en bepaald kan worden waar ingrepen noodzakelijk zijn.

Naleving

Jaarlijks stelt het college een Integraal Handhavingsprogramma vast. Dit wordt opgesteld door de gemeente Rotterdam samen met de DCMR en de Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond. Ook vindt preventief inzet plaats door eigenhuis coaches om eigenaren te adviseren over onderhoud en verduurzaming van hun bezit.

Verstedelijken en verbinden

Faciliteren bouwopgave

Het college blijft zich deze collegeperiode maximaal inzetten om de bouwproductie te maximaliseren. Participatie bij de totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd, met als doel het verkrijgen van een zo groot mogelijk draagvlak en het verminderen van het aantal bezwaar- en beroepsprocedures.

Bij de totstandkoming van plannen bestaat in veel gevallen de mogelijkheid voor een overleg vooraf. Bij dit omgevingsoverleg krijgt een initiatiefnemer inzicht in wat er bij een plan allemaal nog moet worden gedaan,

voordat een haalbare aanvraag voor vergunning kan worden ingediend en kansloze aanvragen achterwege blijven.

Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) (mogelijk per 1 januari 2023) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. Een van de belangrijkste wijzigingen betreft de invoering van de Wkb waarbij het toezicht op de technische uitvoering verschuift naar een private kwaliteitsborger. In eerste instantie betreft dat bouwwerken met een lage risicoklasse. De gemeente blijft bestuurlijk verantwoordelijk en zal zelf moeten kunnen waarnemen, beoordelen en ingrijpen wanneer dat nodig is.

Voor de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning en de controle tijdens de uitvoering ervan wordt gewerkt met zogenaamde toets- en toezichtsprotocollen. De inzet is hiermee risicogericht. Blijkt tijdens het toezicht dat niet voldaan is of wordt aan de bouwregelgeving, dan is de inzet gericht op gelegenheid geven tot herstel. In het geval dat van deze gelegenheid geen gebruik wordt gemaakt wordt op grond van het handhavingsbeleid opgetreden.

Verder gaan we starten met het digitaliseren en ontsluiten van de papieren bouwdoSSIERS.

Bewaken ruimtelijke kwaliteit

Eén van de kwaliteitskaders waarin de Rotterdamse gemeenteraad haar ambities op het gebied van ruimtelijke kwaliteit heeft vastgesteld is het welstandsbeleid (Welstandsnota Rotterdam, 2012). De gemeente Rotterdam bereidt zich voor op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Onder de Omgevingswet loopt het welstandstoezicht via het omgevingsplan. In het kader daarvan zullen werkzaamheden moeten worden verricht voor het aanpassen van de Welstandsnota Rotterdam. Dat betreft de actualisering van de huidige Welstandsnota Rotterdam, zodat die beter aansluit bij de systematiek van de Omgevingswet.

Naast de Omgevingswet geven politieke wensen aanleiding tot een inhoudelijke actualisering van de Welstandsnota. In het collegeakkoord is aangegeven dat waar duurzaamheidsredenen dit nodig maken, een voorstel voor inhoudelijke aanpassing van de Welstandsnota wordt uitgewerkt.

Tijdens de transitiefase, die tot 31 december 2029 loopt, zal het tijdelijk Omgevingsplan worden uitgewerkt naar een definitief plan, waarvan de te actualiseren versie van de Welstandsnota onderdeel uitmaakt. Een ander onderdeel van de transitiefase is het omzetten van van de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam (omgevingsplan). Dit omgevingsplan vormt hét nieuwe planologisch-juridisch kader. Op het moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen, tijdens de transitiefase, het tijdelijke omgevingsplan.

Eigenheid en erfgoed

Vanuit het coalitieakkoord “Eén Stad” bestendigen wij het belang van erfgoed. Het (behoud van) cultureel erfgoed wordt door ons college mede van belang geacht voor het verrijken, inspireren en verbinden van de samenleving.

Doel: Eigenheid en erfgoed

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Cultuurhistorie speelt een belangrijke rol bij de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Een zichtbare historische gelaagdheid draagt bij aan herkenbaarheid, authenticiteit en aan het karakter van de stad. Onze Erfgoedagenda heeft als doel het gebouwde en aangelegde erfgoed in stand te houden, te koesteren, te laten inspireren en van betekenis te laten zijn bij de ontwikkeling van de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Bescherming en instandhouding

Deze programmalijn is gericht op de invulling van wettelijke taken vanuit de landelijke en gemeentelijke regelgeving. We zetten hierbij in op behoud van het gebouwde erfgoed door dit te beschermen met een bijzondere (juridische) status, we treden op als vergunningverlener en houden toezicht bij restauratie, renovatie herbesteding en vernieuwing van cultuurhistorisch erfgoed. Monumenteigenaren en gebruikers spelen een belangrijke rol bij het in stand houden van het gebouwde erfgoed. We begeleiden eigenaren en initiatiefnemers bij de te doorlopen procedures in het kader van vergunningverlening.

Kennisontwikkeling en onderzoek

Kennis van de stadsgeschiedenis en inzicht in de ruimtelijke, architectonische en (bouw)historische achtergronden van de bebouwing vormt een basis bij het kunnen ontwikkelen in de stad. We bevorderen en bewerkstelligen daarom specifiek onderzoek hiernaar door middels van Cultuurhistorische Verkenningen, Bouwhistorisch Onderzoek en Waardestellingen. Wij brengen de conclusies uit deze onderzoeken actief in bij planprocessen, transformaties en de ontwikkelingen in de stad. Wij bewerkstelligen in het kader van aanwijzingsprogramma's tevens gericht onderzoek naar voor Rotterdam kenmerkende bouwtypen, perioden en stromingen.

Kennisoverdracht en dialoog

Bijzondere gebouwen en gebieden zijn altijd verbonden met verhalen. Verhalen over het ontstaan, het gebruik en de manier van leven en werken in een bepaalde periode. Verhalen helpen bij het creëren van bewustwording en draagvlak en bij het gesprek over de betekenis en waarde van gebouwen en plekken voor de stad. Gebouwen maken onderdeel uit van de leefomgeving van Rotterdammers. Het gaat ook om hun verhalen die van waarde zijn bij discussies over herontwikkeling of sloop. Wij bevorderen daarom actief de ontsluiting en verspreiding van cultuurhistorische kennis, onder meer door het ontwikkelen van een Erfgoednetwerk ter bevordering van de onderlinge samenwerking tussen cultuurhistorische partners in de stad.

Doel: Verstedelijken en verbinden

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Rotterdam werkt met vereende krachten aan de bouwopgave van de stad. Een belangrijk onderdeel daarvan is een efficiënt proces van vergunningverlening. Dat betreft niet enkel de bouwgerelateerde vergunningverlening maar ook de vergunningverlening met een raakvlak met het fysieke domein zoals vergunningen voor standplaatsen, APV, woningvorming en -splitsen. Ook wordt er zorg gedragen voor actuele kaders en voldoende participatie.

Zo dragen we bij aan:

- goede groei van de stad;
- toekomstbestendige stad;
- leefbare wijken.

Wat gaan we daarvoor doen?

Faciliteren bouwopgave

Het college blijft zich deze collegeperiode maximaal inzetten om de bouwproductie te maximaliseren. Participatie bij de totstandkoming van plannen wordt gestimuleerd, met als doel het verkrijgen van een zo groot mogelijk draagvlak en het verminderen van het aantal bezwaar- en beroepsprocedures. Bij de totstandkoming van plannen bestaat in veel gevallen de mogelijkheid voor een overleg vooraf. Bij dit omgevingsoverleg krijgt een initiatiefnemer inzicht in wat er bij een plan allemaal nog moet worden gedaan, voordat een haalbare aanvraag voor vergunning kan worden ingediend en kansloze aanvragen achterwege blijven. Met de invoering van de Omgevingswet en de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) (mogelijk per 1 januari 2023) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. Een van de belangrijkste wijzigingen betreft de invoering van de Wkb waarbij het toezicht op de technische uitvoering verschuift naar een private kwaliteitsborger. In eerste instantie betreft dat bouwwerken met een lage risicoklasse. De gemeente blijft bestuurlijk verantwoordelijk en zal zelf moeten kunnen waarnemen, beoordelen en ingrijpen wanneer dat nodig is. Voor de behandeling van aanvragen om een omgevingsvergunning en de controle tijdens de uitvoering ervan wordt gewerkt met zogenaamde toets- en toezichtsprotocollen. De inzet is hiermee risicogericht. Blijkt tijdens het toezicht dat niet voldaan is of wordt aan de bouwregelgeving, dan is de inzet gericht op gelegenheid geven tot herstel. In het geval dat van deze gelegenheid geen gebruik wordt gemaakt wordt op grond van het handhavingsbeleid opgetreden.

Bewaken ruimtelijke kwaliteit

Eén van de kwaliteitskaders waarin de Rotterdamse gemeenteraad haar ambities op het gebied van ruimtelijke kwaliteit heeft vastgesteld is het welstandsbeleid (Welstandsnota Rotterdam, 2012). Om de ruimtelijke kwaliteit van inpassingen in de bestaande stad te waarborgen, worden aanvragen voor een omgevingsvergunning voor nieuwbouw- én verbouw op grond van de Bouwverordening Rotterdam 2010 getoetst aan het welstandsbeleid. Deze toetsing wordt uitgevoerd door de Commissie voor Welstand en Monumenten (óf in het daarvoor aangewezen gebied, door Q-team Feyenoord City) en gefaciliteerd door het secretariaat van de commissie. De gemeente Rotterdam bereidt zich voor op de inwerkingtreding van de Omgevingswet. Onder de Omgevingswet loopt het welstandstoezicht via het omgevingsplan. In het kader daarvan zullen werkzaamheden moeten worden verricht voor het aanpassen van de Welstandsnota Rotterdam. Dat betreft de actualisering van de huidige Welstandsnota Rotterdam, zodat die beter aansluit bij de systematiek van de Omgevingswet. Naast de Omgevingswet geven politieke wensen aanleiding tot een inhoudelijke actualisering van de Welstandsnota. In het collegeakkoord is aangegeven dat waar duurzaamheidsredenen dit nodig maken, een voorstel voor inhoudelijke aanpassing van de Welstandsnota wordt uitgewerkt. Tijdens de transitiefase, die tot 31 december 2029 loopt, zal het tijdelijk Omgevingsplan worden uitgewerkt naar een definitief plan, waarvan de te actualiseren versie van de Welstandsnota onderdeel uitmaakt.

Faciliteren ruimtelijke ordening

De bestemmingsplannen vormen het planologische-juridische kader. Op grond van wettelijke voorschriften dienen deze bestemmingsplannen actueel te zijn. Daarnaast worden werkzaamheden verricht voor het aanpassen van deze bestemmingsplannen naar aanleiding van concrete initiatieven en politieke wensen. Een van de onderdelen van de transitie is het omzetten van de huidige gebieds- en projectbestemmingsplannen naar hét Omgevingsplan voor heel Rotterdam (omgevingsplan). Dit omgevingsplan vormt hét nieuwe planologisch-juridisch kader. Op het moment van de inwerkingtreding van de Omgevingswet vormen de geldende bestemmingsplannen, tijdens de transitiefase, het tijdelijke omgevingsplan.

Doel: Vitale wijken

Pagina 58

Doel: Vitale wijken

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Gezond wonen en een klimaatneutrale gebouwde omgeving zijn uitgangspunten voor een toekomstbestendige stad. De basiskwaliteit van nu is echter het achterstallig onderhoud van morgen. De technische eisen die aan de bestaande woningvoorraad worden gesteld nemen de komende jaren toe. De gemeente levert als toezichthouder

op de basiskwaliteit van de bestaande woningvoorraad in toenemende mate een bijdrage aan de toekomstbestendige stad. Dat begint bij een goede fundering.

Door de druk op de woningmarkt en de stijgende energielasten staat de betaalbaarheid van het wonen onder druk. Met de rol als marktmeester op de particuliere verhuurmarkt stuurt de gemeente op goed verhuurderschap.

Om een brede groep Rotterdammers een aantrekkelijke wooncarrière te kunnen bieden is in sommige wijken een grotere differentiatie in de woningvoorraad noodzakelijk.

Concreet willen we het volgende bereiken:

- een toekomstbestendige woningvoorraad doordat investeringen in onderhoud worden gecombineerd met slim stapsgewijs verduurzamen;
- wijken die aantrekkelijk zijn voor diverse doelgroepen met betaalbare en redelijke huurprijzen;
- een goed gefundeerde woningvoorraad waarvan de basiskwaliteit op orde is.

Wat gaan we daarvoor doen?

Toekomstbestendige woningvoorraad

De aanpak van de particuliere voorraad is gericht op het wegwerken van achterstanden en het creëren van een toekomstbestendige woningvoorraad. Een woningvoorraad die aantrekkelijk is voor de huidige bewoners en voor sociale stijgers zodat zij in buurten blijven wonen. Wij stimuleren eigenaren, onder meer in VvE-verband, met het maken van plannen, subsidieaanvragen en uitvoering. Hiertoe is een uitvoeringsprogramma Particuliere Woningvoorraad in ontwikkeling. In 2023 zijn speerpunten:

- Vaststellen programma particuliere voorraad, inclusief een afwegingskader ten behoeve van de keuze van een geschikt instrumentarium: basiskwaliteit/onderhoudsaanpak Steigers op Zuid (SOZ), Samenvoegen en vergroten en Particuliere woningverbetering (PWVB) Hoog.
- Verbeteren VvE beheerstructuur, pilot opschaling van kleine VvE's tot 1 VvE per bouweenheid. Dit is nodig ten behoeve van het borgen van de kwaliteitsambities. Onder voorbehoud van medewerking van het Rijk.
- Aanvraag VH-fonds 2023 in het kader van cofinanciering van het Rijk.

Gedifferentieerde woningvoorraad

Een belangrijke ambitie binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is om meer woningdifferentiatie in de focuswijken in Rotterdam-Zuid te laten ontstaan. Dat is van belang voor de huidige bewoners, én voor nieuwe instroom aan bewoners in het gebied. Gestreefd wordt om binnen de bestaande particuliere woningvoorraad een kwaliteitsslag te maken en woningdifferentiatie, in de vorm van grotere woningen, te realiseren. Rotterdam stimuleert sinds 2012 het samenvoegen in de wijken Oud-Charlois en Oud-Carnisse. Sinds 2019 is er een subsidieregeling voor de zeven focuswijken in Rotterdam-Zuid en de Landbouwboulevard in Vreewijk

voor het samenvoegen en vergroten van woningen. Woningeigenaren kunnen 35.000 euro subsidie krijgen voor het samenvoegen van woningen en 20.000 euro subsidie voor het vergroten van hun woning. De subsidieregeling Samenvoegen en vergroten wordt verlengd.

Betaalbaar en fijn wonen

Uitvoeren van het [Actieplan Goed Huren en Verhuren in Rotterdam](#). Jaarlijks wordt een voortgangsrapportage hierover naar de raad gestuurd. Opkoopbescherming: in 2023 wordt een evaluatie van de resultaten van 1 jaar opkoopbescherming opgeleverd. Op basis daarvan wordt de aanpak eventueel aangepast.

Aanpak funderingsproblematiek

Op basis van een gemeentelijk onderzoek uit 2007 hebben naar schatting 8.000 van de circa 50.000 panden met een houten paalfundering een kwetsbare fundering die aandacht behoeft. Het gaat om 10.000 woningen in particulier bezit en 10.000 woningen in bezit van corporaties. De gemeente Rotterdam werkt nauw samen met de corporaties in het kader van de aanpak van deze grootstedelijke problematiek. Het funderingsloket voert een actief meersporenbeleid uit dat bestaat uit het informeren, faciliteren, stimuleren en handhaven van particuliere woningeigenaren met woningbezit in funderingsrisicogebieden. In 2023 vindt een evaluatie van de aanpak plaats om te beoordelen of bijsturing noodzakelijk is.

Basiskwaliteit op orde

De gemeente streeft ernaar dat de particuliere woningvoorraad minimaal voldoet aan de eisen uit het Bouwbesluit Bestaande Bouw. In een deel van de woningvoorraad is de basiskwaliteit nu niet op orde en is actie van (verenigingen van) eigenaren noodzakelijk. De gemeente zet hier programmatisch op in en faciliteert door middel van advisering, stimulering en ondersteuning. Vanaf 2015 tot en met 2022 is inzet vanuit het programma Steigers op Zuid geleverd. Deze aanpak loopt in de huidige collegeperiode door. Vanuit de gemeente worden eigenaren ondersteund in de vorm van een passend financieringsarrangement bestaande uit een subsidie en lening faciliteit en een gratis Groen Meerjaren Onderhoudsplan (Groen MJOP). De eigenaar is aan zet. Handhaving geldt als sluitstuk indien het noodzakelijke onderhoud niet wordt uitgevoerd. Een nieuw programma basiskwaliteit is in ontwikkeling. Dit gaat 2023 van start.

Kennisontwikkeling van de bestaande voorraad

Het vitaliteitsonderzoek biedt een instrument waarmee de opgaven in de bestaande woningvoorraad in kaart gebracht zijn. Het is hiermee een startdocument voor projecten, maar ook een kennisbron voor diverse grootschalige subsidieaanvragen zoals het Volkshuisvestigingsfonds. Het vitaliteitsonderzoek wordt in 2023 geactualiseerd.

Naleving

Een hoog niveau van naleefgedrag zorgt voor een leefbare, veilige en gezonde woonstad. Het uitgangspunt voor naleving is gebiedsgerichte inzet. Naleving is op verschillende manieren te bereiken. Dit doen we veelal multidisciplinair. Naleving bevorderen of dwingen we in het uiterste geval af door:

- Dienstverlenend (bijvoorbeeld door adviseren van bewoners over onderhoud en verduurzaming van hun woning)
- Reguliere handhaving (hieronder vallen meerdere taken. Waaronder handhaving op strijdigheden met het bestemmingsplan, achterstallig onderhoud, illegaal gebruik van objecten, strijdigheid met de huisvestingsverordening, maar ook inzet bij sociale problematiek zoals bij vervuilde woningen)
- Aanpakken hennep en ondermijning
- Uitvoeringscontrole (toezicht op de bouw)
- Programmatisch handhaven (uitvoering van het Integraal Handhavingsplan)

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)	12.600						
Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)							

Toelichting indicatoren

Wijkgerichte aanpak funderingsproblematiek (aantal woningen)

De indicator kan nog niet verder worden ingevuld. Actualisatie van de funderingsaanpak vindt plaats.

Basiskwaliteit woningen (aantal woningen)

De indicator kan nog niet worden ingevuld. Programma is nog in ontwikkeling.

Doel: Doelmatige vastgoedportefeuille

Pagina 59

Doel: Het zorgen voor een toekomstbestendige gemeentelijke vastgoedportefeuille

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Doelmatige inzet voor realisatie maatschappelijke doelstellingen

Prioriteit ligt bij inzet voor onderwijs, cultuur, sport en recreatie, zorg, welzijn, parkeren en concernhuisvesting. Bij deze inzet spelen aspecten als duurzaamheid een belangrijke rol. De beleidsprogramma's bepalen het beleid en zorgen voor de benodigde financiële middelen.

Afstoten vastgoed

Als er met het oog op korte en lange termijn ontwikkelingen in de stad een object na onderzoek niet meer bijdraagt aan de ondersteuning van de gemeentelijke beleidsdoelstellingen, verkoopt de gemeente in beginsel dit object conform de Kadernota Vastgoed. Dit tenzij het betreffende vastgoedobject als strategisch bezit wordt aangemerkt. Dan wordt een dergelijk object onderdeel van de strategische portefeuille. Tot aan het verkoopmoment wordt gezocht naar mogelijkheden om de objecten zo goed mogelijk te verhuren. Indien dit niet mogelijk is, dan wordt er leegstandsbeheer geplaatst in de panden. De af te stoten portefeuille bestaat uit objecten, die de gemeente voor haar kerntaken niet meer nodig heeft.

Bevorderen van urgente transitie in de stad

Energietransitie, groei en ontwikkeling van de stad. Daar waar nog mogelijk stelt de gemeente daken van haar panden ter beschikking voor het plaatsen van zonnepanelen, maar ook worden de mogelijkheden voor groene daken en wateropvang gezien. Via de Integrale Huisvesting Plannen (IHP's) wordt zorggedragen voor vervanging van maatschappelijke panden aan het einde van hun levensduur.

Verduurzaming van de portefeuille

Er wordt gestuurd op verduurzaming van gemeentelijke bezittingen om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen en met vergroening en waterberging aan de leefbaarheid in vitale wijken. Met deze aanpak wordt de toekomstbestendigheid van de gemeentelijke objecten geborgd. Onder verduurzaming valt in dit verband niet alleen energiezuinig of neutraal, maar ook circulair qua materiaal gebruik en aangepast aan klimaatveranderingen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Monitoren van de behoefte

Voor het maatschappelijk vastgoed wordt gemonteerd de gemeente de behoefte aan voorzieningen gemonitord en wordt gezien of er overal in de stad in die behoefte wordt voorzien. Wij voeren hier regie op, zodat het voorzieningenniveau op peil is.

Onderhoud

Het goed uitvoeren van het onderhoud van het gemeentelijk vastgoed en het verduurzamen van de vastgoedportefeuille. Er wordt ernaar gestreefd om over vier jaar de totale portefeuille van een Duurzame MJOP te hebben voorzien.

Bijdragen aan de CO2-ambities

De bijdrage van de concernhuisvestigingsplannen aan de CO2 ambities van de gemeente, wordt met behulp van de CO2 prestatieladder bijgehouden. Omdat de gemeente van veel huurders geen inzicht heeft in het daadwerkelijke energieverbruik, worden voor de energieprestaties van de gebouwen de energielabels bijgehouden. Bij op te leveren nieuwbouw en grote renovaties wordt de BREEAM- (Building Research Establishment Environmental assessment Method) of GPR-score geregistreerd. De CO2 prestatieladder staat al online op [Energie - Duurzaam 010](#).

Verkoop van objecten

De verwachting is dat conform planning in 2024 de laatste van de circa nu nog 250 zogenaamde commerciële objecten worden verkocht.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Projecten:							
Opleveren projecten in 2022 in ontwerp- en uitvoeringsfase							59
Naar ontwerp- en uitvoeringsfase brengen van project die in 2022 in de initiatieffase zitten							73
Start projectinitiatieven per jaar				10	10	10	10
Verkoopopgave:							
Aantal te verkopen objecten		145	37	56	54		
Resultaat verkoop objecten (boekwaarde - opbrengst)		€ 23,9 miljoen	€ 8,7 miljoen	€ 23,4 miljoen	€ 21,4 miljoen		

Toelichting indicatoren

Projecten

Om een toekomstbestendige vastgoedportefeuille te hebben is het nodig projecten uit te voeren. In de voortgangsrapportage van de integrale huisvestingsplannen wordt tweemaal per jaar de raad geïnformeerd over de stand van zaken van de projecten. [RIBRF voor BSD en Griffie \(raadsinformatie.nl\)](#).

Doelstelling voor de periode 2022-2026 is om de projecten in de ontwerp en uitvoeringsfase (totaal 59) op te leveren, met uitzondering van de grote ontwikkelingen, die in het begin van de ontwerpfase zitten, zoals Boijmans Van Beuningen en de Centrale Bibliotheek Rotterdam.

Verkoopopgave

De planning is dat in 2024 de laatste van de circa nu nog 250 zogenaamde commerciële objecten worden verkocht.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 60

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Sustainable development goals dit programma bijdraagt.

Het programma Bestaande stad draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 13. Klimaatactie.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 61

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Programma NPRZ-Wonen](#)[Projecten Vastgoedontwikkeling](#)

Programma NPRZ-Wonen

Het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) is een samenwerkingsverband van de gemeente Rotterdam, de rijksoverheid, de politie, het Openbaar Ministerie, woningcorporaties, zorginstellingen, onderwijsinstellingen en bedrijven, met het gezamenlijke doel de leefbaarheid van Rotterdam Zuid te verbeteren. Het programma is in 2011 gestart. Een uitgebreide toelichting op het programma NPRZ is opgenomen in de paragraaf NPRZ.

Op het gebied van opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 2030 moet Zuid zijn gestegen tot het gemiddelde van Utrecht, Den Haag, Amsterdam en de rest van Rotterdam. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen.

Het programma is nu halverwege. In de eerste helft van 2022 is daarom een Midterm review uitgevoerd o.l.v. oud Minister Martin van Rijn. Op basis van zijn bevindingen en het debat daarover met de partners en de gemeenteraad wordt een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2023 – 2026. Begrotingsprogramma Bestaande Stad richt zich op de pijler Wonen van het NPRZ.

Pijler NPRZ-Wonen

Projecten in de pijler Wonen kennen een lange doorlooptijd. Tussen start en realisatie ligt vaak een periode van 7 tot 10 jaar. Verwerving van vastgoed, participatie, overeenstemming bereiken met particuliere eigenaren, bouwplanvoorbereiding en herhuisvesting vraagt veel tijd. In 2023 zullen we een nieuwe stap zetten in de realisatie van de projecten uit het door de raad vastgestelde werkprogramma NPRZ 2019-2022. Deze projecten lopen nog door.

Daarnaast werken we op basis van de uitkomsten van de midterm review aan de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor het volgende uitvoeringsplan 2023- 2026.

Sinds de raadsbrief Stadsvernieuwing 2.0 en de introductie van Wijken aan Zet zijn wijkgericht werken en participatie van bewoners belangrijke uitgangspunten bij al onze projecten.

We werken langs 4 sporen:

1. Basiskwaliteit Particuliere Voorraad (Steigers op Zuid): dit programma is gericht op het wegwerken van achterstallig onderhoud in particuliere panden en activeren van de VVE's. Waar mogelijk wordt een koppeling met verduurzaming gelegd. Het streven is om iedere collegeperiode 3000 woningen aan te pakken. In 2023 werken we door aan het programma uit de voorgaande collegeperiode, waarbij de verwachting is dat in 2023 de laatste van de in aanpak genomen woningen bouwtechnisch gereed zullen worden opgeleverd. Tevens starten we in 2023 met het programma voor deze collegeperiode.
2. Grondige aanpak van de Particuliere Voorraad: hier gaat het niet alleen om wegwerken van achterstallig onderhoud maar om een structurele verbetering van de woningvoorraad zodat deze minimaal 20 jaar in goede staat is. We doen dit middels grondige renovatie (investering meer dan 37.500 euro), gecombineerd met samenvoegen en vergroten, of sloop/nieuwbouw. In het kader van de regiodeal is het streven om 700 – 900

woningen aan te pakken. De projecten hiervoor zijn vrijwel allemaal in uitvoering genomen. Daarnaast werken we nog aan de aanpak van 600 woningen die voortkomen uit een convenant met de corporaties uit 2016. Deze projecten zijn nu dichtbij realisatie b.v. de Mijnkint blokken in de Tarwewijk. Oplevering wordt daar verwacht in 2023. In 2021 hebben we succesvol een aanvraag gedaan voor het Volkshuisvestingsfonds. Hierdoor is budget beschikbaar voor de aanpak ruim 600 woningen.

3. Corporatiesvoorraad: de corporaties zorgen voor de aanpak van 12.000 woningen op Zuid middels ingrijpende renovatie of sloop/nieuwbouw. Ze financieren dit uit eigen middelen.

4. Woonmilieu: goed wonen vraagt om meer dan een goede woning. Ook de woonomgeving is van groot belang. We zetten daarom in op verbetering van buitenruimte, winkelstraten en mobiliteit. In de regiodealmiddelen is 23 miljoen gereserveerd voor buitenruimteprojecten. Meerdere buitenruimteprojecten zullen in 2023 worden opgeleverd, zoals de buitenruimte bij de kindercampus Tarwewijk, de Pleinweg, de Walravenbuurt en het Slotboomplein. Tevens zal in 2023 worden gestart met de buitenruimteprojecten Nijverheidsstraat, Ericaplein en Tarwekracht: een groene verbindingroute in de Tarwewijk tussen het Mijnsheerenplein en het plein bij de Zwartewaal school. Ook de aanpak van de winkelstraten Katendrechtse Lagedijk/Wolphaersbocht en Beijerlandse laan/Groene Hilledijk draagt bij aan verbetering woonmilieu.

De sporen basiskwaliteit particuliere voorraad en de grondige aanpak particuliere voorraad voor wat betreft de woningvoorraad die behouden blijft zijn uitgewerkt onder hoofddoel Vitale wijken.

In het gemeentelijk coalitieakkoord 2022-2026 zijn nieuwe middelen (€ 80 miljoen) gereserveerd voor de pijler wonen van NPRZ. Deze zijn opgenomen in de gemeentebegroting. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen. Bij het schrijven van deze begroting is het uitvoeringsplan 2023 – 2026 voor de komende periode nog niet gereed. In dit uitvoeringsplan dat afzonderlijk wordt voorgelegd aan de gemeenteraad, staan de plannen opgenomen voor de komende periode en de besteding van het nieuwe budget.

Stijging kapitaallasten 2022 -2026						x € 1.000	
Jaar	2022	2023	2024	2025	2026		
Stijging kapitaallast	300	1.600	3.900	7.200	10.400		

Projecten Vastgoedontwikkeling

Vastgoedontwikkeling draagt bij aan een “fitte” voorraad om hiermee de maximale maatschappelijke en economische impact te realiseren door het maken van sterke plekken. Hedendaags vastgoed waarin de maatschappelijke partners (van onderwijs- en cultuurinstellingen tot welzijnspartijen) bijdragen aan het welzijn van de bevolking, kwalitatief onderwijs kan plaatsvinden, verduurzaming van de stad, versterken van de economie door attractieve plekken en vergroten van de kansengelijkheid.

Integrale Huisvestingsplannen (IHP's) zijn vastgesteld. Het gaat om de beleidsprogramma's Onderwijs (onderwijshuisvesting), Sport (sportvelden en gebouwen), Cultuur (musea, theaters, etc.), Welzijn & Zorg (Huizen in de wijk, etc.), Concernthuisvesting (huisvesting van de gemeentelijke dienstverlening en het apparaat, alsmede

de Wijkhubs), Parkeren (Parkeergarages, fietsparkeren), Het streven in deze IHP's is een vernieuwing van ca 25% van de ca 1.100 objecten voor de komende 10 jaar. Dit zijn allemaal projecten in de maatschappelijke portefeuille. Doordat een aantal projecten al opgestart is en het IHP Onderwijs al liep, bevinden de projecten zich in verschillende projectfasen.

Aan de hand van de voortgangsrapportage van de IHP's, wordt tweemaal per jaar de raad geïnformeerd over de stand van zaken van de projecten. De laatste [Voortgangsrapportage projecten integrale huisvestingsplannen](#) is van november 2021.

Naast de inhoudelijke sturing op de projectvoortgang, wordt gestuurd op de financiële uitputting van de ruimte zoals gecreëerd binnen de bestuursopdracht 'Borging Investeringsruimte voor Vervanging restauratie en renovatie van bestaande bezit'. In de bestuursopdracht is de langdurige kapitaallast onderbouwd die benodigd is om te komen tot een "fitte" vastgoedvoorraad. Door de uitvoering van het investeringsprogramma stijgen de benodigde kapitaallasten. Dekking komt hiervoor uit de Rotterdam Investeringsmotor (RIM). De cumulatieve ruimte hiervoor in de RIM voor de komende 4 jaar is hieronder weergegeven.

De sturing op vastgoedontwikkeling vindt plaats door de sturing op inhoudelijke projectmatige voortgang en de financiële uitputting. In de monitoring dienen deze twee aspecten samen te komen om inzicht te hebben of de voortgang van de projecten in lijn is met de financiële uitputting.

Financiën

Pagina 62

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestaande stad	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	136.181	162.732	185.183	155.169	120.921	118.382
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.153	1.567	1.696	117	99	99
Financieringsbaten	185	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	132.940	161.165	183.487	155.052	120.822	118.283
Overige baten	1.902	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	156.805	169.056	176.450	145.925	128.049	124.252
Apparaatslasten	47.419	51.116	51.449	48.644	46.312	46.032

Inhuur	6.279	13.027	13.204	10.428	9.104	9.005
Overige apparaatslasten	785	859	861	864	856	856
Personeel	40.356	37.229	37.385	37.353	36.353	36.171
Intern resultaat	-106.790	-110.124	-112.573	-117.325	-122.820	-123.822
Intern resultaat	-106.790	-110.124	-112.573	-117.325	-122.820	-123.822
Programmalasten	216.175	228.064	237.574	214.607	204.557	202.042
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	108.340	116.708	107.710	94.685	90.481	83.571
Kapitaallasten	83.820	88.876	107.381	100.615	95.752	100.141
Overige programmalasten	22.117	19.446	18.445	18.321	18.118	18.123
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	1.899	3.034	4.039	986	207	207
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.624	-6.324	8.732	9.244	-7.129	-5.870
Vennootschapsbelasting	0	1.148	0	0	0	0
Saldo voor reserveringen	-20.624	-7.472	8.732	9.244	-7.129	-5.870
Reserves	22.215	-77.794	9.287	5.692	3.714	2.664
Onttrekking reserves	27.003	23.902	9.487	5.892	3.914	2.864
Toevoeging reserves	6.263	101.700	200	200	200	200
Vrijval reserves	1.475	4	0	0	0	0
Saldo	1.591	-85.266	18.019	14.936	-3.414	-3.206

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Bestaande stad	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	6.246	9.379	-4.444	-5.569	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	13.512	16.456	2.632	1.507	1.702
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-85.266	18.019	14.936	-3.414	-3.206

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten bestaan uit aangevraagde omgevingsvergunningen, opbrengsten die in rekening worden gebracht voor beheersvergoedingen hennep ontmantelingen en opbrengsten door uitvoering van gemeentewege. Inkomsten uit huur en verkoopopbrengsten van vastgoed, brandstofverkooppunten en reclamecontracten.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten ten behoeve van de omgevingsvergunningen, bestemmingsplannen, inspectie, toezicht, woningverbeteringen en hennepontmantelingen. Daarnaast worden uitgaven verantwoord voor personele inzet, kosten ten behoeve van de exploitatie van onroerend goed zoals onderhoud, beheerkosten en eigenaarslasten (zakelijke lasten en verzekeringen), verkoopkosten (taxaties, kosten verkoop gereedmaken) en afboekingen van de boekwaarde van het verkochte vastgoed. Ook vindt doorbelasting naar andere programma's plaats, zoals Onderwijs, Stedelijke ontwikkeling, Cultuur, Sport en Recreatie.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op de bestemmingsreserves Coulanceregeling, Groot onderhoud (MJOP), het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), de Rotterdamse Investeringsmotor, Steigers op Zuid en Vastgoed gebieden. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor de Coulanceregeling vastgoed, de vanuit 2021 doorgeschoven onderhoudswerkzaamheden vastgoed, NPRZ, Fonds Vitale Kernen en de sloop- en exploitatiekosten van de renovatie Boijmans van Beuningen.

Meerjarig verloop

Het meerjarige beeld laat voor 2022 een uitschieter zien aan de lastenkant door de eenmalige toevoeging van € 80 mln aan de bestemmingsreserve NPRZ. Vanaf 2025 is er een afname van de baten en lasten te zien die te verklaren is door het bijna volledig wegvallen van verkoopopbrengsten vastgoed en de hiermee samenhangende afschrijving van boekwaardes van vastgoedobjecten. Dit in verband met het voornemen de huidige verkoopopgave van vastgoed objecten in 2024 af te ronden.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Bestaande stad		Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		12.392	15.929	2.105	980	980
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-98.778	1.563	12.304	-4.922	-4.908
Goed verhuren en opkoopbescherming	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-700	-3.000	-3.000	-3.000
NPRZ pijler Wonen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	-80.000	0	0	0	0
Bijdrage restauratie Rivièrahal	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	-18.000	0	0	0	0
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	444	476	564	650

Correctie verkoopopbrengsten vastgoed	Coalitieakkoord – Overig	-1.737	4.421	16.724	0	0
Diverse technische correcties	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	514
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-371	-1.864	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	408	988	-1.108	-2.110	-2.827
BTW-component WABO-leges	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	2.000	1.300	1.300	1.300	1.300
Digitalisering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	495	0	0	0	0
Opbrengstgen veiling brandstofverkooppunten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.259	-1.284	-618	-192	0
Saldoneutrale ramingsbijstellingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.148	0	0	0	0
Verschuiving middelen tussen programma's	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-283	0	0	0	0
Wet kwaliteitsborging	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Bestemmingsreserve Coulanceregeling	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	190	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Steigers op zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden	Reserves	4	0	0	0	0
Toezicht en handhaving voor EPBD III	Taakmutaties	-66	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	990	-742	-471	-483	-545
Begroting na wijzigingen		-86.386	17.492	14.409	-3.941	-3.928

Toelichting financiële bijstellingen

Goed verhuren en opkoopbescherming

Het programma Goed huren en Verhuren wordt vanaf 2024 gecontinueerd. In 2023 is een budget voor de opkoopbescherming toegekend van € 700.

NPRZ pijler Wonen

In het coalitieakkoord 2022-2026 zijn nieuwe middelen gereserveerd voor de pijler wonen van de bestemmingsreserve NPRZ. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen.

Bijdrage restauratie Rivièrahal

Voor de restauratie van de Rivièrahal in Blijdorp wordt in 2022 € 18 mln beschikbaar gesteld.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Correctie verkoopopbrengsten vastgoed

Door de aanpassing van de fasering van verkoopopbrengsten is de algehele verkoopplanning aangepast.

Daarnaast is de raming van de verkoopopbrengsten aangepast van 80% WOZ waarde naar 100% WOZ waarde.

Diverse technische correcties

In jaarschijf 2026 is een te hoog lastenbudget opgevoerd wat middels een technische correctie met programma Algemene Middelen is aangepast.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door beperking van de gasaanvoer en stijging van de vraag naar energie.

Dit resulteert op basis van huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede

geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

BTW-component WABO-leges

Als gevolg van jurisprudentie is in de kostentoerekening van de WABO-leges een BTW component opgenomen waar eerder geen rekening mee werd gehouden. Dit leidt tot een voordeel van € 2 mln in 2022 en € 1,3 mln structureel vanaf 2023.

Digitalisering

Het Stadsarchief Rotterdam heeft de wens uitgesproken om 4km papieren bouwdoossiers van (1905 -2010) digitaal te ontsluiten en beschikbaar te stellen via digitaal bouwloket. Tevens worden de Wabo-dossiers (2010-2015), door vervroegde overbrenging, digitaal beschikbaar gesteld. In 2022 wordt een onderbesteding van 495 verwacht op dit project omdat de start van het project vertraging heeft opgelopen.

Opbrengsten veiling brandstofverkooppunten

De prognose voor de begrote opbrengsten voor de veiling brandstofverkooppunten is geactualiseerd en meerjarig naar beneden bijgesteld op basis van een deskundigenraming. Een deel van de huurinkomsten van brandstofverkooppunten is omzet gerelateerd. De toenemende elektrificatie van het wegverkeer, toekomstige zero-emissiezone en covid zal een negatieve invloed hebben op de hoogte van de veiling inkomsten de komende jaren.

Saldoneutrale ramingsbijstellingen

Op het programma vindt de volgende saldo neutrale wijziging plaats:

- Vanuit het Rijk is een bijdrage toegekend voor buitenruimteproject Swiego van € 1,2 mln in 2022 en € 828 in 2023. Zowel de uitgaven als de bijdragen vanuit deze subsidie-inkomsten zijn opgenomen in de begroting.

Vennootschapsbelasting reclameopbrengsten

Vanaf 2020 wordt de gemeente met terugwerkende kracht voor 2016 en verdere jaren voor een tweetal activiteiten (verhuur reclame-uitingen en veiling brandstofverkooppunten) voor vennootschapsbelasting (VpB) aangeslagen. Tegen deze aanslagen is door de gemeente Rotterdam een bezwaar ingediend. Het bezwaar is door de Rijksbelastingdienst niet gehonoreerd en voor de activiteiten veiling brandstofverkooppunten en reclame loopt een juridische procedure. Hangende de uitkomsten van de rechtsgang worden de aanslagen voor veiling brandstofverkooppunten vooruitbetaald en op de balans geparkeerd om het (verder) oplopen van belastingrente te voorkomen. De aanslagen voor verhuur reclame-uitingen en brandstofverkooppunten worden geraamd en geheel voorzien. Hiervoor wordt een voorziening getroffen teneinde de geraamde VpB-lasten te kunnen dekken.

Verschuiving middelen tussen programma's

Budgetoverheveling vanuit het programma Bestaande stad en Economische ontwikkeling naar het programma Stedelijke ontwikkeling voor een bijdrage aan o.a. het project Gebruiksvriendelijk Rotterdams Efficiënt Administratiesysteem van de Toekomst (GREAT)

Wet kwaliteitsborging

Met de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. Een van de belangrijkste wijzigingen is dat de technische uitvoering verschuift naar een private kwaliteitsborger.

Bestemmingsreserve Coulanceregeling

Er wordt een onttrekking aan de bestemmingsreserve opgevoerd van € 200. Het gaat hierbij om de overeengekomen kwijschelding uit 2021 die nog in 2022 wordt afgehandeld.

Bestemmingsreserve Groot onderhoud (MJOP)

De vanuit 2021 doorgeschoven onderhoudsmiddelen ter grootte van € 2,9 mln zijn opgenomen in de bestemmingsreserve. Deze wordt volledig ingezet in 2022 voor het doorgeschoven onderhoud.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De kosten en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. In 2022 zijn er voor € 1,2 mln meer aan lasten opgenomen die gedekt zijn uit de bestemmingsreserve. De wijzigingen betreffen:

- - €338 Swiego
- € 135 Zegenstraat
- € 157 Tarwewijk
- € 121 Toekomstperspectief Carnisse fase 3

- € 650 Apparaatskosten transformatie overige sporen
- € 243 Bewonersinitiatieven
- € 149 Proceskosten programma buitenruimte
- € 87 Fazantstraat en Capaciteit NPRZ

Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen

Er wordt een onttrekking aan de bestemmingsreserve opgevoerd van € 2,2 mln die wordt gebruikt voor de uitvoering van naar 2022 doorgeschoven asbestverwijderingswerkzaamheden.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Voor het verwerven van bedrijfspanden die bijdragen aan het herstel en verbetering van de ruimtelijke aantrekkelijkheid van Rotterdam ten behoeve van economie, leefbaarheid, human capital, cultuur en toerisme wordt de verkoopopbrengst Eneco aangewend voor de duur van 15 jaar. Tevens wordt er € 190 toegevoegd aan de reserve ten behoeve van dekking van de kapitaallasten van Gymzaal Heijplaat.

Bestemmingsreserve Steigers op zuid

De kosten en bijbehorende onttrekking aan de bestemmingsreserve is in lijn gebracht met de huidige projectbegroting.

Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden

Er worden geen kosten meer onttrokken aan de bestemmingsreserve waardoor de resterende middelen van € 4 kunnen vrijvallen.

Toezicht en handhaving voor EPBD III

Er is voor 2022 € 66 beschikbaar gesteld voor toezicht en handhaving op de eisen uit de Europese richtlijn energieprestatie van gebouwen (EPBD). De EPBD is in 2020 geïmplementeerd in de Nederlandse bouwregelgeving.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- budgetoverheveling naar programma Overhead voor bijdrage in de aanpassing en inrichting van een object aan de Laanslootseweg (€ 789 in 2022)
- indexatie (van € 0 in 2022 tot - € 1,1 mln in 2026)
- als gevolg van een uitbreiding van de eigen formatie voor toegenomen inzet op onder meer NPRZ en Fonds Vitale Kernen is voor de meebeweg systematiek (MBS) een budget naar het programma Overhead overgeheveld (€ 309 structureel vanaf 2023). De uitbreiding is binnen de begroting van het programma opgevangen
- diverse kleine technische wijzigingen (van € 201 in 2022 tot € 246 in 2026)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het doel van het programma Bestaande Stad is het realiseren van veerkrachtige wijken met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Voor deze ambitie wordt de aanpak van de woningvoorraad in de wijken op Zuid, via het NPRZ, doorgezet.

Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad die betaalbaar moet zijn betaalbaar te houden treden we op als marktmeester door opkoopbescherming toe te passen en het programma 'Goed Huren en Verhuren' door te zetten.

Bestaande Stad waakt ook over het erfgoed en beheert en ontwikkelt als rentmeester gemeentelijk (maatschappelijk) vastgoed. De verduurzaming van beide is een belangrijke opgave, die komende periode een extra investering vraagt. Het programma stuurt op de integrale ontwikkeling van de Bestaande Stad vanuit de rol van marktmeester, rentmeester en huismeester. Zo dragen we bij aan het versterken van Rotterdam als aantrekkelijke en prettige leefomgeving.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

[Omgevingsvisie Rotterdam 2040](#)

[Woonvisie 2030](#)

[Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht](#)

[Beleidskader verkoop huurwoningen](#)

[Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)

[Hoogbouwvisie 2020](#)

[Werkprogramma NPRZ Wonen 2019 -2022](#)

[NPRZ Uitvoeringsplannen](#)

[Steigers op Zuid](#)

[Programma Funderingsaanpak](#)

[Actieplan goed huren en verhuren](#)

[Programma Langer Thuis](#)

[Rotterdam Architectuurstad](#)

Vuistregels voor het bouwen ([Binnenstad](#), [Stadswijken](#), [Uitbreidingswijken](#))

[Welstandsnota | Rotterdam.nl](#)

[Monumenten | Rotterdam.nl](#)

[Kadernota Vastgoed](#)

[Grondprijsbeleid](#)

[Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed](#)

[De afzonderlijke Integrale huisvestingsplannen van de beleidsdiensten](#) (zie punt 19)

[Referentiewaarden](#)

[Duurzaamheidskompas](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- VRR
- DCMR
- Havenbedrijf Rotterdam
- RET NV
- Sportbedrijf
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 64

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Rotterdam groener maken! Dat staat hoog op de agenda. Groen is niet alleen fijn maar ook nodig. Om de stad af te koelen als het heet is, om regen op te vangen en te zorgen voor schone lucht.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Met oog voor de Rotterdammers bouwen we de komende jaren samen met alle partners aan een aantrekkelijke en duurzame stad'

Bestuur

Pagina 65

Bestuur

Het programma Bestuur gaat over college, raad en griffie, de Rotterdamse Rekenkamer en de Ombudsman.

Rotterdam wil een transparante, democratische overheid zijn, met oog voor verleden, heden en toekomst. Het openbaar bestuur is betrouwbaar en verloopt in dialoog met de Rotterdamse samenleving. De gemeenteraad is de transparante en democratisch gekozen volksvertegenwoordiging. De raad stelt kaders en controleert het college. Hierbij krijgt de raad goede ondersteuning door de griffie. De gemeenteraad benut de bevindingen van de Rekenkamer en de Ombudsman.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 66

Voortgang 2022

Voortgang College, Raad, Griffie, Rekenkamer en Ombudsman

College

In juni 2022 trad een nieuw college aan en presenteerde daarbij het coalitieakkoord 2022 – 2026 'Eén Stad'. De focus van dit akkoord ligt op de uitvoering: het gaat om een overheid “die minder vergadert, en meer doet”.

Financiële bijstellingen Bestuur (x 1.000)

€ 400

Vrijval Pensioenvoorziening ex-raadsleden

€ 400

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Raad en griffie

Digitaal vergaderen

Nu de coronamaatregelen zijn afgebouwd, vergaderen de gemeenteraad en de raadscommissies vooral in daadwerkelijke, persoonlijke aanwezigheid. In sommige gevallen vergadert de raad digitaal (technische sessies). Mocht de ontwikkeling rond het coronavirus daartoe aanleiding geven, kan de gemeenteraad besluiten weer meer digitaal te vergaderen.

Verkiezingen

Op 14, 15 en 16 maart 2022 zijn de verkiezingen voor de gemeenteraad en de wijkraden gehouden. Op 30 maart is de nieuwe gemeenteraad geïnstalleerd. Het opkomstpercentage bij de gemeenteraadsverkiezingen was historisch laag. Naar de achtergrond van de lage opkomst stelt de gemeenteraad een onderzoek in.

De nieuwe raad heeft kort voor het zomerreces 5 nieuwe raadscommissies ingesteld.

Fractiekosten

Het aantal gemeenteraadsfracties steeg van 13 naar 14. Alle raadsfracties ontvangen een vaste vergoeding. De fractiekosten voor 2022 worden opgevangen in de huidige begroting. Voor 2023 leidt dit mogelijk tot een begrotingstekort.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 67

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Effectief, integer en resultaatgericht bestuur

Het college staat voor een effectief, integer en resultaatgericht bestuur, dat open staat voor iedereen in onze stad. Bij het formuleren van beleid verplaatsen we ons in de belevingswereld van de Rotterdammer. Rotterdammers moeten invloed hebben op het beleid en op hun directe omgeving. We werken daarom goed samen met de wijkraden: zij zijn onze ogen én oren in de wijken. De wijkraden kunnen (zelf) voorstellen voorleggen aan de gemeenteraad.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 68

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Sustainable development goals dit programma bijdraagt.

Het programma Bestuur draagt bij aan de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten, en 17. Partnerschap om doelstellingen te bereiken.

Een uitgebreide toelichting staat in de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Financiën

Pagina 69

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Bestuur	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten exclusief reserves	5.903	3.283	823	818	818	818

Bijdragen rijk en medeoverheden	72	13	11	11	11	11
Overige opbrengsten derden	533	1.693	536	530	530	530
Overige baten	5.298	1.576	276	276	276	276
Lasten exclusief reserves	17.979	20.850	19.698	19.618	19.618	19.618
Apparaatslasten	9.710	11.399	11.252	11.172	11.172	11.172
Inhuur	226	177	244	244	244	244
Overige apparaatslasten	517	613	708	708	708	708
Personeel	8.967	10.609	10.300	10.220	10.220	10.220
Intern resultaat	568	597	634	634	634	634
Intern resultaat	568	597	634	634	634	634
Programmalasten	7.702	8.853	7.812	7.812	7.812	7.812
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	3.588	2.955	2.998	2.998	2.998	2.998
Kapitaallasten	35	34	0	0	0	0
Overige programmalasten	1.921	3.003	1.914	1.914	1.914	1.914
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.158	2.861	2.900	2.900	2.900	2.900
Saldo voor vpb en reserveringen	-12.076	-17.568	-18.875	-18.800	-18.800	-18.800
Saldo voor reserveringen	-12.076	-17.568	-18.875	-18.800	-18.800	-18.800
Reserves	65	276	-30	-110	-110	-110
Onttrekking reserves	193	475	100	20	20	20
Toevoeging reserves	248	199	130	130	130	130
Vrijval reserves	120	0	0	0	0	0
Saldo	-12.011	-17.292	-18.905	-18.910	-18.910	-18.910

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Bestuur	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-17.840	-17.842	-17.842	-17.842	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-17.692	-17.712	-17.712	-17.712	-17.712
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-17.292	-18.905	-18.910	-18.910	-18.910

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De reguliere baten betreffen bijdragen van de regiogemeenten voor diensten van de Rekenkamer en de Ombudsman, toegerekende rente reserves en voorzieningen. In 2022 is incidenteel € 1,3 mln vrijval vanuit de Voorziening Pensioenen Bestuurders opgenomen en € 1 mln voor verkoop van pensioenpolissen.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeelskosten. Ook zijn hier de vergoedingen voor de raadsfracties, accountantskosten en contributies aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten opgenomen.

Reserves

Jaarlijks wordt bepaald of er een bedrag wordt toegevoegd of onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn communicatie verkiezingen, B en W fonds en commissie reizen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop laat bij de baten een dalend beeld zien ten opzichte van 2022. In 2022 zijn er incidentele baten door de verkoop van pensioenpolissen en een vrijval van de Pensioenvoorziening ex-raadsleden. Deze pensioenvoorziening wordt ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. Hetzelfde geldt bij de lasten. Hier is er in 2022 een eenmalige inkoop van pensioenen bij een pensioenverzekeraar. Daarnaast is er een structurele verhoging van de lasten met € 1 mln vanuit het coalitieakkoord. Vanuit Koers van de Stad is er structureel extra budget toegekend aan de Ombudsman.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Bestuur		Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-17.692	-17.712	-17.712	-17.712	-17.712
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		400	-1.193	-1.199	-1.199	-1.199
Koers van de Stad	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Vrijval Pensioenvoorziening ex-raadsleden	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	400	0	0	0	0
Bestemmingsreserve B&W Fonds	Reserves	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Raad/Griffie	Reserves	0	0	0	0	0
Egalisatiereserve Rekenkamer	Reserves	0	0	0	0	0

Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	0	-193	-199	-199	-199
Begroting na wijzigingen		-17.292	-18.905	-18.910	-18.910	-18.910

Toelichting financiële bijstellingen

Koers van de Stad

Bij het coalitieakkoord is er met ingang van 2023 structureel € 1 mln toegekend aan de gemeenteraad voor Koers van de Stad.

Vrijval Pensioenvoorziening ex-raadsleden

De Pensioenvoorziening ex-raadsleden wordt ondergebracht bij een pensioenverzekeraar. Hierdoor is de voorziening in eigen beheer niet langer noodzakelijk. In 2022 kan hierdoor € 400 vrijvallen.

Bestemmingsreserve B&W Fonds

Voor Coronahulp aan Suriname en vluchtelingen hulp aan Gdansk wordt € 170 onttrokken aan de bestemmingsreserve. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Egalisatiereserve Raad/Griffie

Bij de eerste herziening is een onttrekking van € 190 opgevoerd om incidentele lasten te dekken. Dit blijkt achteraf binnen de lopende begroting gevonden te worden waardoor de onttrekking teruggedraaid wordt. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Egalisatiereserve Rekenkamer

Er wordt € 80 onttrokken aan de egalisatiereserve voor incidentele extra loonkosten. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn diverse technische wijzigingen opgenomen. De grootste wijzigingen zijn:

- de budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Gevolgen voor het jaar 2023 - € 178 en structureel - € 183 vanaf 2024
- overige technische bijstellingen van - € 15 met ingang van 2023 en structureel vanaf 2024 - € 16

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 70

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

College

- Het uitvoeren van besluiten en afleggen van verantwoording.
- In de uitvoering van besluiten van de gemeenteraad, en van wetten en regelgeving draagt ieder collegelid verantwoordelijkheid voor een eigen portefeuille.
- Het college krijgt bij zijn werkzaamheden ondersteuning van de gemeentelijke ambtenaren.
- Het college legt verantwoording af aan de gemeenteraad over het gevoerde beleid en neemt zijn besluiten gezamenlijk, in 'collegiaal bestuur'.

Gemeenteraad

- Goede voorbereiding van raadsbesluiten door een verbeterd en transparant bestuurlijk besluitvormingsproces.
- Controle op de gemeentelijke financiën.
- Betere ontsluiting van informatie die relevant is voor kwalitatief hoogwaardige besluitvorming.

Griffie

- Betere informatievoorziening aan de gemeenteraad, de Rotterdammers en aan bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- Uitstekende vergaderondersteuning voor de gemeenteraad.
- Betere zichtbaarheid van de gemeenteraad.
- Meer efficiënte en effectieve inrichting van werkprocessen.
- Uitzendingen van de raadsvergaderingen zijn op orde. Dat geldt ook voor voorlichting aan de media en het publiek. Waar nodig communicatietrajecten voor de gemeenteraad vormgeven.
- Ontvangst van gasten van de gemeenteraad.
- Opstellen van het programma Democratie en burgerschap, samen met scholen en jongeren.
- Op basis van de behoefte van de gemeenteraad kennis en informatie verzamelen die ondersteunend zijn voor besluitvorming.

Rekenkamer

- De Rekenkamer doet onafhankelijk onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid.
- Op grond van dit onderzoek het geven van een onafhankelijk oordeel over het functioneren van het gemeentebestuur voor de stad en haar inwoners.

- De Rekenkamer legt de uitkomsten van de onderzoeken vast in rapporten en brieven, en biedt deze aan aan de gemeenteraad, voor politieke behandeling.
- Rapporten en brieven van de Rekenkamer zijn altijd openbaar.
- De Rekenkamer kan toezicht houden, bijvoorbeeld bij de telling van de verkiezingsresultaten.
- De Rekenkamer organiseert waar nodig bijeenkomsten over bepaalde thema's.

Ombudsman

- De gemeentelijke Ombudsman is onafhankelijk en bevordert dat de gemeente luistert naar de stad, zodat de bewoners zich gehoord en gezien voelen.
- De Ombudsman is er voor burgers, en ook voor bedrijven en maatschappelijke organisaties.
- De gemeenteraad benoemt samen met de gemeenteraden van enkele omliggende gemeenten de Ombudsman voor een periode van 6 jaar.
- De Ombudsman onderzoekt en beoordeelt klachten over gemeentelijke diensten, gemeenteambtenaren en bestuurders.
- De Ombudsman probeert klachten zo veel mogelijk snel op te lossen. Als dat niet lukt, geeft hij aan de hand van de behoorlijkheidsvereisten een oordeel over het overheidsoptreden, vaak met aanbevelingen.
- Daarnaast doet de ombudsman op eigen initiatief onderzoek naar gemeentelijke afdelingen of structurele problemen binnen de gemeente.
- De Ombudsman beoordeelt, op grond van de Regeling Melding Vermoeden Misstand, in laatste instantie meldingen van Rotterdamse ambtenaren over integriteitsschendingen binnen de gemeente.
- De gemeente leert van klachten van de Rotterdammers en een goede afhandeling van klachten leidt tot herstel van vertrouwen tussen burger en overheid.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Gemeentewet](#)
- [Reglement van orde gemeenteraad](#)
- [Verordening fractieondersteuning](#)
- [Verordening rechtspositie Raads- en Commissieleden Rotterdam 2019](#)
- [Mandaatbesluit presidium en griffier](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet de volgende verbonden partijen in om het doel van het programma Bestuur te realiseren:

- Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH)

Een uitgebreide toelichting hierop staat in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Cultuur

Cultuur

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt, ook dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op de Rotterdamse scholen. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers
Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem	Doel: Aantrekkelijke, veerkrachtige stad	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

In het eerste kwartaal van 2022 kwam langzaam maar zeker een einde aan de coronacrisis. Eind maart was alles bijna zoals ervoor. De sector kwam tot leven en instellingen maakten volop programma's. Bezoekersaantallen blijven voor sommige groepen nog wat achter, de verwachting is dat 'terug naar normaal' nog wat tijd nodig heeft. Daarnaast krijgt de cultuursector zijn deel in andere ontwikkelingen, zoals de stijgende energieprijzen en huren.

Herstel en transitie na de coronacrisis

In het voorjaar van 2021 deed de Denktank New Deal Cultuur Rotterdam diverse aanbevelingen. Die waren enerzijds gericht op het overeind houden van de sector door noodsteun zo lang het nodig was. Anderzijds waren de aanbevelingen bedoeld om de cultuursector na het einde van de coronapandemie zo snel mogelijk te laten herstarten en een transitie mogelijk te maken. Het gaat om de overgang naar meer weerbaarheid, wendbaarheid en veerkracht dan voor corona. De stedelijke herstartcampagne en bijbehorend wijkenprogramma zijn afgerond. Meer informatie over het wijkenprogramma is opgenomen in de paragraaf Kunst en cultuur in de wijken.

In het najaar van 2022 komt er een werkconferentie, gevolgd door de uitwerking van de in de aanbevelingen benoemde thema's tot samenhangende 'new deals'. Er is een Denktank opgezet door de cultuursector zelf. De gemeente heeft dit initiatief omarmd en ondersteund. Voor de transitiefase heeft het college van burgemeester en wethouders ongeveer € 3 miljoen beschikbaar gesteld.

Kunst en cultuur in de wijken

De activiteiten in de gebieden hebben zwaar geleden onder de coronamaatregelen. De aanbevelingen van de Denktank New Deal Cultuur hebben geleid tot een plan om de activiteiten in de wijken snel te herstarten. Hiermee is in de loop van het eerste kwartaal 2022 een begin gemaakt, zodra de versoepeling van de coronamaatregelen dit toelieten. Om de Rotterdammers uit de wijken zo goed mogelijk te bereiken, heeft er een zogenoemd winterwijkenprogramma gedraaid met 18 shows in 16 wijken, en met een zesdelige serie 'Maak mee in je wijk' op OPEN Rotterdam. Er is een eenmalige regeling 'Cultuur Boost' geweest voor lokale initiatieven en zijn er talentenjachten georganiseerd.

Cultuurparticipatie

Om alle kinderen de kans te geven met cultuur in aanraking te komen, blijft de gemeente inzetten op cultuuronderwijs met professionele docenten op alle Rotterdamse scholen. Het streven is dat alle basisschoolleerlingen in Rotterdam in 2022 kwalitatief goede cultuureducatie krijgen. Cultuureducatie moet in toenemende mate duurzaam geborgd zijn in het Rotterdamse basisonderwijs.

In het lopende coalitieakkoord is voor cultuureducatie als indicator opgenomen dat in 2022 30% van de basisscholen een of meer niveaus gestegen is in het Rotterdamse Cultuureducatie Model. Voor 2020 was het streefcijfer 22%; dit resultaat is gehaald, ondanks de coronasituatie.

Financiële bijstellingen Beheer van de stad (x 1.000)

- € 212

CAO Jeugdtheater Hofplein	- € 875
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	€ 775
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 112
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

Film, media en bibliotheek

Op basis van de in 2019 vastgestelde Film- en Mediavisie zet de gemeente ook in 2022 in op versterking van het Rotterdamse film- en mediaklimaat. Met het oog op samenhang in het stelsel van ondersteuningsinstrumenten is 'Rotterdam Film and Media Office (RFMO)' gestart. Dit centrale aanspreekpunt is van belang voor de verdere ontwikkeling en uitvoering van het film- en mediabeleid: .

In augustus 2022 was de deadline voor het indienen van plannen voor de nieuwe vijfjarige concessieperiode van de Rotterdamse lokale omroep. Volgens de geldende procedure is de volgende stap dat de gemeenteraad een advies uitbrengt aan het Commissariaat van de Media. In februari 2023 start de nieuwe concessieperiode.

In juli 2022 is het winnende schetsontwerp van de nieuwe Centrale Bibliotheek bekendgemaakt. Het winnende ontwerpteam heeft tot midden 2023 de tijd om de schets uit te werken tot een voorlopig ontwerp. Na uitvoering van het ontwerp beschikt Rotterdam naar verwachting rond 2029 over een nieuwe Centrale Bibliotheek die klaar is voor de toekomst. De nieuwe bieb is een visitekaartje voor de stad, een huiskamer voor alle Rotterdammers en een voorbeeld voor de bibliotheekwereld. Tijdens de verbouwing, van 2025 tot en met de oplevering in 2029, krijgt de bibliotheek een tijdelijke huisvesting aan de Librijesteeg.

Musea

In de jaren 2020 en 2021 trok de coronacrisis een zware wissel op de musea. In het eerste kwartaal van 2022 zijn stap voor stap alle coronamaatregelen komen te vervallen. Dit had per 1 september nog niet geleid tot volledig

herstel van de bezoekersaantallen. In 2021 en de eerste maanden van 2022 is er noodsteun beschikbaar gesteld aan Rotterdamse culturele instellingen. De laatste ronde liep in maart 2022 af. De verwachting is dat het herstel enige tijd nodig heeft en langzaam maar zeker zal doorzetten. Vanwege de onzekerheid over de ontwikkelingen van het coronavirus is hierover echter niets met zekerheid te zeggen. In de loop van het jaar 2022 moet blijken of de ingrijpende coronamaatregelen echt tot het verleden behoren.

Museum Boijmans van Beuningen

De gemeente is eigenaar van het gebouw van Museum Boijmans van Beuningen en grotendeels eigenaar van de collectie van het museum. Het museumgebouw bevat asbest en voldoet in technisch en functioneel opzicht niet meer aan de eisen. Het museum is daarom gesloten. In december 2021 stemde de gemeenteraad in met een breed gedragen plan voor de renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. Deze renovatie voorziet in verwijdering van asbest en de noodzakelijke renovatie. Ook moet een belangrijke vernieuwing het museum meer bezoekers laten trekken. In de tweede helft van 2022 is het Voorlopig Ontwerp klaar.

Stadsmuseale functie

Op grond van het advies van de Rotterdamse Raad voor Kunst en Cultuur (RRKC) besloot de gemeenteraad in november 2020 de subsidie aan Museum Rotterdam grotendeels te beëindigen. Tevens vroeg de gemeenteraad het college een visie te ontwikkelen op een nieuwe stadsmuseale functie. Hiertoe is in 2021 een richtinggevend kader opgesteld in de vorm van het rapport 'Ook van jou!'. In december 2021 stelde de raad dit kader vast. Het kader is uitgewerkt tot een concreet plan voor een nieuw stadsmuseum, met adviezen voor governance (bestuur, taken en verantwoordelijkheden), huisvesting en programmering. De programmamaker blijft op verschillende plekken in de stad rondom de collectie tijdelijke programmering verzorgen.

Rotterdamse raad voor kunst en cultuur / Adviesfunctie

Op 31 mei 2022 heeft het college besloten de Verordening RRKC in te trekken per 1 januari 2023 en toe te werken naar een nieuw adviesmodel voor cultuur. Randvoorwaarden voor dit model zijn onder meer transparantie en onafhankelijkheid. Het nieuwe adviesmodel zal in ieder geval voorzien in:

- Cultuurplanadvies/beoordeling cultuurplanaanvragen
- Gevraagd advies
- strategische langetermijnadviezen
- adviezen op incidentele vraagstukken (beleidsthema's en concrete onderwerpen)
- Ongevraagd advies (initiatief van anderen dan college; luis-in-de-pelsfunctie)

In de zomer van 2022 is een onafhankelijk onderzoek onder een brede groep betrokkenen en experts uitgevoerd naar de wensen, behoeften en mogelijkheden. De resultaten zullen in het laatste kwartaal van 2022 leiden tot collegebesluitvorming en implementatie.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Een dynamisch cultureel klimaat

De gemeente Rotterdam wil een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij het karakter van onze stad. Wij richten het langjarig cultuurbeleid en het lopende Cultuurplan op het stimuleren van drie speerpunten: inclusie, innovatie en interconnectiviteit. We werken vanuit de overtuiging dat kunst en cultuur een belangrijke rol spelen bij het bereiken van stadsbrede doelen op het gebied van o.a. kansengelijkheid, economische ontwikkeling en goede groei van de stad. Daarbij dragen kunst en cultuur bij aan de veerkracht van de stad en haar bewoners en maken de stad aantrekkelijk voor bewoners en bezoekers.

Doel: Cultuur voor alle Rotterdammers

Doel: Een breed en aantrekkelijk cultuuraanbod voor alle Rotterdammers.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een breed en aantrekkelijk cultureel aanbod voor een divers publiek.
- Cultuur is voor alle Rotterdammers bereikbaar en toegankelijk. Alle Rotterdammers kunnen iets van hun gading vinden en kunnen meedoen.
- Voldoende en kwalitatief goede voorzieningen en passend (laagdrempelig) aanbod in Rotterdamse wijken en een evenwichtige relatie tussen de wijkgerichte en stedelijke voorzieningen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Bevorderen dat iedere Rotterdammer kunst en cultuur kan ervaren, beoefenen en beleven; cultuur is toegankelijk voor iedereen. We doen dat door het verlenen van subsidies en door een aanbod van andere faciliteiten voor culturele initiatieven, organisaties en activiteiten.
- Kansengelijkheid: met beleid op Cultuureducatie bevorderen dat alle bewoners de kans krijgen zich artistiek en cultureel te ontwikkelen. Kinderen en jongeren beschikken over de benodigde 21ste-eeuwse vaardigheden om volwaardig te kunnen deelnemen aan de Rotterdamse samenleving. We doen dat door een aanbod te ontwikkelen voor activiteiten op school en in de vrije tijd. Scholen, instellingen en wijkorganisaties spelen hierbij een belangrijke rol.
- Met een Uitvoeringsagenda Cultuur op Zuid stimuleert en faciliteert de gemeente talent op Zuid, bouwt ze aan een sterke culturele infrastructuur en zorgt ze voor passende, goede voorzieningen op Rotterdam Zuid, die bijdragen aan de veerkracht van dit gebied.

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, tot een goede balans tussen levendig en leefbaar, en tot versterking van het nationale en internationale profiel van de stad. We doen dit samen met Rotterdam Festivals en andere organisaties. [link naar evenementenbeleid](#)
- Van de structureel gesubsidieerde instellingen wordt een plan van aanpak gevraagd op de 4 p's (programma, publiek, personeel en partners) genoemd in de Code Diversiteit en Inclusie.
- Voor makers en culturele organisaties is er ondersteuning met subsidies:
 - Structurele subsidies:
 - Rotterdamse Culturele Basis
 - Cultuurplan
 - Intermediaire instellingen
 - Culturele instellingen in de gebieden
 - Lokale Omroep
 - Bibliotheek
 - Incidentele subsidies:
 - Projectsubsidies Cultuur
 - Lokale Culturele Programmering
 - Impulsregeling Cultuur
 - Pitcher Perfect
 - Cultuurcoaches
 - Lokale mediaregeling
 - Oproep Eenzaamheid
 - Evenementenfonds
- Makers en culturele organisaties krijgen daarnaast ondersteuning door inzet van andere financiering: Rotterdamse Cultuurlening en Crowdfunding.

Hoe meten we dat?

Cultuureducatie is onderdeel van de Collegetarget: Schil om de school bij het programma Onderwijs.

Doel: Evenwichtig cultureel ecosysteem

Pagina 76

Doel: Een evenwichtig cultureel ecosysteem

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?](#)

Wat willen we bereiken?

- De stad beschikt over een compleet en evenwichtig cultureel ecosysteem dat elementen binnen de culturele sector met elkaar verbindt en een stevige meerwaarde heeft voor andere sectoren.
- Een veerkrachtige en weerbare culturele sector. Innovatie is daarbij een sleutelwoord.

- Ruimte voor nieuwe makers, creatieven, kunstenaars en talenten uit de hele stad om zich optimaal te ontplooiën.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Samen met de Stichting Kunstaccommodaties Rotterdam (SKAR) werken aan voldoende en slim over de stad verspreide werk- en atelierruimten voor kunstenaars en creatieven. Dat gebeurt op basis van gemeentelijk atelier- en broedplaatsenbeleid.
- Programma's ontwikkelen die zijn gericht op transitie van de cultuursector. Dit maakt de sector weerbaarder, wendbaarder en veerkrachtiger. Innovatie en connectiviteit zijn daarbij sleutelwoorden. Ondernemerschap wordt hierbij gestimuleerd.
- Plusprogramma's uitvoeren voor innovatie binnen de sector, zoveel mogelijk gericht op mogelijkheden om vanuit de cultuur bij te dragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.
- We stellen een ruimtelijk kader culturele voorzieningen op waarop de bestaande culturele voorzieningen te zien zijn en waarop aanvullende stedelijke voorzieningen een plek krijgen die daarmee een bijdrage kunnen leveren aan het evenwichtige cultureel ecosysteem.

Doel: Aantrekkelijke, veerkrachtige stad

Pagina 77

Doel: Aantrekkelijke en veerkrachtige stad

Kunst en cultuur als onmisbare bouwstenen voor goede economische en fysieke groei en een aantrekkelijke, veerkrachtige stad.

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Dat de stad levendig én leefbaar blijft. Dit vraagt om een goede verankering van cultuur in beleidsdomeinen die een relatie hebben met de fysieke groei van de stad, zoals gebieds- en vastgoedontwikkeling.
- Een stad die aantrekkelijk is voor bewoners, bedrijven en bezoekers, zodat Rotterdam nu en op de lange termijn zowel nationaal als internationaal interessant is als werk-, woon- en verblijfplaats, en als toeristische trekpleister.
- Dat Rotterdam nationaal en internationaal zichtbaar is.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Evenementenbeleid uitvoeren dat leidt tot een aantrekkelijk aanbod voor alle Rotterdammers, een goede balans tussen levendig en leefbaar en een sterker nationaal en internationaal profiel van de stad. We doen dit samen met onder meer Rotterdam Festivals.

- Plusprogramma's uitvoeren die zijn gericht op innovatie binnen de sector, zoveel mogelijk gericht op het vanuit cultuur bijdragen aan de oplossing van maatschappelijke vraagstukken.
- Inzetten op de Rotterdamse popsector met voldoende en kwalitatief goede faciliteiten, een goede arbeidsmarktpositie en voldoende mogelijkheden voor doorstroming.
- Meerjarige architectuuragenda uitvoeren die is gericht op Rotterdamse eigenheid, een krachtige ontwerpsector, goed opdrachtgeverschap en innovatie. Er is daarbij een sterke samenhang tussen de domeinen stedelijke ontwikkeling en maatschappelijke ontwikkeling.
- Jaaragenda's voor creatieve industrie uitvoeren, met als doel de voorzieningen in deze sector te verstevigen, ontwerptalent te stimuleren en ontwerpkracht in te zetten voor maatschappelijke vraagstukken.
- Film- en mediabeleid uitvoeren door de Rotterdam Film en Media Office als aanspreekpunt. Op die manier investeert de gemeente in talentvolle makers en bindt de gemeente producenten aan de stad. De gemeente werkt hierin samen met diverse partners, waaronder de lokale omroep.
- Integraal Huisvestingsprogramma die de investeringsopgave volledig, gestructureerd en toekomstgericht in beeld brengt.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Aantal film-, tv-, en mediaproducties							
• Van Rotterdamse makers • Van Rotterdam							
Bibliotheek							
• Aantal vestigingen • Aantal leden							

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 78

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Het programma Cultuur draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 3. Goede gezondheid en welzijn, 8. Eerlijk werk en economische groei en 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Museum Boijmans van Beuningen](#)[Vernieuwing Centrale bibliotheek](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Cultuur](#)

Museum Boijmans van Beuningen

Het oorspronkelijke gebouw van Museum Boijmans Van Beuningen is ontworpen door architect Van der Steur en dateert uit 1935. Het pand is inmiddels een rijksmonument. Met de latere uitbreidingen van de architecten Bodon, Henket en Robbrecht & Daem ontstond een gebouw dat een unieke verzameling van ongeveer 150 duizend museumobjecten herbergt.

Eind 2018 is besloten tot asbestsanering en grootschalige renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen. In juli 2020 is besloten om een ambitieus renovatieplan uit te werken. Dat moest binnen de toen gestelde financiële kaders en rekening houdend met de mogelijkheid om in de toekomst stapsgewijs verdere ambities te realiseren.

Dit project valt onder de regeling risicovolle projecten.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
26.800	8.000	34.800	15.416	9.000	9.700	684	0	471

Vernieuwing Centrale bibliotheek

Het project omvat de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam als gebouw en voorziening. De bibliotheek voldoet zowel ruimtelijk, functioneel als technisch niet meer aan de gestelde eisen. De huidige huisvesting van de Centrale Bibliotheek Rotterdam (CBR) is sinds 1983 in gebruik als – drukstbezochte - culturele instelling van de stad; er zijn ruim 1,4 miljoen bezoekers per jaar. De CBR heeft de ambitie om te transformeren van 'collectie naar connectie'. De vernieuwde CBR wordt een uitnodigend platform voor ontmoeting, ontwikkeling, ontspanning, ontdekking, onderzoek en onderneming, gericht op inspiratie en beleving. Dit leidt tot meer bezoeken in de bibliotheek, laagdrempelig, inclusief en op maat gesneden voor alle maatschappelijke doelgroepen.

De voortgang van dit project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Realisatie t/m juni 2022	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
10.000	0	10.000	723	514	4.126	3.151	2.000	0	0

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Cultuur

Het [Integraal Huisvestingsplan Cultuur](#) geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande culturele voorzieningen voor 10 jaar, gerekend vanaf de start in 2021. Het huisvestingsplan geeft ook een doorkijk naar de komende 20 tot 25 jaar.

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Cultuur	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	1.399	456	406	306	306	306
Bijdragen rijk en medeoverheden	1.100	322	100	0	0	0
Overige opbrengsten derden	165	134	306	306	306	306
Overige baten	135	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	161.862	153.006	153.833	152.170	151.429	151.153
Apparaatslasten	4.263	4.496	4.533	4.529	4.517	4.505
Inhuur	127	190	190	190	190	190
Overige apparaatslasten	68	130	93	93	93	93
Personeel	4.068	4.176	4.250	4.246	4.234	4.222
Intern resultaat	-460	386	540	540	540	540
Intern resultaat	-460	386	540	540	540	540

Programmalasten	158.059	148.125	148.760	147.101	146.372	146.108
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.525	1.169	675	-190	-154	-418
Overige programmalasten	166	97	100	100	100	100
Subsidies en inkomensoverdrachten	147.368	146.859	147.986	147.192	146.426	146.426
Saldo voor vpb en reserveringen	-160.463	-152.550	-153.428	-151.864	-151.123	-150.847
Saldo voor reserveringen	-160.463	-152.550	-153.428	-151.864	-151.123	-150.847
Reserves	17.434	5.257	1.000	0	0	0
Onttrekking reserves	11.219	4.482	1.000	0	0	0
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	6.215	775	0	0	0	0
Saldo	-143.028	-147.293	-152.428	-151.864	-151.123	-150.847

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Cultuur	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-146.709	-145.760	-145.227	-142.961	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-147.081	-145.893	-145.360	-143.095	-142.838
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-147.293	-152.428	-151.864	-151.123	-150.847

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten betreffen inkomsten uit Rijksgeld, bedoeld voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid en opbrengsten uit interne verrekeningen.

Lasten

De apparaatslasten opgenomen onder dit programma bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die belast zijn met de ontwikkeling- en uitvoering van het cultuurbeleid.

Een groot deel van de programmalasten betreft het verlenen van subsidies. Jaarlijks worden subsidies toegekend aan culturele organisaties opgenomen in het Cultuurplan 2021 – 2024. Daarnaast wordt jaarlijks subsidie verleend aan de stichting Bibliotheek Rotterdam en ontvangen de organisaties die behoren tot de “Rotterdamse culture basis”, zoals theaters en musea, eveneens een jaarlijkse subsidie. Verder zijn er specifieke (subsidie)budgetten voor mediabeleid, creatieve industrie, cultuureducatie, evenementen en algemene subsidiebudgetten voor incidentele aangelegenheden.

Reserves

In de begroting 2022 zijn onttrekkingen gedaan aan de bestemmingsreserve Noodfonds, ter ondersteuning van culturele organisaties die zijn getroffen door de coronamaatregelen. Daarnaast is onttrokken aan de bestemmingsreserve Evenementenfonds voor in het jaar 2022 georganiseerde evenementen. De afwikkeling van het Eurovisie Songfestival resulteerde in 2022 in een vrijval uit deze reserve.

De begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve Evenementenfonds in 2023, betreft de organisatie van een evenement in Rotterdam Zuid.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt onder andere door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals die in het kader van de Regiodeal, en die voor specifieke eenmalige evenementen en activiteiten.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Cultuur		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-147.081	-145.893	-145.360	-143.095	-142.838
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-212	-6.534	-6.504	-8.028	-8.009
Extra middelen Cultuurplan	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	0	0	0	-2.500	-2.500
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	59	63	75	87
CAO Jeugdtheater Hofplein	Coalitieakkoord – Overig	-875	-875	-875	0	0
Bestemmingsreserve Evenementenfonds	Reserves	775	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-112	-5.718	-5.692	-5.604	-5.596
Begroting na wijzigingen		-147.293	-152.428	-151.864	-151.123	-150.847

Toelichting financiële bijstellingen

Extra middelen Cultuurplan

De in het huidige Cultuurplan (2021-2024) opgenomen intensivering, wordt gecontinueerd in de daaropvolgende jaren.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

CAO Jeugdtheater Hofplein

De wettelijk verplichte invoering van de CAO Kunsteducatie leidt voor jeugdtheater Hofplein tot hogere lasten. Hiervoor ontvangt het jeugdtheater jaarlijks een aanvullend subsidiebedrag. Het bedrag geldt voor de resterende cultuurplanperiode (2022 tot en met 2024).

Bestemmingsreserve Evenementenfonds

Voor mogelijke fiscale (BTW) consequenties bij de afwikkeling van het Eurovisie Songfestival, is in de bestemmingsreserve Evenementenfonds een bedrag van € 800 aangehouden. Nu blijkt hiervoor een lager bedrag te volstaan en kan € 675 uit de reserve vrijvallen. In de reserve is daarnaast een bedrag van € 300 aangehouden voor effectmeting, acquisitie en representatie van grootschalige evenementen in de stad. Een bedrag van € 200 blijkt hiervoor toereikend. Daardoor valt € 100 uit de reserve vrij.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen corona korte termijn

Voor uitvoering van een tweetal projecten in het kader van Rotterdam Sterker Door, wordt voor 2022 een bedrag van € 150 onttrokken aan deze bestemmingsreserve.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn de actualisatie van de budgetten vanaf het jaar 2023 naar het prijspeil 2023 (- € 5,5 mln in 2023 en - € 5,4 mln structureel vanaf 2024), nadere informatie hierover is opgenomen bij [Grondslagen](#), en diverse kleine technische wijzigingen (- € 112 in 2022, - € 204 vanaf 2023).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 81

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Met het cultuurbeleid willen wij een sterk en dynamisch cultureel klimaat realiseren dat past bij de internationale, innovatieve en diverse stad die Rotterdam is. We streven naar een cultureel aanbod dat alle Rotterdammers bereikt en verrijkt. Daarnaast is het beleid erop gericht om de kracht van kunst en cultuur in te zetten bij de opgaves die er leven in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Cultuurplan 2021-2024](#)
- [Visie Cultuur op Zuid](#)
- [Cultuureducatiebeleid](#)

- [Beleidskader Evenementen 2019](#)
- [Advies Denktank New Deal Cultuur 2021](#)
- [Film- en mediavisie 2019-2022](#)
- [Beleidsvisie Creatieve Industrie](#)
- [Architectuurbeleid](#)
- [Projectsubsidies Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [Impulsregeling Cultuur | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie pitcher perfect 010 | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie jaarlijks amateurverenigingen | Rotterdam.nl](#)
- [Subsidie Lokale Culturele Programmering | Rotterdam.nl](#)
- [Evaluatie Atelier- en broedplaatsenbeleid](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Stadsherstel
- Bibliotheek

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 82

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Ook de komende jaren zet ik mij met onverminderde energie in voor het behoud van een sterke en weerbare cultuursector. Met een divers cultuuraanbod, dicht bij de mensen in de wijken en meer cultuuronderwijs op onze Rotterdamse scholen.'

Dienstverlening

Pagina 83

Dienstverlening

De gemeente levert passende, eigentijdse en betrouwbare dienstverlening, met oog voor de menselijke maat. De manier van werken draagt bij aan herstel van het vertrouwen in de overheid. De overheidsinformatie vanuit het Stadsarchief is toegankelijk, bruikbaar en op orde. Dat levert een bijdrage aan een goed werkende democratie.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Doel: Betrokken overheid

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Doel: Goed klantcontact

Duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden
partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 84

Voortgang 2022

Meedenken, meedoen en meebeslissen

Tijdens de collegeperiode 2018 tot 2022 is hard gewerkt aan een grotere betrokkenheid en invloed van Rotterdammers op het beleid. Rotterdammers mogen verwachten dat de gemeente zichtbaar en direct aanspreekbaar is. Daarbij staan zeggenschap delen, zorgvuldig luisteren en een continue dialoog - ook digitaal - centraal.

Met het oog hierop is in maart 2020 het uitvoeringsprogramma Betrokken Stad vastgesteld. Dit programma stelt de algemene uitgangspunten vast voor de participatie. In 2022 zijn er verschillende producten (door)ontwikkeld. Voorbeelden zijn de Grote Participatie Samenvatting, workshops en trainingen voor collega's, een eerste leergang democratisch vakmanschap, de verkiezing van een Kinderburgemeester, en het opstellen van een Kinderagenda. Daarnaast is het digitale participatieplatform Mijn Rotterdam live gegaan. Dit platform is dé digitale plek waar bewoners kunnen meedenken en meebeslissen over plannen in hun wijk. Er is veel aandacht voor de kant van zowel de bezoekers als de gebruikers van Mijn Rotterdam en de voortdurende (door)ontwikkeling van de mogelijkheden.

CityLab010 is het programma dat Rotterdammers en organisaties uitnodigt om op laagdrempelige wijze hun vernieuwende droom voor de stad waar te maken. Het programma voorziet in ondersteuning aan de indieners van de plannen. Ze krijgen waar nodig coaching, verbinding met een relevant netwerk, en een startbudget tot € 100.000. In 2022 is er ruim € 3 miljoen beschikbaar voor vernieuwende ideeën. Vanaf 2023 wordt het maximumbedrag per plan teruggebracht tot € 50.000. Eind augustus waren ruim 275 plannen aangemeld die hebben geleid tot 125 aanvragen voor een startbudget. Deze plannen zijn met een advies van de ambtenaren voorgelegd aan de Stadsjury. Eind 2022 bepaalt de jury welke plannen de hoogste kwaliteit, hoogste mate van vernieuwing en grootste maatschappelijke bijdrage hebben en daarmee in aanmerking komen voor een startbudget.

De Wijk aan Zet

In Rotterdam is de 'Wijk aan Zet'. Met de komst van 39 wijkraden, na de verkiezingen van maart 2022, heeft iedere wijk een eigen vertegenwoordiging. Hierdoor ontstaat een voortdurende dialoog waarin gemeente en de wijk samen zaken bespreken die in de wijk spelen. Centraal staat de samenwerking met de wijk, de vorming van een netwerk en de organisatie van participatie. De gemeente is hierbij zichtbaar en laagdrempelig aanwezig en sluit aan op wat de wijk nodig heeft. Dit vraagt om een lerende organisatie die zich voortdurend aanpast aan de leefwereld van de Rotterdammer.

Het wijkakkoord vormt de basis van de samenwerking. In 2022 is begonnen met het ophalen van ideeën. Het is de bedoeling de wijkakkoorden in 2023 vast te stellen. De periode tot 2026 vormt dit document het uitgangspunt van de samenwerking in de wijk. De wijkraden houden toezicht op de mate en kwaliteit van participatie en adviseren de gemeente hoe zij de wijk het beste bij plannen en uitvoering kan betrekken.

Wijk aan Zet is van iedereen: bewoners, bestuurders, ondernemers, professionals en ambtenaren. Dat element komt terug in een relevant, breed gedragen collegetarget.

Aanpak Kleine Kernen

In januari 2022 ronden de gebiedscommissies van de 'kleine kernen'- Hoek van Holland, Rozenburg en Pernis - het ambitiedocument Nieuwe Buitenkansen af. Daarin staan 19 maatregelen langs vijf verbindende thema's: duurzaamheid en energietransitie, vitaliteit, aantrekkelijkheid, infrastructuur en bereikbaarheid. Met de nieuw gekozen wijk- en dorpsraden stemt het college af hoe de aanpak Kleine Kernen er verder uit gaat zien.

Financiële bijstellingen Dienstverlening (x 1.000)

- € 7.853

Menselijke maat	- € 1.793
Aanvangings- en vervolgoptbrengsten	- € 1.325
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 4.735

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Verkiezingen

In maart 2022 kozen de Rotterdammers een nieuwe gemeenteraad en voor het eerst ook de wijkraden. De gemeenteraad is geïnformeerd over het verloop van de verkiezingen, de bevindingen en de evaluatie. In de tweede helft van 2022 lopen de voorbereidingen voor de verkiezingen van Provinciale Staten en Waterschappen die gaat plaatsvinden op 15 maart 2023.

Stadsarchief

De eerste helft van 2022 stond in het teken van de Toekomstvisie 2025. Het samenwerkingsverband met het Noord-Hollands Archief en Erfgoed Leiden & Omstreken werd in mei bekrachtigd. Inmiddels heeft dit zijn eerste vruchten afgeworpen. Het Stadsarchief werkt nu aan verdergaande samenwerking met Archeologie, Monumenten en Museum Rotterdam. Die samenwerking komt tot uiting in de plannen voor de nieuwe stadsmuseale functie.

In maart 2022 startte de manifestatie '150 jaar Nieuwe Waterweg' met de opening van een fototentoonstelling van het stadsarchief in Hoek van Holland. Gedurende een half jaar vinden er in dit kader tal van activiteiten, georganiseerd door tal van partners plaats. In oktober loopt de manifestatie '150 Jaar Nieuwe Waterweg' af en start de manifestatie '150 jaar Holland-Amerika Lijn'. Hierbij is het Stadsarchief nauw betrokken.

Verder is de nieuwe publieksservice 'digitaliseren op verzoek' gelanceerd. Bezoekers kunnen hiermee gratis archiefbestanden laten digitaliseren. Bijzonder indrukwekkend in 2022 was het voorlezen in de Laurenskerk van de namen van de voorheen naamloze slachtoffers van het bombardement op 14 mei 1940. Ook dit was een initiatief van het Stadsarchief. Oud-burgemeester Opstelten beet de spits af.

Tevredenheid dienstverlening

In de vorige collegeperiode heeft de gemeente al veel ervaring opgedaan met het gebruik van klanttevredenheidsonderzoeken. Daarnaast is de gemeente gestart met het continu verbeteren van haar dienstverlening op basis van directe feedback van Rotterdammers. Hieruit is in 2022 een nieuwe visie op de koers van de gemeentelijke dienstverlening voor de komende jaren ontstaan. In deze nieuwe opgave Dienstverlening staat de mening van de Rotterdammer centraal en werkt de gemeente aan het verbeteren van de dienstverlening van buiten naar binnen. De gemeentelijke dienstverlening moet aansluiten op de behoeften van de Rotterdammers. Dat betekent betrokken en persoonlijk contact, met de menselijke maat, dicht bij de Rotterdammer en een effectief (digitaal) zaken kunnen doen met de gemeente. Met behulp van tevredenheidsonderzoeken op 4 belangrijke pijlers (algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid) monitort de gemeente continu wat Rotterdammers vinden van hun contact met de gemeente.

% van de Rotterdammers dat tevreden / ontevreden is over het contact met de gemeente op de volgende onderdelen

Realisatie 2021	T1 2022	T2 2022

Norm ontevredenheid			-4%
Realisatie ontevredenheid		7%	14%
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	86% (14%)	85% (15%)	84% (16%)

Digitalisering Burgerzakenproducten

De gemeente werkt voortdurend aan de digitalisering van burgerzakenproducten. Inwoners en ondernemers kunnen steeds meer producten en diensten 24/7 digitaal regelen en volgen. Het gaat bijvoorbeeld om het doorgeven van een verhuizing of aangifte van een voorgenomen huwelijk. Sinds februari 2022 kunnen ouders hun kind volledig digitaal laten inschrijven in de gemeente. Een afspraak is hiervoor niet meer nodig.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 85

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Wijk aan Zet

Met Wijk aan Zet krijgen Rotterdammers meer invloed op wat er gebeurt in hun wijk. Bewoners doen en denken actief mee over de (stedelijke) plannen in hun wijk en kunnen meebepalen waaraan de budgetten voor initiatieven van bewoners worden besteed. Nu de nieuwe wijkraden geïnstalleerd zijn krijgt de komende jaren ook de samenwerking in en met de wijk een andere vorm. De gekozen wijkraden stellen een wijkakkoord op. Dat akkoord is het uitgangspunt voor de samenwerking met de wijk, het wijknetwerk en de gemeente. De ambtelijke samenwerking is geborgd in het wijkmanagementteam (wijk-MT), dat monitort op de uitvoering en voortgang van het wijkakkoord en zorgt dat opgaven integraal worden opgepakt.

Voor het eind van 2023 zijn er 39 wijkhubs. Bewoners kunnen hier binnenlopen met vragen of problemen, en de gemeente en andere organisaties uit de wijk kunnen elkaar hier ontmoeten of samenwerken. De gemeente maakt het makkelijker om een financiële bijdrage aan te vragen voor ideeën en initiatieven voor de wijk. Dat realiseert de gemeente door verschillende regelingen voor bewonersinitiatieven samen te voegen. Op deze manier werkt de gemeente toe naar een sterkere samenwerking in en met de wijken. Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen

Doel: Betrokken overheid

Pagina 86

Doel: Betrokken overheid

Wat willen we bereiken?

De gemeente zet zich in om een betrouwbare en betrokken overheid te verwezenlijken voor alle Rotterdammers.

- Grotere betrokkenheid van burgers, ondernemers en instellingen bij het bepalen van het gemeentelijke beleid.
- Betere aansluiting van het gemeentelijke beleid en de gemeentelijke activiteiten bij de opgaven in de wijken. Zowel bovenstaand punt als dit punt wordt gedaan door middel van de doenvermogenstoets. We voeren een Doenvermogenstoets in om bij de totstandkoming van beleid al rekening te houden met hoe dit beleid neerslaat in de uitvoering.
- Zorgvuldige, betrouwbare en toegankelijke verkiezingen en referenda.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering geven aan [Wijk aan Zet](#)
- Uitvoering van de [Verordening Wijkraden](#), met het onderdeel 'wijkakkoorden'.
- Het organiseren van een inclusief en laagdrempelig, stadsbreed participatieaanbod.
- Regie voeren op een integrale aanpak in de wijken.
- Toegankelijke en betrouwbare verkiezingen organiseren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Collegetarget wijk aan Zet:							
Het college realiseert (in deze collegeperiode) naar het oordeel van de wijkraad 75% van de acties die opgenomen zijn in de wijkplannen				50%	65%	75%*	75%
Groei aantal actieve Rotterdammers:							
- Bewoners die stemmen - Bezoekers MijnRotterdam.nl - Bewoners welke een initiatief indient - Aantal reagerende Rotterdammers*	N.v.t.	Nulmeting	N.n.b.	Nulmeting +5% groei	Score 2023+5% groei	Score 2024+5% groei	Score 2025+5% groei
Meer Rotterdammers hebben vertrouwen in de wijkraden (voorheen deelgemeenten en bestuurscommissies) o.b.v. het Wijkprofiel eens in de twee jaar							
	Realisatie 2020: 48%	48%	48%	N.v.t.	49%	N.v.t.	50%
% Toegankelijkheid stembureaus	96%	96%	97%	96%	96%	96%	96%
Aantal wijkhubs	13	30	19	39	39	39	39

Toelichting indicatoren

Collegetarget Wijk aan zet

Aan de hand van alle behaalde acties uit de voorgangsrapportages van de jaaractieplannen van de 39 wijkraden wordt het percentage bepaald.

* peildatum 1-11-2025

Doel: Betrouwbaar stadsarchief

Pagina 87

Stadsarchief, investeren in toegankelijke (overheids-)informatie en stadsgeschiedenis

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

- Een transparante, democratische overheid met oog voor verleden, heden en toekomst van Rotterdam en de regio.
- Het historisch besef bevorderen door actief de Rotterdamse geschiedenis onder de aandacht te brengen.
- Toegang tot betrouwbare en (her)bruikbare informatie over zowel het verleden als het heden van Rotterdam en de regio.
- Bijdragen aan het democratische, culturele, economische en sociale klimaat en het nationale en internationale imago van de stad Rotterdam.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Via verschillende kanalen beschikbaar blijven stellen van bronnen, met voorrang voor het maatschappelijk debat.
- Wegwerken van achterstanden in de toegankelijkheid van archieven en collecties.
- Grootschalige digitaliseringsprojecten, zoals de digitalisering van de bouwtekeningen 1945-1995.
- Actieve verwerving van archieven en collecties die de huidige diverse Rotterdamse samenleving representeren.

Hoe meten we dat?

- Bezoekerswaardering: De tevredenheid van de bezoekers aan de studiezaal en de website wordt gemeten met behulp van de kwaliteitsmonitor van de Koninklijke Vereniging van Archivarissen in Nederland en zelf gehouden gebruikersonderzoeken. Het Stadsarchief meet de waardering eenmaal per twee jaar
- Aantal bezoeken website Stadsarchief: Gemeten wordt het aantal bezoeken aan de website. Er is sprake van een verwachte toename in verband met digitalisering, functionele en inhoudelijke verbetering website en de inzet van sociale media.
- Aantal bezoeken studiezaal: het bezoek aan de studiezaal zal naar verwachting verder afnemen naarmate het digitale aanbod groeit.
- Aantal scans digitaliseren op verzoek: met de publieksservice 'digitaliseren op verzoek' wordt tegelijkertijd gebouwd aan een online toegankelijk digitaal archief.
- Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie: de nulmeting betreft het aantal leerlingen en volwassenen dat deelnam aan activiteiten georganiseerd door het Stadsarchief in 2021.

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Bezoekerswaardering, norm 8, onderzoek 2-jaarlijks	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	8	N.v.t.	8	N.v.t.
Aantal bezoeken website Stadsarchief	N.b.*	500.000	441.957	525.000	550.000	575.000	600.000
Aantal bezoeken studiezaal	3.818	7.000	3.161	7.000	6.650	6.500	6.325
Aantal scans via digitaliseren op verzoek	N.v.t.	500.000	290.599	500.000	500.000	500.000	500.000
Aantal bereikte leerlingen en volwassenen door educatie	8.998	9.898	1.374	10.888	11.976	13.174	14.491

Doel: Goed klantcontact

Pagina 88

Doel: Goed klantcontact

[Wat willen we bereiken?](#)[Wat gaan we daarvoor doen?](#)[Hoe meten we dat?](#)[Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente met 30% gedaald ten opzichte van 2021. 'Ontevreden' is iedereen die het contact met de gemeente beoordeelt met een rapportcijfers 6 of lager.
- Rotterdammers zijn juist en volledig ingeschreven in de Basisregistratie Personen (BRP).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Uitvoering van de opgave Dienstverlening (2023-2026). Deze opgave wordt binnenkort gepresenteerd. De communicatie naar de Rotterdammers moet overzichtelijker en begrijpelijker. De gemeente blijft werken aan eenvoudige formulieren.
- De gemeente werkt aan een logische één-loketgedachte.
- De gemeente werkt gedurende deze bestuursperiode aan één gemeentelijke dienstverleningsapp.
- Voor 2025 zijn er minder én duidelijkere gemeentelijke websites.
- Verbetering van processen en beheersing van risico's Basisregistratie Personen
- Aan de hand van jaarlijkse en maandelijks controles werken aan verbeteringen voor de BRP (basisregistratie personen).

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Collegetarget tevredenheid conerndienstverlening: We willen dat aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 minder Rotterdammers ontevreden (kleiner of gelijk aan 6) zijn over hun contact met de gemeente Rotterdam. In 2025 is het percentage Rotterdammers dat ontevreden is over hun contact met de gemeente 30% gedaald ten opzichte van 2021							
Norm Ontevredenheid	- 4%			- 7%	-20%	-30%	-30%
Realisatie Ontevredenheid			14%				
Algemene tevredenheid (ontevredenheid)	86% (14%)		84% (16%)	87% (13%)	89% (11%)	90% (10%)	
De Basisregistratie Personen voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)	99,6%	99,9%	99,6%	99,6%	99,6%	99,6%	
% Van de gegevens in de 100-persoonslijst dat correct is (inhoudelijke controle)	80%	73%	80%	80%	80%	80%	

Toelichting indicatoren

De gemeente meet voortdurend de tevredenheid van burgers, ondernemers en bezoekers op de onderdelen algemene tevredenheid, tijdigheid, duidelijkheid en vriendelijkheid. De meting hiervan gebeurt met de methode Netto Promotor Score (NPS), een wereldwijd gebruikte onderzoeksmethode voor klanttevredenheid. De gemeente meet de klanttevredenheid op alle eerstelijns contactopties: website, chat, telefonie, digitale balie en de publiekslocaties voor burgerzakenproducten. De nulmeting is het gemiddelde van 2021. De realisatie 2022 is de cumulatieve realisatie t/m augustus.

Rotterdammers zijn minder ontevreden over hun contact met de gemeente

Aan het eind van de collegeperiode 2023-2026 zijn minder Rotterdammers ontevreden over hun contact met de gemeente Rotterdam. Richtpunt: een daling van 30% van het percentage ontevreden (rapportcijfer 6 of lager) Rotterdammers in 2025 ten opzichte van 2021. Basisdienstverlening op orde versterkt het vertrouwen van burgers in de overheid.

De Basisregistratie Personen (BRP) voldoet aan de wettelijke normen (technische controle)

Persoonsgegevens staan opgeslagen in de Basisregistratie Personen (BRP). Voor de manier waarop dat gebeurt zijn voorwaarden en regels. Maandelijks voert de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens een technische controle uit.

BRP: Inhoudelijke controle

Gemeenten zijn verplicht om jaarlijks de zelfevaluatie op de Basisregistratie Personen uit te voeren. Dit onderzoek bestaat uit een vragenlijst over de kwaliteit van de processen en controle op de kwaliteit van de gegevens. Jaarlijks is er een controle van 100 persoonslijsten aan de hand van brondocumenten. Minimaal 80% van de gegevens in deze 100-persoonslijsten moet goed zijn.

Voor de collegeperiode 2023-2026 zijn er een aantal verbeteracties in gang gezet waaronder het invoeren van een vier-ogen-principe bij de verwerking van aktes in de BRP, trainingen voor medewerkers en inhoudelijke controles bij de Stadswinkel Centrum.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 89

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Dienstverlening draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling: 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 90

Projecten

Financiën

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Dienstverlening	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	10.055	11.823	10.291	14.742	15.118	16.369
Bijdragen rijk en medeoverheden	439	294	250	250	250	250
Overige opbrengsten derden	9.616	11.529	10.041	14.492	14.868	16.119
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	73.876	89.410	77.047	76.851	76.757	78.068
Apparaatslasten	45.224	50.708	48.668	50.435	50.470	51.291
Inhuur	1.238	1.109	845	1.183	1.198	1.178
Overige apparaatslasten	1.203	1.462	1.336	1.336	1.335	1.335
Personeel	42.783	48.136	46.487	47.917	47.937	48.778
Intern resultaat	3.667	1.645	1.231	1.236	1.243	1.243
Intern resultaat	3.667	1.645	1.231	1.236	1.243	1.243
Programmalasten	24.986	37.057	27.149	25.180	25.044	25.535
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	16.769	28.923	18.790	19.513	19.438	19.599
Kapitaallasten	102	91	166	292	233	564
Overige programmalasten	6	-145	-111	-91	-93	-94
Subsidies en inkomensoverdrachten	8.109	8.189	8.303	5.466	5.466	5.466
Saldo voor vpb en reserveringen	-63.822	-77.587	-66.756	-62.109	-61.640	-61.700
Saldo voor reserveringen	-63.822	-77.587	-66.756	-62.109	-61.640	-61.700

Reserves	1.021	2.822	-1.243	-757	-1.446	-1.446
Onttrekking reserves	2.864	4.313	200	0	0	0
Toevoeging reserves	1.844	1.491	1.443	1.446	1.446	1.446
Vrijval reserves	0	0	0	689	0	0
Saldo	-62.801	-74.765	-67.999	-62.866	-63.085	-63.145

Vergelijk saldo

x

Vergelijking begrotingssaldi Dienstverlening	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-63.360	-60.343	-56.057	-56.688	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-66.912	-61.894	-57.610	-58.255	-58.226
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-74.765	-67.999	-62.866	-63.085	-63.145

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan vooral uit de opbrengsten leges publiekszaken en leges dienstverlening stadsarchief.

Lasten

De lasten bestaan voor het grootste deel uit personeelskosten, de vergoedingen aan de leden van de wijkraden en hun (vice-) voorzitters, de overige implementatiekosten van het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet, het budget voor bewonersinitiatieven, het organiseren van de verkiezingen en het programma Menselijke Maat.

Reserves

Jaarlijks wordt bepaald of een bedrag wordt toegevoegd of onttrokken aan de diverse bestemmingsreserves. De huidige bestemmingsreserves zijn Achterstanden Stadsarchief, Citylab, Compensatie Joodse Gemeenschap in Rotterdam, Menselijke Maat en Verkiezingen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop laat omtrent de baten een stijgend beeld zien van € 10 mln in 2023 tot € 16 mln in 2026. De stijging wordt grotendeels veroorzaakt door de verwachte piek in vraag naar verlengingen van reisdocumenten vanaf 2024. Deze piek wordt veroorzaakt doordat in 2014 de geldigheidsduur van paspoorten is verlengd van 5 naar 10 jaar. De lasten laten een stabiel beeld zien van € 77 mln in 2023 tot 77,7 mln in 2026. Met uitzondering van 2024 laten de reserves een stabiel beeld zien van € 1,2 mln in 2023 tot € 1,5 mln in 2026. De daling in 2024 wordt veroorzaakt door het collegebesluit in 2021 om te stoppen met Citylab. Als gevolg van dit besluit valt de reserve in 2024 eenmalig met € 0,7 mln vrij. In het huidig coalitieakkoord 2022 is besloten om Citylab in gewijzigde vorm te continueren.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Dienstverlening		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-66.912	-61.894	-57.610	-58.255	-58.226
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-7.853	-6.105	-5.256	-4.830	-4.920
Citylab	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	-600	-1.000	-1.000	-1.000
Menselijke maat	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	-1.793	-1.646	-1.508	-1.527	-1.527
Minder websites en 1 app	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	0	-350	0	0
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	151	161	191	220
Stadsarchief	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	0	-781	-781	-781
Centraliseren dienstverlening en klantsignalen	Coalitieakkoord – Overig	0	600	1.290	1.290	1.290
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-2.002	-218	-220	-223	-223
Kasschuif Opleidingsprogramma Wijk aan Zet	Kasschuiven	375	-250	-125	0	0
Aanmanings- en vervolgingsopbrengsten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.325	-556	-556	-556	-556
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-16	101	100	41	12
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-200	-200	-200	-200
Hogere baten leges publiekszaken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	1.422	248	4.698	5.074	6.325
Hogere lasten leges publiekszaken	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.422	-292	-4.160	-4.496	-5.666
Claim 10%-regeling bewonersinitiatieven	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	-553	0	0	0	0
Opbrengsten externe detachering	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Compensatie Joodse gemeenschap in Rotterdam	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Subsidie gebiedscommissie	Reserves	0	0	0	0	0
Centrale stemopneming	Taakmutaties	-40	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-2.499	-3.441	-2.606	-2.643	-2.813
Begroting na wijzigingen		-74.765	-67.999	-62.866	-63.085	-63.145

Toelichting financiële bijstellingen

Citylab

Citylab is een ondersteuningsprogramma voor initiatiefnemers die aan hun 'droom' voor Rotterdam willen werken. De Gemeente Rotterdam biedt initiatiefnemers de kans om hun initiatief voor de stad waar te maken. Het programma biedt hulp in de vorm van kennis, coaching en een netwerk. Voor de continuering van Citylab in gewijzigde vorm, is vanuit het coalitieakkoord voor 2023 € 0,6 mln beschikbaar gesteld en voor de jaren erna € 1 mln per jaar.

Menselijke maat

Het programma Menselijke Maat beoogt een verandering van de manier waarop de gemeentelijke ambtenaren naar de kern van het werk kijken. De behoeften van burgers en ondernemers krijgen een meer centrale positie in het uitgangspunt van hoe we als gemeente Rotterdam werken. Vanuit het coalitieakkoord is voor 2022 € 1,8 mln toegekend. De jaren erna daalt de jaarlijkse bijdrage tot € 1,5 mln in 2026.

Minder websites en 1 app

In het coalitieakkoord is als doelstelling opgenomen dat de communicatie naar de Rotterdammer overzichtelijker en begrijpelijker wordt. Ter ondersteuning hiervan wordt één gemeentelijke dienstverleningsapp gebouwd. Vanuit het coalitieakkoord wordt hiervoor in 2024 € 350 budget toegekend. Daarnaast is de doelstelling om vóór 2025 minder én duidelijkere gemeentelijke websites te hebben. De hierbij te realiseren besparingen zijn bij het programma Overhead opgenomen.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop. Het effect op het programma Dienstverlening is voor 2023 € 151 oplopend tot € 220 in 2026.

Stadsarchief

Voor het goed, geordend en in toegankelijke staat bewaren van de archieven is vanuit het coalitieakkoord voor het jaar 2024 en verder € 1,0 mln per jaar beschikbaar gesteld. Een bedrag van € 0,2 mln is overgeheveld naar programma Overhead. Het restant van € 0,8 mln is ter dekking van de extra arbeidskosten. |

Centraliseren dienstverlening en klantsignalen

In het coalitieakkoord is een aantal maatregelen genomen die concernbreed een efficiencyverbetering van de dienstverlening beogen. Dit betreft de inrichting van de 1ste lijns dienstverlening via de balies en het analyseren van klantsignalen als instrument voor continue verbetering van de dienstverlening. Dit leidt tot een taakstelling voor 2023 van € 0,6 mln oplopend tot € 1,3 mln in 2026.

Gemeentefondsmutaties

Vanwege corona heeft het Rijk de extra kosten die zijn gemaakt bij het organiseren van de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022 voor € 1,8 mln gecompenseerd. Daarnaast is voor het programma Menselijke Maat vanuit het gemeentefonds voor de jaren 2022 en verder € 0,2 mln beschikbaar gesteld om het systeem leren in de gemeente vorm te geven en om de lessen uit de stedelijke vernieuwingsgebieden in de eigen gemeente te kunnen invoeren.

Kasschuif Opleidingsprogramma Wijk aan Zet

Het opleidingsprogramma voor het nieuwe bestuursmodel Wijk aan Zet heeft door diverse oorzaken vertraging opgelopen. De kosten worden deels in 2023 en deels in 2024 verwacht. Voor 2022 betekent dit een lastenverlaging van € 375, voor 2023 een lastenverhoging van € 250 en 2024 € 125.

Aanmanings- en vervolgingsopbrengsten

De toename van de aanmanings- en vervolgingsopbrengsten hangt samen met een toename in de te verrichten werkzaamheden hiervoor. Zo leidt het opleggen van aanmaningen en dwangbevelen tot meer personeelskosten vanwege de extra benodigde capaciteit en meer telefoniekosten, omdat meer naar 14010 gebeld wordt;. Een deel van het budget € 0,6 mln wordt in 2022 gebruikt als kwaliteitsimpuls bij de frontoffice van Burgerzaken en Belastingen om de dienstverlening inzake de verschillende belastingproducten te verbeteren. Voor het programma dienstverlening zijn de verwachte lasten voor 2022 in totaal € 1,3 mln hoger en voor 2023 en volgend € 0,6 mln. Deze kosten worden gedekt door de hogere opbrengsten voor aanmaningen en vervolgingen uit het programma Belastingen.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten, alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is structureel € 200 lastenbudget vanaf 2023 overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Hogere baten leges publiekszaken

De begroting van de verwachte opbrengsten is voor de jaren 2022 t/m 2026 naar huidige (landelijke) inzichten van de verwachte ontwikkeling van de vraag naar legesproducten bijgesteld. Door het verlengen van de geldigheidsduur van paspoorten, voor personen vanaf 18 jaar van 5 jaar naar 10 jaar in 2014, stijgt de verwachte vraag vanaf 2024 flink. De baten zijn hoger bijgesteld van € 1,4 mln in 2022 tot € 6,3 mln in 2026.

Hogere lasten leges publiekszaken

Met de hogere verwachte vraag naar legesproducten hangen ook extra lasten samen. Dit betreft enerzijds personele kosten vanwege de inzet van extra capaciteit om (tijdig) aan de vraag te voldoen. Anderzijds zijn er hogere legesafrachten aan het Rijk. De lasten zijn opgehoogd met € 1,4 mln in 2022 tot € 5,7 mln in 2026.

Claim 10%-regeling bewonersinitiatieven

Het budget voor bewonersinitiatieven is in 2021 niet volledig besteed als gevolg van de coronamaatregelen. Conform afspraak met de raad is besloten dat tot 10% van het oorspronkelijke budget van de bestuurscommissies wordt meegenomen naar het eerstvolgende jaar, indien en voor zover er sprake is van onderbesteding. In 2022 is € 553 toegevoegd aan het budget.

Opbrengsten externe detachering

Vanwege een externe detachering van een medewerker zijn de baten en personeelslasten in 2022 met € 34

verhoogd.

Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief

Ter dekking van de kosten voor het wegwerken van achterstanden in onderhoud en verbetering van de opslag van archiefbestanden welke bijdraagt aan het behoud van de historische waarden van Rotterdam wordt in 2022 € 75 onttrokken aan deze bestemmingsreserve. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Compensatie Joodse gemeenschap in Rotterdam

Voor de compensatie van de Joodse gemeenschap in Rotterdam wordt in 2022 € 2 mln onttrokken aan de bestemmingsreserve. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein

Ter dekking van de uitgaven Bospolder-Tussendijken wordt in 2022 € 95 onttrokken en € 50 gedoteerd aan de bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein. Dit betreffen beide saldo neutrale boekingen.

Bestemmingsreserve Subsidie gebiedscommissie

In 2021 heeft de gebiedscommissie Kralingen Crooswijk een subsidie toegekend aan Stichting Cult North. De uitbetaling heeft plaats gevonden in 2022. Ter dekking van deze uitgave is € 25 onttrokken aan de bestemmingsreserve Subsidie gebiedscommissie. Dit betreft een saldo neutrale boeking.

Centrale stemopneming

Voor het deelnemen aan het experiment centrale stemopneming bij de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2022, heeft de gemeente Rotterdam voor de hogere kosten een bijdrage ontvangen van het Rijk van € 40.

Technische wijzigingen

In het programma Dienstverlening zijn diverse technische wijzigingen opgenomen, de grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Gevolgen voor het jaar 2023 - € 2,3 mln dalend tot - € 2,1 mln in 2026;
- Implementatie Wijk aan Zet 2022 - € 3,2 mln dalend tot - € 0,8 mln in 2026;
- Overheveling budget voor standaardbeveiliging naar programma Overhead in 2022 € 0,8 mln;
- Diverse organisatieopgaven en taakstellingen 2022 € 0,3 mln oplopend tot € 0,4 mln in 2026;
- Overige technische bijstellingen in alle jaren - € 0,3 mln.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 92

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Omschrijving programmaBeleidskaders, monitoren en regelgevingVerbonden partijen die bijdragen aan het programma

Omschrijving programma

De gemeente biedt dienstverlening aan Rotterdamse burgers en ondernemers. Dat doet ze via diverse frontoffice-kanalen: fysiek (via locaties), telefonisch (via 14010), digitaal (via Rotterdam.nl) en schriftelijk. Kortom, we leveren passende dienstverlening voor elke Rotterdammer. De gemeente regisseert een eenvoudige en duidelijke dienstverlening volgens het Programma Dienstverlening 2019-2022. Er komt een opvolger van dit programma: de opgave #010incontact. Hierin staat de mening van de Rotterdammer centraal en werkt de gemeente aan het verbeteren van de dienstverlening van buiten naar binnen.

Het beheer van de basisregistratie personen (BRP) en het organiseren van verkiezingen en referenda maken ook onderdeel uit van Dienstverlening.

Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Deze doelstellingen zijn alle drie gekoppeld aan de programmadoelstelling: Rotterdam wil voor zijn inwoners een transparante, democratische overheid zijn met oog voor verleden, heden en toekomst.

Het doel van verwerving van particuliere archieven en collecties is om een representatief beeld te kunnen bieden van de geschiedenis van de stad Rotterdam, nu en in de toekomst. De afgelopen decennia is de samenstelling van de bevolking van Rotterdam sterk veranderd. Dit moet zich ook gaan vertalen in de collectie. Dit doet eveneens recht aan de toenemende aandacht voor diversiteit en de herkomst en geschiedenis van migranten in de stad.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Programma-Dienstverlening-2019-2022.pdf \(rotterdam.nl\)](#), het Programma Dienstverlening 2023-2026 '010incontact' (wordt in het najaar 2022 aan de raad ter vaststelling aangeboden)
- [Raadsbesluit Wijk aan Zet](#)
- [Implementatieplan Wijk aan Zet](#)
- [Verordening op de Wijkraden](#)
- [Archiefwet](#)
- [Kieswet](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- MultiDiensten Rotterdam B.V.
- Dimpa

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Aan de slag in de wijk, dichtbij en samen met Rotterdammers.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als plaatsvervangend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

'We werken aan een gemeente die er is om Rotterdammers altijd slim en snel van dienst te zijn.'

Economische ontwikkeling

Pagina 94

Economische ontwikkeling

Het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling gaat over het 'verdienvermogen' van Rotterdam. Waarmee verdienen onze bedrijven en ondernemers hun geld en waar kunnen Rotterdammers aan het werk? Het programma zorgt voor de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Doel: Toekomstbestendig en
innovatief ondernemerschap

Voortgang 2022

Pagina 95

Voortgang 2022

Economische ontwikkelingen

Het jaar 2022 kent vele economische onzekerheden. Het terugdraaien van de coronabeperkingen biedt ondernemers weliswaar mogelijkheden, maar een deel van de ondernemers kampt nog met een grote schuldenlast uit het 'coronatijdperk'. Het vooruitzicht van de pandemie voor de komende winter is onduidelijk.

De geopolitieke situatie in de wereld betekent veel voor de Rotterdamse bedrijven. De oorlog in Oekraïne treft belangrijke sectoren door hoge energieprijzen, dreigende gas- en olietekorten, grondstoffenschaarste en lange levertijden. De economische sancties tegen Rusland leidt tot het wegvallen van het Russische marktaandeel in de haven. Dat is vooral merkbaar in de containermarkt. In het opvangen van het verloren marktaandeel liggen er kansen door de positie van de haven in de LNG-markt (vloeibaar gas). De huidige politieke ontwikkelingen zorgen ook voor een druk op de energietransitie in de haven.

De arbeidsmarkt laat steeds scherper het tekort aan personeel zien. Dit beperkt zich niet meer tot technisch geschoold personeel, maar raakt nu alle sectoren. Deze ontwikkelingen vragen van bedrijven om scherpe keuzes te maken en hebben impact op de ontwikkeling van de Rotterdamse economie.

Het samenvallen van de macro-economische ontwikkelingen zorgt voor hoge inflatie en rentestijgingen. Die belemmeren bedrijven in hun groei en weerhouden ondernemers ervan te investeren in toekomstbestendigheid. Wereldwijd leidden de coronamaatregelen ertoe dat bedrijven hun internationale activiteiten niet snel op gang konden brengen. Dat verminderde de mogelijkheden om bedrijven actief aan te trekken, bijvoorbeeld door deelname aan internationale beurzen en andere internationale contacten. De markt voor dergelijke beurzen en congressen blijft nog onzeker. Nu de coronamaatregelen zijn opgeheven, zijn er kansen voor een opleving in deze markt.

De gemeente volgt de ontwikkelingen nauwgezet en heeft in 2022 een aantal extra maatregelen genomen om in te spelen op deze ontwikkelingen:

- Informeren en faciliteren van ondernemers in Rotterdam: dit gaat in 2022 en 2023 onverminderd door. COVID-19 leidde tot minder relatie-events voor ondernemers dan voorheen. In de herfst van 2022 organiseren de gemeentelijke bedrijfscontactfunctionarissen een duurzaamheidsevent voor ondernemers op bedrijfsterreinen
- Onderzoek hoe de gemeente in haar dienstverlening de positieve aspecten kan vasthouden van het gemeentelijke coronaloket tijdens de uitbraak van COVID-19
- Nieuwe subsidieregeling 'Aantrekkelijke winkelgebieden': het college stelt extra geld beschikbaar dat ondernemerscollectieven kunnen inzetten om het eigen winkelgebied te profileren. Deze regeling loopt naast de subsidie voor ondernemersinitiatieven;

Het wegvallen van verschillende incidentele budgetten in de economiebegroting van 2023 en verder betekent dat in de komende jaren programma's en/of subsidies niet doorgezet kunnen worden. Om belanghebbenden hierover tijdig te informeren, voeren we in de zomer en najaar 2022 gesprekken met de betrokken partners in de stad waarmee de bestaande subsidierelatie niet verlengd wordt. Binnen het programma worden er keuzes gemaakt om invulling te geven aan het nieuwe coalitieakkoord 'Eén Stad'

Als uitwerking van de motie Ondernemend Rotterdam wordt er in het najaar van 2022 gewerkt aan een actieprogramma Mkb en ondernemerschap.

Financiële bijstellingen Economische ontwikkeling (x 1.000)

€ 3.075

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

€ 3.075

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 96

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Rotterdamse ondernemers

De Rotterdamse ondernemers zijn van grote waarde voor de stad en de Rotterdamse economie. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio.

Er zijn op dit moment nog steeds veel onzekerheden voor de Rotterdamse ondernemers. Hoewel het terugdraaien van de verschillende beperkingen vanwege de coronapandemie weer mogelijkheden voor ondernemers biedt, zorgt de nasleep van deze pandemie voor een grote schuldenlast bij een deel van de Rotterdamse ondernemers. Ook blijft het vooruitzicht van de coronapandemie de komende winter onduidelijk en de geopolitieke situatie in de

wereld heeft veel impact op Rotterdamse bedrijven. De oorlog in Oekraïne treft belangrijke sectoren door hoge energieprijzen, dreigende gas- en olietekorten, grondstoffenschaarste en lange levertijden. Dit zorgt voor hoge inflatie en rentestijgingen die bedrijven in hun groei belemmeren en ondernemers ervan weerhouden te investeren in verdere toekomstbestendigheid. Wij blijven de ontwikkelingen en de gevolgen die dat heeft voor de Rotterdamse economie actief volgen en gaan over tot actie indien dit nodig is.

Focus in de komende periode ligt op het opstellen en uitvoering geven aan een actieprogramma mkb en ondernemerschap dat zich richt op de doelgroepen bestaand, startend en (snel)groeiend mkb. Met het programma willen we bereiken dat ondernemers optimale gemeentelijke dienstverlening ervaren door minder regels en bureaucratie en het hanteren van een 'ja, mits-houding'. Het succesvolle (corona) loket waar ondernemers snel geholpen worden en die maatwerk levert ontwikkelen we door. Ook gaan we het bestaande MKB ondersteunen in hun proces naar een toekomstbestendig bedrijfsmodel en faciliteren we dat innovatieve en startende groeiende mkb'ers zich optimaal kunnen ontwikkelen.

Gelet op de terugval van 30% in middelen voor het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling in de komende jaren is het noodzakelijk om financieel ruimte te maken om ambities ten aanzien van het mkb tot uitvoering te brengen. Dit betekent dat een aantal bestaande programma's en samenwerkingsverbanden gedeeltelijk worden afgebouwd of helemaal gestopt.

Ook verwachten we dat bedrijven die dat kunnen meedoen en mee investeren in de stad. Bij de uitvoering zetten we waar mogelijk in op co-financiering door externe partijen.

Transformatie winkelstraten, versterking horeca en spreiding van toerisme

De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebieden. Dit doen we in samenwerking met winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast. In de komende vier jaar starten we een gezamenlijke aanpak in minimaal 25 winkelgebieden.

We realiseren aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor de bezoekers en de marktvergunninghouders. Dat doen we door het stimuleren van nieuwe producten en leegstand op de markten tegen te gaan. We streven naar een hogere bezettingsgraad van de warenmarkten.

We geven ook waar mogelijk meer ruimte aan de horecasector. Denk aan uitbreiding van terrassen, het verkennen van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. We stellen gezamenlijk met partijen in de stad een uitvoeringsplan horeca op.

We stimuleren daarnaast de spreiding van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad.

Klimaatneutraal en circulair haven industrieel complex

De gemeente zet in op de transformatie naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex voort door onder meer het opbouwen van een cluster van bedrijven in de waterstofmaakindustrie, ondersteunen van projecten op het gebied van energiebesparing in de industrie, versnelling van de vergunningverlening (Versnellingshuis), en het sturen op de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken. Op het gebied van walstroom realiseren we in de periode tot en met 2026 walstroomaansluiting aan publieke kades in de stad en leggen we met het Havenbedrijf afspraken vast voor de realisatie van walstroom voor de zeevaart.

Ruimte voor bedrijvigheid

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte door bedrijvigheid toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie en voorzieningen. Om goede groei te kunnen realiseren in de stad hebben we als doelstelling om de omvang m² bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau gelijk te laten blijven én met een op te stellen actieplan zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Aantrekken van congressen en bedrijven

We versterken de internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen door actief zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Dit doen we in samenwerking met de branche en Rotterdam Partners.

We zetten ons daarnaast in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de benodigde verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. In de komende vier jaar willen we een miljard aan investeringen uitlokken in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers.

Doel: Toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Pagina 97

Doel: Ondersteuning van het mkb naar toekomstbestendig en innovatief ondernemerschap

Ondernemers zijn van grote waarde voor Rotterdam. Ze dragen bij aan een duurzame en aantrekkelijke stad en haven, en zorgen voor banen voor de inwoners van Rotterdam en de regio. Het moet voor alle bedrijven en ondernemers - groot en klein, nieuw en bestaand - mogelijk zijn om zich succesvol voor te bereiden op de toekomst. Daarom laat het programma Economische ontwikkeling het brede mkb zich meebewegen naar een schoon, innovatief en circulair ondernemerschap.

[Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat wil de gemeente bereiken?

- Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening.
- Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij het invoeren van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen
- De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen.

Wat gaan we daarvoor doen?

Aansluitend op de aangenomen motie Ondernemend Rotterdam krijgen zowel het bestaande midden- en kleinbedrijf (mkb) als startende en groeiende bedrijven ondersteuning om zich voor te bereiden op de toekomst. Hiervoor komt er het actieprogramma Mkb & Ondernemerschap. – waarvoor we in de begroting 2023 financiële ruimte reserveren – en waarmee we ondernemers helpen hun bedrijfsvoering te vernieuwen zodat zij (ook) in de toekomst succesvol kunnen ondernemen.

Ondernemers ervaren optimale gemeentelijke dienstverlening

- De gemeente verbetert de dienstverlening door verdere ontwikkeling van het platform Ondernemen010 (website, nieuwsbrief en social media-kanalen). We versterken de samenwerking in winkelstraten en bedrijventerreinen door inzet van bedrijfscontactfunctionarissen en accountmanagers. De gemeente verbetert de informatievoorziening en organiseert netwerkbijeenkomsten.
- De gemeente zet in op minder regels en bureaucratie en een 'ja, mits-houding'. Het succesvolle bestaande coronaloket krijgt een nieuwe vorm waarbij een gemeentelijk expertteam snel handelt, integraal afweegt in de geest van regelgeving, en maatwerk levert in de facilitering van ondernemers.
- Gemeentelijke plannen worden in de conceptfase via de MKB-toets nader onderzocht op impact op het ondernemersklimaat en waar nodig bijgesteld.
- De gemeente versterkt de wijkeconomie door goede aansluiting bij de gebiedsgerichte vragen, kansen en mogelijkheden. En we intensiveren de samenwerking met de gebiedsorganisatie op het gebied van de wijkeconomie.

Bestaande mkb'ers krijgen ondersteuning bij de invoering van toekomstgerichte bedrijfsvoering en productieprocessen in het mkb

- De gemeente ondersteunt bedrijven om toekomstbestendig te ondernemen, zodat ze bijdragen aan een schone, innovatieve, digitale en circulaire economie. Dit gebeurt door de organisatie van activiteiten voor en door ondernemers met als doel ondernemers te informeren, inspireren en activeren.
- De gemeente zet de subsidie voor initiatieven van ondernemerscollectieven op bedrijfsterreinen en in winkelgebieden voort.

De gemeente faciliteert innovatieve startende en groeiende ondernemers in het mkb zodat ze zich sterk kunnen ontwikkelen

- De gemeente ondersteunt innovatieve, startende en groeiende bedrijven bij de financiering, het vinden van talent en aanboren van nieuwe markten. Dit gebeurt met verschillende partners en netwerken in de stad.
- De gemeente investeert in fondsen, zoals IQCapital, UNIIQ, het Energietransitiefonds Rotterdam (uitvoering door InnovationQuarter) en ICOS Cleantech Fund. Bedrijven kunnen bij deze fondsen financiering aanvragen voor de ontwikkeling van vernieuwende producten en diensten die werkgelegenheid voor Rotterdammers creëren.
- De gemeente helpt ondernemers – waaronder uit het mkb - om gebruik te maken van Europese fondsen voor vernieuwing, digitalisering en verduurzaming, met als voorbeelden Kansen voor West (ca. 30 miljoen) en het Just Transition Fund (ca. 60 miljoen). Voor Kansen voor west zijn wij ook de managementautoriteit.
- De gemeente voert gesprekken met regiopartners en het Rijk om het mkb te betrekken bij projecten van het Nationaal Groeifonds
- We zetten de activiteiten van Chief Digital Office voort om digitalisering in de stad te ondersteunen. Inzet van het CDO-office is de stad voor te bereiden op en voorop te lopen in de digitale transformatie. Belangrijke opgaven zijn educatie, armoede en participatie. Het budget voor de CDO zal vanaf 2023 ingezet worden voor de verdere ontwikkeling van digitale inclusie. Dat plan zullen we voor het einde van 2022 ter vaststelling voorleggen aan de raad waarna in de Voorjaarsnota een voorstel voor verschuiving naar het programma waar digitale inclusie het best tot zijn recht komt zal plaatsvinden.
- Kansen benutten van de digitale economie door koplopers te faciliteren en het mkb te helpen mee te komen in de toenemende digitalisering. Ook biedt de gemeente ondersteuning bij de aanleg van een excellente digitale infrastructuur.

Hoe meten we dat?

Op basis van het op te stellen actieprogramma Mkb en Ondernemerschap komt er een concrete indicator op het aantal ondernemers in het mkb dat per jaar een vorm van ondersteuning heeft gehad. Op basis van een nulmeting komt er ook een indicator op de klanttevredenheid van ondernemers over de gemeentelijke dienstverlening.

Doel: Excellent ondernemersklimaat

Pagina 98

Doel: Ontwikkeling van een excellent ondernemers- en investeringsklimaat

Rotterdam richt zich op de onderdelen van de economie waarin Rotterdam (internationaal en nationaal) een onderscheidende positie heeft of kan innemen en die bijdragen aan de verandering van de economie. Het gaat om de verandering naar een klimaatneutraal en circulair haven-industrieel complex, invoering van de waterstofeconomie, een sterk Life Science & Health-cluster en de circulaire economie

Daarnaast is de inzet gericht op het aantrekken van bedrijven, investeerders, congressen, zakelijke en toeristische bezoekers en talent om het investerings- en ondernemersklimaat in de stad te versterken.

Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat wil de gemeente bereiken?

- Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren
- Versterking en spreiding van toerisme, horeca en hotels in de stad
- Versterken van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent
- Faciliteren circulaire economie en energietransitie in stad en haven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Een sterk ondernemersklimaat bevorderen door de inzet op de economische ontwikkeling van kansrijke sectoren

- De gemeente zet in op de opgaven voor de haven en de maritieme economie door de vorming van een coalitie die moet zorgen voor voldoende arbeidskrachten. Verder is de inzet gericht op een sterkere internationale concurrentiepositie van de duurzame maritieme economie door bedrijven ruimte te bieden om aan innovatie te werken. Ook profileren we Rotterdam als leidend duurzame maritieme stad in Europa samen met Rotterdam Partners en InnovationQuarter. Verder brengen we partijen in de regio bij elkaar voor maritieme samenwerking
- De gemeente versterkt het Life Science & Health innovatie- en vestigingsklimaat door netwerkactiviteiten die partijen verbinden, door mee te sturen op een gezamenlijke eenduidige nationale en internationale profilering van de sector en door steun aan de ontwikkeling van de Erasmus MC Campus.

Versterking en spreiding van toerisme, hotels en horeca in de stad

- De gemeente geeft waar mogelijk meer ruimte voor de horecasector in de vorm van uitbreiding van terrassen, verkenning van nieuwe locaties voor nachthoreca en een goede mix van horeca en woningen. We stellen gezamenlijk met partijen in de stad een uitvoeringsplan horeca op
- De gemeente stimuleert de spreiding van bezoekers door samen met ondernemers en bewoners verder te bouwen aan de identiteit en het aanbod van de stad. Die identiteit en dat aanbod brengt de gemeente samen met Rotterdam Partners voor het voetlicht. Daarnaast zetten we in op een spreiding van hotels en andere horeca, zodat de stad in zijn geheel aantrekkelijker wordt voor Rotterdammers, bezoekers en ondernemers

- De gemeente faciliteert toeristische marktinitiatieven die bijdragen aan vernieuwing - en waar nodig herstel - van de aantrekkingskracht van de stad en de ontwikkeling van aantrekkelijke gebieden en wijken
- De gemeente werkt aan een toeristische sector die klaar is voor de toekomst, Dat doen we door bezoekers bewust te maken van de mogelijkheden van duurzaam vervoer, zoals trein en ander openbaar vervoer, deelfietsen en zo meer. De gemeente werkt met de sector zelf aan onder meer een verduurzamingstraject voor de hotelsector
- De gemeente geeft mede richting aan marketingcampagnes, zoals die van Rotterdam Partners, om specifieke bezoekersdoelgroepen aan te trekken, in lijn met de visie Toerisme.

Versterking van het investeringsklimaat door het aantrekken van bedrijven, congressen en talent

- De gemeente zet zich in om buitenlandse bedrijven naar Rotterdam te halen die bijdragen aan de verandering naar een digitale, schone, innovatieve en circulaire economie. Dat gebeurt door samen met Rotterdam Partners, InnovationQuarter en het Havenbedrijf Rotterdam de vestiging van deze bedrijven actief te ondersteunen
- We versterkende internationale positie van Rotterdam op het gebied van beurzen en congressen. Dit gebeurt door zakelijke evenementen aan te trekken die aansluiten bij de ambities van de stad. Hiertoe werkt de gemeente samen met de branche en Rotterdam Partners
- Samen met bedrijven, onderwijsinstellingen – waaronder de IT-Campus - en andere partijen in de stad versterkt de gemeente lopende uitvoeringsprojecten die zijn gericht op talentontwikkeling en het aantrekken van talent. Dit is een bijdrage aan de oplossing van het tekort op de arbeidsmarkt
- We ondersteunen Rotterdam Partners om de (financiële) betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de activiteiten van Rotterdam Partners te vergroten

Faciliteren van de circulaire economie en energietransitie in stad en haven

- Met het programma Energietransitie Haven-Industrieel Complex brengt de gemeente focus aan op zeven thema's: opbouwen van een cluster van bedrijven in de waterstof maakindustrie, ondersteuning van projecten op het gebied van energiebesparing in de industrie, versnelling vergunningverlening (Versnellingshuis), samenwerking met bedrijven en onderwijsinstellingen, werken aan om- en bijscholing van technische personeel, ondersteuning van initiatieven voor versnelling van die de grondstoffentransitie, CCU- ontwikkeling (stikstof opslag), vorming van een plastic hub versnellen en tenslotte sturen op de ontwikkeling van infrastructuur om de transitie mogelijk te maken
- De gemeente zet in op activiteiten die nieuwe en bestaande ondernemers ondersteunen in de transitie naar de circulaire economie. Het zwaartepunt ligt hierbij op de chemische maakindustrie in de haven, en op maakbedrijven en consumentendiensten in de stad. We zetten in op dienstverlening aan bedrijven met

onder meer het circulair loket en het netwerkactiviteiten die bedrijven informeren en activeren. Bedrijven en andere partners die op circulair gebied vernieuwende producten en diensten ontwikkelen - en zo daarmee ook werkgelegenheid voor Rotterdammers kunnen creëren – , ondersteunen we naast kennis en advies ook mogelijk met maatwerksubsidies.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Uitlokken van € 1 miljard aan investeringen in Rotterdamse bedrijven en instellingen en nieuwe vestigers die 2.000 banen opleveren						

Toelichting indicatoren

In de uitwerking van het programma Energietransitie zullen we een concrete indicator formuleren op het Versnellingshuis (vergunningenkamer).

Doel: Meer ruimte voor economie

Pagina 99

Doel: Meer ruimte voor economie en vernieuwend ondernemerschap

Met een groeiend aantal inwoners en de economische opgaven waar we voor staan, neemt de ruimtebehoefte door bedrijvigheid toe. Tegelijkertijd is er ruimte nodig voor woningbouw, energietransitie en voorzieningen. Dit zorgt voor conflicterende ruimteclaims.

De opgave is het behouden en creëren van ruimte voor werk en ondernemingen, en van werklocaties die klaar zijn voor de toekomst. Werklocaties moeten passen bij de eisen van de economie van de toekomst en aansluiten bij de principes van goede groei. Ook moet er een goede combinatie zijn van de ruimte voor bedrijven, voor woningbouw én voor voorzieningen zoals winkelgebieden. Een goede combinatie draagt bij aan een aantrekkelijke stad voor ondernemers, inwoners en bezoekers.

[Wat wil de gemeente bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat wil de gemeente bereiken?

- Aantrekkelijke winkelgebieden
- Innovatieve werkgebieden
- Toekomstbestendige werklocaties

Wat gaan we daarvoor doen?

Aantrekkelijke winkelgebieden

- De gemeente zet in op de transformatie van winkelstraten naar aantrekkelijkere ontmoetings- en verblijfsgebieden. Hiervoor komt het Fonds vitale kerngebieden beschikbaar. We werken samen met winkeliers, wijkraden en klanten. Het gaat om een brede aanpak per gemeente waar per winkelgebied maatwerk wordt toegepast
- We voeren daarnaast gesprekken met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand te voorkomen, die het gevolg is van hoge huren
- De gemeente stelt een supermarktbeleid op om de positie van supermarkten te versterken als dragers van de detailhandelsstructuur
- De gemeente realiseert aantrekkelijke Rotterdamse warenmarkten voor bezoekers en marktvergunningshouders. De gemeente gaat leegstand op de markten tegen, stimuleert de verkoop van nieuwe producten en pakt overlast van marktafval aan.

Innovatieve werkgebieden

- De gemeente subsidieert de organisatie Erasmus MC Campus (Stichting Rotterdam Square). Deze stichting is de nieuwe spil die innovaties, wetenschap en bedrijven met elkaar verbindt en zo werkt aan een optimaal health-tech-vestigingsklimaat in Rotterdam
- De gemeente geeft invulling aan de ambitie om M4H te ontwikkelen voor innovatieve maakbedrijven die bijdragen aan de energietransitie, de circulaire economie en digitalisering. Samen met het Havenbedrijf Rotterdam zorgt de gemeente voor de juiste ruimtelijke randvoorwaarden
- De gemeente stimuleert het aanbod aan betaalbare werkruimtes voor innovatieve bedrijven in verschillende werkgebieden in de stad.

Toekomstbestendige werklocaties

- De gemeente vernieuwt bedrijventerreinen om ruimte te bieden aan economische vernieuwing en verplaatsing van economische functies uit andere delen van de stad
- We stellen ook integrale kaders voor werklocaties en voorzieningen op, in samenhang met andere opgaven zoals wonen. Het doel is een evenwichtige ontwikkeling van werkruimtes in relatie tot de groei van het aantal woningen
- De gemeente voert de subsidieregeling 'Ruimte voor de maakindustrie' uit. Hiermee biedt de gemeente in de Spaanse Polder en het Makersdistrict nieuwe bedrijven de mogelijkheid zich te vestigen in Rotterdam en bestaande bedrijven te groeien. Beide bedrijventerreinen zijn voor de maakindustrie interessant
- De gemeente onderzoekt de inzet van meer sturingsinstrumenten om de beschikbaarheid van bedrijfsruimte te garanderen. Sturingselementen zijn bijvoorbeeld inzet van wet- en regelgeving en van subsidies
- Inzet van de subsidieregeling 'Energievouchers' om ondernemers te ondersteunen die de duurzaamheid van hun bedrijfspand op bedrijventerreinen willen verbeteren

- We hebben als doelstelling om de omvang m2 bvo bedrijfsruimte in de komende vier jaar gelijk aan het huidige niveau gelijk te laten blijven en met een op te stellen actieplan zetten we in op sturing op het juiste bedrijf op de juiste plek.

Hoe meten we dat?

Indicator	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Collegetarget bedrijfsruimte: De doelstelling voor deze collegeperiode is voldoende bedrijfsruimte door te zorgen dat de omvang m² bedrijfsruimte gelijk blijft aan het huidige niveau én door de werkgelegenheid voor productie-, bouw- en logistieke activiteiten in de stad te handhaven		4.269.525 m2		4.269.525 m2	4.269.525	4.269.525 m2
		Mijlpaal:		Mijlpaal:	m2	Mijlpaal:
		Productie: 5%		Productie:	Mijlpaal:	Productie: 5%
		Bouw: 5%		5%	Productie:	Bouw: 5%
		Logistiek: 11%		Bouw: 5%	5%	Logistiek: 11%
				Logistiek:	Bouw: 5%	
				11%	Logistiek:	
					11%	
Aanpak van 25 winkelstraten om deze te transformeren naar aantrekkelijker ontmoetings- en verblijfsgebied						25
Verhogen van de bezettingsgraad van de marktkramen op de warenmarkten naar 80%						80%

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 100

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Economische ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei en 9. Industrie, innovatie en infrastructuur.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 101

Projecten

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Economische ontwikkeling	Realisatie	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten exclusief reserves	4.331	4.752	4.548	5.134	5.634	6.134
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.699	2.692	2.350	2.350	2.350	2.350
Overige opbrengsten derden	1.632	2.059	2.199	2.784	3.284	3.784
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	36.275	38.897	38.936	35.838	33.207	32.973
Apparaatslasten	9.989	9.930	10.417	10.406	10.386	10.347
Inhuur	464	235	235	231	231	231
Overige apparaatslasten	120	204	209	210	210	210
Personeel	9.405	9.491	9.973	9.965	9.945	9.906
Intern resultaat	4.458	5.560	4.967	4.967	4.967	4.967
Intern resultaat	4.458	5.560	4.967	4.967	4.967	4.967
Programmalasten	21.828	23.407	23.553	20.466	17.855	17.659
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	9.451	11.337	11.713	9.835	8.568	8.528
Kapitaallasten	123	288	396	396	396	396
Overige programmalasten	23	85	85	85	85	85
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	12.231	11.696	11.359	10.150	8.806	8.650

Saldo voor vpb en reserveringen	-31.944	-34.145	-34.388	-30.704	-27.574	-26.839
Saldo voor reserveringen	-31.944	-34.145	-34.388	-30.704	-27.574	-26.839
Reserves	1.502	1.157	450	100	100	0
Onttrekking reserves	1.952	1.897	450	100	100	0
Toevoeging reserves	450	740	0	0	0	0
Saldo	-30.442	-32.988	-33.938	-30.604	-27.474	-26.839

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Economische ontwikkeling	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-35.453	-30.582	-24.709	-23.681	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-36.063	-28.945	-23.006	-21.978	-21.959
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-32.988	-33.938	-30.604	-27.474	-26.839

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben hoofdzakelijk betrekking op marktgelden, inschrijfgelden, leges en de bijdrage vanuit de EU voor de managementautoriteit Kansen voor West.

Lasten

De lasten vloeien voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten ten behoeve van de economische stimulering, Herstel- en Vernieuwingsagenda en toezicht, exploitatie en onderhoud van marktterreinen en uitvoering voor de managementautoriteit Kansen voor West.

Reserves

De voornaamste onttrekking aan de reserve betreft de reserve Energietransitie. Hiervoor zijn diverse projecten opgenomen voor de nieuwe economie, zoals Rotterdam The Hague Innovation Airport, Bleekarde, Up! Rotterdam en Versnellen Innovatie MKB.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt, vanwege het aflopen van de volgende intensiveringen: Werklocaties en Nieuw ondernemerschap Circulaire Economie (2023), Herstelplan Economie (2024) en Digitale voorbeeldstad / CDO office (2025). Vanuit het coalitieakkoord zijn middelen toegevoegd voor sociaal ondernemerschap en aantrekkelijke winkelstraten en vindt een bezuiniging plaats op Rotterdam Partners.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Economische ontwikkeling		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-36.063	-28.945	-23.006	-21.978	-21.959
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		3.075	-4.993	-7.598	-5.495	-4.880
Sociaal ondernemen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-500	-500	-500	-500
Aantrekkelijke winkelstraten	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	0	0	-1.000	-1.000	-1.000
Rotterdam Partners	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	0	800	1.600	1.600	1.600
Versnellingshuis	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	0	-100	-200	-200	-200
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	102	110	130	149
Markttarieven kostendekkend	Coalitieakkoord – Overig	0	0	-1.000	-500	0
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-11	-50	0	0	0
Kasschuif Coördinatie haven	Kasschuiven	500	-125	-125	-125	-125
Kasschuif Maakindustrie	Kasschuiven	1.894	358	-1.684	-330	-238
Kasschuif Subsidies Economie	Kasschuiven	607	-607	0	0	0
Kasschuif Urban Future Global Conference	Kasschuiven	300	-100	-200	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verlagen programmalasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	665	0	0	0	0
Opbrengsten externe detachering	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Brexit	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Economiesubsidies	Reserves	-240	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Transitiekosten	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-641	-4.771	-4.599	-4.570	-4.566
Begroting na wijzigingen		-32.988	-33.938	-30.604	-27.474	-26.839

Toelichting financiële bijstellingen

Sociaal ondernemen

Sociaal ondernemen is heel belangrijk voor ons. Samen met fondsen, opleidingen, bedrijven en inwoners pakken we grote maatschappelijke problemen aan, zoals meer Rotterdammers aan het werk krijgen en houden, ook wanneer ze daar door armoede, schulden, psychische of lichamelijke problemen hulp bij nodig hebben. Alle partijen in het Rotterdamse leveren een gezamenlijke bijdrage aan bestaanszekerheid onder Rotterdammers en een mooier Rotterdam.

Aantrekkelijke winkelstraten

We investeren samen met partijen in de stad in veilige en aantrekkelijke winkelstraten en bedrijventerreinen, waarbij we ons realiseren dat het winkelen steeds vaker digitaal gaat en dat per saldo minder winkels zullen overblijven.

- Leegstand en verpaupering vormen een gevaar voor winkelgebieden.
- We onderzoeken de aantrekkelijkheid (omgeving) van winkelcentra. We betrekken de winkeliers, winkraden en klanten, want zij weten als geen ander wat er speelt en wat nodig is om de levendigheid te verbeteren.
- We gaan in gesprek met de grote verhuurders van winkelpanden om leegstand als gevolg van hoge huren te voorkomen.

Rotterdam Partners

De subsidie aan Rotterdam Partners blijft grotendeels overeind, we blijven inzetten op internationale acquisitie. We vertrouwen erop dat het Rotterdamse bedrijfsleven, dat ook in grote mate profiteert van de inspanningen van Rotterdam Partners inspringt om de resterende 20% van de financiering voor haar rekening te nemen.

Versnellingshuis

Er zijn stevige ambities om de haven te verduurzamen. We investeren in het versnellingshuis om de vergunningsprocedures voor verduurzaming van de haven te versnellen.

Organisatie

We maken scherpe keuzes in ons beleid en gaan nog efficiënter werken. Het is reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering.

Markttarieven kostendekkend

Vanwege de coronamaatregelen hebben de uitwerking van de marktvisie en de hieraan gekoppelde pilots vertraging opgelopen. In het coalitieakkoord is opgenomen dat volledige kostendekkendheid van marktleges middels een ingroeimodel vanaf 2026 wordt gerealiseerd. Voor begrotingsjaar 2023 is hier reeds eerder rekening mee gehouden. Voor 2024 wordt nog rekening gehouden met een tekort van € 1 mln en voor 2025 met een tekort van € 500.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door beperking van de gasaanvoer en stijging van de vraag naar energie. Dit resulteert op basis van de huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen.

Kasschuif coördinatie Haven

De middelen voor inzet op coördinatietaken en overkoepelende projecten zijn in 2022 bekostigd uit

onderschrijdingen op activiteiten en door het temporiseren van projecten. Deze middelen worden doorgeschoven om voorziene financiële gaten in de concern brede coördinatietaak op te vangen.

Kasschuif Maakindustrie

De inzet op de Maakindustrie wordt middels een subsidieregeling bekrachtigd. De regeling ziet toe op het ondersteunen van verbouwingen en huursubsidie die ten goede komen aan ondernemingen in de Rotterdamse maakindustrie die gevestigd zijn of zich willen vestigen in met name de Spaanse Polder en het Makersdistrict.

Kasschuif subsidies Economie

Stichting Square (nieuwe naam Erasmus MC) is vertraagd tot uitvoering gekomen, waardoor een deel van de subsidie van de Erasmus Campus doorschuift naar 2023. Voor de subsidie op ondernemersinitiatieven geldt dat het indienen van initiatieven over een langere periode wordt gespreid, vanwege de terughoudendheid en andere prioriteiten van ondernemers.

Kasschuif Urban Future Global Conference

De Urban Future Global Conference kon niet in 2021 plaatsvinden. De 'Strategic Board' heeft eind 2020 het besluit genomen om vanwege COVID-19 risico's en beperkingen het event uit te stellen tot 2024.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken is € 8 lastenbudget overgeheveld naar het Programma Dienstverlening.

Verlagen programmalasten

Op de onderdelen Vitale kernen, Transformatie-aanpak voor bedrijfsruimten en programma Haven Industrieel Complex (HIC) vindt een bijstelling plaats door onder andere minder animo vanuit de markt en het ontbreken van capaciteit.

Opbrengsten externe detachering

Ophogen externe opbrengsten in verband met detachering naar de Rijksoverheid.

Bestemmingsreserve Brexit

Aangezien de uitwerking van de afspraken tussen de Europese Unie en het Verenigd Koninkrijk nog steeds niet zijn afgerond, maar de kans nog steeds bestaat dat nadelige consequenties ondervinden, wordt de onttrekking aan de reserve doorgeschoven naar 2023.

Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies

Voor het project voor Rotterdam The Hague Innovation Airport worden minder begeleidingskosten, kosten voor extern advies en werven en organiseren van bewonersavonden verwacht, waardoor de subsidiekosten binnen het programma kunnen worden opgevangen en de onttrekking aan de reserve niet nodig is in 2022. De lasten en de onttrekking aan de reserve Cofinanciering Europese subsidies worden met € 66 naar beneden bijgesteld.

Bestemmingsreserve Economiesubsidies

Vanwege BBV-regels moet de kosten van jaar overstijgende subsidies worden toegerekend aan het jaar waarop ze

betrekking hebben. De lasten van enkele subsidies zijn zodoende doorgeschoven van 2021 naar 2022, terwijl de budgetten beschikbaar waren in 2021. Deze budgetten zijn in een bestemmingsreserve gezet en worden onttrokken ter dekking van deze lasten.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan Energietransitie is geactualiseerd en in de begroting 2022 en verder opgenomen. Het project Biondoil2 is doorgeschoven van 2021 naar 2022 en het project Up! Rotterdam was ten onrechte doorgeschoven van 2021 naar 2022. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve worden met € 115 naar boven bijgesteld in 2022.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma op Zuid

Voor de uitvoering van de transformatie aanpak aanloopstraten Boulevard-Zuid wordt een eenmalige bijdrage van € 140 verleend vanuit de bestemmingsreserve Nationaal Programma op Zuid (NPRZ). De lasten en onttrekking aan de reserve NPRZ worden in 2022 opgehoogd met € 100 en met € 40 in 2023.

Bestemmingsreserve Transitiekosten

De bestemmingsreserve Transitiekosten is ingesteld voor dekking van mogelijke transitiekosten als gevolg van aflopende subsidies en programma's uit het coalitieakkoord.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- Actualisatie werkpakket (- € 2,4 mln structureel vanaf 2023)
- Indexering 2023 (- € 1 mln in 2023 tot - € 853 in 2026)
- Budgetoverheveling vanuit programma Stedelijke ontwikkeling in het kader van Kansen voor West (- € 645 in 2022)
- Haven en toerisme zijn brede opgaven en vergen vanuit diverse onderdelen van de gemeente gecoördineerde en samenhangende inzet. De benodigde werkzaamheden op het bredere havendossier en de ontwikkeling van het toerisme in Rotterdam zijn niet structureel gedekt. De lasten op het programma Economische ontwikkeling worden verhoogd met respectievelijk - € 500 in 2022 tot - € 1,1 mln structureel ingaande 2023.
- Personeelsbudget voor Toerisme (€ 113 vanaf 2023 structureel)
- Budgetoverheveling naar programma Volksgezondheid en Milieu voor bijdrage Blue City (€ 79 in 2022)
- Budgetoverheveling naar programma Cultuur inzake subsidie Studio 2 De Doelen (€ 100 in 2022)
- Budgetoverheveling naar programma Bestaande Stad inzake uitvoering toeristische voetgangersbewegwijzering (€ 213 in 2022)
- Budgetoverheveling naar programma Onderwijs in het kader van de subsidie IT Campus (€ 75 in 2022)
- Budgetoverheveling naar het programma Stedelijke ontwikkeling voor een bijdrage aan de Nieuwe waterweg (€ 50 in 2022)
- Diverse kleine technische wijzigingen (van - € 13 in 2022 tot - € 326 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het begrotingsprogramma Economische ontwikkeling gaat over het 'verdienvermogen' van Rotterdam. Waarmee verdienen onze bedrijven en ondernemers hun geld en waar kunnen Rotterdammers aan het werk? Het programma zorgt voor de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Omgevingsvisie Rotterdam](#)
- [Herstel- en vernieuwingsagenda Rotterdamse economie](#)
- [Havenvisie 2030](#)
- [Horecanota Rotterdam 2017-2021](#)
- [Gebiedskoersen.....](#)
- [Meerjarenperspectief en uitvoeringsprogramma Warenmarkten](#)
- [Plintenstrategie voor de Rotterdamse binnenstad](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Visie Toerisme](#)
- [Hotelbeleid](#)
- [Acquisitiestrategie](#)
- [Visie en strategie Rotterdam Makers District](#)
- [REO Navigator Werklocaties Rotterdam 2015-2025](#)
- [Detailhandelsnota Rotterdam \(2017\)](#)
- [Nota Kantoorruimte \(2019\)](#)
- [Nota bedrijfsruimte \(2019\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Glazen Maas Exploitatie B.V.
- Glazen Maas Infrastructuur B.V.
- ICOS Capital Fund 3 C.V.
- ICOS Cleantech Earlystage fund II B.V.
- Innovation Quarter B.V.
- StadshavensOntwikkelingsFonds voor Innovatie & Economie C.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.
- Swanbridge Capital B.V.
- Regionale ontwikkelingsmaatschappij Drechsteden (akkoord met toevoegen?)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 104

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone, vernieuwende economie en haven en ondernemerschap maximaal de ruimte geven.'

Energietransitie

Pagina 105

Energietransitie

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken aan lange termijn oplossingen: toewerken naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050 en per 2040 is het stedelijk verkeer in Rotterdam uitstootvrij van schadelijke stoffen (inclusief mobiele werktuigen). We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van -55% in 2030 en zetten voor het stedelijk gebied in op minimaal -25% CO2-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030

worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Duurzaam energiesysteem
Doel: Energietransitie gebouwde omgeving	Doel: Energietransitie in mobiliteit	Doel: Duurzame haven & industrie
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten: niet van toepassing	Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden	

Voortgang 2022

Pagina 106

Voortgang 2022

CO2 breed

De nieuwste rapportage van de DCMR (september 2022) laat zien dat de jarenlange stijging van de Rotterdamse CO2-uitstoot is omgebogen naar een gestaag dalende trend. In 2021 was de totale CO2-uitstoot in Rotterdam 27,2 Mton. Dat is 1,2 Mton (4,5%) hoger dan in 2020. De toename is gedeeltelijk het gevolg van het feit dat het effect van corona in 2021 minder groot was dan in 2020. De uitstoot ligt echter nog steeds lager dan bij de aanvang van de coronapandemie, namelijk 1,8 Mton (6%) t.o.v. 2019. Op basis van de DCMR-doorrekening van de Rotterdamse klimaataanpak, zet de dalende trend in de komende jaren door tot minimaal 9 Mton minder CO2-uitstoot in 2030.

Door het aardgastekort laat het Rijk de kolencentrales weer harder draaien. Hierdoor zal de uitstoot in de haven op korte termijn en hopelijk alleen tijdelijk stijgen. Zolang de sluiting van de centrales in 2030 niet ter discussie staat, zal het uiteindelijk alsnog leiden tot dezelfde daling in 2030.

Voor de stad (gebouwde omgeving en mobiliteit) verwachten we nog altijd dat de dalende trend de komende jaren voortzet.

Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

Via de regeling van Smart Energy Systems heeft in 2022 de vierde ronde subsidieregeling geleid tot zeven gehonoreerde innovaties in het energiesysteem.

Zonne-energie

Op het gebied van opwek zonne-energie is in 2022 een aantal stappen gezet:

- Bedrijven met een geldige SDE-subsidie zijn benaderd (ruim 300) met resultaat:
 - Op 51 locaties zijn zonnepanelen geplaatst (18 MWp)
 - Op 39 locaties worden in 2022 nog panelen geplaatst (88 MWp)
 - Op 21 locaties wordt nog ontwikkeld onder begeleiding van een zon-adviseur (25 MWp)
 - Op 80 locaties wordt definitief niet geplaatst (88 MWp).
 - 27 locaties worden door anderen gemonitord
 - 83 locaties (53 MWp) zijn niet bereikbaar/verstrekken geen informatie.
- Ongeveer 3.000 Rotterdamse ondernemers zijn in Q2 2022 aangeschreven om hen te attenderen op beschikbare hulp bij de realisatie van een zonnedak. Bijna 40 ondernemers hebben hier al op gereageerd.

Windenergie

De bouw van het windpark zeewering Maasvlakte II (100 MW) is gestart. De mogelijke aanleg van de windparken Beneluxplein en de uitbreiding van windpark Landtong Rozenburg staan onder druk. Het nieuwe college gaat in gesprek met de provincie Zuid-Holland om mogelijke alternatieven voor deze windparken te bespreken.

Duurzame en schone haven en industrie

In 2022 verbruiken de chemische industrie en de aardolie-industrie al 10 tot 20% minder aardgas. Dit is een gevolg van de ontwikkelingen op de internationale energiemarkt. Daar staat een hoger gebruik van kolen tegenover. Het is te hopen dat de CO2-emissies per saldo alsnog dalen.

De gemeente heeft de walstroominstallatie in Rozenburg in gebruik genomen. Andere successen zijn de samenwerking met veel kleine innovatieve bedrijven in en om de haven, de succesvolle World Hydrogen Summit (topconferentie over waterstof) in Rotterdam en de investeringsbeslissingen voor twee grote electrolyzers op de Tweede Maasvlakte. Electrolyzers zetten elektrische energie om in waterstof.

Financiële bijstellingen Energietransitie (x 1.000)

- € 22.864

Duurzaamheidsbudget	- € 20.000
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.864

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Energietransitie in de gebouwde omgeving

De cijfers over afgelopen collegeperiode zijn berekend. In Rotterdam zijn ongeveer 12.000 woningequivalenten aangesloten op stadsverwarming dan wel voorbereid op aardgasvrij wonen. In Rotterdam zijn daarnaast tot en met 2020 ruim 7.500 woningen verduurzaamd. Bij ongeveer 5.500 van deze woningen gaat het om een verbetering van het energielabel of de energie-index van corporatiewoningen. Dit komt door een mix van maatregelen zoals isolatie van het gebouw en de verduurzaming van de energiebron.

Twee van de zes gebiedsaanpakken aardgasvrij zijn in uitvoering: in Bospolder-Tussendijken zijn inmiddels 360 woningen van Havensteder aangesloten op stadsverwarming. In Heindijk worden in september 2022 de eerste woningen van eigenaar-bewoners aangesloten. In Pendrecht-Zuid en Reyeroord-West is een aardgasvrij aanbod aan eigenaren gedaan. Wanneer de volgende stappen kunnen worden gezet, is afhankelijk van de voortgang van de verkoop van WbR. In Prinsenland-Het Lage Land zijn we samen met Capelle a/d IJssel een aanbesteding voor de aanleg, exploitatie en het beheer van een warmtenet gestart. We zijn nu in gesprek met één warmtebedrijf om te kijken of we tot goede afspraken kunnen komen. In Rozenburg zijn de voorbereidingen voor de start van een aanbesteding gereed. Ook hier is het afhankelijk van de ontwikkelingen rondom het WbR wanneer we met de aanbesteding kunnen starten.

Energie van Rotterdam (EVR) heeft voor de wijken op Zuid een aanbod waarbij bewoners voor het laagdrempelige bedrag van ca. € 1,- kunnen deelnemen aan een collectief zonnedak. De jaarlijkse uitkering ontvangen zij het eerste jaar 'in natura' middels een 'menukaart energieke wijk'. Het aanbod bestaat uit een De Train-de-trainer optie, dat impact heeft op het energieverbruik van zowel het individu als het collectief in de wijk. De zonnedaken van EVR worden gemonteerd door Wijk Energie Werkt waardoor Rotterdammers met een afstand tot de arbeidsmarkt worden opgeleid tot monteur zonnepanelen.

De hoge energieprijzen benadrukken het belang van een betaalbaar energiesysteem. De gemeente biedt verschillende mogelijkheden om energiearmoede tegen te gaan en breidt deze in de loop van 2022 verder uit. Het gaat om een meer specifieke inzet van bestaande projecten voor huishoudens die energiearmoede hebben. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om de Rotterdamse Energiebox, de samenwerking met Energiebank, WijkEnergieWerkt voor energiecoaches en energiekussers aan huis.

De krapte op de arbeidsmarkt maakt de verduurzaming van particuliere woningen lastiger. Met projecten als Save the Homes pakt de gemeente dit probleem aan. In 2022 is een enquête uitgezet onder een grote groep aannemers binnen de regio. De enquête is bedoeld om aanknopingspunten te vinden om verduurzaming binnen de particuliere markt aantrekkelijk te maken voor aannemers. Aannemers zien bijvoorbeeld een rol weggelegd voor de overheid bij het informeren van eigenaar-bewoners over mogelijke verduurzamingsoplossingen, inclusief de kosten en baten. Daarnaast blijft de gemeente vanuit het Leerwerkakkoord (LWA) projecten starten om mensen op te leiden in de technieksector. Samenwerking met de klimaattafels van het Rotterdams Klimaatakkoord moet leiden tot een nog groter bereik. In augustus levert TNO het onderzoeksrapport op dat is gedaan naar werkgelegenheid bij de aanleg van het warmtenet in Rotterdam. Dit geeft nieuwe input voor gerichte leerwerktrajecten.

Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

In februari is de raad geïnformeerd over de voortgang via de voortgangsrapportage Aanpak Nul Emissie Mobiliteit.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Energietransitie

Om de aangescherpte landelijke norm van -55% CO₂-reductie in 2030 te halen, moet Rotterdam meer maatregelen nemen, met name in het stedelijk gebied. We sturen op merkbare effecten van ons beleid:

- We toetsen de doelmatigheid van de huidige programma's en van toekomstige maatregelen om CO₂ te reduceren. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en het verminderen van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.
- We laten de inzet en doelstellingen monitoren door DCMR, zodat tijdig kan worden bijgestuurd als de dalende trend onvoldoende doorzet om de landelijke norm van -55% CO₂ reductie te halen. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de verantwoordelijkheden van het Rijk, de haven en de stad.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Riolvervanging en energietransitie trekken samen op om de overlast voor de Rotterdammer zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan energie gebruiken of grondstoffen, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor onze gemeentelijke organisatie. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Doel: Duurzaam energiesysteem

Doel: Schoon, duurzaam en robuust energiesysteem

In het regeerakkoord is een vermindering opgenomen van 55% op de uitstoot van CO₂ op weg naar 2050. Dit betekent dat in 2030 de CO₂-uitstoot die samenhangt met de voeding van het landelijk elektriciteitsnet 67% lager ligt dan in 1990. Daarnaast werkt de gemeente Rotterdam aan een robuust, duurzaam energiesysteem dat is aan te passen is aan nieuwe ontwikkelingen. Het elektriciteitsnet is een onderdeel van dit duurzame systeem. Het biedt alternatieven voor de huidige oplossingen bij warmte en kou.

Het energiesysteem moet de groei versnellen van de stad en van de uitvoering van andere ruimtelijke opgaven, zoals vergroening, klimaatadaptatie en riolvervanging.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

Hiervan staat in 2026 ongeveer 2 km2 aan panelen op daken. Ongeveer 0.3 km2 staat in 2026 langs wegen en pleinen. De gemeente geeft het goede voorbeeld en stelt alle geschikte publieke gebouwen beschikbaar voor de plaatsing van zonnepanelen.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

De gemeente houdt zich aan bestaande afspraken over vijf te realiseren windparken op Rotterdams grondgebied.

Rotterdam werkt aan alternatieve warmte - en koudeoplossingen

De gemeente zet in op duurzame warmte - en koudebronnen voor ruimteverwarming in de gebouwde omgeving.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

We werken aan een schoon, slim, adaptief en rechtvaardig energiesysteem waarvan het elektriciteitsnet een onderdeel is. Hiervoor werken we samen met verschillende stakeholders, waaronder netbeheerder Stedin. Daarnaast stimuleert de gemeente innovaties in het energiesysteem.

Wat gaan we daarvoor doen?

In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd

- Stimuleren Zon op daken (bedrijven, scholen, instellingen, energie coöperaties, VvE's). We maken een kader/leidraad Zon op daken die vallen onder het Besluit Risico Zware Ongevallen (BRZO).
- Stimuleren Zon op en langs infrastructuur (snelwegen, gemeentelijke infrastructuur, parkeerplaatsen);
- Uitvoering reeds geplande zonneparken Slufter en Oranjepolder;
- Voor de daken van het gemeentelijk vastgoed met een oppervlakte groter dan 250 m2 komt er bouwtechnisch onderzoek naar de geschiktheid van het dak voor zonnepanelen. Voor kleinere daken brengen meerjarenonderhoudsplannen de maatregelen in beeld, waarna uitvoering volgt.
- De gemeente stimuleert plaatsing van zonnepanelen op daken van monumenten en gebouwen in beschermde stadsgezichten als de karakteristieke waarden van een monument dat toelaten
- We stimuleren innovatieve technieken voor de opwek, opslag en distributie van zonne-energie.

In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven

- De gemeente ontwikkelt de aangewezen zogenaamde VRM-locaties voor windparken

- Zoals in het coalitieakkoord is afgesproken gaat de gemeente in gesprek met de provincie om te verzoeken of er een andere locatie mogelijk is voor de geplande windmolens op de Landtong en het Beneluxplein. Er komt een onderzoek naar de mogelijke ontwikkeling van een windpark op de strekdam bij Hoek van Holland (zoals vastgelegd in de RES 1.0).
- Ook komt er een nieuw kader voor windparken met duidelijke uitgangspunten zoals afstandsnormen en financiële participatie van bewoners in onder andere energie-coöperaties. Hierbij nemen we de landelijke richtlijnen als uitgangspunt, tenzij we die als Rotterdam kunnen verbeteren.

We werken aan alternatieve warmte - en koude oplossingen

- De gemeente werkt aan een strategie voor warmte- en koudebronnen. Daarmee gaat de gemeente na of restwarmte, geothermie en aquathermie goede alternatieven zijn voor het gebruik van fossiele brandstoffen. Onderdeel hiervan is een verlaging van de temperatuur van het warmtenet van hoogtemperatuur naar middentemperatuur zodat naast restwarmte uit de haven ook andere duurzame bronnen met een lagere temperatuur, zoals geothermie en aquathermie, kunnen worden gebruikt. Het verlagen van de temperatuur zorgt verbeteren van de capaciteit en beperken van het warmteverlies van het warmtenet.
- De WAT-kaart, dit is de kaart die onderdeel uitmaakt van de vastgestelde transitievisie warmte die laat zien per buurt het beste alternatief is voor aardgas, wordt onderdeel van de Rotterdamse warmte- koudestrategie.

We werken aan een robuust, adaptief en slim energiesysteem van transport, opslag en distributie

- Er komen afspraken met Stedin en andere betrokken organisaties over de benodigde verzwaringen van het elektriciteitsnetwerk. Die verzwaringen moeten een goede groei van de stad en de economie mogelijk maken. Er komen afspraken over het slimmer benutten van netwerken en maken daarvoor afspraken met partners over het delen van data zodat we als gemeente onze regisseursrol beter uit kunnen voeren.
- Het programma Smart Energy Systems koppelt innovaties in het energiesysteem aan economische kansen voor Rotterdam.
- Rotterdam houdt regie op de uitvoering van de Rotterdamse waterstofagenda in stedelijk gebied.
- Als het Rijk bij Rotterdam aanklopt over een kerncentrale in de haven, gaan we daarover met het Rijk in gesprek omdat onderzoek van alternatieve energiebronnen hoort bij de energietransitie.
- We participeren in de RES-regio Rotterdam- Den Haag; uitvoeringsagenda en RES 2.0.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegietarget CO2-reductie: We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en daarvoor zetten	Stedelijke CO2-uitstoot		Stedelijke CO2-		Stedelijke CO2-	Stedelijke CO2-	Stedelijke CO2-

we voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO2-reductie in	minimaal -10%	uitstoot	uitstoot	uitstoot	uitstoot
2025, gemeten ten opzichte van 1990	t.o.v. 1990	minimaal	minimaal	minimaal	minimaal
	(3,09 Mton)	-n.t.b. % t.	-n.t.b. % t.	-25% t.o.	-25% t.o.
		o.v. 1990	o.v. 1990	v. 1990:	v. 1990:
				(2,58	(2,58
				Mton)	Mton)
In 2026 is 3,2 km2 zonnepanelen gerealiseerd					3,2 km ²
In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven			350 MW, waarvan 300 MW in haven		

Toelichting indicatoren

Target CO2

Om Rotterdam te laten aansluiten bij de nationale doelstelling en het beleid voor het terugdringen van CO2-uitstoot stelt Rotterdam het volgende doel:

- We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van 55% in 2030 en daarvoor zetten we voor het stedelijk gebied in op minimaal 25% CO2-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990.

Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030 worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

Pas na de volgende doorrekening van plannen (voorjaar 2023) zullen we de mijlpalen voor 2023 en 2024 kunnen invullen. Dit komt door de onzekerheid over de rijksbijdragen en omdat de DTB middelen nog moeten worden toegekend. Voor 2022 houden we -10% aan gezien de verwachtingen van de DCMR over 2022; met de onzekerheid rond verminderde effecten van Covid-19 en de doorwerking van de oorlog in Oekraïne op die cijfers.

Zonnepanelen

Er kan alleen gemeten worden in maart (ivm luchtfoto's, omdat er dan geen bladeren aan de bomen hangen). De cijfers volgen dan na analyse van de foto's in de zomer. Over het behalen van de target voor 2026 zal dus pas in de zomer van 2027 kunnen worden geconcludeerd.

Doel: Energietransitie gebouwde omgeving

Pagina 109

Doel: Energietransitie in de gebouwde omgeving

Deze opgave beoogt de realisatie van duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen. Alle woningen en andere gebouwen moeten in 2050 vrijwel CO₂-neutraal zijn. De tussenstap is een stevige CO₂-reductie in 2030. Dit gebeurt in samenhang met andere beleidsterreinen en kosteneffectief. Zoveel mogelijk gaat dit zonder overlast voor de bewoners en ondernemers. Daarom gaan het rioolvervangingsplan en de acties voor energietransitie zoveel mogelijk samen in uitvoering.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen: Eigenaar-bewoners en VvE's nemen duurzame energiebesparende maatregelen om hun woningen toekomstbestendig te maken. Het streven is om in 2028 geen corporatiewoningen en bezit particuliere verhuurders te hebben met energielabels E, F en G. Rotterdammers met een smalle beurs nemen kleine duurzame energiebesparende maatregelen met hulp van energieklussers.

Nieuwbouw: Rotterdam heeft een ambitieus nieuwbouwprogramma met flinke duurzame ambities. Met het programma Duurzaamheid in Gebiedsontwikkeling (DGO) helpen we planteam en ontwikkelaars om Rotterdamse duurzaamheidsambities concreet te maken en op te nemen in hun projecten. Door duurzaamheid vanaf het begin in het proces mee te nemen houden we bovendien tempo in de bouwopgave en voorkomen we vertraging verderop in het proces.

Mkb ruimtes, horeca gelegenheden en andere gebouwen: 95% van de kantoren voldoet in 2025 aan energie label C-verplichting. We ondersteunen het van mkb met het toepassen van energiebesparende maatregelen.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energie armoede. De energietransitie moet betaalbaar zijn voor alle Rotterdammers. Alle Rotterdammers moeten kunnen meedoen. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Geen fossiele energie in woningvoorraad per 2050. In 2026 heeft Rotterdam minder aardgas aansluitingen dan in 2022. We geven uitvoering aan de Rotterdamse Transitievisie Warmte (RTvW). Voorwaarde hiervoor is dat er externe financiële middelen hiervoor beschikbaar komen. Maatregelen voor de energietransitie stimuleren de werkgelegenheid in deze sector.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming. Er komt een organisatiebrede en stadsbrede verduurzaming. Het doel is dat binnen heel Rotterdam, zowel de stad als de ambtelijke organisatie alle duurzaamheidsambities als vanzelf meegaan in het de normale werkzaamheden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Energiebesparing en verduurzaming van de woningvoorraad en andere gebouwen

Bestaande woningen

- Hulp aan actieve Rotterdammers die met duurzaamheid aan de slag willen gaan. De behoeftes zijn divers. Daarom komt er waar mogelijk maatwerk en vindt aansluiting plaats bij de ontwikkeling van Wijk aan Zet.
- De gemeente promoot rijksregelingen en het Rotterdamse Energietransitiefonds. We blijven energietransitieleningen beschikbaar stellen voor Rotterdammers, VvE's, ondernemers, scholen en sportverenigingen die hun pand willen verduurzamen. We maken dit zo toegankelijk mogelijk.
- De gemeente maakt in 2023 inzichtelijk in welke buurten/wijken isoleren het leidende principe is en tot welk niveau, hiervoor voegen we 'isolatiewaarden' toe aan de bestaande WAT-kaart. We starten in 2023 ook met het werken aan een nieuwe WANNEER-kaart en (wijk)uitvoeringsplannen.
- We stellen in 2023 de Rotterdamse norm voor energiebesparing vast. Dit is een vertaling van de Standaard & Streefwaarden naar de Rotterdamse situatie,
- We starten in 2023 met gebiedsgerichte aanpakken voor isoleren, ervan uitgaande dat er middelen van het Rijk beschikbaar komen.
- Voortzetting van VvE-010 als hét adviesloket voor VvE's die aan de slag willen met het onderhoud en verduurzaming van hun gebouw.
- Met woningcorporaties komen er prestatieafspraken over de manier en de snelheid van verduurzaming, ook voor aardgasvrij.

Nieuwbouw

- Concreet duurzaamheidsadvies helpt bij de verduurzaming van nieuwbouw, vanaf het eerste begin van de gebiedsontwikkelingen. Projectteams en ontwikkelaars krijgen instrumenten om zelf met duurzaamheid aan de slag te gaan.
- We lanceren een quickscan waarmee je in 5 minuten en 4 stappen een duurzaam advies op hoofdlijnen krijgt voor een bouwproject.

Mkb ruimtes, horeca gelegenheden en andere gebouwen

- Per 1 januari 2023 moeten kantoorpanden energie label C hebben. In 2022 en 2023 wordt vooral ingezet op informatievoorziening en ondersteuning naar de vastgoedeigenaren. In 2024 en 2025 gaat de inzet vooral naar handhaving.
- We bieden het mkb (alle ondernemers in de stad inclusief de horeca) met energiescans inzicht in de meest effectieve aanpassingen om hun energierekening te verlagen, praktische hulp bij de uitvoering van kleine maatregelen en subsidies om verduurzaming van hun pand en/of bedrijventerrein te realiseren.
- We bieden ondernemersverenigingen hulp met een aanpak op bedrijventerreinen om collectieve energiemaatregelen te kunnen uitvoeren. Het gaat om praktische kennis en hulp bij het benutten van subsidies van provincie, Rijk en regio.

Betaalbaarheid van de energietransitie en tegengaan energiearmoede

- Wij zorgen voor praktische, gratis hulp voor Rotterdammers met een smalle beurs om hun huis energiezuiniger te maken, met kleine energiebesparende producten en hulp bij installatie hiervan. We zetten daarvoor energiekussers in, waaronder mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt.
- We trekken samen op met woningcorporaties aangezien 70% van de Rotterdammers met energiearmoede bij één van hen een woning huurt.

Geen fossiele energie in de woningvoorraad in 2050

- Bestaande pilots voor aardgasvrije gebieden maakt de gemeente af, waarbij we doorgaan met de acties om lokale banen te creëren volgens het leerwerkakkoord. Er komen gesprekken met het Rijk en met ‘Europa’ over een betaalbaar aanbod.
- 17.500 Rotterdammers zijn op het warmtenet aangesloten maar koken nog op gas. Hierdoor betalen zij dubbel vastrecht. Zij krijgen informatie over elektrisch koken. We reserveren ruimte voor een toekomstig warmtenet bij projecten (in de ondergrond) waar nog niet gestart kan worden met aardgasvrij.
- De gemeente maakt voor Rotterdammers helder wanneer ze wat ze moeten doen om hun woning goed te isoleren en aardgasvrij te maken. Dit doen we via de Rotterdamse Transitievisie Warmte . De komende jaren gaat de gemeente aan de slag met de implementatie van de Wet gemeentelijk instrumentarium warmtetransitie en Wet collectieve warmtevoorziening. De inwerkingtreding van deze wetten is voorzien op respectievelijk 1 januari 2024 en 1 juli 2024. Tijdig herijken we dan ook de Rotterdamse Transitievisie Warmte zodat deze in lijn komt met deze nieuwe wetgeving en de Omgevingswet
- We starten nieuwe gebiedsaanpakken als er voldoende externe middelen zijn en we een betaalbaar aanbod aan gebouweigenaren kunnen doen zodat alle bewoners kunnen profiteren van duurzame warmte.

Faciliteren concernbrede en stadsbrede verduurzaming

- We jagen concernbreed verduurzamingsinitiatieven aan. Inhoudelijk leggen we hiervoor verantwoording af via de paragraaf klimaat.
- We zetten extra in op effectieve lobby zodat we het verkrijgen van Rijks- of EU-subsidies voor duurzaamheidsprojecten voor onze gemeente optimaliseren.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Drie gebiedsgerichte aanpakken isolatie gestart in 2023				3**	n.t.b.		
Per jaar traject advies & ondersteuning verduurzaming voor 30 grote VvE's en 20 kleine VvE's***				Groot: 30 Klein: 20	Groot: 60 Klein: 40	Groot: 90 Klein: 60	Groot: 120 Klein: 80

Aantal huis-aan-huis bezoeken van energieklassers	3.500	n.t.b.		
Afname aantal aardgasansluitingen en aantal WEQ dat aardgasvrij is gemaakt (gebruikt geen aardgas meer voor koken, verwarming en bereiding van warm tapwater)				10.000*
Afname aardgasgebruik stad in m3	-10% t.o. v. 2021	-15% t. o.v. 2021	-20% t. o.v. 2021	-25% t. o.v. 2021*

Toelichting indicatoren

* De streefwaarden die we hier kunnen hanteren zijn afhankelijk van de middelen die er zijn voor de gebiedsaanpakken.

**Onder voorbehoud van toekenning middelen vanuit Rijk. Deze worden in januari 2023 aangevraagd.

***indien DTB-budget hiervoor wordt toegekend.

Doel: Energietransitie in mobiliteit

Pagina 110

Doel: Schouders onder de energietransitie in mobiliteit

In de stedelijke mobiliteit liggen veel mogelijkheden voor vermindering van de CO₂-uitstoot. De ontwikkelingen op het gebied van uitstootvrije mobiliteit gaan hard. Door hiervan gebruik te maken, lijkt het haalbaar om al voor 2040 over te schakelen naar een uitstootvrij mobiliteitssysteem in de stad. Daarbij vullen fiets, openbaar vervoer en deelmobiliteit elkaar aan en is het gemotoriseerd verkeer schoon. Dat is goed voor het klimaat én voor schone lucht.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

- Per 2040 stoten het stedelijk verkeer en mobiele werktuigen geen schadelijke stoffen meer uit. Voor 2026 is de inzet: 20% schone passages binnen de ring.
- In de collegeperiode 2022 tot 2026 spant de gemeente zich in voor de invoering van de zero-emissiezone voor stadslogistiek binnen de ring van Rotterdam per 2025. Voor een aantal voertuigcategorieën geldt een overgangsregeling tot 2030.
- We verbeteren de laadpaalinfrastructuur en breiden deze uit. We komen met een aanpak voor de komende 10 jaar. Daarin wordt aangegeven waar de laadpalen komen en hoe het energienetwerk dit aan

kan. We kijken daarbij naar betere technieken en waar mogelijk dubbel gebruik met andere auto's, andere soorten voertuigen of schepen (walstroom).

- Er komen stappen in de richting van emissievrij personenvervoer in 2040 hieronder vallen taxi's, doelgroepenvervoer, openbaar vervoer en deelmobiliteit. Daarnaast wordt doelgroepgericht ingezet op verduurzaming, bijvoorbeeld via werkgevers en een nog op te zetten bewonersaanpak.
- Verduurzaming van mobiele werktuigen.
- Het gemeentelijke wagenpark is emissievrij in 2030.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Conform het nationale klimaatakkoord en de uitvoeringsagenda stadslogistiek spant Rotterdam zich in om 1 januari 2025 een zero-emissiezone voor alle zakelijke bestel- en vrachtauto's in te voeren. Deze inspanningsverplichting heeft het college in 2020 in het Convenant ZES vastgesteld. Invoering van de zone gebeurt in samenspraak met de logistieke sector en de partners uit het Convenant ZES. Bijkomende acties, zoals persoonlijk advies en subsidieregelingen, zorgen ervoor dat de zero emissiezone voor iedere ondernemer haalbaar is, van zzp'er tot multinational. Huidige milieuzones worden voortgezet, uitgezonderd de milieuzone stad die vervalt met de invoering van de zero-emissiezone.
- De gemeente stimuleert de versnelling van de aanleg van laadinfrastructuur zodat iedereen in Rotterdam makkelijk kan laden waar en wanneer dat nodig is. Dit betekent meer openbare laadpalen en laadpleinen, snelladers voor logistiek en taxi, en ondersteuning van bedrijven, VvE's en huurders. Uitbreiding van het laadnetwerk gebeurt in nauwe samenwerking met de netbeheerder en sluit aan bij de energiesysteemvisie van de stad. Invoering van 'slim laden' op alle publieke laadpunten.
- Inzet op minder reizen, meer fietsen en lopen, en emissievrije gemotoriseerde voertuigen. De gemeente benadert alle werkgevers in Rotterdam voor de overgang naar duurzame mobiliteit. Kennisdeling en goede voorbeelden versnellen de mobiliteitstransitie in werkgerelateerd verkeer. De gemeente onderzoekt hierbij ook hoe we beter met partijen als Rijkswaterstaat en Havenbedrijf Rotterdam (HbR) op kunnen trekken in onze gezamenlijke ambities.
- Er komt een aanpak voor de verduurzaming van mobiele werktuigen

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Schone passages binnen de ring	3,3%						20%

Toelichting indicatoren

Schone passages binnen de ring

Betreft het percentage passages van schone motorvoertuigen (ook vracht) binnen de ring. Het betreft hier geen unieke voertuigen; in praktijk betekent dit dat een voertuig meerdere keren geregistreerd kan worden. Met deze indicator meten we de voortgang van verschoning (lees: elektrificeren) van stedelijke gemotoriseerde mobiliteit als onderdeel van onze subdoelstelling.

Doel: Duurzame haven & industrie

Tijdens de collegeperiode 2022 tot 2026 stuurt de gemeente binnen de eigen verantwoordelijkheden aan op verduurzaming van gevestigde bedrijven en faciliteiten voor innovaties voor de circulaire haven economie. De huidige uitstoot is nog 24% hoger dan 1990, omdat de Rotterdamse haven de afgelopen decennia is uitgebreid. De benodigde transitie in de haven, zoals sluiting van de kolencentrales, komt van de waterstof economie of afvang van CO₂, start in de huidige collegeperiode, maar kan pas na 2026 doorgroeien. De transitie is afhankelijk van wereldwijde ontwikkelingen en nationale sturing. De uitstoot bij de kolencentrales nemen toe door de oorlog in Oekraïne en de ambitie om aardgas te besparen. Ondanks deze afhankelijkheid wil Rotterdam voor 2025 sturen op vermindering van uitstoot en gerealiseerde projecten, om het routeplan naar 2030 in te vullen. Dat draagt bij aan de positionering van de haven als waterstof-hub van Europa, en mede daardoor als dé duurzame wereldhaven van de toekomst.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Versnelde invoering van walstroom en stimulering van verduurzaming in de scheepvaart. Kades in stedelijk gebied, voor binnenvaart en zeescheepvaart, krijgen deze coalitieperiode walstroom.
- Er komt een generatorverbod op plekken waar generatoren overlast veroorzaken voor bewoners.
- Ondersteuning van innovatie in het varen op elektriciteit voor de binnenvaart, en het gebruik van waterstof en groene brandstoffen.
- Doelstellingen - die de gemeente nastreeft zijn: 90% van de roll-on roll-off, offshore, ferry's, 100% van de cruiseschepen gebruikt walstroom en 50% van de grootste containerschepen. Als de EU de ambities omhoog bijstelt doen wij dat ook.

Elektrificatie, aanlanding Wind op zee en energiebesparing industrie

De gemeente wil zorgen dat:

- Energiebesparing in de grote industrie in de haven wordt aangejaagd en opgevolgd.
- Infrastructuur en innovatie voor elektriciteit en stoom wordt bevorderd.
- Verdere inzet op aanlanding en (land)infrastructuur van grootschalige wind op zee ter bevordering van de elektrificatie van het Haven en Industrieel Complex (HIC) en de lokale productie van groene waterstof.
- Infrastructuur en opslagcapaciteit op orde worden gebracht van zowel elektriciteit als waterstofinfrastructuur.

Wat gaan we daarvoor doen?

Versnellen walstroom en stimuleren verduurzaming scheepvaart

- Samen met het Havenbedrijf Rotterdam werken aan walstroomprojecten. De gemeente is aanjager voor de kades in stedelijk gebied. Oplossing van knelpunten, zowel in de ruimtelijke inrichting als financieel. Voor de kades in het havengebied is het Havenbedrijf Rotterdam de voortrekker en helpt de gemeente daarbij
- Stimuleren van vergroening van de binnenvaart
- We zorgen dat de grondstoffentransitie en de energietransitie in de haven zoveel mogelijk elkaar versterken.

Elektrificatie en energiebesparing industrie

- Rotterdam is onderdeel van het Groei door Reductie-project. Daarin krijgen bedrijven ambitieuze energiescans en monitoring van de voortgang die ze maken.
- Samenwerking met DCMR en Deltalinqs voor kennisdeling op het gebied van energiebesparing. Verkenning van de mogelijkheden voor handhaving van de verplichting tot energiebesparing in de industrie.
- De gemeente gaat in gesprek met Stedin, Havenbedrijf en Deltalinqs voor uitbreiding van de infrastructuur voor elektriciteit en stoom en waar nodig faciliteren we aanlanding van windparken op zee in de haven en op de tweede Maasvlakte.

Hoe meten we dat?

Voor de haven ondersteunt Rotterdam met innovaties de ambities van het Rijk voor voldoende vermindering van uitstoot in 2030. Er komt een strakke monitoring van de plannen voor 2030. De DCMR rekent dit jaarlijks door. Ook komt er een jaarlijkse meting van de uitstoot van schadelijke stoffen voor het gehele Rotterdamse grondgebied.

Specifieke versnelling van de aanleg van drie types walstroom:

1. Walstroom 1: Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor zeeschepen aan de volgende stedelijke kades: een ligplaats voor een cruiseschip aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf ligplaatsen aan de Lloydkade;
2. Walstroom 2: Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor de grootste zeeschepen: drie ligplaatsen voor 'deep sea'-containerschepen, drie ligplaatsen voor ferry's en twee ligplaatsen voor offshore-schepen. Alle container- en ferry-terminals moeten voor 2030 walstroomfaciliteiten hebben en hebben daarom projecten in voorbereiding. Het is nog onzeker welke van deze vóór 2026 worden voorzien, en welke tussen 2026 en 2030, maar deze getallen zijn ambitieus doch haalbaar.
3. Walstroom 3: Voor de overige ligplaatsen komen uitvoeringsplannen voor de periode 2026 tot 2030, volgens de afgesproken doelen in 2030. We maken een inventarisatie van alle ligplaatsen in de haven die volgens walstroomstrategie of EU-wetgeving van walstroom moeten worden voorzien en maken voor die ligplaatsen een basisontwerp, kosteninschatting en planninginschatting.

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor zeeschepen				6x	5x	Cruiseterminal	
aan de volgende stedelijke kades: een ligplaats voor een cruiseschip				Parkkade	Lloydkade	gerealiseerd	
aan de Wilhelminakade, zes ligplaatsen aan de Parkkade, vijf				gerealiseerd	gerealiseerd		
ligplaatsen aan de Lloydkade							
Tot en met 2026 komen er walstroomvoorzieningen voor de grootste					4 van de 8	8 van de 8	
zeeschepen: drie ligplaatsen voor 'deep sea'-containerschepen, drie							
ligplaatsen voor ferry's en twee ligplaatsen voor offshore-schepen							
Voor de overige ligplaatsen komen uitvoeringsplannen voor de periode				Lijst alle	50% van	100% van de	
2026 tot 2030, volgens de afgesproken doelen in 2030				ligplaatsen	de plannen	plannen	

Toelichting indicatoren

Voor de haven ondersteunt Rotterdam met innovaties de ambities van het Rijk voor voldoende vermindering van uitstoot in 2030. Er komt een strakke monitoring van de plannen voor 2030. De DCMR rekent dit jaarlijks door. Ook komt er een jaarlijkse meting van de uitstoot van schadelijke stoffen voor het gehele Rotterdamse grondgebied.

In de uitwerking van het programma Energietransitie zullen we een concrete indicator formuleren op het aantal of de kwaliteit van de vergunningen dat per jaar wordt aangevraagd in het Versnellingshuis.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 112

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Energietransitie draagt bij aan:

- SDG 1 Geen Armoede
- SDG 3 Goede gezondheid en welzijn
- SDG 7 Betaalbare en duurzame energie
- SDG 8 Waardig werk en economische groei
- SDG 9 Industrie, innovatie en infrastructuur
- SDG 11 Duurzame steden en gemeenschappen
- SDG 12 Verantwoorde consumptie en productie
- SDG 13 Klimaatactie
- SDG 14 Leven in het water
- SDG 15 Leven op het land

- SDG 17 Partnerschap om doelstellingen te bereiken

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 113

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 114

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Energietransitie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	1.542	11.914	35.622	32.917	32.827	32.827
Bijdragen rijk en medeoverheden	669	11.551	35.610	32.905	32.815	32.815
Financieringsbaten	1	12	12	12	12	12
Overige opbrengsten derden	873	350	0	0	0	0
Overige baten	0	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	22.534	56.521	35.240	15.595	15.520	15.058
Apparaatslasten	4.890	7.867	8.644	8.183	8.169	8.141
Inhuur	74	42	468	11	11	11
Overige apparaatslasten	63	114	115	115	115	115
Personeel	4.754	7.710	8.061	8.056	8.043	8.015
Intern resultaat	5.872	7.946	3.282	3.207	3.207	3.207

Intern resultaat	5.872	7.946	3.282	3.207	3.207	3.207
Programmalasten	11.771	40.709	23.314	4.205	4.144	3.710
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.991	26.451	20.554	3.499	2.971	2.967
Kapitaallasten	634	607	643	707	739	743
Overige programmalasten	1	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	2.147	13.651	2.118	0	434	0
Saldo voor vpb en reserveringen	-20.992	-44.607	382	17.322	17.307	17.769
Saldo voor reserveringen	-20.992	-44.607	382	17.322	17.307	17.769
Reserves	3.575	3.744	-12.379	-19.504	-19.566	-20.000
Onttrekking reserves	6.279	23.744	7.621	496	434	0
Toevoeging reserves	2.704	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000
Saldo	-17.417	-40.864	-11.997	-2.182	-2.259	-2.231

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Energietransitie	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-13.900	-19.003	-9.498	-9.493	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-18.000	-21.019	-11.548	-11.580	-11.569
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-40.864	-11.997	-2.182	-2.259	-2.231

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten hebben betrekking op rijksbijdragen voor inzet op aardgasvrije wijken, het tegengaan van energiearmoede en de inzet op energiebesparing.

Lasten

De lasten vloeien voornamelijk voort uit de uitvoering van diverse activiteiten en projecten gericht op de CO2-reductie (waaronder aardgasvrije wijken), uitvoering van het klimaatakkoord en inzet op energiearmoede.

Reserves

De onttrekkingen op de reserves betreffen de reserve Energietransitie (waaronder walstroom, Smart Energy Systems, zero-emissie zones) en diverse reserves met betrekking tot gebiedsaanpakken aardgasvrije wijken. Daarnaast vindt een toevoeging aan de reserve Duurzaamheidstransitiebudget plaats voor inzet op klimaatbrede activiteiten.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop na reserves daalt met ingang van 2023 door het aflopen van diverse incidentele middelen. De benodigde meerjarige middelen voor uitvoering van activiteiten en projecten gericht op de CO2-reductie en het klimaatakkoord zijn volledig gedekt door rijksbijdragen.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Energietransitie		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-18.000	-21.019	-11.548	-11.580	-11.569
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-22.864	9.022	9.366	9.321	9.339
Duurzaamheidstransitiebudget	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	-20.000	0	0	0	0
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	69	74	88	101
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-72	-72	1	33	37
Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	104	9.665	9.900	9.810	9.810
Saldoneutrale ramingsbijstellingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verschuiving personele inzet Energietransitie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	235	0	0	0
Saldoneutrale ramingsbijstellingen	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Eenmalige vergoeding Rijk uitvoeringskosten klimaatakkoord	Taakmutaties	-2.968	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	72	-875	-609	-609	-609
Begroting na wijzigingen		-40.864	-11.997	-2.182	-2.259	-2.231

Toelichting financiële bijstellingen

Duurzaamheidstransitiebudget

Om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen is een Duurzaamheidstransitiebudget ingesteld (groot € 100 mln voor 2022 tot en met 2026). De bestemmingsreserve wordt ingezet voor de vergroening van de leefomgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik. De bestemmingsreserve is gevormd uit erfpachtbaten (€ 20 mln) en rijksmiddelen voor klimaat (€ 80 mln).

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave

Tijdens de voorjaarsretraite 2021 heeft het toenmalige college de concerndirecteur Stadsontwikkeling en de concerncontroller de bestuursopdracht financiële sturing Stadsontwikkeling gegeven. Onderdeel van de bestuursopdracht was een vanaf 2024 (gedeeltelijke) terugloop in algemene middelen voor de structurele bouw-, duurzaamheids- en economische opgaven.

Bij de begroting 2022 is als gevolg hiervan al vanaf 2023 een reeks van verwachte rijksbijdragen uit het klimaatfonds opgenomen van € 6,7 mln in 2023 en € 7,5 mln structureel vanaf 2024. In deze begroting is die reeks verder opgehoogd naar een op dit moment reële raming van respectievelijk € 3,4 mln in 2023 en € 12,9 mln in 2024 en € 12,8 mln structureel vanaf 2025.

De oplossingen hebben tot effect dat het budget in 2023 met € 500 en structureel vanaf 2024 met € 10,5 mln worden verhoogd. Daarin wordt vanaf 2023 budget toegekend voor de inzet die hoort bij het warmtedossier en voor de beleidsontwikkeling rondom duurzaamheid in gebiedsontwikkelingen. Ook wordt vanaf 2023 jaarlijks budget beschikbaar gesteld voor de benodigde gemeentelijke inzet ten aanzien van de ruimtelijke impact van de energietransitie.

Bovenstaande bedragen zijn exclusief een afdracht voor concernoverhead van € 820 structureel vanaf 2023.

Saldoneutrale ramingsbijstellingen

Op het programma vinden de volgende saldo neutrale wijzigingen plaats:

- Vanuit het Rijk heeft de gemeente Rotterdam € 18,6 mln ontvangen om energiearmoede bij Rotterdammers te verlichten met energiebesparende maatregelen. Het geld wordt verdeeld over meerdere projecten en gebruikt om de juiste doelgroep te bereiken en voor projectondersteuning.
- De inzet voor zero emissie en laadinfra, die bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelen, wordt bekostigd uit het Duurzaamheidstransitiebudget.

Verschuiving personele inzet Energietransitie

De inzet op wind en zon, die bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelen, wordt eenmalig bekostigd uit het Duurzaamheidstransitiebudget.

Saldoneutrale ramingsbijstellingen

De lasten voor de gebiedsaanpakken Reyeroord, Pendrecht en 'buiten de gebieden' worden gedekt door een rijksbijdrage voor Nationaal Programma op Zuid. De lasten voor Bospolder Tussendijken worden gedekt uit een rijksbijdrage voor Proeftuinen Aardgasvrije Wijken.

Bestemmingsreserve Energietransitie

Het uitvoeringsplan energietransitie is geactualiseerd. Een aantal wijzigingen betreft het doorschuiven van onderdelen van project programmatische aanpak Smart Energy Systems, zero emissie stadslogistiek, project fieldlab elektrificatie, gebiedsaanpakken aardgasvrij en energievouchers voor verenigingen van eigenaren (VVE) van 2022 naar 2023, 2024 en 2025. Ook zijn er hogere lasten voor project leenfonds verduurzaming particulieren en lagere lasten voor project energievouchers voor ondernemers en VVE's Pendrecht, elektrisch koken en verduurzamingspakketten. De lasten en de onttrekking aan de bestemmingsreserve worden met € 6,1 mln verlaagd in 2022 en verhoogd met € 4,3 mln in 2023, € 496 in 2024 en € 434 in 2025.

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

Pendrecht zuid:

Een budget van € 5,9 mln is bestemd als bijdrage voor de onrendabele top voor de aanleg van stadsverwarming in Pendrecht Zuid door Vattenfall. De redenen voor de vertraging zijn de ontwikkelingen bij Warmtebedrijf Rotterdam vanaf eind 2021 en het verkoopproces dat nu gaande is.

Pendrecht noord:

Een budget van € 500 is bestemd als bijdrage voor de onrendabele top voor de aanleg van stadsverwarming in Pendrecht Noord door Vattenfall. Dit zal in 2023 worden geformaliseerd met een subsidie- en bijbehorende uitvoeringsovereenkomst. De redenen voor de vertraging zijn de ontwikkelingen bij Warmtebedrijf Rotterdam vanaf 2021 en het verkoopproces dat nu gaande is. Hierdoor is de businesscasefase door Vattenfall voor Pendrecht Noord vooralsnog on hold gezet.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

Een budget van € 3,6 mln is bestemd als bijdrage voor de onrendabele top voor de aanleg van stadsverwarming

in Pendrecht Zuid door Vattenfall. De bijdrage aan Vattenfall krijgt de vorm van een subsidie. De redenen voor de vertraging zijn de ontwikkelingen bij Warmtebedrijf Rotterdam vanaf 2021 en het verkoopproces dat nu gaande is.

Eenmalige vergoeding Rijk uitvoeringskosten klimaatakkoord

Vanaf 2023 tot en met 2030 krijgen gemeenten meer uitvoeringsmiddelen voor klimaat- en energiebeleid. Het Rijk stelt in 2023 € 3,0 mln beschikbaar om de uitvoering van het bestaande klimaatbeleid voort te zetten. In het Coalitieakkoord wordt een hoger bedrag genoemd en verwacht. Hierover vinden nog gesprekken met onder andere de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), het Interprovinciaal Overleg (IPO) en het Rijk plaats. In de Bestuursopdracht Financiële Sturing SO is reeds rekening gehouden met deze meerjarige rijksbijdragen.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn indexering 2023 en verder (- € 692 in 2023 tot - € 425 in 2026) en diverse kleine technische wijzigingen (€ 72 in 2022 tot - € 184 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 115

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Rotterdam maakt werk van de energietransitie. We werken aan lange termijn oplossingen: toewerken naar een klimaatneutraal en fossielvrij Rotterdam in en na 2050 en per 2040 is het stedelijk verkeer in Rotterdam uitstootvrij van schadelijke stoffen (inclusief mobiele werktuigen). We leveren de Rotterdamse bijdrage aan de landelijke reductienorm van -55% in 2030 en zetten voor het stedelijk gebied in op minimaal -25% CO₂-reductie in 2025, gemeten ten opzichte van 1990. Voor de haven zorgen we dat de Rijksambities voor voldoende reductie in 2030 worden ondersteund door onze inzet op innovaties. We zullen de plannen richting 2030 strak monitoren op daadwerkelijke voortgang en omvang. Ook meten we de jaarlijkse uitstoot van het gehele Rotterdamse grondgebied. Uiteraard zijn we hierbij afhankelijk van inzet Rijk en EU.

We zorgen ervoor dat alle bewoners kunnen meedoen aan de energietransitie en daarvan de vruchten kunnen plukken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het helpen van bewoners met schulden en het creëren van lokale banen in de energietransitie. Rioolvervanging en energietransitie trekken samen op om de overlast voor de Rotterdammers zo veel mogelijk te beperken. Daarnaast zetten we in op energiebesparing. Dat wat we niet aan

energie gebruiken of grondstoffen, hoeft ook niet opgewekt, geproduceerd of vervoerd te worden. Uiteraard geldt dit ook voor onze gemeentelijke organisatie. We ontzien kwetsbare Rotterdammers bij maatregelen die een financiële inbreng nodig hebben.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Aanpak Nul emissie mobiliteit](#)
- [Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)
- [Bouwverordening 2010](#)
- [Convenant ZES - Zero Emissie Stadslogistiek Rotterdam](#)
- [Gemeentelijke visie duurzame biomassa](#)
- [Gemeentelijke visie waterstof](#)
- [Havenvisie](#)
- [Hoogbouwvisie 2019](#)
- [Kader Stedelijke Ontwikkeling](#)
- [Leidraad werkwijze gebiedsaanpakken aardgasvrij](#)
- [Meerjarenplan Bouw en Woningtoezicht 2018-2021](#)
- [Multifunctioneel dakenprogramma](#)
- [Nieuwe energie voor Rotterdam \(Drift rapport\)](#)
- [Omgevingsvisie](#)
- [Raadsakkoord Energietransitie](#)
- [RES 1.0 - Regionale Energiestrategie Rotterdam – Den Haag](#)
- [Roadmap Next Economy](#)
- [Van zooi naar mooi, programma Rotterdam Circulair 2019-2023](#)
- [Rotterdam gaat voor groen](#)
- [Rotterdam Kaart van de Stad - Verkenning ontwikkelkansen lange termijn](#)
- [Rotterdams Duurzaamheidskompas](#)
- [Rotterdamse Klimaataanpak](#)
- [Rotterdams Klimaatakkoord](#)
- [Rotterdamse Transitievisie Warmte 1.0 \(2021\)](#)
- [Resilient Rotterdam](#)
- [Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)
- [Schone Energiestrategie](#)
- [Staat van de stad 2020](#)
- [Stappenplan aardgasvrije wijken](#)
- [Stappenplan Zero Emissie Stadsdistributie](#)
- [Startnota versnelling windenergie](#)
- [Startnota versnelling zonne-energie](#)
- [Strategie Walstroom Rotterdamse Haven](#)
- [Trend CO2-uitstoot & effect Rotterdamse klimaataanpak](#)
- [Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#)
- [Uitvoeringsplan energietransitie 2019-2020](#)
- [Uitvoeringsplan energietransitie 2020-2022](#)

- [Verhaal van de stad](#)
- [Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)
- [WANNEER-kaart aardgasvrij](#)
- [WAT-kaart aardgasvrij \(update juni 2021\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Energie Transitie Fonds
- Stedin Groep N.V.
- Warmtebedrijf Holding B.V.
- Havenbedrijf Rotterdam N.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 116

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Simons

Wethouder Simons is verantwoordelijk voor de portefeuille Haven, Economie, Horeca en Bestuur (wijken en kleine kernen).

'Een schone en vernieuwende economie met een haven die vooroploopt als waterstofcentrum en energie-hotspot stelt toekomstige werkgelegenheid voor Rotterdammers zeker.'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Bouwen en Wonen.

'Klimaatverandering stelt onze stad voor een van de grootste uitdagingen van dit moment. Daarom focussen we ons onder andere op het verduurzamen en isoleren van huizen én stimuleren het plaatsen van zonnepanelen.'

Onderwijs

Pagina 117

Onderwijs

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten, onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers en onderwijshuisvesting. Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid waarvoor zowel gemeentelijke als rijksmiddelen worden ingezet.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Goede onderwijshuisvesting
Doel: Verhogen kwaliteit onderwijs	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 118

Voortgang 2022

Onderwijshuisvesting

De gemeente is verantwoordelijk voor een goede huisvesting van scholen in het primair, voortgezet en speciaal onderwijs. Daarom investeert het college fors in schoolgebouwen. De investeringen zijn bedoeld om de kwaliteit van de schoolhuisvesting te verbeteren, en ook om een evenwichtiger onderwijsaanbod in de stad te realiseren.

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP)

In het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023 staat hoe de huisvesting van Rotterdamse scholen in de komende jaren gerenoveerd of vernieuwd wordt. Een uitgebreide toelichting op de voortgang van het IHP kunt u teruglezen onder de paragraaf 'projecten'.

Huisvestingsprogramma 2022

Jaarlijks kunnen schoolbesturen een aanvraag indienen voor huisvestingsvoorzieningen via het gemeentelijk huisvestingsprogramma. Het gaat bijvoorbeeld om een uitbreiding van een schoolgebouw, tijdelijke huisvesting, medegebruik en ingebruikname. Op grond van de huisvestingsverordening hebben schoolbesturen 124 aanvragen ingediend die zijn opgenomen in het huisvestingsprogramma 2022.

Ventilatie in scholen

De coronasituatie heeft het belang van een goede ventilatie benadrukt. Het Rijk heeft geld beschikbaar gesteld

om de ventilatie te verbeteren. Het gaat om de Specifieke Uitkering Ventilatie In Scholen (SUVIS), bedoeld om het binnenklimaat van bestaande schoolgebouwen te verbeteren. Schoolbesturen konden tot 30 april 2022 een aanvraag indienen. Van de ontvangen aanvragen heeft de gemeente er 51 in behandeling genomen. Daarvan zijn er tot nu toe 42 toegekend.

Herontwerp voortgezet onderwijs op Zuid

Het convenant 'Voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' heeft verschillende doelen. Het gaat om betere huisvesting, meer plek voor leerlingen, spreiding van scholen en een vlottere doorstroming naar verschillende onderwijsniveaus. De nieuwbouwprojecten uit het convenant zijn in voorbereiding. De verwachte oplevering voor scholen in het Stadionpark is in 2024. Het Zuider Gymnasium is in het eerste kwartaal van 2022 opgeleverd en in gebruik genomen.

Campus Internationaal onderwijs en sport

In Rotterdam neemt de behoefte aan internationaal onderwijs toe. De ambities voor een campus internationaal onderwijs en sport worden momenteel nader uitgewerkt in een business case.

Onderwijsbeleid

Met het onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent' investeert de gemeente in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle Rotterdamse kinderen het beste uit zichzelf kunnen halen. Door de gevolgen van de corona-uitbraak blijkt deze investering harder nodig dan ooit.

Het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) is in uitvoering. Dit programma is bedoeld om scholen te helpen bij het herstel na 'corona'. Dankzij de rijksmiddelen uit het programma kon de gemeente onder meer 158 extra tutoren werven en opleiden voor rekenen en taal in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs. De tutoren bieden momenteel een intensief inhaalprogramma aan voor scholieren die een vertraging hebben opgelopen.

Sinds de start van de oorlog in de Oekraïne vangt de gemeente Rotterdam Oekraïense vluchtelingen op in de stad. Daarbij hoort niet alleen het bieden van onderdak, maar ook van gepast onderwijs voor de kinderen. Om dit goed te kunnen coördineren, is er een tijdelijke onderwijsvoorziening: Schakelschool De Gaffel. Deze school fungeert als centrale locatie. Op 20 juni opende De Gaffel haar deuren. Sinds 22 augustus kunnen ouders hun kind aanmelden als leerling. Vervolgens bekijkt de gemeente samen met de schoolbesturen waar er plek is voor de leerlingen. Via schakelklassen stromen leerlingen vervolgens door naar het Nederlandse onderwijs. Naast het Nationaal Programma Onderwijs en extra activiteiten rondom Oekraïense vluchtelingen, werkt de gemeente hard aan de uitvoering van het onderwijsbeleid 'Gelijke kansen voor elk talent'. Hieronder staat per thema de geboekte voortgang.

Kwaliteit en toegankelijkheid

Voor verbetering van de schoolprestaties en verkleinen van de schoolverschillen zijn afspraken gemaakt met scholen. Er zijn hiervoor subsidies verstrekt, die 188 scholen onder meer inzetten voor hoogbegaafdenonderwijs,

de basisvaardigheden taal en rekenen, mentorprogramma's en huiswerkbegeleiding. Vroegtijdige signalering van problemen en de inzet van een verbeterplan moeten voorkomen dat scholen afglijden naar een niveau dat de onderwijsinspectie als onvoldoende beoordeelt.

De gemeente brengt de subsidieregeling 'Voorschoolse Educatie' gericht onder de aandacht bij gezinnen met schuldproblemen. Met de indicatie 'gelijke kansen' hoeven deze ouders geen ouderbijdrage te betalen. Dat is van belang, want juist deze peuters hebben baat bij deelname aan de voorschoolse educatie. Om het bereik van de voorschool verder te vergroten is in 2022 een tijdelijke actie inzet om gratis en vrijblijvend kennis te maken met de Rotterdamse Peutergroep (voorschool).

Financiële bijstellingen Onderwijs (x 1.000)

€ 1.075

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

€ 1.075

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Aansluiting onderwijs en jeugdhulp

Voor een goede aansluiting van onderwijs op jeugdhulp werken gemeente, schoolbesturen en de samenwerkingsverbanden voor passend onderwijs aan een goede basis. Om tijdig te zorgen voor een passend aanbod van onderwijs of jeugdhulp is in 2022 de aanpak Thuiszitters verder verfijnd. Dit is gerealiseerd door het wijkteam te laten aansluiten bij de kerngroep van de Taskforce Thuiszitters. Daarnaast zet de gemeente in op preventie-activiteiten. Die moeten voorkomen dat schoolverzuim leidt tot thuiszitten. In het kader van het Nationaal Programma Onderwijs zijn ook de schoolzorgteams opgestart. Hiermee sluit de inzet van de verschillende zorgprofessionals beter aan bij wat een school nodig heeft. Vanaf eind 2022 zijn 45 schoolzorgteams actief in heel Rotterdam.

Talentontwikkeling

De gemeente wil gelijke kansen realiseren en talenten van kinderen beter benutten. Om dat te bereiken, werkt de gemeente in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid (NPRZ) samen met onderwijsinstellingen en andere partners aan de Dagprogrammering. Dagprogrammering houdt in: tien uur extra onderwijstijd per week in het basisonderwijs, en 6 uur in het voortgezet onderwijs (vo). In die uren bieden scholen extra activiteiten aan op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media. Er doen 36 basisscholen en 8 vo-scholen aan mee. In het voortgezet onderwijs gaat het om een tweejarige pilot. Na afloop van het schooljaar 2022-2023 komt er een evaluatie.

Aansluiting onderwijs en arbeidsmarkt

De gemeente stimuleert diverse activiteiten rond de aansluiting van onderwijs naar arbeidsmarkt. Hierbij is er extra aandacht voor kansrijke banen en sectoren, bijvoorbeeld de techniek en IT. Zo draagt de gemeente mede bij aan een goede doorstroom naar en keuze voor een passende mbo- of hbo-opleiding, en naar werk. Voor het schooljaar 2022-2023 zijn er 33 subsidieaanvragen toegekend. Scholen kunnen die inzetten voor het bevorderen van een juiste school- en studiekeuze en op de doorstroom naar werk en vervolgopleidingen. De gemeente

stimuleert ook de beroepsbegeleide leerweg (bbl) via het Leerwerkloket. De inzet voor digitale vaardigheden in het onderwijs zet de gemeente voort, in samenwerking met de IT-Campus.

Leraren

Met de Rotterdamse aanpak leraren richt Rotterdam zich op de beperking van het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang. De huidige subsidiemogelijkheden blijven gehandhaafd en er komen specifieke maatregelen voor scholen waar de tekorten het grootst zijn. Hieronder staan enkele voorbeelden:

- Uitbreiding in 2022 van het aantal opleidingsplaatsen bij de Opleidingsschool van 591 naar 830. In de Opleidingsschool werken lerarenopleidingen en scholen nauw samen om aankomende leraren voor te bereiden op de onderwijspraktijk.
- Subsidies voor projecten om de werkdruk te verminderen en starters en stagiair(e)s te begeleiden. Mede hierdoor kregen alle pabostudenten en studenten van de lerarenopleiding een stageplaats.
- Met het project 'Leraar van buiten' krijgen potentiële leraren informatie over de mogelijkheden om in het onderwijs aan de slag te gaan.
- Extra geld uit het Nationaal Programma Onderwijs voor scholing van vakleerkrachten uit de kunst- en cultuursector. Dit is in 2022 gestart. Doel: vakleerkrachten beter inzetbaar te maken in het onderwijs, zodat ze scholen kunnen helpen door meer uren onderwijs te verzorgen.
- Onder bepaalde voorwaarden kunnen leraren voorrang krijgen op de huizenmarkt. De Rotterdampas is in 2022 opnieuw beschikbaar gesteld aan leraren en medewerkers van kinderopvang. Er zijn ruim 14.200 vouchers voor de Rotterdampas verstuurd.
- Voor het schooljaar 2022-2023 zijn ruim 500 lerarenbeurzen toegekend.

Voortijdig schoolverlaten

- Uitvoering van het programma VSV Rijnmond 2020-2024 (voortijdig schoolverlater). Het programma beoogt het aantal voortijdige schoolverlaters te verminderen en jongeren kansen te geven om hun talenten te ontplooien en een diploma te halen dat past bij wat zij willen en kunnen.
- Jongeren die in februari startten op het mbo, maar niet op school kwamen opdagen, zijn in een 'no show'-actie hierover benaderd.
- Het concept 'Leerrecht' is uitgewerkt voor het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt (RMC) en de uitvoering van de Leerplicht. Scholen krijgen meer ondersteuning in de aanpak van de afwezigheid van leerlingen. Ook is er ondersteuning voor het houden van startgesprekken op scholen, bespreking van de verzuimadministratie en de voorlichting aan jongeren en ouders.
- Mbo-scholen bieden met gemeentelijke steun extra begeleiding aan hun studenten en werken in en rond de klas nauw samen met zorgorganisaties.
- De regionale pilot VSV-coach (voortijdig schoolverlaten) is gestart op enkele locaties. De coach benadert jongeren eerder, eventueel met een huisbezoek, en biedt begeleiding. Dat gebeurt ook voor jongeren van andere gemeenten.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Gelijke kansen

Iedereen in Rotterdam moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en zijn of haar dromen na te jagen. Dat begint met het bieden van dezelfde kansen aan alle kinderen, jongeren en studenten om zich te ontwikkelen en te ontplooiën. Rotterdam investeert in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen

Verbetering van de basiskwaliteit van het onderwijs is de meest duurzame en effectieve oplossing om leerachterstanden weg te werken. Bij scholen die dit het hardste nodig hebben, komen er daarom gerichte maatregelen om de onderwijskwaliteit te verhogen. Daarnaast organiseert de gemeente zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school. Een sterkere 'schil' van partners om de school leidt tot beter onderwijs en ontzorgt leraren.

De beschikbaarheid en de kwaliteit van leraren is van essentieel belang. Het lerarentekort staat niet op zichzelf. Er is momenteel sprake van een grote krapte op de hele arbeidsmarkt. De grote tekorten maken het vanzelfsprekend dat de gemeente het lerarentekort blijft aanpakken. Daarbij gaat erom hoe Rotterdam leraren naar de stad kan trekken én in de stad kan houden. De gemeente spant zich in om zij-instromers te werven. Ondanks al deze inspanningen kunnen de gemeente en de schoolbesturen het lerarentekort niet alleen oplossen. Daarom vraagt de gemeente het Rijk om structurele maatregelen.

De gemeente voert vanzelfsprekend haar wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve) en de aanpak van voortijdig schoolverlaten. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt, en in toekomstbestendige schoolgebouwen.

De gemeente werkt daarnaast aan passende zorg en ondersteuning voor leerlingen, de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs. Bijzondere aandacht is er voor de ontwikkeling van digitale vaardigheden in het onderwijs. Ook gaan we het gesprek aan met onze partners om het aantal stage- en studieplekken te vergroten.

De diverse ambities zijn onder voorbehoud van het nieuwe onderwijsbeleid.

Doel: Goede onderwijshuisvesting

Doel: Voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?

Het college realiseert voldoende kwalitatief goede onderwijshuisvesting en zorgt voor een evenwichtige spreiding van de onderwijshuisvesting over de stad

Wat gaan we daarvoor doen?

- Investeren in voldoende kwalitatief goede onderwijshuisvesting. Dit gebeurt aan de hand van het [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023](#). Via het IHP renoveren en vernieuwen we schoolgebouwen. De verwachting is in 2023 17 projecten – scholen en gymzalen - op te leveren.
- Oplevering in 2023 van het Integraal Huisvestingsplan 2024-2027. Hierin staat hoe de gemeente de komende jaren onderwijsgebouwen renoveert of vernieuwt. Randvoorwaarden hiervoor zijn schoolgebouwen en gymzalen met een gezond leefklimaat, en met schone, groene schoolpleinen.
- Uitvoering van de afspraken uit het convenant '[Voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid](#)'. In 2023 start de permanente uitbreiding van Laurens Lyceum, Montessori Lyceum en Rudolf Steiner College.
- Om het vestigingsklimaat voor internationale kenniswerkers te verbeteren onderzoeken we samen met onze partners de mogelijkheden voor een Internationale Campus Onderwijs en Sport.

Hoe meten we dat?

De realisatie meten we aan de hand van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP). Via de voortgangsrapportage IHP wordt u jaarlijks geïnformeerd over de geboekte voortgang. Onder Projecten staat hierover ook een korte toelichting.

Doel: Verhogen kwaliteit onderwijs

Pagina 121

Doel: Verhogen kwaliteit onderwijs en bevorderen kansengelijkheid

[Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

De gemeente bevordert een hoge kwaliteit van het onderwijs én de kansengelijkheid in het onderwijs. Dat geeft alle Rotterdamse kinderen mogelijkheden om het beste uit zichzelf halen.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Focus op een hogere onderwijskwaliteit en verkleining van schoolverschillen. Over de inzet het schoolontwikkelingsbudget worden elk jaar kwaliteitsafspraken gemaakt met scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Het doel: minder scholen lopen risico op het achterblijven in onderwijsprestatie.

- Het aanbod aan voorschoolse educatie blijft in stand, ondanks dat het Rijk hiervoor minder geld beschikbaar stelt. Voorschoolse educatie blijft belangrijk om alle kinderen een goede start op de basisschool te laten maken. Verder is er onverminderde inzet op het bereiken en informeren van ouders, om ervoor te zorgen dat peuters zo veel mogelijk naar de voorschool gaan.
- Beperking van het lerarentekort en de personeelstekorten in de kinderopvang. De gemeente werkt volgens vier actielijnen: 'vergroten instroom', 'beperken uitstroom', 'professionaliseren' en 'anders organiseren'. Hierbij worden maatregelen zo veel mogelijk ingezet waar de tekorten het grootst zijn.
- Voortzetting dagprogrammering, op basis van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Dagprogrammering (10 uur extra schooltijd) vindt plaats op alle 30 scholen voor primair onderwijs in de Children's Zone. Buiten de Children's Zone doen 6 scholen mee. De pilot voor het voortgezet onderwijs wordt in het schooljaar 2022-2023 voortgezet op 8 scholen.
- Bijzondere aandacht is er voor scholen die ondersteuning nodig hebben. Deze scholen krijgen een sterkere 'schil' van partners om de school heen. Hiervoor wordt zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school georganiseerd.
- Blijvende investering in het voorkomen van uitval van leerlingen. Voortzetting van het programma Voortijdig Schoolverlaten en bewaking van het regionale verzuimprotocol. Versterking van de ondersteuningstructuur van mbo's, en preventieve acties om uitval te voorkomen.
- We blijven inzetten op leerrecht en werken o.a. verder aan de thuiszittersaanpak en het uitrollen van schoolzorgteams over de stad.
- Leren programmeren is van groot belang om voorbereid op de toekomst te zijn. We bevorderen digitale geletterdheid en mediawijsheid in het primair en voortgezet onderwijs via de dagprogrammering, buitenschoolse programmeerlessen en de IT-campus. Scholen worden toegerust om digitale geletterdheid en mediawijsheid te implementeren.
- De gemeente maakt zich daarnaast ook hard voor een goede verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt en veiligheid binnen het onderwijs.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegietarget schil om school: In 2026 hebben X aantal basisscholen en voortgezet onderwijs scholen, met een achterstandsscore hoger dan 0, een schil om de school waarin minimaal 1 van onderstaande interventies is opgenomen: • Tutoren • Mentoren • Schoolzorgteams • Preventief Jongerenwerk op school • Slim organiseren met Kunstvakdocenten • Expeditie Digitaal				volgt	volgt	volgt	volgt

Toelichting indicatoren

Target: Schil op school

De streefwaarden voor het collegetarget worden nader bepaald. De 0-meting is in november beschikbaar, op basis hiervan kan de streefwaarde worden bepaald. De prestatie-indicatoren volgen nadat het nieuwe onderwijsbeleid is vastgesteld.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 122

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Onderwijs draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 4. Kwaliteitsonderwijs.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 123

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Integraal Huisvestingsplan Onderwijs](#)

Integraal Huisvestingsplan Onderwijs

Samen met het Rotterdamse onderwijs is het [Integraal Huisvestingsplan 2020-2023](#) (IHP) opgesteld. Hierin staat hoe Rotterdamse scholen in de komende jaren gerenoveerd of vernieuwd worden. Het IHP kent twee centrale ambities naar 2035: een evenwichtiger onderwijsaanbod en een betere kwaliteit van de huisvesting.

Onderdeel van het IHP 2020-2023 is de [vervanging van gymzalen](#). De gemeente investeert ruim 93 miljoen euro in de bouw van 55 nieuwe gymzalen voor basisscholen en middelbare scholen. Deze gymzalen zijn nodig als uitbreiding of als vervanging van gymzalen die niet meer voldoen aan de eisen.

Zowel projecten uit het IHP 2015-2019 als investeringsprojecten uit het Huisvestingsprogramma zijn in uitvoering. Daarnaast is begonnen met projecten uit het IHP 2020-2023. De gemiddelde looptijd van een project, van voorbereiding tot uitvoering, is vijf tot zeven jaar. De stand van zaken van de uitvoering is als volgt

Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2015-2019

- Van het IHP 2015-2019 waren er per 1 september 2022 37 schoolgebouwen in uitvoering en in 8 gebouwen opgeleverd. Van de 37 in uitvoering waren er 12 in de initiatieffase, 16 in de ontwerpfase en 8 in de uitvoeringsfase.
- Er zijn in 2022 3 gebouwen opgeleverd: de Pniëlschool, de Eduard van Beinum School en het Integraal Kindcentrum IJsselmonde. Verder is de verwachte oplevering van 3 scholen nog in 2022.

Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2020-2023

- Van het IHP 2020-2023 waren per 1 september 23 projecten gestart. Daarvan zijn er 3 in de ontwerpfase en 20 in de initiatieffase.
- De voorbereiding van nieuwbouwprojecten uit het convenant 'Voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' zijn in een vergevorderd stadium. Het Zuider Gymnasium is in het eerste kwartaal van 2022 opgeleverd en in gebruik genomen.

Huisvestingsprogramma

- In het jaarlijkse terugkerende Huisvestingsprogramma worden voorzieningen beschikbaar gesteld aan scholen voor o.a. de eerste inrichting of de uitbreiding van een school. Per 1 september zijn 15 projecten onder handen van het Huisvestingsprogramma.
- Basisschool Het Open Venster is dit jaar opgeleverd en in gebruik genomen. Tegen het einde van 2022 volgt Het Praktijkcollege Charlois.

In 2021 is een voortschrijdende indicatieve meerjareninvesteringsplanning ([VIMIP 2020](#)) opgeleverd. Hierin staat jaarlijks een toelichting op de uitputting van het investeringskrediet en de financiële gevolgen van de integrale huisvestingsplannen onderwijs. De VIMIP geeft een overzicht van de verwachte oplevering van projecten voor de komende vijf jaar en de uitputting van het investeringskrediet als gevolg van die oplevering. In 2022 vindt een actualisatie van het VIMIP plaats.

Financiën

Pagina 124

Financiën

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Onderwijs	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	65.771	79.699	69.514	59.780	57.802	57.802
Bijdragen rijk en medeoverheden	65.347	77.636	68.005	58.270	56.371	56.371
Overige opbrengsten derden	424	2.063	1.509	1.509	1.431	1.431
Lasten exclusief reserves	201.794	219.979	221.885	215.945	213.176	209.647
Apparaatslasten	17.314	18.268	19.527	18.737	18.711	18.696
Inhuur	239	663	517	517	517	517
Overige apparaatslasten	235	305	338	332	333	333
Personeel	16.840	17.300	18.672	17.888	17.861	17.847
Intern resultaat	58.703	57.994	60.343	66.759	71.733	72.548
Intern resultaat	58.703	57.994	60.343	66.759	71.733	72.548
Programmalasten	125.777	143.717	142.015	130.449	122.732	118.402
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	8.650	19.358	24.671	14.439	7.702	2.884
Kapitaallasten	0	0	0	839	828	816
Overige programmalasten	34	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	13.818	14.673	11.384	11.384	11.384	11.384
Subsidies en inkomensoverdrachten	103.276	109.686	105.960	103.786	102.818	103.318
Saldo voor vpb en reserveringen	-136.023	-140.279	-152.371	-156.165	-155.374	-151.845
Saldo voor reserveringen	-136.023	-140.279	-152.371	-156.165	-155.374	-151.845
Reserves	139	588	312	289	219	219
Onttrekking reserves	200	523	312	289	219	219
Toevoeging reserves	126	0	0	0	0	0
Vrijval reserves	65	65	0	0	0	0
Saldo	-135.885	-139.691	-152.059	-155.876	-155.155	-151.626

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Onderwijs	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-141.086	-137.737	-136.404	-136.098	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-140.766	-137.075	-136.737	-136.432	-136.421
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-139.691	-152.059	-155.876	-155.155	-151.626

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De totale baten bestaan met name uit bijdragen van het Rijk voor Onderwijsachterstandenbeleid (OAB), het Nationaal Programma Onderwijs (NPO) en middelen voor de Regiodeal die tot 2022 beschikbaar zijn.

Lasten

De middelen onderwijsbeleid dienen ter uitvoering van het Rotterdams onderwijsbeleid. Uit deze middelen worden met name subsidies verstrekt voor vroeg- en voorschoolse educatie, schoolontwikkeling, burgerschap en leraren. Ook worden middelen besteed aan onderwijshuisvesting, bewegingsonderwijs, ouderbetrokkenheid, overgangsmomenten in het onderwijs, loopbaanoriëntatie en leerlingenvervoer.

Reserves

Het betreft de bestemmingsreserve Convenant ID-banen die over meerdere jaren wordt ingezet en de bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en Vakmanschap in zorg haven en techniek, deze is eind 2022 volledig ingezet.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een stijgend verloop. Dit komt voornamelijk door indexeringen en extra middelen vanuit het coalitieakkoord.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Onderwijs	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2025	2026

Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-140.766	-137.075	-136.737	-136.432	-136.421
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		1.075	-14.984	-19.139	-18.722	-15.205
Dagprogrammering NPRZ	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-3.500	-4.000	-5.000	-5.500
IT Campus	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-475	-475	-475	-475
Leerlingenvervoer	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-3.600	-3.900	-3.900	0
Voorschoolse educatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	0	-3.500	-3.500	-3.500
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	69	74	88	102
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-39	-231	0	0	0
Kasschuif Aanpak lerarentekort	Kasschuiven	1.000	-1.000	0	0	0
Planningsoptimisme onderwijshuisvesting	Kasschuiven	1.300	0	-1.300	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	10	10	10	10
Opvang vluchtelingen Oekraïne	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Regiodeal Rotterdam Zuid	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid	Ramingsbijstellingen vermijdbaar	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek	Reserves	0	0	0	0	0
Rijksbijdrage lerarentekort	Taakmutaties	-1.000	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-186	-6.257	-6.048	-5.945	-5.842
Begroting na wijzigingen		-139.691	-152.059	-155.876	-155.155	-151.626

Toelichting financiële bijstellingen

Dagprogrammering NPRZ

Vanuit het coalitieakkoord zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor 10 uur extra inzet dagprogrammering in de focuswijken van Rotterdam-Zuid.

IT-Campus

De IT-Campus Rotterdam is een jonge netwerkorganisatie die zich inzet om meer en beter IT-talent voor de stad op te leiden en zet zich verder in voor digitaal vaardige en wendbare Rotterdammers. Vanuit het coalitieakkoord zijn er middelen beschikbaar gesteld ter ondersteuning van verdere ontwikkeling van de IT-Campus.

Leerlingenvervoer

Voor sommige leerlingen is vervoer essentieel om naar school te kunnen gaan. Vanuit het coalitieakkoord worden middelen beschikbaar gesteld om dit te kunnen bekostigen.

Voorschoolse educatie

Vanuit het coalitieakkoord worden middelen beschikbaar gesteld om ervoor te zorgen dat het huidige aanbod

voorschoolse educatie op kinderdagverblijven in stand blijft, zodat alle kinderen een goede start op de basisschool kunnen maken.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energieprijzen zijn de afgelopen periode sterk gestegen. Gezien de grote onzekerheid en beperkte voorspelbaarheid is de begroting alleen voor 2022 en 2023 bijgesteld.

Kasschuif aanpak lerarentekort

Om de extra rijksmiddelen die bij de meicirculaire 2022 zijn toegekend nuttig te besteden, moet afstemming plaatsvinden met de diverse onderwijspartners, daarom worden de extra middelen doorgeschoven naar 2023.

Planningsoptimisme onderwijshuisvesting

Door complexiteit en huidige ontwikkelingen in de bouwsector verschuiven de voorgenomen projecten onderwijshuisvesting in tijd. De kosten worden nu verwacht in 2024.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken is € 10 overgeheveld naar het [Programma Dienstverlening](#).

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1000 vluchtelingen, maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. De gemaakte kosten worden gedekt door rijksmiddelen. Met deze bijstelling worden de baten en lasten voor onderwijs in 2022 met € 270 aangepast op basis van de verwachte uitgaven.

Rijksbijdrage Regiodeal Rotterdam Zuid

De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam-Zuid aan te pakken. Met deze bijstelling worden de baten en lasten aangepast op basis van het afgesproken bestedingsplan. In 2022 wordt er € 8,4 mln aan rijksmiddelen ingezet.

Rijksbijdrage Onderwijsachterstandenbeleid

Voor de aanpak van onderwijsachterstanden worden er rijksmiddelen ingezet, met deze bijstelling worden de baten en lasten aangepast op basis van het afgesproken bestedingsplan. Met deze rijksmiddelen mag men over de jaren heen schuiven, voor 2022 wordt er € 58,1 mln ingezet.

Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven en techniek

De inzet van de bestemmingsreserve Leertijduitbreiding en de bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg, haven

en techniek zijn geactualiseerd. In 2022 wordt er € 194 onttrokken.

Rijksbijdrage lerarentekort

Vanuit het Rijk is € 1 mln toegevoegd aan de begroting van onderwijs voor de aanpak van het lerarentekort.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. (- € 27 in 2022 tot - € 5,6 mln in 2026). Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#)
- diverse kleine bijstellingen (- € 159 in 2022 tot - € 241 in 2026)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 125

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Binnen het programma Onderwijs voert de gemeente wettelijke taken uit. Daaronder zijn onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voortijdig schoolverlaten (vsv) en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers.

Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente in toekomstbestendige schoolgebouwen. Het accent ligt bij onderwijshuisvesting op het efficiënt en doelmatig gebruik van onderwijsgebouwen en de beschikbaarstelling van voldoende capaciteit voor bewegingsonderwijs.

Daarnaast ontwikkelt de gemeente stedelijk onderwijsbeleid. Er diverse doelen: betere onderwijsresultaten, meer kansengelijkheid, talentontwikkeling, leerrecht, vermindering van het lerarentekort, vermindering van schooluitval, en de toeleiding van onderwijs naar arbeidsmarkt. Voor dit beleid is zowel gemeentelijk geld als geld van het Rijk beschikbaar. Ook is er stedelijk beleid voor schoolzwemmen.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Gelijke kans voor elk talent - Onderwijsbeleid 2019-2022](#)
- [Subsidieregeling Rotterdams Onderwijsbeleid 2022-2023](#)
- [Aanpak voortijdige schoolverlating: VSV-aanpak 2020-2024](#)
- [Voortgangsrapportage onderwijsbeleid 2019-2022](#)
- [Wet op het primair onderwijs \(WPO\)](#)
- [Wet op het voortgezet onderwijs \(WVO\)](#)

- [Wet op de expertisecentra \(WEC\)](#)
- [Wet educatie en beroepsonderwijs \(WEB\)](#)
- [Wet op het hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek \(WHO\)](#)
- [Leerplichtwet](#)
- [Jeugdwet](#)
- [Wet passend onderwijs](#)
- [Thuiszittersaanpak](#), in G4-verband (samenwerking van de vier grote steden)
- [Integraal Huisvestingsplan Onderwijs 2020-2023](#)
- [Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs Rotterdam 2021](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Bestuur Openbaar Onderwijs Rotterdam (BOOR)

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 126

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Kasmi

Wethouder Kasmi is verantwoordelijk voor de portefeuille Onderwijs, Cultuur en Evenementen.

'Iedereen verdient een goede toekomst. Daarom maak ik mij hard voor gelijke kansen, talentontwikkeling en goed onderwijs voor elk kind in Rotterdam.'

Overhead

Pagina 127

Overhead

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de 'primaire processen' - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de

bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Duurzame
ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden
partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 128

Voortgang 2022

Huisvesting en Anders Werken

De gevolgen van Anders Werken, het nieuwe werkconcept voor de gemeentelijke organisatie, voor de huisvesting zijn steeds meer zichtbaar. Het Timmerhuis als centrale ontmoetingsplek is in gebruik en inmiddels zijn er 19 van de 30 wijkhubs open.

De gemeente volgt nauwgezet de ontwikkelingen rond COVID-19. Als er aanleiding toe is, neemt de directie maatregelen voor de gebouwen. De coronacrisisorganisatie is nog steeds actief en kan daardoor snel tot actie overgaan.

Aantal wijkhubs

Realisatie 31 december 2021: **13**

Streefwaarde 2022: **30**

Realisatie t/m augustus 2022: **19**

De zoektocht naar geschikte locaties voor wijkhubs is in 2022 in volle gang. Per september zijn 19 wijkhubs geopend en zijn er 9 wijkhubs in de realisatiefase. Daarnaast lopen er meerdere haalbaarheidsonderzoeken en zoekopdrachten. Het is de bedoeling de wijkhubs uit te bouwen tot volwaardige gemeentelijke dienstverleningsplekken voor de Rotterdammers.

HR

Formatie & bezetting

Formatie begroting 2022: **12.307 fte**

Formatie 1e herziening 2022: **12.614 fte**

Formatie 2e herziening 2022: **12.802 fte**

De formatie steeg ten opzichte van de 1e begrotingsherziening 2022 met 188 fte. De groei was er vooral bij Stadsontwikkeling. Hier kwam er 123 fte bij, met name bij het programma Duurzaamheid en het Projectmanagementbureau. Maatschappelijke Ontwikkeling was een andere groeier, met 59 fte. De groei was hier het grootst bij Publieke Gezondheid, welzijn en zorg, en bij Sport, onderwijs en cultuur.

Bezetting 31 december 2021: **13.303 fte**

Bezetting 1e herziening 2022: **13.660 fte**

Bezetting 2e herziening 2022: **13.854 fte**

Ten opzichte van de formatie is er bij het samenstellen van de tweede begrotingsherziening een overbezetting van 1.052 fte. Hiervoor is financiële dekking. De grootste overbezetting is zichtbaar bij Maatschappelijke Ontwikkeling (498 fte) en Bestuurs- en concernondersteuning (340 fte). Bij Maatschappelijke Ontwikkeling gaat het om de coronaorganisatie, extra zorgtaken vanwege corona, opvang Oekraïners en het hulpteam toeslagen. Bij Bestuurs- en concernondersteuning gaat het vooral om projectcapaciteit, zoals communicatie, ICT en projectmanagement. De clusters die deze dienstverlening afnemen, financieren deze inzet. Zij financieren ook de inzet van de trainees. De directie Veiligheid kent ook een overbezetting. Dat komt mede doordat de gemeente Rotterdam voor de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond de zogenoemde kassiersfunctie vervult.

Arbeidskosten

Percentage inhuur

Realisatie 2021: **18,2 % (11,6% exclusief corona organisatie)**

Begroting 2022: **8,5 %**

Eerste herziening 2022: **10,0% (8,5% exclusief corona organisatie)**

Tweede herziening 2022: **16,8% (9,9% exclusief corona organisatie)**

Op de begroting 2022 van de kosten voor externe inhuur is een bijstelling nodig van +€ 102,3 mln. Het leeuwendeel hiervan - +€ 81 mln – is nodig vanwege inzet van personeel op de infectieziektebestrijding: corona, HPV (baarmoederhalskanker) en het apenpokkenvirus. Het Rijk vergoedt deze kosten.

Verzuim

Realisatie 2021: **6,1 %**

Streefwaarde 2022: **5,7%**

Realisatie 1e herziening 2022: **6,5%**

Realisatie 2e herziening 2022: **6,6%**

In 2022 was er nog steeds sprake van een stijgende trend in het verzuim, maar de stijging van het verzuim was minder groot dan in mei 2022. De gemeente mag vanwege wettelijke bepalingen geen oorzaken van verzuim registreren. De clusters noemen als oorzaken werkdruk, de balans werk en privé, en corona.

Stages

Realisatie 2021: **1.177** stagiaires (waarvan **32,5%** op mbo-niveau)

Streefwaarde 2022: **1.042** stagiairs (waarvan **25%** op mbo-niveau)

Realisatie 1e herziening 2022: **545** stagiairs (waarvan **30%** op mbo-niveau)

Realisatie 2e herziening 2022: **804** stagiairs (waarvan **24%** op mbo-niveau)

Rotterdam lag in september 2022 op schema in het halen van de stagedoelstelling.

Financiën

Percentage tijdig betaalde facturen

Realisatie 2021: **91%**

Realisatie t/m april 2022: **83%**

Realisatie t/m juli 2022: **86%**

T/m juli 2022 zijn **141.939** facturen betaald.

Het percentage tijdig betaalde facturen tot juli 2022 was 86%. De betalingstermijn is 30 dagen. Te late betalingen zijn meestal het gevolg van disputen over de juistheid van een factuur. In 2022 is dit voornamelijk het geval bij inhuurfacturen voor de coronaorganisatie. Daarnaast was er een storing in de e-facturatie waardoor de afhandeling van meer dan 1.000 facturen vertraging heeft opgelopen.

Financiële bijstellingen Overhead (x 1.000)

€ 7.989

Dividend SSC Flex 2021-2023 en begeleidingskosten t.b.v. ontmanteling	€ 4.556
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 3.433

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Informatievoorziening en IT

ICT kosten

Realisatie 2021: **€ 159 miljoen**

Begroting 2022: **€ 152 miljoen**

1e herziening 2022: € 161 miljoen

2e herziening 2022: € 166 miljoen

De prognose van de concernbrede ICT-kosten bedraagt € 166 miljoen. Dit is circa € 5 miljoen hoger dan de prognose bij de 1e Herziening. De hogere kosten worden voornamelijk veroorzaakt door: Cloudkosten in het kader van de Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI). Hiervoor is dekking in de begroting aanwezig (onttrekking uit de bestemmingsreserve Cloudkosten). En extra kosten voor licenties en accounts die door de Corona-organisatie zijn afgenomen. De begrote ICT-kosten voor 2023 bedragen circa € 157 miljoen. Genoemde bedragen zijn inclusief te activeren arbeidskosten.

Volwassenheid Informatiehuishouding

Realisatie t/m april 2022:

% Hybride processen: 12% (norm <20%)

% Gedigitaliseerde processen concern: 27% (norm 45%)

% Geactualiseerde processen concern: 55% (norm 55%)

Realisatie 2e herziening

% Hybride processen: 12% (norm <20%)

% Gedigitaliseerde (primaire) processen (is digitaliseringsgraad): 27% (norm 45%)

% Geactualiseerde processen totaal: 55% (norm 55%)

Om de informatiehuishouding op orde te krijgen is er intern een Volwassenheidsmodel ontwikkeld en maken we de stand van zaken en voortgang met indicatoren inzichtelijk. Hybride processen hebben naast een digitale stroom ook een papierstroom wat dubbele beheerlasten en inefficiëntie met zich meebrengt. Nog niet alle hybride processen zijn in beeld gebracht; dit percentage blijft daarmee voorlopig gelijk.

Alleen gedigitaliseerde processen die zijn vastgelegd in de 'informatiebeheer-proof documentmanagementsystemen' Diva en Dwarss zijn gemeten als onderdeel van de digitaliseringsgraad. Geactualiseerde beschreven processen zijn volgens de juiste conventies (in Mavim) vastgelegd op het digitaal Procesplein. Het aandeel geactualiseerde beschreven processen ten opzichte van het totaal aantal geïdentificeerde processen bepaalt mede de volwassenheid informatiehuishouding.

ICT Dienstverlening

Realisatie t/m juli 2022:

Aantal accounts: 18.958

% Beschikbaarheid ICT gemiddelde jan t/m juli: 99,7% (norm 99,5%)

ICT-middelen: 15.449 smartphones, 11.777 laptops, 6.536 tablets

Het aantal accounts is gedaald met 1.450.

Het aantal accounts is gedaald vanwege het afschalen van de coronaorganisatie.

Privacy en AVG

Aantal datalekken

Realisatie 2021: **253**, waarvan **66** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens

Realisatie 1e herziening 2022: **75**, waarvan **25** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Realisatie 2e herziening 2022: **130**, waarvan **41** gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Een datalek is een incident waarbij persoonsgegevens in handen – of mogelijk in handen - zijn gekomen van onbevoegden. Dat kan bijvoorbeeld gebeuren door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail.

Het aantal datalekken lijkt af te nemen. Er zijn ook minder meldingen bij de Autoriteit Persoonsgegevens, mede doordat er steeds meer ervaring is welke zaken de gemeente wel en niet moet melden.

Recht van betrokkenen

Realisatie 2021: **327** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **34%**

Realisatie t/m april 2022: **39** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **54%**

Realisatie tot 1 augustus 2022: **83** verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **60%**

De Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) biedt burgers de mogelijkheid tot inzage in de eigen persoonsgegevens. Het aantal verzoeken daartoe is gedaald sinds 2021. Hiermee is het percentage afhandeling binnen de wettelijke termijn is gestegen van 54% naar 60%. Om de tijdigheid te verbeteren is het proces in 2022 geëvalueerd met als resultaat vernieuwde procesbeschrijvingen, handleidingen, beslisbomen en werkinstructies.

Afhandeling Woo-verzoeken

Realisatie 2021: **368** Wob-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **70%**

Realisatie 1e herziening 2022: **169** Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **84%**

Realisatie 2e herziening 2022: **209** Woo-verzoeken, afhandeling binnen de wettelijke termijn: **62%**

De gemiddelde afhandeltermijn van Woo verzoeken is in vergelijking met de 1e herziening teruggelopen van 84% naar 62%. De belangrijkste reden hiervoor is dat sinds 1 mei 2022 de Wet Open Overheid van kracht is, waarvoor een maximale afhandeltermijn geldt van 6 weken (i.p.v. 8 weken). De lage(re) tijdigheid is een landelijke trend. Ongeacht het feit dat de termijn voor de afdoening van Woo verzoeken is verkort met 2 weken streven we ernaar om de verzoeken binnen de wettelijke termijn af te handelen, daarom is ook een centrale WOB Unit opgericht om de verzoeken sneller te kunnen afhandelen. Daarnaast wordt met verdere proces optimalisatie d.m.v. automatisering en digitalisering gewerkt om aan de norm van 6 weken te voldoen.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Wijkhubs

Eind 2023 is er in elke wijk een wijkhub. Dat is een plek waar bewoners zonder afspraak terecht kunnen met vragen en signalen.

Stageplaatsen

De gemeente biedt 1.000 stageplekken per jaar aan. Daarvan is een kwart voor mbo-studenten.

Organisatieopgave

De ambities voor Rotterdam zijn groot. Tegelijk heeft het college te maken met beperkte financiële mogelijkheden. Scherpe keuzes zijn dus nodig. Voor de organisatie leidt dit tot de taakstelling nog efficiënter te werken. Daarbij is het reëel te kijken naar een bezuiniging op de inhuur van personeel en andere organisatiekosten. Dit mag niet ten koste gaan van de directe dienstverlening aan de Rotterdammers. Daarom geldt de bezuiniging niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteert het college natuurlijk verloop.

Integriteit

Onze organisatie gaat uit van 'verantwoord vertrouwen'. Integriteit dient vanzelfsprekend te zijn. Het is echter ook een onderwerp dat voortdurend aandacht vraagt van alle betrokkenen. Daarom werkt de organisatie voortdurend aan het bewust bezig zijn met integriteit. De gemeente organiseert dialoogsessies en gaat regelmatig te rade bij de ombudsman, als extern meldpunt integriteit. Zijn bevindingen en aanbevelingen zijn bijzonder waardevol.

Inclusie

De gemeentelijke organisatie spant zich in om het personeelsbestand een afspiegeling te laten zijn van de brede samenleving. Bij de werving van medewerkers geeft de kwaliteit van de kandidaten de doorslag.

Algoritmes

Algoritmes van de gemeente krijgen een periodieke check op discriminatie. De gemeente is open over de toepassing van algoritmes. De gemeente past echter geen algoritmes toe die direct of indirect beslissingen baseren op gegevens die terug te voeren zijn naar afkomst. Dit moet situaties als de toeslagenaffaire voorkomen.

Cybercriminaliteit

Cyber- en ransomware-aanvallen (gijzelsoftware) vormen een reëel en toenemend risico. De gemeentelijke organisatie neemt voldoende maatregelen om de eigen cyberweerbaarheid zo hoog mogelijk te houden.

Wet open overheid

We gaan actief aan de slag met de Wet open overheid (Woo). Uitgangspunt is dat gemeentelijke data waar mogelijk open en herbruikbaar zijn. Daarbij hanteert de gemeente de volgende internationale FAIR-principes: vindbaar, toegankelijk, uitwisselbaar, herbruikbaar. De gemeente beantwoordt informatieverzoeken snel en inhoudelijk.

Communicatie

Voor 2025 zijn er minder en duidelijkere gemeentelijke websites.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 130

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Overhead draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 131

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Anders werken](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Concernhuisvesting](#)[Vervanging ICTData](#)[gedreven werken](#)[Digitale stad](#)[Digitale werkomgeving](#)[DWARSS](#)[GERS](#)[Rotterdamse Digitale Infrastructuur \(RDI\)](#) GREAT

Anders werken

Anders Werken is een organisatieverandering met nieuw werkconcept voor de gemeentelijke organisatie na de corona-crisis periode. Digitaal samenwerken heeft de toekomst: het móet niet – het moet wel kúnnen. Plaats- en tijdonafhankelijk werken is werken waar en wanneer een medewerker op zijn of haar best is. De thuiswerkplek is ook een officiële werkplek, maar geen verplichting. ‘Het kantoor’ is waar medewerkers elkaar ontmoeten. Dat kan het grote kantoor zijn, maar ook een wijkhubs in de wijk of een horecagelegenheid.

Nieuwe vaardigheden moet de medewerker kunnen leren. Regelingen, zoals vergoedingen, veranderen mee. Anders Werken faciliteert medewerkers om zelf de touwtjes van het werk in handen te nemen om daadwerkelijk die ruimte te pakken, om in te springen op veranderende wensen en behoeften van de Rotterdammer. Om onze dienstverlening aan de stad te blijven optimaliseren. We zorgen dat collega's hun werk kunnen blijven handen te nemen, in een veranderende wereld. Dat doet de gemeente door te faciliteren op de ‘harde’ kant, met onder andere veranderingen in apparatuur, systemen, processen en huisvesting. En ook op de ‘zachte’ kant, met aandacht voor leiderschap, vaardigheden, sociaal contact en een goede werk-privébalans.

Om deze verandering te financieren, is een businesscase opgesteld. Deze businesscase is voor deze 2e begrotingsherziening geactualiseerd.

In 2022 lag de nadruk op de prioriteit ontmoeten. Het Timmerhuis is hiervoor verbouwd, er is geïnvesteerd in hybride vergaderen en versnelling van de realisatie van hubs in de wijk. Ook is de capaciteit voor de ondersteuning aan medewerkers uitgebreid.

x € 1.000								
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
47.330	0	47.330	9.137	6.260	6.000	3.335	0	0

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Concernhuisvesting

Het [Integraal huisvestingsplan voor concernhuisvesting](#) geeft inzicht in de huisvestingsopgaven, zowel vanuit het perspectief van de gemeente als eigenaar/verhuurder, als vanuit het perspectief van de gemeente als huurder en gebruiker. Op basis van dit plan plant de gemeente de nodige vervangingsinvesteringen.

Twee keer per jaar informeert het college de gemeenteraad over de voortgang van de huisvestingsplannen.

Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
17.337	0	17.337	73	1.650	10.797	3.818	0	1.000

Vervanging ICT

Jaarlijks stelt de gemeente een meerjarig investeringsplan (MJIP) op, met daarin de vervanging in de ICT-infrastructuur, en van werkplekapparatuur, mobiele devices en concernbrede systemen.

Datagedreven werken

Het programma Datagedreven Werken (DGW) heeft tot doel dat de gemeentelijke organisatie steeds meer werkt op basis van data.

Data zijn de 'grondstof' voor beleidsplannen op allerlei terreinen. Op basis van de data bouwt de gemeente informatieproducten die helpen het beleid vorm te geven en uit te voeren. Deze informatieproducten helpen allerlei actuele vraagstukken effectiever en efficiënter aan te pakken en realtime aan te sturen.

De voortgang van het programma Datagedreven werken is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

Digitale stad

Het doorlopen van een innovatietraject waarin allerlei (real-time) datastromen op gestandaardiseerde wijze ontsloten en zichtbaar gemaakt worden door middel van een 3D Digital Twin dataplatform met een datamarktplaats. Hierbij onderzoeken we ook de mogelijke rol(len) van de overheid en hoe zij vervolgens anderen kunnen stimuleren om (met hen) mogelijkheden te ontdekken.

De voortgang van het programma Digitale stad is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

Digitale werkomgeving

In de datastrategie van de gemeente Rotterdam is beschreven dat wij voor een aantal integrale digitale opgaven staan. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien is een toekomst vaste en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De Corona-crisis heeft verschillende trends versneld waardoor we op een andere manier zijn gaan werken. De gemeente heeft de ambitie om ervoor te zorgen dat medewerkers, burgers en bedrijven flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen (samen)werken en informatie met elkaar kunnen delen.

De voortgang van het programma Digitale werkomgeving is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

DWARSS

Digitaal Werken Aan de Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) levert verbeterde dienstverlening op voor Rotterdammers. Dat lukt ons door zaakgewijs te werken. Dwars door de organisatie werken we aan zaken van de Rotterdammers met behulp van een centraal systeem (e-Suite) en op een eenduidige manier. Hierdoor hebben Rotterdammers 24/7 statusinformatie over al hun gemeentezaken, ervaren ze snellere doorlooptijden, en worden ze minder van kastje naar muur gestuurd.

De voortgang van het programma DWARSS is opgenomen in de Monitor ICT Projecten (MIP). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

GERS

Met Gedigitaliseerde en Rotterdamse Samenwerking (GERS) wordt gezorgd voor de digitale dossiervorming van 90% van de daarvoor in aanmerking komende werkprocessen door met de clusters de dossiers papierarm in te richten, op orde te brengen en te centraliseren in het concern document managementsysteem DIVA.

De voortgang van het programma GERS is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI)

In de datastrategie van de gemeente Rotterdam is beschreven dat wij voor een aantal integrale digitale opgaven staan. Om de digitale ambities van de verschillende clusters te kunnen voorzien is een toekomst vaste en schaalbare IT-infrastructuur nodig. De Corona-crisis heeft verschillende trends versneld waardoor we op een andere manier zijn gaan werken. De gemeente heeft de ambitie om ervoor te zorgen dat medewerkers, burgers en bedrijven flexibel, digitaal en met de juiste competenties kunnen (samen)werken en informatie met elkaar kunnen delen.

Om bovenstaande allemaal te kunnen faciliteren worden in het programma de Rotterdamse Digitale Infrastructuur de veranderingen teweeggebracht via een viertal project sporen op het gebied van toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen en de IT- en data infrastructuur.

De voortgang van het programma RDI is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

GREAT

Implementatie van een nieuw toekomstbestendig en gebruiksvriendelijk standaardsysteem in de Cloud voor de concernadministratie en de ondersteunende Financiën en Inkoopprocessen.

De voortgang van het project GREAT is opgenomen in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

Financiën

Pagina 132

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Overhead	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	13.855	13.081	8.103	8.034	7.034	7.034
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.199	1.395	907	907	907	907
Belastingen	0	0	0	0	0	0
Dividenden	2.972	4.681	1.000	1.000	0	0
Overige opbrengsten derden	7.211	6.779	6.196	6.127	6.127	6.127
Overige baten	1.473	225	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	371.688	428.061	430.449	415.693	411.374	411.613
Apparaatslasten	281.812	302.405	288.786	287.477	285.674	284.109
Inhuur	31.813	32.010	19.114	18.931	18.931	18.931
Overige apparaatslasten	7.223	7.291	6.358	6.336	6.335	6.335
Personeel	242.776	263.104	263.314	262.210	260.407	258.843
Intern resultaat	-26.509	-14.791	-8.459	-8.816	-8.787	-8.682
Intern resultaat	-26.509	-14.791	-8.459	-8.816	-8.787	-8.682
Programmalasten	116.385	140.447	150.121	137.031	134.487	136.185

Inkopen en uitbestede werkzaamheden	90.645	112.180	119.665	105.207	104.782	111.958
Kapitaallasten	21.272	24.718	25.775	26.855	24.269	18.382
Overige programmalasten	2.366	1.454	614	612	612	612
Salariskosten WSW en WIW	0	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomstenoverdrachten	2.100	2.095	4.067	4.357	4.823	5.232
Saldo voor vpb en reserveringen	-357.833	-414.980	-422.346	-407.659	-404.340	-404.578
Saldo voor reserveringen	-357.833	-414.980	-422.346	-407.659	-404.340	-404.578
Reserves	-4.899	7.928	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.605	11.158	0	0	0	0
Toevoeging reserves	7.504	3.230	0	0	0	0
Vrijval reserves	1.000	0	0	0	0	0
Saldo	-362.732	-407.053	-422.346	-407.659	-404.340	-404.578

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Overhead	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-392.495	-376.551	-368.637	-367.371	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-415.042	-397.814	-391.469	-390.725	-390.821
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-407.053	-422.346	-407.659	-404.340	-404.578

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De opbrengsten derden hebben onder andere betrekking op detacheringen van personeel bij derden. Daarnaast is er op het gebied van verzekeringen sprake van externe premie-inning van alle verzekeringssoorten en opbrengsten uit de afhandeling van schades. De dividenden zijn afkomstig van SSC Flex BV. Vanaf 2025 vervallen de geraamde opbrengsten als gevolg van de ontmanteling van SSC Flex (naar verwachting per eind 2023).

Lasten

De apparaatslasten betreffen voornamelijk inzet van personeel voor ondersteuning van de primaire processen die plaatsvinden binnen de andere programma's. Programmalasten zijn enerzijds inkopen en uitbestede werkzaamheden, zoals huur- en servicekosten, verzekeringspremies, onderhoudskosten, ICT kosten en facilitair gerelateerde kosten. Anderzijds bestaan de lasten uit kapitaallasten, zoals rente en afschrijving.

Reserves

Bestemmingsreserve Cloudkosten

Deze reserve is gevormd vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV). De middelen in de reserve zijn / worden verkregen door middel van een kasschuif van de kapitaallasten (exploitatiebudget uit toekomstige jaren) naar deze reserve voor de dekking van de cloudkosten.

Bestemmingsreserve Huurdersonderhoud

Deze reserve is gevormd naar aanleiding van het rekeningresultaat 2021. De middelen worden aangewend / onttrokken voor huurdersonderhoud dat in 2022-2024 uitgevoerd wordt.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

Deze bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen die veroorzaakt worden door Corona op korte termijn te kunnen financieren.

Meerjarig verloop

De "piek" in het begrotingssaldo van jaarschijf 2023 wordt vooral verklaard door de indexering naar prijspeil 2023, doorgevoerde kasschuiven (voor Huurdersonderhoud / huisvestingsprojecten, Anders werken en Cloudkosten) en een eenmalig budget voor 2023 als gevolg van de stijgende energielasten. Daarnaast zijn de geraamde dividendopbrengsten vanaf 2023 lager dan in 2022. Hier staat tegenover dat er in 2023 sprake is van extra taakstellingen (organisatie) en dat vanaf 2023 enkele beveiligingsbudgetten nog niet zijn overgeheveld naar programma Overhead. Tenslotte is naar aanleiding van het coalitieakkoord het budget voor verzekeringen vanaf 2023 structureel verlaagd.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Overhead	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-415.042	-397.814	-391.469	-390.725	-390.821
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 /	7.989	-24.532	-16.190	-13.615	-13.757

Begroting 2023

Aanpak van Armoede en schulden	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	800	800	800	800
Menselijke Maat	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	-313	-178	-181	-185	-189
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	4.398	4.782	5.654	6.692
Minder websites en 1 app	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	600	600	600	600
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord - Overig	10	-5.271	0	0	0
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord - Overig	-137	-138	-139	-141	-141
Budget verzekeringen	Coalitieakkoord - Overig	0	1.000	1.000	1.000	1.000
Kasschuif Anders werken	Kasschuiven	4.110	-1.429	-323	-1.016	-1.342
Kasschuif Huurdersonderhoud / huisvestingsprojecten	Kasschuiven	5.007	-2.504	-2.504	0	0
Kasschuif Cloudkosten	Kasschuiven	-2.600	0	907	1.407	286
Dividend SSC Flex en begeleidingskosten ontmanteling	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	4.556	875	875	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	474	303	1.427	1.546	1.524
Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Cloudkosten	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn	Reserves	0	0	0	0	0
Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern (*)	Diverse categorieën	0	-8.813	-9.296	-9.077	-8.613
Technische Wijzigingen (*)	Technische wijzigingen	-3.119	-14.176	-14.139	-14.203	-14.374
Begroting na wijzigingen		-407.053	-422.346	-407.659	-404.340	-404.578

Toelichting financiële bijstellingen

(*) Onder de technische wijzigingen vallen ook diverse mutaties die het gevolg zijn van groei en krimp van het concern. Om het inzicht en de leesbaarheid te vergroten zijn de betreffende bedragen verwerkt onder de bijstelling "Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern"

Aanpak van Armoede en schulden

Binnen het programma Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving vindt vanaf 2023 een intensivering plaats van de aanpak van armoede en schulden. De bijbehorende mutatie op overhead als gevolg van deze groei (€ 800) is op het programma Overhead als taakstelling verwerkt.

Menselijke Maat

Vanuit het Rijk zijn bijdragen ontvangen in het kader van het "versterken van dienstverlening gemeenten en systeemleren". Rotterdam krijgt deze middelen vanwege het stedelijke vernieuwingsgebied NPRZ, om de lessen uit dat gebied deelbaar en bruikbaar te maken voor alle gemeenten".

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Minder websites en 1 app

We werken aan het realiseren van één gemeentelijke dienstverleningsapp en aan het verminderen/opschonen van het aantal gemeentelijke websites. Hiermee wordt een bezuiniging binnen verschillende programma's gerealiseerd.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door de beperking van gasaanvoer en de stijging van vraag naar energie. Dit resulteert op basis van huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen. Voor de jaren 2024 en verder zijn nog geen mutaties doorgevoerd omdat de effecten voor die jaren nog erg onzeker zijn.

Gemeentefondsmutaties

Voor extra handhaving op het gebied van gastouderopvang zijn middelen beschikbaar gesteld. Een deel daarvan is verwerkt op het programma Overhead.

Budget verzekeringen

Deze mutatie betreft het verlagen van de aangehouden "risico-buffer" voor verzekeringen. Het risico wordt hiermee verlegd naar de algemene middelen / weerstandsvermogen.

Kasschuif Anders werken

Incidentele meevallers bij Concernhuisvesting worden doorgeschoven voor Anders Werken in 2023 t/m 2026 om vertragingen in reductie kosten door vermindering aan werkplekken en kantoorruimte (deels) op te kunnen vangen.

Kasschuif Huurdersonderhoud / huisvestingsprojecten

Niet gerealiseerd gepland huurdersonderhoud en huisvestingsprojecten door leveringsproblemen worden doorgeschoven naar 2023 en 2024.

Kasschuif Cloudkosten

Dit betreft een kasschuif van de kapitaallasten (jaarschijf 2024 - 2026) naar het exploitatiebudget 2022 vanwege het niet meer mogen activeren van cloudkosten (BBV). Zie verder "bestemmingsreserve Cloudkosten"

Dividend SSC Flex en begeleidingskosten ontmanteling

De gemeente ontvangt in 2022 een dividenduitkering vanuit SSC Flex BV van circa € 4,7 mln vanwege het behaalde resultaat in boekjaar 2021. Voor de jaren 2023 en 2024 wordt het dividend geraamd op € 1,0 mln. Tegenover de dividendopbrengsten staat personele inzet (€ 125) voor de ontmanteling van SSC Flex per eind 2023.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud

De bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud is gevormd n.a.v. het rekeningresultaat 2021. Deze mutatie betreft de aanwending / onttrekking van de gereserveerde middelen (€ 1,2 mln) voor huurdersonderhoud dat in 2022 uitgevoerd wordt. Deze mutatie is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Cloudkosten

De middelen die via de eerder genoemde kasschuif vanuit 2024-2026 aan 2022 zijn toegevoegd worden gedoteerd aan de bestemmingsreserve Cloudkosten voor het dekken van de kosten van het programma Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI). De kosten voor RDI in 2022 (€ 3,2 mln) worden vervolgens aan deze reserve onttrokken. Deze mutatie is per saldo neutraal.

Voor project GREAT zal in 2022 circa 6,2 mln aan kosten in de exploitatie worden genomen. Dit wordt gedekt door een onttrekking aan de bestemmingsreserve cloudkosten. Ook deze mutatie is per saldo neutraal.

Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona korte termijn

In 2022 wordt een bedrag van € 293 besteed aan herstelmaatregelen Corona, zoals voor de expositie "rotterdammers in corona tijd", cultuur "ken je stad", cultuur "weerbaar zijn in een crisis", "project 360 live culturele instellingen" en een onderzoek naar "kwetsbare rotterdammers". De kosten worden gedekt uit de hiervoor gevormde bestemmingsreserve.

Mutaties overhead als gevolg van groei/krimp van het concern

Voor de overhead geldt de zogenaamde meebeweegsystematiek, waarbij de overhead mee groeit of krimpt met de omvang van het concern. Conform de gevolgde werkwijze bij de vorige P&C documenten heeft bij de begroting 2023 ook voor alle wijzigingen op arbeidskosten (personeel & inhuur) een herberekening van de overhead plaatsgevonden.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest, de grootste wijzigingen zijn:

- indexering 2023 e.v. (structureel - € 12,9 mln). De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#)
- mobiliteitsplatform (reiskosten). (structureel - € 471 vanaf 2023). Voor de volledige uitvoering van de nieuwe reiskostenregeling is een online mobiliteitsplatform nodig, dat bestaat uit een mobiliteitskaart voor het reizen met OV en een mobiliteitsapp voor het gebruiksvriendelijk declareren van niet OV-reizen (auto, fiets et cetera) en de thuiswerkvergoeding
- integriteit (structureel - € 393 vanaf 2023). Het continueren van de ingezette versteviging en verdere borging van het integriteitsbeleid op basis van de toekomstvisie Ambtelijke integriteit is aangemerkt als een organisatie - opgave. De financiële dekking komt vanuit diverse programma's, waarvan een deel uit programma Overhead
- vakbondsbijdrage (structureel - € 236). In de cao die is ingegaan per 1 januari 2021 is opgenomen dat alle leden van de VNG een werkgeversbijdrage gaan betalen aan de vakbonden. Dit is een jaarlijks bedrag per fte. Deze bijdrage is aangemerkt als een organisatie - opgave. De dekking komt vanuit diverse andere programma's, waarvan een deel uit programma Overhead
- overdracht beveiligingsbudgetten vaste contracten (- € 2,5 mln in 2022). Kosten ten behoeve van beveiliging van gebouwen worden normaliter doorbelast aan de gebruikers. Deze doorbelasting wordt voor de programma's "Bestuur en Dienstverlening" en "Werk en inkomen" stopgezet. De betreffende budgetten worden overgeheveld naar programma Overhead
- eenmalige bijdrage voor Laanslootsewaan (- € 789 in 2022). Voor de financiering van verbouwingskosten aan de CHV locatie Laanslootseweg wordt een eenmalige bijdrage verstrekt vanuit het programma "Bestaande stad"
- Wijk aan Zet (€ 667 in 2022, € 152 in 2023, daarna structureel € 36). Dit betreft een budgetverschuiving van programma Overhead naar programma Bestuur en Dienstverlening en dient ter dekking van kosten voor de implementatie van Wijk aan zet / Werken in stad en wijk

- Haven en toerisme (€ 108 in 2022, daarna structureel € 269). Om de inzet op het bredere havendossier, de arbeidsmarkt en de ontwikkelingen van het toerisme in Rotterdam structureel te dekken is budget overgeheveld naar het programma Economische ontwikkeling
- Bibob (structureel € 86 vanaf 2023). Het Kenniscentrum Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) verricht nu bijna alle stappen van het Bibob-proces. Doordat de reikwijdte van Bibob door wetswijzigingen steeds groter wordt, is er voor gekozen de structurele kosten van het centrale Bibob-team gemeentebreed te dragen
- verhoging wettelijk minimumloon gemeentelijke garantiebannen (€ 96 in 2022 tot € 180 in 206). Het salaris van de medewerkers die bij de gemeente werken op basis van een gemeentelijke garantiebaan, is verhoogd naar het wettelijk minimumloon. Omdat de medewerkers werkzaam zijn binnen het gehele concern, worden de lasten concernbreed verdeeld
- actualisatie van dekking overhead op projecten (- € 809 in 2023, daarna structureel - € 852). Dit betreft de doorbelasting van overhead van projecten. Deze mutatie is BBV - technisch van aard
- diverse wijzigingen (- € 473 in 2022, daarna structureel - € 23). Dit betreft meerdere geringe overhevelingen van materiële en personele budgetten vanuit verschillende programma's naar programma Overhead en vice versa.

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

De uitvoering van de gemeentelijke kerntaken en basisactiviteiten - de 'primaire processen' - krijgen centrale ondersteuning. Deze ondersteuning bestaat uit een variatie aan taken, zoals de ambtelijke voorbereiding van de bestuurlijke besluitvorming, financiën en inkoop, juridische advisering, communicatie, HR, ICT, facilitaire zaken, onderzoek en innovatie, auditing en control.

De samenwerking tussen deze ondersteuning enerzijds, en beleid en uitvoering anderzijds, draagt in belangrijke mate bij aan een kwalitatief hoogwaardige, efficiënt werkende organisatie. Dat is belangrijk voor een goede dienstverlening aan de Rotterdammers en aan de stad, op alle beleidsterreinen en op alle niveaus. Zo draagt het programma bij aan de collegedoelstellingen.

Een uitgebreide toelichting is opgenomen in de paragraaf [bedrijfsvoering](#). Hierin zijn de inhoudelijke doelstellingen, programma's beschreven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskader

[Visie open data](#)

Beleidsmonitor

[Vensters voor Bedrijfsvoering](#)

[Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#), de volgende Monitor ICT projecten verschijnt in november.

Wet- en regelgeving

[Gebruiksvergunning](#)

[ARBO wet](#)

[BHV](#)

[Milieuvergunning](#)

[Besluit Begroting en Verantwoording \(BBV\)](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- SSC FLEX B.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 134

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is als waarnemend wethouder verantwoordelijk voor de portefeuille Financiën, Organisatie en Dienstverlening.

Sport en recreatie

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen mede door een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Stimuleren sport en bewegen
Doel: Inspirerende topsport	Doel: Toekomstbestendige verenigingen	Doel: Goede sportaccommodaties
Doel: Laagdrempelige natuureducatie	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Voortgang 2022

Stimuleren sport en bewegen

In de eerste maanden van 2022 zijn de coronamaatregelen afgebouwd. De sportsector kan zich nu gaan richten op herstel en het oppakken van de diverse acties uit de Sportnota 2021 +.

Inspirerende topsport

De sportkalender was goed gevuld met het eerste NKnI (Nationale Kampioenschappen turnen, boksen, judo, zwemmen en triatlon gelijktijdig georganiseerd), het CHIO en de World Police & Fire Games. We organiseerden het eerste Rotterdam Cycling Festival als randprogramma bij de bid op de Grand Départ van de Tour de France 2024 of 2025. In juni verscheen de Rotterdam Cycling on Tour-truck voor het eerst in Den Haag, onze

samenwerkingspartner in de Tour-ambities. Verder zijn de side events bij het WK dames volleybal 2022 gestart en werd het WK Turnen van 2026 aan Rotterdam toegewezen.

Toekomstbestendige en vitale sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen

Verder hebben we het Actieprogramma Verenigingen verder uitgevoerd. Daarbij hebben we acties uitgezet in een vijftal showcases. De showcases richten zich op:

- flexibele lidmaatschappen;
- multisportaanbod;
- aanbod e-sports bij verenigingen;
- nieuwe organisatievormen;
- de inzet van verenigingsconsulenten van Sportsupport.

De pilots en acties uit het Uitvoeringsprogramma Speeltuinverenigingen (oktober 2021) zijn in 2022 uitgewerkt. Dit loopt in 2023 door. De Stichting Buurt- en Speeltuinwerk (BSW) ondersteunt speeltuinen om te vernieuwen. Denk daarbij aan thema's als:

- ruimere openingstijden;
- intensiever en multifunctioneel gebruik;
- toegankelijkheid voor kinderen met en zonder beperking;
- behoud van de vitaliteit (goed bestuur, financiën en organisatie op orde, voldoende vrijwilligers).

Financiële bijstellingen (x 1.000)

- € 1.080

Sportaccommodaties	- € 500
Technische wijzigingen, gemeentefondsmutaties, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 580

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Sportaccommodaties

Voor de sportaccommodaties voerden we de eerste en tweede tranche uit van het Uitvoeringsprogramma IHP Sport 2021-2025. Voor de eerste tranche zijn diverse projecten opgestart; zij zitten in de voorbereidings-, ontwerp- of uitvoeringsfase. In de tweede tranche hebben we twee kunstgrasvelden gerealiseerd en diverse projecten in gang gezet. Denk aan renovatie/vervanging van sporthallen en clubgebouwen en verduurzaming door ledverlichting.

Subsidies

Verder hebben we subsidies verleend binnen de 1/3-regeling. Met die subsidieregeling stimuleren we sport-, scouting- en speeltuinverenigingen om de kwaliteit van hun accommodaties te verbeteren en deze verder te verduurzamen. Half juli 2022 zijn ongeveer 15 subsidies verleend met een totaalbedrag van € 350.000,-.

In 2022 wordt de 1/3-regeling naar aanleiding van het IHP Sport herzien.

Verder heeft het Mulier Instituut adviezen gegeven over de toegankelijkheid van Rotterdamse sportaccommodaties. Deze worden meegenomen en verder uitgewerkt in het beleid en in de uitvoering van het IHP Sport.

Optimalisatie bezettingsgraad en gebruik van sportaccommodaties

We willen ervoor zorgen dat sportaccommodaties optimaal gebruikt worden. Daarom kijken we naar de bezettingsgraad en naar de doelgroepen die gebruikmaken van sportaccommodaties. We doen dat onder meer **aan** de hand van:

- aanpak bezettingsgraad gymzalen en buitensportcomplexen;
- de uitwerking Visie Sportcomplex van de toekomst (concept);
- de inzet op weekendvoetbal.

Natuur- en Milieueducatie (NME)

We hebben een inhoudsopgave en een grove schets van de nieuwe beleidsnota Natuur- en milieueducatie (NME) opgesteld. Deze werken we de komende maanden via gesprekken met belanghebbenden verder uit.

We zijn bezig met de bouw van een nieuw dierenasiel. De grond en opstallen aan de Abraham van Stolkweg zijn overgedragen. Het bouwteam bereidt de start van de bouw na de zomer voor. De overeenkomst voor de wettelijke taak dierenopvang is per 1 juli 2022 ingegaan.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 137

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Stimuleren sport en bewegen

Sporten en bewegen zijn belangrijk. Daarom stimuleren we dat iedereen beweegt. Jong of oud, met of zonder beperking. Zo doen minder mensen een beroep op zorg en verbetert hun gezondheid.

Ook stimuleren we dat iedereen sport. Onze doelen in de periode 2022-2026 zijn:

- 10% meer Rotterdammers doen aan sport;
- 10% meer Rotterdammers voldoen aan de landelijke beweegrichtlijn.

We besteden extra aandacht aan het stimuleren van sporten en bewegen door kwetsbare Rotterdammers.

Inspirerende topsport

We inspireren Rotterdammers meer te bewegen, te sporten en het beste uit zichzelf te halen door topsportevenementen te organiseren. Ook verhogen we met deze evenementen de aantrekkelijkheid van de stad en dragen we bij aan het herstel van de economie en meer specifiek de horeca.

Toekomstbestendige en vitale sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen

Om Rotterdammers meer te laten sporten zijn sportverenigingen van groot belang. Naast een fijne plek om te sporten vormen zij namelijk een plek voor ontmoeting en sociaal cement in de wijken. Wij ondersteunen sportverenigingen dan ook om toekomstbestendig te worden en te blijven. Daarom helpen wij hen met investeringen in hun accommodaties.

Vanwege de coronacrisis lag de focus vanuit het Actieprogramma Verenigingen in het begin meer op vitaliteit dan op toekomstbestendigheid. Het blijft echter noodzakelijk om in te blijven zetten op toekomstbestendigheid. Ook na afloop van het huidige Actieprogramma (2019-2022) vraagt dit dus om extra aandacht en inzet van middelen. De komende jaren gebruiken we om de acties gericht op toekomstbestendigheid te borgen via de reguliere opdracht aan Rotterdam Sportsupport.

Tot slot zorgen de speeltuinverenigingen ervoor dat kinderen kunnen spelen. Wij helpen de speeltuinverenigingen om vitaal en toekomstbestendig te worden.

Sportaccomodaties

We zetten in op kwalitatief hoogwaardige en duurzame sportvoorzieningen, die voor iedereen goed bereikbaar zijn en ook toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. We willen dat alle sportvoorzieningen goed gebruikt worden en aansluiten op de sport- en beweegbehoeften.

Dat betekent dat we ervoor zorgen dat sportaccommodaties en clubgebouwen zo nodig worden vervangen en gerenoveerd. Verder willen we het gebruik van de buitensportcomplexen door Rotterdammers stimuleren. Ook zetten we via het Sportbedrijf beleid op het verhogen van het gebruik van gymzalen en sporthallen.

Natuur- en milieueducatie

Educatie vormt een belangrijke vorm van preventie. Dat is zo voor veel van de grotere opgaven in de stad. Met Natuur- en milieueducatie maken we de Rotterdammer bewuster van het belang van een goede gezondheid, klimaat, duurzaamheid, circulariteit, dierenwelzijn en een schone stad.

Rotterdam hecht belang aan dierenwelzijn en gaat daarom door met de realisatie van een nieuw dierenasiel. Verder ondersteunen we dierenwelzijnsorganisaties.

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Pagina 138

Doel: Stimuleren sport en bewegen

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Alle Rotterdammers een leven lang aan het sporten en bewegen krijgen en houden.

Wat gaan we daarvoor doen?

Onderzoek en kennisdeling

- We brengen in kaart hoeveel behoefte wijkbewoners hebben aan sporten en bewegen. Dat doen we op basis van onderzoek en wijkanalyses. Deze behoeftes zetten we naast het bestaande aanbod. Via sportregie stimuleren we dat het aanbod in de wijk aansluit op de vraag.
- We brengen de economische en maatschappelijke waarde van sport in Rotterdam in beeld door onderzoek te doen. We gebruiken dat onderzoek om anderen te inspireren sport als instrument te gebruiken.

Samenwerken sportpartners

We stimuleren jeugd deel te nemen aan sport en begeleiden hen naar structureel sporten bij een sportaanbieder. Dat doen we onder andere door:

- schoolsportclinics te organiseren;
- programma's aan te bieden op Cruijff Courts en Krajicek Playgrounds;
- de brede regeling combinatiefunctionarissen aan te spreken;
- schoolsportverenigingen op te starten en/of te ondersteunen;
- pilots te organiseren speciaal gericht op het voortgezet onderwijs;
- diverse e-sportsactiviteiten te organiseren.

We sluiten hierbij aan op andere programma's in de stad, zoals dagprogrammering.

Samenwerken niet-sportpartners

- We gebruiken de basisschool als vindplaats om Rotterdamse jeugd vroegtijdig kennis te laten maken met sporten. Ook laten we ze daar structureel meer bewegen en meer kennis opdoen over gezonde voeding en leefstijl. We gebruiken de Lekker Fit! subsidie om extra in te zetten op scholen en samen te werken met onze uitvoeringspartners op dit thema.
- Samen met het programma Rotterdam, ouder en wijzer zorgen we ervoor dat meer ouderen deelnemen aan sport- en beweegactiviteiten. Dat doen we bijvoorbeeld door de Senior Games te organiseren.
- We verlagen de drempels die Rotterdammers met een beperking ervaren om te gaan sporten of bewegen. We geven via SportMee de mogelijkheid hen te begeleiden naar een passend sportaanbod. Ook helpen we sportaanbieders bij het opzetten van een inclusief of aangepast aanbod.

Subsidies

We voeren enkele subsidieregelingen uit voor diverse levensfasen en doelgroepen.

Impact van Sport

We zoeken de samenwerking met andere domeinen en partijen in de stad. Zo motiveren we samen de groep volwassen Rotterdammers die weinig beweegt meer te gaan bewegen en sporten. Daarnaast behalen we zo ook doelen op andere vlakken, zoals gezondheid, eenzaamheid en participatie. Samen met deze andere domeinen stellen we vooraf doelen, zodat we weten waar we naartoe werken en welke expertise en inzet nodig zijn.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Collegetarget toename sportdeelname: We realiseren in de periode 2022-2026 een 10% toename in de sportdeelname en een 10% verbetering in het voldoen aan de beweegrichtlijnen.							
a) Wekelijkse sporters	60%						67%
b) Voldoen aan beweegrichtlijnen	49%						54%

Doel: Inspirerende topsport

Pagina 139

Doel: Inspirerende topsport

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Wat gaan we daarvoor doen?

- We hosten het TeamNL-turnteam en werken met de nationale kanosprintploeg aan accreditatie door NOC*NSF. We bespreken met andere bonden het huisvesten van hun nationaal team. We starten met het Nationaal Vechtsportcentrum (boksen, karate, taekwondo, aikido, sambo en judo).
- We faciliteren in het turnen een vruchtbare samenwerking tussen breedtesportverenigingen, talentprogramma, scholen met een sportprofiel, topsportprogramma en topsportevenementen.
- Wij ondersteunen de bid op de Grand Départ van de Tour de France. Dat doen we door het bijbehorende randprogramma te organiseren, organisatorische voorbereidingen te treffen en lobby te voeren voor de Tour de France Femmes en de Grand Départ.
- We blijven met het Internationaal Olympisch Comité (IOC) in gesprek over de Youth Olympic Games 2030. We benutten deze stap om meer impact in de stad te krijgen en over te gaan naar de volgende fase in de acquisitie (zogenoemde *targeted dialogue*).

Doel: Toekomstbestendige verenigingen

Pagina 140

Doel: Toekomstbestendige en vitale sport-, speeltuin- en scoutingverenigingen

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Vitale, toekomstbestendige en toegankelijke speeltuin-, scouting- en sportverenigingen. Deze verenigingen zijn verspreid over de stad en vervullen een maatschappelijke rol in de wijk.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We blijven de acties van het Actieprogramma Verenigingen uitvoeren. We stimuleren dat de functies van speeltuin-, scouting-, en sportverenigingen meer met elkaar vermengd raken. Dat betekent bijvoorbeeld dat de verschillende verenigingen flexibel gebruikmaken van elkaars ruimten.
- We zetten pilots en acties in gang om speeltuinverenigingen klaar te maken voor de toekomst. Daarmee onderzoeken we in de praktijk de mogelijkheden om te vernieuwen en vitaal te blijven. Daarbij werken we samen met Buurt- en Speeltuinwerk (BSW), NUSO speelruimte Nederland en Rotterdam Sportsupport. We passen de subsidieregeling speeltuinverenigingen aan volgens ons bijgestelde beleid.
- Ook sportverenigingen helpen we vitaal te blijven en voorbereid op de toekomst. Dat doen we voor meerdere verenigingen tegelijkertijd en in de volle breedte (grote en kleine verenigingen en alle typen sporten). We doen dat via:
 - flexibele lidmaatschappen;
 - multisportaanbod;

- aanbod e-sports bij verenigingen;
- nieuwe organisatievormen;
- de inzet van verenigingsconsulenten van Sportsupport.

Doel: Goede sportaccommodaties

Pagina 141

Doel: Sportaccommodaties

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Kwalitatief hoogwaardige, duurzame, goed toegankelijke en voldoende sportvoorzieningen, met aandacht voor mensen met een beperking.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We voeren het Uitvoeringsprogramma IHP-Sport 2021-2025 uit.
- We vervangen op een groot aantal veldsportcomplexen de clubgebouwen, leggen kunstgrasvelden aan, brengen ledverlichting aan en plaatsen beregeningsinstallaties. We passen bij renovatie en nieuwbouw van gemeentelijke sportaccommodaties de beleidsregel 'Basiseisen toegankelijkheid gemeentelijke binnensportaccommodaties' (2014) toe. Daarnaast breiden we de investeringsregeling (de 1/3-regeling) voor sportverenigingen uit. Zo maken we ook grootschalige renovaties dan wel nieuwbouw beter mogelijk. In de 1/3-regeling is opgenomen dat we er bij investeringen aan de accommodatie rekening mee houden dat een accommodatie toegankelijk en bruikbaar is voor mensen met een beperking.
- We voeren het plan van aanpak Bezettingsgraad sportterreinen tijdens daluren uit. En we spelen in op behoeftes van kansrijke doelgroepen in de gymzalen waar de bezetting het laagst is. We stemmen dit af op de behoeftes in de wijk.
- Bij gebiedsontwikkelingen sturen we op (her)inrichting van sportcomplexen zodat we optimaal gebruik kunnen maken van deze ruimte.

Doel: Laagdrempelige natuureducatie

Pagina 142

Doel: Natuur- en Milieueducatie

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen?

Wat willen we bereiken?

Een laagdrempelig aanbod op het gebied van Natuur- en Milieueducatie (NME).

Wat gaan we daarvoor doen?

- Met een nieuwe beleidsnota bepalen we hoe we de komende jaren natuur- en milieueducatie vorm gaan geven. Deze beleidsnota wordt de eerste helft van 2023 afgerond.
- In onze plannen houden we rekening met recente ontwikkelingen en trends voor de toekomst.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 143

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Sport en recreatie draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 1. Geen armoede, 3. Goede gezondheid en welzijn, 4. Kwaliteitsonderwijs, 8. Eerlijk werk en economische groei, 10. Ongelijkheid verminderen en 16. Sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 144

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Sport](#)

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Sport

Het [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#) richt zich op vervanging en renovatie van sportaccommodaties en clubgebouwen van sportverenigingen. De eerste fase is uitgewerkt in het Uitvoeringsprogramma 2021-2025.

Financiën

Pagina 145

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Sport en recreatie	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	8.959	5.033	4.852	4.852	4.852	4.852
Bijdragen rijk en medeoverheden	5.068	661	0	0	0	0
Financieringsbaten	0	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	3.891	4.372	4.852	4.852	4.852	4.852
Lasten exclusief reserves	94.355	97.309	97.023	95.653	94.813	94.800
Apparaatslasten	7.431	8.290	8.190	8.183	8.164	8.151
Inhuur	188	226	226	226	226	226
Overige apparaatslasten	143	137	182	187	187	187
Personeel	7.100	7.927	7.782	7.770	7.751	7.738
Intern resultaat	-2.708	-2.815	-2.833	-2.833	-2.833	-2.833
Intern resultaat	-2.708	-2.815	-2.833	-2.833	-2.833	-2.833
Programmalasten	89.632	91.834	91.666	90.303	89.482	89.482
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	10.771	14.065	14.004	13.016	12.209	12.211
Kapitaallasten	463	273	187	176	161	159
Overige programmalasten	716	1.112	1.180	1.180	1.180	1.180
Subsidies en inkomensoverdrachten	77.682	76.385	76.295	75.932	75.932	75.932
Saldo voor vpb en reserveringen	-85.395	-92.276	-92.170	-90.801	-89.961	-89.948
Saldo voor reserveringen	-85.395	-92.276	-92.170	-90.801	-89.961	-89.948
Reserves	-3.105	3.002	199	199	199	199
Onttrekking reserves	1.460	3.003	199	199	199	199
Toevoeging reserves	4.565	1	0	0	0	0

Vrijval reserves	0	0	0	0	0	0
Saldo	-88.501	-89.273	-91.971	-90.602	-89.762	-89.749

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Sport en recreatie	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-88.157	-87.323	-86.748	-86.004	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-88.193	-87.384	-86.809	-86.066	-86.065
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-89.273	-91.971	-90.602	-89.762	-89.749

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten betreffen de inkomsten uit het recreatieoord Hoek van Holland, inkomsten van de scholen uit vakleerkrachten Lekker Fit en overige incidentele baten van geringe omvang.

Lasten

De apparaatslasten opgenomen onder dit programma bestaan hoofdzakelijk uit personeelslasten van de medewerkers die belast zijn met de ontwikkeling- en uitvoering van het sportbeleid. Een groot deel van de programmalasten betreft het verlenen van subsidies in relatie tot sportactiviteiten. Verder zijn er specifieke (subsidie)budgetten voor breedte- en topsport, speeltuinen, natuur en milieu en algemene (subsidie)budgetten voor incidentele aangelegenheden. Naast de genoemde subsidiebudgetten maakt ook de bijdrage aan het Sportbedrijf deel uit van de lasten van dit programma.

Reserves

Voor 2022 zijn onttrekkingen begroot uit de reserve Noodfonds (corona) en Sport gebieden. Meerjarig zijn onttrekkingen geraamd aan reserves voor instandhouding en aanpassing van sportaccommodaties.

Meerjarig verloop

De begroting vertoont meerjarig een dalend verloop. Dit komt onder andere door het incidentele karakter van bepaalde uitgaven, zoals de noodsteun corona en uitgaven ten aanzien van subsidies en projecten.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Sport en recreatie	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-88.193	-87.384	-86.809	-86.066	-86.065

Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-1.080	-4.587	-3.793	-3.696	-3.684
Publieke sportvoorzieningen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	-760	-150	-300	-300
Sportaccommodaties	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	-500	-500	-500	-500	-500
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	63	68	80	93
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-300	0	0	0	0
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-31	-155	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-18	-17	-17	-31	-32
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	5	5	5	5
Bestemmingsreserve Noodfonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Sport gebieden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV	Reserves	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-231	-3.223	-3.198	-2.950	-2.950
Begroting na wijzigingen		-89.273	-91.971	-90.602	-89.762	-89.749

Toelichting financiële bijstellingen

Publieke sportvoorzieningen

Het buitensportcomplex aan de Folkert Elsingastraat wordt openbaar gemaakt en van sporttoestellen voorzien. Voor andere buitensportcomplexen wordt gestimuleerd dat deze, naast het gebruik door sportverenigingen, ook algemeen worden gebruikt.

Sportaccommodaties

Door nieuwbouw, renovatie en verduurzaming wordt ingezet op behoud en versterking van sportaccommodaties. Sportclubs- en verenigingen worden daarnaast ondersteund bij hun plannen daarvoor.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Gemeentefondsmutaties

In 2022 krijgt de gemeente Rotterdam via het Rijk € 300 extra budget om de gezondheid van mensen in een lage sociaaleconomische positie, structureel en duurzaam te verbeteren.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

Ter dekking van de stijgende energiekosten van gemeentelijke accommodaties, worden extra middelen ingezet. In het bijzonder gaat het hier om het Romeynshof en het Recreatieoord Hoek van Holland.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten, alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is lastenbudget overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Bestemmingsreserve Noodfonds

Voor ondersteuning van sportorganisaties die zijn getroffen door de coronamatregelen, is in 2022 een bedrag van € 1 mln aan de bestemmingsreserve Noodfonds onttrokken.

Bestemmingsreserve Sport gebieden

Voor verdere invulling van het Uitvoeringsprogramma Speeltuinen, wordt in 2022 € 200 onttrokken aan de bestemmingsreserve Sport gebieden.

Bestemmingsreserve Voorbereidingskosten IHP's MV

Ter dekking van de voorbereidingskosten volgend uit het Integraal Huisvestingsplan (IHP) Maatschappelijk Vastgoed, wordt € 74 onttrokken aan de hiervoor gevormde reserve.

Technische wijzigingen

De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023 (€ 2,5 mln), nadere informatie hierover is opgenomen bij [Grondslagen](#), budgetoverheveling vanuit het [programma Stedelijke ontwikkeling](#) (€ 170 in 2022, € 220 voor de jaren 2023 en 2024) en diverse kleine technische wijzigingen (€ 61 in 2022 tot € 399 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 146

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Veel ruimte voor sporten, spelen en bewegen. Dat staat centraal binnen het programma Sport en recreatie. We zetten erop in dat zoveel mogelijk Rotterdammers gaan en blijven sporten en bewegen. Zo dragen we bij aan een prettig woon- en verblijfsklimaat voor Rotterdammers en de bezoekers van Rotterdam. Ook brengen we hiermee

diverse Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) dichterbij. We bereiken deze doelen met een hoogwaardig aanbod voor sport, spel en bewegen. Daarnaast besteden we veel aandacht aan natuureducatie en -beleving en een gezonde en duurzame leefstijl.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Visie en actieprogramma voor vitale en toekomstbestendige speeltuinverenigingen](#)
- [Uitvoeringsprogramma speeltuinverenigingen](#)
- [Beleidskader “NME heeft de toekomst – vernieuwing van natuur- en milieueducatie in Rotterdam” \(november 2013\)](#)
- [Sportnota 2021+ Rotterdam, wereldse sportstad](#)
- [Integraal Huisvestingsplan Sport 2020-2030](#)
- [Beleidskader zwemmen](#)
- [Beleidsnota Urban Sport](#)
- [Lekker Fit! in de wijk](#)
- [Actieprogramma Verenigingen](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Sportbedrijf Rotterdam BV;
- Stichting Natuurstad Rotterdam.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 147

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met partners in de stad werken we aan sporten en bewegen voor jong en oud en een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Stedelijke ontwikkeling

Woon of ben je regelmatig in Rotterdam, dan zie je het gebeuren: Rotterdam verandert snel. Samen met het aantal inwoners groeit de stad. Belangrijk is dat iedereen hier fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke ontwikkeling wil dit in goede banen leiden.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Integraal ontwikkelen van de stad
Doel: Fijn leven en verblijven in de delta	Doel: Goede groei en verbinding	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen
Projecten	Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Voortgang 2022

Openbaar groen

Het collegedoeel om in 2022 20 hectare groen toe te voegen ten opzichte van 2018 is met 21,5 hectare gerealiseerd. Van een aantal ecologische verbindingzones vordert de planvorming of start de uitvoering. De verbinding tussen het Eiland van Brienenoord en Park De Twee Heuvels - onderdeel van het Rondje Stadionpark - loopt mee met de uitvoering van Eiland van Brienenoord. Afronding vindt nog in 2022 plaats. De verbetering van de andere verbindingen is een combinatie van eenvoudig uit te voeren maatregelen en projecten voor de langere termijn.

Milieu

De inzet op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en omgevingsveiligheid is onverminderd van belang, voor een gezonde leefomgeving. Een succes is dat Rotterdam nu voldoet aan de Europese wettelijke norm voor

stikstofdioxide (NO). Vermindering van de luchtverontreiniging blijft nog steeds noodzakelijk. De gemeente zet de maatregelen uit de Koersnota Schone Lucht door.

Ruimtelijke ordening

Na de vaststelling van de omgevingsvisie in december 2021, is opdracht gegeven voor een uitvoeringsstrategie en een kader voor monitoring en evaluatie. De planning is dat de bestuurlijke vaststelling daarvan eind 2022 plaatsvindt.

Mobiliteit

In de eerste maanden van 2022 zijn de coronamaatregelen stapsgewijs opgeheven. Dit heeft vanzelfsprekend gevolgen voor de verplaatsingspatronen in de stad en het gebruik van het openbaar vervoer. Het is nog te vroeg om te concluderen dat de gedragsveranderingen blijvend zijn. De gemeente blijft de gevolgen monitoren. Het gebruik van het RET-vervoer was per 1 september 2022 84% van het gebruik van voor de coronapandemie. Dit cijfer kan positief gekleurd zijn doordat in de zomerperiode veel recreanten het openbaar vervoer gebruikten; het ov-gebruik voor recreatief verkeer lijkt zich sneller te herstellen dan het ov-gebruik voor woon-werkverkeer.

De relatie tussen verstedelijken en verbinden staat hoog op de gezamenlijke agenda van het Rijk, regionale partners en de gemeente Rotterdam. Het huidige kabinet heeft € 7,5 mld. gereserveerd voor investeringen in de bereikbaarheid, gekoppeld aan verstedelijking. Rotterdam voldoet aan de voorwaarden van het kabinet om aanspraak op een bedrag te maken door de recent vastgestelde omgevingsvisie. In deze visie staan gebiedskeuzes voor verstedelijking in de zone tussen Prins Alexander en Zuidplein, gekoppeld aan een nieuwe verbinding voor hoogwaardig openbaar vervoer (hov). De verwachting is dat de verschillende overheden eind 2022 of begin 2023 een overeenkomst kunnen sluiten over uitvoering van de maatregelen die zijn onderzocht in de verkenning van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT).

Het college heeft in maart 2022 de planstudie vastgesteld voor hoogwaardig openbaar vervoer Maastunnelcorridor. Ook het conceptontwerp voor de kortetermijnmaatregelen voor de nieuwe hoogwaardige openbaarvervoerverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal is vastgesteld. Beide studies zijn uitgevoerd met Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en RET. Ook is opdracht gegeven om en alle noodzakelijke voorbereidingen te treffen zodat in december 2023 de versnelde busdienst via het Maastunneltracé kan starten.

In juli 2022 is een zomeroffensief tegen 'verkeersaso's' gehouden. Hiervoor zijn o.a. 6 straten, parkeerterreinen en kades op de juiste momenten afgesloten en twee extra flitscamera's en een lawaäiflitser geplaatst. Het doel hiervan was bestrijding van overlast door opzettelijk te hard rijden, geluidsoverlast en vervelend rondhangen rond auto's.

Pop-up

x

Toelichting hier.

Wonen en bouwen

Afspraken wonen

Het Rijk, de provincie en de regio leggen sterke nadruk op de bouw van voldoende en betaalbare woningen. Het Rijk streeft daarbij naar een sterkere landelijke regie op de realisatie van de woningbouwopgave. Hiervoor zet het Rijk verschillende programma's in, waaronder de programma's 'Woningbouw', 'Een thuis voor iedereen' en 'Betaalbaar wonen'. In de zomer van 2022 hebben het Rijk en de woningcorporaties prestatieafspraken gemaakt. Die gaan over de inzet van de beschikbare financiën na afschaffing van de verhuurderheffing. In de tweede helft van 2022 volgen prestatieafspraken tussen Rijk en provincies over betaalbare woningbouw. Die afspraken moeten leiden tot regionale woondeals waarbij ook gemeenten en woningcorporaties zijn betrokken.

Woningbouwproductie

De nadruk ligt op de realisatie van voldoende woningen, en op een goede en langjarige borging van de betaalbaarheid daarvan. Door het sterk gestegen aantal te bouwen woningen, staat de schaarse beschikbare gemeentelijke capaciteit onder druk. De huidige krapte op de arbeidsmarkt maakt het bovendien ingewikkeld om de benodigde capaciteit aan te vullen. Deze krapte vraagt om stedelijke prioritering en een continue planning. Het uitgangspunt daarbij is een langjarige bouwstroom, met op korte termijn beperkte mogelijkheden voor nieuwe initiatieven. Waar mogelijk grijpt de gemeente kansen aan om bestaande regelgeving te versimpelen en efficiënter te werken.

De sterke sturing op woningbouw doet het aantal vergunningverleningen opnieuw stijgen: in het 1e en 2e kwartaal van 2022 is voor ruim 3.100 woningen een vergunning verleend. Dat is een stijging van 59% ten opzichte van de eerste twee kwartalen in 2021. Tegelijkertijd staat de daadwerkelijke bouw van woningen, en vooral van betaalbare woningen, onder druk staat. Dit komt vooral door een combinatie van:

1. Stijgende bouwkosten door gebrek aan capaciteit vanwege de krappe arbeidsmarkt, en door schaarste in materialen als gevolg van verstoorde wereldhandel door de naweeën van de coronapandemie en de oorlog Oekraïne.
2. Afvlakkende woningmarkt: de sterk gestegen hypotheekrentes en hoge inflatie zorgen voor vermindering in koopkracht
3. Toenemende voorzichtigheid bij investeerders. Die is het gevolg van de aangekondigde regulering van de vrije sector. Het Rijk geeft geen duidelijkheid hoe deze maatregel uitpakt en in welke mate de maatregel de geplande investeringen in de vrije sector huur raakt.

In de eerste twee kwartalen van 2022 is de bouw gestart van meer dan 1.500 woningen: ongeveer 4% in het sociale segment, 19% in het middensegment, 40% in het hoger segment en 30% in het topsegment. Voor 7% van de woningen is het prijsniveau nog niet bekend. Met name het achterblijven van het betaalbaar segment (sociaal en midden) is zorgelijk en vraagt komende tijd extra maatregelen. Denk hierbij aan afspraken met corporaties, de plaatsing van flexwoningen en het verkopen van gemeentegrond met als voorwaarde dat er veel betaalbare woningen op worden gebouwd.

De zich nu snel op elkaar volgende negatieve ontwikkelingen op de woningmarkt hebben grote gevolgen voor de daadwerkelijke realisatie van betaalbare woningen in de eerste twee kwartalen van 2022. Wanneer het aantal gebouwde betaalbare woningen laag blijft, loopt de woningmarkt verder vast. Op basis van de mogelijk nog te starten projecten in de laatste maanden van 2022 is de verwachting dat het aandeel betaalbare te bouwen woningen in 2022 stijgt. Hoewel daarmee in 2022 het aandeel 20% sociaal en 35% midden niet geheel gerealiseerd wordt, is de verwachting dat de percentages over het geheel van de collegeperiode 2022 tot 2026 nog steeds behaald zullen worden.

Financiële bijstellingen Stedelijke ontwikkeling (x 1.000)

€ 319.739

Andere segmentering bouwplannen	- € 25.000
Autoluwfonds	-€ 20.000
Erfpachtbaten Havensteder	€ 191.900
Erfpachtbaten Woonstad	€ 169.000
Correctie canonopbrengsten	- € 1.700
Diverse ruimtelijke knelpunten	- € 6.200
Materieelkosten Hoekse Lijn	- € 4.000
Digitalisering	- € 1.427
Incidentele verwachte erfpachtbaten	€ 15.300
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	€ 1.866

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 150

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Openbaar Groen

De komende jaren realiseert de gemeente meer groen: er komt nogmaals 20 hectare bij. De gemeente werkt aan klimaatadaptatie in de stad ('Rotterdams WeerWoord'), aan biodiversiteit en aan groenblauwe verbindingen. Daarvoor is een groenagenda met integrale aanpak in ontwikkeling, inclusief de rivieroeveren. [Via het Recreatieschap Rottemeren werkt de gemeente aan realisatie van het Ontwikkelplan Landschapspark de Rotte.](#) Het Landschapspark omvat de hele Rotte, van oorsprong tot dam. De stedelijke Rotte moet beter en levendiger,

als groenblauwe verbinding tussen stad en landschap. Het Museumpark ondergaat een metamorfose, in aansluiting op de ontwikkeling van het Depotgebouw met een nieuw Voorplein en de renovatie van Museum Boijmans Van Beuningen.

Stadsprojecten

De komende jaren begint de uitvoering van de eerste stadsprojecten. Het doel is de stad mooier, beter en groener te maken, én om meer ruimte te bieden aan cultuur en buitenspelen. Verder zijn de projecten een vliegwiel voor woningbouw en stimuleren de stadsprojecten de lokale economie.

Bij de stadprojecten en uitvoering van de Visie op de Openbare Ruimte werken we integraal met andere grote ontwikkelingen, zoals de Groei van de Stad, de energietransitie, klimaatadaptatie (Rotterdams WeerWoord) en de groei naar een circulaire economie.

Milieu

De ambitie om in deze collegeperiode circa 3.500 woningen per jaar te realiseren, maakt het bouwen noodzakelijk bij snel-, spoor- en vaarwegen en industrieterreinen. Op deze locaties liggen grote opgaven op het gebied van luchtkwaliteit, geluid, bodem en externe veiligheid. Vroegtijdige betrokkenheid van milieuexperts bij deze ontwikkelingen is daarom van essentieel belang.

Ruimtelijke Ordening

In 2023 lijkt de Omgevingswet eindelijk in te gaan. Deze wet heeft grote gevolgen voor het ruimtelijk beleid. De invoering van de Omgevingswet is een opgave voor de hele organisatie, gericht op de vier maatschappelijke doelen van de wet. Hierover staat verderop in dit document meer onder de paragraaf Implementatie Omgevingswet. Een belangrijke opgave die hier onder valt is het voorsorteren op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO).

De omgevingsvisie is een levend document. Nieuwe inzichten, trends en ontwikkelingen en de voortgang in de uitvoering vragen om de omgevingsvisie periodiek te actualiseren. Een eerste herziening van de omgevingsvisie wordt voorbereid. De visie voor de ontwikkeling van het gebied A tot Z en de uitkomsten van de MIRT-verkenning oeververbindingen Rotterdam vormen de basis voor deze eerste herziening.

Daarnaast heeft de gemeenteraad opdracht gegeven om de ruimtelijke stedelijke ambities uit de omgevingsvisie én het coalitieakkoord te vertalen naar concrete, haalbare programma's en projecten voor de periode 2022-2026 en verder en deze vast te leggen in een uitvoeringsstrategie waarmee we bijdragen aan goede groei. Dit vraagt om een proces waarna het als gemeente mogelijk is om op basis van inhoud en financiële middelen prioriteiten te stellen en tot samenhangende pakketten te komen. Tenslotte wordt een kader uitgewerkt voor monitoring en evaluatie van de omgevingsvisie, vast te stellen door de gemeenteraad. Dit helpt om overzicht en regie te houden op de groei van de stad.

Mobiliteit

In de komende jaren is de inzet op mobiliteit en verkeer, en op vervoer gericht op enkele beslissende stappen die de stad zullen veranderen. De gemeente maakt de drie stadsgebieden Noord (Oude Noorden, Agniesebuurt, Liskwartier), Centrum (Oude Westen) en West (Middelland en Nieuwe Westen) autoluwer, om daarmee de verkeersveiligheid en doorstroming te verbeteren. Binnen de gehele ring komt er betaald parkeren. Met de gemeentelijke partners kiest de gemeente een van de uitvoeringsvarianten van een nieuwe oeververbinding. Met deze stappen komt er meer ruimte in de stad en komen er mogelijkheden voor stedelijke groei en verdichting, zonder dat dit leidt tot meer verkeersopstoppen en de stad verliest aan aantrekkelijkheid.

Wonen

De woonvisie wordt herzien en aansluitend wordt er een woonakkoord gesloten. Dit is een uitwerking van het coalitieakkoord en legt de nadruk op de uitvoering in de periode 2023 tot 2026. Verwachting is dat de landelijke en provinciale opgaven eind 2022 of begin 2023 leiden tot regionale 'woondeals'. Dit heeft mogelijk ook invloed op Rotterdamse ontwikkelingen.

Bij het woningbeleid gaat het om het creëren van een aantrekkelijk, divers en betaalbaar woningaanbod, in prettige en veilige wijken. Om te voorzien in de enorme vraag naar woonruimte, blijft de gemeente de komende jaren inzetten op het snel starten van nieuwbouw, op de omzetting van bedrijfsgebouwen naar woningen, en op vernieuwbouw. De doelstelling is te beginnen met de bouw van 14.000 tot 16.000 woningen in de periode 2022-2026. De nadruk ligt op woningen voor studenten, sociale stijgers en mensen met een middeninkomen, en ouderen.

De sturing hierop door de gemeente varieert. Er zijn gebiedsontwikkelingen die de gemeente op eigen grond uitvoert, zoals Parkstad, Rijnhaven en Merwe-Vierhavens. Daarnaast ontwikkelen andere organisaties projecten op grond die niet van de gemeente is. In die gevallen faciliteert de gemeente de bouw en stelt de gemeente kaders om een gewenste ontwikkeling te realiseren. Hierbij is de mogelijkheid om te sturen op planning, programma en verschijningsvorm minder groot.

Betaalbaarheid van huur- en koopwoningen wordt steeds belangrijker. Er komen dan ook meer betaalbare nieuwbouwwoningen met de verdeling: 20% sociaal, 35% middensegment, 30% hoger segment en 15% topsegment. Stapsgewijs past de gemeente de verdeling aan van de te bouwen woningen naar 25% sociaal, 40% middensegment, 20% hoger segment en 15% topsegment. Daardoor groeit het aandeel betaalbare woningen van lieverlee naar 65% (nu 50%).

Fijn wonen vraagt om meer dan alleen een woning. Daarom zet de gemeente de omgevingsvisie in op 'goede groei' van de stad. In de te ontwikkelen plannen is er daarom ook aandacht voor voldoende voorzieningen, een fijne buitenruimte, werklocaties, en uiteraard duurzaamheid en aanpassing aan het veranderende klimaat.

Doel: Samen met Rotterdammers de stad integraal verder ontwikkelen

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Werken met de Omgevingswet en uitvoering geven aan de doelen van de Omgevingsvisie.

In de Omgevingsvisie Rotterdam staan opgaven waar de stad voor staat. De koers en hoofdkeuzes geven richting hoe de gemeente hiermee omgaat. Uitwerken van deze doelen in samenspraak met bewoners, ondernemers en gebruikers van de stad.

Een zo gunstig mogelijke balans vinden tussen maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

De gemeente krijgt geld door bijvoorbeeld grond te verkopen, erfpacht om te zetten of een bestemmings- of omgevingsplan aan te passen. Dit geld kan de gemeente gebruiken voor nieuwe plannen. Soms neemt de gemeente met lagere opbrengsten genoegen, als dat een maatschappelijk doel dient, zoals het bouwen meer betaalbare woningen.

Voorbereiding en uitvoering geven aan gebiedsontwikkelingen

Plannen maken voor elk gebied en wijk en waar nodig nieuwe ontwikkelingen voorbereiden. Dit gebeurt samen met bedrijven en andere organisaties. In de wijken komen de opgaven rond wonen, werken en verblijven samen. De uitvoering gebeurt in samenspraak met de stad.

Wat gaan we daarvoor doen?

Omgevingswet

- Werken in de geest van de Omgevingswet door het maken van een uitvoeringsstrategie of omgevingsvisie, gekoppeld aan meerjarige investeringen. Medefinanciering zoeken bij andere partners en overheden.
- Actualisatie van de omgevingsvisie, als dat nodig blijkt. Waar nodig trekt de gemeente samen op met provincies en het Rijk.

Balans maatschappelijke opbrengsten en financieel resultaat

- We starten ruimtelijke ontwikkelingen en sturen daarop door gemeentelijk grondbeleid. Afhankelijk van de situatie is dit verwerving, Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg), onteigening, verkoop, sanering, bouwrijp maken en inrichten van gronden. Passieve sturing door contractbeheer en uitdagingen van de markt uit om nieuwe ontwikkelingen te realiseren en te financieren die passend bij de gemeentelijke prioriteiten.

- Vertaling van de gemeentelijke ambities naar grondexploitaties. Sturing via de eigen grondexploitaties op Goede Groei. Veel ontwikkelingen vinden plaats op grond die niet in eigendom is van de gemeente. Daarom stroomlijnt de gemeente deze initiatieven. Samen vormen de gemeentelijke en particuliere ontwikkelingen de verstedelijkingsopgave.
- De gemeenteraad krijgt hierover verschillende rapportages, zoals de Monitor Grondexploitaties.

Gebiedsontwikkelingen

- Rotterdammers meer betrekken bij de inrichting en leefbaarheid van hun wijk. Ze hebben meer zeggenschap over hun wijk, met buitenruimte en mobiliteit als aandachtspunten.
- Bouwen van 3.500 tot 4.000 woningen per jaar, inclusief circa 400 studentenkamers. Daarbij is de gemeente afhankelijk van bouwondernemingen en andere marktpartijen, en van woningbouwcorporaties.
- Als basis hiervoor: goede monitoring van de woningvoorraad als geheel, naar prijssegment en eigendomssituatie. De prijsontwikkeling binnen de particuliere voorraad huur- en koopwoningen krijgt bijzondere aandacht.
- In samenhang met de woningbouw werken aan voldoende werklocaties (programma Economische Ontwikkeling), groen- en maatschappelijke voorzieningen (programma Maatschappelijke Ontwikkeling) om 'goede groei' mogelijk te maken, bijvoorbeeld door een groennorm op te nemen bij de eisen voor nieuwbouw.
- Een zo integraal mogelijke uitvoering op wijkniveau van de vele verschillende beleidsdoelstellingen van de gemeente.
- Bouw van een nieuwe studentencampus. De gemeente dringt er bij de Erasmus Universiteit Rotterdam en de Rotterdamse hogescholen hun verantwoordelijkheid te nemen voor de huisvesting van studenten uit binnen- en buitenland.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegetarget bouw nieuwe woningen: Het college start de in de komende vier jaar met de bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen.		3.500		7.000 -	10.500	14.000 –	
Van deze woningen (uitgezonderd tijdelijke woningen) behoort 20% (tussen de 2.800-3.200 woningen) tot het sociale segment en 35% (4.900-5.600 woningen) tot het middensegment		-4.000		8000	–	16.000	
		(700 -		(1.400 -	12.000	(2.800	
		800		1.600	(2.100	-3.200	
		1.225-		2.450	sociaal	-4.900	5.600
		1.400		-2.800	-3.675	Midden)	
		Midden)		Midden)	-4.200		
					Midden)		
400 studentenkamers		400		800	1.200	1.600	1.600

Doel: Fijn leven en verblijven in de delta

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van groene en blauwe verbindingen en het verlevendigen van de rivieroever

In een steeds drukker stad is een prettige buitenruimte belangrijk. Daarom: betere routes langs de rivieren en verlevendiging van de oevers door functies daaraan toe te voegen. Verbetering en vergroening van verbindingen tussen wijken en door wijken heen, zodat er aantrekkelijke routes ontstaan voor beweging, ontmoeting en recreatie.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

In de hele stad, in het bijzonder in de binnenstad en bij ov-knooppunten, komt er meer ruimte voor voetgangers, fietsers en het ov. Dit zorgt voor een veiliger gevoel en ruimte voor ondernemers, bijvoorbeeld in de horeca. Daarnaast zorgt dit voor mogelijkheden de stad te verdichten terwijl de gezondheid verbetert en de wijken prettig blijven. Waar nodig en mogelijk de invoering van de maximumsnelheid van 30 kilometer per uur als norm. De ruimte die vrijkomt bij de mobiliteitstransitie kunnen we gebruiken voor kwaliteitsverbetering en vergroening. Dit draagt bij aan biodiversiteit en klimaatadaptatie.

Het groene en meer klimaatadaptief maken van parken, straten, plein en boulevards

Om fijn te kunnen leven, maakt de gemeente de stad meer biodivers en groener, zoals beschreven in de uitvoeringsagenda Biodiversiteit. In 'stenige' stadswijken verbetert en vergroent de gemeente de openbare ruimte. Verder: betere pleinen door groeiruin voor bomen, wateropvang en toevoeging van nieuwe groene locaties. Dit zorgt voor koelere buitenruimte in de zomer, een gezondere leefomgeving en minder kans op wateroverlast bij hevige regenbuien.

Verbetering van de (milieu)kwaliteit van de leefomgeving

De gemeente is verplicht de milieukwaliteit op orde te brengen of te houden, door terugdringing geluidsoverlast, luchtvervuiling en bodemverontreiniging. Zo ontstaat een gezonde en aangename leefomgeving, voor bestaande en toekomstige bewoners. Vinden van de juiste balans tussen rust en reuring, zodat het ondernemen en de haven goed blijven functioneren.

Wat gaan we daarvoor doen?

Groene en blauwe verbindingen

- Versterking Nieuwe Maas als centraal park. Verkenning van mogelijkheden voor meer levendige functies, zoals horeca en recreatief gebruik van plekken langs de rivier.
- Versterking van het Rotterdamse deel van Landschapspark De Rotte, van de dam tot de Zevenhuizerplas. Daarbij vooral richten op het recreatieve gebruik op en aan de Rotte. Via het recreatieschap Rottemeren bijdragen aan de ontwikkeling van het landschapspark ten noorden van Rotterdam.
- Versterking groene verbindingen, bijvoorbeeld langs singels en dijken. Uitvoering van nieuwe groene verbindingen, zoals Steilrand. Dat is goed voor recreatie, biodiversiteit en biedt bescherming tegen wateroverlast. Hierover staat meer informatie in het begrotingsprogramma Beheer van de stad.
- De drie stadsprojecten Nelson Mandelapark, Rijnhavenpark en getijdenpark Feijenoord dragen bij aan levendige rivieroever.

Ruim baan voor fietsers en voetgangers

- Stimulering van actieve mobiliteit voor alle doelgroepen door het aanleggen van fiets- en wandelpaden. Extra aandacht voor scholen en ov-knooppunten.
- Verkeerscirculatieplan voor de hele stad en uitvoeringsstrategie voor een autoluwer binnenstad en het Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden.
- Jaarlijks de aanpak van de tien meest verkeersonveilige plekken. Opsporing van asociaal rijgedrag en aanpakken van de daders.
- Voorbereiding op de snelheidsnorm van maximaal 30 km per uur in de stad.

Groener en klimaatadaptief

- Vergroening door aanleg 20 hectare extra groen. Waar mogelijk de werkzaamheden hiervoor koppelen aan rioolvervanging en andere opgaven in de ondergrond, en met de herinrichting van de openbare ruimte (begrotingsprogramma Beheer van de stad).
- Meer en meer divers groen om de groenstructuur van Rotterdam te versterken. Uitgangspunten: aanpassing aan klimaatverandering en meer biodiversiteit, om bij te dragen aan verkoeling en het tegengaan van overlast bij neerslag en droogte.
- Groenblauwe schoolpleinen.
- Voorbereiding en realisatie van stadsprojecten: Hofbogen, Hofplein, Westblaak, Schouwburgplein en Alexanderplein.

Verbetering van de leefomgeving

- Per gebied bekijken wat nodig is geluidsoverlast te verminderen en voorkomen, door bijvoorbeeld betere isolatie, stil asfalt of de bouw van kantoren als geluidsschild.

- Betere luchtkwaliteit, onder andere door terugdringing van de uitstoot van het wegverkeer, scheepvaart, industrie en houtstook. De maatregelen om de luchtkwaliteit te verbeteren, hangen sterk samen met klimaatbeleid, verduurzaming van mobiliteit en vergroening.
- Bescherming tegen de gevaren van milieubelastende activiteiten door risicobedrijven te clusteren en kwetsbare voorzieningen als ziekenhuizen en scholen te ontzien.
- Aanpak van plekken met loodverontreiniging en van verontreinigingen in het havengebied.
- Maatregelen voor een betere luchtkwaliteit vallen grotendeels samen met de energietransitie en CO2-opgave. Meer informatie daarover staat in het begrotingsprogramma Energietransitie.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegetarget: In deze collegeperiode wordt 20 ha groen erbij gerealiseerd of wordt de planvorming afgerond en start de uitvoering ervan uiterlijk in 2026		0		5	10	15	20
Collegetarget: We verbeteren de verkeersveiligheid in Rotterdam door effectieve maatregelen te treffen op de dertig meest verkeersonveilige locaties in de stad				10	10	10	

Doel: Goede groei en verbinding

Pagina 153

Doel: Binnenstedelijk groeien en gebieden aan elkaar verbinden

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

De stad groeit binnenstedelijk en versterkt daarbij bestaande plekken

Binnenstedelijke groei ontziet de buitengebieden en geeft daardoor meer draagvlak voor voorzieningen. Dit leidt ook tot verbinding tussen bestaande wijken en de kleine kernen: 'één stad gevoel'. Ander gevolg is toenemende druk op recreatieve voorzieningen in de buitengebieden. Rotterdam bouwt bij voorkeur bij ov-haltes. Behoud en versterking van de karakteristieken van een plek vormen uitgangspunt voor nieuwe ontwikkelingen.

Er is hoogwaardig ov op stedelijke en regionale schaal beschikbaar

Opwaardering bestaande netwerk en aanleg van nieuwe verbindingen lost knelpunten op en geeft ruimte voor ontwikkelingen. Betere stedelijke leefkwaliteit en meer kansen op werk, onderwijs en sociale interactie door een modal shift naar ov en snellere, directere verbindingen. Met een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en

Feijenoord en IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer, verbeteren de beschikbaarheid van ov. Toegankelijkheid van het ov bevorderen door het ov gratis te maken voor specifieke doelgroepen.

Gebieden zijn goed bereikbaar en de doorstroming blijft op peil, met gebruikmaking van nieuwe mobiliteitstechnologie

Evenwichtige programmering, verdeeld over de verschillende stedelijke centra, om goede groei van de stad mogelijk te maken. Verzachten van verwachte verkeershinder door werkzaamheden door het optimaal benutten van beschikbare infrastructuur, mede door koppeling van netwerken en spreiding over verkeerssoorten (fiets, voetganger, auto, ov e.d.), met slimme services en informatie. Daarbij is bereikbaarheid is een regionale opgave. Daarom intensieve samenwerking met andere overheden in de regio en het bedrijfsleven.

Ruimte verdelen we verstandig, met oog voor minder winstgevende functies en door mobiliteit (inclusief parkeren) anders te organiseren

Voorkomen van verdwijnen van sommige functies uit de stad, zoals werklocaties of maatschappelijke voorzieningen. Zorgen voor efficiënt gebruik van schaarse ruimte. De urgentie is hoog doordat Rotterdam werkt aan verschillende transitie tegelijk, zoals de mobiliteitstransitie, de energietransitie en de klimaatopgaven, die allemaal samenkomen in gebiedsontwikkelingen als M4H. Daarnaast draagt een gastvrij betaald parkeersysteem binnen de ring Rotterdam bij aan een optimale verdeling van ruimte voor mobiliteit over alle Rotterdammers en bezoekers.

Betaalbare woningen voor verschillende doelgroepen

Nieuwe bouwprojecten in de wijken dragen bij aan in balans houden of brengen van het woonmilieu. Nieuwbouwwoningen in het sociale segment en het middensegment vooral voor studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers.

Wat gaan we daarvoor doen?

Binnenstedelijke groei

- Voldoende plannen om een stad te zijn met aantrekkelijke omgeving voor woningen, werklocaties, voorzieningen en groen. Grootste groei in de binnenstad op twee oevers, van Alexanderknoop tot Zuidplein (A tot Z), op Zuid en in M4H.
- Toekomstige planvoorraad bouwprojecten voor de langere termijn, waarvan ook de maatschappelijke en economische functies deel uitmaken.
- Vooral jonge Rotterdammers en mensen met spoed vinden lastig een woning. Daarom werken aan Start'R Flexwonen-concept. Binnen dit concept versnelling van lopende projecten met flexwoningen en plaatsen van aanzienlijke aantallen flexwoningen op nieuwe locaties. Verkenning van innovatie mogelijkheden om de woningvoorraad beter te benutten, zoals woningdelen en coöperatieve woonvormen.

- Kwaliteit en beleving van fiets- en looproutes tussen wijken verbeteren om daarmee de reistijd naar voorzieningen te verkorten. Zo profiteren ook bestaande plekken van de groei van de stad. Dit sluit aan op de ambities voor de openbare ruimte voor verblijf en vergroening.
- De groei van de stad zorgt voor een enorme belasting op de ondergrond. De gemeente gebruikt daarom een 3D-orderingsprincipe; dit maakt een goede afweging mogelijk bij keuzes voor de ondergrond.

Hoogwaardig openbaar vervoer

- Gratis openbaar vervoer voor ouderen en voor kinderen tot 12 jaar. Kleinere barrièrewerking van de rivier door deze te benutten voor personenvervoer over water. Onderzoek naar kansen van verbetering van ov naar Rozenburg en andere kleine kernen.
- Werken aan een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord/IJsselmonde inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (tram of metro) tussen Kralingse Zoom en Zuidplein. In deze bestuursperiode zet het college de beslissende stap naar een voorkeursvariant.
- Uitbreiding van capaciteit en frequentie van het bestaande Rotterdamse metronetwerk. Samen met RET en MRDH werken aan hogere kwaliteit van tramlijnen. Opwaardering van de spoorlijn Leiden-Dordrecht, met het Rijk en de regio. Daarbij oog houden voor het inlopen van het corona-effect en de ontwikkeling van het personeelstekort bij de RET.
- Inspanning om een snelle, hoogwaardige en vrij liggende busverbinding tussen Zuidplein en Rotterdam Centraal door de Maastunnel te realiseren.
- Hoogwaardig openbaar vervoer (hov) draagt bij aan de bereikbaarheid van bestaande woon-, werk-, onderwijs- en voorzieningenlocaties en een flink aantal nieuwe gebiedsontwikkelingen, zoals Feyenoord City, Hart van Zuid en Cultuur&Campus.

Goede bereikbaarheid en doorstroming

- Verkeersregelinstallaties en verkeersmonitoring up-to-date houden. Gebruikmaken van smart mobility-technologie. Innovatie, bijvoorbeeld door verkeerslichten intelligent te maken en te laten communiceren.
- Uitstekende benutting van beschikbare netwerken om de dagelijkse bereikbaarheid en doorstroming optimaal te houden. Bij incidenten sturing van het verkeer over alternatieve routes en informatie aan de reiziger via diverse kanalen. Afspraken binnen de provincie over beperking van verkeershinder. Bij werkzaamheden bevordering van de overstap op de fiets, het ov of deelmobiliteit.
- Bevordering van smart mobility. Samenwerking met bedrijven en netwerken draagt bij aan een internationaal imago van Rotterdam als innovatieve stad.
- Verkeersmodellering, data-inwinning en databeheer als basis voor regeling van het verkeer en vorming van beleid.

Ruimte verstandig verdelen

- Gebruikmaking van referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen bij nieuwe ontwikkelingen. Dit zorgt voor een goede mix van functies en voorkomt dat functies uit de stad verdwijnen die minder winstgevend, maar wel hard nodig zijn.
- Verdeling van de ruimte voor mobiliteit met oog voor natuurvriendelijk bouwen op redelijke afstand van routes voor hoogwaardig openbaar vervoer en verstandige ordening van de ruimte in de ondergrond.
- Parkeerregelgeving en facilitering van parkeerproducten die doel- en klantgericht zijn. Invoering van betaald parkeren binnen de Ring Rotterdam. Groter betaal- en gebruiksgemak van betaald parkeren door innovatie, zoals digitalisering. Bevordering van parkeren in garages en P+R's in plaats van op straat. Verwijzen van deelmobiliteit naar aangewezen plekken. Onderzoek naar plekken voor mobiliteit-'hubs', eventueel in combinatie met inpandig parkeren.
- Doorgaan met het faciliteren van fietsparkeren in bij OV-haltes en publiekstrekkende bestemmingen. Deze voorzieningen komen op logische plekken en passen in de openbare ruimte.
- Ontwikkeling van Merwe-Vierhavens (M4H) tot autoluw gebied, dat het gebied zelf en de omliggende stadsdelen minder belast. Deelmobiliteit en parkeren vinden een plek in collectieve, inpandige hubs.
- Met wijk bewoners nagaan welke behoeften en belemmeringen er zijn om zich te verplaatsen naar werk, onderwijs, zorg of sociale activiteiten. Op basis daarvan terugdringing vervoersarmoede en ervoor zorgen dat iedereen zich prettig en veilig kan verplaatsen.

Betaalbare woningen

- Meer betaalbare woningen in nieuwbouw, inclusief vernieuwbouw en transformaties, met de volgende verdeling: 20% sociaal segment, 35% middensegment, 30% hoger segment en 15% topsegment. Daarbovenop betaalbare flexwoningen voor starters en urgent woningzoekenden. Vanaf 2026 is de verdeling: 25% sociaal segment, 40% middensegment, 20% hoger segment en 15% topsegment. Vooral de realisatie van woningen in het betaalbaar segment - sociaal en midden - is afhankelijk van marktontwikkelingen en rijksbeleid. Meer informatie staat in de paragraaf Grondbeleid.
- Toewijzing van nieuwe betaalbare woningen aan woningzoekenden die daar het meest behoefte aan hebben. Inzet vooral op de doelgroepen studenten, jongeren, ouderen en sociale stijgers. Inzet op specifieke groepen moet zorgen voor doorstroming, zodat ook andere woningzoekenden meer kans maken.
- Voor studenten is de inzet op de bouw van 400 woningen per jaar en op de bouw van een nieuwe studentencampus.
- Samen met belanghebbenden invulling geven aan het Langer Thuis-akkoord, mede om te zorgen dat er meer geschikte woningen voor ouderen komen.
- Herzien van de woonvisie en afsluiten woonakkoorden. Hiervoor komt er een zorgvuldig proces van participatie.
- Statushouders: volgens bestaande afspraak zorgen de woningcorporaties in 2022 voor de huisvesting van statushouders, waarmee Rotterdam aan de taakstelling voldoet.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026

Betalingsgraad bij betaald parkeren	90%	90%	91%	91%	92%
Bezettingsgraad gemeentelijke garages en P+R-voorzieningen	30%	32%	34%	36%	38%

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 154

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Stedelijke Ontwikkeling draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 9. Industrie, innovatie, 11. Duurzame steden en gemeenschappen en 15. Leven op het land.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 155

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering](#)[Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie](#)[Projecten randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen](#)

Gebiedsontwikkelingen deels in of richting uitvoering

Feyenoord City

In Feyenoord City verrijzen komende jaren duizenden woningen, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. Op dit moment wordt de fasering en verdere planning uitgewerkt. Op het project Feyenoord City is de Regeling risicovolle projecten van toepassing.

Brainpark

Na de vaststelling van het masterplan in februari 2022 ligt de nadruk voor de rest van dat jaar op de bestuurlijke besluitvorming over de eerste projecten. Voor in totaal 1.300 woningen, verdeeld over twee projecten, is het streven gericht op indiening van de omgevingsvergunning en vaststelling van het bestemmingsplan.

Rijnhaven

De Rijnhaven is een samenhangende gebiedsontwikkeling die bestaat uit een verstedelijkingsprogramma en de aanleg van het Rijnhavenpark. De demping van de haven is in 2022 gestart. Ondertussen lopen de werkzaamheden aan de ontwerputgangspunten voor de bouwblokken en buitenruimte. Binnenkort valt het besluit over het ontwerpbestemmingsplan en begint de marktselectieprocedure voor het eerste bouwblok.

Hart van Zuid

Hart van Zuid is een grote gebiedsontwikkeling in de omgeving van Zuidplein. Met partners Ballast Nedam en Heijmans werkt de gemeente aan een hotel en bioscoop naast Ahoy, en aan een nieuwe inrichting van de Gooilandsingel. Verder bereidt de gemeente de ontwikkeling voor van een verbeterd ov-knooppunt - metrostation met fietsenstalling - en van woningbouw in het gebied. De voortgang van het project is onderdeel van de Monitor Grote Projecten.

Hart van Zuid								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
158.300	1.500	159.800	138.744	7.000	4.000	3.500	3.695	2.861

Diverse Gebiedsuitwerkingen in de Omgevingsvisie

A tot Z

Tussen Prins Alexander en Zuidplein komen diverse ontwikkelingen samen: de grootste verstedelijkingsopgave van Rotterdam, een nieuwe verbinding voor hoogwaardig openbaar vervoer (HOV), een nieuwe oeververbinding en sociaalmaatschappelijke kansen. De gemeente werkt de gebiedskeuzes uit, inclusief de keuze voor HOV, station en oeververbinding, en komt in 2023 met voorkeursvarianten die leiden tot een deels herziene omgevingsvisie voor dit gebied.

Binnenstad op 2 oevers

In december 2021 is gebiedsgerichte uitwerking van de Omgevingsvisie voor de Binnenstad vastgesteld. In deze nieuwe koers is de inzet gericht op een groene en vitale binnenstad op twee oevers, voor iedereen. In 2022 moet het uitvoeringsprogramma gereed zijn. Dit bevat concrete acties en maatregelen die bijdragen aan de ambities en doelen van de koers. Meer informatie: <https://www.rotterdam.nl/wonen-leven/binnenstad/>.

Toekomstvisie Zuid

Dynamiek en nieuwe opgaven op Zuid vragen om een integrale ruimtelijk-economische koers voor een goede doorontwikkeling van Zuid. Koers op Zuid, de uitwerking Omgevingsvisie, agendeert en zet keuzes in de tijd.

Merwe-Vierhavens (M4H)

M4H draagt bij aan goede groei door te transformeren naar vernieuwende woon-werkmilieus, gecombineerd met vergroening en voorzieningen. De planning is dat de gemeenteraad in 2023 een besluit neemt over het bestemmingsplan M4H en over het masterplan en de grondexploitatie Merwehaven. In 2022 valt het besluit over de cofinanciering van deze ontwikkeling. Voor meer informatie: zie www.m4hrotterdam.nl.

Projecten randvoorwaardelijk voor grote gebiedsontwikkelingen

Oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord / IJsselmonde

De gemeente werkt met het Rijk en de regio aan een nieuwe oeververbinding tussen Kralingen en Feijenoord / IJsselmonde, inclusief hoogwaardig openbaar vervoer (HOV) in de vorm van tram of metro, en een nieuw station Stadionpark. In het Bestuurlijk Overleg met het Rijk van najaar 2022 is de inzet van Rotterdam om afspraken te maken over een voorkeursalternatief en bekostiging.

P+R Meijersplein en P+R Kralingse Zoom

Op basis van een bredere verkenning naar uitbreiding van P+R en in navolging van de motie Laagje erbij, bereidt de gemeente uitbreiding voor van de bestaande P+R-locaties Meijersplein en Kralingse Zoom.

Roseknoop

Het project Roseknoop houdt de realisatie in van een nieuw, toekomstbestendig verbingsgebied tussen de wijken Feijenoord, Hillesluis, Parkstad en Oud-IJsselmonde. In september 2022 bespreekt de gemeenteraad het voorstel budget beschikbaar te stellen zodat de werkzaamheden in 2023 kunnen beginnen.

Zeven stadsprojecten

We zetten in op de groene stadsprojecten en investeringen in de buitenruimte, met het brede effect dat ze ook bijdragen aan de mobiliteitstransitie en klimaatadaptatie. Ook zorgen ze voor meer ruimte voor woningbouw. In

2022 wordt een investeringsbesluit genomen voor vier projecten: Hofplein, Rijnhavenpark, Alexanderplein en Hofbogenpark.

Zeven stadsprojecten								x € 1.000
Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m 2021	Raming 2022	Raming 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
93.000	0	93.000	9.828	11.907	17.736	41.147	11.360	1.022

Financiën

Pagina 156

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Stedelijke ontwikkeling	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	320.472	695.170	429.815	302.451	297.627	294.812
Bijdragen rijk en medeoverheden	45.640	15.526	7.237	1.724	2.416	2.416
Financieringsbaten	1	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	253.442	726.898	447.869	271.491	265.814	269.481
Overige baten	21.389	-47.255	-25.290	29.235	29.396	22.915
Lasten exclusief reserves	369.407	418.003	320.109	294.331	285.373	272.731
Apparaatslasten	158.360	176.869	171.768	168.617	168.325	167.740
Inhuur	28.104	33.569	14.769	11.713	11.713	11.713
Overige apparaatslasten	2.554	3.402	3.498	3.510	3.510	3.510
Personeel	127.702	139.898	153.501	153.394	153.102	152.517
Intern resultaat	6.252	-17.983	-12.846	-17.711	-17.189	-17.003
Intern resultaat	6.252	-17.983	-12.846	-17.711	-17.189	-17.003
Programmalasten	204.796	259.118	161.187	143.425	134.238	121.995

Financieringslasten	19	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	155.924	210.663	109.005	88.149	76.723	61.604
Kapitaallasten	20.072	16.502	18.565	24.370	26.607	29.484
Overige programmalasten	7.990	4.619	4.376	4.376	4.376	4.376
Subsidies en inkomensoverdrachten	20.790	27.334	29.240	26.531	26.531	26.531
Saldo voor vpb en reserveringen	-48.935	277.166	109.706	8.119	12.254	22.080
Saldo voor reserveringen	-48.935	277.166	109.706	8.119	12.254	22.080
Reserves	72.827	74.511	48.409	39.001	35.747	34.539
Onttrekking reserves	80.797	121.107	55.919	39.411	36.157	34.949
Toevoeging reserves	7.970	46.925	7.510	410	410	410
Vrijval reserves	0	329	0	0	0	0
Saldo	23.892	351.678	158.115	47.120	48.001	56.620

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Stedelijke ontwikkeling	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	13.673	7.274	20.747	21.356	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	31.939	19.458	33.901	34.315	34.239
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	351.678	158.115	47.120	48.001	56.620

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaan grotendeels uit grondopbrengsten, canonopbrengsten en het uitvoeren van opdrachten voor externe opdrachtgevers. Voor de grondopbrengsten geldt dat op basis van de wet- en regelgeving de baten van grondverkoop in de exploitatie worden verwerkt met een tegenboeking onder de overige baten. Hierdoor ontstaat er geen effect op het saldo. Daarnaast bestaan de opbrengsten uit parkeerinkomsten op straat en in de parkeergarages, uitpodingen en conversieopbrengsten (omzetten naar eeuwigdurend erfpacht) en de bijdrage voor het railinfrastructuurproject Hoekse Lijn.

Resultaatsnemingen grondexploitaties

Hoe de markt zich ontwikkelt, is omgeven met de nodige onzekerheden, wat het kwantificeren van het resultaat op de grondexploitatieportefeuille moeilijk maakt. Dit geldt in de huidige markt nog meer dan in voorgaande jaren en daarmee is het risico op het niet halen van het grondexploitatie resultaat aanzienlijk gegroeid. De resultaatnemingen zijn onder andere afhankelijk van macro-economische ontwikkelingen zoals de hogere bouwkosten (hogere prijzen van grondstoffen, materialen en energie) in 2022 en volgende jaren en de opwaartse druk op de rentetarieven. Het voorstel is om het begrote resultaat van € 11,6 mln niet aan te passen.

Lasten

De lasten bestaan uit grondexploitaties ten behoeve van gebiedsontwikkelingen en kosten voor personele inzet. Tevens zijn er lasten die voortvloeien uit onder andere het jaarlijks vervangen van verkeerslichtinstallaties, de inzet voor straatparkeren, de exploitatie en het beheer van parkeergarages en het fiscaal handhaven, fietsvoorzieningen, openbaar vervoer, stedelijke bereikbaarheid en verkeersveiligheid.

Reserves

De mutaties op de reserves hebben betrekking op de bestemmingsreserves Autoluw fonds, Bodem, Energietransitie, Gebiedsontwikkeling, Infrastructuur, Investerings Rozenburg, Rotterdamse Investeringsmotor, Middensegment Huur, reserve Gebiedsaanpakken en duurzame Gebiedsontwikkelingsfondsen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), Stadsinitiatief, Stimulering bouwproductie, Taakmutaties Gemeentefonds, Upgrade voor the skate! en Verkeerscirculatieplan. De onttrekkingen aan de bestemmingsreserves worden ingezet voor Hart van Zuid, Hoekse lijn, A16 Rotterdam, Stadshavens, Binnenstad, Inrichting buitenruimte gebieden, Stimulering bouwproductie, stedelijke bereikbaarheid en andere projecten.

Meerjarig verloop

De baten laten voor de jaren 2022 tot en met 2026 meerjarig een dalend verloop zien. Dit wordt ondanks hogere parkeerbaten voornamelijk veroorzaakt door de eenmalige erfpachtopbrengsten in 2022 en 2023, de daling van begrote grondopbrengsten en het aflopende project Hoekse lijn. De lagere grondopbrengsten en aflopen van project Hoekse lijn gaan ook gepaard met lagere lasten. Door de dalende lasten is er op bestemmingsreserves ook een dalende trend te zien.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Stedelijke ontwikkeling		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		31.914	20.378	34.870	35.480	35.480
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		319.739	138.657	13.219	13.686	22.381
20 ha vergroenen en klimaatadaptatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-540	-1.250	-1.300	-1.300
Aanpak roekeloos rijden bezorgers	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-30	-50	-50	-50
Onderzoek Goudsesingel	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-400	0	0	0
Waterberging	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-250	-450	-400	-400

Ondersteunen nieuwkomers	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-570	-570	-570	-570	-570
Andere segmentering bouwplannen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	-25.000	0	0	0	0
Autoluw fonds	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	-20.000	0	0	0	0
Bouwen van 3500-4000 woningen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-7.000	-7.000	-7.000	-7.000
Coöperatieve woonvormen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-600	-600	-600	-600
Gratis openbaar vervoer tot 12 jaar	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-1.750	-1.750	-1.750	-1.750
Mobiliteit algemeen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-800	-800	-800	-800
Opstellen verkeerscirculatieplan	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	-2.500	0	0	0
Parkeermaatregelen coalitieakkoord	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	12.600	22.900	27.600	32.300
Parkeerontwikkelingen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	0	6.700	1.100	0	0
Resilience	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	0	-600	-600	-600	-600
Terugdringen houtstook	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 4	0	-160	-325	-325	-325
Erfpachtbaten Havensteder	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	191.900	0	0	0	0
Erfpachtbaten Woonstad	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	169.000	131.000	0	0	0
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	1.483	1.590	1.882	2.171
Correctie canonopbrengsten	Coalitieakkoord – Overig	-1.700	-1.700	0	0	0
Diverse ruimtelijke knelpunten	Coalitieakkoord – Overig	-6.200	0	0	0	0
Diverse technische correcties	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	-200
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	0	0	0	0	40
Materiaalkosten Hoekse Lijn	Coalitieakkoord – Overig	-4.000	0	0	0	0
Stichting Urgentiebepalingen Woningzoekenden	Coalitieakkoord – Overig	-400	-400	-400	-400	-400
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-124	-585	0	0	0
Coöperatieve woonvormen	Kasschuiven	927	-927	0	0	0
Kasschuif Gratis openbaar vervoer 65+	Kasschuiven	795	-795	0	0	0
Kasschuif Plan van aanpak Oud-Crooswijk	Kasschuiven	0	3.500	0	-3.500	0
Omgevingswet	Kasschuiven	-985	0	200	200	585
Versterking omgevingsdiensten	Kasschuiven	0	12	9	9	-30
Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-88	-329	-372	-176	-299
Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Bouwopgave	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0

Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-104	-8.911	-9.146	-9.056	-9.056
Bibob	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	33	33	33	33
Correctie canonopbrengsten structureel prognose	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	500	500	-1.200	-1.200	-1.200
Digitalisering	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-1.427	0	0	0	0
Incidentele verwachte erfpachtbaten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	15.300	0	0	0	0
Saldoneutrale ramingsbijstellingen	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Verschuiving middelen tussen programma's	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-943	0	0	0	0
Verschuiving personele inzet Energietransitie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-93	0	0	0
Wet kwaliteitsborging	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-18	-18	-18	-18
Bestemmingsreserve Autoluw fonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bodem	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Energietransitie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling	Reserves	100	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Infrastructuur	Reserves	229	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Middensegment Huur	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan	Reserves	0	0	0	0	0
Erfgoeddeal	Taakmutaties	-311	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	2.838	11.787	11.916	11.706	11.850
Begroting na wijzigingen		351.653	159.035	48.089	49.166	57.860

Toelichting financiële bijstellingen

20 ha vergroenen en klimaatadaptatie

Het weerbaar maken van de stad voor de effecten van klimaatverandering is belangrijk. Daarom gaat de

gemeente aansprekende klimaatadaptieve openbare buitenruimteprojecten realiseren, variërend van (school) pleinen tot straten. De focus ligt op de meest urgente gebieden. Deze projecten dragen ook direct bij aan de uitbreiding, kwaliteit en biodiversiteit van het groen in Rotterdam en aan een aantrekkelijke, gezonde en leefbare stad. Om deze projecten na realisatie goed te kunnen onderhouden, wordt extra budget toegevoegd.

Aanpak roekeloos rijden bezorgers

De aanpak tegen roekeloos rijdende bezorgscooters inclusief flitsbezorgers wordt uitgerold over de hele stad. Hiervoor wordt een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 30 in 2023 en € 50 vanaf 2024 en verder.

Onderzoek Goudsesingel

We investeren in waterberging, om grote hoeveelheden regen goed op te vangen. In dat kader en ook vanuit historisch perspectief voeren we een haalbaarheidsonderzoek uit naar het terugbrengen van water in bijvoorbeeld de Goudsesingel.

Waterberging

Voor de inzet op waterberging wordt een budget beschikbaar gesteld van € 250 in 2023, € 450 in 2024 en € 400 vanaf 2025.

Ondersteunen nieuwkomers

Voor de huisvesting van statushouders (onderdeel van de aanpak inburgering) wordt een jaarlijks budget van € 570 beschikbaar gesteld vanaf 2022.

Andere segmentering bouwplannen

We ontwikkelen de woningvoorraad op een dergelijke manier dat we nu én in de toekomst de juiste woningen ontwikkelen voor de juiste doelgroepen. Dat betekent dat we dus meer betaalbare (koop)woningen gaan bouwen.

Autoluw fonds

Het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden worden zoveel mogelijk autoluw gemaakt. Het doel is daarbij om het veiliger te maken voor fietsers en voetgangers. Hiervoor wordt een Autoluw fonds ingesteld van € 20 mln.

Bouwen van 3500-4000 woningen

De komende vier jaar bouwen we flink door. Ondanks de uitdagende marktomstandigheden starten we jaarlijks met de bouw van 3.500-4.000 woningen, inclusief circa 400 studentenkamers.

Coöperatieve woonvormen

Om de uitvoering van de pilot rondom coöperatieve woonvormen voort te kunnen zetten, wordt een jaarlijks budget van € 600 beschikbaar gesteld vanaf 2023.

Gratis openbaar vervoer tot 12 jaar

De huidige gratis openbaar vervoerregeling voor kinderen tot 12 jaar wordt van 2023 t/m 2026 gehandhaafd. De begrote kosten hiervoor zijn € 1,8 mln per jaar.

Mobiliteit algemeen

Voor algemene mobiliteitswerkzaamheden wordt een jaarlijks budget van € 800 beschikbaar gesteld vanaf 2023.

Opstellen verkeerscirculatieplan

Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelfervoer. Hiervoor wordt een budget beschikbaar gesteld van € 2,5 mln.

Parkeermaatregelen coalitieakkoord

In het coalitieakkoord zijn onderstaande maatregelen met betrekking tot parkeren opgenomen:

- *20% lagere kosten bewonersvergunning*: de kosten voor de 1ste bewonersparkeervergunning worden, na correctie voor indexatie, met 20% verlaagd
- *betaald parkeren binnen gehele ring*: in de periode 2023 tot 2026 wordt binnen de gehele ring van Rotterdam betaald parkeren ingevoerd in de gebieden waar het nog gratis parkeren is
- *parkeren overal tot 23 uur*: in het kader van harmonisatie van betaaltijden wordt in de periode 2023 tot 2026 de betaaltijden overal uitgebreid tot 23.00 uur. De tijden waarop betaald moet worden voor het parkeren zijn nu nog afhankelijk van de locatie
- *verhogen tarief centrum kort parkeren met 20%*: in het centrumgebied worden de tarieven voor het kort parkeren op straat, na correctie voor indexatie, met 20% verhoogd

De extra parkeerbaten en hiermee samenhangende lasten hiervoor genoemde maatregelen genereren, zijn in de begroting verwerkt.

Parkeerontwikkelingen

Bij de voorjaarsnota 2021 is besloten om de financiële effecten van geplande, maar nog niet definitief besloten uitbreidingen van parkeertijden en gebieden uitsluitend te verwerken voor het begrotingsjaar 2022. Voor latere jaren was er namelijk onzekerheid over de saldoverbetering. Enerzijds omdat de kosten van fietsvoorzieningen en P+R terreinen door uitbreidingen zouden toenemen. Anderzijds zouden de parkeeropbrengsten dalen door verminderen van aantal parkeerplaatsen vanwege herinrichting van de buitenruimte en om plaats te maken voor nieuwbouw. Nu er voldoende zekerheid is over deze ontwikkelingen is het financieel effect voor 2023 en verder in de begroting verwerkt. De verwachting is dat vanaf 2025 de hogere parkeeropbrengsten zullen wegvallen tegen de hogere kosten van de nieuwe parkeervoorzieningen.

Resilience

Om de uitvoering van het project Resilience voort te kunnen zetten, wordt een jaarlijks budget van € 600 beschikbaar gesteld vanaf 2023.

Terugdringen houtstook

Voor het terugdringen van houtstook wordt een jaarlijks budget beschikbaar gesteld van € 160 in 2023 en € 325 vanaf 2024.

Erfpachtbaten Havensteder

Woningcorporatie Havensteder heeft besloten tot conversie van de erfpachtrechten van haar woningportefeuille. Het betreft vooral tijdelijke erfpachtrechten die in de periode 2030-2045 tegen het einde van de afkooptermijn

aanlopen, waarna er weer canon zou moeten worden betaald. Het bedrag van de conversie is € 193 mln waarvan € 1,1 mln wordt ingezet als dekking van benodigde extra capaciteit erfpacht om de conversie-overeenkomst administratief goed te kunnen afwikkelen.

Erfpachtbaten Woonstad

Woningcorporatie Woonstad heeft besloten tot conversie van de erfpachtrechten van haar woningportefeuille. Het betreft vooral tijdelijke erfpachtrechten die in de periode 2030-2045 tegen het einde van de afkooptermijn aanlopen, waarna er weer canon zou moeten worden betaald. Het bedrag van de conversie is naar de huidige inzichten € 300 mln waarvan € 169 mln in 2022 en € 131 mln in 2023 wordt ontvangen. Er lopen nog acties waardoor het conversiebedrag kan veranderen.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Correctie canonopbrengsten

De regulier canonopbrengsten worden op grond van actuele informatie op het moment van het opstellen coalitieakkoord neerwaarts bijgesteld met € 1,7 mln in 2022 en 2023.

Diverse ruimtelijke knelpunten

Er zijn diverse ruimtelijke knelpunten. Hiervoor is € 6,2 mln beschikbaar.

Diverse technische correcties

Voor het jaar 2026 is een budget van € 200 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van de Omgevingswet.

Gemeentefondsmutaties

Vanuit het gemeentefonds zal in 2026 een aanpassing voor versterking omgevingsdiensten plaatsvinden.

Materiaalkosten Hoekse Lijn

In verband met de stijgende staalprijzen is de begroting voor de Hoekse Lijn bijgesteld met € 4 mln in 2022.

Stichting Urgentiebepalingen Woningzoekenden

Voor de jaren 2022 t/m 2026 wordt jaarlijks € 400 aan extra middelen beschikbaar gesteld. Deze middelen worden ingezet als dekking van kosten voor het beoordelen van een toenemend aantal urgentieaanvragen van woningzoekenden door de Stichting Urgentiebepaling Woningzoekenden Rijnmond (SUWR). SUWR vervult de wettelijk verplichte taak om urgentiebeschikkingen af te geven.

Stijging energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door beperking van de gasaanvoer en stijging van de vraag naar energie. Dit resulteert op basis van huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen.

Coöperatieve woonvormen

De stimuleringsregeling voor wooncoöperaties wordt in 2023 ingezet voor het realiseren van een nieuwbouwproject voor een wooncoöperatie. De begroting wordt bijgesteld omdat hiervoor lastenbudget was begroot in 2022. In de begroting wordt € 927 lastenbudget vanuit 2022 doorgeschoven naar 2023.

Kasschuif Gratis openbaar vervoer 65+

De kasschuif van € 795 van het jaar 2022 naar 2023 heeft betrekking op een lopend geschil met de Belastingdienst over de teruggave van de BTW voor vrij reizen van AOW-gerechtigden. Op grond van de verslaggevingsregels is er voor de jaren 2016 t/m 2021 reeds een voorziening getroffen. Naar verwachting zullen in 2023 ook middelen nodig zijn.

Kasschuif Plan van aanpak Oud-Crooswijk

Vanuit het Plan van Aanpak Oud-Crooswijk 2017-2020 is in de Begroting 2023 een bedrag van € 3,5 mln gereserveerd voor de uitvoering van de herinrichting van het 'Van Meekereengebied'. De planontwikkeling is gestart, maar dit betreft een complexe ontwikkeling waarbij zorgvuldigheid geboden is. Gebleken is dat de planontwikkeling langer in beslag neemt dan gedacht, waardoor de middelen doorgeschoven worden naar 2025.

Omgevingswet

De toegekende middelen voor de implementatie van de omgevingswet zijn in 2022 onvoldoende om de noodzakelijke (voorbereidende) werkzaamheden te verrichten. Door middelen uit toekomstige jaren naar voren te halen kan de implementatie plaatsvinden zonder aanvullende middelen (bezien over de gehele meerjarenbegroting).

Versterking omgevingsdiensten

Vanuit het gemeentefonds is in 2026 een budget toegekend voor versterking omgevingsdiensten van -€ 30. In de begroting is een kasschuif vanuit de jaren 2022 t/m 2025 door gevoerd om deze bezuiniging te kunnen dekken.

Actualisatie investeringen en desinvesteringen grondexploitaties

Het investeringsvolume in de grondexploitaties is geactualiseerd voor 2022 en in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. De investeringen bestaan uit apparaatskosten, kosten voor verwervingen, kosten voor bouw- en woonrijp maken en overige kosten. De desinvesteringen bestaan uit gronduitgiften (intern en extern), subsidies, investeringsbijdragen en overige opbrengsten. Met name de verwervingen (€ 26,8 mln) en de gronduitgiften (€ 26,9 mln) zijn bijgesteld.

Alle baten en lasten worden conform de voorschriften van het Besluit Begroten en Verantwoorden overgeboekt naar de balans, waardoor het effect van de actualisatie op het saldo van de begroting neutraal is.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Bouwopgave

Tijdens de voorjaarsretraite 2021 heeft het toenmalige college de concerndirecteur Stadsontwikkeling en de concerncontroller de Bestuursopdracht Financiële Sturing Stadsontwikkeling gegeven. Onderdeel van de bestuursopdracht was het zo veel als mogelijk ondervangen van de (gedeeltelijke) terugloop in algemene middelen vanaf 2024 voor de structurele bouw-, duurzaamheids- en economische opgaven.

De tussentijdse onderzoeksresultaten van de Bestuursopdracht ten aanzien van het verhalen van kosten op marktpartijen heeft opgeleverd dat er met ingang van 2024 extra batenpotentieel van € 5 mln in de begroting wordt opgenomen. Ook kan door nog scherpere toepassing van de financiële kaders en procedures de initiële claim vanwege het vervallen van de intensivering voor de bouwopgave van € 10 mln met € 6,8 mln worden verlaagd. Daar komt bij dat de inzet voor duurzaamheid in gebiedsontwikkelingen van € 510 en ruimtelijke impact van de energietransitie van € 450 per jaar hierbij wordt betrokken.

Het effect hiervan is een budgetverlaging in 2023 van € 4,6 mln. Vanwege de schattingsonzekerheden ten aanzien van kostenverhaal alsmede de onzekerheid van de marktomstandigheden wordt deze ontstane eenmalige begrotingsruimte gereserveerd. Om die reden wordt dit bedrag van € 4,6 mln toegevoegd aan een nieuw te vormen bestemmingsreserve verevening kostenverhaal. Aan deze bestemmingsreserve wordt in de jaren 2024 en verder voor € 400 onttrokken. Zodra een nota kostenverhaal is vastgesteld en een actuele prognose bekend is kan ook meer duidelijkheid over worden gegeven deze bestemmingsreserve.

De oplossingen hebben tot effect dat vanaf 2024 jaarlijks € 4,4 mln wordt toegekend voor de bouwopgave. Voor de jaren 2023 t/m 2026 wordt eveneens € 2,2 mln toegekend voor de uitvoering van planologische verkenningen.

Bestuursopdracht Financiële Sturing SO Duurzaamheidsopgave

De bij de Begroting 2022 opgenomen stelpost rijksbijdrage van € 6,7 mln in 2023 en € 7,5 mln structureel ingaande 2024 komt als gevolg van de in het begrotingsprogramma Energietransitie opgenomen bijdragen vanuit het Klimaatfonds in deze begroting te vervallen.

De resterende saldo's van respectievelijk € 2,2 mln in 2023, € 1,6 mln in 2024 en € 1,5 mln ingaande 2025 worden veroorzaakt door budget neutrale verschuivingen over de begrotingsprogramma's Stedelijke ontwikkeling, Beheer van de stad, Overhead en Energietransitie heen als gevolg van apparaatslastenmutaties. Ook wordt budget beschikbaar gesteld voor de opgaves op het gebied van stikstof, geluid en milieu (onder andere in relatie tot de haven) van € 1,9 mln in 2023, € 1,4 mln in 2024 en jaarlijks € 1,3 mln in 2025 en 2026.

Bibob

Het Kenniscentrum Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) verricht nu bijna alle stappen van het Bibob-proces. Doordat de reikwijdte van Bibob door wetswijzigingen steeds groter wordt, is er voor gekozen de structurele kosten van het centrale Bibob-team gemeentebreed te dragen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is lastenbudget overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Correctie canonopbrengsten structureel prognose

De reguliere canonopbrengsten zijn op basis van recente informatie (verkregen na het coalitieakkoord) alsnog bijgesteld. De bijstelling zal structureel neerkomen op € 1,2 mln. Voor de jaren 2022 en 2023 betekent dit een voordelige bijstelling van € 500 (in het coalitieakkoord is € 1,7 mln opgenomen) en vanaf 2024 en verder zal de begroting met € 1,2 mln naar beneden worden bijgesteld.

Digitalisering

Er wordt gewerkt aan de op- en inrichting van het Data Analyse Competence Center (DACC). De begrote kosten voor het DACC bedragen € 1,43 mln in 2022.

Incidentele verwachte erfpachtbaten

Naast de reeds opgenomen incidentele erfpachtbaten uit de conversies van de woningportefeuille van Havensteder en Woonstad (coalitieakkoord) worden de incidentele baten 2022 opwaarts bijgesteld met € 15,3 mln. Basis hiervoor vormen de realisaties tot nu toe.

Saldoneutrale ramingsbijstellingen

Op het programma vinden de volgende saldo neutrale wijzigingen plaats:

- Het Rijk draagt bij aan de uitvoering van geluidsanering. Op basis van de geactualiseerde voorbereidings- en uitvoeringsaanpak Milieudienst Rijnmond (DCMR) wordt de begroting bijgesteld.
- Vanuit het Rijk en Recreatieschap Rottemeren zijn bijdragen toegekend voor verschillende buitenruimteprojecten. Zowel de uitgaven als de bijdragen vanuit deze subsidie-inkomsten zijn opgenomen in de begroting.
- De begroting inhuur wordt bijgesteld met € 1,1 mln om de continuïteit van de werkzaamheden erfpacht te kunnen waarborgen en om de administratieve afwikkeling van de grote conversie deals met Havensteder en Woonstad goed te kunnen afwikkelen.

Verschuiving middelen tussen programma's

Budgetoverheveling vanuit het programma Bestaande stad en Economische ontwikkeling naar het programma Stedelijke ontwikkeling voor een bijdrage aan o.a. het project Gebruiksvriendelijk Rotterdams Efficiënt Administratiesysteem van de Toekomst (GREAT).

Verschuiving personele inzet Energietransitie

Dit betreft een verschuiving van personeel vanuit het programma Energietransitie naar het Programma Stedelijke ontwikkeling.

Wet kwaliteitsborging

Met de invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) ontstaan belangrijke wijzigingen in de vergunningverlening. Een van de belangrijkste wijzigingen is dat de technische uitvoering verschuift naar een private kwaliteitsborger.

Bestemmingsreserve Autoluw fonds

Voor de realisatie van de doelstelling uit het coalitieakkoord om de stad autoluwer te maken, wordt het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve begroot op € 5 mln per jaar vanaf 2023 en verder.

Bestemmingsreserve Bodem

Gas

Op basis van de geactualiseerde uitvoeringsaanpak van de 3 gasfabrieken Keilehaven, Kralingen en Feijenoord wordt de begroting bijgesteld. Als gevolg van vertraagde besluitvorming bij een externe partij, de discussie over Feijenoord City, starten alleen voorbereidingswerkzaamheden in 2022. Er wordt nog geen start gemaakt met de sanering. Hierdoor worden de lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Bodem in 2022 met € 5,7 mln naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 500 naar beneden bijgesteld.

Speed

Het saneringsproject Jericholaan is nu in voorbereiding en wordt zo snel als mogelijk aanbesteed en gerealiseerd. De overige uitvoeringswerkzaamheden worden in 2023 uitgevoerd. Hierdoor worden de lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Bodem in 2022 met € 1 mln naar beneden bijgesteld.

Bestemmingsreserve Energietransitie

In 2022 zullen er minder subsidies worden verstrekt. De verwachting is dat deze subsidies in 2023 en 2024 verstrekt zullen worden. Hierdoor wordt ook de onttrekking uit de bestemmingsreserve Energietransitie bijgesteld. Daarnaast worden de lasten en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Energietransitie in 2022 binnen het programma Stedelijke ontwikkeling overgeheveld voor de projecten “Gedragsmaatregelen Vasteland” (€ 50) en “Hoogwaardig openbaar vervoer Maastunnel” (€ 250).

Bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling

- om de apparaatskosten voor de fondsbeheertaken in 2022 te dekken wordt het budget van de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling Dekking Fondsbeheer SIF met € 150 verhoogd.
- uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022

Vanuit het Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022 wordt er geld beschikbaar gesteld voor allerlei projecten die centraal staan bij het investeren in de rivieroevers. Op basis van een geactualiseerde uitvoeringsaanpak voor project Leuvekolk worden in 2022 hogere lasten verwacht. Daarnaast worden in 2022 hogere lasten verwacht voor project Crooswijksebocht. Dit is het gevolg van in rekening gebrachte meerwerkkosten door de aannemer en aanpassing van het beplantingsplan. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Uitvoeringsprogramma Rivieroevers 2019-2022 worden met € 1 mln naar boven bijgesteld.

- programma Extra Vergroening

De voorbereiding en uitvoering van buitenruimteprojecten duren soms langer dan gepland. Enkele projecten worden in 2022 uitgevoerd en een aantal loopt door naar 2023. Hierdoor worden de lasten en onttrekkingen uit de

bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Programma Extra Vergroening in 2022 met € 528 naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 528 naar boven bijgesteld in 2023. Daarnaast worden een aantal projecten overgeheveld binnen het programma Stedelijke ontwikkeling. De lasten en dekking uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling – Programma Extra Vergroening worden met € 676 binnen het programma Stedelijke ontwikkeling overgeheveld. Verder wordt budget vanuit het programma Stedelijke ontwikkeling overgeheveld naar het programma Bestaande Stad voor het project Groene dak de Doelen. De lasten worden met € 100 binnen het programma Stedelijke ontwikkeling overgeheveld. De bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling – Programma Extra Vergroening valt voor € 100 vrij. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor.

- ecologische verbindingen (Koppelen lokale groene plekken)

Voor het project De Steilrand en de route Langs de Heemraadsingel naar Vroesenpark loopt de uitvoering van de eerste deelprojecten door tot in 2023. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Ecologische verbindingen worden in 2022 met € 259 naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 259 naar boven bijgesteld.

- vergroeningsbudget vanuit parkeervoorzieningen

Op basis van de beschikbare middelen wordt in 2022 een aantal projecten vastgesteld waar parkeerplaatsen verdwijnen en vergroening plaatsvindt. De uitvoering van deze projecten loopt door tot in 2023. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling - Vergroeningsbudget vanuit parkeervoorzieningen worden in 2022 met € 375 naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 375 naar boven bijgesteld.

Bestemmingsreserve Infrastructuur

Deze reserve (€ 229) valt vrij omdat deze al meer dan drie jaar niet is aangewend en ook niet meer aangewend zal worden. Deze reserve had betrekking op de buitenruimte van het centraal station.

Bestemmingsreserve Investerings Rozenburg

De totale wijziging in het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve is begroot op € 300 in 2023.

Bestemmingsreserve Middensegment Huur

Er wordt een onttrekking opgevoerd van € 700 in 2023. Er zal een kinderdagverblijf (KDV) worden aangekocht, waarna dit KDV zal worden gesloopt en op die locatie een park zal worden gerealiseerd.

Bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid

De kosten en bijbehorende onttrekkingen aan de bestemmingsreserve zijn in lijn gebracht met de huidige projectbegrotingen. In 2022 zijn er voor € 719 meer aan lasten opgenomen die gedekt zijn uit de bestemmingsreserve. De wijzigingen betreffen:

- € 500 Mijntuinbuurt blok 1+2
- € 800 Mijntuinbuurt blok 3
- € 100 Buitenruimte Vreewijk Valkeniersbuurt

- - € 157 Toekomstperspectief Tarwewijk
- - € 450 Buitenruimte Kindercampus Bloemhof
- - € 123 Malieklos
- € 167 Inrichtingsplan Walravenbuurt
- - € 240 Plein Zwartewaalschool
- € 123 Quick Wins

Bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor

- Hoekse Lijn

Voor de werkzaamheden met betrekking tot de Hoekse Lijn is het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor met het restbudget uit 2022 verhoogd.

- actualisatie kapitaallasten

Naar aanleiding van de geactualiseerde kapitaallasten wordt de financiële dekking uit de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor bijgesteld met € 210 in 2022 tot - € 1,4 mln in 2026

- buitenruimte Timmerhuis

Voor de werkzaamheden met betrekking tot buitenruimte Timmerhuis is het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor verlaagd met € 650 in 2023.

- Coolsingel

Voor de werkzaamheden met betrekking tot project Coolsingel is het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor verlaagd met € 630 in 2023

- project Sportcampus (€ 293) in het kader van dotatie verliesvoorziening grondexploitaties
- out of pocket kosten Hart van Zuid (€ -133) bijgesteld in de begroting
- project Leisure Plot Hart van Zuid (€1,1 mln) opgenomen in de begroting
- project Noordrand Zuiderpark Hart van Zuid (€ 1,5 mln 2022, € 4,5 mln 2023, € 4,0 mln 2024, € 3,0 mln 2025 en € 2 mln. 2026) opgenomen in de begroting

Bestemmingsreserve Stadsinitiatief

Het project Kindercampus buitenruimte verschuift van 2022 naar 2023 (€ 2,3 mln) en daarmee wordt de onttrekking aangepast.

Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie

Er wordt een onttrekking opgevoerd aan de bestemmingsreserve voor de te verwachten dotaties aan de verliesvoorziening grondexploitaties voor de projecten Vierhavenstrip en Pompenburg. Dit geldt ook voor projecten Madroelpark en Toermalijn.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

- transitiebudget Regionale Uitvoeringsdiensten

Als gevolg van covid-19 en het uitstel van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, worden de werkzaamheden uitgevoerd in 2023. Hierdoor wordt de onttrekking uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds in 2023 met € 100 naar boven bijgesteld.

- samenwerkingsprogramma luchtkwaliteit

Experiment Rotterdamse mobiele aanpak

Eind 2021 is de eindevaluatie besproken in het college en de raad. Besluitvorming over een definitieve situatie is doorgeschoven naar een nieuw college. Het nieuwe college heeft in het coalitieakkoord aangegeven dat de huidige aanpak definitief gemaakt kan worden. De voorbereidingen zijn in juni 2022 gestart. Verwacht wordt dat de werkzaamheden in het 3e kwartaal 2023 kunnen worden afgerond. De lasten en onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden in 2022 met € 1,6 mln naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 2,7 mln naar boven bijgesteld.

Walstroom

Met het pilotprogramma wordt kennis en ervaring opgedaan voor de realisatie van walstroom voor de zeescheepvaart. Fase B richt zich op de ruimtelijke inpassing en commercialisatie van walstroombestemmingsreserves. Medio 2022 wordt een nieuwe aanbesteding gedaan die is afgestemd op beschikbare installaties.

Hierdoor vindt de vaststelling van fase B plaats in 2023. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden in 2022 met € 170 naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 220 naar boven bijgesteld.

Aanvullende maatregelen luchtkwaliteit

Voor het maken van afspraken met aannemers over de inzet van zero-emissie apparatuur zijn een aantal raamwerkcontracten geselecteerd en binnen deze afspraken worden aannemers gecompenseerd voor de aanschaf van zero-emissie apparatuur.

De aanvragen van aannemers voor compensatie volgen naar verwachting deels in 2023. De begroting wordt hierop bijgesteld. De lasten en de onttrekkingen uit de bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds worden in 2022 met € 200 naar beneden bijgesteld en in 2023 met € 200 naar boven bijgesteld.

Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!

Er wordt een onttrekking opgevoerd van € 113 aan de bestemmingsreserve Upgrade voor the skate! Met deze middelen wordt de vloer van het park skatebar gemaakt middels schuren en het aanbrengen van lak.

Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan

Voor het opstellen van het verkeerscirculatieplan wordt het lastenbudget en de bijhorende onttrekking aan de bestemmingsreserve begroot op € 1,8 mln in 2023 en € 700 in 2024.

Erfgoeddeal

In de 2022 wordt er via het gemeentefonds als decentralisatie uitkering € 311 ontvangen ten behoeve van

erfgoed. Dit bedrag wordt ingezet als subsidie aan de stichting Natuurmonumenten ten behoeve van het project belevenisboerderij Schieveen.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- indexatie (€ 0 in 2022 tot € 3,5 mln in 2026)
- als gevolg van een uitbreiding van de eigen formatie voor toegenomen inzet op onder meer projectmanagement en parkeren is voor de meebeweeg systematiek (MBS) een budget naar het programma Overhead overgeheveld (€ 3,2 mln structureel vanaf 2023).
- een budgetoverheveling naar het programma Economische ontwikkeling vanwege de herverdeling van budgetten voor de inzet van personeel en uitbestede werkzaamheden voor Kansen voor West (van € 645 in 2022 tot € 2,4 mln in 2026)
- een budgetoverdracht naar het programma Sport en Recreatie in het kader van de Omgevingswet (€ 170 in 2022)
- een budgetoverdracht naar het programma Beheer van de stad in het kader van biodiversiteit (€ 160 in 2022)
- een budgetoverdracht vanuit het programma Bestaande Stad in het kader van de milieuheffing (€ 0 in 2022 tot - € 83 in 2026)
- een budgetoverdracht vanuit het programma Economische ontwikkeling voor de uitvoering van toeristische voetgangersbewegwijzering (- € 213 in 2022)
- diverse bijdragen voor de concernopgaven (€ 1,85 mln in 2022 tot € 1,2 mln in 2026)
- een herverdeling van de interne opgaven (€ 589 in 2022 tot € 699 in 2026)
- doorbelasting overhead van projecten vanuit het programma Overhead (€ 0 in 2022 tot € 871 in 2026).
- diverse kleine technische wijzigingen (€ -364 in 2022 tot € 69 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 157

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Rotterdam verandert snel. Samen met het aantal inwoners groeit de stad. Belangrijk is dat iedereen fijn kan leven, wonen, werken, leren, bewegen en recreëren. Het programma Stedelijke Ontwikkeling wil dit in goede banen leiden.

Nieuwe ontwikkelingen moeten positief uitpakken voor alle Rotterdammers en gebruikers, en bijdragen aan het erfgoed en identiteit van de stad. Zij moeten ook bijdragen aan de vijf perspectieven van de Rotterdamse Omgevingsvisie:

- Compact
- Inclusief
- Gezond
- Productief
- Duurzaam

Voor deze 'goede groei' werkt de gemeente aan beleid voor wonen, mobiliteit, openbare ruimte, milieu, stedenbouw, planologie, gebiedsexploitatie, gebiedsontwikkeling en duurzaamheid. Het beleid staat niet zichzelf, maar staat altijd in verbinding met de identiteit en de kwaliteiten van een plek. Vanzelfsprekend werkt de gemeente de collegeambities uit in samenhang met alle relevante begrotingsprogramma's. De ruimte in de stad en het beschikbare geld zijn beperkt. Daarom moet de gemeente keuzes maken. Dit begrotingsprogramma maakt deze keuzes inzichtelijk.

Onder dit begrotingsprogramma vallen ook een aantal investeringen die voor 'goede groei' nodig zijn. Het gaat hierbij om investeringen voor een oeververbinding, of de aanleg van stadsparken.

De omgevingsvisie staat voor dit begrotingsprogramma centraal. Onderdelen van de hoofdkeuzes uit deze visie zijn benut bij het opstellen van de programmadoelen. De taken die de gemeente naast het programma uitvoert, hebben ook een plek in de doelenboom.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

[Aanpak Nul Emissie Mobiliteit](#)

[Actieplan Geluid 2019-2023](#)

[Actieplan Middenhuur](#)

[Actieplan Middenkoop](#)

[Archeologische waarden- en beleidskaart Rotterdam](#)

[Architectuurnota](#)

[Beleidskader Groepsrisico](#)

[Beleidsnota betaald parkeren Rotterdam 2019](#)

[Beleidsregeling Parkeernormen 2018](#)

[Bodemenergieplan Centrumgebied Rotterdam](#)

[Coalitieakkoord 2022 - 2026: Eén Stad](#)

[Fietskoers 2025](#)

[Gebiedsvisie Hoboken 2030](#)

[Gebiedsvisie Nieuw Kralingen](#)

[Gebiedsvisie Rotterdam Central District](#)

[Gebiedsvisie Stadionpark](#)

[Handboek Rotterdamse Stijl](#)

[Hoogbouwvisie 2019](#)

[Ik ga voor groen](#)

[Koersnota Bodemkwaliteit 2021](#)

[Koersnota Schone Lucht 2019-2022](#)

[Langer Thuis-akkoord](#)

[Milieuzone kaart](#)

[Natuurkaart Rotterdam](#)

[Nota Actief Bodem- en Baggerbeheer 2013](#)

[Ontwikkelpplan Landschapspark De Rotte](#)

[OV-Visie Rotterdam 2018-2040](#)

[Programma Rivier als getijdenpark](#)

[Programma Rivieroevers](#)

[Recreatiekader Rottemeren](#)

[Referentiewaarden maatschappelijke voorzieningen 2021](#)

[Resilient Rotterdam](#)

[Rotterdam gaat voor groen](#)

[Rotterdam Loopt 2025](#)

[Rotterdam Veilig Vooruit](#)

[Rotterdammers over Mobiliteit 2020](#)

[Rotterdamse Adaptatiestrategie](#)

[Klimaatopgaven in kaart](#)

[Rotterdamse agenda regionale landschap](#)

[Rotterdamse Mobiliteits Aanpak](#)

[Rotterdamse Omgevingsvisie \(De Veranderstad: werken aan een wereldstad voor iedereen\)](#)

[Rotterdamse Welstandsnota](#)

[Stappenplan Zero Emissie Stadslogistiek 2025](#)

[Stedelijk verkeersplan](#)

[Thuis in Rotterdam: Addendum Woonvisie 2020](#)

[Toekomstperspectief binnenstedelijke Nieuwe Maas](#)

[Toekomstperspectief binnenstedelijke Rotte](#)

[Ontwikkelplan Landschapspark De Rotte](#)

[Uitvoeringsagenda Biodiversiteit](#)

[Uitvoeringsprogramma Mobiliteit](#)

[Urgentiedocument Rotterdams WeerWoord](#)

[Verordening Bodemenergiesystemen Rotterdam](#)

[Verordening Starterslening](#)

[Verordening toegang woningmarkt en samenstelling woningvoorraad 2021 \(doelgroepenverordening\)](#)

[Visie Openbare Ruimte 2020-2030](#)

[Vuistregels Bouwen](#)

[Stadsprojecten](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- RET Infrastructuur B.V.
- RET N.V.

- Stedin Groep N.V.
- Stadion Feijenoord
- Stichting Zuid Holland Bereikbaar
- Grondbank RZG Zuidplas
- Nieuw-Reijerwaard
- Instandhouding en Beheer DCMR
- Metropoolregio Rotterdam - Den Haag

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 158

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'We zorgen ervoor dat iedereen zich in de stad op een veilige manier kan verplaatsen. Met het OV, de fiets, de auto of lopend, alle mooie plekken in de stad zijn bereikbaar!'

Wethouder Zeegers

Wethouder Zeegers is verantwoordelijk voor de portefeuille Klimaat, Wonen en Bouwen.

'Ik heb Rotterdam zien veranderen van grijs en grijs naar aantrekkelijk, divers en groen. Ik kijk ernaar uit om samen met Rotterdammers verder te bouwen aan de stad.'

Veilig

Pagina 159

Veilig

Wij werken aan een veilige stad waar iedereen zich thuis en welkom voelt.

Voortgang 2022

Pagina 160

Voortgang 2022

Wijkveiligheid

	Realisatie 2020	Streefwaarde 2022	Realisatie 2022
Hoger veiligheidsniveau	110	> 108	110
Gemiddeld niveau laagst scorende 18 wijken	92	>88	93
5 laagst scorende wijken			
Tarwewijk	85	78	89
Hillesluis	95	82	88
Bloemhof	83	89	91
Carnisse	81	91	85
Oude Westen	87	92	99

Mede vanuit het project Kwetsbare Wijken zetten de stadsmariniers in Bloemhof, Carnisse, Hillesluis en Oude Westen zich in op de pleinenaanpak, de inzet van stewards, community-events, en de organisatie van bijeenkomsten met bewoners en ondernemers over veiligheid in de wijk. Buurtpreventieteamen krijgen hulp van de gemeente. De gemeente voert ook de aanpak High Impact Crimes uit en zet zo nodig cameratoezicht en mosquito's in.

Een belangrijk veiligheidsthema is de aanpak op veiligheidsbeleving. Hiervoor is een specifiek programma gestart. In Pendrecht en Beverwaard hebben bewoners, ondernemers, gemeente, woningbouwcorporaties, politie en wijkorganisaties de handen ineengeslagen onder de naam 'Maak je wijk'. In straatgesprekken bespreken de

deelnemers waar de pijn en waar de kracht zit. Hier worden gerichte ingrepen aan gekoppeld. De aanpak gaat in 2023 ook van start in andere wijken waar de kloof tussen de feitelijke en beleefde veiligheid groot is.

Toezicht en handhaving

Wijkhandhavers

De komende tijd in 2022 en 2023 wordt de rol van wijkhandhaver verder doorontwikkeld, zodat deze aansluit op de behoefte van de wijk. Vanuit gastheerschap zijn handhavers zichtbaar en aanspreekbaar. Ze vergroten het veiligheidsgevoel in de wijk, verhogen de leefbaarheid en gaan overlast op straat tegen.

Lachgas

Rotterdam kent net als andere gemeenten veel overlast door het gebruik van lachgas. Per 1 juli 2021 is het voor zowel de politie als de gemeentelijke handhavers mogelijk om te handhaven op het verbodsartikel dat in de APV is opgenomen. De gemeentelijke handhavers hebben vanaf juli 2021 tot en met augustus 2022 circa 110 keer handhavend opgetreden op grond van dit artikel. In eerste instantie werd handhaving op lachgas door de handhavers actiematig en in gezamenlijkheid met de politie gedaan. Na evaluatie van deze acties is gebleken dat de handhavers prima in staat zijn om zelfstandig op te treden tegen lachgas. Vanaf 1 januari 2022 doen zij dit ook.

Pilot pool handhavingsreservisten

We hebben handhavers nodig die we flexibel en slim kunnen inzetten wanneer de stad daarom vraagt. Daarom is Rotterdam een pilot gestart voor het opzetten van een pool van 15 handhavingsreservisten in het eerste kwartaal van dit jaar. Er is gebleken dat er meer aandacht nodig is voor de werving van reservisten. Er wordt daarom een doorstart gemaakt met een grootschalige interne campagne die momenteel wordt uitgewerkt.

Pilot avonddiensten

Vanaf 1 juli 2022 tot en met 1 oktober 2022 loopt een pilot waarbij handhavers tot 02:00 uur worden ingezet om o.a. de uitloop van evenementen te begeleiden en overlast in de buitenruimte tegen te gaan. Tijdens deze periode wordt er voor 2 avonden in de week tot 2 uur 's nachts gehandhaafd. Na afloop wordt de pilot geëvalueerd om de effectiviteit en de meerwaarde te bepalen.

Winkelstratenaanpak

Om structurele (parkeer)overlast voornamelijk dubbel parkeren, in een aantal winkelstraten tegen te gaan, wordt er sinds begin juli 2022 intensiever gehandhaafd. Het gaat om de Nieuwe Binnenweg, Zwart Janstraat, Mathenesserweg en de Vierhavensstraat. Er is door deze intensieve aanpak een stijging te zien in de geconstateerde feiten. Er wordt daarnaast toegewerkt naar een duurzame oplossing voor de bewoners, gebruikers en ondernemers.

Ook wordt gewerkt aan een plan om deze intensievere en gerichte inzet op parkeeroverlast in andere winkelstraten toe te passen dan de huidige vier straten. Daarbij wordt gezocht naar de balans tussen de noodzaak om parkeeroverlast aan te pakken, andere handhavingsprioriteiten en de beschikbare handhavingscapaciteit.

Toezicht op het water

Handhavers houden één dag in de week in de zomermaanden in het pleziervaartseizoen toezicht op het water. Het hoofddoel van de inzet op het water is het bevorderen van de naleving van wet- en regelgeving die voor het vaarwater geldt, door middel van het zichtbaar op het water aanwezig zijn van handhavers, het voorlichten van personen op het water over deze wet- en regelgeving en het aanspreken van personen op het water bij strafbare feiten en ongewenst gedrag. Na de zomer vindt er een evaluatie plaats van de inzet op het water en een besluit genomen hoe de toezicht en handhaving op het water kan worden versterkt.

Inzet parken

Tijdens mooi weer worden handhavers ingezet in de parken om zichtbaar aanwezig te zijn. Van juli tot september zetten we tot 02:00 uur in. Hiervoor wordt op warme dagen extra handhavingscapaciteit vrijgemaakt, het gaat om één koppel handhavers per cluster. Omdat er op heterdaad geconstateerd moet worden, worden er ook acties in burger gehouden. De focus ligt nog altijd op gastheerschap en coachend handhaven. Wanneer men toch afval laat rondslingeren wordt er doorgepakt. Op basis van positieve ervaringen wordt de geïntensiveerde inzet in parken in de zomermaanden voortgezet.

Aanpak seksuele straatintimidatie

Handhavers hebben verschillende trainingen gekregen en er zijn gastlessen op scholen gegeven. De fototentoonstelling met slachtofferverhalen is opnieuw ingezet.

Cameratoezicht

De camera's in Hoek van Holland zijn sinds juni 2022 in gebruik. In de cameragebieden Lombardijen, Feijenoord en Beverwaard waren de camera's in september 2022 gebruiksklaar. Het onderzoek naar de effectiviteit van cameratoezicht is bijna klaar. Eind 2022 zijn er in de stad ongeveer 500 camera's in gebruik.

Woonoverlast

In aanvulling op wat al wat aangekondigd in de begroting 2022 zal in de aanpak woonoverlast ook gebruik gemaakt worden van een nieuwe interventie: het opleggen van een bestuurlijke gedragsaanwijzing op verhuurders die zich niet of op de verkeerde manier inzet tegen woonoverlast. Er is een lichte stijging van het aantal cases eenvoudige woonoverlast.

Ondermijnende Criminaliteit

In 2022 is de uitvoering van het **Rotterdamse Drugsbeleid** gestart. Daarnaast starten we in het najaar met een wijkgerichte aanpak rond criminele uitbuiting (pilot Delfshaven en Lombardijen), en wordt er vervolgonderzoek gedaan naar criminele uitbuiting in relatie tot het onderwijs.

In de Rotterdamse haven is in 2022 begonnen met een aantal acties uit de Uitvoeringsagenda Haven. Een voorbeeld is een het virtueel hek: de inzet van slimme cameratechnologie om misstanden snel te signaleren. Er zijn weerbaarheidstrainingen voor havenpersoneel, met gebruik van een 'trainingscontainer'. Met de partners is de aanpak van de 'uithalersproblematiek' uitgewerkt. Deze aanpak is gericht op het voorkomen van jonge aanwas en op repressief optreden door vanuit het strafrecht betrapte uithalers zwaarder te straffen. De uitvoering van een aantal actiepunten uit de Uitvoeringsagenda Haven is mogelijk gemaakt door extra incidenteel geld van het Rijk, als resultaat van de door de gemeente gevoerde lobby.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

In afstemming met de Veiligheidsregio is begin 2022 de gemeentelijke crisisorganisatie ingericht voor de gevolgen van de oorlog in Oekraïne. Het ging daarbij onder meer om noodopvang voor vluchtelingen uit Oekraïne. Er vindt monitoring plaats van mogelijke gevolgen voor andere terreinen, bijvoorbeeld onlinebedreigingen, polarisatie en gevolgen voor haven, industrie en economie.

High Impact Crime (HIC)

Rotterdam zet onverminderd de aanpak voort van high impact crime (HIC): misdaad met ingrijpende gevolgen voor slachtoffers en de samenleving. De verwachting is dat het aantal HIC-delicten met het vervallen van de coronamaatregelen enigszins toeneemt. De verwachting is echter ook dat over de langere termijn de HIC min of meer stabiliseert op een laag niveau. In Rotterdam was de afgelopen maanden sprake van een lichte stijging. Die stijging is in het tweede kwartaal van 2022 wat afgevlakt. Waar er landelijk een stijging is van rond de 20% bij woninginbraken, ligt dat percentage in Rotterdam rond de 10%. In vergelijking met 2019 (voor 'corona') is er nog altijd een sterke daling bij alle drie soorten van HIC-delicten: woninginbraken, straatroven en overvallen.

Gemeente Rotterdam: Aantal HIC-delicten

	Woninginbraken	Straatroven	Overvallen
januari t/m juni 2022	497	135	46
t.o.v. januari t/m juni 2021	+ 9,7%	+16,4%	+9,8%
t.o.v. januari t/m juni 2019 (pre-corona)	-43,8%	-37,5%	-33,3%

Levendige en gastvrije stad

Sinds maart 2022 is de volledige horecabranche weer zonder beperkingen in bedrijf. De sector staat nog steeds onder druk door hoge inflatie, gestegen brandstofprijzen en personeelstekorten. Daarnaast moeten de ondernemers opgebouwde coronaschulden afbetalen.

Het college heeft de steun aan de Rotterdamse horecaondernemers in december 2021 verlengd met nog een jaar. De terrassen kunnen zonder vergunning het gehele jaar ruimer open. De druk op de openbare ruimte neemt toe door de hervatting van het normale leven en verdere verdichting van de stad. Daardoor is de vergunningvrije verruiming van terrassen in 2022 verminderd naar 125%. Horecazaken mogen terrasvlonders ook in 2022 zonder vergunning plaatsen.

Voor de komende vier jaren zijn de leges gehalveerd voor het bijschrijven van beheerders en leidinggevendenden op de exploitatie- en Alcoholwetvergunning. De verruiming van de kwaliteitseisen voor terrassen geldt tot en met 2024.

Er komt een uitvoeringsprogramma horeca om invulling te geven aan een meer levendige stad, inclusief verlevendiging van de nacht.

In februari 2022 zijn de horecagebiedsplannen 2022-2024 vastgesteld. Een evaluatie van de horecagebiedsplannen moet in het vierde kwartaal 2022 leiden tot concrete uitkomsten.

Actieprogramma EU-arbeidsmigranten 2021-2025

De voortgangsrapportage 2021 en de verkenning van de arbeidsmarkt van EU-arbeidsmigranten zijn in het tweede kwartaal van 2022 aan de gemeenteraad aangeboden. De voortgang van het actieprogramma loopt volgens verwachting. Nieuwe ontwikkelingen zijn:

- Toegankelijker maken aanvraagprocedure DigiD voor EU-arbeidsmigranten, als gevolg van de coronacrisis: pilot in de 2e helft 2022;
- Landelijk verplicht certificeringsstelsel voor uitzendbureaus (internetconsultatie wetsvoorstel zomer 2022;
- Samenwerking crisisteam Oekraïense vluchtelingen en het actieprogramma EU- arbeidsmigranten, met onder meer de inzet van Poolse sleutelfiguren in het wegwijs maken van Oekraïense vluchtelingen, en het opmerken van signalen van arbeidsuitbuiting.

Financiële bijstellingen Veilig (x 1.000)

- € 3.532

Extra cameratoezicht	- € 1.150
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 2.382

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Wijkveiligheid

Stedelijke veiligheidsopgaven komen samen in de wijk. Een fijne buitenruimte, het hebben van een baan of opleiding, en een sociaal vangnet in de buurt worden wel de 'voorportalen' van veiligheid genoemd. In de wijken is goed zichtbaar hoe belangrijk die voorportalen zijn. Bijzondere aandacht verdient de veiligheidsbeleving. Die blijft in verschillende wijken achter. Het gevoel van veiligheid – de subjectieve veiligheid - wordt beïnvloed door de persoonlijke ervaring met criminaliteit, en door leeftijd, geslacht, gezondheid en sociale status. Een belangrijke rol in de beleefde veiligheid spelen ook de kwaliteit van de buitenruimte, vertrouwen in en zichtbaarheid van de overheid, anonimiteit in de openbare ruimte, berichtgeving in de media en maatschappelijke ontwikkelingen.

Vanwege de krapte op de arbeidsmarkt zet de directie van Toezicht en Handhaving volop in op de **werving van extra handhavers**, voornamelijk in de kwetsbare wijken. Het college heeft grote waardering voor onze boa's en verhoogt daarom de inschaling van huidige boa's in het salarishuis van de gemeente. Bovendien maakt het college het met het oog op de krapte op de arbeidsmarkt, aantrekkelijker om als boa in Rotterdam te werken.

De Fietskoers 2025 en de **Fietsparkeerstrategie Binnenstad** zijn gericht op uitbreiding van de fietsparkeervoorzieningen. Het fietsgebruik blijft de komende jaren toenemen. Fietsparkeren kan tot overlast leiden. De handhavingscapaciteit op fietsparkeren moet daarom toenemen tot 2030, wanneer de fietsparkeercapaciteit op orde is. In de tussentijd is de handhaving flexibel om mee te groeien met de fietsparkeerstrategie.

De evaluatie van het **cameratoezicht** is medio 2022 vastgesteld. In 2023 volgt de uitvoering van de daarin vastgestelde maatregelen en acties, zoals 5 verplaatsingen en 4 bijplaatsingen van cameramasten. Daarnaast verdwijnen er 4 cameraposities.

Woonoverlast wordt duurzaam gestopt. Dit doet de gemeente in nauwe samenwerking met partners, melders en de overlastgevers. Persoonlijk contact en huisbezoeken zijn hierbij belangrijk.

Ondermijnende criminaliteit

In 2023 blijft het college inzetten op de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de gemeente Rotterdam en de haven. Hierbij werkt de gemeente nauw samen met een reeks partners, waaronder zoals politie en douane, Openbaar Ministerie, Belastingdienst, Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs. De aanpak bestaat signaleren, voorkomen en concrete acties. Bij het voorkomen van ondermijnende criminaliteit gaat het om barrières opwerpen, en bewustwording en weerbaarheid creëren door publiek private samenwerking. Bij de concrete aanpak gaat het om de inzet van bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke ingrepen, en door positieve ontwikkelingen te stimuleren.

Digitale veiligheid

Burgers en bedrijven hebben een eigen verantwoordelijkheid voor hun digitale veiligheid. Punt is dat ze nog niet altijd de nodige kennis en ervaring in huis hebben. Tot 2024 is voor de aanpak digitale veiligheid extra geld beschikbaar. Het geld is bedoeld voor projecten en campagnes om slachtoffer- en daderschap van digitale criminaliteit tegen te gaan. Een ander doel is bewoners en ondernemers bewust te maken van en weerbaar te maken voor de digitale risico's. Hierbij is specifiek aandacht voor senioren, jongeren, het onderwijs en ondernemers. Een andere inzet is erop gericht de Rotterdamse haven digitaal weerbaarder te maken.

Grote crises en crisisorganisatie

Landelijke en wereldwijde crises hebben een grote invloed op de veiligheid van Rotterdam. De coronapandemie en de oorlog in Oekraïne met in het verlengde de vluchtelingenopvang maken de inzet van extra mensen en geld noodzakelijk. Ook nationale vraagstukken als het woningtekort en de stikstofcrisis, hebben veel impact op Rotterdam. De gemeente Rotterdam blijft daarom werken aan de gemeentelijke crisisorganisatie en investeren in de samenwerking met crisispartners.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

Toename van polarisatie, anti-overheidsincidenten, verharding, toename van intimidatie, openlijk geweld en het oproepen daartoe, en grootschalige incidenten in de stad baren het college zorgen. Ook hebben we blijvend aandacht voor radicalisering en extremisme. Het college wil dan ook continu inzet op het bewaren van rust en vrede in de stad.

De gemeente Rotterdam heeft blijvende aandacht voor bepaalde objecten en groepen in de stad, en waar nodig is er door incidenten extra aandacht voor. De gemeente neemt dan ook beveiligingsmaatregelen als dreiging en risico-inschatting daartoe aanleiding geven. Daarnaast komen er in 2023, net als voorgaande jaren, veiligheidstrainingen voor betrokkenen bij religieuze instellingen.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

Een kleine groep jongeren vertoont grensoverschrijdend gedrag, soms in ernstige mate. Duidelijk zichtbaar is het wapengeweld onder jongeren, en betrokkenheid bij internationale drugshandel en bij overlast in de wijk. Minder zichtbaar, maar niet minder verontrustend, is onlinecriminaliteit. Preventieve acties, gericht op vaak kwetsbare jongeren, is dan ook nodig. Het sluitstuk op de preventieve inzet is een stevige dader- en groepsgerichte aanpak. Het doel daarvan is criminele carrières zo snel mogelijk te stoppen. Dit vraagt om verdere samenwerking tussen de gemeente en de jeugdstrafrechtketen. Naast bestraffing is aandacht nodig voor versterking van beschermende factoren als school, werk of studie. De ambitie is hierbij tweeledig: meer in samenhang én een passender aanbod van interventies.

Levendige en gastvrije stad

Een uitvoeringsprogramma horeca moet invulling geven aan een levendigere stad. Onderdeel daarvan is het maken van een veiligheidspunt – 'stadsgarderobe' - en het via een inschrijving – een tender - uitgeven van een

aantal 24-uurs vergunningen. Het doel daarvan is om meer levendigheid in de stad te realiseren. De reguliere vergunningsvoorwaarden blijven gelden.

Actieprogramma "Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025"

Met het actieprogramma voor EU-arbeidsmigranten, in april 2021 gelanceerd, wil Rotterdam EU-arbeidsmigranten beter beschermen tegen misstanden. Het integrale programma omvat zes actielijnen: zichtbare overheid, tegengaan van criminaliteit en uitbuiting, registratie, huisvesting en leefbaarheid, maatschappelijke ondersteuning, en bestendige terugkeer. Het is nu zaak om op de ingezette weg door te gaan, en allianties met Rijk, EU en private en publieke partners te smeden. De aanpak van malafide uitzendbureau is een speerpunt, in lijn met het coalitieakkoord.

Doel: Veilige stad

Pagina 162

Doel: Veilige stad

[Wat willen we bereiken?Wat gaan we daarvoor doen?Hoe meten we dat?Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

Rotterdam is een veilige stad zijn waar iedereen zich welkom en thuis voelt. Dit meten we aan de hand van de Veiligheidsindex dat deel uitmaakt van het Wijkprofiel.

Wat gaan we daarvoor doen?

Wijkveiligheid

- Vanuit het project Kwetsbare Wijken inzet van stadsmariniers in Bloemhof, Carnisse, Hillesluis en Oude Westen, op onder meer de pleinenaanpak, inzet stewards, community events, organiseren van bijeenkomsten met bewoners en ondernemers.
- Vervolgen van de aanpak op Veiligheidsbeleving, specifiek op het versterken van de beleefde veiligheid.
- In 2023 meer projecten Intensief Beheer, naast Bloemhof, Hillesluis, Carnisse, Oud-Charlois en Tarwewijk. Dit zijn straataanpakken om misstanden achter de voordeur te achterhalen, uitbuiting en fraude aan te pakken en meer grip te krijgen op goede en slechte verhuurders.
- Bijdragen aan een veilige stad, een groter veiligheidsgevoel en minderen overlast op straat, door inzet van handhavers op plekken en momenten dat de stad daar om vraagt. (Prestatieindicator: aantal wijkhandhavers in de focuswijken; totaal handhavers)
- Uitbreiding aantal wijk- en stadshandhavers, voornamelijk in de focuswijken. (Prestatieindicator: aantal wijkhandhavers in de focuswijken; totaal handhavers)

- We pakken straatoverlast aan door meer inzet in de nachtelijke uren. (Prestatieindicator: voor nu de indicator niet opnemen, maar in de toekomst mogelijk: % meldingen afgedaan in de avonduren; we willen eerst de evaluatie van de pilot late avonddiensten (op vrijdag en zaterdag) afwachten)
- Inzet van wijkhandhavers en jongerenwerkers tegen seksuele straatintimidatie op hotspots, en een sterkere samenwerking met horecaondernemers en de RET.
- Professionals doen kennis op om hun bewustwording te vergroten van seksuele straatintimidatie. Zij krijgen handvatten voor hun eigen handelen.
- In 2023 komen er 1 à 2 nieuwe cameraprojecten. Naar verwachting gaat het hierbij in totaal om rond de 20 camera's.

Woonoverlast

- Het toetreden van meer particuliere verhuurders tot het samenwerkingsverband voor de aanpak van complexe woonoverlast;
- Nog meer benutten van bestuurlijke gedragsaanwijzingen, op grond van de Wet aanpak woonoverlast, zowel voor overlastgevende huurders als verhuurders die zich niet of onvoldoende inzetten tegen woonoverlast;
- Vergroten van het vertrouwen van de melder in de ketensamenwerking van de aanpak van woonoverlast;
- Betere communicatie met melders over de aanpak van complexe woonoverlast;
- Meer bekendheid geven aan de aanpak woonoverlast en het meldpunt woonoverlast

Ondermijning

- Op basis van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen (Bibob) onderzoeken uitvoeren bij vergunningaanvragen, vastgoedtransacties en subsidieverstrekking, om te voorkomen dat de overheid onbedoeld criminele activiteiten faciliteert.
- In 2023 blijvende inzet, samen met in- en externe partners, op de aanpak van ondermijnende criminaliteit in de gemeente Rotterdam en de haven. Dit gebeurt door signalering (informatiepositie verbeteren), voorkoming (barrières opwerpen, bewustwording en weerbaarheid creëren), en concrete aanpak (inzetten bestuursrechtelijke, strafrechtelijke, privaatrechtelijke of fiscaalrechtelijke interventies). Ook gaat het hierbij om de publiek private samenwerking en stimulering van positieve ontwikkelingen. Vóór de zomer 2023 krijgt de gemeenteraad een voortgangsrapportage over de aanpak ondermijnende criminaliteit en bestuurlijke handhaving.

Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust

- Door preventieve interventies weerbaarheid vergroten van Rotterdammers tegen extremistische ideologieën en 'wij- zij-denken';

- Professionals voorzien van kennis om radicalisering en extremisme te kunnen signaleren en indien nodig te melden;
- Extremistisch gedrag tegengaan door de persoonsgerichte aanpak van radicalisering.
- Adviseren van professionals die te maken kunnen krijgen met gepolariseerde situaties, en handvatten geven om niet onbedoeld bij te dragen aan het vergroten van tegenstellingen. Jaarlijkse rapportage over de aanpak Radicalisering, extremisme, polarisatie en maatschappelijke onrust.

High Impact Crimes

- Om High Impact Crimes te voorkomen door uitvoering van preventieve acties in de wijken, begeleiding van HIC-daders om herhaling te voorkomen, en nazorg aan slachtoffers na een overval.

Jeugdoverlast en -criminaliteit

- Nieuw actieprogramma aanpak jeugdcriminaliteit, om de ambities uit het coalitieakkoord te realiseren. Inzet risico's op strafbaar gedrag te verkleinen en, om herhaling te voorkomen, jongeren die in aanraking komen met politie en justitie intensiever te ondersteunen.

Veilig Openbaar Vervoer

- Financiering van de inzet van ov-surveillanten in de metro op woensdag, donderdag, vrijdag en zaterdag vanaf 17.30 uur tot einde dienst, volledig risicogestuurd.
- Opleiden van extra boa's in het ov en inzetten in de metro ('s avonds en 's nachts). In tegenstelling tot ov-surveillanten zijn de boa's opsporingsbevoegd en kunnen zij handhavend optreden.

Levendige stad

- Uitbreiding team horecastewards van 15 naar 21 stewards. Inzet van stewards uitbreiden van twee naar drie dagen zodat inzet voor de donderdagavond en -nacht mogelijk is.
- Uitbreiding van het team Team Drank & Horeca van 8 fte naar 16 fte. Uitbreiding van de inzet van dit team naar de donderdagavond en -nacht. Naast een veiligere nacht resulteert dit in structureel beter toezicht op de horeca, ook buiten het centrum.
- Uitbreiding van het nachtelijk bikersteam Toezicht en Handhaving. Dit, en meer toezicht en handhaving op de taxibranche, leidt tot een betere aanpak van overlast en een veiligere nacht.

Programma: Werken aan een menswaardig bestaan, EU-arbeidsmigranten 2021-2025

- Doel: normaliseren van de positie van EU-arbeidsmigranten binnen de Rotterdamse samenleving
- De doelen en acties per actielijn staan vermeld in het [actieprogramma: Actieprogramma EU-arbeidsmigranten](#).
- Het college scherpt de ambitie en actielijndoelen van het programma verder aan. Hierbij vindt een verkenning plaats naar mogelijke prestatie-indicatoren om de voortgang van het actieprogramma te monitoren. De gemeenteraad krijgt jaarlijks een voortgangsrapportage.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Collegetarget Veilig: De Veiligheidsindex (VI) binnen het Wijkprofiel heeft in 2026 een gemiddelde score die gelijk of hoger is dan de gemiddelde score op de VI in 2022 (110)	nvt	nvt	110	nvt	110 of hoger	nvt	110 of hoger
Collegetarget Veilig: De 5 laagst scorende wijken op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarweijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.							
Carnisse	nvt	nvt	85	nvt	87	nvt	90
Hillesluis	nvt	nvt	88	nvt	90	nvt	93
Tussendijken	nvt	nvt	89	nvt	91	nvt	94
Tarwewijk	nvt	nvt	89	nvt	91	nvt	94
Lombardijen	nvt	nvt	90	nvt	92	nvt	95
Totaal aantal handhavers	400,9 fte	391,5 fte	392,9 fte				
Aantal HIC-delicten:							
Woninginbraken	1.011	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Straatroven	265	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt
Overvallen	80	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt	nvt

Toelichting indicatoren

Veiligheidsindex

Over de target veiligheid, veiligheid in de stad en ontwikkelingen die wij in de stad zien, rapporteert het college eens per twee jaar aan de raad aan de hand van het wijkprofiel. Het Wijkprofiel wordt iedere twee jaar samengesteld op basis van data van het voorgaande jaar. Het Wijkprofiel 2022 is dus gebaseerd op data uit 2021. De Veiligheidsindex is een van de drie pijlers van het Wijkprofiel en bestaat uit een subjectieve en een objectieve index.

De 5 laagst scorende wijken *) op de VI van 2022 (Carnisse, Hillesluis, Tussendijken, Tarwewijk, Lombardijen) laten in 2026 een stijging van tenminste 5 punten zien t.o.v. 2022.

*) hierbij worden de atypische wijken (Zuiderpark/Zuidrand, Cool, Zuidplein) buiten beschouwing gelaten. In deze wijken zijn relatief veel bezoekers. De score op de Veiligheidsindex is hierdoor vertekend.

Totaal aantal handhavers

Definitie handhavers: boa's en wijkbeheerders (inclusief inhuur).

Aantal HIC-delicten

De burgemeester rapporteert tenminste jaarlijks over het aantal HIC-delicten.

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Pagina 163

Doel: Crisisbeheersing en brandweer

Wat willen we bereiken?

Wat willen we bereiken?

Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.

In de Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.

De gezamenlijke brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied en de gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de wettelijke verplichting tot instandhouding van een bedrijfsbrandweer overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.

Er zijn geen prestatie- of effectindicatoren.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 164

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Veilig draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstelling 16. Vrede, justitie en sterke publieke diensten.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 165

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 166

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Veilig	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	18.823	26.508	13.647	13.337	13.370	13.370
Bijdragen rijk en medeoverheden	13.612	21.822	8.411	8.101	8.134	8.134
Overige opbrengsten derden	5.211	4.686	5.236	5.236	5.236	5.236
Overige baten	1	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	172.708	187.618	183.131	187.613	187.296	186.868
Apparaatslasten	74.835	76.627	83.518	88.876	88.766	88.564
Inhuur	5.340	2.228	410	410	410	410
Overige apparaatslasten	1.667	2.165	8.024	14.393	14.423	14.422
Personeel	67.828	72.234	75.084	74.073	73.933	73.732
Intern resultaat	591	-399	-177	-177	-177	-177
Intern resultaat	591	-399	-177	-177	-177	-177
Programmalasten	97.283	111.390	99.790	98.914	98.707	98.481
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	18.950	39.191	28.831	27.689	27.832	27.615
Kapitaallasten	652	351	682	978	628	619
Overige programmalasten	317	273	138	138	138	138
Sociale uitkeringen	0	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	77.364	71.574	70.139	70.109	70.109	70.109
Saldo voor vpb en reserveringen	-153.885	-161.110	-169.485	-174.276	-173.926	-173.498
Saldo voor reserveringen	-153.885	-161.110	-169.485	-174.276	-173.926	-173.498
Reserves	17	1.035	30	30	30	30
Onttrekking reserves	17	1.035	30	30	30	30
Saldo	-153.867	-160.075	-169.455	-174.246	-173.896	-173.468

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Veilig	2022	2023	2024	2025	2026

Oorspronkelijke begroting 2022	-158.438	-156.480	-149.697	-149.239	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-156.543	-156.839	-150.053	-149.590	-149.158
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-160.075	-169.455	-174.246	-173.896	-173.468

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De inkomende subsidies voor de versterkingspijlers zijn toegekend tot 2023 en zullen daarna stoppen (- € 6,1 mln). In 2022 is er een grote subsidie toegekend voor het programma Mainport Haven (€ 7,6 mln), de omvang van de subsidie voor dit programma vanaf 2023 is nog niet definitief. De overige baten in dit programma blijven de komende jaren nagenoeg ongewijzigd. Dit betreft onder andere leges voor horeca en evenementenvergunningen en diverse inkomende bijdragen en subsidies. In 2022 is er eenmalig € 0,9 mln compensatie verstrekt voor tegenvallende legesinkomsten als gevolg van corona en het horecaherstelplan.

Lasten

Vanaf 2022 is er meerjarig extra budget toegekend voor het functioneel leeftijdsontslag (FLO) bij de Brandweer en Veiligheidsregio Rijnmond (VRR) (€ 2,0 mln in 2022 en € 0,5 mln in de jaren erna) en de ontwikkelagenda VRR (€ 2,2 in 2023 tot € 5,3 mln in 2026). Ook is er vanaf 2022 structureel extra geld toegekend aan twee nieuwe stadsmariniers (€ 1,0 mln). Door het coalitieakkoord zijn extra intensiveringen toegekend vanaf 2023 (€ 9,1 mln - € 16,8 mln voor: Uitbreiding en inschaling BOA's, Fysieke veilige plek uitgaansgebieden, Ondersteuning Politie voor iedereen, OV Surveillanten maar dan BOA's, Pleinstewards het hele jaar, Publiekscampagne illegaal drugsgebruik, Seksuele straatintimidatie, Veiligheidspunt (stadsgarderobe), Uitbreiding cameratoezicht). Verder zijn er extra budgetten vanuit het Rijk (€ 1,0 mln voor: Personen met verward gedrag). Sommige intensiveringen uit de vorige collegeperiode (Focuswijken en Cyber) eindigen vanaf 2024 (- € 2,7 mln per jaar), anderen lopen door tot 2026 (€ 4,4 mln Ondernijning). De projectuitgaven die horen bij de inkomende subsidies voor de versterkingspijlers eindigen in 2023 (- € 6,1 mln), maar zijn er extra uitgaven voor het programma Mainport Haven vanaf 2022 (€ 7,6 mln in 2022 tot € 1,1 mln in 2026). Tenslotte zijn de budgetten vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023.

Reserves

Vanuit de bestemmingsreserve Saneringskosten Van der Gaag dossier zal jaarlijks € 30 worden onttrokken voor juridische advisering en ondersteuning op dit dossier sanering Van der Gaag terrein. De nieuwe bestemmingsreserve Personen met verward gedrag betreft een resultaatbestemming 2021 van € 1,0 mln, die in 2022 volledig zal worden besteed.

Meerjarig verloop

De budgetten voor dit programma nemen toe door diverse nieuwe intensiveringen toegekend voor 2023 - 2026

(zie lasten). Ook is er extra geld vanuit het Rijk voor het programma Mainport Haven en personen met verward gedrag. Door de beëindiging van sommige bestaande intensiveringen in 2024 (Cyber en Focuswijken) en het eindigen van de bijdragen voor de versterkingspijlers in 2023, nemen sommige budgetten voor dit programma de komende jaren af. Het beëindigen van de genoemde intensiveringen zal ook consequenties hebben voor de formatie. Per saldo is er sprake van een toename van het budget voor dit programma vanaf 2023.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Veilig		Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-156.543	-156.839	-150.053	-149.590	-149.158
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-3.532	-12.615	-24.194	-24.306	-24.310
Campagne illegale drugs	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-52	-103	-103	-103
Campagne seksuele straatintimidatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-500	-1.000	-1.000	-1.000
Drugs en ondermijnende criminaliteit	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	0	-4.420	-4.420	-4.420
Extra BOA's in de metro	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-530	-500	-500	-500
Extra cameratoezicht	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	-1.150	-1.000	-2.000	-2.000	-2.000
Ondersteuning Politie voor iedereen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	-50	-100	-100	0	0
Pleinstewards	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-650	-775	-775	-775
Uitbreiding en inschaling BOA's	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-4.500	-10.000	-10.000	-10.000
Veiliger nachtleven en stadsgarderobe	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-1.650	-2.360	-2.360	-2.360
Student-stewards	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 3	-10	-40	-40	-40	-40
Leges horecavergrunning	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 6	0	-75	-75	-75	-75
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	814	808	962	939
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005	-1.005
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-5	-25	0	0	0
Tegenvallende leges en logiesbelasting	Coalitieakkoord – Overig	-905	0	0	0	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-68	832	819	463	451
Bibob	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-432	0	0	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	20	20	20	20

Bijdrage excessief geweld	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Bijdrage formatie en aanpak drugsmokkel	Ramingsbijstellingen	0	317	317	317	317
	onvermijdelijk					
Bijstelling baten milieuboetes en verwijderen voertuigen	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Budgetoverheveling apparaat detacheringen	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Budgetverschuiving jaarplan 2023-2026	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Detachering Stadsmarinier	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Jaarplan 2023-2026	Ramingsbijstellingen	0	0	0	0	0
	onvermijdelijk					
Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag	Reserves	0	0	0	0	0
Extra capaciteit BOA's	Taakmutaties	-150	-150	-150	-150	-150
Handhaving quarantaine	Taakmutaties	-11	0	0	0	0
Online weerbaarheid	Taakmutaties	-40	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	294	-4.322	-3.630	-3.641	-3.609
Begroting na wijzigingen		-160.075	-169.455	-174.246	-173.896	-173.468

Toelichting financiële bijstellingen

Campagne illegale drugs

Er is extra geld toegekend voor de campagne tegen illegale drugs. Deze campagne is bedoeld om de bewustwording over de maatschappelijke gevolgen van drugsgebruik (en ondermijning) te vergroten.

Campagne seksuele straatintimidatie

De intensivering van de aanpak van seksuele straatintimidatie is verhoogd en verlengd. Met dit ruimere budget wordt nagestreefd dat minder mensen slachtoffer worden van seksuele straatintimidatie.

Drugs en ondermijnende criminaliteit

De intensivering van de aanpak van ondermijnende criminaliteit is verlengd. Dit budget wordt zowel ingezet voor personeel als materieel.

Extra BOA's in de metro

Er is extra geld toegekend voor controles door BOA's in het openbaar vervoer. Het doel van de inzet van deze

surveillanten is om in de avonduren de sociale veiligheid in de metro op niveau te houden.

Extra cameratoezicht

De intensivering van cameratoezicht is verhoogd en verlengd. Er is inmiddels opdracht gegeven om in 2022 en 2023 in een viertal gebieden camera's te plaatsen. Ook is een drietal nieuwe cameragebieden (Feijenoord/Kop van Zuid, Beverwaard en Lombardijen) door de driehoek vastgesteld. Het extra budget is zowel bedoeld voor extra camera's als voor het uitbreiden van de uitleescapaciteit en -kwaliteit van de camerabeelden.

Ondersteuning Politie voor iedereen

Er is extra geld toegekend voor Politie voor iedereen. Politie voor iedereen is het perspectief op de al langer bestaande thema's diversiteit, inclusie en divers vakmanschap: een perspectief gericht op veilige, competente en effectieve teams, waarin heel verschillende politiemensen werken voor iedereen die hen nodig heeft.

Pleinstewards

Er is extra geld toegekend voor pleinstewards. Dit extra budget wordt besteed aan de inhuur van speciaal opgeleide stewards, die overlast gevende jongeren in parken en op pleinen zullen aanspreken op hun gedrag.

Uitbreiding en inschaling BOA's

De afgelopen jaren zijn de taken van de handhavers uitgebreid en wordt er daarnaast steeds meer specialistische inzet gevraagd. De handhavingscapaciteit is daarop niet meegegroeid en dient de komende jaren te worden versterkt. Het college stelt extra geld beschikbaar voor herziening van de functiewaardering van de handhaver en voor extra capaciteit voor een veilige en schone stad.

Veiliger nachtleven en stadsgarderobe

Er is extra geld toegekend voor een veiliger nachtleven. Met dit budget wordt nagestreefd, dat iedereen veilig uit kan gaan in Rotterdam. Hiervoor wordt samengewerkt met ondernemers en bezoekers en wordt de inzet vergroot van het Team Drank- en Horeca en van de Bikers van Toezicht & Handhaving.

Student-stewards

In het kader van het Actieplan Studentenoverlast Kralingen zullen student-stewards worden ingezet om de ervaren overlast veroorzaakt door studenten te verminderen. Voor deze inzet is extra budget toegekend.

Leges horecavergunning

Er is structureel extra geld toegekend ter dekking van de kosten voor het doorzetten van de regeling "Halvering leges voor het bijschrijven van beheerders/leidinggevenden".

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Gemeentefondsmutaties

Voor de aanpak van de problematiek rondom verwarde personen is structureel extra budget toegekend door het

Rijk.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door beperking van de gasaanvoer en stijging van de vraag naar energie. Dit resulteert op basis van huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen.

Tegenvallende leges en logiesbelasting

Er is eenmalig extra budget toegekend om de tegenvallende baten vanuit horeca en evenementenleges op te kunnen vangen in 2022. De oorzaak van de lagere inkomsten is corona en de verlaging van de tarieven n.a.v. het horecaherstelplan.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bibob

Het Kenniscentrum Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) verricht nu bijna alle stappen van het Bibob-proces. Doordat de reikwijdte van Bibob door wetwijzigingen steeds groter wordt, is er voor gekozen de structurele kosten van het centrale Bibob-team ook in 2022 al deels te verdelen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is lastenbudget overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Bijdrage excessief geweld

Vanuit het ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV) is eenmalig een bijdrage toegekend voor de aanpak van steekincidenten in 2022.

Bijdrage formatie en aanpak drugssmokkel

Er is structureel extra geld toegekend door het ministerie van JenV voor de aanpak van drugssmokkel in de haven in het programma Mainport Haven. Dit geld wordt ingezet voor zowel personeel als materieel. Een gedeelte hiervan is bestemd voor Gemeente Rotterdam, de rest gaat naar de partners in de haven.

Bijstelling baten milieuboetes en verwijderen voertuigen

De opbrengsten uit huisvuilboetes (€ 235) en wegslepen van voertuigen (€ 100) worden bijgesteld, omdat deze hoger uitvallen dan begroot. Ook de lasten zijn gestegen. De bijstelling wordt toegevoegd bij de programmalasten aan het budget sleepkosten (€ 200) en aan de voorziening dubieuze debiteuren (€ 135).

Budgetoverheveling apparaat detacheringen

Extra detacheringsinkomsten zijn verwerkt in de begroting en toegevoegd aan het personeelsbudget.

Budgetverschuiving jaarplan 2023-2026

Het jaarplan Risicogroepen is doorvertaald naar 2023-2026 en verwerkt in de meerjarenbegroting. Als gevolg hiervan zijn de baten en de lasten toegenomen in deze periode.

Detachering Stadsmarinier

De detachering van een stadsmarinier wordt anders afgerekend dan begroot.

Jaarplan 2023 - 2026

Het jaarplan Regionale Samenwerkingsverbanden is doorvertaald naar 2023-2026 en verwerkt in de meerjarenbegroting. Als gevolg hiervan zijn de baten en de lasten toegenomen in deze periode.

Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met verward gedrag

Voor de aanpak van de problematiek rondom verwarde personen is eind 2021 een bijdrage ontvangen, die in 2022 zal worden besteed.

Extra capaciteit BOA's

In de openbare ruimte verrichten BOA's belangrijk werk in specialistische en complexe beleids- en wetsgebieden. In de afgelopen jaren zijn BOA's binnen hun bevoegdheid ook steeds meer taken gaan uitvoeren. Hiervoor ontvangen gemeenten van het Rijk een bijdrage, verdeeld naar rato van het aantal inwoners.

Handhaving quarantaine

Voor de bezwaarprocedure van het handhaven van de quarantaineplicht in 2022 ontvangen gemeenten van het Rijk een bijdrage, verdeeld naar rato van het aantal inwoners.

Online weerbaarheid

Voor het verbeteren van de online weerbaarheid is eenmalig een bedrag toegekend door het Rijk.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De wijzigingen zijn:

- Het Kenniscentrum Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) verricht nu bijna alle stappen van het Bibob-proces. Doordat de reikwijdte van Bibob door wetswijzigingen steeds groter wordt, is er voor gekozen de structurele kosten van het centrale Bibob-team gemeentebreed te dragen (- € 562 structureel vanaf 2023);
- afdracht overhead intensivering ondermijning (€ 623 in 2024 tot € 623 in 2026);
- afdracht overhead nieuwe formatie (€ 213 in 2023 tot € 213 in 2026);
- inzet ondermijning (€ 71 in 2022);
- herverdeling apparaatslasten (€ 25 in 2022 tot € 55 in 2023);
- diverse bijdragen (concernopgaven) aan andere programma's (€85 in 2022 tot € 29 in 2026);
- indexering 2023 e.v. (- € 3,7 mln in 2023 tot - € 3,6 mln in 2026);
- budgetoverheveling ondermijning (€ 19 in 2022);
- budgetoverheveling ondersteunende werkzaamheden (€ 60 in 2022);
- herverdeling interne opgaven (- € 80 in 2022 tot - € 433 in 2026);
- actualisatie formatie (€ 30 in 2022 tot € 76 in 2026);

- herverdeling budgetten voor de inzet van personeel, inhuur en uitbestede werkzaamheden om deze in lijn te brengen met de verwachte uitgaven (€ 84 in 2022 tot € 8 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 167

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Samen met partners, bewoners en ondernemers werkt het college aan het minimaal handhaven van het huidige veiligheidsniveau en versterking waar het nodig is.

De samenleving verandert snel en wordt complexer. Rotterdam is een grote, internationale stad en gebeurtenissen in de wereld hebben in toenemende mate hier hun impact. Dreiging van terrorisme, gevoelde tegenstellingen tussen groepen, verstoringen in de openbare ruimte, incidenten met verwarde personen, ondermijnende criminaliteit en vuurwapengeweld vormen nieuwe uitdagingen en hebben effect op de veiligheid in de stad en op het gevoel van veiligheid van Rotterdammers. Ontwikkelingen kunnen elkaar bovendien versterken. In combinatie met verregaande digitalisering brengt dit nieuwe risico's met zich mee.

De handhavers van Toezicht en Handhaving dragen bij aan de veiligheid en leefbaarheid in wijken. Vanwege de verdichting van de stad, groeit de druk op de buitenruimte en neemt het belang van het bevorderen van naleving van wet- en regelgeving toe.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Actieplan Samen tegen woonoverlast 2019-2023](#)
- [Coffeeshopbeleid](#)
- [Wijziging coffeeshopbeleid](#)
- [Beleidsregel 'Wet aanpak woonoverlast in Rotterdam'](#)
- [Jaarverslag aanpak woonoverlast 2021](#)
- [Vuurwerkverkoopbeleid](#)
- [Bibob beleid](#)
- [Veiligheidsprogramma 2018-2023](#)
- [Hoofdpijnen Veiligheidskoers 2023-2027](#)

- [De Rotterdamse aanpak High Impact Crime 2020-2023](#)
- [Aanpak radicalisering 2018-2022](#)
- [Ondersteuningsplan Horeca](#)
- [Horecanota](#)
- [Burgemeestersbrief 'Voortgang High Impact Crime' \(jaarrapportage 2021\)](#)
- [Collegebrief over Jaarrapportage 2021 Aanpak radicalisering, extremisme en polarisatie 2018-2022](#)
- [Jaarplan_seksuele_straatintimidatie](#)
- [Collegebrief over Jaarverslag Aanpak Ondernijning en Bestuurlijke Handhaving 2021](#)
- [Jaarverslag Aanpak Ondernijning en Bestuurlijke Handhaving 2021](#)
- [Infographic Aanpak Ondernijning en Bestuurlijke Handhaving 2021](#)
- [Burgemeestersbrief over Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Evaluatie Cameratoezicht](#)
- [Voortgangsrapportage 2021 'Werken aan een menswaardig bestaan, EU- arbeidsmigranten 2021-2025'](#)
- [Algemene plaatselijke verordening Rotterdam](#)
- [Afvalstoffenverordening Rotterdam 2009](#)
- [Wet administratiefrechtelijke handhaving verkeersvoorschriften \(Wet 'Mulder'\)](#)
- [Visie Stadswachten Vertrouwd op Straat](#)
- [Programma In de bak. Naastplaatsingen 2019-2022](#)
- [Schoon Genoeg! Rotterdams offensief tegen zwerfvuil](#)
- [Algemene wet bestuursrecht](#)
- [Beleidsregels boa's](#)
- [Domeinlijst boa's](#)
- [Verordening parkeerregulering en parkeerbelastingen](#)
- [Taxiverordening Rotterdam 2013](#)
- [Beleidsplan Naleving Omgevingsrecht 2021-2025](#)
- [Uitvoeringsplan aanpak complexe woonoverlast](#)

- [Fietskoers 2025](#)
- [Fietsparkeerstrategie binnenstad](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De gemeente zet als Verbonden partijen in:

- Glazen Maas
- Havenbedrijf Rotterdam
- Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam
- Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 168

Verantwoordelijke collegeleden

Burgemeester Aboutaleb

Burgemeester Aboutaleb is verantwoordelijk voor de portefeuille Openbare Orde en Veiligheid.

'Extremisme en radicalisering hebben telkens een ander gezicht. Daarom moeten we voortdurend alert zijn. Onze belangrijkste taak is om spanningen in de samenleving te signaleren en te voorkomen dat er dreigende situaties ontstaan.'

Wethouder Karremans

Wethouder Karremans is verantwoordelijk voor de portefeuille Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit.

'Onze handhavers zijn onmisbaar in de Rotterdamse straten. We zetten ze daar in waar het nodig is om de rust en veiligheid te vergroten.'

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

'Ook al zijn ze hier vaak tijdelijk, EU-arbeidsmigranten horen er ook gewoon bij. We willen dat ook zij een goed leven kunnen hebben in onze stad. Malafide uitzendbureaus die hen uitbuiten, pakken we aan.'

Volksgezondheid

Pagina 169

Volksgezondheid

Het programma Volksgezondheid ondersteunt bewegen en gezonde leefstijlen, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van curatie naar preventie, onder andere door vroeger signalering van risico's, verbeteren van de preventie-infrastructuur zodat gezondheidsverschillen afnemen. Dit doet de gemeente en de GGD door hulp en ondersteuning beschikbaar te stellen om gezond - of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een positieve houding en vaardigheden bijvoorbeeld tegenover drugs alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van bewegen voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Voortgang 2022

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Doel: GGD RR voert haar wettelijke taken gedegen uit

Doel: Gezonde stad

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Projecten: niet van toepassing

Financiën

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Pagina 170

Voortgang 2022

Gezond 010: het akkoord

In januari 2020 stelde de gemeenteraad 'Gezond010: het akkoord' vast 1 (notubiz.nl). Hierin staat de Rotterdamse uitwerking van het landelijk preventieakkoord en het gezondheidsbeleid 2020-2024. Het jaar 2022 staat in het teken van de verdere ontwikkeling van het preventiebeleid. Dit gebeurt op basis van de resultaten zoals die tot nog toe luiden, op basis van de veranderingen door COVID-19 en landelijke ontwikkelingen. Er is extra inzet op mentale gezondheid, naast de lopende activiteiten op fysieke gezondheid en de leefomgeving. Het 1%-Wmo-preventiebudget legt vanaf 2022 financieel en organisatorisch de basis voor een stevigere plek van preventie in de (Wmo)zorg.

In 2022:

- Kozen opnieuw meer Rotterdammers voor een van de twee collectieve zorgverzekeringen: het VGZ Rotterdampakket voor de lagere inkomens, en het VGZ Rotterdampakket Compact. In beide gevallen hebben verzekerden een extra vergoeding in hun preventiebudget zonder eigen bijdrage. 700 Prestatie010-kandidaten kunnen dankzij een samenwerking met VGZ aan gezondheidstrajecten deelnemen als tegenprestatie.
- Werkt de gemeente op diverse manieren aan het stimuleren van een gezonder voedselaanbod. Hiertoe is in het najaar van 2021 de Citydeal gezonde en duurzame voedselomgeving ondertekend. Ook zijn huizen van de wijken, schoolkantines, sportaccommodaties en de gemeenten stappen aan het zetten richting een gezonder aanbod in hun bedrijfsrestaurants en kantines.
- Naast terugdringen van roken, alcoholgebruik en overgewicht is mentale gezondheid een belangrijk speerpunt voor het preventieakkoord. Met trainingen in de stad wordt de mentale gezondheid ondersteund. Onder meer Avant Sanare en Indigo bieden trainingen aan voor vrijwilligers over het herkennen van en ondersteunen bij problematiek op het gebied van geestelijke gezondheidzorg (ggz). Beide aanbieders hebben ook een laagdrempelig aanbod voor kwetsbare groepen.
- Is gestart met de implementatie van Welzijn op recept en de Gecombineerde leefstijlinterventie binnen de pilots Wijkpreventieketen.
- Lopen diverse projecten die bekostigd zijn met het 1% preventiebudget die onder meer als doel hebben (Wmo-)zorg te voorkomen. Er komen in drie gebieden Herstelacademies voor de ggz-doelgroep. Daarin staat ervaringsdeskundigheid centraal en het bevorderen van het persoonlijk en maatschappelijk herstel. Ook E-health biedt mogelijkheden om zorg te voorkomen, uit te stellen of te vervangen. Daarom zijn in 2022 diverse subsidiemogelijkheden geboden en benut om E-health in te zetten bij de (zelf) zorg voor onze inwoners.

GGD

Het reguliere GGD-werk liep in 2022 gewoon door. Het gaat daarbij om de taken gezondheid en milieu, TBC-bestrijding, reizigerszorg, technische hygiënezorg, toezicht kinderopvang en het Centrum Seksuele Gezondheid

en het Centrum Seksueel Geweld. In 2022 was er veel aandacht voor de infectieziektebestrijding, zowel van 'reguliere' infectieziekten, COVID-19 en sinds kort van monkeypox. Monkeypox komt vooral voor in landen in West-Afrika en Midden-Afrika. In mei 2022 werd de ziekte bij mensen in Europa vastgesteld. Nu verspreidt de ziekte zich in Europa, waaronder Nederland, waar de ziekte van oorsprong niet veel voorkomt. In augustus 2022 startte de vaccinatiecampagne tegen monkeypox voor mensen die een verhoogd risico op besmetting hebben. De GGD heeft een rol in de publieke gezondheid bij de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne en asielzoekers. In gezamenlijkheid met de GHOR (Geneeskundige Hulp bij Ongevallen en Rampen) borgt de GGD de coördinatie van zorg voor vluchtelingen.

Programma-organisatie Corona

De programma-organisatie Corona biedt ondersteuning bij de bestrijding van het coronavirus op regionaal niveau. De organisatie zorgt voor de wendbaarheid en zorgvuldigheid waar de veranderingen vanuit de omgeving om vragen. Richting de deadline van 31 december 2022 draagt de programma-organisatie de verantwoordelijkheden en taken over aan de reguliere organisaties: GGD, Veiligheidsregio/GHOR en gemeente Rotterdam.

Waarborgen van de kwaliteit van de kinderopvangvoorzieningen

Het personeelstekort in de kinderopvangsector is nog steeds aanzienlijk. Daardoor kunnen instellingen niet altijd voldoen aan de wet- en regelgeving. In Rotterdam moeten geregeld groepen sluiten, omdat de bezetting niet rondkomt. De landelijke 'coulanceregeling' vanwege de personeelsproblematiek, waarbij de kinderopvang meer beroepskrachten-in-opleiding op de groepen mogen inzetten, is verlengd tot 1 juli 2024.

De uitvoering van het toezicht op de kwaliteit van de kinderopvang in Rotterdam ligt vooralsnog op schema.

Financiële bijstellingen Volksgezondheid (x 1.000)

- € 1.049

Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen

- € -1.049

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 171

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Gezond 010: het akkoord

In 2023 werken we aan de herijking van het gezondheidsbeleid (het huidige Gezond010: het akkoord) voor de komende periode. De gemeente blijft investeren in de prioriteiten van het landelijk preventieakkoord: obesitas, roken, alcohol en mentale gezondheid. Landelijk worden in 2022 diverse bestuurlijke akkoorden gesloten rond

zorg, preventie en gezondheid. Vanaf 2023 zullen deze akkoorden ook doorwerken in het gemeentelijk beleid. 2023 staat daarom in het teken van de herijking van het gezondheidsbeleid, eventuele bijstelling van het lokale preventieakkoord en de verdere versteviging van een preventie infrastructuur waarbij medisch en sociaal domein goed samenwerkt. Wat blijft: de focus op impact, inzet van effectieve maatregelen binnen en buiten het gezondheidsbeleid en het streven om effecten zichtbaar te maken.

Doel: GGD RR voert haar wettelijke taken gedegen uit

Pagina 172

Doel: GGD RR voert haar wettelijke taken gedegen uit

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een robuuste en slagvaardige GGD-organisatie voor Rotterdam en de regio Rijnmond, die ook in geval van crisis in staat is de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen.

Wat gaan we daarvoor doen?

De GGD past geleerde lessen vanuit de programmaorganisatie corona toe. De GGD treft voorbereidingen voor een schaalbare crisisorganisatie terwijl het reguliere werk doorloopt. De GGD bereidt zich voor op nieuwe wetgeving waaronder de omgevingswet. De GGD staat klaar voor landelijke ontwikkelingen waaronder de landelijke functionaliteit infectieziekten (LFI), ter voorbereiding op een pandemie in de toekomst.

Hoe meten we dat?

Eens in de vier jaar verschijnt de [GGD gezondheidsmonitor](#).

Doel: Gezonde stad

Pagina 173

Doel: Gezonde stad

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?

Wat willen we bereiken?

Een leefomgeving die beschermt tegen gezondheidsschade en die uitnodigt tot gezond gedrag

Wat gaan we daarvoor doen?

De Gemeente werkt vanuit [Gezond010: het akkoord](#) samen met partners aan een gezonde woon- en leefomgeving door het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving. Dit wordt gedaan door het bewaken van kwaliteitsnormen, het geven van advies en het verbeteren van een gezonder voedselaanbod in diverse plekken in de stad en door onder andere meer plekken in de stad rookvrij te maken.

Hoe meten we dat?

Over de voortgang van de uitvoering van het lokale preventie akkoord en lokale nota volksgezondheid (Gezond 010: het akkoord 2020-2023) vindt jaarlijks rapportage aan de gemeenteraad plaats.

Eens in de vier jaar verschijnt de [GGD gezondheidsmonitor](#).

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 174

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Volksgezondheid draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 11. Duurzame steden en gemeenschappen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten: niet van toepassing

Pagina 175

Projecten

Niet van toepassing.

Financiën

Pagina 176

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Volksgezondheid	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	177.625	168.174	14.422	14.387	14.387	14.387
Bijdragen rijk en medeoverheden	175.113	164.827	10.121	10.087	10.087	10.087
Overige opbrengsten derden	2.512	3.347	4.301	4.301	4.301	4.301
Lasten exclusief reserves	212.443	207.203	48.397	48.341	48.308	48.282
Apparaatslasten	125.325	130.383	19.870	19.816	19.777	19.751
Inhuur	99.076	102.349	301	301	301	301
Overige apparaatslasten	751	1.326	455	464	465	465
Personeel	25.498	26.709	19.113	19.051	19.011	18.985
Intern resultaat	4.179	178	138	138	138	138
Intern resultaat	4.179	178	138	138	138	138
Programmalasten	82.939	76.642	28.389	28.387	28.392	28.392
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	56.317	48.869	6.900	6.891	6.913	6.913
Kapitaallasten	19	18	18	18	0	0
Overige programmalasten	9	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	2	0	0	0	0	0
Subsidies en inkomensoverdrachten	26.592	27.755	21.470	21.477	21.480	21.480
Saldo voor vpb en reserveringen	-34.818	-39.030	-33.975	-33.954	-33.920	-33.894
Saldo voor reserveringen	-34.818	-39.030	-33.975	-33.954	-33.920	-33.894
Reserves	1.565	399	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.565	399	0	0	0	0
Saldo	-33.253	-38.631	-33.975	-33.954	-33.920	-33.894

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Volksgezondheid	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-36.163	-35.699	-35.683	-35.672	

Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-37.582	-31.063	-31.092	-31.078	-31.078
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-38.631	-33.975	-33.954	-33.920	-33.894

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De bijdragen vanuit het Rijk en medeoverheden voor 2022 hebben voornamelijk betrekking op de bijdrage voor maatregelen om besmettingen van covid te bestrijden en te voorkomen.

De structurele bijdragen hebben betrekking op rijksbijdragen en bijdragen van regiogemeenten voor taken om de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen tegen infectieziekten.

De overige opbrengsten derden bestaan onder andere uit de inkomsten vanuit de reizigerszorg en technische hygiëne zorg op schepen.

Lasten

De meeste incidentele lasten in 2022 zijn voor de inhuur van tijdelijke krachten voor het bestrijden en voorkomen van het coronavirus, het inkopen van vaccinaties en het uitvoeren van laboratoriumonderzoeken.

Het grootste gedeelte van de structurele lasten bestaat uit subsidies, personeel en uitbestede werkzaamheden. Subsidies betreffen de subsidies die enerzijds verstrekt worden aan instellingen die werkzaamheden verrichten in het kader van de specialistische jeugdhulp en anderzijds aan instellingen in het kader van de maatschappelijke opvang. Het eigen personeel wordt ingezet om de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen. Daarnaast worden er activiteiten verzorgd om de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen en worden er vaccins ingekocht.

Reserves

De onttrekking uit de reserve betreft middelen om te investeren en ontwikkelen in het aanbieden van digitale zorg.

Meerjarig verloop

Het overgrote deel van de eenmalige baten en lasten in 2022 hebben betrekking op het bestrijden en voorkomen van het coronavirus.

De overige lasten en baten betreffen rijksbijdragen en bijdragen van regiogemeenten waarvoor taken worden uitgevoerd om de publieke gezondheid te beschermen en te bevorderen.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Volksgezondheid	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-37.582	-31.063	-31.092	-31.078	-31.078
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-1.049	-2.913	-2.862	-2.842	-2.816

Tekort Zorg	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	-475	-475	-475	-475
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	135	145	171	197
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-1.906	-357	-359	-364	-364
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	-18	-18
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	10	10	10	10
Coronaorganisatie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	858	-2.226	-2.182	-2.167	-2.166
Begroting na wijzigingen		-38.631	-33.975	-33.954	-33.920	-33.894

Toelichting financiële bijstellingen

Tekort Zorg

Zoals alle gemeenten kampt ook de gemeente Rotterdam met stijgende zorgkosten, vanwege de stijgende vraag naar zorg. Tegelijkertijd zijn de budgetten vanuit het Rijk de afgelopen jaren niet voldoende meegegroeid met de vraag naar zorg. Bij de huidige verwachtingen loopt het totale tekort -zonder aanvullende maatregelen- voor Rotterdam op tot circa € 200 miljoen per jaar. Om de stijgende zorgkosten op te vangen worden maatregelen getroffen om de stijgende zorgvraag in te perken en wordt het Rijk gevraagd om een extra bijdrage voor de tekorten in de Wmo. Daarnaast worden door het college structureel middelen beschikbaar gesteld. Hiervan is vanaf 2023 € 475 beschikbaar voor Vitale wijken binnen het programma Volksgezondheid.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Gemeentefondsmutaties

Vanuit het gemeentefonds zijn verschillende middelen van het Rijk ontvangen.

Het Rijk zet het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) ook voort in het jaar 2022. Hiervoor is € 1,6 mln beschikbaar gesteld.

Voor het ondersteunen van gemeenten bij hun handhavingstaak in de kinderopvang is er, in het kader van het intensiveren van toezicht en handhaving van de gastouderopvang, € 254 in 2022 beschikbaar gesteld tot € 261 in 2026.

Met ingang van 1 januari 2022 worden naast meisjes ook jongens in het kader van het Rijksvaccinatieprogramma gevaccineerd tegen het Humaan Papillomavirus (HPV-virus). Daarnaast wordt de vaccinatieleeftijd verlaagd naar 10 jaar. Hiervoor wordt € 101 beschikbaar gesteld in 2022 tot € 102 in 2026.

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede

geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is er lastenbudget overgeheveld naar het [programma Dienstverlening](#).

Coronaorganisatie

De eenmalige middelen die van het Rijk ontvangen zijn voor maatregelen om besmettingen van covid te bestrijden en te voorkomen worden voor € 21,4 mln in 2022 ingezet voor personele lasten en inhuur.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Voor dit programma heeft dit een structureel effect van - € 1,5 mln vanaf 2023
- Op basis van de opdrachten uit het verleden, worden de budgetten van de projectmedewerkers teruggevloeid naar de directies. Voor dit programma heeft dit een structureel effect van - € 1,2 mln vanaf 2022
- De onderbesteding bij programma Volksgezondheid door lagere vastellingen van subsidies van eerdere jaren wordt ingezet om tekorten te dekken bij [programma Zorg, welzijn en wijkteams](#) (€ 1,1 mln in 2022)
- De taken die voortvloeien uit de Wet op de lijkbezorging zijn binnen diverse onderdelen van de gemeente belegd. Met ingang van 2023 gaat het contractbeheer van de lijkschouwing en vervoer stoffelijke overschotten over van [programma Beheer van de stad](#) naar programma Volksgezondheid. Voor dit programma heeft dit een structureel effect van € 625 vanaf 2023
- De overige mutaties bestaan grotendeels uit budgetverschuivingen tussen programma's in 2022. Vanaf 2023 zijn dit minimale afwijkingen. Financieel heeft dit een effect van € 964 in 2022 tot - € 91 in 2026

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 177

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Het programma volksgezondheid ondersteunt bewegen en gezonde leefstijlen, bevordert een gezonde leefomgeving en verschuift inzet van mensen en middelen van curatie naar preventie, onder andere door vroege signalering van risico's, verbeteren van de preventie-infrastructuur, zodat gezondheidsverschillen afnemen. Dit doet de gemeente en de GGD door hulp en ondersteuning beschikbaar te stellen om gezond – of gezonder - te kunnen leven. Ook stimuleert en ondersteunt de gemeente een positieve houding en vaardigheden bijvoorbeeld

tegenover drugs en alcohol. Daarbij hoort ook dat Rotterdammers oog hebben voor het belang van bewegen voor een gezond leven, en dat de leefomgeving voor Rotterdammers bijdraagt aan een gezond leven.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

De GGD voert wettelijke taken uit voortvloeiend uit de [Wet Publieke gezondheid](#).

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- GGD Rotterdam-Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 178

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Een lang en gezond leven is niet voor iedereen vanzelfsprekend. Samen met de partners in de stad werken we aan een gezonder en vitaler Rotterdam.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

'Zorgen voor onze Rotterdammers doen we samen. Met aandacht voor mensen, steun voor hulpverleners en transparantie bij zorginstellingen.'

Werk en inkomen

Rotterdammers die niet zelfstandig in een inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. Deze uitkering geeft de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten in de mens- en arbeidsontwikkeling. Daarbij krijgen deze Rotterdammers steun van de gemeente om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid
Doel: Iedereen vooruit	Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten
Financiën	Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden

Voortgang 2022

Voortgang 2022

Ontwikkeling bijstandsvolume

Op het moment van schrijven van de begroting 2023 is er een krappe arbeidsmarkt. Het verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt kan de gemeente niet zelf oplossen. Wel zorgt de gemeente voor de voorwaarden die het gat tussen vraag en aanbod kleiner kunnen maken. Met partners uit het onderwijs en het bedrijfsleven richt de gemeente het Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP010) op, zet arbeidsmarktprojecten die aantoonbaar werken door, en zorgt voor verdere ontwikkeling van het leerwerkakkoord (LWA) en het Scholingsfonds. Ook de verdere ontwikkeling van de werkgeversdienstverlening hoort daarbij. Aan uw raad is toegezegd om voor het eind van dit jaar een plan van aanpak voor RAP010 te sturen. Hetzelfde geldt voor de strategiebrieven in aanloop naar het nieuwe beleidskader over de uitvoering van de Participatiewet. In de monitor tweede tertaal 2022 vermelden wij de resultaten van het LWA over het jaar 2021.

De dalende trend van het bijstandsvolume sinds mei 2021 zet ook dit jaar door. Het aantal bijstandsuitkeringen is gedaald van 34.624 begin januari, naar 34.218 eind april tot 33.666 bijstandsuitkeringen eind augustus. We verwachten dan ook de ambitie voor dit jaar (33.375) te behalen.

Meer sociaal rechercheurs	- € 1.000
Regionaal Bureau Zelfstandigen	- € 1.656
Aanpassing omzetdoelstellingen Rotterdam Inclusief	- € 2.600
Technische bijstelling BUIG	€ 14.558
Technische wijzigingen, taakmutaties, kasschuiven en kleine bijstellingen	- € 8.124
NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma	

Rechtmatigheid

Iedereen die recht heeft op een bijstandsuitkering krijgt die ook. Bijstandsfraude wordt aangepakt. De gemeente zet deze collegeperiode extra sociaal rechercheurs in. De kans dat fraude loont, moet zo klein mogelijk zijn. Tegelijk hanteert de gemeente de menselijke maat in de reguliere heronderzoeken. Wie niks verkeerd heeft gedaan, hoeft zich geen verdachte te voelen. De gemeente gaat tijdens elk rechtmatigheidsonderzoek zorgvuldig om met de rechtspositie van de betrokken Rotterdammer. Dit jaar willen we 240 fraudeonderzoeken uitvoeren en verhogen dit ieder jaar tot 850 in 2025.

Inzet loonkostensubsidie

Loonkostensubsidie (LKS) is effectief om meer mensen aan de slag te helpen. Met de subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. Inspanningen richten zich op plaatsing bij zowel bij werkgevers in de stad als bij de gemeentelijke organisatie. Onze ambitie is heel fors: eind 2025 moeten 2.100 Rotterdammers een LKS-baan hebben (eind 2021 waren dat er 928). Eind augustus hebben 1.128 Rotterdammers een LKS-baan. We liggen daarmee op koers om de doelstelling van dit jaar (1.200) te realiseren.

Monitor tweede tertaal 2022 Werk en Inkomen

Voor meer informatie over de voortgang in het programma Werk en Inkomen wordt verwezen naar de tertaalmonitor die op 18 oktober wordt gepubliceerd.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 181

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Iedereen is nodig!

Het is één van de grote kwesties van vandaag: personeelstekorten. Veel werkgevers hebben grote moeite om hun vacatures te vervullen. In verschillende sectoren blijft er werk liggen en vallen diensten uit. Tegelijkertijd staan er nog steeds veel mensen aan de kant. Er is een forse mismatch tussen deze werkzoekenden en de vraag van werkgevers. De uitdaging om de krapte op de arbeidsmarkt tegen te gaan en Rotterdammers aan goed werk te helpen, is groot. In deze tijd geldt meer dan ooit: iedereen is nodig. Dat betekent ook dat er kansen liggen voor iedereen.

Werk betekent meer dan het hebben van inkomen. Werk betekent meedoen in de samenleving; werk geeft vrijheid, zelfstandigheid en trots. Ruim 33.500 Rotterdammers staan nu nog langs de kant. Het college wil er alles aan doen om deze Rotterdammers op weg naar werk of een andere nuttige dagbesteding te helpen. Zolang dat nog niet mogelijk is, biedt de gemeente ten minste inkomenszekerheid. Deze stabiele basis is belangrijk om stap voor stap vooruit te komen. Het college gelooft dat iedereen dat kan, hoe klein het stapje ook is.

Sinds 2019 zijn er met de leerwerkakkoorden flinke stappen gezet om, met het bedrijfsleven en onderwijs, Rotterdammers van werk naar werk te helpen, of van school naar werk of opnieuw aan het werk te helpen. In deze bestuursperiode zet het college een volgende stap met het Rotterdam Perspectieffonds (RAP010). Dit fonds wil 6.000 Rotterdammers begeleiden naar een baan met zekerheid en toekomstperspectief. Het gaat specifiek om toekomstbestendige sectoren waar ook tijdens een laagconjunctuur werk is. Daarnaast maakt de gemeente steeds meer gebruik van de loonkostensubsidie (LKS). Die subsidie compenseert werkgevers voor het gedeelte van het werk dat Rotterdammers door hun arbeidsbeperking niet kunnen leveren. Het aantal bijstandsgerechtigden moet terug naar 30.000 eind 2025.

In alles zoekt de gemeente verbinding met werkgevers, onderwijs, sociaal ondernemers en andere instellingen en organisaties in de stad. De opgave vraagt meer dan ooit om een gezamenlijk optrekken en om de schouders eronder zetten. Het goed organiseren van de dienstverlening aan werkgevers is hierbij belangrijk. Rotterdam heeft daarin een voortrekkersrol in de arbeidsmarktregio Rijnmond.

Rotterdam wil dat mensen hun eigen inkomen verdienen, in een goede baan met toekomst. Rotterdam wil dat mensen met een arbeidsbeperking werk kunnen doen waarin ze tot hun recht komen.

Rotterdam wil dat mensen die niet kunnen werken, zich ontwikkelen en op een andere manier van waarde zijn voor hun omgeving.

Rotterdam wil, tot slot, dat onrechtmatigheid niet voorkomt, omdat plichten duidelijk zijn, goed zijn op te volgen. Met fraude komt niemand weg.

Kortom, Rotterdam wil mensen in de bijstand vooruithelpen. Daarom faciliteert de gemeente ontwikkeling, uitstroom, begeleiding en passend werk. Daarbij hoort voortdurend de vraag hoe de werkzoekenden de gemeentelijke dienstverlening ervaart. Dat geeft inzicht om te behouden wat goed werkt en te zoeken naar een

nieuwe aanpak als dat nodig is. Passende en professionele dienstverlening, met oog voor de menselijke maat en het welzijn van de Rotterdammer, staat voorop. Het college gelooft in de kracht van Rotterdammers. En daarmee in de kracht van Rotterdam.

De financiële vertaling van de collegeambities en -plannen vindt u in deze begroting. Voor het beleidsprogramma Werk en Inkomen zijn deze onderverdeeld naar de hoofddoelen '[Inkomenszekerheid en rechtmatigheid](#)' en '[Iedereen vooruit!](#)'

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Pagina 182

Doel: Inkomenszekerheid en rechtmatigheid

Door het verstrekken van een uitkering wordt inkomenszekerheid geboden die Rotterdammers in staat stelt om mee te doen naar vermogen.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

Bijstandsuitkeringen zijn rechtmatig en met oog voor de menselijke maat verstrekt.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Behandeling van aanvragen voor een uitkering (bijstand en BBZ) en (digitale) dienstverlening verbeteren
- Deeltijdwerk stimuleren door o.a. verbeterde methode inkomstenverrekening
- Handhaven, uitvoeren van rechtmatigheidsonderzoeken en zo nodig (sociaal) terugvorderen en incasseren.
- Verwijzing naar schulddienstverlening

Toelichting

De aanvraag en afhandeling van de bijstandsuitkering voor Rotterdammers zijn makkelijker gemaakt. Elke aanvrager heeft één persoonlijk contactpersoon. Die helpt de Rotterdammer bij het aanleveren van de informatie. Uitgangspunt is verantwoord vertrouwen. De gemeente vraagt minder stukken op en bekijkt of hulp nodig is op andere vlakken. Daarnaast zorgt de gemeente ervoor dat de Rotterdammer het besluit van de afwijzing of toekenning begrijpt. Zo biedt de gemeente sneller inkomenszekerheid, vasthoudend aan de hoge kwaliteit van de afhandeling van bijstandsaanvragen. De gemeente luistert voortdurend naar de reacties van Rotterdammers. Aan de hand van deze feedback verbetert de gemeente blijvend de dienstverlening.

Veranderingen die invloed hebben op de hoogte van de bijstandsuitkering, verwerkt de gemeente tijdig en juist. Het is daarbij belangrijk dat bijstandsgerechtigden deze wijzigingen doorgeven. Extra communicatiemiddelen

attenderen hen hierop en helpen hierbij. Daarnaast staan gemeentelijke medewerkers bijstandsgerechtigden telefonisch, digitaal en in persoon te woord en beantwoorden zij vragen. De gemeentelijke communicatie is eigentijds door o.a. het gebruik van videobellen en live chat.

Iedereen die recht heeft op een bijstandsuitkering krijgt die ook. Bijstandsfraude wordt aangepakt. De gemeente zet deze collegeperiode extra sociaal rechercheurs in. De kans dat fraude loont, moet zo klein mogelijk zijn. Tegelijk hanteert de gemeente de menselijke maat in de reguliere heronderzoeken. Wie niks verkeerd heeft gedaan, hoeft zich geen verdachte te voelen. De gemeente gaat tijdens elk rechtmatigheidsonderzoek zorgvuldig om met de rechtspositie van de betrokken Rotterdammer.

Terugvordering is soms nodig. Er is een landelijke ontwikkeling om anders met deze terugvordering om te gaan. De gemeente Rotterdam incasseert sociaal. Hierbij is er oog voor de situatie en financiële capaciteit van de Rotterdammer. Medewerkers denken met de Rotterdammer mee over betaalmogelijkheden en bieden bij problemen de juiste financiële hulp aan via het ETF: het Expertise Team Financiën. Rotterdammers van 18 tot en met 26 jaar met schulden of geldzorgen kunnen voor hulp terecht bij het Jongerenloket.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
% Rechtmatige verstrekking van bijstand	99,99%	> 97%		> 97%	> 97%	> 97%	
% Besluiten bijstandsaanvraag (levensonderhoud) binnen wettelijke termijn	95,3%	> 90%	93%	> 90%	> 90%	> 90%	
Aantal afgeronde fraudeonderzoeken	421	240*	108	700	800	850	
Aantal ingediende klachten over bejegening	64	< 60	36	< 60	< 60	<60	

* Het gaat hier om een prognose. In 2022 zijn er uitzonderlijke omstandigheden (hoog verzuim en hoog verloop) die gaan leiden tot een lage productie.

Voor meer informatie over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de tertaalmonitor die op 18 oktober 2022 wordt gepubliceerd.

Doel: Iedereen vooruit

Pagina 183

Doel: Iedereen vooruit

Rotterdammers doen mee naar vermogen op de arbeidsmarkt of in de samenleving.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat?](#)

Wat willen we bereiken?

- Minder Rotterdammers in de bijstand.
- Rotterdamse werkzoekenden zetten een stap in hun mens- en arbeidsontwikkeling.

- Meer mensen met een arbeidsbeperking aan de slag, passend bij hun vermogen en/of eigen ontwikkeling.

Wat gaan we daarvoor doen?

- Preventie instroom.
- Begeleiden naar duurzaam (deeltijd)werk of ondernemerschap.
- Investeren in de dienstverlening aan werkgevers.
- Inzet op specifieke dienstverlening voor doelgroepen (jongeren, statushouders).
- Wij bieden passende instrumenten voor arbeids- en mensontwikkeling op weg naar zowel regulier als gesubsidieerd werk.
- Waar uitstroom naar betaald werk (nog) niet mogelijk is, zetten we in op maatschappelijke activering.
- Wij bieden werksoorten en arrangementen passend bij de (ontwikkel)capaciteit en inzetbaarheid van mensen (beschut, SW of regulier bij werkgever met LKS).
- Inzetten op professionele, methodische arbeids en mensontwikkeling voor mensen met een arbeidsbeperking die aan de slag zijn binnen beschut, SW of een reguliere werkgever.

Toelichting

Het verschil tussen vraag en aanbod op de arbeidsmarkt kan de gemeente niet zelf oplossen. Wel zorgt de gemeente voor de voorwaarden die het gat tussen vraag en aanbod kleiner kunnen maken. Met werkgevers en onderwijsinstellingen in Rotterdam zorgt de gemeente voor een betere aansluiting tussen de opleidingen en de arbeidsmarkt. Dit maakt het noodzakelijk om extra te investeren in de ontwikkeling van kennis en vaardigheden. De gemeente wil mensen naar werk leiden in vitale sectoren en in 'sectoren van de toekomst'. De huidige arbeidsmarkt biedt die kans. Met partners uit het onderwijs en het bedrijfsleven richt de gemeente het Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP010) op, zet arbeidsmarktprojecten die aantoonbaar werken door, en zorgt voor verdere ontwikkeling van de leerwerkakkoorden en het Scholingsfonds. Ook de verdere ontwikkeling van de werkgeversdienstverlening hoort daarbij.

Social Return blijft een belangrijk instrument om te stimuleren dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk kunnen. Met sociaal ondernemers ontwikkelen we nieuwe en vernieuwende ideeën die deze mensen helpen om mee te doen. Bij het Rotterdams Scholingsfonds (RSF) kunnen Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie een scholingsvoucher aanvragen. Die voucher geeft hun toegang tot om-, her- of bijscholing die aansluit bij de vraag op de regionale arbeidsmarkt.

Er blijft oog voor mensen met een arbeidsbeperking. Zij verdienen werk waarin zij tot hun recht komen, al dan niet met begeleiding.

Prestatie010 zet in op activering van werkzoekenden en op persoonlijke ontwikkeling van kwetsbare burgers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Om deze Rotterdammers mee te laten doen, is brede dienstverlening nodig. Daarbij is er aandacht voor alle leefgebieden. Door hen te helpen drempels weg te nemen, zoals schulden, taalachterstand of gezondheidsproblemen, ontstaat er ruimte om maatschappelijk actief te zijn en zich persoonlijk te ontwikkelen. We begeleiden deze groep kwetsbare Rotterdammers met het zetten van stappen gericht op maatschappelijke en persoonlijke ontwikkeling en waar mogelijk naar vervolgstappen richting re-integratie en

arbeidsmarkt. Dit draagt bij aan Rotterdam met kansen voor iedereen. Prestatie010 is al enige tijd actief met de screening van de doelgroep op het mogelijk benutten van loonkostensubsidie. Na het in kaart brengen van de potentiële doelgroep krijgen zij begeleiding naar vervolgdienstverlening in het kader van deze subsidie.

Het Jongerenloket ondersteunt en begeleidt Rotterdammers van 18 tot en met 26 jaar op weg naar werk en opleiding. Het streven is gericht op een duurzame uitstroom. Waar mogelijk is er inzet op het behalen van een startkwalificatie. De arbeidsmarktpositie van jongeren is relatief dynamisch. De huidige krapte op de arbeidsmarkt zorgt ervoor dat de meeste jongeren hun weg naar werk snel kunnen vinden. Tegelijk is er een aanzienlijke groep die een grote afstand tot de arbeidsmarkt houdt. Jongeren met een afstand tot de arbeidsmarkt hebben ondersteuning nodig om de stap te kunnen maken naar een garantiebaan of opleiding. Met de huidige arbeidsmarkt heeft het Jongerenloket voornamelijk met de laatstgenoemde groep jongeren te maken.

Voor wie de stap naar een reguliere baan of opleiding (nog) te groot is worden arbeidsontwikkeltrajecten ingezet van Rotterdam Inclusief, het arbeids- en mensontwikkelbedrijf van gemeente Rotterdam. Binnen deze trajecten zorgen we ervoor dat mensen onder begeleiding werken en zich kunnen ontwikkelen via werk dat past bij hun talenten. Dit betekent dat we coachingsgesprekken voeren om de talenten inzichtelijk te maken en passend werk genereren om deze talenten in te kunnen zetten. Door de talenten te benutten en goede ondersteuning te bieden, zorgen we ervoor dat iedereen volwaardig maatschappelijk mee kan draaien en een bijdrage levert naar vermogen. Medewerkers die belemmeringen ervaren die van invloed zijn op het werk en hun ontwikkeling bieden we een helpende hand aan en leggen we verbinding met andere betrokken partijen.

Loonkostensubsidie is effectief om meer mensen aan de slag te helpen. Met de subsidie krijgt een werkgever compensatie voor een beperkte arbeidsproductiviteit. Vaker inzetten van deze subsidie biedt meer kwetsbare werkzoekenden een kans op duurzaam werk. Inspanningen richten zich op plaatsing bij zowel bij werkgevers in de stad als bij de gemeentelijke organisatie.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegetarget minder Rotterdammers in de bijstand: In deze collegeperiode (eind 2025) daalt het aantal bijstandsuitkeringen in Rotterdam naar 30.000	34.624	33.375	33.666	32.325	31.350	30.000	
Instroom in de bijstand	8.264	8.426	5.223	8.425*			
Uitstroom							
- naar werk	4.649	4.675	2.684	4.825*			
- overig	5.194	5.000	3.497	4.650*			
Aantal Rotterdammers aan het werk met loonkostensubsidie (LKS)	928	1.200	1.128**	1.500	1.800	2.100	
Aantal gerealiseerde gemeentelijke garantiebanen	446	505	496	554***			
Aantal gerealiseerde banen Nieuw Beschut	190	265	235	317			
% Van de werkzoekenden bij Prestatie010 heeft een geregistreerde tegenprestatie	80%	85%	76%				

% Van de meest kansrijke werkzoekenden bij Prestatie010 zet een vervolgstap in de persoonlijke ontwikkeling	26,2%	50%	23,8%

* Dit zijn ramingen die jaarlijks worden bijgesteld. Leidend hierin is de collegetarget om eind 2025 het aantal bijstandsuitkeringen te laten dalen tot 30.000.

** Het gaat hier om voorlopige cijfers omdat de definitieve rapportage nog in ontwikkeling is. Mogelijk dat dit aantal nog wijzigt. In de jaarstukken 2022 worden de definitieve cijfers gepubliceerd.

*** Indicatieve quotumtaakstelling op grond van de 'Wet Banenafpraak en quotum arbeidsbeperkten'. Definitieve taakstelling 2023 wordt rond de jaarwisseling 2022 bekend en zal in de Voorjaarsnota 2023 worden opgenomen.

Voor meer informatie over de voortgang van deze indicatoren wordt verwezen naar de tertaalmonitor die op 18 oktober 2022 wordt gepubliceerd.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 184

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's)

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Werk en inkomen draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen 8. Eerlijk werk en economische groei.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 185

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Adidas](#)

Adidas

In 2020 hebben de vier grote steden (G4) besloten om hun samenwerking in IT-dienstverlening voor onder meer de domeinen Werk en Klantinteractie te stoppen. Voor beide domeinen gaat de gemeente Rotterdam de IT-dienstverlening vervangen door een applicatie genaamd Thomas (project Adidas). Door Thomas kunnen we onze digitale dienstverlening op het gebied van de aanvraag levensonderhoud (ALO) en de uitkering voor oudere werkzoekenden (IOAW), duurzame uitstroom naar werk en begeleide participatie nog beter afstemmen op de specifieke situatie van de Rotterdammers met een bijstandsuitkering.

Over de voortgang van het project wordt gerapporteerd in de [Monitor ICT Projecten \(MIP\)](#). De eerstvolgende MIP-rapportage verschijnt medio november en heeft betrekking op de maanden juni tot en met september 2022.

Financiën

Pagina 186

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Werk en inkomen	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	663.640	553.193	547.527	547.312	549.084	550.499
Bijdragen rijk en medeoverheden	655.170	545.030	535.888	535.559	538.111	540.856
Financieringsbaten	3	0	0	0	0	0
Overige opbrengsten derden	8.497	8.163	11.638	11.752	10.973	9.642
Overige baten	-29	0	0	0	0	0
Lasten exclusief reserves	848.598	800.438	790.890	777.778	777.196	774.819
Apparaatslasten	170.051	180.371	171.764	161.438	160.394	159.398
Inhuur	21.194	16.827	3.401	3.564	3.449	3.317
Overige apparaatslasten	4.292	5.346	4.947	4.633	4.636	4.633
Personeel	144.566	158.198	163.415	153.241	152.308	151.448
Intern resultaat	-314	-6.075	-3.929	-3.929	-3.929	-3.929
Intern resultaat	-314	-6.075	-3.929	-3.929	-3.929	-3.929
Programmalasten	678.861	626.142	623.056	620.269	620.732	619.350
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	34.538	44.358	40.317	36.587	36.694	35.457
Kapitaallasten	2.378	16	0	0	0	0
Overige programmalasten	-1.017	104	107	107	107	107

Salariskosten WSW en WIW	49.383	49.378	56.450	55.240	53.441	51.098
Sociale uitkeringen	584.411	521.131	516.191	516.191	516.191	516.191
Subsidies en inkomensoverdrachten	9.169	11.154	9.990	12.144	14.298	16.497
Saldo voor vpb en reserveringen	-184.958	-247.245	-243.364	-230.466	-228.112	-224.321
Saldo voor reserveringen	-184.958	-247.245	-243.364	-230.466	-228.112	-224.321
Reserves	3.099	14.613	2.157	1.451	1.451	540
Onttrekking reserves	7.337	9.538	2.157	1.451	1.451	540
Toevoeging reserves	4.533	4.627	0	0	0	0
Vrijval reserves	296	9.703	0	0	0	0
Saldo	-181.858	-232.632	-241.207	-229.015	-226.661	-223.781

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Werk en inkomen	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-233.702	-225.199	-214.627	-212.570	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-233.810	-225.231	-214.810	-212.895	-212.840
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-232.632	-241.207	-229.015	-226.661	-223.781

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten bestaat voor het merendeel uit rijksbijdragen in het kader van de Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten (BUIG) voor de uitvoering van de Participatiewet. Vanuit deze bijdrage worden o.a. de bijstandsuitkeringen en loonkostensubsidies betaald. De overige opbrengsten hebben vooral betrekking op de omzet van Rotterdam Inclusief.

Lasten

De programmalasten bestaan voor het grootste deel uit de sociale uitkeringslasten. Daarnaast zet de gemeente re-integratieinstrumenten (inkoop en uitbesteed werk) in om werkzoekenden te begeleiden naar - al dan niet gesubsidieerd - werk. Bovendien maken de salarislaster van de sociale werkvoorziening (WSW) deel uit van de programmalasten. De apparaatslasten hebben betrekking op personeel en inhuur die worden ingezet voor uitvoering van de Participatiewet (zowel voor inkomenszekerheid als begeleiding naar werk).

Reserves

De reserves bestaan uit met name uit de bestemmingsreserve BUIG (voor het dekken van eventuele tekorten op de BUIG) en de bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling (ter dekking van uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden Tozo na 2020).

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop van de programmalasten en baten wordt vooral beïnvloed door de geraamde ontwikkeling van het bijstandsvolume en het BUIG-budget. Vanwege de grote onvoorspelbaarheid van de ontwikkeling van het bijstandsvolume (en daarmee de bijbehorende budgetten/uitgaven) wordt in de huidige begrotingssystematiek de begroting alleen voor het lopende begrotingsjaar en volgende begrotingsjaar bijgesteld. Voor de jaren daarna wordt de ontwikkeling in de verwachte rijksbaten gelijkgesteld aan de ontwikkeling van de verwachte lasten. De lasten van de sociale uitkeringen worden geraamd op basis van de verwachte volumeontwikkeling vanuit het Centraal Planbureau. Het BUIG-budget voor deze jaren is gebaseerd op de laatst verkregen informatie van het Rijk, waarbij een inschatting wordt gemaakt voor het volgende jaar.

Het meerjarig verloop op de apparaatslasten wordt voornamelijk veroorzaakt door de mutatie in de formatie en de aan het personeelsbestand gerelateerde kosten (loonkosten, overige personele kosten, inhuur). De formatie is gebaseerd op de benodigde capaciteit voor het bedienen van het geraamde bijstandsvolume. Deze formatie wordt vervolgens vertaald in het benodigde loonkostenbudget. Omdat het bijstandsvolume over de jaren heen fluctueert wordt een deel van de formatie ingevuld met inhuur. Dit om frictiekosten te vermijden.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Werk en inkomen		Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-233.810	-225.231	-214.810	-212.895	-212.840
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		1.178	-15.976	-14.205	-13.766	-10.940
Leerwerktrajecten statushouders	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-1.500	-1.500	-1.500	-1.500
Meer sociaal rechercheurs	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-1.000	-1.212	-1.274	-1.274	-1.274
Ondersteunen nieuwkomers	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-200	-600	-600	-600	-600
RAP010 - uitvoeringskosten	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-390	-390	-390	-390
Regionaal Bureau Zelfstandigen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-1.656	-473	0	0	0
Werkpremie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	0	-600	0	0	0
Tekort Zorg	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	0	-64	-96	-128
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	1.514	1.623	1.921	2.216
Aanpassing omzettoelstellingen Rotterdam Inclusief	Coalitieakkoord – Overig	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600	-2.600
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-3.982	360	488	626	1.986

Technische bijstelling BUIG	Coalitieakkoord – Overig	14.558	1.367	0	0	0
Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening (septembercirculaire)	Kasschuiven	4.213	-3.309	0	0	0
Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening aan bijstandsgerechtigden	Kasschuiven	2.900	0	-1.450	-1.450	0
Actualisatie kapitaallasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	-4	-9	-11	-12	-12
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	35	35	35	35
Intensivering Loonkostensubsidie	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	-2.496	-2.496	-2.496	-2.496
Intensivering Loonkostensubsidie - dekking intern	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	2.000	2.000	2.000	2.000
Intensivering Loonkostensubsidie - taakstelling BUIG	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	1.200	1.200	1.200	1.200
Opvang vluchtelingen Oekraïne	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Tozo actualisatie uitkeringsbaten en lasten	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Breed Offensief	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening (COVID-19) uit decembercirculaire	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Impuls baankansen	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve TONK	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tozo doorlopende werkzaamheden	Reserves	0	216	216	216	45
Crisisdienstverlening	Taakmutaties	-3.627	0	0	0	0
Energietoeslag	Taakmutaties	-7.050	0	0	0	0
Participatie (IU)	Taakmutaties	-2.293	-260	-263	-268	-278
Pleegzorg alleenstaande minderjarige vluchtelingen	Taakmutaties	0	0	0	0	0
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	1.920	-9.219	-9.120	-9.078	-9.145
Begroting na wijzigingen		-232.632	-241.207	-229.015	-226.661	-223.781

Toelichting financiële bijstellingen

Leerwerktrajecten statushouders

Om statushouders zo snel mogelijk de taal te leren, en te voorkomen dat ze terecht komen in een sociaal isolement, wil de gemeente Rotterdam het aantal leerwerktrajecten opschalen. Daarbij krijgen de statushouders begeleiding, een baan bij (een partner van) de gemeente en een passende opleiding.

Meer sociaal rechercheurs

Deze bijstelling bestaat uit twee onderdelen. Enerzijds wordt een deel van een eerder opgenomen taakstelling voor heronderzoeken teruggedraaid (van € 3 mln naar € 2 mln), doordat er in de loop van de tijd minder uitkeringen beëindigd worden als gevolg van heronderzoeken. Anderzijds verhogen we de inzet op de aanpak van bijstandsfraude door het aannemen van extra sociaal rechercheurs. Dit leidt tot een bijstelling van € 212 in 2023 en € 274 in 2024 tot 2026.

Ondersteunen nieuwkomers

Nieuwkomers worden ondersteund om mee te doen in de samenleving door taallessen, stageplekken en begeleiding naar werk.

RAP010 - uitvoeringskosten

Vanuit het coalitie akkoord is voor de oprichting/uitvoering van het Rotterdams Arbeidsmarkt Perspectieffonds (RAP010) budget ter beschikking gesteld van € 390. Met dit fonds wordt geïnvesteerd in projecten die moeten bijdragen aan de ontwikkelkansen en werkbehoud van Rotterdammers.

Regionaal Bureau Zelfstandigen

Het gaat hier om extra inzet voor RBZ (Regionaal Bureau Zelfstandigen) in 2022 en 2023. In totaal hebben zo'n 2.500 Rotterdamse ondernemers als gevolg van de coronacrisis uitkeringen ontvangen op grond van het Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen (Bbz). Die ontvangen uitkeringen moeten in 2022 en 2023 worden verrekend met het bedrijfsresultaat. Daarnaast wordt verwacht dat in 2022 meer mensen een beroep op het Bbz doen. Dit omdat verplichtingen die tijdelijk zijn opgeschort door de ondernemer weer nagekomen moeten worden. Ook wordt verwacht dat er zelfstandigen zijn die het zonder extra ondersteuning niet redden.

Werkpremie

Vanuit het coalitie akkoord is er budget ter beschikking voor het uitbetalen van de werkpremie in 2023 van € 600. De pilot is gestart in april 2021 en loopt tot april 2023.

Tekort Zorg

Zoals alle gemeenten kampt ook de gemeente Rotterdam met stijgende zorgkosten, vanwege de stijgende vraag naar zorg. Tegelijkertijd zijn de budgetten vanuit het Rijk de afgelopen jaren niet voldoende meegegroeid met de vraag naar zorg. Bij de huidige verwachtingen loopt het totale tekort -zonder aanvullende maatregelen- voor

Rotterdam op tot circa € 200 miljoen per jaar. Om de stijgende zorgkosten op te vangen worden structureel middelen beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd worden maatregelen getroffen om de stijgende zorgvraag in te perken én wordt het Rijk gevraagd om een extra bijdrage voor de tekorten in de Wmo. De stijgende vraag naar zorg heeft ook invloed op de loketfunctie (Wmo-loketten). Vanaf 2024 wordt verwacht dat hiervoor meer capaciteit nodig is. Voor dit programma gaat het om het jongerenloket.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Aanpassing omzetdoelstellingen Rotterdam Inclusief

In de meerjarenbegroting van Rotterdam Inclusief (RI) wordt uitgegaan dat structureel € 23,1 mln aan omzet wordt behaald. De komende jaren stromen er veel medewerkers van de sociale werkplaats uit vanwege de pensioengerechtigde leeftijd. Deze uitstroom wordt deels gecompenseerd door de instroom van Nieuw Beschut medewerkers. Doordat er meer medewerkers uitstromen dan instromen én doordat de instroom een relatief lage loonwaarde heeft, is de structurele omzetdoelstelling niet meer reëel. De omzetdoelstelling wordt derhalve vanaf 2022 verlaagd met € 2,6 mln.

Gemeentefondsmutaties

Het gaat hier om verschillende mutaties vanuit de septembercirculaire 2021. In 2022 is € 4,2 mln beschikbaar gesteld voor extra dienstverlening voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden (compensatie corona). Het UWV voert structureel de No risk polis banenafpraak/beschut werk uit voor de gehele gemeentelijke doelgroep banenafpraak en nieuw beschut werk. Daarom zijn de middelen verschoven van het gemeentefonds naar het UWV. Met deze bijstelling worden middelen vanuit het programma W&I overgeheveld naar het programma Algemene Middelen (van € 230 in 2022 tot € 626 in 2026). Daarnaast daalt het landelijke macrobudget Wet sociale werkvoorziening (Wsw) in 2026. Dit in lijn met de (geraamde) daling van het aantal Wsw-ers door het sluiten van de toegang tot de Wsw. Voor Rotterdam betekent dit een verlaging van € 1,4 mln in 2026.

Technische bijstelling BUIG

Deze begrotingswijziging bestaat uit verschillende componenten, namelijk actualisatie van de inkomsten en uitgaven voor de BUIG, vrijval van middelen vanuit de bestemmingsreserve BUIG en verlaging van de benodigde formatie.

De uitgaven (uitkeringslasten) voor 2022 en verdere jaren zijn geactualiseerd waarbij wordt aangenomen dat de ontwikkeling van het Rotterdamse bijstandsvolume meebeweegt met de landelijke ramingen van het Centraal Planbureau (CPB). De inkomsten zijn geactualiseerd op basis van het nader voorlopig BUIG-budget 2022 dat eind april door het ministerie van SZW bekend is gemaakt. Ten opzichte van de eerdere begroting zijn zowel de inkomsten als uitgaven verlaagd omdat het aantal bijstandsuitkeringen lager uitvalt dan eind vorig jaar werd gedacht. Waar toen werd uitgegaan van een klein tekort op de BUIG van € 2 mln in 2022 wordt nu een klein overschot geraamd van € 3 mln. In de Begroting 2022 werd, gezien dit verwachte tekort, een onttrekking begroot

vanuit de bestemmingsreserve BUIG. Deze onttrekking is niet meer nodig en wordt dan ook teruggedraaid. Verder wordt voorgesteld om de reserve BUIG te verlagen (van € 35 mln naar € 25 mln; dit past ook bij de risico-inschatting in het weerstandsvermogen). Al met al leidt deze actualisatie tot een vrijval van € 9,7 mln in 2022 en € 800 in 2023 wat ten gunste valt voor de algemene middelen.

Tussen het aantal bijstandsuitkeringen en de benodigde formatie voor de uitvoering hiervan is een normering bepaald (Berenschotnorm). Zoals hierboven geschetst wordt – ten opzichte van de begroting vorig jaar – nu uitgegaan van een lagere bijstandsvolume. Naast lagere uitkeringslasten leidt dit tot een lager benodigde formatie. In 2022 wordt het personele budget derhalve met bijna € 4,9 mln en in 2023 met € 700 mln naar beneden bijgesteld.

Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening (septembercirculaire)

Vanuit de septembercirculaire 2021 wordt € 4,2 mln ontvangen voor de re-integratie van bijstandsgerechtigden (compensatie corona). In 2020 was al bekend dat die compensatie ontvangen zou worden en er is een plan gemaakt om de gevolgen van corona voor bijstandsgerechtigden zoveel mogelijk te beperken door intensivering van de dienstverlening. Dat plan loopt tot en met 2023. De middelen uit de septembercirculaire 2021 zijn noodzakelijk voor de uitvoer van het plan in 2023.

Kasschuif Extra middelen voor re-integratie dienstverlening aan bijstandsgerechtigden

In 2022 zijn naast de middelen uit het steun- en herstellepakket Nederland ook extra middelen ontvangen uit Europa (React-EU) subsidie. Niet alle middelen worden in 2022 ingezet. Aangezien het herstel in Rotterdam als gevolg van de coronapandemie relatief trager verloopt en de extra dienstverlening langer nodig is worden deze middelen doorgezet naar 2024 en 2025

Actualisatie kapitaallasten

De kapitaallasten zijn aangepast als gevolg van nieuwe en bijgestelde investeringskredieten alsmede geactualiseerde ramingen per jaarschijf. In de [paragraaf investeringen](#) is een gedetailleerd overzicht opgenomen van deze aanpassingen.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken (BoTu) is lastenbudget overgeheveld naar het programma Dienstverlening.

Intensivering loonkostensubsidie, dekking intern en taakstelling BUIG

Loonkostensubsidie is een effectief instrument om meer mensen aan de slag te helpen. Deze subsidie zorgt dat een werkgever een beperkte arbeidsproductiviteit van de werknemer gecompenseerd krijgt. We zetten dit instrument vaker in, zodat meer kwetsbare werkzoekenden een kans krijgen op duurzaam werk. De totale intensivering bedraagt € 3,2 mln (waarvan € 700 voor overhead; zie programma Overhead). Deze intensivering

wordt gedekt door het verschuiven van budgetten binnen het programma Werk en Inkomen van € 2 mln en door het opnemen van een taakstelling op de BUIG van € 1,2 mln.

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1000 vluchtelingen maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten worden gedekt door het rijk. De inschatting is dat er in totaal € 4,5 mln aan leefgeld verstrekt zal worden in 2022, waarbij het uitgangspunt is dat dit volledig wordt gecompenseerd vanuit het Rijk.

Tozo actualisatie uitkeringsbaten en -lasten

De ontvangsten op Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandige Ondernemers) vorderingen worden geactualiseerd op basis van de werkelijk ontvangen aflossingen. De realisatie bedraagt tot op heden in totaal € 2,6 mln. Tegenover deze ontvangsten staat, voor hetzelfde bedrag, de terugbetaling van deze Tozo uitkeringen aan het Rijk. Deze begrotingswijziging is daarom budgetneutraal.

Bestemmingsreserve Breed Offensief

De reserve heeft als doel dat werkgevers mensen met een beperking eerder en makkelijker in dienst nemen. De onttrekking is bestemd voor instrumenten als uniforme loonwaardebepaling en werkgeversdienstverlening.

Bestemmingsreserve Crisisdienstverlening (COVID-19) uit decembercirculaire

In 2022 wordt voor € 2,6 mln aan kosten verwacht ten aanzien van de crisisdienstverlening. Bij de eerste herziening is € 723 onttrokken aan de reserve Crisisdienstverlening. Het restant is bij de tweede herziening onttrokken om de kosten te kunnen dekken. Het betreft een reserve die is bedoeld om MBO-ers meer kans op de regionale arbeidsmarkt te bieden. Na een periode van voorbereiding worden in het aanstaande schooljaar de meeste kosten verwacht voor trajecten die gaan starten zoals de startcolleges, regionale ontwikkelprojecten, (haven)experience maar ook meer nazorg.

Bestemmingsreserve Impuls baankansen

Voor extra arbeidstoeleiding en begeleiding van leerlingen in het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal wordt in 2022 € 431 uit de bestemmingsreserve Impuls baankansen begroot.

Bestemmingsreserve Re-integratie bijstandsgerechtigden

Vanwege het wegvallen van de subsidie Regiodeal en ter continuering van maatschappelijke participatie en kansengelijkheid in de Rotterdamse samenleving is een onttrekking aan de bestemmingsreserve van € 400 nodig om de kosten te dekken.

Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire

Voor het kwijtschelden van schulden in het kader van de toeslagenaffaire worden extra kosten gemaakt. Deze worden gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve te begroten van € 124 in 2022.

Bestemmingsreserve TONK

Voor het afronden van de werkzaamheden van de, op 31 december 2021 beëindigde, TONK (Tijdelijke Ondersteuning Noodzakelijke Kosten) regeling zijn in de eerste maanden van 2022 nog kosten gemaakt. Deze kosten worden gedekt door een onttrekking uit de bestemmingsreserve te begroten van € 200 in 2022.

Bestemmingsreserve Tozo doorlopende werkzaamheden

De Tozo (Tijdelijke Overbruggingsregeling Zelfstandig Ondernemers) regeling is beëindigd met ingang van 1 oktober 2021. Werkzaamheden van de Tozo projectorganisatie lopen nog door in 2022. Daarnaast is de uitvoering de komende jaren nog bezig met het terugvorderen van Tozo vorderingen. In deze bijstelling worden meerjarig de baten opgenomen door een onttrekking uit de gevormde bestemmingsreserve Tozo te begroten en tegelijkertijd worden de lasten meerjarig begroot voor de uitvoeringskosten. Per saldo is dit budgetneutraal, met uitzondering van de overheadkosten voor het programma overhead van € 216 in 2023 tot 2025 en € 45 in 2026.

Crisisdienstverlening

Het gaat hier om middelen ter ondersteuning van de economie aan de 35 arbeidsmarktregio's. Het betreft aanvullende middelen voor gemeenten om werkloosheid te bestrijden. Voor de regio Rijnmond is vanuit de meicirculaire voor 2022 € 3,6 mln beschikbaar gesteld. Dit bedrag wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Crisisdienstverlening.

Energietoeslag

Vanwege de hoge energielasten komt er vanuit het Rijk een bijdrage om de huishoudens van Rotterdam met een laag inkomen te ondersteunen. Het gaat hier om de uitvoeringskosten van de energietoeslag.

Participatie (IU)

In de meicirculaire 2022 wordt een meerjarige bijstelling gedaan voor de loonprijsontwikkeling 2022 en voor enkele wijzigingen in de landelijke verdeling van de integratie-uitkering Participatie.

Technische wijzigingen

Binnen het programma Werk en Inkomen zijn er diverse technische wijzigingen doorgevoerd. Direct achter de technische wijziging is het effect op het saldo weergegeven. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). (- € 7,3 mln in 2023 tot - € 7,2 mln in 2026)
- De beveiligingsbudgetten (vaste contracten) zijn overgeheveld van programma Werk en Inkomen naar programma Overhead. (€ 1,7 mln in 2022)

- Indexering integratie-uitkering Participatie (- € 2,0 mln in 2023 tot - € 1,8 mln in 2026)
- Het salaris van de medewerkers die bij de gemeente werken op basis van een gemeentelijke garantiebaan, is verhoogd naar een minimum uurloon van 14 euro (- € 373 in 2022 tot - € 697 in 2026)
- Diverse organisatieopgaven; Wijk aan Zet, Integriteit, Mobiliteitsplatform, Bijdrage vakbonden, Haven en Toerisme en Bibob (€ 590 in 2022 tot € 525 in 2026)
- Diverse technische wijzigingen van (€ 28 in 2022 tot - € 19 in 2026)

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

Pagina 187

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Rotterdammers, die niet zelfstandig in hun inkomen kunnen voorzien, krijgen een bijstandsuitkering. De gemeente ondersteunt deze Rotterdammers om hun economische zelfstandigheid naar vermogen te vergroten. Door inkomen te bieden ontstaat de noodzakelijke zekerheid en rust om stappen te zetten naar mens- en arbeidsontwikkeling. Ook ontstaat de ruimte om zo veel mogelijk zelf de regie te houden. Het hebben van werk biedt naast een inkomen grote maatschappelijke waarde. Dat geldt ook voor het verrichten van een maatschappelijke activiteit. Het levert een bijdrage aan de ontwikkeling en ontplooiing van Rotterdammers, het onderhouden van sociale contacten en het toenemen van zelfvertrouwen, eigenwaarde, gezondheid en zelfstandigheid.

We geven uitvoering aan de missie door inzet op:

- Arbeidsparticipatie: zoveel mogelijk Rotterdammers werken (naar vermogen) en verdienen hun eigen inkomen.
- Arbeidsontwikkeling: versterken van de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Versterken van de arbeidsmarkt door regionale samenwerking en dienstverlening aan werkgevers.
- Begeleide participatie: bieden van specifieke arrangementen en passend werk aan Rotterdammers met een arbeidsbeperking
- Inkomensregelingen: elke Rotterdammer die daar recht op heeft, ontvangt tijdig een juiste bijstandsuitkering. Elke werkzoekende kan rekenen op passende en betrouwbare dienstverlening.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

- [Participatiewet \(2022\)](#)

- [Mensenwerk - beleidskader Participatiewet 2019/2022](#) (begin 2023 volgt het nieuwe beleidskader Participatiewet 2022-2026)
- Tweede tertaalmonitor 2022 (link volgt)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Wigo4it C.V.

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 188

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Versnel

Wethouder Versnel is verantwoordelijk voor de portefeuille Werk & Inkomen, Nationaal Programma Rotterdam Zuid en EU-arbeidsmigranten.

‘We willen zoveel mogelijk Rotterdammers aan het werk en uit de bijstand helpen. En met de grote hoeveelheid vacatures is dit HET moment om daarin flinke stappen vooruit te zetten. We hebben iedereen nodig in onze stad.’

Zorg, welzijn en wijkteams

Pagina 189

Zorg, welzijn en wijkteams

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams zet de gemeente in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers. Ook zet het programma er op in dat Rotterdammers op alle levenssterreinen zich

zelfstandig kunnen redden, en daarbij zo nodig een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Voortgang 2022	Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026	Doel: Jongeren zonder achterstand
Doel: Kwetsbaren doen mee	Doel: Ouderen gezond en vitaal	Doel: Gezonde Rotterdammers
Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen	Projecten	Financiën
Omschrijving, kaders en verbonden partijen	Verantwoordelijke collegeleden	

Voortgang 2022

Pagina 190

Voortgang 2022

Nieuw Rotterdams Welzijn

Begin 2021 is door de Raad [het beleidsplan Heel de Stad](#) vastgesteld. Aan de hand van dit kader is in februari van 2022 overgegaan tot de definitieve gunning van het welzijnswerk in de 14 gebieden van Rotterdam, De nieuwe opdracht, met een looptijd van 5 jaar en 7 maanden met de mogelijkheid deze 2 keer met 2 jaar te verlengen, is gestart op 1 juni 2022. De periode vanaf de gunning tot 1 juni is gebruikt voor de implementatie van de welzijnsopdracht.

De welzijnsopdracht die in het kader van het Nieuw Rotterdams Welzijn in 2018 is gestart, is op 31 mei 2022 beëindigd.

De eindverantwoordingen worden door de welzijnspartijen vóór 1 september ingediend. Deze worden beoordeeld en op basis daarvan kunnen de opdrachten worden afgerond.

Eind 2021 is begonnen met een evaluatie van de huisbezoeken 75+. De uitkomsten van de evaluatie (Q2 van 2022) zijn betrokken bij de verdere doorontwikkeling van de huisbezoeken. Zo zullen de gesprekken aan de voordeur, die ontwikkeld zijn tijdens de coronacrisis, onderdeel uit blijven maken van dienstverlening in het kader van de aanpak van eenzaamheid. Ook is op basis van de evaluatie de vragenlijst omgebouwd tot een topiclijst. Dit ook mede op basis van een motie die hierover door de Raad is aangenomen.

Voorkomen, signaleren en oplossen van huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld

De basis voor het beleid is het [beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#). Dat is de Rotterdamse aanpak om huiselijk geweld, kindermishandeling en seksueel geweld terug te dringen.

Voor het Rotterdamse Verandertraject Huiselijk geweld dat startte in 2021 is in 2022 een inkooptraject ingezet voor tweedelijns hulp bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Om snel de eerste hulp te kunnen bieden is een startarrangement in ontwikkeling. Dat biedt ook ondersteuning bij het opstellen van de probleemanalyse en het ondersteuningsplan.

Een ander onderdeel van het Verandertraject is de pilot Vrouwenopvang-plus. Deze pilot is gericht op een snellere toegang tot de crisisopvang huiselijk geweld en op uitbreiding van het opvang- en hulpverleningsaanbod voor slachtoffers. De bevindingen van de pilot spelen een rol bij het inkooptraject. Verder is er inzet op een betere hulp aan plegers van huiselijk geweld en komt er opvang voor kwetsbare plegers aan wie een tijdelijk huisverbod is opgelegd.

Filomena, het Centrum huiselijk geweld en kindermishandeling, is tijdelijk in het GGD-gebouw gehuisvest. Hiermee is de nauwe samenwerking met het Centrum seksueel geweld 16+ bestendigd. Er is een nieuwe locatie gevonden vlakbij het Erasmus MC. Dit leidt ook tot een betere samenwerking met het Centrum seksueel geweld 16-. De verwachting is dat de verhuizing nog in 2022 plaatsvindt.

Verder heeft Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond in opdracht van de gemeente 'Ervaring in huis' opgericht. Dit is een netwerk van ervaringsdeskundigen. In het eerste kwartaal van 2022 is het netwerk ingezet om voormalige slachtoffers en plegers een stem te geven in de beleidsontwikkeling en de activiteiten van het actieprogramma.

In het beleidskader is er veel aandacht voor preventie. Stappen zijn gezet in het plan Complexe scheidingen, zoals de realisatie van het informatieloket Ouders & Scheiding, en in het plan Preventie. Dat is een plan van aanpak voor een betere preventie van huiselijk geweld en kindermishandeling. In het eerste kwartaal van 2022 zijn bijeenkomsten georganiseerd voor deskundigheidsbevordering.

Tijdens de coronamaatregelen was er veel aandacht voor huiselijk geweld en kindermishandeling. Nu de maatregelen bijna volledig zijn opgeheven, monitort de gemeente wat dit betekent voor het signaleren van en hulp bieden bij huiselijk geweld en kindermishandeling. De chatfunctie die Veilig Thuis in mei van 2020 is gestart, loopt goed en is blijvend. De gemeente heeft in het eerste kwartaal van 2022 SIM-kaarten gegeven aan kwetsbare vrouwen, zodat ze laagdrempelig via internet hulp kunnen zoeken.

Programma Drug & Alcohol 2019-2022

Het programma Drugs & Alcohol 2019-2022 is het vervolg van het preventieprogramma Drugs & Alcohol II: 'Blijf Helder'. Dit programma zet succesvolle maatregelen voort en zet waar nodig vernieuwing en verbetering in gang. Terugdringing van middelengebruik onder jongeren is binnen het jeugdbeleid een belangrijke taak, omdat het gebruik de gezondheid, talentontwikkeling en veiligheid van jongeren ondermijnt. De resultaten van de maatregelen uit het programma maakt de gemeente najaar 2022 bekend. Binnen het programma is er ook aandacht voor problematisch gamen, lachgasgebruik en het gebruik van social media.

Wat is gerealiseerd tot augustus 2022:

Onderwijs:

- Interventies en ouderavonden gericht op voorkoming van alcoholgebruik. Is gerealiseerd op 42 basisscholen (ongeveer 126 klassen; 3150 II)
- Helder op School (preventieve interventie Roken, alcohol, drugs en gamen) voor het VO op 42 VO-locaties (3150 II).
- Op alle 8 VSO Cluster IV-scholen, alle 7 praktijkonderwijsscholen en alle locaties met een MBO 1-2 niveau is een gezondheidscoach actief voor laagdrempelige begeleiding van studenten, training van personeel en ondersteuning aan, informatie van en lichte hulp voor ouders. 118 jongeren zijn door vroegtijdige signalering individueel begeleid.
- Met de studentenverenigingen, de hogescholen en de EUR heeft de gemeente met Youz een plan van aanpak opgesteld voor het terugdringen van overmatig alcohol-, drugs- en medicijngebruik onder studenten.

Vrije tijd:

- De aanloop bij de drugstestservice is na Corona flink toegenomen. Tot en met augustus 2022 waren er 2.809 gebruikers die drugs hebben laten testen. De boodschap blijft: 'Gebruik nooit drugs!'
- Op sportverenigingen is geen inzet gevoerd zolang de coronamaatregelen golden. In najaar 2022 krijgen verenigingen weer nieuw NIX18 materiaal en wordt de naleving onderzocht. In 2023 wordt in nauwe samenwerking met sportverenigingen gestart met een integrale aanpak alcoholpreventie in het kader van NIX18. Onderdeel van deze aanpak is het schenkbeleid van de vereniging, communicatie van leden en ouders en jonge leden en informatie en training voor barvrijwilligers.

Thuis:

- In 66 ouderbijeenkomsten zijn ongeveer 1.075 ouders en opvoeders bereikt. Tijdens de coronatijd waren er webinars over alcohol en lachgas, tabak, waterpijp en cannabis, gamen en social-mediagebruik, en het onderwerp puberbrein en opvoeding.
- Op de 'Maak je keus'-website staat informatie over middelen en de risico's van gebruik, en zelftestjes. Site is sinds 2019 189.795 keer bezocht.
- De 'Puber&Co'-website met informatie voor ouders en docenten is 48.153 keer bezocht.
- Via Open & Alert (ook met aandacht voor LVB) zijn 554 professionals getraind om problematisch gebruik vroegtijdig te kunnen signaleren.
- Begeleiding van 19 organisaties die werken met jongeren. zodat ze een alcohol- en drugsbeleid binnen hun instelling kunnen realiseren.
- Via doorverwijzingen door Halt en ziekenhuizen zijn 174 jongeren, soms met hun ouders, op gesprek geweest bij de jeugdafdeling verslavingspreventie van Youz.

Financiële bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams (x 1.000)

- € 26.555

Ouderen	- € 1.000
Herstelaanpak jongeren	- € 1.052
Indexatie WMO	- € 2.651
Meerkosten zorg Corona	- € 5.000

NB Voor een uitgebreide toelichting zie het blokje Financiën onder dit programma.

Herstelaanpak "Rotterdam sterker door jongeren"

Het effect van 'corona' op jongeren is nog niet helemaal duidelijk. Recente onderzoeken tonen echter aan dat de invloed van corona groot is. De corona-uitbraak heeft problemen blootgelegd, ook van niet-kwetsbare jongeren. Vanuit de Herstelaanpak 'Rotterdam. Sterker door jongeren' werkt de gemeente in 2022 verder aan het herstel. In 2021 waren 11 jongerenhubs gerealiseerd. Voor 2022 was het doel om daar vier jongerenhubs aan toe te voegen. Drie daarvan zijn – augustus 2022 - in oprichting, in Feijenoord (Antes Hefhuis), de Agniesebuurt en in IJsselmonde Beverwaard (Huis van de Wijk de Focus). De uitbreiding naar 20 jongerenhubs is een taakstelling binnen de welzijnsopdracht die is gestart in juni 2022.

In samenwerking met 'Wijk aan zet' en Young010 start de gemeente een pilot om de plannen en behoeftes van jongeren mee te nemen in de wijkakkoorden.

Om het effect van de activiteiten te vergroten, is het doel om in nog in 2022 het netwerk van jongeren, organisaties en gemeente dat binnen 'Rotterdam. Sterker door jongeren' is ontstaan stevig neer te zetten.

Vanuit de snelle acties pakt de gemeente door op een duurzaam herstel van en passende dienstverlening aan jongeren.

Doorbraak aanpak en verscherpt toezicht

De Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) kwam in juli 2021 met het rapport 'Kwetsbare kinderen onvoldoende beschermd'. De IGJ constateerde voor het Rijnmondgebied dat gemeenten, jeugdhulpaanbieders, gecertificeerde instellingen en de gemeenschappelijke regeling jeugdhulp Rijnmond (GRJR) nog onvoldoende resultaat hadden behaald. Er was al wel geregeld dat er voor alle jeugdigen tijdig een jeugdbeschermer was. Het was echter nog niet gelukt om voor alle kinderen die 'onder een maatregel' vallen tijdige en passende zorg te realiseren. De norm hiervoor is 3 maanden na de instelling van de maatregel. De IGJ heeft de betrokken instellingen in de regio onder verscherpt toezicht geplaatst. Het Rijk heeft interbestuurlijk toezicht ingesteld op de jeugdhulpregio Rijnmond.

In de tweede helft van 2021 zijn met succes de wachttijden voor jeugdigen met en zonder maatregel teruggedrongen. Begin 2022 heeft de IGJ daarop het verscherpt toezicht beëindigd. De IGJ heeft er vertrouwen in dat de genomen maatregelen tot resultaat leiden. Het interbestuurlijk toezicht door het Rijk liep tot half 2022. De Doorbraakaanpak, specifiek voor jeugdigen met een maatregel, is nu onderdeel van de brede wachttijdaanpak. De Uitvoeringsorganisatie (UO)/GRJR zet deze aanpak voort, samen met instellingen - al dan niet gecertificeerd -, gemeenten en wijkteams. Het streven is om zo snel mogelijk te voldoen aan de norm voor 'jeugdigen met een maatregel'.

Bij de aanpak spelen verschillende risico's. Zo vraagt de beschikbaarheid van residentiele hulp extra inspanningen. Daarnaast heeft de aanpak last van de schaarste op de arbeidsmarkt.

Extra middelen jeugdhulp

Voor de jeugdhulp ontvangt Rotterdam in 2022 ruim € 62 miljoen extra van het Rijk. Dit is inclusief geld voor de 4 SPUKS. Dit zijn doeluitkeringen van het Rijk voor specifieke onderdelen van de jeugdhulp (onder andere crisiszorg en jeugdhulp plus). De extra middelen zijn bedoeld voor beleidsintensivering, maar daarnaast is een aanzienlijk deel toegevoegd aan de bestemmingsreserve.

De projecten die met het extra geld zijn gestart, sluiten aan bij het programma 'Heel de Stad'. De wijkteams zijn uitgebreid met 12 fte om in Rotterdam de wachttijden aan te pakken. Daarnaast introduceren de wijkteams intensieve vrijwillige hulpverlening, met verzoek tot onderzoek bij de jeugdbeschermingstafel.

Een andere intensivering is de integratie van de manier van werken van Moeders van Rotterdam in de werkwijze van de wijkteams. Voor de pilot 'Nazorg na detentie' is de inzet van extra jeugdigencoaches ingekocht. De verwachting is dat hierdoor op den duur minder inzet van zware zorg nodig is. Daardoor kan de gemeente de kosten voor de jeugdcoaches terugverdienen. Deze kosten vallen namelijk hoger uit dan was begroot.

De gemeente ziet mentale gezondheid als een beschermende factor. Daarom investeert de gemeente in 2022 in praktijkondersteuners bij huisartsen. Dit is ook voor jeugdigen van belang, omdat zij door corona nog steeds stress ervaren. Door tegelijkertijd de consultatiefunctie van de specialistische geestelijke gezondheidszorg (ggz) te versterken en extra eerstelijns generalistische ggz in te kopen, vergroot de gemeente de veerkracht van jongeren zonder dat de wachtlijsten verder oplopen. De gemeente blijft in 2022 inzetten op vermindering van de wachtlijsten. Het streven is om vanaf 2023, bij de start van de nieuwe contracten, met een schone lei te beginnen. Doel is nog steeds dat de wachttijden niet langer zijn dan de landelijke Treeknorm. Uit de beschikbare cijfers blijken bemoedigende resultaten van de gemeentelijke aanpak.

Informele zorg en ondersteuning

In 2019 en 2020 vond de inkoop en implementatie van een nieuwe stedelijke ondersteuningsstructuur Informele zorg en ondersteuning (IZO) plaats. De verschillende onderdelen hiervan zijn sinds medio 2020 operationeel. Hierdoor staat een stevige structuur met Zorgzaam010, Advies op Maat, Cursussen en Workshops en Mantelfoon. De eerste resultaten zijn goed. Hierover werd uitgebreid gerapporteerd in een [voortgangsbrief](#) die in april 2021 uitging. Een nieuwe voortgangsbrief wordt eind september 2022 verzonden. De komende periode wordt besproken met IZO-partijen hoe deze staande structuur te evalueren en als dat nodig is bij te sturen.

Het stedelijke mantelzorgsteunpunt Mantelfoon bestond op 1 mei 2022 twee jaar. De bekendheid van het steunpunt bij mantelzorgers en partners in stad groeit nog steeds gestaag. Het contract is inmiddels verlengd.

De afgelopen periode is ingezet op waardering. Zo zijn er ter waardering van Rotterdamse vrijwilligers die zich hebben ingezet in coronatijd, 6.000 Rotterdampassen beschikbaar gesteld. Voor mantelzorgers was al een Rotterdampas met OV-tegoed beschikbaar. Nu is er een keuzemogelijkheid: of een pas met OV-tegoed of een cadeaubon.

Naar behoefte passende (langdurige) ondersteuning

In het voorjaar van 2022 is de [raadsmonitor welzijn, zorg en jeugdhulp](#) over het jaar 2021 naar de raad verstuurd. Te zien is dat het aantal Rotterdammers met een indicatie voor een Wmo-arrangement met 2% is gestegen.

wanneer de cijfers voor tweede helft van 2021 wordt vergeleken met die voor de tweede helft van 2020. In de eerstvolgende raadsmonitor worden cijfers over (de eerste helft van) 2022 bekend gemaakt.

Opzoomer mee

Het aantal unieke straten dat deelneemt aan de Opzoomercampagne is tijdens de coronatijd gestegen. Eind 2021 deden ruim 2.200 straten mee aan de verschillende Opzoomer campagnes. Dit aantal stabiliseert zich in 2022. Begin 2022 heeft Opzoomer mee een nieuw beleidsplan opgesteld, met de naam Van Onderop gepresenteerd. Daarin presenteert de gemeente de volgende 3 belangrijke voornemens :

- Een vernieuwde programmering van de Opzoomercampagne
- Lief & Leed en Groen & Schoon (twee Rotterdamse speerpunten) verder door ontwikkelen en verdiepen
- Bouwen aan een nieuwe ondersteuningsstructuur voor het Opzoomereren, in samenwerking met de welzijnsaanbieders.

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

Pagina 191

Bestuurlijke hoofdlijnen 2023-2026

De bestuurlijke uitdaging voor de komende jaren is om in tijden van schaarste aan mensen en middelen toch de juiste ondersteuning te kunnen bieden aan de kwetsbare Rotterdammers die dat nodig hebben. Dit vraagt om het maken van scherpe keuzes.

Zorg

Het college heeft de opdracht om met maatregelen te komen die het zorgstelsel van Rotterdam toekomstbestendig te maken. Deze Bestuurlijke Opdracht Zorg moet onder andere leiden tot het oplossen van de tekorten bij de uitvoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning en het verlenen van Jeugdhulp. We gaan in gesprek met burgers en zorgaanbieders in de jeugdzorg, de thuiszorg en de WMO. In samenspraak met de zorgaanbieders werken we een zorgagenda uit en streven naar een gezamenlijk 'Rotterdams Zorgakkoord' dat toekomstbestendige zorg mogelijk maakt.

Jeugdzorg

Het is van groot belang om (jeugd)hulp op maat te bieden aan kwetsbare kinderen. In de jeugdzorg is al jaren sprake van oplopende wachtlijsten en een toenemende vraag. Voor de komende jaren zien wij een steeds verder groeiende zorgvraag. Door te snijden in bureaucratie, de keten te stroomlijnen en daarmee integraal de zorgvraag

op te pakken, voorkomen we dat deze keuzes ten koste gaan van Rotterdamse jongeren die onze hulp nodig hebben.

Gezond010: het akkoord

In 2023 werken we aan de herijking van het gezondheidsbeleid (het huidige Gezond010: het akkoord) voor de komende periode. De gemeente blijft investeren in de prioriteiten van het landelijk preventieakkoord: obesitas, roken, alcohol en mentale gezondheid. Landelijk worden in 2022 diverse bestuurlijke akkoorden gesloten rond zorg, preventie en gezondheid. Vanaf 2023 zullen deze akkoorden ook doorwerken in het gemeentelijk beleid. 2023 staat daarom in het teken van de herijking van het gezondheidsbeleid, eventuele bijstelling van het lokale preventieakkoord en de verdere versteviging van een preventie infrastructuur waarbij medisch en sociaal domein goed samenwerkt. Wat blijft: de focus op impact, inzet van effectieve maatregelen binnen en buiten het gezondheidsbeleid en het streven om effecten zichtbaar te maken.

Programma Drugs en Alcohol

In het najaar van 2022 wordt het nieuwe verplichte Preventie- en handhavingsprogramma ingericht. Hierin zullen de maatregelen passend zijn bij behaalde resultaten van de afgelopen periode. Daarnaast wordt het programma, dat nu vooral gericht is op jongeren en deels op jongvolwassenen, onderdeel van een breder programma waarbij ook preventieve aandacht komt voor gebruik onder volwassenen. Het voorbeeldgedrag van volwassenen is sterk bepalend voor de successen van preventie richting jongeren!

Uit het rioolwateronderzoek blijkt dat er in Rotterdam enorm veel drugs wordt gebruikt. Per dag worden er 40.000 lijntjes coke, 2000 xtc-pillen, 25.000 dosis speed en 70.000 jointjes gebruikt. Gebruikers zijn niet alleen verantwoordelijk voor hun eigen gezondheid, maar ook voor de maatschappelijke schade die zij door hun gebruik aanrichten. Ondermijnende drugscriminaliteit krijgt dan ook binnen dit programmaplan een plek. Zonder gebruikers te criminaliseren gaan we ze sterk bewust maken van hun bijdrage aan deze ondermijnende criminaliteit. De precieze invulling van deze aanvullende maatregelen kan momenteel nog niet worden beschreven, maar is onderdeel van het Stedelijk Drugsbeleid. Wel komen er jaarlijks terugkerende publiekscampagnes zoals in juni is gebeurd met www.bekentenissenvanexdealers.nl. Ook waren er tenten geplaatst op het Eendrachtsplein en het Stadhuisplein waar bezoekers naar de verhalen luisterden en in gesprek gingen met medewerkers van Youz. Nog te bepalen concrete preventieactiviteiten die effectief zijn bij de specifieke gebruikersgroepen zullen onderdeel zijn van het genoemde Stedelijk Drugsbeleid. In ieder geval is het noodzakelijk om de normalisering van alcohol- en drugsgebruik bij (jong)volwassenen om te buigen.

Doel: Jongeren zonder achterstand

Pagina 192

Doel: De jonge generatie Rotterdammers groeit op zonder achterstand

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren](#)

Wat willen we bereiken?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- De jeugd is ondersteund in zijn schoolsucces
- De jeugd is ondersteund in zijn sociaal-emotionele vaardigheden
- De jeugd groeit op in een positief pedagogische opvoedklimaat

De jeugd groeit veilig op

- De jeugd heeft een veilig thuis met opvoedvaardige ouder(s)/verzorger(s)

De jeugd is mentaal gezond

- De jeugd wordt vroegtijdig en effectief ondersteund bij mentale problemen
- De jeugd krijgt die ondersteuning zoveel mogelijk in zijn eigen leefomgeving
- De jeugd krijgt ondersteuning passend bij de vraag

Wat gaan we daarvoor doen?

De jeugd heeft een kansrijk toekomstperspectief

- We investeren in talentontwikkeling van kinderen, tieners en jongeren waarbij ten minste aandacht is voor sport, bewegen, kunst en cultuur.
- We werken met scholen om leerlingen door te leiden richting een positieve vrijetijdsbesteding, overgang PO naar VO en het faciliteren van ruimtes voor het maken van huiswerk.
- We investeren in het vergroten van ouderbetrokkenheid, om opvoedproblematiek te signaleren en faciliteren ruimte voor het aanbod vanuit het subsidiekader jeugdpreventie.
- We hebben voor jonge kinderen met een ontwikkelingsachterstand kinderopvangplus beschikbaar, zodat zij extra ondersteund en gestimuleerd worden met als doel zoveel mogelijk uit te kunnen stromen naar reguliere kinderopvang en een vorm van onderwijs. Daarbij verkorten of voorkomen we verblijf in de jeugdhulp.
- We versterken de sociaal emotionele vaardigheden van kinderen en jongeren en de opvoedvaardigheden van ouders door het aanbieden van goed onderbouwde en effectieve preventie interventies. Dit doen we in alle gebieden en online.
- Centra voor Jeugd en Gezin volgen via de jeugdgezondheidszorg (JGZ) systematisch de lichamelijke, psychosociale en cognitieve ontwikkeling van alle Rotterdamse kinderen van 0-18 jaar.
- We bieden met (V)SMW in de voorschool en in het onderwijs ondersteuning ogv sociaal-emotionele vraagstukken aan leerlingen.

De Jeugd groeit veilig op

- We reserveren jaarlijks 4 mln euro voor een tegemoetkoming in de kinderopvangkosten voor ouders met forse sociale of medische beperkingen.
- Hiermee kunnen zij tijdelijk gebruik maken van de kinderopvang als veilig en stimulerend tweede leefmilieu, als er geen sprake is van recht op kinderopvangtoeslag vanuit het rijk.
- We betrekken de ouders zoveel mogelijk bij de jeugdhulp.
- We breiden de gezinsarrangementen uit.
- We voorkomen crisissituaties en uithuisplaatsing, dwangmaatregel of een langdurig zorgtraject.
- We verbeteren en versnellen samenwerking tussen wijkteams, jeugdbescherming en -reclassering, Veilig Thuis en zorgaanbieders.

De jeugd is mentaal gezond

- We investeren jaarlijks 5 miljoen euro in interventies die de sociaal emotionele ontwikkeling van kinderen en jongeren ondersteunen.
- We creëren passende preventieve interventie/ondersteuning, toegankelijk en bewezen effectief.
- We bevorderen toegankelijke jeugdhulp, passend bij de vraag, en van goede kwaliteit.
- We zorgen voor capabele, efficiënte hulpverleners.

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Collegietarget jeugdpreventie: Vanaf 2023 ronden jaarlijks gemiddeld 5.000 kinderen en jongeren (en/of hun ouders/verzorgers) een goed onderbouwde of bewezen effectieve preventieve jeugdinterventie af		Nog niet bekend.		5.000	5.000	5.000	5.000
20 Jongerenhubs gericht op talentontwikkeling		5		10	15	20	27
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming (BBV-indicator)	8,8%						
% Van alle jongeren van 12 tot 23 jaar met jeugdreclassering (BBV-indicator)							

Toelichting indicatoren

Target Jeugdpreventie

Via het subsidiekader Jeugdpreventie Rotterdam 'Versterken en Voorkomen' subsidieert de gemeente de uitvoering van kwalitatief hoogwaardige preventieve jeugdinterventies in de stad. Dit zijn individuele trajecten en groepstrainingen (interventies) voor Rotterdamse kinderen, jongeren en/of hun ouders, die hen helpen om

gezond, veilig en kansrijk te kunnen opgroeien. Om de effectiviteit van interventies te beoordelen maken we gebruik van landelijke databanken voor effectieve interventies zoals die van het Nederlands Jeugd Instituut (NJI) en Movisie.

Jongerenhubs

Een jongerenhub is een plek binnen het Huis van de Wijk van, voor en door jongeren, die binnen het kader van de welzijnsopdrachten worden gerealiseerd. Het is een plek voor ontmoeting en (talent)ontwikkeling, die toegankelijk is voor alle jongeren.

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdbescherming

Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdbescherming wordt verstaan een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Doel: Kwetsbaren doen mee

Pagina 193

Doel: Kwetsbaren doen mee

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis
- Veilig opvangen slachtoffers van huiselijk geweld
- Verminderen van het aantal daklozen

Wat gaan we daarvoor doen?

Kwetsbare Rotterdammers wonen zoveel mogelijk zelfstandig met ondersteuning in de wijk of thuis

- We bieden integraal professionele ondersteuning door verlenen basishulp en casusregie
- We werken samen met de regio ten aanzien van aanbod beschermd wonen inclusief spreiding
- We gaan differentiëren in woonzorgaanbod (o.a. ontwikkeling semimuraal)
- We creëren goede randvoorwaarden voor zelfstandig wonen mét ondersteuning

Veilig opvangen slachtoffers van huiselijk geweld

- We zorgen voor snelle toegang tot passende hulp voor slachtoffers van huiselijk geweld en hun kinderen
- We stimuleren de inzet van een tijdelijk huisverbod
- We dragen zorg voor een sterk centrum huiselijk geweld en kindermishandeling (Filomena)
- We werken samen met de regio op het snijvlak zorg en veilig
- We zetten in op een stevige aanpak van seksueel geweld

Verminderen van het aantal daklozen verminderen

- We maken een kwaliteitsslag in de opvang
- We creëren een stabiele basis en snellere door- en uitstroom uit de opvang
- We zetten innovatieve woonvormen in (zoals Houding first)

Hoe meten we dat?

Indicatoren	Realisatie	Begroting	Realisatie	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026
Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar	78%	79%		79%	80%	80%	81%
Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is	87%	88%		88%	89%	89%	90%

Toelichting indicatoren

Toename van aantal meldingen waarbij duur van huiselijk geweld bij melding korter is dan 1 jaar

Voor de berekening van deze indicatoren wordt in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR) hierop geregistreerd sinds 2017. De registratie is sindsdien nauwkeuriger en vollediger geworden. Voor de indicator 'duur geweld', wordt bij VTRR de duur van het geweld (in maanden) geregistreerd dat plaatsvond voor de eerste melding. Cliënten kunnen dit niet altijd aangeven. Het percentage is berekend over het aantal casussen waarvan de duur bekend is.

Toename aantal gezinnen dat na 1 jaar passende zorg stabiel en veilig is

Voor de berekening van deze indicatoren wordt in het systeem van Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond (VTRR) hierop geregistreerd sinds 2017. De registratie is sindsdien nauwkeuriger en vollediger geworden. Voor de indicator 'duurzaam oplossen', wordt bij VTRR geregistreerd of de situatie van de cliënt na 12 maanden stabiel en veilig is. Dit wordt alleen geregistreerd voor de casussen die door VTRR in onderzoek zijn genomen.

Doel: Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal

- Meer ouderen omarmen een gezonde leefstijl
- Minder ouderen zijn eenzaam

Oudere Rotterdammers wonen zolang mogelijk zelfstandig

- Ouderen kunnen langer zelfstandig blijven wonen
- Ouderen krijgen passende zorg en ondersteuning
- Rotterdam is een dementievriendelijke stad

Wat gaan we daarvoor doen?

Oudere Rotterdammers zijn zo lang mogelijk vitaal:

- Inzet op valpreventie, door inzet van de interventies Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder vallen door meer bewegen.
- Ouderen sporten en bewegen meer, door inzet van bv laagdrempelig beweegaanbod, walking sports en de Senior games.
- We zetten in op de huisbezoeken 75+'ers en verwijzen naar voorzieningen in de wijk
- Activiteiten rondom zingeving en rouwverwerking, zoals bv. Ouderdom komt met vragen, Rouw en verlies, Zin in Leven en maatjesprojecten.

Oudere Rotterdammers wonen zo lang mogelijk zelfstandig:

- Ontwikkeling van woon(zorg)concepten voor ouderen. Dit gebeurt zowel in nieuwbouw als in bestaande seniorencomplexen. In bestaande complexen realiseren we, naast de reeds bestaande 6 Thuisplusflats, een Thuisplus-concept
- Wijkgerichte samenwerking en een dementievriendelijke stad
- Organisatie van niet-geïndiceerde dagbesteding en het stimuleren van projecten als bijvoorbeeld DemenTalent, voetbalherinneringen en BedtimeStories
- Brede uitvraag naar welke ondersteuning passend is om zelfstandig te kunnen blijven wonen
- Aanbod van passende ondersteuning vanuit wijkteam of Wmo- maatwerkvoorzieningen.

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Collegetarget woon(zorg)concepten:		1		3	16	24	24
In de collegeperiode 2022-2026 realiseren we minimaal 14 thuisplusflats voor ouderen en starten we met de bouw van nieuwe woon(zorg)complexen voor ouderen, zodat in totaal 24 voorzieningen beschikbaar komen.							
Aantal deelnemers valpreventietrainingen	75	288		608	608	608	608
Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk	1.288 859	2.500 625		2.500 625	2.500 625	2.500 625	2.500 625
Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft				4	4	6	2

Toelichting indicatoren

Aantal deelnemers valpreventietrainingen

Er worden valpreventie trainingen Thuis Onbezorgd Mobiel en Minder Vallen door meer bewegen gegeven en het bereikte aantal deelnemers vormt de indicator. De cijfers betreffen absolute aantallen per jaar (niet cumulatief).

Aantal bezochte ouderen en doorverwijzingen naar voorzieningen in de wijk

Het betreft hier de reguliere huisbezoeken, waarbij een 75+ er bezocht wordt door een getrainde vrijwilliger. Bij de doorverwijzing naar voorzieningen kan gedacht worden aan verwijzing naar wijkteam, wijknetwerk, Vraagwijzer of welzijnsaanbod. De cijfers betreffen absolute aantallen per jaar (niet cumulatief).

Aantal organisaties in Rotterdam dat het predicaat dementievriendelijk heeft

Het predicaat dementievriendelijke wordt door Alzheimer Nederland uitgereikt aan organisaties die zich inzetten om dementievriendelijk te worden. Als gemeente willen wij daarop inzetten door onze medewerkers van Publieksbalies en MOW te scholen in het herkennen en bejegenen van dementie. We stimuleren onze partners dit ook te doen en zo het predicaat te behalen. De cijfers betreffen absolute aantallen per jaar (niet cumulatief).

Doel: Gezonde Rotterdammers

Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Hoe meten we dat? Toelichting indicatoren

Wat willen we bereiken?

- Rotterdammers ontmoeten elkaar in de Huizen van de Wijk doen samen activiteiten.
- Rotterdammers ondersteunen elkaar zoveel mogelijk via vrijwilligerswerk.
- Rotterdammers weten de weg naar passende ondersteuning.
- Rotterdammers ontvangen indien nodig passende ondersteuning.
- Rotterdamse mantelzorgers blijven vitaal en voelen zich ondersteund in hun zorgtaak.
- Rotterdammers zijn digitaalvaardig en maken gebruik van e-health.
- Rotterdammers worden ondersteund in hun 'right to cooperate'.

Wat gaan we daarvoor doen?

- We zorgen voor passend activiteiten aanbod in de Huizen van de Wijk.
- We zorgen ervoor dat Welzijn in ieder gebied gebruikt maakt van Zorgzaam 010 en zowel bewoners als organisaties hiernaar verwijst.
- We zorgen voor een mantelzorgondersteuner in ieder gebied.
- We bieden passende en integrale ondersteuning door verlenen van basishulp en casusregie.
- We gaan meer algemene en flexibele vormen van respijtzorg ontwikkelen.
- We versterken de digitale vaardigheden van Rotterdammers door meer passend aanbod en meer zichtbaarheid.
- We stimuleren het gebruik van e health door meer en meer zichtbaar aanbod, passend bij de specifieke hulpvraag.
- We wijzen Rotterdammers de weg in het ondersteuningslandschap (bijvoorbeeld in de wijk/Wijkteam /zorgaanbieder).

Hoe meten we dat?

Indicatoren

	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement Wmo (BBV indicator)	86						
% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)	8,8%						
Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams	9,299						
Aantal vragen van Mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt	800	1.000		1.200	1.400	1.600	1.800

Toelichting indicatoren

Aantal cliënten met een maatwerkvoorziening/arrangement

Wmo (BBV indicator)

Deze indicator geeft een inschatting van het aandeel van de Rotterdamse bevolking dat gebruik maakt van een Wmo maatwerkvoorziening. Dit kan gaan om een integraal Wmo-arrangement, maar ook om een woningaanpassing of vervoer op maat. Het gaat namelijk om alle vormen van ondersteuning die op grond van de Wmo verstrekt worden en waarvoor in Rotterdam een beschikking vereist is. De indicator toont het aantal cliënten met een Wmo maatwerkvoorziening per 1.000 inwoners. De Indicator heeft geen streefwaarden maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2022 t/m 2026 blanco.

% Van alle jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp (BBV indicator)

Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Onder jeugdhulp wordt dan verstaan de hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014). Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De indicator heeft geen streefwaarde maar laat de ontwikkeling zien daarom zijn de jaren 2022 t/ 2026 blanco.

Aantal Rotterdammers dat voor ondersteuning gebruik maakt van de wijkteams

Deze indicator geeft het gemiddeld aantal actieve casussen weer: hoeveel Rotterdammers maken op enig moment in een kalenderjaar gebruik van ondersteuning door de wijkteams. De Indicator heeft geen streefwaarden maar laat de ontwikkeling zien. Daarom zijn de jaren 2022 t/m 2026 blanco.

Aantal vragen van mantelzorgers en partners dat bij de Mantelfoon binnenkomt

De gemeente blijft inzetten op een gestage groei van de bekendheid en het bereik van Mantelfoon bij mantelzorgers en partners.

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Pagina 196

Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen

Hier wordt aangegeven aan welke Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen dit programma bijdraagt.

Het programma Zorg, welzijn en wijkteams draagt bij aan Duurzame ontwikkelingsdoelstellingen: 3. Goede gezondheid en welzijn en 10. Ongelijkheid verminderen.

Voor een uitgebreide toelichting zie de [paragraaf Sustainable development goals](#).

Projecten

Pagina 197

Projecten

Hier wordt een korte toelichting gegeven op de belangrijkste projecten die ten behoeve van dit programma worden uitgevoerd.

[Sorga](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Zorg](#)[Integraal Huisvestingsplan \(IHP\) Welzijn](#)

Sorga

Met Sorga worden de Wmo en Jw processen in de backoffice vergaand geautomatiseerd, waarbij de gebruikers op een zo gebruiksvriendelijke manier worden ondersteund. Met als uiteindelijke doel dat de burger met zorgbehoefte zo snel mogelijk deze zorg geleverd krijgt. Rotterdam zal daarnaast deze software, inclusief bijbehorende ontwikkelaars overnemen van Wigo4it en in eigen beheer verder door ontwikkelen. Verdere toelichting is te vinden bij de [Monitor ICT Projecten](#), de volgende monitor verschijnt in november 2022,

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Zorg

Het Integraal Huisvestingsplan Zorg geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande maatschappelijke opvang voorzieningen voor 10 jaar (start 2021) en een doorkijk naar 20-25 jaar

Integraal Huisvestingsplan (IHP) Welzijn

Het Integraal Huisvestingsplan Welzijn geeft een investeringsagenda voor de vervanging en renovatie van bestaande Welzijns voorzieningen voor 10 jaar (start 2021) en een doorkijk naar 20-25 jaar.

Financiën

Pagina 198

Financiën

[Overzicht baten en lasten](#)[Toelichting overzicht baten en lasten](#)[Financiële bijstellingen](#)[Toelichting financiële bijstellingen](#)

Overzicht baten en lasten

Overzicht van baten en lasten Zorg, welzijn en wijkteams	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	32.189	97.090	34.047	53.867	101.279	128.985
Bijdragen rijk en medeoverheden	27.503	92.275	24.169	43.989	91.401	119.107
Overige opbrengsten derden	4.686	4.815	9.878	9.878	9.878	9.878
Lasten exclusief reserves	791.528	957.586	914.095	912.023	913.441	911.487
Apparaatslasten	107.795	109.460	103.475	104.799	105.319	105.794
Inhuur	7.194	5.222	5.175	5.190	5.198	5.205
Overige apparaatslasten	2.458	1.831	1.714	1.795	1.820	1.837
Personeel	98.143	102.407	96.585	97.814	98.301	98.753
Intern resultaat	3.213	770	1.499	1.499	1.499	1.499
Intern resultaat	3.213	770	1.499	1.499	1.499	1.499
Programmalasten	680.520	847.356	809.122	805.725	806.624	804.194
Financieringslasten	0	0	0	0	0	0
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	126.989	202.075	146.986	146.351	144.886	146.324
Kapitaallasten	777	761	750	0	0	0
Overige programmalasten	83	0	0	0	0	0
Sociale uitkeringen	313.478	356.359	418.302	416.613	416.327	410.261
Subsidies en inkomensoverdrachten	239.193	288.160	243.084	242.761	245.410	247.609
Saldo voor vpb en reserveringen	-759.339	-860.496	-880.048	-858.157	-812.162	-782.502
Saldo voor reserveringen	-759.339	-860.496	-880.048	-858.157	-812.162	-782.502
Reserves	-307	17.718	21.371	-10.000	-10.000	-10.000
Onttrekking reserves	893	43.618	21.371	0	0	0
Toevoeging reserves	1.200	25.900	0	10.000	10.000	10.000
Saldo	-759.647	-842.778	-858.677	-868.157	-822.162	-792.502

VERGELIJK SALDO

x

Vergelijking begrotingssaldi Zorg, welzijn en wijkteams	2022	2023	2024	2025	2026
Oorspronkelijke begroting 2022	-816.744	-692.227	-692.879	-699.860	
Eerste Herziening 2022 (na conversie)	-816.223	-696.714	-697.348	-704.333	-704.068
Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023	-842.778	-858.677	-868.157	-822.162	-792.502

Toelichting overzicht baten en lasten

Baten

De baten op het Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams hebben betrekking op rijksbijdragen en bijdragen van regiogemeenten voor de uitvoering van de Gemeenteschappelijke regeling Jeugdzorg Rijnmond (GRJR) en de eigen bijdragen voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. De opbrengsten derden bestaan onder andere uit de inkomsten voor wonen, kwetsbare personen en Moeders van Rotterdam

Lasten

Eigen personeel wordt ingezet in het kader van de jeugdhulp, toegang tot de Wmo, beleid en zorginkoop en de aanpak van huiselijk geweld. Het grootste deel van de programmalasten wordt besteed via sociale uitkeringen en subsidies en inkomensverstrekking. Bij sociale uitkeringen gaat het om de inkoop van ondersteuningsarrangementen in het kader van de Wmo 2015 en de Jeugdwet. Subsidies betreffen de subsidies die enerzijds verstrekt worden aan instellingen die werkzaamheden verrichten in het kader van de specialistische jeugdhulp en aan instellingen in het kader van de maatschappelijke opvang.

Reserves

Binnen het Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams worden middelen uit diverse bestemmingsreserves ingezet. Voorbeelden hiervan zijn Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen en Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen. De belangrijkste bestemmingsreserve die binnen het Programma wordt ingezet is de Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en jeugdhulp. Deze bestemmingsreserve fungeert als een buffer om fluctuaties in de uitgaven aan zorg op te vangen.

Meerjarig verloop

Het meerjarig verloop laat vanaf 2023 een redelijk constant beeld zien van het saldo van baten en lasten. De verwachte stijging van de uitgaven voor Wmo en Jeugdhulp, wordt veroorzaakt door demografische ontwikkelingen in de stad, zoals een toenemende ondersteuningsvraag van een groeiende groep thuiswonende ouderen). Deze hogere lasten worden gecompenseerd door een oplopende reeks aan bezuinigingen alsmede een verwachte hogere bijdrage vanuit het Rijk voor de Wmo.

Financiële bijstellingen

Bijstellingen Zorg, welzijn en wijkteams

		Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
		2022	2023	2024	2025	2026
Eerste Herziening 2022 (na conversie)		-816.223	-696.714	-697.348	-704.333	-704.068
Bijstellingen Tweede Herziening 2022 / Begroting 2023		-26.555	-161.963	-170.809	-117.829	-88.434
Uitbreiding jongerenwerk	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 1	0	-500	-1.000	-1.000	-1.500
Ondersteunen nieuwkomers	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 2	-425	-332	-332	-332	-332
Huismeesters seniorencomplexen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	-50	-100	-200	-200
Ouderen	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000	-1.000
Realiseren 200 transitieplekken	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	-1.500	0	0	0
Tekort Zorg	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	-1	-135.766	-186.885	-197.114	-212.888
Tekort Zorg: bijdrage huishoudelijke hulp WMO	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	0	0	5.600	13.200
Tekort Zorg: Maatregelenpakket	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	16.000	33.000	47.000	62.000
Tekort Zorg: terugdraaien bezuiniging jeugdzorg Rijk	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	0	5.000	23.000	23.000
Tekort Zorg: Verwachte extra Rijksbijdrage	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	0	20.000	40.000	60.000
Zorgrestaurants	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 5	0	-170	-180	-180	-180
Organisatie	Coalitieakkoord - Hoofdstuk 7	0	1.199	1.285	1.521	1.753
Gemeentefondsmutaties	Coalitieakkoord – Overig	-3.568	-2.408	-2.483	-2.612	-2.653
Herstelaanpak jongeren	Coalitieakkoord – Overig	-1.052	0	0	0	0
Indexatie WMO	Coalitieakkoord – Overig	-2.651	-4.400	0	0	0
Meerkosten zorg Corona	Coalitieakkoord – Overig	-5.000	0	0	0	0
Stijgingen energiekosten eigen gebouwen	Coalitieakkoord – Overig	-40	-188	0	0	0
Winterkouderegeling	Coalitieakkoord – Overig	-625	-625	-625	-625	-625
Aanpak dak- en thuisloosheid	Kasschuiven	6.917	0	-2.306	-2.306	-2.306
Continuering verandertraject	Kasschuiven	500	-500	0	0	0
Nadelig effect jaarrekening GRJR	Kasschuiven	-4.200	4.200	0	0	0
Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	50	50	50	50
Opvang vluchtelingen Oekraïne	Ramingsbijstellingen onvermijdelijk	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen	Reserves	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve Regionale coördinatie nazorg ex-gedetineerden	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds	Reserves	-190	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Vergoeding meerkosten Corona zorg	Reserves	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Wijkpaleis	Reserves	0	0	0	0	0
Beschermd wonen	Taakmutaties	-4.842	-7.419	-7.422	-7.424	-7.427
Brede aanpak dak- en thuisloosheid	Taakmutaties	-6.917	0	0	0	0
Eigen bijdrage huishoudelijke hulp	Taakmutaties	0	0	0	3.879	3.984
Gemeentefondsmutaties	Taakmutaties	-2	1	1	1	1
Gemeentefondsmutaties (mei-circulaire 2022)	Taakmutaties	-1.076	-1.127	-1.142	-1.171	-1.207
Gezond in de Stad	Taakmutaties	-291	0	0	0	0
Prenataal huisbezoek	Taakmutaties	107	0	0	0	0
Uitstapprogramma prostituees	Taakmutaties	-104	0	0	0	0
Vrouwenopvang	Taakmutaties	-1.642	-1.561	-1.561	-1.561	68
Technische wijzigingen	Technische wijzigingen	-454	-25.867	-25.112	-23.356	-22.173
Begroting na wijzigingen		-842.778	-858.677	-868.157	-822.162	-792.502

Toelichting financiële bijstellingen

Uitbreiding jongerenwerk

Er wordt een extra investering gedaan in jongerenwerk. Het aantal jongerenwerkers in met name kwetsbare wijken wordt uitgebreid om te voorkomen dat jongeren kiezen voor een criminele carrière.

Ondersteunen nieuwkomers

Nieuwkomers worden ondersteund om een onderdeel te worden van de samenleving door taallessen, stageplekken en begeleiding naar werk. Hiertegenover staat de verantwoordelijkheid van nieuwkomers om naar vermogen zijn of haar steentje bij te dragen aan onze stad, de taal te leren en om mee te doen. Dit gebeurt voornamelijk vanuit het [Programma Armoede, Schuldhulpverlening, Inburgering en Samenleving](#). Op dit programma wordt een deel van de personeelslasten verantwoord.

Huismeesters seniorencomplexen

Vanuit de gemeente Rotterdam wordt gestimuleerd dat in alle seniorencomplexen huismeesters aanwezig zijn. Voor de tien meest kwetsbare complexen zorgt de gemeente voor cofinanciering.

Ouderen

De gemeente Rotterdam zet zich de komende vier jaar in om eenzaamheid onder ouderen tegen te gaan, hen een veilige oude dag te bezorgen en sociale structuren voor ouderen te versterken. Hiervoor wordt structureel € 1,0 mln per jaar aan het beschikbare budget toegevoegd.

Realiseren 200 transitieplekken

De gemeente Rotterdam realiseert kleinschalig 200 transitieplekken verspreid over de stad voor gescheiden ouders, asielzoekers en andere groepen die opvang nodig hebben.

Tekort Zorg

Zoals alle gemeenten kampt ook de gemeente Rotterdam met stijgende zorgkosten, vanwege de stijgende vraag naar zorg. Tegelijkertijd zijn de budgetten vanuit het Rijk de afgelopen jaren niet voldoende meegegroeid met de vraag naar zorg. Bij de huidige verwachtingen loopt het totale tekort -zonder aanvullende maatregelen- voor Rotterdam op tot circa € 200 miljoen per jaar. Om de stijgende zorgkosten op te vangen worden structureel middelen beschikbaar gesteld. Tegelijkertijd worden maatregelen getroffen om de stijgende zorgvraag in te perken én wordt het Rijk gevraagd om een extra bijdrage voor de tekorten in de Wmo.

Tekort Zorg: bijdrage huishoudelijke hulp Wmo

Het kabinet voert een eerlijker eigen bijdrage (naar draagkracht) in voor Wmo huishoudelijke hulp met ingang van 2025. De gemeente Rotterdam sluit zich aan bij deze nieuwe regeling.

Tekort Zorg: Maatregelenpakket

Er worden maatregelen genomen om de stijgende zorgvraag bij Jeugdhulp en Wmo in te perken. Onder meer door te snijden in bureaucratie, de keten te stroomlijnen en daarmee integraal de zorgvraag op te pakken, zodat ondersteuning en hulp beschikbaar blijft voor kwetsbare Rotterdammers die hulp nodig hebben.

Tekort Zorg: terugdraaien bezuiniging jeugdzorg Rijk

Vanaf 2024 wordt de bezuiniging vanuit het Rijk op de Jeugdzorg teruggedraaid.

Tekort Zorg: verwachte extra Rijksbijdrage

Vanaf 2024 wordt een extra bijdrage van het Rijk verwacht voor financiële tekorten bij de Wmo.

Zorgrestaurants

De gemeente Rotterdam heropent, ondersteunt en stimuleert de komst van nieuwe zorgrestaurants voor ouderen waar zij terecht kunnen voor een gezonde en betaalbare maaltijd.

Organisatie

Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reëel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.

Gemeentefondsmutaties

In het coalitietakkoord zijn diverse Gemeentefondsmutaties opgenomen. Het betreft de volgende wijzigingen:

- Nacalculatie mobiliteitshulpmiddelen uit de septembercirculaire 2021 is in de begroting verwerkt - € 490 in 2022 tot - € 409 in 2026
- Aanpassing budget stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS) vanuit de septembercirculaire 2021 - € 97 in 2022
- Afdracht van uitvoeringskosten Sociale Verzekeringsbank PGB Wmo - € 686 in 2022
- Afdracht van uitvoeringskosten Sociale Verzekeringsbank PGB Jeugd - € 337 in 2022
- Actualisering van de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang en OGGZ: structureel - € 179 vanaf 2022
- Aanpassing van de decentralisatie-uitkering Beschermd wonen uit de septembercirculaire 2021 en de decembercirculaire 2021: - € 3,0 mln in 2022 tot - € 3,3 mln in 2026. Voornamelijk vanwege nacalculatie van de uitname Wet langdurige zorg (Wlz).
- Aanpassing budget Jeugdzorg: - € 400 in 2022
- Actualisering budget Jeugdhulp aan kinderen in een asielzoekerscentrum: structureel € 7 vanaf 2022
- Aanpassing budget salarislasten Zorgdomein Jeugd: € 1,9 mln in 2022 tot € 2,0 mln in 2026. Dit betreft de extra loonindexatie van 1,13% zoals overeengekomen tussen Rijk en de zorgsector.
- Aanpassing budget salarislasten Zorgdomein Wmo: structureel 1,5 mln vanaf 2022. Dit betreft de extra loonindexatie van 1,13% zoals overeengekomen tussen Rijk en de zorgsector.
- Budget Menselijke Maat ter versterking ondersteuning Wijkteams: € 3,0 mln in 2022 tot € 3,1 mln in 2026
- Impuls en aanvullend pakket reïntegratie bijstandsgerechtigden: € 2,1 mln in 2022

Herstelaanpak jongeren

Voor het jaar 2022 is € 1,1 mln begroot ter dekking van het Programma Rotterdam sterker door jongeren.

Indexatie Wmo

Voor de Wmo verstrekkingen in natura is de indexatie begroot voor de tweede helft 2022 en 2023.

Meerkosten zorg Corona

Voor het jaar 2022 is € 5,0 mln begroot ter dekking van de extra zorgkosten in verband met Corona.

Stijgingen energiekosten eigen gebouwen

De energietarieven stijgen wereldwijd door beperking van de gasaanvoer en stijging van de vraag naar energie. Dit resulteert op basis van huidige inzichten in 2023 ook voor Rotterdam in onvermijdelijke kostenstijgingen.

Winterkouderegeling

De gemeente Rotterdam stelt structureel € 625 extra beschikbaar voor opvang binnen de Winterkouderegeling.

Aanpak dak- en thuisloosheid

In 2022 is door het Rijk € 6,9 mln beschikbaar gesteld voor de Brede aanpak dak- en thuisloosheid. (zie ook Taakmutatie Brede aanpak dak- en thuisloosheid). Omdat het beschikbare budget voor 2022 en 2023 toereikend is, worden deze middelen overgeheveld naar 2024 tot en met 2026.

Continuering verandertraject

In 2022 is gestart met de het verandertraject in het kader van zorg kwetsbare gezinnen en huiselijk geweld op basis van het beleidskader Bouwen aan een toekomst zonder geweld. Het verandertraject loopt door in 2023. Een deel van het budget wordt naar 2023 overgeheveld.

Nadelig effect jaarrekening GRJR

Het rekeningresultaat over 2021 van de Gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) is voor de gemeente Rotterdam € 4,2 mln hoger uitgevallen. In 2022 wordt meer onttrokken aan de bestemmingsreserve tweedelijns Wmo en Jeugdhulp om dit voor 2022 te dekken. De verwachting is dat er in 2023 minder onttrokken wordt aan deze bestemmingsreserve.

Bijdrage EU-subsidie Veerkrachtig BoTu 2028

Voor het Wijkontwikkelingsprogramma Bospolder-Tussendijken is lastenbudget overgeheveld naar het [Programma Dienstverlening](#).

Opvang vluchtelingen Oekraïne

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1000 vluchtelingen maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten worden gedekt door het Rijk. Met deze bijstelling worden de baten en lasten voor opvang in 2022 met € 32,3 mln aangepast op basis van de verwachte uitgaven.

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid ouderen

Bij de jaarrekening 2021 is een bestemmingsreserve gevormd voor het verstrekken van subsidies in het kader van bestrijding van eenzaamheid bij ouderen die een overloop naar 2022 hadden. Deze subsidies zijn in 2022 verstrekt en deze bestemmingsreserve wordt voor € 561 onttrokken.

Bestemmingsreserve Regionale coördinatie nazorg ex- gedetineerden

Voor de regionale coördinatie van de nazorg aan ex-gedetineerden wordt in 2022 € 40 onttrokken.

Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds

Aan de Bestemmingsreserve Taakmutaties Gemeentefonds wordt in 2022 € 190 onttrokken. Dit wordt gebruikt voor de Einde Lening Inburgeringsplicht (ELIP) 2022

Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp

Voor ICT ontwikkeling GIDSO wordt in 2022 € 200 onttrokken aan de bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp.

Bestemmingsreserve Vergoeding meerkosten Corona zorg

Voor extra zorgkosten die noodzakelijk waren in verband met coronamaatregelen is een bestemmingsreserve gevormd. In 2022 wordt aan deze bestemmingsreserve € 1,2 mln onttrokken.

Bestemmingsreserve Wijkpaleis

Bij de jaarrekening 2021 is deze nieuwe bestemmingsreserve gevormd voor het behoud van het Wijkpaleis voor wijk en Mooi Mooier Middelland. Hiervoor wordt € 200 in 2022 onttrokken en € 300 in 2023.

Beschermd wonen

In de meicirculaire 2022 is voor Beschermd wonen extra budget voor loon- en prijsbijstellingen 2022 toegekend. Tevens is extra budget toegekend voor volumegroei 2023 en verder.

Brede aanpak dak- en thuisloosheid

Vanuit het Rijk zijn voor 2022 middelen ontvangen voor het voorkomen van dakloosheid, om- en afbouw van de maatschappelijke opvang en het realiseren van woonplekken met passende ondersteuning voor (dreigend) dakloze jongeren en volwassenen.

Eigen bijdrage huishoudelijke hulp

Het kabinet voert een eerlijker eigen bijdrage (naar draagkracht) in voor Wmo huishoudelijke hulp met ingang van 2025. De gemeente Rotterdam sluit zich aan bij deze nieuwe regeling. Er zijn extra baten begroot in aanvulling op de mutatie *'Tekort Zorg: bijdrage huishoudelijke hulp Wmo'*. Dit zal bij de Eerste herziening 2023 worden gecorrigeerd.

Gemeentefondsmutaties

Mutaties uit de meicirculaire 2022 zijn in de begroting verwerkt. Het betreft de decentralisatie-uitkering Maatschappelijke opvang. De begroting is aangepast op basis van actuelere cijfers.

Gemeentefondsmutaties (mei-circulaire 2022)

Mutaties uit de meicirculaire 2022 zijn in de begroting verwerkt. Het betreft hier mutaties voor de onderdelen:

Jeugdhulp aan kinderen in een asielzoekerscentrum, subsidieregeling continuïteitsregeling cruciale jeugdzorg en Integratie-uitkering Voogdij 18+.

Gezond in de Stad

Vanuit het Rijk zijn voor 2022 extra middelen ontvangen voor het stimuleringsprogramma Gezond in de Stad (GIDS). Het programma is bedoeld om de gezondheid van mensen in een lage sociaaleconomische positie te verbeteren.

Prenataal huisbezoek

Mutaties uit de meicirculaire 2022 zijn in de begroting verwerkt. In 2021 zijn structureel middelen toegevoegd voor het wetsvoorstel 'Prenataal huisbezoek door de jeugdgezondheidszorg'. Aangezien het wetsvoorstel een half jaar later in werking treedt, wordt een deel van het budget voor 2022 teruggegeven aan het Rijk.

Uitstapprogramma prostituees

Mutaties uit de meicirculaire 2022 zijn in de begroting verwerkt. Er zijn voor 2022 extra middelen ontvangen voor het ontwikkelen en uitvoeren van regionale uitstapprogramma's voor prostituees.

Vrouwenopvang

In het kader van kind- en gezinsbescherming zijn extra middelen (meicirculaire 2022) opgenomen in de begroting.

Technische wijzigingen

In dit programma zijn er diverse technische wijzigingen geweest. De grootste wijzigingen zijn:

- De budgetten zijn vanaf het jaar 2023 geactualiseerd naar het prijspeil 2023. Nadere informatie is opgenomen bij [Grondslagen](#). Voor het programma heeft dit een effect (- € 28,4 mln vanaf 2023, tot - € 24,5 mln in 2026).
- De onderbesteding bij [programma Volksgezondheid](#) door lagere vaststellingen van subsidies van eerdere jaren wordt ingezet om tekorten te dekken bij (expertiseteam Jeugd op) binnen het programma Zorg, welzijn en wijkteams (- € 1,1 mln in 2022)
- Een ander financieringsmodel voor flexibel personeel zorgt voor een verschuiving van budget tussen dit programma en de [programma's Armoede, Schuldhelpverlening, Integratie en Samenleving, Onderwijs, Sport en Recreatie, Volksgezondheid](#) en [Cultuur](#). Op dit programma heeft het een financieel effect (structureel € 623).
- Er is een verschuiving van budget tussen dit programma en de [programma's Armoede, Schuldhelpverlening, Integratie en Samenleving, Volksgezondheid](#) en [Overhead](#) door een personele uitbreiding en een verschuiving van personeel op het gebied van Preventie & Welzijn, Ondersteuning & Hulp en Zorg & Bescherming. Op dit programma heeft het een financieel effect (€ 917 vanaf 2023 tot € 934 in 2026).
- Daarnaast zijn er diverse kleinere budgetverschuivingen. Dit heeft een financieel effect (€ 40 in 2022 tot € 794 in 2026).

Omschrijving, kaders en verbonden partijen

[Omschrijving programma](#)[Beleidskaders, monitoren en regelgeving](#)[Verbonden partijen die bijdragen aan het programma](#)

Omschrijving programma

Met het programma Zorg, welzijn en wijkteams zet de gemeente in op het beschermen en bevorderen van de gezondheid van Rotterdammers. Ook zet het programma er op in dat Rotterdammers op alle levensterreinen zich zelfstandig kunnen redden, en daarbij zo nodig een beroep kunnen doen op bijvoorbeeld familie, vrienden en burens. De gemeente zorgt voor passende ondersteuning en hulp voor Rotterdammers die dat nodig hebben. Verder bevordert de gemeente dat kinderen en jongeren kansrijk, veilig en gezond kunnen opgroeien.

Beleidskaders, monitoren en regelgeving

Beleidskaders

- [Heel de Stad - Beleidsplan Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdhulp 2021-2026](#)
- [Bouwen aan een toekomst zonder geweld](#)

Beleidsmonitor

- [Raadsmonitor Welzijn, Zorg en Jeugdhulp](#)
- [Wijkprofiel](#)
- [Regionaal Beleidsplan 2018-2020 Beschermd Wonen](#)

Wet- en regelgeving

- [Verordening maatschappelijke ondersteuning en Jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Beleidsregels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Nadere regels maatschappelijke ondersteuning en jeugdhulp Rotterdam 2018](#)
- [Wmo 2015](#)
- [Wet verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling](#)
- [Wet tijdelijk huisverbod](#)

Verbonden partijen die bijdragen aan het programma

De volgende Verbonden partijen worden ingezet om het doel van het programma te realiseren:

- Jeugdhulp Rijnmond

Een uitgebreide toelichting is te vinden in de [paragraaf Verbonden partijen](#).

Verantwoordelijke collegeleden

Pagina 200

Verantwoordelijke collegeleden

Wethouder Achbar

Wethouder Achbar is verantwoordelijk voor de portefeuille Welzijn, Samenleven, Sport en Digitale Inclusie.

'Ik zet me in voor één Rotterdam, voor een stad waarin iedere Rotterdammer dezelfde kansen heeft.'

Wethouder Struijvenberg

Wethouder Struijvenberg is verantwoordelijk voor de portefeuille Zorg, Ouderen en Jeugdzorg.

'De 43 wijkteams en hun wijkteammedewerkers kennen de wijken, de scholen en de huisartsen. Ze weten wat er speelt in de wijken. Die basis verstevigen wij, zodat Rotterdammers overal in de stad snel en goed geholpen worden.'

Paragrafen

Pagina 201

Paragrafen

De paragrafen geven een overkoepelend beeld over de programma's. Er zijn paragrafen die vanuit het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) zijn voorgeschreven en paragrafen die zijn toegevoegd om een totaal beeld te geven.

Verplichte paragrafen: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen en Grondbeleid.

Niet verplichte paragrafen: BBV, Financiële kengetallen, Investerings, Klimaat, Nationaal Programma Rotterdam Zuid, Subsidies en Sustainable development goals.

BBV	Bedrijfsvoering	Financiële kengetallen
Financiering	Grondbeleid	Investerings
Klimaat	Lokale heffingen	Nationaal Programma Rotterdam Zuid
Onderhoud kapitaalgoederen	Subsidies	Sustainable development goals
Verbonden partijen	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	

BBV

Pagina 202

Paragraaf BBV

In de paragraaf BBV worden alle verplichte gegevens volgens het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) gemeenten getoond.

Het besluit dat de gemeenteraad over de Tweede herziening 2022 en de Begroting 2023 neemt is gebaseerd op de in deze paragraaf vermelde financiële gegevens van de begrotingsprogramma's, het overzicht van baten en lasten en de voorgeschreven bijlage taakvelden. Het raadsbesluit voldoet daarmee aan de BBV-voorschriften.

- [BBV Indicatoren](#)
- [BBV Taakvelden](#)
- [BBV Programmaplan](#)
- [Algemene dekkingsmiddelen](#)

BBV Indicatoren

Pagina 203

BBV Indicatoren

BBV Indicatoren

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een verplichte set aan indicatoren voorgeschreven. De verplichte indicatoren over de laatste 3 jaar zijn hier opgenomen. Op de website www.waarstaatjegemeente.nl vindt u een overzicht van de verplichte indicatoren van alle gemeenten, waarbij ook een vergelijking wordt gemaakt met het gemiddelde over heel Nederland.

BBV-Taakveld		Definitie	Bron	realisatie	realisatie	realisatie
				2019	2020	2021
0. Bestuur en ondersteuning						
1	Formatie	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	18,0	18,4	18,5
2	Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	Eigen gegevens	17,9	19,1	20,3
3	Apparaatskosten	Kosten per inwoner	Eigen begroting	1.583	1.673	1.934
4	Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten inhuur externen	Eigen begroting	13,9	14,1	18,1
5	Overhead	% van totale lasten	Eigen begroting	11,9	11,2	11,4
1. Veiligheid						
6	Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	Bureau Halt	15	11	8
7	Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	4,2	3,2	3,0
8	Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	9,3	9,0	8,9
9	Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	2,9	2,2	1,6
10	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	CBS	8,1	9,0	8,8
3. Economie						
11	Funciemenging	%	LISA	55,4	55,8	56,1
12	Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 t/m 64 jaar	LISA	132,1	141,3	153,4
4. Onderwijs						
13	Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	2,1	2,4	2,4
14	Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	DUO	58	40	42
15	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en MBO onderwijs	Ingrado	3,1	2,5	2,7

5. Sport, cultuur en recreatie						
16	Niet-sporters	%	Gezondheidsenquête (CBS, RIVM)	50,2		
6. Sociaal domein						
17	Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15 – 64 jaar	LISA	873,7	888,5	906,5
18	Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	2	
19	Kinderen in uitkeringsgezin	% kinderen tot 18 jaar	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	14	15	
20	Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	CBS	65,0	64,8	65,9
21	Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel	2	3	
22	Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	CBS	891,5	938,2	1001,8
23	Lopende re-integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15 – 64 jaar	CBS	118,4	144,6	
24	Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			8,8
25	Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	CBS			1,5
26	Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	CBS			0,8
27	Clënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	GMSD	830	850	860
7. Volksgezondheid en Milieu						
28	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/inwoner	CBS	278	297	
29	Hernieuwbare elektriciteit	%	RWS	12,0	13,4	
8. Vhrosv						
30	Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	CBS	191	220	246
31	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	Basisregistratie adressen en gebouwen	6,4	6,4	3,4
32	Demografische druk	%	CBS	58,4	58,1	57,7
33	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	668	691	707
34	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	COELO	742	776	793

BBV Taakvelden

BBV Taakvelden

Voor de vergelijkbaarheid tussen gemeenten wordt door het Besluit Begroten en Verantwoorden (BBV) een uniforme indeling in taakvelden voorgeschreven. Deze indeling is hier meerjarig opgenomen.

Overzicht van baten en lasten per BBV-taakveld	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
0.1 - Bestuur					
Baten	3.351	823	818	818	818
Lasten	53.284	49.271	45.582	45.474	45.647
Saldo	-49.933	-48.448	-44.765	-44.656	-44.830
0.2 - Burgerzaken					
Baten	11.428	9.952	14.403	14.778	16.029
Lasten	42.786	35.663	38.296	38.285	39.427
Saldo	-31.358	-25.711	-23.893	-23.507	-23.398
0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden					
Baten	534.526	307.444	148.009	113.761	111.221
Lasten	117.665	126.879	104.066	87.838	85.180
Saldo	416.861	180.565	43.943	25.923	26.041
0.4 - Overhead					
Baten	13.081	8.103	8.034	7.034	7.034
Lasten	511.222	516.444	501.378	497.066	497.306
Saldo	-498.141	-508.341	-493.344	-490.032	-490.272
0.5 - Treasury					
Baten	111.325	90.383	98.938	95.958	95.644
Lasten	44.708	-19.819	-17.180	-15.402	-15.878
Saldo	66.617	110.202	116.118	111.360	111.522
0.61 - OZB woningen					

Baten	62.990	68.921	69.471	69.971	70.471
Lasten	5.866	5.820	5.839	5.828	5.825
Saldo	57.124	63.101	63.632	64.143	64.646
0.62 - OZB niet-woningen					
Baten	225.976	230.409	230.496	230.496	230.496
Lasten	11.402	10.732	10.760	10.744	10.739
Saldo	214.574	219.677	219.736	219.752	219.757
0.63 - Parkeerbelasting					
Baten	143.986	167.858	180.988	187.225	193.718
Lasten	34.083	39.457	42.359	43.839	45.330
Saldo	109.903	128.401	138.629	143.385	148.388
0.64 - Belastingen overig					
Baten	21.626	23.482	23.482	23.482	23.482
Lasten	-4.029	6.364	-1.989	-2.011	-2.016
Saldo	25.655	17.118	25.471	25.493	25.497
0.7 - Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds					
Baten	2.177.015	2.102.829	2.138.825	2.126.736	2.004.509
Lasten	7	-429	-638	-653	-710
Saldo	2.177.008	2.103.258	2.139.463	2.127.390	2.005.218
0.8 - Overige baten en lasten					
Baten	35.749	34.832	34.662	34.196	33.952
Lasten	31.918	44.053	55.505	58.791	58.830
Saldo	3.831	-9.221	-20.844	-24.595	-24.878
0.9 - Vennootschapsbelasting (Vpb)					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	1.948	800	800	800	800
Saldo	-1.948	-800	-800	-800	-800
0.10 - Mutaties Reserves					
Baten	320.022	175.118	84.534	79.665	74.947
Lasten	504.399	269.799	190.309	208.107	129.020

Saldo	-184.377	-94.681	-105.775	-128.442	-54.073
1.1 - Crisisbeheersing en Brandweer					
Baten	13.995	7.513	7.513	7.513	7.513
Lasten	83.884	74.896	74.896	74.787	74.787
Saldo	-69.888	-67.383	-67.383	-67.274	-67.274
1.2 - Openbare orde en veiligheid					
Baten	13.772	7.010	6.700	6.733	6.733
Lasten	97.786	99.302	102.956	102.744	102.316
Saldo	-84.014	-92.292	-96.256	-96.011	-95.583
2.1 - Verkeer en vervoer					
Baten	28.828	16.050	16.050	16.050	16.050
Lasten	193.929	192.420	192.411	194.505	196.973
Saldo	-165.101	-176.369	-176.360	-178.454	-180.923
2.2 - Parkeren					
Baten	13.687	14.151	14.151	14.151	14.151
Lasten	35.149	34.384	39.207	40.354	40.639
Saldo	-21.462	-20.232	-25.056	-26.203	-26.488
2.3 - Recreatieve havens					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
2.4 - Economische Havens en waterwegen					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
2.5 - Openbaar vervoer					
Baten	7.876	2.121	2.121	2.121	2.121
Lasten	65.610	14.174	14.747	14.575	14.569
Saldo	-57.734	-12.053	-12.627	-12.454	-12.448
3.1 - Economische ontwikkeling					

Baten	350	0	0	0	0
Lasten	12.841	12.481	11.049	8.650	8.523
Saldo	-12.491	-12.481	-11.050	-8.651	-8.523
3.2 - Fysieke bedrijfsinfrastructuur					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
3.3 - Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen					
Baten	2.059	2.200	2.785	3.285	3.785
Lasten	6.036	7.096	6.840	6.837	6.730
Saldo	-3.977	-4.897	-4.055	-3.552	-2.945
3.4 - Economische promotie					
Baten	11.074	15.997	19.147	19.147	19.147
Lasten	17.561	17.232	15.823	15.393	15.393
Saldo	-6.487	-1.235	3.324	3.754	3.754
4.1 - Openbaar Onderwijs					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	0	0	0	0	0
Saldo	0	0	0	0	0
4.2 - Onderwijshuisvesting					
Baten	357	545	545	466	466
Lasten	69.787	77.974	77.623	75.861	75.752
Saldo	-69.430	-77.429	-77.078	-75.394	-75.286
4.3 - Onderwijsbeleid en leerlingzaken					
Baten	86.957	76.204	66.470	64.570	64.570
Lasten	162.425	155.098	149.509	148.503	145.083
Saldo	-75.469	-78.894	-83.039	-83.932	-80.512
5.1 - Sportbeleid en activering					
Baten	2.460	1.922	1.922	1.922	1.922
Lasten	18.295	16.040	14.849	14.610	14.597

Saldo	-15.836	-14.118	-12.927	-12.688	-12.675
5.2 - Sportaccommodaties					
Baten	291	490	490	490	490
Lasten	59.056	60.862	60.826	60.225	60.225
Saldo	-58.765	-60.371	-60.335	-59.734	-59.734
5.3 - Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie					
Baten	456	406	306	306	306
Lasten	96.313	95.457	93.458	90.920	90.908
Saldo	-95.857	-95.051	-93.152	-90.614	-90.602
5.4 - Musea					
Baten	327	340	340	340	340
Lasten	41.837	40.276	41.366	43.187	42.918
Saldo	-41.510	-39.937	-41.026	-42.847	-42.579
5.5 - Cultureel erfgoed					
Baten	213	219	219	219	219
Lasten	2.428	2.517	2.117	2.116	2.114
Saldo	-2.215	-2.298	-1.898	-1.897	-1.895
5.6 - Media					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	21.866	22.710	22.736	22.736	22.736
Saldo	-21.866	-22.710	-22.736	-22.736	-22.736
5.7 - Openbaar groen en (openlucht) recreatie					
Baten	5.153	2.680	2.680	2.680	2.680
Lasten	81.840	76.403	77.464	78.523	79.932
Saldo	-76.687	-73.723	-74.783	-75.843	-77.252
6.1 - Samenkracht en burgerparticipatie					
Baten	60.624	1.213	1.179	1.114	1.114
Lasten	163.131	108.887	108.212	107.784	108.267
Saldo	-102.507	-107.674	-107.033	-106.670	-107.153
6.2 - Wijkteams					

Baten	7.522	4.290	4.290	4.290	4.290
Lasten	137.619	132.300	136.225	138.205	139.887
Saldo	-130.097	-128.010	-131.934	-133.914	-135.596
6.3 - Inkomensregelingen					
Baten	547.086	539.108	541.109	543.661	546.406
Lasten	758.588	652.253	651.352	651.073	650.181
Saldo	-211.502	-113.145	-110.243	-107.412	-103.775
6.4 - Begeleide participatie					
Baten	7.750	11.227	11.340	10.561	9.231
Lasten	91.512	97.468	98.542	99.008	99.043
Saldo	-83.761	-86.241	-87.201	-88.447	-89.813
6.5 - Arbeidsparticipatie					
Baten	11.525	5.342	3.012	3.012	3.012
Lasten	87.759	84.988	71.711	70.909	69.364
Saldo	-76.234	-79.646	-68.699	-67.898	-66.352
6.6 - Maatwerkvoorziening (WMO)					
Baten	0	0	0	0	0
Lasten	11.607	11.768	11.902	12.109	11.662
Saldo	-11.607	-11.768	-11.902	-12.109	-11.662
6.71 - Maatwerkdienstverlening 18+					
Baten	12.411	10.242	30.217	59.696	87.401
Lasten	265.199	297.331	292.701	289.764	283.292
Saldo	-252.788	-287.088	-262.483	-230.068	-195.891
6.72 - Maatwerkdienstverlening 18-					
Baten	106	0	5.000	23.000	23.000
Lasten	58.243	71.479	73.800	71.294	73.055
Saldo	-58.137	-71.479	-68.800	-48.294	-50.055
6.81 - Geëscaleerde zorg 18+					
Baten	9.210	9.938	9.808	9.808	9.808
Lasten	163.381	161.766	160.173	161.980	160.270

Saldo	-154.171	-151.828	-150.365	-152.172	-150.461
6.82 - Geëscaleerde zorg 18-					
Baten	24.744	9.077	4.085	4.085	4.085
Lasten	189.185	146.205	143.742	146.388	149.087
Saldo	-164.441	-137.128	-139.657	-142.303	-145.001
7.1 - Volksgezondheid					
Baten	168.174	14.422	14.387	14.387	14.387
Lasten	202.627	45.365	45.308	45.274	45.248
Saldo	-34.454	-30.943	-30.920	-30.887	-30.861
7.2 - Riolering					
Baten	87.665	96.688	97.331	97.974	98.616
Lasten	70.515	80.130	79.454	80.093	80.735
Saldo	17.150	16.558	17.877	17.881	17.881
7.3 - Afval					
Baten	108.949	119.603	117.484	118.231	118.917
Lasten	92.380	94.277	91.096	92.342	93.004
Saldo	16.569	25.326	26.388	25.890	25.913
7.4 - Milieubeheer					
Baten	13.747	40.017	33.461	33.371	33.371
Lasten	83.931	73.629	41.526	41.505	41.036
Saldo	-70.184	-33.611	-8.065	-8.134	-7.665
7.5 - Begraafplaatsen en crematoria					
Baten	6.549	6.877	6.877	6.877	6.877
Lasten	5.397	5.428	5.159	5.150	5.142
Saldo	1.152	1.448	1.718	1.727	1.734
8.1 - Ruimtelijke Ordening					
Baten	1.446	203	203	203	203
Lasten	9.647	7.492	7.500	7.678	7.416
Saldo	-8.202	-7.289	-7.297	-7.475	-7.213
8.2 - Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)					

Baten	96.228	69.348	59.171	47.419	38.111
Lasten	96.852	69.124	58.644	46.672	37.326
Saldo	-624	224	528	747	785
8.3 - Wonen en bouwen					
Baten	52.621	48.816	51.770	52.462	52.462
Lasten	155.810	130.167	114.815	113.809	106.395
Saldo	-103.190	-81.351	-63.044	-61.347	-53.933

Overzicht van baten en lasten per BBV-taakveld	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal Concern					
Baten	5.065.285	4.354.412	4.164.825	4.154.266	4.054.107
Lasten	5.065.285	4.354.412	4.164.825	4.154.266	4.054.107
Saldo	0	0	0	0	0

BBV Programmaplan

Pagina 205

BBV Programmaplan

Clusteroverhead

BBV Programmaplan

De keuze is gemaakt om de sturing door de raad, het college en de organisatie op elkaar te laten aansluiten. Het gaat erom dat volgens het BBV alle overhead, dus ook de leidinggevendenden van het primaire proces, de clusteroverhead, moeten worden verantwoord onder de overhead. In de praktijk vindt de sturing en verantwoording hierop plaats binnen de programma's. Om de sturing op elkaar aan te laten sluiten is de clusteroverhead onderdeel van de baten en lasten per programma. Hierdoor voldoen de de baten en lasten per programma niet aan de vereisten van het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten (BBV). In de tabel hieronder zijn de baten en lasten per programma opgenomen volgens de voorschriften van het BBV. De verschillen ten opzichte van de baten en lasten in de programma's, de clusteroverhead, zijn opgenomen in de tabel eronder. De optelling hiervan is weer gelijk aan de baten en lasten per programma. Het raadsbesluit sluit hier op aan.

	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene middelen					
Baten exclusief reserves	2.288.340	2.193.212	2.237.762	2.222.694	2.100.153
Lasten exclusief reserves	-49.084	4.016	-10.058	-15.613	-15.392
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-276.641	-240.516	-158.123	-175.922	-96.834
Onttrekking reserves	36.213	70.686	29.443	32.236	32.541
Vrijval reserves	400	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	2.288.340	2.193.212	2.237.762	2.222.694	2.100.153
Lasten exclusief reserves	-49.084	4.016	-10.058	-15.613	-15.392
Vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-276.641	-240.516	-158.123	-175.922	-96.834
Onttrekking reserves	36.213	70.686	29.443	32.236	32.541
Vrijval reserves	400	0	0	0	0
Saldo Algemene middelen	1.999.228	2.027.398	2.099.024	2.063.397	2.020.468
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving					
Baten exclusief reserves	38.310	16.099	16.099	16.099	16.099
Lasten exclusief reserves	-217.935	-108.350	-107.285	-106.606	-106.533
Toevoeging reserves	-20.000	0	0	0	0
Onttrekking reserves	6.085	208	0	0	0
Baten exclusief reserves	38.310	16.099	16.099	16.099	16.099
Lasten exclusief reserves	-217.935	-108.350	-107.285	-106.606	-106.533
Toevoeging reserves	-20.000	0	0	0	0
Onttrekking reserves	6.085	208	0	0	0
Saldo Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	-193.541	-92.043	-91.186	-90.507	-90.434
Beheer van de stad					
Baten exclusief reserves	266.383	274.723	273.078	274.002	275.087
Lasten exclusief reserves	-411.569	-426.400	-425.366	-430.201	-433.626
Vennootschapsbelasting	-800	-800	-800	-800	-800
Toevoeging reserves	-2.944	0	0	0	0

Onttrekking reserves	14.638	5.378	6.514	4.904	3.584
Vrijval reserves	2.416	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	266.383	274.723	273.078	274.002	275.087
Lasten exclusief reserves	-411.569	-426.400	-425.366	-430.201	-433.626
Vennootschapsbelasting	-800	-800	-800	-800	-800
Toevoeging reserves	-2.944	0	0	0	0
Onttrekking reserves	14.638	5.378	6.514	4.904	3.584
Vrijval reserves	2.416	0	0	0	0
Saldo Beheer van de stad	-131.875	-147.098	-146.574	-152.095	-155.755
Belastingen					
Baten exclusief reserves	319.323	336.460	340.247	340.747	341.247
Lasten exclusief reserves	-13.608	-23.482	-15.177	-14.927	-14.914
Onttrekking reserves	200	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	319.323	336.460	340.247	340.747	341.247
Lasten exclusief reserves	-13.608	-23.482	-15.177	-14.927	-14.914
Onttrekking reserves	200	0	0	0	0
Saldo Belastingen	305.915	312.978	325.069	325.820	326.332
Bestaande stad					
Baten exclusief reserves	162.732	185.183	155.169	120.921	118.382
Lasten exclusief reserves	-164.330	-172.480	-141.954	-124.079	-120.281
Vennootschapsbelasting	-1.148	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-101.700	-200	-200	-200	-200
Onttrekking reserves	23.902	9.487	5.892	3.914	2.864
Vrijval reserves	4	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	162.732	185.183	155.169	120.921	118.382
Lasten exclusief reserves	-164.330	-172.480	-141.954	-124.079	-120.281
Vennootschapsbelasting	-1.148	0	0	0	0
Toevoeging reserves	-101.700	-200	-200	-200	-200
Onttrekking reserves	23.902	9.487	5.892	3.914	2.864
Vrijval reserves	4	0	0	0	0

Saldo Bestaande stad	-80.540	21.990	18.907	556	764

Bestuur

Baten exclusief reserves	3.283	823	818	818	818
Lasten exclusief reserves	-20.770	-19.606	-19.526	-19.526	-19.526
Toevoeging reserves	-199	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	475	100	20	20	20
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	3.283	823	818	818	818
Lasten exclusief reserves	-20.770	-19.606	-19.526	-19.526	-19.526
Toevoeging reserves	-199	-130	-130	-130	-130
Onttrekking reserves	475	100	20	20	20
Vrijval reserves	0	0	0	0	0

Saldo Bestuur	-17.212	-18.813	-18.818	-18.818	-18.818

Cultuur

Baten exclusief reserves	456	406	306	306	306
Lasten exclusief reserves	-152.212	-152.993	-151.330	-150.588	-150.312
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4.482	1.000	0	0	0
Vrijval reserves	775	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	456	406	306	306	306
Lasten exclusief reserves	-152.212	-152.993	-151.330	-150.588	-150.312
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	4.482	1.000	0	0	0
Vrijval reserves	775	0	0	0	0

Saldo Cultuur	-146.499	-151.587	-151.024	-150.282	-150.006

Dienstverlening

Baten exclusief reserves	11.823	10.291	14.742	15.118	16.369
Lasten exclusief reserves	-83.103	-70.778	-70.582	-70.488	-71.799
Toevoeging reserves	-1.491	-1.443	-1.446	-1.446	-1.446
Onttrekking reserves	4.313	200	0	0	0

Vrijval reserves	0	0	689	0	0
Baten exclusief reserves	11.823	10.291	14.742	15.118	16.369
Lasten exclusief reserves	-83.103	-70.778	-70.582	-70.488	-71.799
Toevoeging reserves	-1.491	-1.443	-1.446	-1.446	-1.446
Onttrekking reserves	4.313	200	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	689	0	0
Saldo Dienstverlening	-68.457	-61.730	-56.597	-56.816	-56.876
Economische ontwikkeling					
Baten exclusief reserves	4.752	4.548	5.134	5.634	6.134
Lasten exclusief reserves	-36.069	-36.244	-33.145	-30.514	-30.280
Toevoeging reserves	-740	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.897	450	100	100	0
Baten exclusief reserves	4.752	4.548	5.134	5.634	6.134
Lasten exclusief reserves	-36.069	-36.244	-33.145	-30.514	-30.280
Toevoeging reserves	-740	0	0	0	0
Onttrekking reserves	1.897	450	100	100	0
Saldo Economische ontwikkeling	-30.160	-31.245	-27.912	-24.781	-24.146
Energietransitie					
Baten exclusief reserves	11.914	35.622	32.917	32.827	32.827
Lasten exclusief reserves	-52.609	-32.734	-13.112	-13.037	-12.575
Toevoeging reserves	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Onttrekking reserves	23.744	7.621	496	434	0
Baten exclusief reserves	11.914	35.622	32.917	32.827	32.827
Lasten exclusief reserves	-52.609	-32.734	-13.112	-13.037	-12.575
Toevoeging reserves	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000	-20.000
Onttrekking reserves	23.744	7.621	496	434	0
Saldo Energietransitie	-36.952	-9.490	301	224	252
Onderwijs					
Baten exclusief reserves	79.699	69.514	59.780	57.802	57.802

Lasten exclusief reserves	-217.313	-219.311	-213.371	-210.602	-207.073
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	523	312	289	219	219
Vrijval reserves	65	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	79.699	69.514	59.780	57.802	57.802
Lasten exclusief reserves	-217.313	-219.311	-213.371	-210.602	-207.073
Toevoeging reserves	0	0	0	0	0
Onttrekking reserves	523	312	289	219	219
Vrijval reserves	65	0	0	0	0
Saldo Onderwijs	-137.026	-149.485	-153.303	-152.581	-149.052
Overhead					
Baten exclusief reserves	13.081	8.103	8.034	7.034	7.034
Lasten exclusief reserves	-511.222	-516.444	-501.378	-497.066	-497.306
Toevoeging reserves	-3.230	0	0	0	0
Onttrekking reserves	11.158	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	13.081	8.103	8.034	7.034	7.034
Lasten exclusief reserves	-511.222	-516.444	-501.378	-497.066	-497.306
Toevoeging reserves	-3.230	0	0	0	0
Onttrekking reserves	11.158	0	0	0	0
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Overhead	-490.214	-508.341	-493.344	-490.032	-490.272
Sport en recreatie					
Baten exclusief reserves	5.033	4.852	4.852	4.852	4.852
Lasten exclusief reserves	-96.281	-96.061	-94.691	-93.851	-93.838
Toevoeging reserves	-1	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.003	199	199	199	199
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	5.033	4.852	4.852	4.852	4.852
Lasten exclusief reserves	-96.281	-96.061	-94.691	-93.851	-93.838

Toevoeging reserves	-1	0	0	0	0
Onttrekking reserves	3.003	199	199	199	199
Vrijval reserves	0	0	0	0	0
Saldo Sport en recreatie	-88.245	-91.010	-89.639	-88.800	-88.787

Stedelijke ontwikkeling

Baten exclusief reserves	695.170	429.815	302.451	297.627	294.812
Lasten exclusief reserves	-428.342	-324.255	-299.470	-290.512	-277.871
Toevoeging reserves	-46.925	-7.510	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	121.107	55.919	39.411	36.157	34.949
Vrijval reserves	329	0	0	0	0

Baten exclusief reserves	695.170	429.815	302.451	297.627	294.812
Lasten exclusief reserves	-428.342	-324.255	-299.470	-290.512	-277.871
Toevoeging reserves	-46.925	-7.510	-410	-410	-410
Onttrekking reserves	121.107	55.919	39.411	36.157	34.949
Vrijval reserves	329	0	0	0	0

Saldo Stedelijke ontwikkeling	341.339	153.969	41.981	42.862	51.480

Veilig

Baten exclusief reserves	26.508	13.647	13.337	13.370	13.370
Lasten exclusief reserves	-178.674	-173.472	-177.126	-176.805	-176.377
Onttrekking reserves	1.035	30	30	30	30
Baten exclusief reserves	26.508	13.647	13.337	13.370	13.370
Lasten exclusief reserves	-178.674	-173.472	-177.126	-176.805	-176.377
Onttrekking reserves	1.035	30	30	30	30

Saldo Veilig	-151.131	-159.795	-163.759	-163.405	-162.977

Volksgezondheid

Baten exclusief reserves	168.174	14.422	14.387	14.387	14.387
Lasten exclusief reserves	-202.627	-45.365	-45.308	-45.274	-45.248
Onttrekking reserves	399	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	168.174	14.422	14.387	14.387	14.387
Lasten exclusief reserves	-202.627	-45.365	-45.308	-45.274	-45.248

Onttrekking reserves	399	0	0	0	0
Saldo Volksgezondheid	-34.055	-30.943	-30.920	-30.887	-30.861
Werk en inkomen					
Baten exclusief reserves	553.193	547.527	547.312	549.084	550.499
Lasten exclusief reserves	-778.011	-768.208	-755.270	-754.688	-752.311
Toevoeging reserves	-4.627	0	0	0	0
Onttrekking reserves	9.538	2.157	1.451	1.451	540
Vrijval reserves	9.703	0	0	0	0
Baten exclusief reserves	553.193	547.527	547.312	549.084	550.499
Lasten exclusief reserves	-778.011	-768.208	-755.270	-754.688	-752.311
Toevoeging reserves	-4.627	0	0	0	0
Onttrekking reserves	9.538	2.157	1.451	1.451	540
Vrijval reserves	9.703	0	0	0	0
Saldo Werk en inkomen	-210.205	-218.525	-206.507	-204.152	-201.273
Zorg, welzijn en wijkteams					
Baten exclusief reserves	97.090	34.047	53.867	101.279	128.985
Lasten exclusief reserves	-945.176	-901.648	-899.566	-900.980	-899.024
Toevoeging reserves	-25.900	0	-10.000	-10.000	-10.000
Onttrekking reserves	43.618	21.371	0	0	0
Baten exclusief reserves	97.090	34.047	53.867	101.279	128.985
Lasten exclusief reserves	-945.176	-901.648	-899.566	-900.980	-899.024
Toevoeging reserves	-25.900	0	-10.000	-10.000	-10.000
Onttrekking reserves	43.618	21.371	0	0	0
Saldo Zorg, welzijn en wijkteams	-830.369	-846.230	-855.699	-809.701	-780.039

Clusteroverhead

De clusteroverhead zijn alle leidinggevend en hun ondersteuning binnen het primaire proces. Ook vindt een correctie plaats voor de overhead in de uurtarieven. Dit veroorzaakt een negatief saldo clusteroverhead bij Stedelijke ontwikkeling vanwege de vele uren die op projecten worden geschreven.

Clusteroverhead per programma	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming

	2022	2023	2024	2025	2026
Algemene middelen	0	0	0	0	0
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	2.687	2.800	2.802	2.802	2.802
Beheer van de stad	18.418	17.829	17.869	17.869	17.869
Belastingen	1.698	1.784	1.784	1.784	1.784
Bestaande stad	4.726	3.971	3.971	3.970	3.970
Bestuur	80	92	92	92	92
Cultuur	794	840	840	840	840
Dienstverlening	6.308	6.269	6.269	6.269	6.269
Economische ontwikkeling	2.827	2.693	2.693	2.693	2.693
Energietransitie	3.912	2.507	2.483	2.483	2.483
Onderwijs	2.666	2.574	2.573	2.573	2.573
Sport en recreatie	1.028	962	962	963	963
Stedelijke ontwikkeling	-10.339	-4.146	-5.139	-5.139	-5.139
Veilig	8.944	9.659	10.487	10.491	10.491
Volksgezondheid	4.576	3.032	3.033	3.033	3.033
Werk en inkomen	22.427	22.682	22.508	22.508	22.508
Zorg, welzijn en wijkteams	12.409	12.447	12.458	12.461	12.463
Totaal Clusteroverhead	83.161	85.996	85.685	85.692	85.694

Algemene dekkingsmiddelen

Pagina 206

Algemene dekkingsmiddelen

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) schrijft voor dat het programmaplan in de begroting een overzicht van algemene dekkingsmiddelen bevat.

Overzicht algemene dekkingsmiddelen

De algemene dekkingsmiddelen van de gemeente zijn die inkomsten van de gemeente waar geen directe dienstverlening en/of bestedingsverplichtingen tegenover staan. Het zijn dan ook vrij besteedbare middelen die jaarlijks worden ingezet ter dekking van de uitgaven op de diverse programma's.

De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit:

- opbrengsten van de lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is
- algemene uitkeringen uit het Gemeentefonds,
- opbrengst uit deelnemingen: de dividenden,
- het saldo van de inancieringsfunctie: de rente inkomsten van de reserves en het renteresultaat.

Algemene dekkingsmiddelen	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	419.880	459.483	472.450	478.287	484.380
Algemene uitkeringen gemeentefonds	2.177.015	2.102.829	2.138.825	2.126.736	2.004.509
Dividend	91.824	89.557	98.521	94.887	94.887
Saldo financieringsfunctie	-11.551	-24.363	-32.793	-38.336	-41.241
Totaal	2.677.167	2.627.506	2.677.002	2.661.574	2.542.534

Lokale heffingen

Er zijn twee soorten lokale heffingen. Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is en die vrij kunnen worden ingezet. Deze soort van lokale heffingen vallen onder de Algemene dekkingsmiddelen en betreft de volgende heffingen:

- de onroerendzaakbelasting (OZB),
- de algemene parkeerbelasting,
- de logiesbelasting
- en de reclame- en precariobelasting.

Er zijn ook lokale heffingen die niet vrij kunnen worden ingezet omdat deze binnen de heffing dienen te worden ingezet en daarmee voor het uitvoeren van werkzaamheden of beleid. Het gaat om onder meer de volgende heffingen: afval- en rioolheffing, bedrijfsreinigingsrecht en de leges omgevingsvergunningen. Deze heffingen vallen niet onder de Algemene dekkingsmiddelen.

Lokale heffingen waarvan de besteding niet gebonden is	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Onroerende zaakbelasting	288.950	299.330	299.967	300.467	300.967

Logiesbelasting	8.731	13.648	15.498	15.498	15.498
Reclame- en precariobelasting	10.791	11.591	11.591	11.591	11.591
Algemene parkeerbelasting	111.408	134.914	145.394	150.731	156.324
Totaal	419.880	459.483	472.450	478.287	484.380

Bedrijfsvoering

Pagina 207

Bedrijfsvoering

In deze paragraaf treft u informatie aan met betrekking tot de bedrijfsvoering van de gemeente.

- [Organisatieontwikkeling](#)
- [Huisvesting en facilitair](#)
- [HR](#)
- [Informatievoorziening en automatisering](#)
- [Privacy en AVG](#)
- [Audits en control](#)

Organisatieontwikkeling

Pagina 208

Organisatieontwikkeling

Anders Werken

Anders Werken draagt bij aan de volgende organisatiedoelen:

- Meer vrijheid en verantwoordelijkheid voor de medewerker om het werk in te richten op basis van eigen ervaring en talenten (modern werkgeverschap/ werknemerschap).
- Betere dienstverlening aan de stad en haar inwoners. Medewerkers werken samen vanuit wat inwoners, ondernemers en bezoekers van de gemeente nodig hebben, op het niveau waar het verschil gemaakt kan worden: in de wijk.
- Een duurzame organisatie: minder files, CO2-uitstoot en vierkante metergebruik in de stad. Dit vraagt een andere manier van kijken naar de inhoud van het werk en hoe het werk wordt gedaan. De coronaperiode heeft in dit opzicht al nieuwe inzichten gegeven en kansen geboden. Daar gaat de organisatie mee verder.

In 2022 is er veel aandacht voor het zo goed mogelijk inzichtelijk krijgen in hoe de medewerkers Anders Werken ervaren. Het onderzoek dat moet leiden tot dit inzicht duurt tot halverwege 2023, dus nog tijdens de hele

proefperiode van Anders Werken. Het kernteam Anders Werken is opdrachtgever en werkt daarvoor samen met de Erasmus Universiteit Rotterdam en het online discussieplatform Synthetron. Het team van de Erasmus Universiteit verzamelt data via vragenlijsten en analyseert vervolgens de uitkomsten. De online dialogen van Synthetron gaan dieper in op de uitkomsten van het onderzoek. Daarnaast verzamelt en analyseert de afdeling HR data vanuit de eigen systemen, zoals toegang, reserveringen en bezetting op de verschillende locaties. Uiteindelijk moet het inzicht leiden tot een cyclus van meten, leren, verbeteren en veranderen.

Ontwikkelingen 2022 – 2023

- Onderzoek naar de bezettingsgraad van werkplekken en vergaderruimtes op locaties moet leiden tot meer inzicht in het gebruik van deze ruimtes.
- De organisatie werkt aan de verbetering van hybride vergadersystemen.
- De no show-problematiek in het reserveringssysteem wordt opgelost.
- Gemeente en vakbonden praten over een voorstel voor een nieuwe reiskostenregeling (juli 2022).
- Voorbereidingen lopen voor de aanbesteding van een online mobiliteitsplatform. Dit platform maakt het mogelijk de nieuwe reiskostenregeling uit te voeren.
- De organisatie gaat aan de slag met leiderschaps- en gedragsvraagstukken in relatie tot Anders Werken.

Huisvesting en facilitair

Pagina 209

Huisvesting en facilitair

De ontwikkelingen rond corona worden voortdurend gemonitord. Als er aanleiding toe is neemt de gemeente maatregelen voor het gebruik van de panden.

De fors stijgende energietarieven leiden vanaf 2022 tot meerkosten voor de huisvesting. De tarieven van 2023 worden in kwartaal 3 en begin kwartaal 4 vastgezet. De prijzen zullen substantieel hoger zijn dan voorgaande jaren. Per gebouw vindt een inventarisatie plaats van energiebesparende maatregelen. Deze maatregelen dragen bij aan verduurzaming en aan demping van de kostenstijging voor energie. Het eerste deel van de maatregelen wordt nog in 2022 uitgevoerd.

Er is sprake van minder uitgaven voor concernhuisvesting. Leveranciers kampen met leveringsproblemen (grondstoffen- en personeelstekorten). Dit is met name merkbaar op het gebied van gebouwonderhoud en in huisvestingsprojecten.

Het Timmerhuis is als centrale ontmoetingsplek in gebruik. Eind 2023 moet er in alle wijken een wijkhub beschikbaar zijn. Daarnaast sluit in 2023 de locatie Librijesteeg en opent de locatie Zalmstraat. In deze laatste locatie komt de GGD.

HR

BeleidOntwikkelingenBemensingArbeidskosten

Beleid

Aantrekkelijk en goed werkgeverschap staat centraal binnen het hr-beleid van Rotterdam. Dat betekent een inclusieve organisatie waarin iedereen meedoet, waarin integer handelen een kernkwaliteit is en duurzame inzetbaarheid centraal staat. Een organisatie zo divers als de stad zelf. Het HRO-beleid faciliteert en stimuleert verschillende ontwikkelingen die op deze waarden aansluiten en de opgaven waar de organisatie voor staat. Dit komt onder andere tot uiting in de onderwerpen: 'Werken in stad en wijk (Wijk aan zet)', 'Menselijke maat', 'De lerende organisatie', 'Anders Werken', 'Integriteit' en 'Inclusie & Diversiteit'. Deze onderwerpen worden verankerd in de al bestaande dienstverlening aan leidinggevend en medewerkers. Het doel is een organisatie die in staat is om blijvend aan te sluiten bij de steeds veranderende vraag van Rotterdam en de Rotterdammers. Vanuit HRO leggen we de focus op de doorontwikkeling van het gehele concern. Dit in nauwe samenwerking met de clusters.

Om de bestaande en nieuwe opgaven te realiseren zijn de juiste mensen met de juiste kwaliteiten nodig. Zoals duidelijk naar voren komt in de vele mediaberichten is het vinden en behouden van personeel een steeds grotere uitdaging voor zowel de korte als de langere termijn. Dit vraagt dat gemeente Rotterdam vanuit goed werkgeverschap bestaande, en waar nodig nieuwe medewerkers, aan zich weet te binden. Niet alleen voor de opgaven waar de organisatie voor staat, maar ook om te voorkomen dat ervaren werkdruk en ziekteverzuim verder oplopen.

Ontwikkelingen

Coronaorganisatie

Continue bijsturing van de coronaorganisatie blijft noodzakelijk. Begin van de zomer is een opleving gezien in het aantal besmettingen. Dat is wederom een signaal om voortdurend paraat te staan. Eind van de zomer gaat de nieuwe vaccinatiecampagne van start waardoor opschaling opnieuw nodig is. Vanuit het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is aangegeven dat de GGD's in ieder geval tot en met het eerste kwartaal van 2023 paraat moeten staan. Dat betekent dat de coronaorganisatie van gemeente Rotterdam ook in 2023 actief blijft.

Bij een forse toename in het aantal besmettingen worden (extra) maatregelen ingevoerd om de continuïteit van de werkzaamheden op een veilige manier te kunnen waarborgen.

De coronaorganisatie bestond in augustus 2022 nog uit 940 medewerkers waarvan 870 medewerkers externe inhuur.

Inclusieve organisatie

Om ons werk voor een zo diverse stad als Rotterdam zo goed mogelijk te kunnen doen, is het nodig dat de organisatie gevoel heeft bij de stad. Begrijpt wat leeft en wat de stad en haar inwoners nodig heeft. Daarom is het van belang dat de diversiteit in de stad in de gemeentelijke organisatie terugkomt. Vanzelfsprekend geeft kwaliteit in de werving van personeel altijd de doorslag.

De organisatie wil groeien naar een zo goed mogelijke afspiegeling van de brede samenleving. Dit komt met de verantwoordelijkheid van het zijn van een goede werkgever voor iedereen. Het is nodig te zorgen dat diversiteit en inclusie een vanzelfsprekendheid zijn, geen opgave. Dit is de basis voor de concrete initiatieven die bijdragen aan een inclusieve en diverse gemeente.

De concrete initiatieven vanuit HRO hebben betrekking op diverse thema's: inclusieve werving en selectie, bewustwording van de gehele organisatie, inclusief beleid en inclusief leiderschap.

Daarnaast is inzicht in de mate van inclusie en diversiteit van belang. De diverse samenstelling van de stad kennen we. Het beeld van de organisatie is nog niet compleet genoeg om een uitspraak te kunnen doen of de samenstelling van het personeelsbestand al een spiegelbeeld van onze stad is. Om een deel van dit inzicht te krijgen voert het Centraal Bureau voor Statistiek (CBS) eind 2022 voor gemeente Rotterdam de Barometer Culturele Diversiteit uit. Hiermee krijgen we naast gegevens over leeftijd en geslacht, ook inzicht in de culturele diversiteit van ons personeelsbestand.

Verder heeft gemeente Rotterdam de Verklaring van Dordrecht ondertekend. Hiermee committeren we ons als gemeente voor het creëren en in stand houden van een transgendervriendelijke werkomgeving en arbeidsmarkt.

Integriteit

De collegeopdracht tot intensivering van het ambtelijk integriteitsbeleid is in 2021 gestart en loopt in 2022 en 2023 door en wordt gevolgd in een actieplan met 34 punten. Integriteit is en blijft onderdeel van het dagelijks handelen van de organisatie. Leidinggevendenden hebben daarin een sleutelrol, met de eigen verantwoordelijkheid als werknemer en als voorbeeldfunctie. Ook zijn zij aan zet voor de bevordering en handhaving van de integriteit van hun medewerkers. De coördinatoren integriteit van ieder cluster zorgen ervoor dat leidinggevendenden regels en processen kennen. Nieuwe en bestaande medewerkers krijgen de waarde mee dat medewerkers in alles wat ze doen uitstralen dat integriteit hoort bij het ambtelijk vakmanschap en bij de trots op de stad. De professionaliteit brengt met zich mee dat iedere medewerker gemaakte keuzes kan en wil verantwoorden. Integriteit, het eigen morele kompas, is een onlosmakelijk onderdeel van het dagelijkse werk van de medewerkers.

Een uitgebreide beschouwing en cijfermatig inzicht wordt opgenomen in het Jaarverslag ambtelijke integriteit 2022.

Ambtseed

Het college staat ervoor dat we als gemeente een betrouwbare partner zijn. Menselijke maat en integriteit zijn hierbij cruciaal. De ambtseed is een uitgelezen moment om nieuwe medewerkers bewust te maken van de kernwaarden van de organisatie. Omdat deze waarden in de oude ambtseed onvoldoende tot uitdrukking komen is een nieuwe tekst opgesteld. De uitgangspunten zijn:

- Opnemen van de kernwaarden. Dit zijn: menselijke maat, morele juistheid van handelen, kernwaarden uit de Rotterdamse gedragscode, integriteit en inclusie & diversiteit.
- Persoonlijkere en inclusieve benadering.
- Modernisering van de tekst zodat deze begrijpelijk en toegankelijk zijn voor alle nieuwe medewerkers.

De nieuwe tekst is eind van het tweede kwartaal in gebruik genomen en inmiddels al door zo'n 160 nieuwe medewerkers uitgesproken.

Verzuim

De stijging van het verzuim zoals deze al zichtbaar was bij de eerste begrotingsherziening in april 2022 heeft licht doorgezet. Het voortschrijdend verzuim is met +0,1% gestegen naar 6,6%.

In alle verzuimcategorieën (kort, middellang en lang) is beweging te zien bij de verschillende clusters. Over het hele concern is er in vergelijking met de 1e herziening een stijging te zien in het kortdurend verzuim van +0,05%, middellang verzuim van +0,03% en het langdurig verzuim van +0,02%.

Oorzaken van verzuim mogen niet geregistreerd worden door werkgevers, maar vanuit de clusters worden oorzaken benoemd als toenemende signalen van ervaren werkdruk, werk- en privébalans en verzuim vanwege corona. De toename in het korte en middellange verzuim kan een voorbode zijn voor langdurig verzuim.

De organisatie besteedt daarom extra aandacht aan veilig, gezond en met plezier werken, thuis en op locatie. Leidinggevendenden krijgen ondersteuning hoe zij hun medewerkers kunnen faciliteren en begeleiden.

Alle clusters geven extra aandacht aan het voorkomen en verminderen van (langdurig) verzuim. Naast de inzet van bedrijfsartsen, re-integratieadviseurs en aandacht voor vitaliteit zijn duurzame inzetbaarheid en beleving van werkdruk onderwerpen die hoog op de agenda staan. Hiervoor wordt een gemeente breed actieplan opgesteld.

Bemensing

Formatie en bezetting 2022

De formatie is de registratie van welke functies de organisatie kent. In zijn algemeenheid kan gesteld worden dat de begrote formatie de structurele capaciteit is die de gemeente heeft om haar taken uit te voeren. Deze structurele capaciteit is gedekt met structurele middelen.

In de tweede begrotingsherziening wordt de formatie met 188 fte naar boven bijgesteld. Grotendeels betreft dit al in de begroting opgenomen budgetten geoormerkt voor loonkosten die in deze herziening zijn vertaald naar de bij behorende fte's. In deze tweede begrotingsherziening zijn de effecten van het coalitieakkoord als eerste inschatting financieel verwerkt. De hieraan gerelateerde fte's nog niet.

De grootste bijstelling komt voor rekening van cluster Stadsontwikkeling Projectmanagementbureau (+111 fte). Daarnaast stelt het cluster Maatschappelijke Ontwikkeling de formatie van Publieke Gezondheid, Welzijn en Zorg en Sport, Onderwijs en Cultuur bij (+59 fte).

De bezetting is de registratie van het feitelijk aantal werknemers van de organisatie. De vastgelegde formatie kan afwijken van de feitelijke bezetting van de organisatie. Overbezetting heeft meestal betrekking op taken met een incidentele dekking of variabele capaciteitsbehoefte. De financiële dekking is aanwezig.

- Cluster Dienstverlening heeft een verschil van +73 fte tussen formatie en bezetting, verdeeld over alle directies.
- Vooral het cluster Maatschappelijk Ontwikkeling is hard gegroeid. Dit is direct toe te schrijven aan de coronaorganisatie, extra zorgtaken als gevolg van corona, de crisis-organisatie opvang Oekraïners en het hulpteam toeslagen. Deze ontwikkelingen zijn zichtbaar in de bezetting maar, met het oog op tijdelijkheid, niet in de formatie. MO kent een verschil van +498 fte tussen formatie en bezetting.
- Naast de bijstelling van de formatie bij cluster Stadsontwikkeling is er nog een verschil tussen formatie en bezetting van +65 fte. Dit kent een tweetal oorzaken. Enerzijds zit bij directie Gebiedsontwikkeling een ophoging van de formatie onder andere als gevolg van de vorming van de projectorganisatie Erfpacht. Anderzijds zijn bij directie Stedelijke Inrichting formatieverhogingen tijdelijk bevroren in afwachting van de uitwerking van coalitieakkoorden.
- Cluster Werk en Inkomen laat een verschil tussen formatie en bezetting zien van +109 fte. Dit betreft herplaatsingskandidaten in lage loonschalen uit voorgaande reorganisaties. Voor deze medewerkers is geen formatie opgenomen maar wel meerjarige dekking. Bij de opzet van deze structuur in 2016 is rekening gehouden met het uiteindelijk uitstromen van deze groep via natuurlijk verloop. Het budget voor deze groep neemt jaarlijks af.
- De overbezetting bij cluster Bestuurs- en Concernondersteuning (BCO) betreft bij de tweede begrotingsherziening +340 fte. Dit betreft de extra capaciteit die BCO aan de clusters levert voor projecten waarvoor uren worden geschreven zoals communicatieadviseurs of ICT-projecten. Al deze inzet wordt gefinancierd door de afnemende clusters. Een vergelijkbare constructie geldt ook voor de trainees die niet in de formatie is opgenomen. Directie Veiligheid kent ook een verschil tussen formatie en bezetting. Financiering gebeurt vanuit een regio budget. Gemeente Rotterdam heeft voor de veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond de zogenoemde kassiersfunctie. Met ingang van 1 januari 2023 zal Directie Veiligheid administratief uit BCO worden gehaald en apart worden gepresenteerd.

Stages

Vanuit de gedachte “De stagiair van vandaag is de medewerker van morgen” sluiten we aan op de strategische visie met betrekking tot arbeidsmarktbenadering. Hierbij creëren we zo veel mogelijk stageplekken (minimaal 1.000 per jaar) met extra aandacht voor en inzet op die plaatsen binnen de organisatie waar sprake is van moeilijk vervulbare vacatures. Daarnaast is er aandacht voor mbo-stages (25% van de totale stages), zoals ook opgenomen in het coalitieakkoord.

In 2022 zijn er tot 31 augustus 804 stagiairs gestart. Dat is 77% van de vastgesteld norm van 1.042 in 2022. Ruim 24% hiervan zijn mbo-stagiairs. In september 2022 start de volgende stageperiode. De werving en selectie van stagiairs voor deze periode is in volle gang.

Arbeidskosten

Arbeidskosten bestaan uit loonkosten voor de medewerkers in dienst van de gemeente Rotterdam en kosten van ingehuurd medewerkers.

Arbeidskosten 2022

De tweede begrotingsherziening 2022 laat een stijging van de begrote arbeidskosten zien. (+€ 126 mln) Dit is vooral zichtbaar bij Programma Volksgezondheid specifiek programma Corona GGD-GHOR. (+€ 86 mln)

De hoofdlijnen van de mutaties in de tweede begrotingsherziening worden hieronder toegelicht op zowel loonkosten als kosten externe inhuur.

Arbeidskosten 2023 en verder

In de begrote arbeidskosten voor 2023 en verder is een daling zichtbaar. Dit komt grotendeels door de afname in de personeelsinzet voor de corona-aanpak en door de taakstelling voor de organisatie vanuit het coalitieakkoord. De verwachting is dat de arbeidskosten in de loop van 2023 naar boven worden bijgesteld. Hiervoor zijn een aantal redenen aan te wijzen:

- De meerjarige ontwikkeling van de arbeidskosten hangt vooral af van de omvang de uit te voeren werkzaamheden en de ontwikkeling van de loonkosten(zoals cao afspraken en wijzigingen in werkgeverspremies).
- De volle omvang van de benodigde personele inzet voor het jaar 2023 kan onder andere bij de clusters Stadsontwikkeling en Bestuurs- en Concernondersteuning pas in het laatste kwartaal 2022 worden geïnventariseerd. Daarna wordt duidelijk wat de vraag naar inhuur en eigen personeel is en wordt de begroting daarop aangepast. Dit wordt zichtbaar bij de eerste begrotingsherziening in het voorjaar van 2023.
- Middelen die zijn toegekend door het coalitieakkoord zijn wel al begroot voor 2023 maar zijn nog niet overal door vertaald naar kosten inhuur of loonkosten.
- Tot slot zijn mutaties gedurende het jaar vrijwel niet te vermijden, denk aan verschuivingen van loonkosten naar inhuur bij het (nog) niet structureel in kunnen vullen van vacatures.

Loonkosten 2022

De loonkostenbegroting voor 2022 wordt bijgesteld met +€ 23,7 mln. De grootste bijstellingen staan hieronder toegelicht:

- Programma Stedelijke Ontwikkeling: voor het projectmanagementbureau van cluster Stadsontwikkeling is formatie opgehoogd in lijn met de werkelijke bezetting en de uit te voeren werkzaamheden. (+€ 6,1 mln)

- Programma Volksgezondheid (cluster Maatschappelijke Ontwikkeling): bijstelling van +€ 5,9 mln op de loonkosten voor uitbreiding van de capaciteit. Dekking door rijks- en regionaal middelen (gidsmiddelen, meerkosten corona en middelen voor de omgevingswet).
- Inzet op aantrekkelijke, groene en schone buitenruimte (afspraken coalitieakkoord) vraagt om meer middelen voor het gelijk houden of uitbreiden van het huidige niveau van dienstverlening. Verder vindt door herijking van het functiehuis een aanpassing plaats in het aantal fte binnen Vervoer & Materieel. Dit betekent voor het programma Beheer van de Stad (cluster Stadsbeheer) een bijstelling op de loonkosten. (+ € 4,1 mln)
- Programma Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving (cluster Maatschappelijke ontwikkeling): bijstelling van +€ 3 mln, met dekking door rijksgegeld voor compensatie corona en de onttrekking van de bestemmingsreserve.
- Programma Dienstverlening (cluster Dienstverlening): bijstelling € 1,7 mln. De belangrijkste oorzaken hiervan zijn extra capaciteit benodigd door de hogere inhaalvraag naar producten van publiekszaken (€ 0,6 mln). Dekking hiervan komt uit hogere opbrengsten leges. Daarnaast gaat de invoering van Wijk aan Zet /Werken in Stad en Wijk een nieuwe fase in. Het hierbij benodigde personeelsbudget bedraagt € 0,6 mln, gedekt door een bijdrage vanuit de clusters. Ons college investeert daarnaast in de Menselijke Maat. Voor de uitvoering is een programma ingericht. De bijbehorende arbeidskosten voor 2022 bedragen € 0,2 mln.
- Programma Veilig (cluster Stadsbeheer): hier is sprake van verschuiving van programmalasten en kosten voor externe inhuur naar loonkosten. Uit het coalitieakkoord volgt een verhoging van de inschaling van de bijzondere opsporingsambtenaren (boa's). Ook vindt een correctie plaats op de eerste begrotingsherziening voor de inzet van handhavers. Deze ontwikkelingen leiden tot een bijstelling van de loonkosten van +€ 1,3 mln.
- Programma Veilig (cluster Bestuurs- en Concernorganisatie): diverse verschuivingen van materieel naar personeel. Ook is er sprake van een budgetoverdracht naar cluster Maatschappelijke Ontwikkeling. Sinds 1 juni 2022 kent de afdeling Strategie en Ondermijning van de directie Veiligheid het team Haven. Financiering gefinancierd door een bijdrage van het Rijk: + € 1 mln.
- Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (cluster Maatschappelijke Ontwikkeling): bijstelling van de loonkosten (+€ 1,2 mln) en een correctie op de apparaatslasten, die voorheen werden gedekt vanuit programmagelden. Verder vallen nu onder dit programma: de loketfunctie van de nieuwe aanpak inburgering en een deel van de intensivering op het programma Armoede, Schuldhulpverlening, Integratie en Samenleving (ASIS).
- Programma Bestaande Stad (cluster Stadsontwikkeling): voor de uitvoering van het Fonds Vitale Kernen en het beheer van objecten (exploitatie, beheer en verkoop) voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) een bijstelling van +€ 1,1 mln. Dekking is gevonden door inzet van geld uit de bestemmingsreserve NPRZ en de Rotterdamse Investeringsmotor.
- Programma Werk en Inkomen (cluster Werk en Inkomen): stijgende loonkosten, omdat meer ondernemers gebruikmaken van de adviesdiensten en trajecten vanuit het Regionaal Bureau Zelfstandigen. Vanuit het coalitieakkoord is hierop geïntensiveerd. Ook de doorlopende werkzaamheden vanwege de TOZO-regeling zorgen voor hogere loonkosten. Aan de andere kant is er sprake van een daling van de personeelslasten door aanpassing van de benodigde formatie vanwege het verwachte lagere bijstandsvolume en het doorschuiven van personeelslasten naar 2024 en 2025. Per saldo komt dit neer op een bijstelling van -€ 3,8 mln.

Inhuur 2022

De begroting voor de kosten van externe inhuur kent een bijstelling van +€ 102,3 mln. De grootste wijzigingen zijn:

- Programma Volksgezondheid (cluster Maatschappelijke Ontwikkeling): bijstelling van +€ 81 mln. vanwege inzet van personeel op de bestrijding van corona, HPV en het apenpokkenvirus. Het Rijk vergoedt deze kosten.
- Programma Werk en Inkomen (cluster Werk en Inkomen): stijging van de kosten voor externe inhuur, vooral door een verschuiving van lasten bij het onderdeel Rotterdam Inclusief (+€ 6 mln). Medewerkers die vallen onder de doelgroep Nieuw Beschut, waarvan SSC Flex de salarisuitbetaling doet, zouden aanvankelijk per 1 april 2022 in dienst komen van gemeente Rotterdam. Deze medewerkers blijven echter toch nog heel 2022 via SSC Flex hun salaris ontvangen. Het budget hiervoor is daarom opnieuw gelabeld als inhuur. Het resterende deel van de bijstellingen op inhuur (+€ 1,5 mln) komt door technische verschuivingen van loonkosten naar inhuur.
- Programma Overhead (cluster Bestuurs- en Concernorganisatie): bijstelling van de inhuurlasten van + € 7 mln. Hier is sprake van een toename van vraaggestuurde dienstverlening door de clusters, zoals inzet van communicatieadviseurs of ICT specialisten. Voor de dienstverlening is financiële dekking uit de clusters aanwezig.
- Programma Stedelijke Ontwikkeling (cluster Stadsontwikkeling): verhoging van het inhuurbudget van + € 6,6 mln, grotendeels veroorzaakt door een herijking van de verwachte werkzaamheden bij het Projectmanagementbureau (PMB).
- Programma Beheer van de Stad (cluster Stadsbeheer): verwachte kosten externe inhuur van zijn bijgesteld (+€ 1,1 mln). Grotere inzet is nodig vanwege intensiveringen die voortkomen uit het coalitieakkoord (verdichting van de stad, evenementen en bezoekers), en vanwege de noodzakelijke inzet op naastplaatsingen. Er zijn meer middelen nodig om bij de gemeentereiniging het huidige niveau van dienstverlening te handhaven.
- Programma Zorg, Welzijn en Wijkteams (cluster Maatschappelijke Ontwikkeling): daling van de inhuurlasten: - € 1,4 mln. Deze daling komt vooral door verschuivingen naar personele lasten en programmalasten bij de gemeentelijke inzet voor Moeders van Rotterdam, een taakstelling van het clusterbureau.
- De Omgevingswet is opnieuw uitgesteld. Voor het programma Bestaande Stad (cluster Stadsontwikkeling) leidt dit tot een toename van het inhuurbudget. Dekking komt uit toegenomen opbrengsten uit WABO-leges (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht).
Per saldo is er sprake van een afname van de geraamde kosten voor externe inhuur (-€ 1,4). Hierbij is grotendeels sprake van het omzetten van inhuurbudget naar loonkosten. Ook is er sprake van het terugdraaien van boekingen in verband met onzekerheid over de bijdragen van het Rijk.

Organisatieopgave 2022-2026

In het coalitieakkoord is de volgende opgave opgenomen:

“Omdat we scherpe keuzen maken in ons beleid en nog efficiënter gaan werken, is het reel om een bezuiniging op de gemeentelijke organisatie te realiseren (inhuur en apparaat). Dit geldt niet voor de medewerkers in de uitvoering. Als uitgangspunt hanteren we natuurlijk verloop.”

De wens vanuit ons college is om deze bezuinigingen uitdrukkelijk te koppelen aan de huidige organisatie opgaven en flexibel genoeg te zijn om toekomstige ontwikkelingen ruimte te kunnen geven.

Informatievoorziening en automatisering

Pagina 211

Informatievoorziening en automatisering

Voor ons college en onze organisatie staan de maatschappelijke opgaven in de stad centraal. Digitalisering biedt voorzieningen om de dienstverlening te verbeteren en de collegedoelen sneller en beter te realiseren. De ontwikkelingen op het gebied van digitalisering gaan snel. De manier waarop Rotterdammers werken, onderwijs volgen, wonen, zorg ontvangen, recreëren en zich verplaatsen verandert. De organisatie moet goed toegerust zijn om met deze ontwikkelingen mee te gaan. Dit betekent dat de gemeente over betrouwbare ICT-voorzieningen beschikt, en snel en flexibel inspeelt op nieuwe ontwikkelingen.

De basis hiervoor is vastgelegd in de Digitaliseringsagenda. Deze bevat projecten en programma's die de clusters in onderlinge afstemming hebben gekozen. Met deze projecten en programma's maken de clusters hun dienstverlening innovatiever, gebruiksvriendelijker, efficiënter en in een eigentijdse vormgeving.

Voor 2023 gelden de volgende speerpunten:

- Verdere invoering van de datastrategie als basis voor de verantwoorde inzet van data.
- Het algoritmeregister is sinds 1 augustus 2022 live en wordt gevuld met zowel de nieuwe algoritmes als de bestaande algoritmes. De grote lijnen voor een algoritmekader vanuit de vier grote gemeenten - G4 - worden naar verwachting begin september 2022 definitief vastgesteld. Effect van het algoritmekader is dat burgers gemakkelijker bezwaar kunnen maken tegen een besluit dat automatisch genomen is. De externe ethische commissie is sinds augustus 2022 actief, samen met de algoritme-expert; de commissieleden krijgen voor hun inzet een vergoeding. Ook is voor ethische en technische steun aan ontwikkelaars en datascientists een algoritme-expert aangesteld als interne vertrouwenspersoon.
- De verbinding met Europa groeit en wordt relevanter. Er is een organisatiebrede betrokkenheid bij Europese subsidieprojecten. Verder werkt de organisatie samen met Europese partners en is er aandacht voor de zich continu ontwikkelende wet- en regelgeving. Door onder meer de ontwikkeling van het Digital Office Europe en de actieve rol van Rotterdam als vice chair (vice voorzitter van 2023 tot 2025) binnen het Digital Forum van Eurocities (grotestedennetwerk) versterkt Rotterdam zijn positie in Europa nog verder.
- De bestuurlijke samenwerking in VNG-verband en met andere grote gemeenten zetten we door. Waar mogelijk groeit deze samenwerking toe naar één digitale overheidsarchitectuur en één basisinfrastructuur, met gezamenlijke kaders en gezamenlijke voorzieningen: Common Ground en Gezamenlijke

Gemeentelijke Uitvoering ('1x ontwikkelen, 350x toepassen'). De gemeente Rotterdam is in samenwerking met de VNG en andere gemeenten gestart met de ontwikkeling van een aantal IT-producten die voor alle gemeenten beschikbaar komen.

- Informatiebeveiliging blijft in 2023 een belangrijk onderdeel van de digitaliseringsaanpak. De awareness-campagne 'Blijf Alert' loopt door in 2023. De gemeente zorgt in 2023 dat zij voldoet aan de landelijke verplichtingen, zoals de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) en het verantwoordingsproces over informatieveiligheid bij gemeenten: Eenduidige Normatiek Single Information Audit (ENSIA). Daarnaast zet informatiebeveiliging in op professionalisering en ontwikkeling van de gehele securityketen, zowel intern als extern. Tenslotte continueert de securityketen in 2023 de uitvoering van haar meerjarenplan met een beschrijving van invoering van diverse producten en diensten in de gemeentelijke organisatie.
- Met het programma Rotterdamse Digitale Infrastructuur (RDI) werkt onze ICT-organisatie aan vernieuwing van de toegang tot systemen, de digitale werkomgeving, de integratie van data en werkomgevingen, en de IT- en data-infrastructuur. Dit is onder meer nodig voor Anders Werken, de nieuwe en andere manieren van werken in onze organisatie.
- De dienstverlening aan de Rotterdammers wordt steeds meer digitaal. Realisatie van generieke ICT-voorzieningen is hiervan een onderdeel, waaronder een veilige publieke WiFi-verbinding (publicroam) en livechat-voorzieningen voor het online aanvragen van verschillende diensten. Voor het ophalen van actuele gegevens, zoals subsidieverstrekkings, verhuizingen, bezwaren en vergunningen, zijn verbeteringen via Haal Centraal API's ingebracht. De benodigde gegevens betreft onze gemeente van een centrale landelijke of gemeentelijke bron.

Informatiehuishouding en de Wet open overheid

Transparantie van overheidsinformatie staat volop in de maatschappelijke belangstelling. De invoering van de Wet open overheid (WOO), op 1 mei 2022, geeft een impuls aan de informatiehuishouding en het actief beschikbaar stellen van informatie. De transparantie van het overheidshandelen vraagt van onze gemeente snel te kunnen laten zien wat, wanneer met wie gecommuniceerd is, en welke acties zijn uitgevoerd. Dat geldt zowel voor het bestuur – gemeenteraad, college, burgemeester – als voor de ambtelijke organisatie.

Inzicht in de communicatie en besluitvorming is ook nodig vanwege de af te leggen verantwoording en bij mogelijke juridische geschillen. De inzichtelijkheid draagt eveneens bij aan de legitimiteit van en daarmee het draagvlak voor het openbaar bestuur. Het programma Rotterdam Transparant is ingesteld voor een soepele invoering van de Wet open overheid binnen de organisatie. Het programma werkt samen met de G4 en de VNG. Het programma richt zich op de 11 categorieën informatiestromen waarin de overheid verplicht is documenten actief te publiceren. Er is 5 jaar tijd voor invoering van de wet. Het programma richt zich op bewustwording van medewerkers voor transparantie en het aanreiken van tools als 'e-learning' en 'openbaarproef schrijven'. Het verplichte landelijke publicatieplatform PLOOI is niet gereed. Daarom onderzoekt onze gemeente of een ander IT-platform publicaties in de 11 informatie categorieën kan realiseren.

Afhandeling van Woo-verzoeken

Iedereen kan om informatie vragen die bij de gemeente berust. Er is een stijgende trend van het aantal verzoeken om informatie. In de afgelopen jaren lag het aantal verzoeken tussen de 200 en 300, in 2021 waren dat er 368. Bij de tweede herziening 2022 zijn het er al 209. De verzoeken verschillen van aard en omvang en gaan over diverse onderwerpen. Afgehandelde Woo-verzoeken publiceert de gemeente op de [website](#).

Met de inwerkingtreding van de Woo is de maximale afhandeltermijn verkort van acht naar zes weken. Uitgangspunt is afdoening binnen vier weken, met een eventuele verlenging van twee weken. Ons college informeert uw gemeenteraad via de P&C-cyclus over de ontvangen verzoeken en de afhandeltermijn. Dit vloeit voort uit een op 8 april jl. aangenomen motie. Conform toezegging 22bb004163 maken wij en marge van de P&C cyclus ook een vergelijking bij de Woo cijfers in relatie tot voorgaande jaren in concreto door nu een vergelijking te maken naar voorgaande periodes, waaronder 2021. Deze gegevens worden gepresenteerd in de ['voortgang'](#).

Er is een verbeterplan om Woo-dossiers sneller en beter af te doen. Met het 'LEAN-traject' bekijkt onze organisatie op welke onderdelen een efficiënter proces voor passieve openbaarmaking mogelijk is. Sinds maart 2022 begeleidt een gespecialiseerd Woo-team de organisatie bij de afhandeling van Woo-verzoeken. Verder is de aanschaf in gang gezet van 'anonymiseringssoftware'. Deze software maakt het mogelijk documenten eenvoudiger te bewerken, wat tijd bespaart.

De afhandeling van Woo-verzoeken is een bewerkelijke taak, en zal dat waarschijnlijk blijven. Dit ondanks de inspanningen om het openbaarmakingsproces te verbeteren. Om een 100 procent tijdige afhandeling te halen – indien dit al reëel is - moet ook de informatiehuishouding van onze organisatie beter op orde te zijn. Hierin kunnen gemeenten gezamenlijk expertise ontwikkelen, want alle gemeenten worstelen met dezelfde uitdaging ([zie: het rapport van de Open State foundation over de afhandeling van Wob- verzoeken bij het Rijk](#)).

Informatiehuishouding als randvoorwaarde

Er is een meerjarenplan opgezet om de informatiehuishouding op orde te krijgen. Het gaat om de vindbaarheid en volledigheid van een enorme hoeveelheid gegevens. De stroom aan digitale en deels nog papieren informatie is heel groot. Ook de variatie in verschijningsvormen is groot: documenten, gegevensbestanden, e-mail, data, sms, audio- en videobeelden, en zo meer. Goede informatiehuishouding vraagt om professioneel beheer op alle relevante informatie, in alle verschijningsvormen. Voor een goed beheer is bovendien samenhang nodig met openbaarheid, privacybescherming en informatiebeveiliging. Daarnaast zet onze organisatie in op bewustwording bij alle medewerkers, zodat zij zorgvuldig met gegevens en informatie omgaan en zorgen voor juiste dossiervorming. Dit alles leidt tot het beschikbaar en vindbaar maken van informatie, die de gemeente bovendien volledig en veilig bewaart.

Privacy en AVG

Pagina 212

Privacy en AVG

Na de invoering in mei 2018 van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG), is de bescherming van persoonsgegevens steeds vanzelfsprekender een onderdeel van processen waarvoor gegevens van burgers nodig zijn. Op het moment van schrijven van deze begroting zijn dat 535 processen. Van de aanvraag voor een bijstandsuitkering tot een parkeerboete, van cameratoezicht tot handhaving op straat, de gemeente beschikt over

veel, en vaak gevoelige, gegevens. Onze organisatie heeft een robuust instrumentarium om het privacyrecht van burgers beter te beschermen. Die instrumenten zijn beschreven in het [Plan van Aanpak AVG](#) dat aan de gemeenteraad is voorgelegd.

De stand van zaken medio 2022:

- In het register van verwerkingen zijn de processen vastgelegd waarin de gemeente Rotterdam persoonsgegevens van burgers en ambtenaren verwerkt. Daarin staan 535 verwerkingen (halverwege 2022).
- Het aantal afgeronde DPIA's (Data Protection Impact Assessment) is 174. Zo'n 30 DPIA's zijn nog in uitvoering. Voor elk nieuw proces is een afzonderlijke bepaling nodig of een DPIA nodig is. In de meeste gevallen is dat niet zo. Een DPIA is een verplichte analyse van processen met een hoog privacyrisico voor de betrokkenen van wie de gemeente gegevens verwerkt. Op basis van zo'n analyse is het mogelijk gerichte maatregelen te nemen om het risico op privacyschending te verkleinen.
- Voor sommige processen waarin persoonsgegevens worden verwerkt schakelt onze organisatie externe partijen (bedrijven) in. Voor 270 processen zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten met bedrijven die in opdracht van de gemeente persoonsgegevens verwerken.
- Het datalekkenregister. De gemeente houdt een register van datalekken bij. Bij een datalek zijn persoonsgegevens mogelijk of daadwerkelijk in handen gekomen van onbevoegden. Dat kan bijvoorbeeld door een verkeerd geadresseerde brief of e-mail. Van 1 januari tot 1 augustus 2022 zijn er 130 datalekken gemeld. Daarvan zijn er 41 gemeld bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Ter vergelijking: in dezelfde periode vorig jaar waren er 160 meldingen waarvan 44 gemeld bij de AP. Het neemt dus iets af.

Uitdagingen en risico's

De afgelopen jaren is de advisering over privacy en AVG verder geprofessionaliseerd. De komende jaren komen er grote uitdagingen op onze gemeente af. De samenleving digitaliseert in sneltreinvaart. Datatechnologie en algoritmes helpen om data te kunnen analyseren en de dienstverlening aan burgers en ondernemers te verbeteren. Maar aan de technologie en algoritmes zijn ook risico's verbonden voor de privacy van burgers. Niet voor niets ligt de focus van de Autoriteit Persoonsgegevens op '[dataprotectie in een digitale samenleving](#)'. De uitdaging ligt in het vinden van een goede balans tussen privacywetgeving enerzijds en de toenemende inzet van datatechnologie anderzijds.

Die uitdaging is er ook bij het delen van gegevens in samenwerkingsverbanden, zoals het sociaal domein en het veiligheidsdomein. Het staat voorop dat overheden en betrokken organisaties effectief moeten kunnen samenwerken, zonder dat ze daarbij de risico's voor de privacy niet uit het oog verliezen. Privacybeleid en de naleving van dat beleid moeten daarop aansluiten. Daaraan dragen verschillende acties bij: goede kaders en richtlijnen, transparantie en een groter bewustzijn bij opdrachtgevers en medewerkers dat privacy een groot goed is.

Audits en control

Algemeen

In opdracht van het college of de concerndirectie voert Concern Auditing audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en organisatieonderdelen.

Directie Middelen en Control is er om de organisatie en het bestuur te adviseren bij en toe te zien op het sturen, beheersen en verantwoorden, zodat de doelen voor Rotterdam gerealiseerd worden.

Doorontwikkeling stuurinformatie en P&C

De doorontwikkeling van de stuurinformatie omvat meerdere projecten die bijdragen aan een betere sturing van gemeentelijke activiteiten en daarmee tot een meer doeltreffende en doelmatige gemeente Rotterdam. Voor een goede sturing van de organisatie is het van belang dat periodiek op alle niveaus van de organisatie sturingsgesprekken plaatsvinden, op basis van betrouwbare stuurinformatie die geënt is op de doelstellingen die door het gemeentebestuur zijn bepaald en vastgelegd in de programma's die in de p&c-documenten worden onderscheiden. De stuurinformatie is beschikbaar in Voortgangsrapportages. Het project werkt aan het automatisch genereren van deze Voortgangsrapportages. Voor de financiële voortgangsrapportages is de testfase in de afrondende fase en wordt de implementatie voorbereid. Een integrale bedrijfsvoeringvoortgangsrapportage is in voorbereiding.

Ook is dit jaar het Concerndashboard live gegaan. Het Concerndashboard kan dagelijks worden geraadpleegd met de bedrijfsvoeringsinformatie t/m meest de vorige dag. De implementatie en doorontwikkeling lopen in 2022 en 2023 door.

Onderdeel van het project is ook het Verbeteren van de P&C producten. De raad heeft aangegeven de P&C documenten beleidsmatiger en overzichtelijker te willen. Met ingang van de nieuwe collegeperiode wordt gestart met een nieuwe opzet van de P&C documenten. Het eerste P&C product in de nieuwe opzet de Tweede herziening 2022/ Begroting 2023. In december is een evaluatie gepland met de Commissie tot Onderzoek van de Rekening (COR).

Auditprogramma

Concern Auditing voert, in opdracht van het college en/of de concerndirectie, audits uit op het gebied van doelmatigheid en doeltreffendheid van processen, systemen, projecten, programma's en beleid.

Jaarlijks wordt een auditprogramma opgesteld. Het auditprogramma 2023 wordt eind 2022 voorbereid en begin 2023 door de gemeentesecretaris vastgesteld.

Een aantal audits, waarvan nu al duidelijk is dat die in 2023 worden uitgevoerd, omdat die doorlopen uit het auditprogramma 2022 naar 2023, zijn:

- Collegetargets (nog te bepalen)
- Uitvoeringstoets(en) op een aantal collegeambities (nog te bepalen)
- Organisatiereflexie van enkele directies (nog te bepalen)

Ook in 2023 worden weer audits uitgevoerd, die jaarlijks terugkeren, op de terreinen:

- Grote projecten (nog te bepalen)
- Integriteit
- Informatieveiligheid.

Financiële kengetallen

Pagina 214

Financiële kengetallen

Voor de sturing op en de verantwoording over de financiële positie van de gemeente wordt gebruikt gemaakt van verschillende financiële kengetallen.

Beleidsregulier exploitatiesaldoStructureel exploitatiesaldoWeerstandvermogenSolvabiliteitsratio
BelastingcapaciteitNetto schuldquoteNetto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningenKasgeldlimiet
RenterisiconormEMU-saldoKapitaallastenratioKengetal grondexploitatieOntwikkeling

Beleids

De basis voor houdbare gemeentefinanciën is gelegen in een meerjarenbegroting die structureel en reëel in evenwicht is. Houdbare gemeentefinanciën vergen echter meer dan dat. Zo wil de gemeente in geval van financiële tegenslag voldoende mogelijkheden hebben om de eerste klappen op te vangen.

De houdbaarheid van de gemeentefinanciën kent twee aspecten:

- Voldoende weerbaarheid. Het betreft de mogelijkheden om op korte termijn financiële klappen te kunnen incasseren zonder direct in de begroting en daarmee in de beleidsambities te hoeven ingrijpen.
- Voldoende flexibiliteit van de begroting. Het betreft de snelheid waarmee de lasten kunnen worden verlaagd en de baten kunnen worden verhoogd. De flexibiliteit van de begroting (ook wel wendbaarheid genoemd) wordt beperkt door verplichtingen die voor meerdere jaren zijn of worden aangegaan. Het gaat dan om bijvoorbeeld verplichtingen als gevolg van schulden (rente en aflossing van opgenomen geldleningen), kapitaallasten van investeringen, apparaatslasten, beheer- en onderhoudslasten.

Voor de houdbaarheid van de gemeentefinanciën zijn weerbaarheid en flexibiliteit dus belangrijke termen. Wenselijk is dat de gemeenteraad een integraal beeld krijgt van de consequenties van beslissingen voor de houdbaarheid van de begroting. Kengetallen kunnen de gemeenteraad ondersteunen bij het maken van afwegingen. Onderstaande tabel geeft weer welke kengetallen hiervoor worden gebruikt. Met uitzondering van de kapitaallastenratio zijn alle kengetallen wettelijk voorgeschreven. Behoudens de kasgeldlimiet en de renterisiconorm zijn de wettelijk voorgeschreven kengetallen niet van een wettelijke norm voorzien. Wel heeft de provincie Zuid-Holland, in zijn rol van financieel toezichthouder, zogeheten 'signaalwaarden' geïntroduceerd.

Kengetallen houdbare Rotterdamse gemeentefinanciën

Weerbaarheid

- Weerstandsvermogen*
- Solvabiliteitsratio*

Flexibiliteit: Saldo begroting

- Reguliere exploitatieruimte*
- Structurele exploitatieruimte*
- Belastingcapaciteit*

Flexibiliteit: Schuld

- Netto schuldquote*
- Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen*
- Kasgeldlimiet*
- Renterisiconorm*

Flexibiliteit: Investerings

- EMU-saldo*
- Kapitaallastenratio
- Kengetal grondexploitaties*

**Deze kengetallen zijn wettelijk voorgeschreven.*

Financiële kengetallen zijn getallen die de verhouding uitdrukken tussen bepaalde onderdelen van de begroting en de balans. Ze helpen bij de beoordeling van de financiële positie.

Het is niet wenselijk om een individueel kengetal te gebruiken voor de beoordeling van de financiële positie. De kengetallen moeten altijd in samenhang worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld geven van de financiële positie. Centraal in de beoordeling staan naar het oordeel van het college het exploitatiesaldo (regulier en structureel) en het weerstandsvermogen. De andere kengetallen zijn zinvolle zijlichten.

Regulier exploitatiesaldo

Het reguliere exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de lasten en de baten. Het reguliere exploitatiesaldo voor 2022 en verder is begroot op 0. De begroting is 'sluitend'; er is geen sprake van een begrotingstekort, noch van een begrotingsoverschot.

Regulier exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Baten exclusief onttrekkingen en vrijval aan reserves	5.239	4.077	4.745	4.179	4.080	4.075	3.979
Lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.948	4.152	4.561	4.085	3.975	3.946	3.925
Onttrekkingen en vrijval reserves	312	193	320	175	85	80	75
Toevoegingen aan reserves	1.516	145	504	270	190	208	129
Regulier exploitatiesaldo	86	-27	0	0	0	0	0
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Structureel exploitatiesaldo

De Gemeentewet schrijft voor dat de begroting structureel in evenwicht is. Hiervan kan worden afgeweken indien aannemelijk kan worden gemaakt dat het structurele evenwicht in de komende jaren tot stand zal worden gebracht. Om te kunnen vaststellen of aan dit wettelijke voorschrift wordt voldaan, wordt het structureel exploitatiesaldo gepresenteerd. Het structureel exploitatiesaldo betreft het verschil tussen de structurele lasten en de structurele baten. Indien de begroting niet structureel in evenwicht is, kan de Provincie Zuid-Holland de gemeente onder verscherpt toezicht plaatsen.

Het structureel exploitatiesaldo is alle jaren van de meerjarenraming (2023 - 2026) positief. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam in alle jaren de structurele lasten kan dekken door structurele baten en dus voldoet aan de daarvoor gestelde eisen. Bijzonderheid is de baat 'verwachte extra Rijksbijdrage' in het programma Zorg, welzijn en wijkteams. Hoewel wij er van uit gaan dat onze lobby hiervoor terecht is en deze baat dus reëel is, hebben we in overleg met onze toezichthouder (provincie Zuid-Holland) besloten deze toch direct als incidenteel aan te merken. Dit omdat het nog zeer onzeker is en daarmee niet voldoet aan de kaders van een structurele baat.

Het structureel exploitatiesaldo wordt in toenemende mate gezien als belangrijk sturingsinstrument. Daarnaast heeft de provincie vorig jaar in een handreiking verschillende verduidelijkingen gegeven over hoe met verschillende situaties omgegaan moet worden. Dit heeft er bij de Begroting 2022 al toe geleid dat een flink aantal verbeterlagen zijn gemaakt in de wijze waarop deze indicator tot stand komt. Ook dit jaar zijn er correcties doorgevoerd. Er kan dan ook geen 1-op-1 vergelijking gemaakt worden met de cijfers van vorige jaren. Dit is een lopend proces, waardoor ook volgend jaar nog verschillende slagen gemaakt zullen worden. De verwachting is dat dit verbeterproces volgend jaar is afgerond en de cijfers vanaf dan dus beter vergelijkbaar worden.

Het structureel exploitatiesaldo 2022 is gelijk aan de oorspronkelijke begroting 2022.

Structureel exploitatiesaldo (bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Structurele baten exclusief onttrekkingen aan reserves	3.376	3.509	3.626	3.816	3.879	3.898	3.796
Structurele lasten exclusief toevoegingen aan reserves	3.114	3.294	3.742	3.831	3.784	3.783	3.776
Structurele onttrekkingen aan reserves	10	12	0	16	21	21	23
Structurele toevoegingen aan reserves	0	0	0	0	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo	272	226	-117	1,5	116	136	43
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	5.239	4.077	3.840	4.179	4.080	4.075	3.979
Structureel exploitatiesaldo (%)	5,2%	5,6%	-3,0%	0,0%	2,8%	3,3%	1,1%
Norm o.g.v. BBV: evenwicht							

Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft een indicatie van de mate waarin de gemeente in staat is om niet begrote financiële tegenvallers op te vangen, zonder de noodzaak om direct te bezuinigen. De benodigde weerstandscapaciteit wordt bepaald op basis van een inventarisatie en analyse van de risico's die de gemeente loopt. In het Coalitieakkoord Eén Stad 2022-2026 is afgesproken dat wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,00 in alle jaren.

De gemeentelijke financiën laten voor alle jaren een weerstandsvermogen van minimaal 1,00 zien.

Voor een nadere toelichting verwijzen we naar [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbare weerstandscapaciteit	288	302	266	202	268	343	351
Benodigde weerstandscapaciteit	211	222	182	188	181	177	181
Weerstandsvermogen	1,36	1,36	1,46	1,07	1,48	1,94	1,94
Norm gemeente Rotterdam o.g.v. Coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,00							

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Het wordt berekend door het eigen vermogen af te zetten tegen het totale vermogen (i.c. het balanstotaal). Het eigen vermogen is opgebouwd uit de algemene reserve, de bestemmingsreserves en het (reguliere) exploitatiesaldo.

De reservepositie lijkt zich de komende jaren gunstig te ontwikkelen. Dit is onder andere het gevolg van twee grote erfpachtconversies en de verwachting dat extra rijksmiddelen worden ontvangen voor NPRZ en duurzaamheid. Wel moet worden aangetekend dat de onttrekkingen aan deze reserves overwegend pas bij 1e Herziening 2023/Voorjaarsnota 2023 zullen worden geraamd.

Solvabiliteitsratio (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Eigen vermogen	2.406	2.331	2.515	2.610	2.716	2.844	2.898
Balanstotaal	3.972	4.162	4.438	4.845	5.092	5.270	5.459
Solvabiliteitsratio	60,6%	56,0%	56,7%	53,9%	53,3%	54,0%	53,1%

Signaleringswaarde opgesteld door Provincie Zuid-Holland: > 50% is minst risicovol, 20 - 50% is neutraal, < 20% is meest risicovol

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft weer hoe de lokale lastendruk in de gemeente Rotterdam zich verhoudt tot het landelijk gemiddelde. Het geeft hiermee een indicatie van de ruimte om extra inkomsten uit belastingen te genereren.

De belastingcapaciteit wordt berekend door de totale woonlasten van een meerpersoonshuishouden van de gemeente in enig jaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het voorafgaande jaar en uit te drukken in een percentage.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de ontwikkeling van de belastingcapaciteit. Tot en met 2021 werd de gemiddelde aanslag OZB-woning berekend voor koop- én huurwoningen tezamen. Vanaf 2022 wordt alleen het gemiddelde voor koopwoningen gepresenteerd. Dit verklaart de stijging tussen 2021 en 2022. De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2023 licht stijgen t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten. Het tarief afvalstoffenheffing (ASH) stijgt niet t.o.v. 2022. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2023 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2022 komt het college hierop terug.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Belastingcapaciteit (bedragen x € 1)	2020	2021	2022	2023
OZB-lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	189	192	260	277
Afvalstoffenheffing voor een gezin	371	377	384	384
Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	216	226	236	259

Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
Totale woonlasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	776	795	880	919
Woonlasten landelijk gemiddelde voor gezin in t-1	740	776	868	904
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde in t-1	1,05	1,02	1,01	1,02

Netto schuldquote

De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft daarmee een indicatie van de mate waarin de rente en de aflossingen op de exploitatie drukken.

Onderstaande tabel geeft een beeld van de recente ontwikkeling van de netto schuldquote. De netto schuldquote is de gehele periode ruim onder de 90% en valt daarmee in de categorie minst risicovol.

Netto schuldquote (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste schulden	915	601	826	1.139	1.280	1.330	1.465
Netto vlottende schuld	125	556	421	421	421	421	421
Overlopende passiva	417	570	570	570	570	570	570
Financiële activa excl. verstrekte leningen en kapitaalverstrekking	0	0	0	0	0	0	0
Uitzettingen < 1 jaar	-395	-455	-455	-455	-455	-455	-455
Liquide middelen	0	0	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-295	-305	-305	-305	-305	-305	-305
Saldo	766	966	1.057	1.370	1.511	1.561	1.696
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	5.239	4.077	4.745	4.179	4.080	4.075	3.979
Netto schuldquote (saldo / totale baten)	14,6%	23,7%	22,3%	32,8%	37,0%	38,3%	42,6%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol

Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen

De netto schuldquote wordt zowel in- als exclusief doorgeleende gelden gepresenteerd. Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de door de gemeente verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldpositie.

Het kengetal wordt op dezelfde wijze berekend als de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden betrokken. Een aanzienlijk deel van de opgenomen gelden is doorgeleend aan woningcorporaties en deelnemingen. Dit bedrag neemt de komende jaren wel gestaag af.

De ontwikkeling van de netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte leningen laat een vergelijkbaar beeld zien als de ontwikkeling van de netto schuldquote.

Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Vaste schulden	915	601	826	1.139	1.280	1.330	1.465
Netto vlottende schuld	125	556	421	421	421	421	421
Overlopende passiva	417	570	570	570	570	570	570
Financiële activa incl. verstrekte leningen en excl. kapitaalverstrekking	-179	-115	-97	-82	-68	-54	-41
Uitzettingen < 1 jaar	-395	-455	-455	-455	-455	-455	-455
Liquide middelen	0	0	0	0	0	0	0
Overlopende activa	-295	-305	-305	-305	-305	-305	-305
Saldo	587	851	960	1.288	1.444	1.507	1.655
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	5.239	4.077	4.745	4.179	4.080	4.075	3.979
Netto schuldquote gecorrigeerd voor leningen (saldo / totale baten)	11,2%	20,9%	20,2%	30,8%	35,4%	37,0%	41,6%
Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 90% is minst risicovol, 90-130% is neutraal, > 130% is meest risicovol							

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet betreft een plafond voor de kortlopende schuld van de gemeente, met als doel een te grote gevoeligheid voor rentefluctuaties op de kortlopende schuld te voorkomen. De kasgeldlimiet is wettelijk bepaald op 8,5% van het begrotingstotaal. Indien de kortlopende schuld van een gemeente voor het derde achtereenvolgende kwartaal de kasgeldlimiet overschrijdt, dient de gemeente haar toezichthouder hiervan op de hoogte te stellen en een plan voor te leggen om het daaropvolgende kwartaal weer aan de kasgeldlimiet te voldoen.

Kasgeldlimiet (bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.767	3.937	4.151	4.354	4.354	4.354	4.354
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	320	335	353	370	370	370	370
Gemiddelde korte schuld	127	189	300	300	300	300	300
Gemiddelde korte middelen	-482	-56	0	0	0	0	0
Gemiddelde netto korte schuld	-356	132	300	300	300	300	300

In % begroting	-9,4%	3,4%	7,2%	6,9%	6,9%	6,9%	6,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	676	202	53	70	70	70	70

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om toekomstige renterisico's op de kortlopende schuld te beperken. De renterisico's worden berekend als de som van de aflossingen en de renteherzieningen op de bestaande langlopende schuld. Er geldt een wettelijke norm. Het totale jaarlijkse renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal. De renterisiconorm dwingt daarmee tot spreiding van de aflossingen en renteherzieningen.

Renterisiconorm (bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	3.767	3.937	4.151	4.354	4.354	4.354	4.354
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	753	787	830	871	871	871	871
Renteherzieningen	0	0	0	50	0	0	0
Aflossingen	751	415	25	105	175	100	101
Risicobedrag	751	415	25	155	175	100	101
In % begroting	20%	10,5%	0,6%	3,6%	4,0%	2,3%	2,3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	3	373	805	716	696	771	770

EMU-saldo

EU-lidstaten mogen een EMU-tekort realiseren van maximaal 3% van het bruto binnenlands product (bbp). In dit maximale tekort mogen, naast de Rijksoverheid, ook de decentrale overheden een aandeel hebben. Voor de jaren 2019-2022 is afgesproken dat de gezamenlijke ruimte voor de decentrale overheden 0,4% van het bbp bedraagt. De gezamenlijke ruimte voor de gemeenten bedraagt 0,27% van het bbp. In de septembercirculaire Gemeentefonds 2022 zijn de individuele referentiewaarden gepubliceerd, die de afzonderlijke gemeenten in 2023 als richtsnoer kunnen hanteren. De referentiewaarde voor Rotterdam bedraagt - € 167 mln.

De begroting van gemeenten wordt opgesteld conform een (gemodificeerd) stelsel van baten en lasten. Het EMU-saldo wordt echter niet berekend op basis van baten en lasten, maar op basis van ontvangsten en uitgaven. Anders dan in het stelsel van baten en lasten drukken investeringsuitgaven en aan- en verkopen in het jaar waarin de transactie wordt gedaan volledig op het EMU-saldo. Er wordt geen rekening gehouden met afschrijvingen, noch met toevoegingen aan reserves en voorzieningen. De afwijkende berekening van het EMU-saldo kan ertoe leiden dat een gemeente bij een sluitende begroting een EMU-tekort realiseert.

In komende jaren lijkt onze gemeente een EMU-tekort te gaan realiseren. De ervaring leert dat het EMU-saldo, als gevolg van planningsoptimisme bij investeringen, bij jaarrekening altijd positiever uitvalt dan in de begroting werd

aangenomen. Mocht het EMU-tekort toch hoger uitvallen dan de referentiewaarde, dan zal dit slechts consequenties kunnen hebben, indien de Europese Unie Nederland een sanctie oplegt wegens overschrijding van de EMU-normen én indien het collectieve aandeel van de gemeenten in het EMU-tekort hoger is dan 0,27% van het bbp. Dit risico wordt klein geacht. Het is niettemin zaak om de vinger aan de pols te houden.

EMU-saldo (bedragen x € 1 mln)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
1. Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	1.291	-75	184	95	106	128	54
2. Mutaties (im)materiele vaste activa	-111	-108	-316	-446	-230	-161	-177
3. Mutatie voorzieningen	8	-6	1	-0	-0	0	0
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)	-31	-44	35	23	-31	-32	-26
5. Boekwinst bij verkoop effecten en (im)materiele vaste activa	-1.290						
Berekend EMU-saldo	-132	-232	-96	-328	-156	-64	-148

Kapitaallastenratio

De kapitaallastenratio wordt berekend door het totaal van rente- en afschrijvingslasten (met betrekking tot schulden en investeringen) af te zetten tegen de totale baten (excl. onttrekkingen aan reserves). Niet alleen het aangaan van schuld leidt tot lasten die de flexibiliteit van de begroting negatief beïnvloeden, hetzelfde geldt voor investeringen. Investerings leiden tot kapitaallasten, die gedurende de afschrijvingstermijn van de investering als last op de begroting drukken, waardoor de flexibiliteit van de begroting afneemt. Er geldt geen wettelijke of andere norm voor deze ratio. Er is op dit moment geen zinvolle signaleringswaarde voor dit kengetal te bepalen op basis van literatuur of de praktijk van andere gemeenten.

Kapitaallastenratio	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Rentelasten	23	15	15	27	35	40	43
Afschrijvingen	122	133	139	150	168	175	177
Saldo	145	148	154	177	203	215	220
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	5.239	4.077	4.745	4.179	4.080	4.075	3.979
Kapitaallastenratio	2,8%	3,6%	3,2%	4,2%	5,0%	5,3%	5,5%

Kengetal grondexploitaties

Het kengetal grondexploitatie geeft een indicatie van het financiële risico dat de gemeente loopt in verband met zijn grondportefeuille. Het kengetal wordt berekend door de boekwaarde van de grondexploitatie af te zetten tegen de totale baten van de gemeente (excl. onttrekkingen aan reserves). De boekwaarde van de grondexploitatie is negatief, doordat de gemeente in het verleden verliezen heeft genomen op de grondexploitatie. Een negatief kengetal betekent dat er geen boekwaarde is die moet worden terugverdiend door verkoop van grond. De gemeente loopt dus beperkt risico op zijn voorraden grond.

Grondexploitatie (in %, bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Bouwgronden in exploitatie	-133	-111	-146	-170	-138	-106	-81
Totale baten (exclusief mutatie reserves)	5.239	4.077	4.745	4.179	4.080	4.075	3.979
Ratio grondexploitatie	-2,5%	-2,7%	-3,1%	-4,1%	-3,4%	-2,6%	-2,0%

Signaleringswaarden Provincie Zuid-Holland: < 20% is minst risicovol, 20-35% is neutraal, > 35% is meest risicovol

Ontwikkeling

In onderstaande tabel is aangegeven hoe de financiële kengetallen zich ontwikkelen ten opzichte van de oorspronkelijke begroting voor 2022.

De financiële kengetallen tonen dat de financiële positie van de gemeente solide is. Er is meerjarig een positief structureel exploitatiesaldo, waarbij de structurele lasten worden gedekt door structurele baten. Er is in alle jaren voldoende weerstandsvermogen. De solvabiliteitsratio ligt boven het minimumpercentage (20%) dat door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd. De netto-schuldquote past in de categorie die door de provincie als 'minst risicovol' wordt beschouwd. We voldoen aan de wettelijke financieringsvoorschriften (i.c. de kasgeldlimiet en de renterisiconorm) en het risico met betrekking tot de grondexploitatie is gering.

Met betrekking tot de ontwikkeling van de kengetallen ten opzichte van de begroting 2022 en de eerste herziening valt op dat bij de tweede herziening het weerstandsvermogen gestegen is, dit mede door een toegenomen algemene reserve door incidentele meevallers vanuit het gemeentefonds, de OZB en opbrengsten van grondverkoop (nb. Niet de bijzondere erfpachtbaten, die zijn onderdeel van de RIM en maken geen onderdeel uit van het beschikbare weerstandsvermogen). Ook de solvabiliteitsratio en de netto schuldquote laten bij de tweede herziening 2022 een verbetering zien ten opzichte van de begroting 2022 en de eerste herziening. Deze kengetallen worden positief beïnvloed door de bijzondere erfpachtbaten waardoor het eigen vermogen en het balanstotaal zijn gestegen en de externe financieringsbehoefte lager is.

Ontwikkeling financiële kengetallen	Oorspronkelijke begroting 2022	1e herziening 2022	2e herziening 2022
Regulier exploitatiesaldo (x € 1 mln)	0	0	0
Structureel exploitatiesaldo (%)	-3%	-3%*	-3%*
Weerstandsvermogen	0,77	0,67	1,46

Solvabiliteitsratio (%)	44,4%	46,9%	56,7%
Belastingcapaciteit (%)	1,00	1,00*	1,02
Netto schuldquote (%)	46,3%	39,2%	22,3%
Netto schuldquote, gecorrigeerd voor verstrekte leningen (%)	43,4%	36,7%	20,2%
Ruimte t.o.v. kasgeldlimiet (x € 1 mln)	53	53	53
Ruimte t.o.v. renterisiconorm (x € 1 mln)	755	805	805
EMU-saldo (x € 1 mln)	-582	-570	-96
Kapitaallastenratio (%)	4,4%	4,0%	3,2%
Ratio grondexploitatie (%)	-4,5%	-3,8%	-3,1%
* Niet herberekend			

Financiering

Pagina 215

Financiering

De treasuryfunctie van de gemeente omvat alle activiteiten die voorzien in de financieringsbehoefte van de gemeente. De gemeente moet altijd over voldoende geld beschikken om aan alle verplichtingen te kunnen voldoen: het op tijd betalen van uitkeringen, subsidies, salarissen en facturen van derden. Hiervoor trekt de gemeente op dagelijkse basis korte geldleningen aan. Om investeringen in de stad mogelijk te maken, trekt de gemeente geldleningen aan met een langere looptijd. Het financieringsbeleid is nodig om de rente die de gemeente moet betalen op de aangetrokken leningen te beheersen en de daarmee samenhangende risico's te beperken. Het andere belangrijke aandachtsveld binnen de treasuryfunctie betreft het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties door de gemeente bij de uitoefening van haar publieke taak.

[Beleid](#)[Ontwikkeling financiering](#)[Rente](#)[Wettelijke normen](#)[Renterisicobeheer](#)[Leningverstrekking](#)[Garantieverlening](#)[Kredietrisicobeheer](#)

Beleid

Financiering

De [Wet financiering decentrale overheden \(Wet fido\)](#) geeft de wettelijke kaders voor de treasuryfunctie van decentrale overheden. Een belangrijk uitgangspunt van de wet is dat een gemeente voorzichtig moet omgaan met publieke middelen. Dit uit zich onder andere in de beheersing van renterisico's. Hierbij gelden als wettelijke normen de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

Het kan voorkomen dat de gemeente in een bepaalde periode overtollig geld heeft. Op dat moment heeft de gemeente meer geld op de bankrekeningen staan dan strikt noodzakelijk is. Als ze dat geld niet uitleent aan

medeoverheden en de omvang is hoger dan een bepaald drempelbedrag, dan moet de gemeente dat geld aanhouden in 's Rijks schatkist. Dit wordt 'verplicht schatkistbankieren' genoemd. Ook stelt de Wet fido strenge eisen aan de kredietwaardigheid van tegenpartijen en de te gebruiken instrumenten. Artikel 212 van de [Gemeentewet](#) verplicht de gemeente de gemeentelijke regelgeving voor de financieringsfunctie vast te leggen. Dit heeft de gemeente gedaan in de vigerende [Verordening financiën Rotterdam 2021](#), die verder is uitgewerkt in het [Treasurystatuut Rotterdam 2021](#).

De financiering van de gemeentelijke investeringen vindt plaats met reserves en voorzieningen – de interne financieringsmiddelen – en met extern aangetrokken geldleningen. De gemeente rekent ook rente over de reserves en voorzieningen. De rentevergoeding die wordt toegerekend aan de reserves en voorzieningen wordt de 'bespaarde rente' genoemd. De bespaarde rente is geen uitgave zoals de werkelijke rente die de gemeente voor opgenomen geldleningen moet betalen, maar blijft binnen de eigen begroting. De bespaarde rente wordt toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse investeringsmotor (RIM).

De totale gemeentelijke financieringskosten bestaan daarmee uit de externe rentelasten over de opgenomen geldleningen en de berekende rentelasten over de interne financieringsmiddelen. De gemeente werkt met een omslagrentemethodiek. Dat wil zeggen dat de gemeentelijke financieringskosten via het programma Algemene middelen worden toegerekend aan de overige gemeentelijke programma's op basis van de boekwaarde van desbetreffende investeringen op de balans.

In het [Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten \(BBV\)](#) zijn bepalingen en richtlijnen opgesteld voor de berekening van de bespaarde rente, de omslagrente die wordt toegerekend aan de investeringen en de omslagrente die wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE). Jaarlijks worden op basis van de BBV-richtlijnen de verschillende interne rentepercentages berekend. Dit gebeurt in het voorjaar voorafgaand aan het nieuwe begrotingsjaar, zodat er voldoende tijd is om eventuele wijzigingen te kunnen doorrekenen in de begrotingscijfers voor de meerjarenbegroting. Vanwege de grote onzekerheden is er voor gekozen om de omslagrente investeringen met 1,50% in 2023 ongewijzigd te houden ten opzichte van 2022. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen blijft met 1,50% gelijk in 2023. De bestendige gedragslijn is om beide rentepercentages aan elkaar gelijk te houden. De omslagrente BIE wordt bepaald als het gewogen gemiddelde rentepercentage van de bestaande leningenportefeuille, naar de verhouding vreemd vermogen / totaal vermogen. Deze omslagrente BIE komt uit op 0,8%. Voor de omslagrente BIE vindt volgens de BBV-richtlijnen bij jaarrekening nacalculatie plaats op basis van de werkelijk gerealiseerde rentelasten. Daarnaast bestaan er rijksregels voor het toerekenen van rente aan de Voorziening pensioenen bestuurders. Aan deze voorziening moet jaarlijks een toevoeging plaatsvinden voor het percentage waartegen de voorziening contant is gemaakt. Volgens voorschriften van het Rijk is de rentetoerekening voor pensioenvoorzieningen voor 2022 en verder gesteld op 0,528%.

In de begroting 2023 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 0,8%
- Omslagrente investeringen: 1,5%
- Bespaarde rente: 1,5%
- Rentetoerekening pensioenvoorziening bestuurders: 0,528%

Bij de voorjaarsnota 2023 wordt bekeken of deze percentages moeten worden aangepast.

Leningverstrekking en garantieverlening

Gemeenten mogen volgens de Wet fido uitsluitend geldleningen verstrekken en garanties verlenen uit hoofde van de publieke taak. We spreken van een publieke taak wanneer overheidsingrijpen noodzakelijk is om een maatschappelijk belang te realiseren. De gemeenteraad bepaalt wat tot de publieke taak behoort en besluit of bij marktfalen overheidsingrijpen noodzakelijk is. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties is een motivering van de overwegingen voor dit overheidsingrijpen vereist. De gemeenteraad en de toezichthouder, de Provincie Zuid-Holland, moeten dit kunnen toetsen. Een belangrijke overweging voor de gemeenteraad hierbij is of de te ondersteunen activiteiten direct of indirect van belang zijn voor de eigen inwoners. Daarnaast moet worden overwogen of de gemeente de meest geëigende overheidspartij is om deze activiteiten te ondersteunen.

De [Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014](#) biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking of garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. Daarbij houdt de gemeente nadrukkelijk rekening met wettelijke kaders. De gemeente beheerst en verlaagt de risico's die samenhangen met de leningverstrekking en garantieverlening door toepassing van een actief kredietrisicobeheer.

Ontwikkeling financiering

De ontwikkeling van de investeringen en de ontwikkeling van de financieringsmiddelen zijn belangrijk om de ontwikkeling van het financieringstekort te kunnen bepalen. Het financieringstekort is het verschil tussen het bedrag van de verwachte boekwaarde van de investeringen en de beschikbare financieringsmiddelen. Door de ontwikkeling van de bestaande leningenportefeuille met die van het financieringstekort te combineren ontstaat inzicht in de ontwikkeling van de totale leningenpositie van de gemeente.

Investerings

De onderstaande tabel toont de ontwikkelingen van de boekwaarde van de gemeentelijke investeringen. Het gaat hierbij om de investeringen in immateriële, materiële en financiële vaste activa en de voorraden. De immateriële vaste activa hebben betrekking op bijdragen aan activa van derden (Hart van Zuid: zwembad en kunstenpand) en voorbereidingskosten voor nog niet geactiveerde grondexploitaties. Tot de materiële vaste activa behoren onder andere de terreinen, gebouwen en vervoermiddelen van de gemeente. De financiële vaste activa bestaan voornamelijk uit aandelenkapitaal door deelname in verbonden partijen en verstrekte geldleningen aan derden. De voorraden, die voornamelijk bestaan uit bouwgronden in exploitatie, worden in dit overzicht ook tot de investeringen gerekend.

De (im)materiële vaste activa stijgen in de komende jaren door diverse investeringen in bijvoorbeeld de zeven stadsprojecten, versnelde ombouw straatverlichting naar LED, modernisering Schiebruggen, vervanging riolering en onderwijshuisvesting, zie de [paragraaf Investerings](#). De boekwaarde van de investeringen stijgt in de meerjarenbegroting naar € 4,7 mld.

Investerings (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Immateriële vaste activa	53.588	52.053	54.123	52.310	50.497
Materiële vaste activa	3.160.306	3.608.084	3.836.049	3.998.492	4.177.003

Kapitaalverstrekkingen	443.376	442.894	442.413	441.932	441.451
Leningen (woningcorporaties en verbonden partijen)	69.141	54.471	40.996	27.248	14.917
Overige financiële vaste activa	27.542	27.179	26.813	26.382	25.997
Financiële vaste activa	540.059	524.544	510.222	495.562	482.365
Voorraden	-76.481	-99.787	-68.373	-36.535	-10.939
Netto banksaldi	0	0	0	0	0
Totaal investeringen	3.677.473	4.084.895	4.332.021	4.509.830	4.698.926

Financieringsmiddelen

De investeringen in vaste activa en voorraden worden gefinancierd met interne en externe financieringsmiddelen. De interne financieringsmiddelen worden gevormd door de reserves en voorzieningen. De langlopende schulden bestaan uit lange leningen met een looptijd van 1 jaar of langer en overige vaste schuld. De overige vaste schuld bestaat vooral uit de ontvangen afkoopsommen erfpacht. De gemeente moet deze afkoopsommen als schuld op de balans opnemen en gedurende de oorspronkelijke looptijd van het afgekochte erfpachtcontract jaarlijks laten vrijvallen in het resultaat. De kasgeldleningen zijn externe geldleningen met een looptijd van korter dan 1 jaar. Ten slotte wordt het overig netto werkkapitaal tot de financieringsmiddelen gerekend. Het netto werkkapitaal bestaat uit het saldo van de debiteuren, crediteuren en overlopende posten.

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM. Daarnaast leiden twee grote erfpachtconversies in 2022 en 2023 tot aanzienlijke opbrengsten. Deze opbrengsten worden niet alleen toegevoegd aan de RIM, maar ook aan enkele andere reserves. Dit zijn bijvoorbeeld de bestemmingsreserve Armoedefonds, de bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp, de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid en het duurzaamheidstransitiebudget. De onttrekkingen aan deze reserves zullen bij een volgend P&C-moment worden geraamd. De bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid en het duurzaamheidstransitiebudget groeien de komende jaren ook nog verder door toevoeging van rijksmiddelen. Zie voor de ontwikkelingen van de reserves de [balanspagina Reserves](#). De voorzieningen blijven stabiel. Zie voor de ontwikkeling van de voorzieningen de [balanspagina Voorzieningen](#). De lopende langlopende schulden dalen in de komende jaren geleidelijk door reguliere aflossingen. Per saldo nemen de beschikbare financieringsmiddelen toe tot € 3,7 mld.

Financieringsmiddelen (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Eigen vermogen	2.515.439	2.610.119	2.715.894	2.844.336	2.898.409
Voorzieningen	104.887	104.840	104.794	104.748	104.701
Interne financieringsmiddelen	2.620.325	2.714.960	2.820.688	2.949.084	3.003.111
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	638.658	533.922	443.848	428.571	412.985
Overige leningen	35.975	34.870	33.766	32.662	31.557

Langlopende schulden	674.633	568.792	477.614	461.233	444.542
Kasgeldleningen	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Overig netto werkkapitaal	-69.036	-69.036	-69.036	-69.036	-69.036
Totaal lopende financieringsmiddelen	3.525.922	3.514.716	3.529.266	3.641.281	3.678.616

Financieringstekort

Het financieringstekort geeft het bedrag weer van de nieuw aan te trekken leningen als de overige balansposten zoals vaste activa (investeringen), eigen vermogen (reserves) en vreemd vermogen zich volgens de begroting ontwikkelen. Het financieringstekort loopt in de komende jaren op tot € 1,0 mld. De gemeente past totaal financiering toe. Daarbij worden op basis van de werkelijke totale liquiditeitsbehoefte (het saldo van uitgaven en ontvangsten) van de gemeente leningen aangetrokken of middelen bij de schatkist gestald. Ervaring leert dat de werkelijke liquiditeitsbehoefte in de praktijk lager uitvalt dan het begrote financieringstekort. Volgens de wet fido mag niet eerder worden geleend dan dat de middelen daadwerkelijk benodigd zijn. Ook moet de looptijd passen bij de verwachte duur van de liquiditeitsbehoefte. Pas bij een structurele liquiditeitsbehoefte worden langlopende leningen afgesloten.

Financieringstekort (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringen	3.677.473	4.084.895	4.332.021	4.509.830	4.698.926
Lopende financieringsmiddelen	3.525.922	3.514.716	3.529.266	3.641.281	3.678.616
Financieringstekort	151.551	570.179	802.755	868.549	1.020.309

Ontwikkeling leningenpositie

Uitgaande van bovenstaande ontwikkeling van het financieringstekort neemt het totaal aan kort- en langlopende leningen tot eind 2026 toe tot € 1,7 mld. Dit patroon is ook zichtbaar in de ontwikkeling van de [netto schuldquote](#). De netto schuldquote, de netto schuldpositie gedeeld door het totaal van de baten, vertoont een stijgende lijn. Toch ligt de netto schuldquote met een maximum van 42,6% gedurende de gehele meerjarenperiode volgens de toezichthouder in de categorie 'minst risicovol' (<90%). Er is sprake van een stabiele [solvabiliteitsratio](#), het eigen vermogen gedeeld door het balanstotaal. De solvabiliteitsratio blijft in deze meerjarenbegroting ruim boven 50% en daarmee ruim aan de goede kant van de signaalwaarde die door de Provincie Zuid-Holland als risicovol wordt beschouwd (20%). Voor meer informatie over de kengetallen, zie de [paragraaf Financiële kengetallen](#).

Ontwikkeling leningenpositie (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Kasgeldleningen	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Obligatieleningen en onderhandse geldleningen	638.658	533.922	443.848	428.571	412.985
Financieringstekort	151.551	570.179	802.755	868.549	1.020.309
Lange leningen	790.208	1.104.100	1.246.603	1.297.120	1.433.294

Rente

In 2022 heeft de Europese Centrale Bank (ECB) voor het eerst sinds 11 jaar de rente verhoogd. Bij een aanhoudend hoog blijvende inflatie kunnen er meer renteverhogingen worden verwacht. Voor het begrotingsjaar 2023 wordt gerekend met een aanvankelijk sterk stijgende korte rente. In de latere jaren van de meerjarenbegroting tot en met 2026 wordt gerekend met een korte rente die stabiliseert rond 2%. Dit percentage is afgeleid van het meerjarig streefpercentage van de ECB voor de inflatie binnen de Eurozone. Voor het financieringstekort wordt gerekend met een lange rente die gedurende diezelfde periode oploopt tot 3,25%. Dit is gebaseerd op het langjarig gemiddelde voor gemeenteleningen.

Renteresultaat

Het onderstaande renteschema geeft inzicht in de rentelasten en -baten, het renteresultaat en de wijze waarop de rente wordt toegerekend aan de verstrekte leningen, investeringen en grondexploitaties. De in de loop van de jaren stijgende financieringsbehoefte leidt tot een toename van de rentelasten. De toe te rekenen externe rente als saldo van de rentelasten, de rentebaten en de toerekening van de omslagrente BIE aan de grondexploitaties, bedraagt € 13,3 mln in 2022 en loopt op tot € 42,6 mln in 2026. Dit wordt met name veroorzaakt door een oplopend financieringstekort en een stijgende marktrente. Na toerekening van de rente aan de interne financieringsmiddelen, bedragen de totale financieringskosten in 2022 € 48,7 mln, oplopend tot € 85,7 mln in 2026. De omslagrente van 1,5% is in 2022 toereikend om de financieringskosten te kunnen doorberekenen. In het voorjaar 2022 is, gezien alle onzekerheden, besloten om de omslagrente voor de begroting 2023 gelijk te houden. Dit leidt in de jaren 2023 tot en met 2026 tot negatieve renteresultaten. Deze worden in de voorliggende begroting opgevangen en passen binnen de marges die binnen het BBV zijn toegestaan. Bij de voorjaarsnota 2023 wordt gezien of een structurele verhoging van de omslagrente voor de begroting 2024 nodig is.

Renteschema	2022	2023	2024	2025	2026
Externe rentelasten korte en lange leningen	-14.510	-26.709	-34.736	-39.934	-42.525
Rentebaten verstrekte leningen	2.546	2.095	1.691	1.347	1.033
Saldo externe rentelasten en rentebaten	-11.964	-24.614	-33.044	-38.587	-41.493
Omslagrente bouwgronden in exploitatie (BIE)	-1.370	-1.602	-1.570	-1.318	-1.089
Toe te rekenen externe rente	-13.334	-26.216	-34.614	-39.905	-42.582
Rente over eigen vermogen (toevoeging RIM)	-34.966	-37.732	-39.152	-40.738	-42.665
Rente over voorzieningen (toevoeging RIM)	-148	-158	-157	-156	-155
Rente over voorzieningen (toevoeging pensioenvoorziening)	-276	-276	-276	-276	-276
Totaal toe te rekenen rente	-48.724	-64.382	-74.199	-81.075	-85.678
Toegerekende omslagrente	51.227	56.736	62.068	65.216	68.036
Renteresultaat	2.503	-7.646	-12.131	-15.859	-17.642

Wettelijke normen

In de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) zijn drie wettelijke normen opgenomen waaraan de gemeente moet voldoen. Zo moeten tijdelijk overtollige middelen boven een vastgestelde drempel worden aangehouden in 's Rijks schatkist. Bij het aantrekken van korte leningen (met looptijd tot één jaar) mag het gemiddelde saldo de kasgeldlimiet niet langdurig overschrijden. Het saldo aan aflossingen en renteherzieningen op de bestaande portefeuille lange leningen (met looptijd van één jaar of langer) mag in enig jaar niet hoger zijn dan de renterisiconorm.

Drempel schatkistbankieren

Om de staatsschuld te beperken moeten gemeenten liquide middelen aanhouden in de schatkist bij het Rijk of uitzetten bij medeoverheden. Om te voorkomen dat onverwachte ontvangsten en uitgestelde betalingen direct leiden tot onrechtmatigheid mag er bij gemeenten een beperkt positief saldo op de bankrekeningen aanwezig zijn. Gemiddeld per kwartaal mag dit saldo niet meer zijn dan een vastgesteld drempelbedrag. Het drempelbedrag is gerelateerd aan de omvang van de begroting, 2% over de eerste schijf van € 500 mln en 0,2% over het meerdere daarboven. Voor 2023 komt het drempelbedrag voor de gemeente Rotterdam uit op € 17,7 mln. Indien de gemiddelde banksaldi boven deze drempel komen, worden deze middelen in de schatkist van het Rijk aangehouden. Door strakke sturing op de liquiditeitspositie zijn de gemiddelde banksaldi altijd ruim onder de drempel gebleven.

Kasgeldlimiet

De gemeente mag haar activiteiten niet onbeperkt met kort geld financieren. In de Wet fido is hiervoor de kasgeldlimiet opgenomen, waarmee een maximum wordt gesteld aan de netto kortlopende schuld. De kasgeldlimiet is gelijk aan 8,5% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting 2023. De in de tabel getoonde bedragen zijn jaargemiddelden. Er moet enerzijds rekening worden gehouden met beschikbare kredietlijnen en anderzijds met tijdelijke uitschieters in de behoefte aan kort geld. Daarom wordt voorzichtigheidshalve enige marge aangehouden onder de kasgeldlimiet en wordt er gestuurd op een gemiddelde netto korte schuld van € 300 mln. De kasgeldlimiet mag niet meer dan drie achtereenvolgende kwartalen overschreden worden. Bij een dreigende structurele overschrijding van de kasgeldlimiet zullen nieuwe lange leningen worden aangetrokken.

Kasgeldlimiet	2022	2023	2024	2025	2026
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.150.519	4.354.412	4.354.412	4.354.412	4.354.412
Kasgeldlimiet o.g.v. wet Fido: 8,5% van grondslag	352.794	370.125	370.125	370.125	370.125
Gemiddelde vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
Gemiddelde vlottende middelen	0	0	0	0	0
Gemiddelde netto vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000	300.000
In % begroting	7,2%	6,9%	6,9%	6,9%	6,9%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	52.794	70.125	70.125	70.125	70.125

Renterisiconorm

Bij de structurering van de lange schuld moet de gemeente rekening houden met de renterisiconorm. Deze norm heeft als doel het toekomstig renterisico te beperken door de aflossingen en renteherzieningen te spreiden. Voorkomen moet worden dat er in enig jaar een te grote concentratie plaatsvindt van aflossingen en renteherzieningen op lopende leningen. Het renterisicobedrag wordt volgens de Wet fido berekend als de som van de renteherzieningen en de aflossingen. Het totale renterisicobedrag mag niet groter zijn dan 20% van het begrotingstotaal van de voorliggende begroting. De omvang van de begroting 2023 geldt volgens de wet ook als grondslag voor de toetsing van de daaropvolgende jaren. Nieuw af te sluiten leningen worden zodanig gestructureerd dat de renterisiconorm ook in de komende jaren niet wordt overschreden.

Renterisiconorm	2022	2023	2024	2025	2026
Grondslag voor norm: omvang oorspronkelijke begroting	4.150.519	4.354.412	4.354.412	4.354.412	4.354.412
Renterisiconorm o.g.v. wet Fido: 20% van grondslag	830.104	870.882	870.882	870.882	870.882
Renteherzieningen	0	50.000	0	0	0
Aflossingen	24.768	104.736	175.074	100.277	100.587
Risicobedrag	24.768	154.736	175.074	100.277	100.587
In % begroting	0,6%	3,6%	4,0%	2,3%	2,3%
Ruimte (+) / overschrijding (-)	805.335	716.146	695.809	770.606	770.296

Renterisicobeheer

Bij het afsluiten van nieuwe leningen loopt de gemeente een renterisico. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Als onderdeel van het renterisicobeheer maakt de gemeente op beperkte schaal gebruik van renteswaps.

Renteswaps zijn instrumenten waarmee de lange rente kan worden vastgelegd. In 2009 en 2010 heeft de gemeente renteswaps afgesloten om toekomstige renterisico's te beperken. Daarbij zijn de renterisico's van € 185 mln aan onderliggende financieringsbehoefte ingedekt. Ter beperking van tegenpartijrisico's zijn deze swaps alleen afgesloten bij de Bank Nederlandse Gemeenten. Deze bank heeft met een AAA-rating de hoogste mogelijke kredietwaardigheid. Op deze renteswaps drukken geen onderpandverplichtingen. Bij een rentedaling heeft de gemeente dan ook geen verplichting om liquide middelen te storten.

Renterisico

Bij de berekening van het renterisico over de totale schuld worden zowel renterisico's die samenhangen met de korte als de lange schuld betrokken en wordt naast de herfinanciering ook eventuele uitbreiding van de financieringsbehoefte meegenomen. Dit resulteert in het bedrag dat blootstaat aan risico's van een rentestijging.

Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen moet kunnen worden opgevangen. Voor meer informatie over het

gemeentelijke beleid met betrekking tot risicobeheersing, zie de [paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing](#).

Renterisico	2023	2024	2025	2026
Renteherzieningen	50.000	0	0	0
Financieringstekort (stand primo)	151.551	570.179	802.755	868.549
Renterisicobedrag vaste schulden	201.551	570.179	802.755	868.549
Renterisicobedrag netto vlottende schulden	300.000	300.000	300.000	300.000
Totaal renterisicobedrag	501.551	870.179	1.102.755	1.168.549
Renterisico (2%)	10.031	17.404	22.055	23.371

Leningverstrekking

De Verordening leningverstrekking en garantieverlening Rotterdam 2014 biedt het kader voor het verstrekken van leningen en de verlening van garanties voor rechtspersonen. Bij leningverstrekking en garantieverlening stelt de gemeente zich terughoudend op volgens het "nee, tenzij" principe. In afwijking hiervan worden bepaalde investeringen gestimuleerd via specifieke regelgeving. Zo kan onder de [Regeling Investeringsubsidies breedtesport-, scouting- en speeltuinverenigingen](#) naast een subsidie een aanvullende lening verstrekt worden.

De bestaande portefeuille verstrekte geldleningen heeft een aflopend karakter. Tot 1994 verstrekte de gemeente leningen aan woningbouwcorporaties. In 1994 is de gemeente een overeenkomst aangegaan met het Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW) waardoor de leningen van woningbouwcorporaties worden gewaarborgd door het WSW. Sinds dat moment trekken de woningbouwcorporaties zelfstandig hun leningen aan op de kapitaalmarkt en niet meer bij de gemeente. De komende jaren zal de omvang van de aan de woningcorporaties verstrekte leningen verder dalen. Oorspronkelijk was de gemeente ook de financier van RET Infrastructuur BV en RET Railgebonden Voertuigen BV. In 2016 is besloten dat de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) de rol als financier van beide entiteiten overneemt van de gemeente. Slechts een beperkt pakket met leningen bleef achter bij de gemeente. Deze worden in de komende jaren door de RET afgelost volgens het bestaande aflossingsschema en vervolgens geherfinancierd bij de MRDH.

De overige financiële activa betreffen leningen aan sportverenigingen en welzijnsorganisaties. Daarnaast gaat het om leningen voor de economische ontwikkeling. Ook de leningen die lopen via de Kredietbank Rotterdam, het Nationaal Restauratiefonds (NRF) en het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten (SVN) vallen onder deze categorie.

Verstrekte leningen (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Woningcorporaties	35.141	28.971	23.996	18.748	14.917
Deelnemingen	34.000	25.500	17.000	8.500	0
Overige verbonden partijen	0	0	0	0	0

Totaal leningen	69.141	54.471	40.996	27.248	14.917
Sportverenigingen	3.878	3.750	3.622	3.432	3.293
Economische ontwikkeling	10.025	10.025	10.025	10.025	10.025
Overig	13.639	13.404	13.166	12.925	12.680
Totaal overige financiële vaste activa	27.542	27.179	26.813	26.382	25.997
Totaal verstrekte leningen	96.683	81.650	67.809	53.630	40.914

Garantieverlening

Bij de gemeentelijke garantieverlening wordt onderscheid gemaakt tussen de gemeentelijke achtervangpositie bij de waarborgfondsen, garanties voor particulieren en garanties voor rechtspersonen.

Achtervang waarborgfondsen

De gemeente fungeert als achtervanger bij twee verschillende waarborgfondsen, de Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) en de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW). Als achtervanger is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan de waarborgfondsen als die in liquiditeitsproblemen komen door een te laag fondsvermogen.

Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheekleningen die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de Rotterdamse achtervangpositie bij WEW jaarlijks verder af.

Het WSW heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Als de buffers van het WSW op enig moment ontoereikend zijn, kan het WSW de woningcorporaties aanspreken op een obligoverplichting. Dit is een voorwaardelijke verplichting tot liquiditeitssteun. Als deze steun onvoldoende blijkt om de liquiditeitsproblemen van het WSW op te lossen, dan wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gemaakte afspraken vastgelegd in verschillende overeenkomsten, waaronder ook nieuwe achtervangovereenkomsten met gemeenten. De nieuwe overeenkomsten bevatten een aantal verbeteringen voor de positie van de gemeente als achtervanger. De versterking van de positie van het WSW heeft onder andere geleid tot de invoering van een direct door het WSW bij de woningcorporaties opvraagbare obligolening en tot betere afspraken over het onderpand dat het WSW heeft op het vastgoed van woningcorporaties. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt.

In lijn met de voorgaande jaren wordt het risicobedrag in de onderstaande tabel weergegeven als het totaal van de toegerekende borgstellingen die de waarborgfondsen hebben afgegeven op Rotterdams grondgebied. Dit is

niet het werkelijke risicobedrag voor de gemeente Rotterdam. Bij aanspraak op alle achtervangers door het WSW voor renteloze leningen wordt het hier gepresenteerde bedrag als verdeelsleutel gehanteerd. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat.

Borgstellingen door waarborgfondsen (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
WEW	2.235.000	2.035.000	1.835.000	1.635.000	1.435.000
WSW	7.068.944	7.068.944	7.068.944	7.068.944	7.068.944
Totaal borgstellingen door waarborgfondsen	9.303.944	9.103.944	8.903.944	8.703.944	8.503.944

Garanties voor particulieren

De garanties in de volkshuisvesting aan particulieren hebben voornamelijk betrekking op een regeling die gold tot 1995. Volgens deze regeling verstrekke de gemeente garanties voor hypothecaire geldleningen van particulieren. Bij verliezen op grond van deze regeling neemt het Rijk 50% voor zijn rekening. Met de komst van de NHG in 1995 is deze regeling gestopt. Daarnaast heeft de gemeente zich garant gesteld voor door het Nationaal Restauratiefonds (NRF) verstrekke leningen.

Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Hypotheekgaranties	24.510	21.787	19.063	16.340	13.617
Garantie NRF-leningen	2.100	1.700	1.500	1.400	1.350
Totaal garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	26.610	23.487	20.563	17.740	14.967

Garanties voor rechtspersonen

In het verleden zijn op verschillende beleidsgebieden garanties voor rechtspersonen verstrekt. Bij de risicobeoordeling van de garanties wordt onderscheid gemaakt in verschillende categorieën met hun eigen specifieke kenmerken.

Garanties t.b.v. rechtspersonen (standen ultimo jaar)	2022	2023	2024	2025	2026
Zorg	5.509	4.707	3.954	3.294	2.955
Sport en recreatie	827	365	0	0	0
Kunst en cultuur	556	426	382	337	293
Overig	601	575	550	525	498
Totaal garanties t.b.v. rechtspersonen	7.493	6.073	4.887	4.156	3.746

Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen aan de gemeente kunnen voldoen. Daarom neemt de gemeente risicobeperkende maatregelen en voert een actief kredietrisicobeheer. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers. Dit wordt het kredietrisico genoemd. In 2012 is de kredietrisicoreserve ingesteld om deze risico's te kunnen afdekken. Bij leningverstrekking of garantieverlening dient eenmalig een bijdrage te worden gestort voor de dekking van deze kredietrisico's. Daarnaast betaalt de geldnemer aan de gemeente een renteopslag of garantiepremie, die als voeding dient voor de kredietrisicoreserve. De onderstaande tabel toont per ultimo 2022 de bedragen waarover risico wordt gelopen en het kredietrisico.

Het kredietrisicobedrag voor de achtervangposities in het Waarborgfonds Eigen Woning en het Waarborgfonds Sociale Woningbouw kan op dit moment nog niet berekend worden en wordt daarom op PM gesteld. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, kan een methodiek ontwikkeld worden om het kredietrisicobedrag van de achtervangpositie voor gemeenten te kunnen berekenen. Naar verwachting zal de VNG in 2023 met een advies komen hoe het kredietrisicobedrag met betrekking tot de achtervangpositie in het WSW te berekenen.

Voor garanties ten behoeve van volkshuisvesting particulieren baseert de gemeente zich bij het berekenen van het kredietrisicobedrag op bancaire richtlijnen. Met behulp van een kredietrisicomodel zijn de bedragen berekend die minimaal zouden moeten worden gereserveerd om de risico's van de leningverstrekking en de garantieverlening voor rechtspersonen te kunnen opvangen. De kredietrisicoreserve (€ 19,2 mln) is vooralsnog toereikend om het hier berekende totale kredietrisicobedrag te kunnen dekken. Pas als er ook een goede inschatting kan worden gemaakt van de risico's die samenhangen met de achtervang in de waarborgfondsen, kan worden vastgesteld of de kredietrisicoreserve toereikend is.

Kredietrisicoberekening	Uitstaand bedrag	Kredietrisico
Borgstellingen door waarborgfondsen	9.303.944	PM
Garanties t.b.v. volkshuisvesting particulieren	26.610	745
Garanties t.b.v. rechtspersonen	7.493	2.015
Verstrekte leningen	96.683	6.485
Totaal	9.434.730	9.245

Grondbeleid

Pagina 216

Grondbeleid

De paragraaf Grondbeleid geeft de kaders weer voor de ruimtelijke economische ontwikkelingen in de stad. Daarnaast wordt ingegaan op de verwachte marktontwikkelingen voor woningbouw en werklocaties, de financiële uitgangspunten van het grondbeleid en de risico's voor de grondexploitatieportefeuille.

Beleid

De gemeente werkt aan een aantrekkelijke woonstad met een sterke economie, zoals vastgelegd in de [Omgevingsvisie](#), en zoals verwoord in het [coalitieakkoord 'Eén Stad'](#). De uitwerking van fijn wonen en leven in een wereldstad richt zich erop dat mensen in allerlei levensfasen en met verschillende inkomens en woonwensen fijn kunnen wonen in Rotterdam. Vandaag, morgen en overmorgen.

De ambities voor de toekomst zijn aangescherpt in de Omgevingsvisie Rotterdam: “De Veranderstad, werken aan een wereldstad voor iedereen” (december 2021). Daarin staat dat Rotterdam kiest voor goede groei. Groei die bijdraagt aan het welzijn van de inwoners aan een duurzame samenleving en aan economische vooruitgang. Om richting te bepalen bij goede groei wordt gebruik gemaakt van het kompas met de perspectieven: compact, gezond, inclusief, duurzaam en productief. En om goede groei te concretiseren, worden in deze omgevingsvisie vijf hoofdkeuzes gemaakt. Belangrijke hoofdkeuzen voor het grondbeleid zijn daarbij: Verstedelijken & verbinden, Prettig leven in de delta en Schouders onder de energie- en grondstoffentransitie.

Bouwen en ontwikkelen in Rotterdam moet voor nu en voor de lange termijn.

Het college zet deze periode op onderdelen een koersverandering in. Zo zal worden gewerkt aan het opstellen van een nieuwe woonvisie en woonakkoord. Het verlichten van de druk op de woningmarkt blijft daarbij de belangrijkste opgave, met name voor middeninkomens, studenten en ouderen.

De komende jaren wordt ingezet op het jaarlijks starten met de bouw van 3.500 tot 4.000 woningen, zowel vanuit een actieve als een faciliterende rol.

Het thema betaalbaarheid is nadrukkelijk een belangrijk aandachtspunt in deze bouwopgave. Daarnaast spelen duurzaamheid en energiezuinig een grote rol. Dit te realiseren, vraagt om flinke keuzes, maatregelen en investeringen.

De gemeente zet zich in om nieuw investerend en organiserend vermogen voor Rotterdam aan te trekken. Zodoende wil de gemeente innovatieve initiatieven stimuleren en optimaal ruimte bieden.

Externe ontwikkelingen

Ontwikkelingen woningbouw

Nu de beperkende maatregelen vanwege de coronapandemie achter ons liggen, hebben we te maken met nieuwe onzekerheden. De leveringsproblemen door de pandemie waren nog niet opgelost of er brak een oorlog in Oekraïne uit, die zorgt voor verdere verstoring van de wereldhandel. Dit heeft een sterke inflatie veroorzaakt, die in Europa in tientallen jaren niet is gezien. Ook hypotheekrentes hebben na een lange periode van historisch lage

waarden sinds begin 2022 een zeer snelle stijging doorgemaakt. Van een recessie is nog geen sprake. Het consumentenvertrouwen en de koopbereidheid staan stevig onder druk.

Bij nieuwbouwwoningen zien we partijen nog altijd plannen maken. Echter, de investeringsbereidheid van beleggers in de huursector neemt wel af. Dit komt door onduidelijkheid over (de financiële consequenties van) nieuw rijksbeleid om de woningmarkt betaalbaar te houden. Belangrijkste problemen zijn in de nieuwbouw nog altijd tekorten aan materialen en arbeidskrachten, die tot hogere bouwkosten leiden. Dit vormt een risico voor de daadwerkelijke startbouw, met name in de betaalbare segmenten.

Niet alleen marktpartijen hebben last van krapte op de arbeidsmarkt. Ook de beschikbare capaciteit vanuit de gemeente staat onder druk en is niet makkelijk aan te vullen. Desalniettemin heeft Rotterdam flinke stappen gezet in het creëren van voldoende bouwlocaties. Het aantal vergunningverleningen is wederom gestegen. Zo zijn er in het 1e en 2e kwartaal van 2022 voor ruim 3.100 woningen vergunningen verleend, een stijging van 59% ten opzichte van de eerste twee kwartalen in 2021.

De komende periode ligt de focus op het structureel en in hoog tempo uitwerken en (doen) realiseren van voldoende woningen. Daarbij is ook nadrukkelijk aandacht voor langjarig borgen van de betaalbaarheid.

Zie ook de toelichting op het [programma Stedelijke Ontwikkeling](#) voor de ontwikkelingen woningbouw.

Ontwikkelingen werklocaties

Door de corona-crisis zijn vraagtekens ontstaan over de behoefte aan (ver)nieuwbouw van commercieel vastgoed in Rotterdam in de komende jaren. Sectoren die versneld worden in hun groei zijn (stedelijke) distributie en ICT. Echter sectoren zoals de detailhandel (met name non-food winkels), groothandel en leisure (inclusief hotels) zijn fors geraakt. Vastgoedinvesteerders richten zich op groeiers, maar merken ook dat bijvoorbeeld de banken voorzichtiger zijn en zich terughoudend opstellen. Ook bij economische krimp blijft er vraag naar kwalitatieve verbetering en zijn er bedrijven die zich aan de malaise weten te onttrekken. Het gaat daarom in de komende jaren onverminderd om vervanging en/of herontwikkeling van verouderd vastgoed. Het planaanbod is de komende jaren ruim voor de meeste sectoren (kantoren, winkels en hotels). Maar bij met name logistiek vastgoed blijft het planaanbod fors onder de verwachte marktvraag. De uitbreidings- en vervangingsvraag naar kleinschalig vastgoed kan deels worden opgelost in bestaand vastgoed (bijvoorbeeld incourante winkels) maar hier is en blijft concurrentie met woningbouw die meer en zekerder rendement oplevert. Om een inclusieve en innovatieve economie te realiseren is behoud en vernieuwing van kleinschalige bedrijfshuisvesting in woongebieden cruciaal. Het keren van deze trend is een opgave voor de komende jaren en dit geldt ook op regionaal niveau.

Voor de concurrentiepositie van Rotterdam op langere termijn is het een voorwaarde dat A-kwaliteit op A-locaties, op korte termijn, beschikbaar is en komt. De ontwikkeling van mixed-use gebouwen op concentratielocaties (nabij hoogwaardig openbaar vervoer) kan en moet hier voor de kantorensector ook in de komende jaren in voorzien. Uit de Basisregistratie Adressen en Gebouwen blijkt dat de voorraad kantoren jaarlijks krimpt en de transformatie van verouderde kantoren naar wonen zet fors door. Van 2019 tot 2022 is 230.000 m2 kantoorruimte getransformeerd. Er is inmiddels ook nieuwbouw in ontwikkeling in het centrum. Veelal gaat het om het upgraden van bestaande kantoorgebouwen. Hoewel de corona-crisis tot vertraging heeft geleid bij projecten, zal eind 2022 ruim 20.000 m2 kantoor in Air Offices (voormalig Hudson Bay pand) worden opgeleverd.

In de retailsector is geen ruimte voor uitbreiding op stedelijk niveau, maar geldt wel dat de ontwikkeling van de binnenstad op Zuid in combinatie met de uitbreiding van de woningbouw tot nieuwe concentratielocaties (met name Rijnhavenkwartier en Feyenoord City) kan leiden. Voor de overige gebieden is de focus gericht op het verbreden van de functiemix in de vitale kerngebieden. Winkels en andere voorzieningen kunnen elkaar versterken en hierdoor de aantrekkelijkheid van gebieden een nieuwe impuls geven.

Wijze van uitvoering grondbeleid

Voor het bepalen van de grondprijzen hanteert de gemeente de normatief residuele methode.

Hierbij wordt op basis van kengetallen bepaald welk aandeel (grondquote) de grond heeft in de stichtingskosten van het te realiseren vastgoed.

Verder zet de gemeente in op het aantrekken van investerend vermogen. Specifieke beleidsdoelstellingen vragen om een gerichte aanpak in programma's. Om (versnelling in) de woningbouwopgave mogelijk te maken wordt het grondbeleid voortdurend vernieuwd en waar mogelijk verruimd.

Het ruimtelijk economisch perspectief, de gemeentelijke rolopvatting en de gewenste sturing op gebiedsontwikkelingen met behulp van het grondinstrumentarium, hebben gevolgen voor de wijze waarop en het tempo waarin gebiedsontwikkelingen tot uitvoering komen. Gebiedsontwikkelingen zijn steeds complexer. Dat komt onder andere omdat vaak meerdere externe partijen betrokken zijn bij gebiedsontwikkelingen en omdat voornamelijk wordt gebouwd in de bestaande leefomgeving.

De complexiteit van gebiedsontwikkelingen dwingt de gemeente scherp te zijn op de wijze waarop zij haar schaarse mensen en middelen inzet. Door de inzet van actief grondbeleid (gemeentelijke grondexploitaties) kan de gemeente sturen op gebiedsontwikkelingen. Een andere mogelijkheid is het aangaan van samenwerkingsverbanden met partners. Zo zijn er diverse gebiedsontwikkelingen waarin de gemeente slechts een faciliterende rol vervult en de ontwikkeling primair aan de markt over laat (faciliterend grondbeleid).

Voor de sturing op portefeuilleniveau wordt jaarlijks het [Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed \(MGV\)](#) opgesteld en aangeboden aan de Gemeenteraad. Voor dit MGV onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico's en kansen voor het planaanbod in Rotterdam en een raming van het benodigde weerstandsvermogen.

In het Grondbeleid wordt beschreven op welke wijze de gemeente met behulp van het grondinstrumentarium kan en wil sturen op gewenste gebiedsontwikkelingen.

In het coalitieakkoord voor de periode 2022-2026 heeft het College het voornemen uitgesproken om de grondprijs voor sociale huurwoningen aan te passen en ongevraagde initiatieven voor de bouw van woningen te blijven faciliteren. Over de precieze uitwerking van deze voornemens zullen nog nadere besluiten moeten worden genomen.

De uitspraak die de Hoge Raad in november 2021 heeft gedaan in het zogenaamde 'Didam-arrest' beperkt de vrijheid van de gemeente om voor onder meer de verkoop van bouwgrond partijen te selecteren in. Reeds

lopende verkoopprocessen die door deze uitspraak werden geraakt zijn in lijn van deze uitspraak aangepast. Nieuw te starten verkoopprocessen zullen eveneens aan deze uitspraak van de Hoge Raad moeten voldoen. Het vigerende beleid voor partijselectie zal, in overeenstemming met deze uitspraak, moeten worden aangepast.

Het inzetten van het privaatrechtelijk instrumentarium van het beheren van grondcontracten (zowel voor eigendom als erfpacht) helpt bij het veiliger maken van Rotterdam (uitvoering beleidsprogramma [Veilig@Rotterdam](#)). De wijze waarop dit instrumentarium wordt ingezet zal worden vastgelegd in een beleidsdocument over het bestrijden van ondermijning.

In 2022 en verder zal de doorontwikkeling en aanscherping van het grondbeleid worden gecontinueerd.

Resultaten totale grondexploitatie

Financieel resultaat

De projectadministratie bevat de onderhanden grondexploitaties. Het financiële resultaat van deze grondexploitaties is opgebouwd uit de reeds gerealiseerde kosten en opbrengsten en de verwachte nog te maken kosten en opbrengsten (ramingen). Deze realisaties en ramingen worden contant gemaakt. Zo ontstaat voor iedere grondexploitatie de netto contante waarde (NCW).

De NCW gebruikt de gemeente als basis voor de waardering van de grondexploitaties.

Verschillende externe factoren spelen een rol bij het maken van een betrouwbare inschatting van de waardeontwikkeling van de portefeuille. Door de economische ontwikkelingen kan sprake zijn van prijsontwikkelingen. In de grondexploitatie rekent de gemeente daarom met langjarige gemiddelden voor kosten- en opbrengstenstijging en voor renteontwikkelingen. Een verandering van deze langjarige parameters kan grote invloed hebben op de uitkomst van de NCW-berekening. Jaarlijks voert de gemeente een analyse uit om te bepalen of aanpassing van de langjarige parameters nodig is. Op het moment van samenstellen van deze begroting gelden de volgende gegevens (stand jaarrekening 2021):

- Rentepercentage 0,8% (naar rato van vreemd vermogen/totaal vermogen zoals voorgeschreven in de BBV).
- Disconteringsvoet 2% (voorgeschreven in de BBV).
- Kostenstijging 2%.
- Opbrengstenstijging 1,5% voor 2022, 1% voor de jaren 2023 t/m 2031 en 0% voor 2032 en verder.

Als daar aanleiding voor is actualiseert de gemeente gedurende het jaar de begrote posten (ramingen). Eens per jaar, tijdens het jaarrekeningproces, worden alle posten beoordeeld en voorzien van actuele onderbouwingen. Op die manier verantwoordt het College het juiste financiële resultaat in de jaarrekening.

Verdienvermogen

Het verdienvermogen van de totale grondexploitatieportefeuille omvat het saldo van alle grondexploitaties met een positief saldo. Dit is het bedrag dat de gemeente, bij gelijkblijvende uitgangspunten, gedurende de looptijd van de onderhanden zijnde grondexploitaties als winst kan nemen.

Het verdienvermogen tegen netto contante waarde bedraagt ultimo 2021 € 174,0 mln (stand jaarrekening). Tegen eindwaarde bedraagt het verdienvermogen ultimo 2021 € 207,7 mln. Bij het jaarrekeningproces 2022 wordt het verdienvermogen opnieuw berekend en beoordeeld.

Dat sprake is van winsten komt grotendeels doordat de gemeente verliesnemingen tot 2015 als afwaardering op de boekwaarde verwerkte.

De omvang van het verdienvermogen wordt onder andere bepaald door de uitbreidingslocaties Park Zestienhoven en Nesselande (30%). Maar ook diverse binnenstedelijke locaties leveren een substantiële bijdragen aan het verdienvermogen van de grondexploitatieportefeuille, zoals de ontwikkelingen op Katendrecht, Kop van Zuid en Parkstad (25%).

Omdat binnenstedelijke (her)ontwikkelingen vaak complexer en risicovoller zijn dan de ontwikkeling van uitleggebieden zijn dit wel uitzonderingen. Zo zijn de kosten voor binnenstedelijke verwervingen meestal hoger en vaak is de grond vervuild.

Binnenstedelijke ontwikkelingen zijn voor de ruimtelijke ontwikkeling zeer wenselijk, maar zonder de inzet van eigen middelen doorgaans niet haalbaar als ze traditioneel worden ontwikkeld. Daarom zoekt de gemeente voortdurend naar andere manieren van ontwikkelen, met als kenmerk meer samenwerking met eindgebruikers en investeerders. Het wordt steeds lastiger om nieuwe projecten met een positief plansaldo aan de portefeuille toe te voegen. Daardoor staat het verdienvermogen op de grondexploitaties de komende jaren flink onder druk.

Winstneming

De resultaatnemingen op de grondexploitatieportefeuille bestaan uit drie onderdelen, te weten:

1. Winstnemingen
 1. Tussentijdse winstneming
 2. Winstnemingen bij afsluiten van een grondexploitatie
2. Mutaties op de voorzieningen
3. Verliesnemingen

Ad 1 Winstnemingen

De berekeningswijze voor tussentijdse winstnemingen wordt voorgeschreven door het BBV en is gebaseerd op de financiële voortgang van het project in relatie tot het verwachte (positieve) resultaat. In overleg met de accountant is een berekeningswijze tot stand gekomen die voldoet aan de BBV-vereisten en die tevens recht doet aan het onzekere karakter van de grondexploitaties. Naar mate de resterende looptijd van een grondexploitatie langer is,

worden de onzekerheden groter. De voorziene grondopbrengsten kunnen in de toekomst bijvoorbeeld fors tegenvallen. Reeds gerealiseerde winsten worden teruggenomen als de totale winst op basis van de huidige inzichten kleiner is dan de reeds gerealiseerde winst. In de systematiek wordt hier rekening mee gehouden.

Bij het afsluiten van een grondexploitatie met een positief saldo wordt het volledige saldo als resultaat genomen.

Ad 2 Voorziening verliesgevende grondexploitaties

In geval van een negatief NCW-saldo gedurende de looptijd van een project treft de gemeente bij de jaarafsluiting een (verlies)voorziening ter grootte van het negatieve saldo.

Het saldo van een project kan fluctueren gedurende de looptijd. Bij de jaarafsluiting wordt per project bepaald of de benodigde voorziening hoger of lager is dan de bij de vorige jaarrekening getroffen voorziening. Als de benodigde voorziening hoger is, vindt een toevoeging aan de voorziening plaats ter grootte van het verschil. Als de benodigde voorziening lager is, vindt een vrijval plaats ter grootte van het verschil.

Ad 3 Verliesnemingen

Verliesnemingen boekt de gemeente bij het afsluiten van een grondexploitatie met een negatief saldo.

Reserves grondzaken

Rotterdam heeft een groot aantal plannen voor nieuwbouw van woningbouw en werklocaties (bedrijven, kantoren en detailhandel) onderhanden. Het gaat hierbij om initiatieven van de gemeente zelf, maar ook om initiatieven van particulieren.

De gemeente heeft momenteel 75 grondexploitaties in uitvoering (stand jaarrekening 2021). Onder andere door marktontwikkelingen kan de planning, het programma en/of de prijs van een grondexploitatie veranderen. Daardoor is van het geraamde saldo van een grondexploitatie niet zeker of dit saldo ook daadwerkelijk wordt gerealiseerd.

Risico's op projectniveau

Om de financiële risico's voor de gemeente te beperken, investeert de gemeente niet voordat een redelijke zekerheid bestaat over de realisatie van het project. Om te voorkomen dat een opeenhoping van financiële risico's voor de gemeente plaatsvindt, beoordeelt de gemeente elk jaar of ingrepen nodig zijn op eventueel ontstane verliezen op plannen. Waar nodig wordt een (verlies)voorziening getroffen of wordt de reeds getroffen voorziening opgehoogd.

Jaarlijks voert de gemeente voor individuele grondexploitaties een risicoanalyse uit. Aan de hand van deze risicoanalyse wordt bepaald welke risicoreserve in het project nodig is om de project specifieke risico's op te

vangen. Voorbeelden van projectspecifieke risico's zijn het slagen van een bestemmingsplanprocedure of het risico op bodemvervuiling.

In de [Monitor Grondexploitaties](#) geeft het college twee keer per jaar inzicht in de belangrijkste ontwikkelingen per project.

Risico's op portefeuilleniveau

De projectoverstijgende risico's (macro-economische effecten, marktrisico's etc.) worden meegenomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit en daarmee in de berekening van het weerstandsvermogen.

De gemeente beoordeelt periodiek het totale planaanbod in de stad in relatie tot actuele marktanalyses. De resultaten hiervan geven onder meer inzicht in wenselijke en noodzakelijke aanpassingen in de gemeentelijke grondexploitatieportefeuille en in de bijbehorende financiële effecten.

Het doel van portefeuillesturing is financiële risico's te beperken en kansen tijdig te signaleren. De uitkomsten meldt het college jaarlijks in het MGv.

In aansluiting op bovengenoemd beleid heeft de gemeente voor de grondexploitatieportefeuille het financiële effect bepaald van risico's die volgen uit de marktanalyse van woon- en werklocaties en van de algemene prijsontwikkelingen. Dit is gedaan aan de hand van een risicoanalyse. Hierbij zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's. De benodigde weerstandscapaciteit is bepaald op € 58 mln.

Investerings

Pagina 217

Investerings

In deze paragraaf wordt een overzicht van de gevoteerde investeringskredieten gepresenteerd. De raad geeft met het voten van kredieten het college toestemming meerjarige investeringsuitgaven te doen en/of verplichtingen aan te gaan. Het college bewaakt de voortgang afsluiting van het gevoteerde krediet.

[Beleid](#)[Sturen op projecten](#)[Nieuwe investeringen](#)[Lopende investeringen](#)

Beleid

Rotterdam groeit, verandert en veroudert. Om hierop in te spelen moet de gemeente investeren. Dit klemmt des te meer, nu als gevolg van de uitbraak van het coronavirus de economische bedrijvigheid is afgenomen en de werkloosheid sterk dreigt op te lopen. Door als overheid te blijven investeren, kunnen de economische neergang en de sociale problemen die dat onvermijdelijk met zich meebrengt worden beperkt. Door te investeren op een wijze die past bij de grote maatschappelijke opgaven van onze tijd, werken we doelbewust toe naar een meer duurzaam Rotterdam, waarin het fijn wonen en werken is.

Om te kunnen investeren, moet de gemeente over investerend vermogen beschikken. Het beleid is erop gericht om dit investerend vermogen te borgen. Er worden drie investeringsruimten onderscheiden:

1. De investeringsruimte voor vervanging, renovatie of restauratie van de gemeentelijke bezittingen;
2. De reguliere investeringsruimte voor nieuwe investeringen, die leiden tot nieuwe bezittingen;
3. Extra investeringsruimte voor nieuwe investeringen, die is ontstaan wegens de verkoop van Eneco.

Met verstandig investeringsbeleid willen we zekerstellen dat deze investeringsruimten nu en in de toekomst voldoende omvang hebben, passend bij de verwachte groei van de stad, de maatschappelijke opgaven waarvoor de stad staat en bij het huidige voorzieningenniveau. Daarnaast willen we bevorderen dat de schaarse investeringsruimten weloverwogen en transparant worden ingezet.

De gemeente Rotterdam staat er gelukkig niet alleen voor. We trekken samen op met inwoners, ondernemers, woningcorporaties, waterschappen, de provincie Zuid-Holland, de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH), het Rijk, de Europese Unie en ander partijen. Daarbij geldt: hoe meer investerend vermogen van andere partijen wordt aangetrokken, hoe beter dat is voor Rotterdam en voor de Rotterdammers. Het eigen investerend vermogen fungeert daarbij als hefboom voor het aantrekken van extern investerend vermogen. Onderstaande afbeelding illustreert dit.

In de [Beleidsnota Investerings Rotterdam 2020](#) is aangegeven hoe we dit beleid vormgeven.

Sturen op projecten

De raad stuurt vooraf op projecten door het goedkeuren van investeringskredieten en grondexploitaties.

Voor het volgen van projecten zijn er verschillende regelingen en monitoren:

- De Regeling Risicovolle Projecten: de gemeenteraad kan een project aanwijzen als 'risicovol project'. Doel van deze regeling is de raad in staat te stellen om haar controlerende taak uit te oefenen waar het gaat om sturing en beheersing vooraf en tijdens een project. Het gemeentebestuur wordt periodiek geïnformeerd over de stand van zaken van de risicovolle projecten. Onder de regeling risicovolle projecten vallen de projecten: Warmtebedrijf, Feijenoord City en Renovatie Boijmans van Beuningen.
- De monitor grote projecten (MGP): deze monitor verschijnt vanaf 2020 twee keer per jaar medio mei (stand per 31 maart) en medio november (stand per 30 september) en omvat fysieke projecten, niet zijnde grondexploitaties, met een looptijd langer dan drie jaar en een omvang groter dan € 20 miljoen. Verder geldt als richtlijn dat het project niet-routinematig is en een hoge mate van (bestuurlijke) complexiteit kent. Projecten met een omvang groter dan € 70 miljoen komen altijd in aanmerking voor de monitor met uitzondering van de projecten Feyenoord City en Renovatie Museum Boijmans Van Beuningen, die hun rapportages aanleveren in het kader van de Regeling Risicovolle Projecten. Bestuurlijk gevoelige projecten met een omvang kleiner dan € 20 miljoen kunnen op verzoek aan de MGP toegevoegd worden. Uiteindelijk

bepaalt het college in samenspraak met de raad welke projecten in de MGP worden opgenomen. De laatst verschenen monitor is de [Monitor Grote Projecten oktober2021 t/m maart 2022](#).

- De monitor ICT projecten(MIP): deze monitor geeft inzicht in de voortgang van de grootste en meest risicovolle ICT-projecten en -programma's. De monitor ICT projecten wordt 3 keer per jaar opgesteld. De laatst verschenen monitor is de [Monitor ICT Projecten januari t/m mei 2022](#). De volgende monitor ICT projecten verschijnt in november 2022.
- De monitor Grondexploitaties: geeft inzicht in de stand van zaken van de grondexploitaties in uitvoering. De laatst verschenen monitor is de [Monitor Grondexploitaties 2e herziening 2021](#). De volgende Monitor Grondexploitaties verschijnt in het 4e kwartaal 2022.
- Het Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed (MGV): deze wordt jaarlijks opgesteld. Voor dit Meerjarenperspectief onderzoekt de gemeente de trends en marktontwikkelingen bij woningbouw, werklocaties en maatschappelijke voorzieningen. De analyse van deze ontwikkelingen leidt tot een uiteenzetting van risico's en kansen voor het planaanbod in Rotterdam. De laatst verschenen is het [Meerjarenperspectief Grond en Vastgoed 2021](#). Het volgende Meerjarenperspectief wordt verwacht in het 4e kwartaal 2022.

Per programma is een korte toelichting opgenomen voor de belangrijkste projecten die ten behoeve van het programma worden uitgevoerd.

Nieuwe investeringen

Uit onderstaande tabellen blijkt welke investeringen de gemeente wil gaan doen. Daarbij is een onderscheid gemaakt tussen de investeringen die vanuit de bestaande begroting worden gedaan, de reguliere investeringsruimte voor nieuwe investeringen en de investeringen vanuit de verkoopopbrengst Eneco.

In de kolom 'voorstel krediet' staat het totale investeringsbedrag, inclusief eventuele bijdragen van derden. De kolommen daarnaast tonen voor de jaren 2022-2026 het verwachte verloop van de uitgaven per krediet. Er worden vier typen investeringen onderscheiden, t.w.:

K= Kwaliteitsverhogende investeringen

U= Uitbreidingsinvesteringen

V= Vervangingsinvesteringen

L= Levensduur verlengende investeringen (i.c. renovaties en restauraties)

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen.

Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026
Beheer van de stad		164.181	353	41.691	41.042	40.548	40.548
Inzamelmiddelen 2023-2026	K	58.190	0	14.548	14.548	14.548	14.548
Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026
Beheer van de stad		164.181	353	41.691	41.042	40.548	40.548
Inzamelmiddelen 2023-2026	K	58.190	0	14.548	14.548	14.548	14.548
Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor nieuwe containers en het vervangen van bestaande containers, afvalbakken, rolcontainers, containers milieuparken en containers voor containersservice.							
Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		58.190	0	14.548	14.548	14.548	14.548
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	1.422	2.826	4.212
Forza - MOR	K	1.991	353	1.143	494	0	0
Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026
Beheer van de stad		164.181	353	41.691	41.042	40.548	40.548
Forza - MOR	K	1.991	353	1.143	494	0	0
Doel krediet: Het programma Forza - MOR heeft tot doel de dienstverleningsketen Meldingen Openbare Ruimte te verbeteren.							
Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		1.991	353	1.143	494	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	425	419
Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	K	104.000	0	26.000	26.000	26.000	26.000
Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026
Beheer van de stad		164.181	353	41.691	41.042	40.548	40.548
Voertuigen/Werktuigen 2023 t/m 2026	K	104.000	0	26.000	26.000	26.000	26.000

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen en middelen van de onderhoudswerkplaats door de afdeling Vervoer & Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de jaarlijks terugkerende investering wordt terugverdiend vanuit de exploitatie van Vervoer & Materieel.

Details	Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
bedrag						
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering	104.000	0	26.000	26.000	26.000	26.000
(Rotterdams geld)						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	0

Bestaande stad	300	0	300	0	0	0

Digitalisering bouwdoossierK30003000000

Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026

Bestaande stad	300	0	300	0	0	0

Digitalisering bouwdoossier	K	300	0	300	0	0	0

Doel krediet: Het doel van het krediet is om de hard- en software aan te schaffen (scanners etc.) voor de digitalisering van de bouwdoSSIers.

Details	Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
bedrag						
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering	300	0	300	0	0	0
(Rotterdams geld)						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	64	63	62

Overhead	10.103	600	9.503	0	0	0

Vervangingsinvesteringen ICTK7.75007.75000002023

Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
		krediet	2022	2023	2024	2025	2026

Overhead	10.103	600	9.503	0	0	0

Vervangingsinvesteringen	K	7.750	0	7.750	0	0	0

ICT 2023

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en concernbrede systemen vervangen. Dit gebeurt vanwege de technische levensduur en functionele eisen.

Details	Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
bedrag						
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0

									Netto investering	7.750	0	7.750	0	0	0
									(Rotterdams geld)						
									Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	0	0	0	0	0
DA DWARSS 2023	K	1.153	0	1.153	0	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming
											krediet	2022	2023	2024	2025
									Overhead		10.103	600	9.503	0	0
									DA DWARSS 2023	K	1.153	0	1.153	0	0
									Doel krediet:	Het programma DWARSS uit de Digitaliseringsagenda heeft een investeringscomponent.					
									Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025
											bedrag				2026
									Bijdragen van derden		0	0	0	0	0
									Netto investering		1.153	0	1.153	0	0
									(Rotterdams geld)						
									Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	246	243
															239
DWH GREAT 2022/2023	K	1.200	600	600	0	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming
											krediet	2022	2023	2024	2025
									Overhead		10.103	600	9.503	0	0
									DWH GREAT 2022/2023	K	1.200	600	600	0	0
									Doel krediet:	Data Warehouse-aanpassingen in het kader van GREAT					
									Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025
											bedrag				2026
									Bijdragen van derden		0	0	0	0	0
									Netto investering		1.200	600	600	0	0
									(Rotterdams geld)						
									Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	256	253
															249
Stedelijke ontwikkeling		62.811	5.300	16.160	17.330	13.172	10.850								
SO GO Buitenruimte A16 Rotterdam	K	6.462	0	1.860	3.530	1.072	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming
											krediet	2022	2023	2024	2025
									Stedelijke ontwikkeling		62.811	5.300	16.160	17.330	13.172
									SO GO Buitenruimte A16 Rotterdam	K	6.462	0	1.860	3.530	1.072
															0
									Doel krediet:	Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de nieuwe rijksweg A16.					

Het betreft werkzaamheden die tussen 2022 en 2025 zullen plaatsvinden zoals herinrichting gebied, vergroening parken, en fiets/wandelpaden in de buitenruimte in Terbregseveld en Schiebroeksepark.

Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering		6.462	0	1.860	3.530	1.072	0
(Rotterdams geld)							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	0	311

So GO Brainpark I	K	3.600	200	200	200	1.500	1.500	Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming								
										krediet	2022	2023	2024	2025	2026								
																Stedelijke ontwikkeling		62.811	5.300	16.160	17.330	13.172	10.850
								So GO Brainpark I		K	3.600	200	200	200	1.500	1.500							

Doel krediet: Aanleg/herinrichting van openbare ruimte, infrastructuur en geluidschermen gekoppeld aan de herontwikkeling van Brainpark I (van kantoorgebied naar woon-werkmilieu).

Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering		3.600	200	200	200	1.500	1.500
(Rotterdams geld)							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	0	0

SO GO	K	1.325	325	1.000	0	0	0	Programma	Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
Gebiedsontwikkelingsfonds										krediet	2022	2023	2024	2025	2026
toekenning vrijval 2021								Stedelijke ontwikkeling		62.811	5.300	16.160	17.330	13.172	10.850
SO GO	K	1.325	325	1.000	0	0	0								
Gebiedsontwikkelingsfonds															
toekenning vrijval 2021															

Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds

Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		1.325	325	1.000	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	72	72	71

SO GO	K	5.000	1.000	2.000	2.000	0	0		
Gebiedsontwikkelingsfonds									
toekenning juli 2022									
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds									
Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026		
		bedrag							
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams		5.000	1.000	2.000	2.000	0	0		
geld)									
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	0	0	0	274	271		
afschrijving)									
SO GO	K	5.000	500	1.500	2.000	1.000	0		
Gebiedsontwikkelingsfonds									
toekenning november 2022									
Doel krediet: Toekenningen aan projecten in de openbare ruimte vanuit gebiedsontwikkelingsfonds									
Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026		
		bedrag							
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams		5.000	500	1.500	2.000	1.000	0		
geld)									
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	0	0	0	0	274		
afschrijving)									
SO MOB Pontons	K	3.025	3.025	0	0	0	0		
Doel krediet: Het betreft de									
overdracht van Pontons vanuit									
het havenbedrijf naar de									

gemeente Rotterdam. De
pontons worden overgenomen
voor een bedrag van 3 miljoen
euro. Dit zijn pontons die
worden gebruikt door
bijvoorbeeld de Waterbus,
Watertaxi en partyvaart.

Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		3.025	3.025	0	0	0	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	196	193	191	189

SO GO Voorbereidingskosten	K	10.000	250	2.500	2.500	2.500	2.250
Grondexploitaties (IVA's) 2022- 2026							
Programma		Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming
			krediet	2022	2023	2024	2025
				2026			
Stedelijke ontwikkeling			62.811	5.300	16.160	17.330	13.172
			10.850				
SO GO Voorbereidingskosten	K	10.000	250	2.500	2.500	2.500	2.250
Grondexploitaties (IVA's) 2022- 2026							

Doel krediet: Het tijdelijk
activeren van
voorbereidingskosten voor
grondexploitatie als immateriële
vaste activa.

Details		Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
		bedrag					
Bijdragen van derden		0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)		10.000	250	2.500	2.500	2.500	2.250
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	0	0	0	0	0

SO MOB	K	28.400	0	7.100	7.100	7.100	7.100
Verkeersmanagementsystemen 2023 - 2026							
Programma		Cat	Voorstel	Raming	Raming	Raming	Raming
			krediet	2022	2023	2024	2025
				2026			
Stedelijke ontwikkeling			62.811	5.300	16.160	17.330	13.172
			10.850				
SO MOB	K	28.400	0	7.100	7.100	7.100	7.100
Verkeersmanagementsystemen							

Doel krediet: Dit krediet wordt

ingezet voor het vervangen of

verwijderen na einde

levensduur van diverse

verkeersmanagementsystemen

in heel Rotterdam. Daaronder

verstaan we

verkeersregelininstallaties en

verkeersgeleiding, en ook de

vervanging van benodigde

software voor

verkeersmanagement.

Details	Nieuw	2022	2023	2024	2025	2026
	bedrag					
Bijdragen van derden	0	0	0	0	0	0
Netto investering (Rotterdams	28.400	0	7.100	7.100	7.100	7.100
geld)						
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	0	0	577	1.146	1.708
afschrijving)						

Totaal	237.395	6.253	67.654	58.372	53.719	51.398

Lopende investeringen

Uit onderstaande tabel blijkt welke investeringen thans worden gedaan. De kredieten voor deze investeringen zijn al verleend (gevoteerd). In sommige gevallen is echter een bijstelling van het krediet nodig. Dit is te herkennen aan het bedrag dat is opgenomen in de kolom 'Bijstelling krediet'. Dit kan gaan om zowel een verhoging als een verlaging van het benodigde krediet. Voor de jaren 2022-2026 zijn de investeringsramingen weergegeven. Dit is het verwachte verloop van de uitgaven.

Iedere investering is kort omschreven. Voor meer inzicht kan een overzicht met detailinformatie worden geraadpleegd. Dit overzicht geeft inzicht in de eventuele bijdragen van derden, het netto-investeringsbedrag dat voor rekening van de gemeente komt en de jaarlijkse kapitaallasten die uit de investering zullen voortvloeien vanaf het moment dat de investering in gebruik wordt genomen. Soms is een investering reeds deels in gebruik genomen. Als hier sprake van is, hebben de getoonde kapitaallasten alleen betrekking op het nog niet in gebruik genomen deel.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	Raming	Raming	Raming	Raming	Raming
	krediet	gevoteerd	t/m 2021	2022	2023	2024	2025	2026	
Dienstverlening	3.050	85	3.135	1.093	394	0	0	1.700	0

Vervanging Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	1.700	0	1.700	0	0	0	0	1.700	0
	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m				
Dienstverlening	3.050	85	3.135						
Vervanging Gemeentelijke Basis Administratie (GBA)	1.700	0	1.700						
Doel krediet: De vervanging van de Gemeentelijke Basis Administratie (GBA) v Personen). Gemeenten kunnen op termijn aansluiten op deze voorziening met f									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	1.700	0	1.700						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Digitalisering Persoonskaarten	1.000	85	1.085	816	365	0	0	0	0
	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m				
Dienstverlening	3.050	85	3.135						
Digitalisering Persoonskaarten	1.000	85	1.085						
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor digitalisering van persoonskaarten nalatenschapsonderzoeken en informatieverzoeken. Digitalisering is noodzakelij Stadsarchief.									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	85	1.085						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Website Stadsarchief	350	0	350	277	29	0	0	0	0
	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m				
Dienstverlening	3.050	85	3.135						
Website Stadsarchief	350	0	350						
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor de vernieuwing van de website van Systeem (CMS).									

										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden		0		0	0	
										Netto investering		350		0	350	
										(Rotterdams geld)						
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.	
Veilig										4.830		400		5.230		
Handhavingssysteem Redline										1.300		400		1.700		
										1.099		401		200		
										200		0		0	0	
										0		0		0		
										Programma		Gevoteerd		Bijstelling	Nieuw	Realis
														krediet	gevoteerd	t/m
Veilig										4.830		400		5.230		
Handhavingssysteem Redline										1.300		400		1.700		
										Doel krediet:		Implementatie nieuw Handhavingssysteem.				
										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden		0		0	0	
										Netto investering		1.300		400	1.700	
										(Rotterdams geld)						
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.	
Taakapplicatie Stadszaken										1.500		0		1.500		
										755		745		0		
										0		0		0	0	
										0		0		0		
										Programma		Gevoteerd		Bijstelling	Nieuw	Realis
														krediet	gevoteerd	t/m
Veilig										4.830		400		5.230		
Taakapplicatie Stadszaken										1.500		0		1.500		
										Doel krediet:		Vervanging applicatie VIS, voor afhandeling vergunningen horeca		Ondermijning en interventies.		
										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden		0		0	0	
										Netto investering		1.500		0	1.500	
										(Rotterdams geld)						
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.	

Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	1.626	81	0	0	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
krediet	gevoteerd	t/m		
Veilig	4.830	400	5.230	:
Inrijbeperkende maatregelen	2.030	0	2.030	:
Doel krediet: Rotterdam is een aantrekkelijke en toegankelijke stad met verschillende functies die voor de stad van belang zijn. Het college wil deze functie publiek op af komt. Rotterdam moet echter door de aanslagen in recente jaren i waar veel mensen bijeen komen. Het college wil deze locaties de nodige bescherming geven. Uitgangspunt daarbij is dat Rotterdam een aantrekkelijke en toegankelijke stad blijft. De gemeente wil ervoor zorgen dat er voldoende ruimte is voor groepen mensen die in de stad uitgaan en recreëren.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	:
Netto investering (Rotterdams geld)	2.030	0	2.030	:
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	:

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	90.842	31.841	44.096	10.748	5.215	200

Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975	615	35	325	0	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
krediet	gevoteerd	t/m		
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	90.842
Fietsenstalling Capelsebrug	975	0	975	: -
Doel krediet: Het verhogen van de capaciteit en het service-niveau van fietsenstallingen in Rotterdam.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	485.000	0	485	:
Netto investering (Rotterdams geld)	490	0	490	:
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	:

Inrichten P&R Noorderhelling	4.167	0	4.167	2.793	656	0	0	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
krediet	gevoteerd	t/m		
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	90.842
Inrichten P&R Noorderhelling	4.167	0	4.167	: -

Doel krediet: Het inrichten van het (toekomstige) P&R-terrein Noorderhelling.									
Details	Initieel		Bijstelling		Nieuw		Realisatie		
	bedrag				bedrag		t/m		
Bijdragen van derden	0		0		0				
Netto investering (Rotterdams geld)	4.167		0		4.167				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				

A16 Rotterdam	31.625	0	31.625	6.433	4.346	15.319	3.800	1.727	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		krediet	gevoteerd	t/m						
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9						
A16 Rotterdam	31.625	0	31.625							

Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de realisatie van geluidsschermen, recreaduct, meerkosten landtunnel en de verple									
Details	Initieel		Bijstelling		Nieuw		Realisatie		
	bedrag				bedrag		t/m		
Bijdragen van derden	0		0		0				
Netto investering (Rotterdams geld)	31.625		0		31.625				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				

Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565	3.237	6.000	7.327	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
2021												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
										Verkeersmanagementsystemen	16.565	0	16.565	
2021														

Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na eir heel Rotterdam. Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties, verkeersgele verkeersmanagement.									
Details	Initieel		Bijstelling		Nieuw		Realisatie		
	bedrag				bedrag		t/m		
Bijdragen van derden	0		0		0				
Netto investering (Rotterdams geld)	16.565		0		16.565				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				

Ovonde Hoek van Holland	1.330	0	1.330	661	669	0	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td>9</td></tr><tr><td>Ovonde Hoek van Holland</td><td>1.330</td><td>0</td><td>1.330</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel van de verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg en de Stationsomgeving.</td></tr><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>617.124</td><td>0</td><td>617</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>713</td><td>0</td><td>713</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	Ovonde Hoek van Holland	1.330	0	1.330		Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel van de verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg en de Stationsomgeving.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden	617.124	0	617		Netto investering (Rotterdams geld)	713	0	713		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
		krediet	gevoteerd	t/m																																																													
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9																																																													
Ovonde Hoek van Holland	1.330	0	1.330																																																														
Doel krediet: De ovonde is een project in Hoek van Holland en is onderdeel van de verkeersafwikkeling mogelijk tussen de strandboulevard, Badweg, Strandweg en de Stationsomgeving.																																																																	
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
	bedrag		bedrag	t/m																																																													
Bijdragen van derden	617.124	0	617																																																														
Netto investering (Rotterdams geld)	713	0	713																																																														
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																														
Haltevoorzieningen	718	0	718	305	413	0	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td>9</td></tr><tr><td>Haltevoorzieningen</td><td>718</td><td>0</td><td>718</td><td></td></tr><tr><td>personenvervoer over water</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water.</td></tr><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>718</td><td>0</td><td>718</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	Haltevoorzieningen	718	0	718		personenvervoer over water					Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	718	0	718		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
		krediet	gevoteerd	t/m																																																													
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9																																																													
Haltevoorzieningen	718	0	718																																																														
personenvervoer over water																																																																	
Doel krediet: Dit betreft de aankoop van haltes voor personenvervoer over water.																																																																	
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
	bedrag		bedrag	t/m																																																													
Bijdragen van derden	0	0	0																																																														
Netto investering (Rotterdams geld)	718	0	718																																																														
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																														
Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.170	0	3.170	1.201	1.969	0	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td>9</td></tr><tr><td>Stationsomgeving Hoek van Holland Strand</td><td>3.170</td><td>0</td><td>3.170</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoek van Holland Strand.</td></tr><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/m</td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.170	0	3.170		Doel krediet: Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoek van Holland Strand.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		bedrag		bedrag	t/m																				
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
		krediet	gevoteerd	t/m																																																													
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9																																																													
Stationsomgeving Hoek van Holland Strand	3.170	0	3.170																																																														
Doel krediet: Uitvoering inrichtingsplan eindplein Hoek van Holland Strand.																																																																	
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																													
	bedrag		bedrag	t/m																																																													

											Bijdragen van derden	1.018.546	0	1.019	
											Netto investering	2.151	0	2.151	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vervanging	6.000	0	6.000	5.342	658	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
Verkeersregelininstallaties 2020													krediet	gevoteerd	t/r
											Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
											Vervanging	6.000	0	6.000	
											Verkeersregelininstallaties				
											2020				
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het vervangen of verwijderen na eir heel Rotterdam Daaronder verstaan we verkeersregelininstallaties en verkeersge verkeersmanagement.															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
												bedrag		bedrag	t/r
											Bijdragen van derden	4.127	0	4	
											Netto investering	5.996	0	5.996	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fysieke Maatregelen	5.400	0	5.400	2.174	3.226	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
Verkeersveiligheid 2020 - 2022													krediet	gevoteerd	t/r
											Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
											Fysieke Maatregelen	5.400	0	5.400	
											Verkeersveiligheid 2020 - 2022				
Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van 10 black spots per jaar.															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
												bedrag		bedrag	t/r
											Bijdragen van derden	3.600.000	0	3.600	
											Netto investering (Rotterdams geld)	1.800	0	1.800	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	3.099	6.000	5.301	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real:

	krediet	gevoteerd	t/m	
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
Fietspaden 2020 - 2022	14.400	0	14.400	
Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van fietspaden, het recreatieve knooppunten netwerk.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	14.400	0	14.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Oude betaalautomaten en	368	0	368	5	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
veranderende regelgeving												krediet	gevoteerd	th

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315
Oude betaalautomaten en veranderende regelgeving	368	0	368
Doel krediet: Worldline, de leverancier van het contactloos betalen onderdeel van de huidige (verouderde) per 31 maart 2020 te verbreken, als			
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag
Bijdragen van derden	0	0	0
Netto investering (Rotterdams geld)	368	0	368
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	637	360	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
Uitbreiding straatparkeren	997	0	997	
Doel krediet: Voor 2020 staat invoering van betaald parkeren in Feijenoord, Kleefsehoek en de Kijkweg in de begroting.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	997	0	997	

										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Producteninnovatie	890	0	890	1	375	213	193	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
straatparkeren													krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Producteninnovatie	890	0	890		
										straatparkeren					
Doel krediet: In het kader van nieuwe ontwikkelingen dienen de Integrale Scan															
Handhavingsadministratiesysteem (HAS) en het parkeer managementsysteem															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering	890	0	890		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Uitbreiding aantal fietstrommels	1.504	0	1.504	722	285	497	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Uitbreiding aantal	1.504	0	1.504		
										fietstrommels					
Doel krediet: Het aantal fietstrommels dient deze collegeperiode jaarlijks uitget															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering	1.504	0	1.504		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Toegangscontrolesystemen	1.248	0	1.248	0	50	375	375	448	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
stallingsgarages moderniseren													krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Toegangscontrolesystemen	1.248	0	1.248		
										stallingsgarages moderniseren					

Doel krediet: Moderniseren van het toegangscontrolesystemen (TCS) van stall									
Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw		
	bedrag						bedrag		
Bijdragen van derden	0			0			0		
Netto investering (Rotterdams geld)	1.248			0			1.248		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.			N.v.t.			N.v.t.		

Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
Bewegwijzering aanbrengen in parkeergarages volgens Rotterdamse huisstijl	418	0	418	

Doel krediet: Aanbrengen van bewegwijzering in de parkeergarages zodat bez vinden.

Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw		
	bedrag						bedrag		
Bijdragen van derden	0			0			0		
Netto investering (Rotterdams geld)	418			0			418		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.			N.v.t.			N.v.t.		

Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
Vervangen parkeermanagementsystemen en toegangscontrolesystemen van parkeervoorzieningen	5.995	0	5.995	

Doel krediet: Vervangen van de huidige parkeermanagementsystemen en toeg

Details	Initieel			Bijstelling			Nieuw		
	bedrag						bedrag		
Bijdragen van derden	0			0			0		
Netto investering (Rotterdams geld)	5.995			0			5.995		

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Telefoniedekking in Parkeergarages	570	0	570	495	74	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
Telefoniedekking in Parkeergarages											570	0	570	
Doel krediet: Parkeergarages aansluiten op het mobiele netwerk.														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden											0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)											570	0	570	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages	2.122	0	2.122	829	600	331	200	152	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/r
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
Brandmeldinstallatie/ CO-LPG detectie veiligheid in parkeergarages											2.122	0	2.122	
Doel krediet: De parkeergarages Schouwburgplein 1, Kralingse Zoom, Meent, eisen van de veiligheidsregio en NEN-normeringen van het bouwbesluit. LIST b en ventilatiesystemen worden aangepast. Daarnaast moet ook de gas-en LPG														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden											0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)											2.122	0	2.122	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Uitbreiding van laadinfrastructuur in Parkeergarages	4.093	0	4.093	1.729	1.170	1.194	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/r
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
Uitbreiding van laadinfrastructuur in											4.093	0	4.093	

Parkeergarages										
Doel krediet: Het inrichten van 10% van alle parkeerplaatsen in parkeergarage										
Details		Initieel		Bijstelling		Nieuw		Rea		
		bedrag				bedrag		t/r		
Bijdragen van derden		0		0		0				
Netto investering (Rotterdams		4.093		0		4.093				
geld)										
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				
afschrijving)										

Uitbreiding van beheer op	305	0	305	88	217	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
afstand in stallingsgarages												krediet	gevoteerd	t/r
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
										Uitbreiding van beheer op	305	0	305	
										afstand in stallingsgarages				

Doel krediet: Investeren in parkeersystemen en camerasystemen waardoor de										
Details		Initieel		Bijstelling		Nieuw		Rea		
		bedrag				bedrag		t/r		
Bijdragen van derden		0		0		0				
Netto investering (Rotterdams		305		0		305				
geld)										
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				
afschrijving)										

Uitbreiding fietsparkeren	408	0	408	8	50	150	100	100	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
in pandig												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
										Uitbreiding fietsparkeren	408	0	408	
										in pandig				

Doel krediet: Het realiseren van fietsenstallingen in parkeergarages en deze v										
camerabeveiliging.										
Details		Initieel		Bijstelling		Nieuw		Realis		
		bedrag				bedrag		t/m		
Bijdragen van derden		0		0		0				
Netto investering		408		0		408				
(Rotterdams geld)										
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.				

										afschrijving)				
H6-weg Hoek van Holland fase 2	17.991	0	17.991	10.855	100	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
										H6-weg Hoek van	17.991	0	17.991	1
										Holland fase 2				
Doel krediet: Het krediet betreft de aanleg van de H6-weg, aansluitend op de H														
(calamiteiten-) ontsluiting krijgt en het dorp wordt ontlast van verkeersdruk.														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	t/m
										Bijdragen van derden	10.592.312	0	10.592	
										Netto investering	7.399	0	7.399	1
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				
Aanpassing verkeerslichten ivm	1.700	0	1.700	1.491	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
										Maastunnel renovatie				
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
										Aanpassing verkeerslichten	1.700	0	1.700	
										ivm Maastunnel renovatie				
Doel krediet: Een van de werkzaamheden tijdens de renovatie van de Maastur														
(VLI).														
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	t/m
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams	1.700	0	1.700	
										geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				
Beter Benutten - Bereikbaarheid	2.040	0	2.040	1.620	36	384	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
										Beter Benutten -	2.040	0	2.040	1
										Bereikbaarheid				
Doel krediet: Er zijn diverse intensiveringen opgenomen voor het programma														

ingezet voor investeringen.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.040	0	2.040	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Beter Benutten - Fietsbeleid	1.532	0	1.532	1.140	36	356	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9

Beter Benutten -	1.532	0	1.532	:
Fietsbeleid				

Doel krediet: Er zijn diverse intensiveringen opgenomen voor het programma \

ingezet voor investeringen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	95.550	0	96	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.436	0	1.436	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Beter Benutzen Fietsen	1.500	0	1.500	1.384	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9

Beter Benutten Fietsen	1.500	0	1.500	:

Doel krediet: Het krediet gaat om een eigen bijdrage voor de Fietsveerverbinding regio, zoals beschreven in het programma Beter Benutten. Daarnaast investere gemeenten en het subsidieprogramma RAL (luchtqualiteit) op dit gebied.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	1.500	0	1.500	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Bushaltetoegankelijkheid 2015	5.000	0	5.000	3.788	150	200	200	200	200	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie krediet gevoteerd t/m Stedelijke ontwikkeling 192.315 0 192.315 9 Bushaltetoegankelijkheid 5.000 0 5.000 : 2015 Doel krediet: Toegankelijk maken van zoveel mogelijk bushaltes, minimaal 629 Metropoolregio Rotterdam Den Haag. Details Initieel Bijstelling Nieuw Realisatie bedrag bedrag bedrag t/m Bijdragen van derden 232.247 0 232 Netto investering 4.768 0 4.768 : (Rotterdams geld) Kapitaallasten (rente en N.v.t. N.v.t. N.v.t. afschrijving)
Fysieke Maatregelen	2.697	0	2.697	2.697	0	0	0	0	0	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie krediet gevoteerd t/r Stedelijke ontwikkeling 192.315 0 192.315 Fysieke Maatregelen 2.697 0 2.697 Verkeersveiligheid 2015 Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar. Details Initieel Bijstelling Nieuw Realisatie bedrag bedrag bedrag t/r Bijdragen van derden 697.000 0 697 Netto investering 2.000 0 2.000 (Rotterdams geld) Kapitaallasten (rente en N.v.t. N.v.t. N.v.t. afschrijving)
Fysieke Maatregelen	3.395	0	3.395	3.372	23	0	0	0	0	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie krediet gevoteerd t/r Stedelijke ontwikkeling 192.315 0 192.315 Fysieke Maatregelen 3.395 0 3.395 Verkeersveiligheid 2016 Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatreg doorstroming te verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

Fysieke Maatregelen	3.200	0	3.200	3.442	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Verkeersveiligheid 2019												krediet	gevoteerd	t/r

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315
Fysieke Maatregelen	3.200	0	3.200
Verkeersveiligheid 2019			

Doel krediet: Met dit krediet worden investeringen gedaan om fysieke maatregelen te financieren die de verkeersveiligheid verbeteren, waaronder de aanpak van tien black spots per jaar.

										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
											bedrag		bedrag	t/m
										Bijdragen van derden	411.671	0	412	
										Netto investering	2.788	0	2.788	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vervanging	5.697	0	5.697	5.686	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
verkeersregelinstallaties 2016												krediet	gevoteerd	t/m

Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315
Vervanging verkeersregelinstallaties	5.697	0	5.697
2016			
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van de verkeersregelinstallaties aan het einde levensduur.			

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	5.697	0	5.697	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervanging	4.812	0	4.812	4.772	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
Verkeersregelinstallaties 2018											krediet	gevoteerd	t/r	
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
										Vervanging	4.812	0	4.812	
										Verkeersregelinstallaties				
										2018				
										Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van de				
										einde levensduur.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	t/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	4.812	0	4.812	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				

Vervanging	3.900	0	3.900	3.877	23	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
verkeersregelinstallaties 2019												krediet	gevoteerd	t/r
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	
										Vervanging	3.900	0	3.900	
										verkeersregelinstallaties				
										2019				
										Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het verwijderen of vervangen van d				
										einde levensduur.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
											bedrag		bedrag	t/r
										Bijdragen van derden	102.593	0	103	
										Netto investering	3.797	0	3.797	
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
										afschrijving)				

Centrum Fiets As	3.532	0	3.532	2.822	10	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
Centrum Fiets As	3.532	0	3.532											
Doel krediet: Het project Centrum Fiets As heeft als doel verbetering van de be														

											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	2.079.963	0	2.080	0
											Netto investering (Rotterdams geld)	1.452	0	1.452	0
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fietspaden	2.926	0	2.926	2.897	28	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
											Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
											Fietspaden	2.926	0	2.926	0
											Doel krediet: Het krediet wordt ingezet voor het aanleggen van circa 20 fietspaden in het recreatieve knooppunten netwerk.				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	337.746	0	338	
											Netto investering (Rotterdams geld)	2.588	0	2.588	0
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	1.023	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
											Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9
											Fietspaden 2018	1.030	0	1.030	0
											Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor het verlengen of verbeteren van vier fietsroutes langs de Argonautenweg/Jasonweg, de Krabbendijkestraat en de Hoge Boezem.				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	662.500	0	663	
											Netto investering (Rotterdams geld)	368	0	368	0
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fietsroutes (restant)	1.337	0	1.337	1.035	0	302	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m

Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315	9
Fietsroutes (restant)		1.337	0	1.337	0
Doel krediet: Het krediet is bedoeld voor de gefaseerde aanleg van een klein d					
en woon- en werkverkeer vanaf de A20 tot aan het centrum (volgens de door de					
Rotte fietspad).					
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
	bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden	0	0	0		
Netto investering	1.337	0	1.337		
(Rotterdams geld)					
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)					

Fietsvoorziening OV haltes											469	0	469	526	0	0	0	0	0	0
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis					
																krediet	gevoteerd	t/m		

Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315	9
Fietsvoorziening OV		469	0	469	
haltes					
Doel krediet: In samenwerking met de RET en Metropoolregio Rotterdam Den					
hoogte van OV haltes. Deze ontwikkeling past binnen het vastgestelde Fietspla					
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
	bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden	504.000	0	504		
Netto investering	-35	0	-35		
(Rotterdams geld)					
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)					

Oprit verlengde Willemsbrug											168	0	168	73	0	0	0	0	0	0
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis					
																krediet	gevoteerd	t/m		

Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315	9
Oprit verlengde		168	0	168	
Willemsbrug					
Doel krediet: Het project Willemsbrug heeft als doel het verbeteren van de bes					
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
		bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden		26.950	0	27	

										Netto investering	141	0	141		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018	7.018	1.000	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Buitenruimte Hoek van Holland Haven	8.018	0	8.018		
										Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet voor het project buitenruimte en infrastructuur. Voor de kapitaalsaten die ontstaan ontangt de gemeente jaarlijkse bijdragen van derden.					
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m	
										Bijdragen van derden	4.108.368	0	4.108		
										Netto investering (Rotterdams geld)	3.910	0	3.910		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	0	400	119	281	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Fietsvoorziening Lijnbaan 30	400	0	400		
										Doel krediet: Realisatie fietsvoorziening aan de Lijnbaan 30.					
										Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	400	0	400		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Mobiliteit ANPR (Automatic Number Plate Recognition-camera's) systemen	1.000	0	1.000	14	350	275	361	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	
										Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	
										Mobiliteit ANPR (Automatic	1.000	0	1.000		

Number Plate Recognition-camera's) systemen										
Doel krediet: Betreft aanschaf ANPR-systemen Mobiliteit. Deze systemen verz camera's langs de kant van de weg informatie van passerend verkeer.										
Details		Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden		0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)		1.000	0	1.000						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Herontwerp Ontheffingen	500	0	500	0	150	350	0	0	0	0
Verkeer en Vervoer/Toezicht										
Verkeer en Vervoer										
Programma		Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315						
Herontwerp Ontheffingen		500	0	500						
Verkeer en Vervoer/Toezicht										
Verkeer en Vervoer										
Doel krediet: Betreft het vervangen van software die nodig is om voor Rotterdamse milieuzones) 1) een ontheffing aan te vragen en te beoordelen en 2) vast te stellen voertuigrestricties in betreffend gebied.										
Details		Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden		0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)		500	0	500						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Optimalisatie OV-tracés	4.500	0	4.500	0	0	4.500	0	0	0	0
Maastunnel en Van										
Brienoordbrug										
Programma		Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315						
Optimalisatie OV-tracés		4.500	0	4.500						
Maastunnel en Van										
Brienoordbrug										
Doel krediet: Verbetering van het OV tussen Zuid en Noord op de bestaande o Centraal) en Van Brienoordbrugcorridor (Zuidplein-Stadionpark-Kralingse Zo betrouwbaarheid en aantrekkelijkheid van (deels) bestaande busverbindingen o										

										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
										bedrag		bedrag	t/m			
										Bijdragen van derden		3.000.000	0	3.000		
										Netto investering (Rotterdams geld)		1.500	0	1.500		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
A16 Rotterdam Vervolg 2	5.967	0	5.967	0	0	1.799	3.019	1.150	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
												krediet	gevoteerd	t/m		
										Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315	9	
										A16 Rotterdam Vervolg 2		5.967	0	5.967		
										Doel krediet: Het betreft de kosten voor de werkzaamheden in het kader van de realisatie van de werkzaamheden die in 2022 en 2023 zullen plaatsvinden aan geluidschermen en geluidsoverlast.						
										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
										bedrag		bedrag	bedrag	t/m		
										Bijdragen van derden		0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)		5.967	0	5.967		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Inrichting fietsenstalling	1.200	0	1.200	0	150	1.050	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
Beursgallery													krediet	gevoteerd	t/m	
										Stedelijke ontwikkeling		192.315	0	192.315	9	
										Inrichting fietsenstalling		1.200	0	1.200		
										Beursgallery						
										Doel krediet: Realisatie fietsvoorziening aan de Hoogstraat.						
										Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
										bedrag		bedrag	bedrag	t/m		
										Bijdragen van derden		0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)		1.200	0	1.200		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Scanunits	1.550	0	1.550	0	213	287	900	150	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
												krediet	gevoteerd	t/m		

										<table><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td>9</td></tr><tr><td>Scanunits</td><td>1.550</td><td>0</td><td>1.550</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Uitbreiding en vervanging scanunits.</td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel bedrag</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw bedrag</td><td>Realisatie t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>1.550</td><td>0</td><td>1.550</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>					Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	Scanunits	1.550	0	1.550		Doel krediet: Uitbreiding en vervanging scanunits.					Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	1.550	0	1.550		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9																																																		
Scanunits	1.550	0	1.550																																																			
Doel krediet: Uitbreiding en vervanging scanunits.																																																						
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m																																																		
Bijdragen van derden	0	0	0																																																			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.550	0	1.550																																																			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																			
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855	3	408	1.443	0	0	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling krediet</td><td>Nieuw gevoteerd</td><td>Realisatie t/m</td></tr><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td>9</td></tr><tr><td>Bewegwijzering Parkeren</td><td>1.855</td><td>0</td><td>1.855</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor de realisatie bewegwijzering</td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel bedrag</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw bedrag</td><td>Realisatie t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>1.855</td><td>0</td><td>1.855</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>					Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9	Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855		Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor de realisatie bewegwijzering					Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	1.855	0	1.855		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m																																																		
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315	9																																																		
Bewegwijzering Parkeren	1.855	0	1.855																																																			
Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor de realisatie bewegwijzering																																																						
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m																																																		
Bijdragen van derden	0	0	0																																																			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.855	0	1.855																																																			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																			
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133	0	680	453	0	0	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling krediet</td><td>Nieuw gevoteerd</td><td>Realisatie t/m</td></tr><tr><td>Stedelijke ontwikkeling</td><td>192.315</td><td>0</td><td>192.315</td><td></td></tr><tr><td>Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom</td><td>1.133</td><td>0</td><td>1.133</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare fietsenstalling</td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel bedrag</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw bedrag</td><td>Realisatie t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>1.133</td><td>0</td><td>1.133</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>					Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315		Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133		Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare fietsenstalling					Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	1.133	0	1.133		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m																																																		
Stedelijke ontwikkeling	192.315	0	192.315																																																			
Bewaakte fietsenstalling OV-knooppunt Kralingse Zoom	1.133	0	1.133																																																			
Doel krediet: De bouw en inrichting van een bewaakte openbare fietsenstalling																																																						
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m																																																		
Bijdragen van derden	0	0	0																																																			
Netto investering (Rotterdams geld)	1.133	0	1.133																																																			
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																			

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.041.021	250.409	238.480	194.840	169.647	14.901	
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000	23.164	10.474	11.000	6.362	0	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		krediet	gevoteerd	t/r						
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.041.021	250.409	238.480	194.840	169.647	14.901	
CO2 reductie door versnelde ombouw straatverlichting naar LED	51.000	0	51.000	23.164	10.474	11.000	6.362	0	0	
Doel krediet: In 6 jaar een versnelde ombouw van de armaturen (lampen) in le...										
per jaar wordt gerealiseerd en ca. 30% energie wordt bespaard ten opzichte va...										
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
	bedrag		bedrag	t/r						
Bijdragen van derden	0	0	0							
Netto investering (Rotterdams geld)	51.000	0	51.000							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.							
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	866	0	0	0	0	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		krediet	gevoteerd	t/r						
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.041.021	250.409	238.480	194.840	169.647	14.901	
Werkplaatssysteem Vervoer & Materieel	1.000	0	1.000	866	0	0	0	0	0	
Doel krediet: Nieuw software systeem (Combipac) ten behoeve van de werkpl...										
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
	bedrag		bedrag	t/r						
Bijdragen van derden	0	0	0							
Netto investering (Rotterdams geld)	1.000	0	1.000							
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.							
Rijksmonument Crooswijk	800	0	800	315	385	100	0	0	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		krediet	gevoteerd	t/m						
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.041.021	250.409	238.480	194.840	169.647	14.901	
Rijksmonument Crooswijk	800	0	800	315	385	100	0	0	0	
Doel krediet: Diverse restauratiewerkzaamheden aan het rijksmonument Croos...										
van de kapel, de entree van de begraafplaats Crooswijk (aanpassen linker poor...										

aan de kapel.														

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)	11.196	-1.080	10.116	3.786	6.330	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea	krediet gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0		
Rotterdams Weerwoord (gemeentelijk vastgoed)										11.196	-1.080	10.116				
										Doel krediet: De problemen bij panden met een hoog risico voor wateroverlast maatregelen worden zoveel mogelijk ook andere effecten van het veranderende						
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea	t/r	
										Bijdragen van derden	0	0	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	11.196	-1.080	10.116			
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
Schiebruggen CE-Markering	8.000	0	8.000	0	0	6.000	2.000	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	krediet gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04		
Schiebruggen CE- Markering										8.000	0	8.000				
										Doel krediet: Realisering van CE-Markering van de Schiebruggen.						
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0			
										Netto investering (Rotterdams geld)	8.000	0	8.000			
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering	4.000	0	4.000	0	0	4.000	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	krediet gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0		
Beweegbare objecten, modernisering, centralisering & CE-Markering										4.000	0	4.000				

											Doel krediet: Modernisering van de elektrotechnische installaties, ombouw naar beweegbare bruggen en sluizen.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	4.000	0	4.000	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Urgente	17.000	2.921	19.921	1.354	1.811	12.120	4.637	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Vervangingsinvesteringen													krediet	gevoteerd	t/m
kademuren											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.000
											Urgente	17.000	2.921	19.921	
											Vervangingsinvesteringen				
											kademuren				
											Doel krediet: Inspectie en Monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal kademuren worden. Het betreft de kademuren Rijnhaven Oostzijde, Parkhaven Oostzijde, Houthaven Oostzijde en de kademuren van de Oostelijke Kade.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	17.000	2.921	19.921	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Conservering grote stalen en	10.000	0	10.000	0	0	9.000	0	500	500	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
betonnen bruggen													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.000
											Conservering grote stalen en	10.000	0	10.000	
											betonnen bruggen				
											Doel krediet: Inspectie en monitoring heeft aangetoond dat bij een aantal bruggen worden. Met deze maatregelen wordt de achteruitgang van de constructieve kwaliteit van de bruggen beperkt.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000	

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Digitaliseren Onderhoud	342	0	342	255	87	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
Management Systeem											krediet	gevoteerd	t/m		
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.040.000
Digitaliseren Onderhoud											342	0	342		
Management Systeem															
											Doel krediet: Software om het onderhoudsproces te kunnen ondersteunen.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden											0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)											342	0	342		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
Vervoer en Materieel 2018 - 2022	155.000	0	155.000	96.912	24.000	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
											krediet	gevoteerd	t/m		
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.040.000
Vervoer en Materieel 2018 - 2022											155.000	0	155.000	96.912	
											Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de exploitatie van Vervoer en Materieel.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden											0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)											155.000	0	155.000	7.505	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022	19.000	4.570	23.570	16.065	7.505	0	939	0	1.648	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
											krediet	gevoteerd	t/m		
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.040.000
Inzamelmiddelen Containers 2018 t/m 2022											19.000	4.570	23.570		
											Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de jaarlijkse aanschaf van voertuigen bedrijfsonderdeel Vervoer en Materieel. De kapitaallasten die voortvloeien uit de exploitatie van Vervoer en Materieel.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden											0	0	0		
Netto investering (Rotterdams geld)											19.000	4.570	23.570		
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		

Doel krediet: Krediet wordt ingezet voor nieuwe containers en het vervangen v					
Rotterdambakken, containers milieuparken en containers voor containerservice					
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
		bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden		0	0	0	
Netto investering		19.000	4.570	23.570	
(Rotterdams geld)					
Kapitaallasten (rente en		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
afschrijving)					

Vervanging Prullenbakken	4.000	765	4.765	2.458	2.307	0	-966	0	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis						
		krediet	gevoteerd	t/m						

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04						

Vervanging Prullenbakken	4.000	765	4.765	:						

Doel krediet: Krediet heeft als doel het aantal prullenbakken uit te breiden en v

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	4.000	765	4.765	0
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervanging vrijval riolen	196.700	0	196.700	196.700	0	0	0	0	0	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis						
		krediet	gevoteerd	t/m						

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04						

Vervanging vrijval riolen	196.700	0	196.700	19						

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor het in stand houden van een robuust i
 vervangen volgens het Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) 2016-2020. Hierme
 van Rotterdam om de stad duurzaam en klimaatbestendig in te richten, waterst
 benutten.

	Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
		bedrag		bedrag	t/m
	Bijdragen van derden	8.134.442	0	8.134	8.134
	Netto investering	188.566	0	188.566	198.566
	(Rotterdams geld)				
	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Gemeentelijk rioleringsplan	61.073	0	61.073	51.968	0	0	0	0	0	0	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie
2016-2020											krediet gevoteerd t/m
											Beheer van de stad 1.953.230 18.306 1.971.536 1.04
	Gemeentelijk rioleringsplan	61.073		0	61.073					5	
	2016-2020										
	Doel krediet: Dit krediet betreft de vervanging van oude (bestaande) kapitaalgebruik van economische veroudering of slijtage.										
	Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		bedrag		bedrag	t/m						
	Bijdragen van derden	11.363		0	11						
	Netto investering	61.061		0	61.061	5					
	(Rotterdams geld)										
	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.						

Vervanging civiele kunstwerken	48.982	0	48.982	47.975	0	0	0	0	0	0	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie
											krediet gevoteerd t/m
											Beheer van de stad 1.953.230 18.306 1.971.536 1.04
	Vervanging civiele kunstwerken	48.982		0	48.982					4	
	Doel: Dit gaat om het doorlopende krediet voor de uitvoering van noodzakelijke - sluizen en beweegbare bruggen; - vervanging van de rijksmonumentale roltrappen van het Maastunnelcomplex; - bruggen, kademuren en glooiingen.										
	Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie						
		bedrag		bedrag	t/m						
	Bijdragen van derden	0		0	0						
	Netto investering	48.982		0	48.982	4					
	(Rotterdams geld)										
	Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.		N.v.t.	N.v.t.						

Maastunnel renovatie	205.561	0	205.561	188.594	5.600	0	0	0	0	0	Programma Gevoteerd Bijstelling Nieuw Realisatie
											krediet gevoteerd t/m
											Beheer van de stad 1.953.230 18.306 1.971.536 1.04
	Maastunnel renovatie	205.561		0	205.561					18	
	Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de voorbereidingsfase en de uitvoering										

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	1.871.000	0	1.871	0
Netto investering (Rotterdams geld)	203.690	0	203.690	18
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Openbare verlichting 2017-2022	11.979	0	11.979	8.304	3.676	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
														krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04

Openbare verlichting 2017-2022	11.979	0	11.979	0

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de vervangingsopgave van lichtmaster voor lichtmasten een technische levensduur van 30 jaar. Na 30 jaar wordt het li eventueel vervangen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	12.842	0	13	
Netto investering (Rotterdams geld)	11.967	0	11.967	0
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	108	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
														krediet	gevoteerd	t/m

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04

Assetbeheersysteem	1.015	0	1.015	

Doel krediet: Voor het beheer van de stad is behoefte aan een nieuw integraal bedrijfsmiddelen). Enerzijds komt deze behoefte voort uit het bereiken van het e huidige assetbeheersystemen of uit het nog onder de oude legacy-omgeving dr overgang op één nieuw assetbeheersysteem de verdere invoering van de gebie positief zal beïnvloeden. Bij het integraal beheer gebruiken alle afdelingen binne

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.015	0	1.015	

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	4.441	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04	
										Blauwe verbinding fase 2	7.026	0	7.026	.	
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van de 'Blauwe Verbinding' tussen het Zuiderpark in Rotterdam, het toekomstige landschapspark 'Het Buitje' en de 'Blauwe Verbinding'. Deze bijzondere verbinding zorgt ook voor schoon water, functioneert als een waterbergscherm en zorgt voor een verbinding van verschillende groengebieden in en rond de stad.															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
											bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	3.612.709	0	3.613	:	
										Netto investering	3.413	0	3.413	.	
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000	958	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/r	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04	
										Begraafplaatsen en Crematorium 2016-2019	1.000	0	1.000		
Doel krediet: Volgens het beleidsplan Begraven en Cremeren 2016-2019 pleegt de gemeente op actieve begraafplaatsen en het crematorium. Dit krediet is bedoeld voor de realisatie van het crematorium en de verbouwing van de begraafplaatsen op de Crooswijk (de kapel is een rijksmonument). Verder bleek uit een inspectie dat de verbouwing van de begraafplaatsen op de Crooswijk een noodzaak is. Dit betekent dat een gedeelte van de investering ook nodig zal zijn om het rijksmonument te behouden.															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
											bedrag		bedrag	t/r	
										Bijdragen van derden	59.601	0	60		
										Netto investering	941	0	941		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	33.796	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04	

Bruggen en tunnels	33.925	0	33.925	3
Doel krediet: Dit krediet wordt ingezet om reeds bestaande kapitaalgoeden bij				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	33.925	0	33.925	3
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Themavak natuurbegraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384	1.311	0	0	0	0	0
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie					
		krediet	gevoteerd	t/r					
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0					
Themavak natuurbegraven op begraafplaats Hofwijk	1.384	0	1.384						

Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de aanleg van een themavak natuurbegraafplaats Hofwijk te realiseren.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	1.384	0	1.384	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038	1.575	0	0	0	0	1.004
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie					
		krediet	gevoteerd	t/r					
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0					
Wastemanagementsysteem	2.038	0	2.038						

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanschaf en invoering van een ICT efficiënter en minder arbeidsintensief werken in het primaire proces en bij de ad

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	2.038	0	2.038	
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

										afschrijving)					
Verkeersdynamisch systeem	810	0	810	603	0	0	32	0	366	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real	
Hoek van Holland													krediet	gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	
										Verkeersdynamisch systeem	810	0	810		
										Hoek van Holland					
Doel krediet: Krediet dient ter voorbereiding van een dynamisch verkeersmana															
van Holland tijdens drukke stranddagen beter te kunnen sturen en te reguleren.															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real		
										bedrag		bedrag	t/r		
Bijdragen van derden										0	0	0			
Netto investering										810	0	810			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
afschrijving)															
Investeringskrediet Wegen	113.371	7.290	120.661	77.644	31.817	5.800	1.800	1.800	1.800	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real	
2019 - 2022													krediet	gevoteerd	t/n
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	
										Investeringskrediet Wegen	113.371	7.290	120.661		
										2019 - 2022					
Doel krediet: Het investeringskrediet Wegen 2019 - 2022 is bedoeld voor alle t															
2022 voor de asset 'Wegen' worden gedaan.															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real		
										bedrag		bedrag	t/n		
Bijdragen van derden										1.289.785	0	1.290			
Netto investering										112.081	7.290	119.371			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
afschrijving)															
Investeringskrediet Groen 2019	27.316	46	27.362	13.626	13.736	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real	
- 2022													krediet	gevoteerd	t/n
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	
										Investeringskrediet Groen	27.316	46	27.362	1	
										2019 - 2022					
Doel krediet: Het investeringskrediet is bedoeld voor alle te activeren invester															

										'Groen' worden gedaan.				

Eiland van Brienoord, brug	5.231	0	5.231	3.926	1.305	0	0	0	0					
Zuiddiepje														
										Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
												krediet	gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0
										Eiland van Brienoord, brug Zuiddiepje	5.231	0	5.231	
										Doel krediet: Met dit krediet wordt de brug Zuiddiepje vervangen. Dit maakt on				
										Eiland van Brienoord.				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
											bedrag		bedrag	t/r
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams geld)	5.231	0	5.231	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Modernisering Schiebruggen	18.437	0	18.437	3.368	3.422	11.647	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
										Modernisering Schiebruggen	18.437	0	18.437	:
										Doel krediet: Modernisering en centralisering Schiebruggen, levensduurverleng				
										ombouw naar afstandbediening van 17 bruggen en sluizen op en rond de Schie				
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
											bedrag		bedrag	t/m
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering (Rotterdams geld)	18.437	0	18.437	:
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Voertuigbeheersysteem	500	0	500	144	333	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
Vervoer & Materieel												krediet	gevoteerd	t/r
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0
										Voertuigbeheersysteem Vervoer & Materieel	500	0	500	
										Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om een verouderd IT-systeem te vervanger				
										noodzakelijke werkzaamheden in het primair proces ondersteund worden. De n				

bedrijfsvoering en maakt het mogelijk om datagedreven te werken.										
Details				Initieel	Bijstelling			Nieuw	Realisatie	
				bedrag				bedrag	t/m	
Bijdragen van derden				0	0			0		
Netto investering				500	0			500		
(Rotterdams geld)										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.			N.v.t.		
Vervanging technische installatie wasplaatsen	750	0	750	398	352	0	0	0	0	
Programma				Gevoteerd	Bijstelling			Nieuw	Realisatie	
					krediet			gevoteerd	t/m	
Beheer van de stad				1.953.230	18.306			1.971.536	1.04	
Vervanging technische installatie wasplaatsen				750	0			750		
Doel krediet: Het vervangen van technische installaties, het plaatsen van twee										
Details				Initieel	Bijstelling			Nieuw	Realisatie	
				bedrag				bedrag	t/m	
Bijdragen van derden				0	0			0		
Netto investering				750	0			750		
(Rotterdams geld)										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.			N.v.t.		
Maastunnel Roltrappen 2.0	3.500	0	3.500	310	3.190	0	0	0	0	
Programma				Gevoteerd	Bijstelling			Nieuw	Realisatie	
					krediet			gevoteerd	t/m	
Beheer van de stad				1.953.230	18.306			1.971.536	1.04	
Maastunnel Roltrappen 2.0				3.500	0			3.500		
Doel krediet: In de afgelopen jaren heeft een ingrijpende renovatie/restauratie plaatsgevonden aan de Maastunnel.										
Details				Initieel	Bijstelling			Nieuw	Realisatie	
				bedrag				bedrag	t/m	
Bijdragen van derden				0	0			0		
Netto investering				3.500	0			3.500		
(Rotterdams geld)										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)				N.v.t.	N.v.t.			N.v.t.		

Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026	4.900	0	4.900	0	0	4.900	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Rea t/r
Beheer van de stad											1.953.230	18.306	1.971.536	1.0
Assetgroep Civiele kunstwerken 2023-2026											4.900	0	4.900	
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de 2026.														
Details											Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rea t/r
Bijdragen van derden											0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)											4.900	0	4.900	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Assetgroep Wegen 2023-2026	89.783	0	89.783	0	0	26.692	29.119	33.972	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
Beheer van de stad											1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
Assetgroep Wegen 2023-2026											89.783	0	89.783	
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de 2026.														
Details											Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden											0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)											89.783	0	89.783	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)											N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Assetgroep Groen en bomen 2023-2026	29.100	0	29.100	0	0	9.700	9.700	9.700	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/r
Beheer van de stad											1.953.230	18.306	1.971.536	1.0
Assetgroep Groen en bomen 2023-2026											29.100	0	29.100	
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de 2026.														
Details											Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/r

										<table><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>29.100</td><td>0</td><td>29.100</td></tr><tr><td>(Rotterdams geld)</td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td></tr></table>					Bijdragen van derden	0	0	0	Netto investering	29.100	0	29.100	(Rotterdams geld)				Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																													
Bijdragen van derden	0	0	0																																																																								
Netto investering	29.100	0	29.100																																																																								
(Rotterdams geld)																																																																											
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																																								
Assetgroep Oppervlaktewater	12.161	0	12.161	0	0	4.054	4.054	4.054	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Rea</td></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/r</td></tr><tr><td>Beheer van de stad</td><td>1.953.230</td><td>18.306</td><td>1.971.536</td><td>1.0</td></tr><tr><td>Assetgroep</td><td>12.161</td><td>0</td><td>12.161</td><td></td></tr><tr><td>Oppervlaktewater 2023-2026</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a</td></tr><tr><td>2026.</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Rea</td></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/r</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering</td><td>12.161</td><td>0</td><td>12.161</td><td></td></tr><tr><td>(Rotterdams geld)</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea			krediet	gevoteerd	t/r	Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	Assetgroep	12.161	0	12.161		Oppervlaktewater 2023-2026					Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a					2026.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea		bedrag		bedrag	t/r	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering	12.161	0	12.161		(Rotterdams geld)					Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea																																																																							
		krediet	gevoteerd	t/r																																																																							
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0																																																																							
Assetgroep	12.161	0	12.161																																																																								
Oppervlaktewater 2023-2026																																																																											
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a																																																																											
2026.																																																																											
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea																																																																							
	bedrag		bedrag	t/r																																																																							
Bijdragen van derden	0	0	0																																																																								
Netto investering	12.161	0	12.161																																																																								
(Rotterdams geld)																																																																											
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																																								
Assetgroep Beeldende kunst en monumenten	790	0	790	0	0	265	295	230	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Rea</td></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/r</td></tr><tr><td>Beheer van de stad</td><td>1.953.230</td><td>18.306</td><td>1.971.536</td><td>1.0</td></tr><tr><td>Assetgroep Beeldende kunst en monumenten</td><td>790</td><td>0</td><td>790</td><td></td></tr><tr><td>2023-2026</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a</td></tr><tr><td>2023 tot en met 2026.</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr><tr><td>Details</td><td>Initieel</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Rea</td></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/r</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>790</td><td>0</td><td>790</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea			krediet	gevoteerd	t/r	Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	Assetgroep Beeldende kunst en monumenten	790	0	790		2023-2026					Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a					2023 tot en met 2026.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea		bedrag		bedrag	t/r	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	790	0	790		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea																																																																							
		krediet	gevoteerd	t/r																																																																							
Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0																																																																							
Assetgroep Beeldende kunst en monumenten	790	0	790																																																																								
2023-2026																																																																											
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a																																																																											
2023 tot en met 2026.																																																																											
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea																																																																							
	bedrag		bedrag	t/r																																																																							
Bijdragen van derden	0	0	0																																																																								
Netto investering (Rotterdams geld)	790	0	790																																																																								
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																																								
Assetgroep Openbare verlichting	10.941	0	10.941	0	0	3.476	3.476	3.989	0	<table><tr><td>Programma</td><td>Gevoteerd</td><td>Bijstelling</td><td>Nieuw</td><td>Rea</td></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/r</td></tr><tr><td colspan="5"></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea			krediet	gevoteerd	t/r																																																							
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea																																																																							
		krediet	gevoteerd	t/r																																																																							

										Beheer van de stad1.953.23018.3061.971.5361.04													
Assetgroep Openbare verlichting 2023-2026										10.941010.941													
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a 2026.													
										DetailsInitieelBijstellingNieuwRealisatiebedragbedragbedragt/m													
Bijdragen van derden										000													
Netto investering (Rotterdams geld)										10.941010.941													
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.N.v.t.N.v.t.													
Assetgroep Spelen 2023-2026										17.400	0	17.400	0	0	5.800	5.800	5.800	0	ProgrammaGevoteerdBijstellingNieuwRealisatiekredietgevoteerd t/m				
										Beheer van de stad1.953.23018.3061.971.5361.04													
Assetgroep Spelen 2023-2026										17.400017.400													
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de a													
										DetailsInitieelBijstellingNieuwRealisatiebedragbedragbedragt/m													
Bijdragen van derden										000													
Netto investering (Rotterdams geld)										17.400017.400													
Kapitaallasten (rente en afschrijving)										N.v.t.N.v.t.N.v.t.													
Begraven en Cremeren 2023-2026										3.475	0	3.475	0	700	1.100	825	850	0	ProgrammaGevoteerdBijstellingNieuwRealisatiekredietgevoteerd t/m				
										Beheer van de stad1.953.23018.3061.971.5361.04													
Begraven en Cremeren 2023-2026										3.47503.475													
										Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor de vervangingsinvesteringen van de b 2026.													
										DetailsInitieelBijstellingNieuwRealisatiebedragbedragbedragt/m													
Bijdragen van derden										000													

												Netto investering	3.475	0	3.475	
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
Leiding Ingravingen Systeem	510	0	510	36	474	0	0	0	0			Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
(LIS)														krediet	gevoteerd	t/m
												Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
												Leiding Ingravingen	510	0	510	
												Systeem (LIS)				
												Doel krediet: De vervanging van de huidige applicatie Leges Informatie Systeem				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													bedrag		bedrag	t/m
												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering	510	0	510	
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
Hart van Zuid	158.300	1.500	159.800	138.744	7.000	4.000	3.500	3.695	2.861			Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
														krediet	gevoteerd	t/m
												Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
												Hart van Zuid	158.300	1.500	159.800	13
												Doel krediet: Het project Hart van Zuid, het gebied rond Ahoy, Zuidplein en Va				
												oorsprong in de gemeentelijke Stadsvisie 2030 en in het Pact op Zuid. Met het l				
												partijen en andere overheden in voor een kwaliteitsimpuls om zo de sociale, cul				
												stad en regio te versterken.				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													bedrag		bedrag	t/m
												Bijdragen van derden	147.638	0	148	2
												Netto investering	158.152	1.500	159.652	13
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
												afschrijving)				
Vergroeningsopgaaf	9.759	0	9.759	6.861	1.959	1.469	0	0	0			Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Museumpark														krediet	gevoteerd	t/m
												Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04

											Vergroeningsopgaaf	9.759	0	9.759	!
											Museumpark				
											Doel krediet: Realiseren van een betere verblijfskwaliteit en een groenere omg				
											bewoners. Ook wordt een betere aansluiting van het Museumpark op de omgev				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	2.774.194	0	2.774	
											Netto investering	6.984	0	6.984	!
											(Rotterdams geld)				
											Overige ontvangsten	2.450			!
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
											Gebiedontwikkeling	6.700	0	6.700	!
											Merwehaven				
											Doel krediet: Strategische verwerving gronden/panden Korte Vaarpier binnen c				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	6.700	0	6.700	!
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
											Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
											Voetbalvelden	1.400	0	1.400	
											Overschie Kleiweg				
											Doel krediet: Woningbouwontwikkeling op de voormalige voetbalvelden AVS G				
											alvast de grex te openen/verwerven van percelen waar een voorkeursrecht op i				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	

											Netto investering	1.400	0	1.400	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333	487	1.700	2.633	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
											Buitenruimte Leuvehaven	4.333	0	4.333	
											Doel krediet:	Herinrichting van de buitenruimte rondom het nieuw te bouwen L			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	4.333	0	4.333	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Herinrichting Plein 't Landje	6.000	0	6.000	103	250	2.750	3.000	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
											Herinrichting Plein 't	6.000	0	6.000	
											Landje				
											Doel krediet:	Herinrichting van Plein 't Landje inclusief wateropvang en vergroei			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	6.000	0	6.000	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Bijdrage aan de herinrichting	4.035	0	4.035	0	0	0	4.035	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
van het Lage Bergse Bos													krediet	gevoteerd	t/m
											Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0
											Bijdrage aan de herinrichting	4.035	0	4.035	
											van het Lage Bergse Bos				

										Doel krediet: Bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren voor een aantrekkelijk park. Het park ligt direct tegen Rotterdam aan en wordt veel g			

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Gebiedsontwikkeling	22.700	0	22.700	0	7.500	0	0	15.200	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
Schiekadeblok												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04	
										Gebiedsontwikkeling	22.700	0	22.700		
										Schiekadeblok					
Doel krediet: Aankoop panden en gronden ten behoeve van ruimtelijke ontwik															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
											bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering	22.700	0	22.700		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Vorbereidingskrediet	9.000	2.000	11.000	7.578	3.422	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
Grondexploitaties (IVA)												krediet	gevoteerd	t/r	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0	
										Vorbereidingskrediet	9.000	2.000	11.000		
										Grondexploitaties (IVA)					
Doel krediet: Tijdelijk activeren van voorbereidinskosten voor grondexploitatie :															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
											bedrag		bedrag	t/r	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering	9.000	2.000	11.000		
										(Rotterdams geld)					
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Coolsingel	47.500	0	47.500	36.413	4.210	2.425	0	1.342	-4	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04	
										Coolsingel	47.500	0	47.500	3	
Doel krediet: De Coolsingel verandert van een drukke verkeersweg in een fraa															
voor voetganger en fietser.															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	

										bedrag		bedrag		t/m
										Bijdragen van derden	0	0	0	
										Netto investering	47.500	0	47.500	3
										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Mobiliteitsmaatregelen	28.643	0	28.643	5.137	365	3.846	5.771	7.431	5.704
Feyenoord City									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/r

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04

Mobiliteitsmaatregelen	28.643	0	28.643	

Feyenoord City				

Doel krediet: Bij de raadsbesluitvorming Feyenoord City is het mobiliteitsplan F vastgesteld. Met dit krediet worden de te activeren investeringen gerealiseerd. I van derden worden uitgevoerd en geen gemeentelijke investering zijn. Het kred projecten.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
	bedrag		bedrag	t/r

Bijdragen van derden	2.953.401	0	2.953	

Netto investering	25.690	0	25.690	

(Rotterdams geld)				

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	94	3.000	4.000	2.000	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
		krediet	gevoteerd	t/r

Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.0

Verzamelkrediet kleinschalige gebiedsontwikkelingen	10.000	0	10.000	

gebiedsontwikkelingen				

Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bei ruimte, al dan niet gekoppeld aan een gebiedsontwikkeling. Het doel van de bijc verbeterd wordt.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
	bedrag		bedrag	t/r

Bijdragen van derden	0	0	0	

Netto investering (Rotterdams	10.000	0	10.000	

geld)				

Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

										afschrijving)				
Flexibele Huinvesting	3.025	0	3.025	3	2.275	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m
										Beheer van de stad	1.953.230	18.306	1.971.536	1.04
										Flexibele Huinvesting	3.025	0	3.025	
Doel krediet: Tijdelijke huisvesting voor jongeren en andere kwetsbare doelgroepen														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
										bedrag		bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	2.161.250	0	2.161	
Netto investering										864	0	864		
(Rotterdams geld)														
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)														

Odeon	700	0	700	678	0	0	0	0	0	
Programma		Gevoteerd	Bijstelling		Nieuw	Realisatie				
			krediet		gevoteerd	t/m				
Beheer van de stad		1.953.230	18.306		1.971.536	1.04				
Odeon		700	0		700					
Doel krediet: Aankoop van kinderdagverblijf bij Odeon om woningbouwontwikkeling te stimuleren										
Details		Initieel	Bijstelling		Nieuw	Realisatie				
		bedrag			bedrag	t/m				
Bijdragen van derden		0	0		0					
Netto investering		700	0		700					
(Rotterdams geld)										
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.		N.v.t.					

NPRZ - Verzamelkrediet	16.260	0	16.260	321	1.700	2.500	5.429	6.310	0	
Programma Buitenruimte										

										Netto investering (Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
Verzamelkrediet	4.114	0	4.114	1	1.500	1.500	900	214	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Gebiedsontwikkeling 2021										krediet gevoteerd t/m				
										Beheer van de stad				
										Verzamelkrediet				
Gebiedsontwikkeling 2021														
										Doel krediet: Het gebiedsontwikkelingsfonds is een investeringskrediet dat bedoeld is om de gebiedsontwikkeling te financieren. Het doel van de bijdrage is om de gebiedsontwikkeling te financieren.				
										Details				
										Initieel bedrag				
										Bijdragen van derden				
										Netto investering (Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
Roseknoop	17.500	0	17.500	0	2.500	7.500	7.500	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
										krediet gevoteerd t/m				
										Beheer van de stad				
										Roseknoop				
										Doel krediet: Aanpakken verkeersknooppunt om kwalitatieve aansluiting op de Feyenoord City te realiseren.				
										Details				
										Initieel bedrag				
										Bijdragen van derden				
										Netto investering (Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
Bestaande stad										1.660.320 11.609 1.671.929 431.072 205.624 303.782 209.849 172.035 310.273				
Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	5.614	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
										krediet gevoteerd t/m				
										Bestaande stad				

Gymlokalen Lekker Fit	5.900	0	5.900	!
Doel krediet: Dit krediet is beschikbaar gesteld om de doelen van het program				
uitbreiding van het aantal gymlokalen.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Real: t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	5.900	0	5.900	!
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam	10.000	0	10.000	
	723	4.126	3.151	2.000
	0	0	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	Real: gevoteerd t/r
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
Vernieuwing Centrale Bibliotheek Rotterdam	10.000	0	10.000	
Doel krediet: Voor de vernieuwing van de Centrale Bibliotheek Rotterdam worc				
beschikbaar gestelde voorbereidingskrediet wordt de architectenselectie van de				
(Bibliotheek, openbare fietsenstalling en optioneel de stadsmuseale functie), de				
een voorlopig ontwerp uitgewerkt.				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Real: t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Groen-blauw dak de Doelen	459	0	459	213	246	0	0	0	0
Programma									
Bestaande stad									
1.660.320									
11.609									
1.671.929									
43									
Groen-blauw dak de	459	0	459						
Doelen									
Doel krediet: In het kader van de vergroening van de stad en het benutten van									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Real: t/m					
Bijdragen van derden	215.360	0	215						
Netto investering	244	0	244						

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	Real: gevoteerd t/m
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
Groen-blauw dak de	459	0	459	
Doelen				
Doel krediet: In het kader van de vergroening van de stad en het benutten van				
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Real: t/m
Bijdragen van derden	215.360	0	215	
Netto investering	244	0	244	

											(Rotterdams geld)							
											Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
											afschrijving)							
Baroeg	2.400	0	2.400	0	500	800	1.100	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			
													krediet	gevoteerd	t/m			
											Bestaande stad		1.660.320	11.609	1.671.929	43		
											Baroeg		2.400	0	2.400			
											Doel krediet: Om Baroeg zijn nationale plek als poppodium te laten behouden in de toekomst meer eigen inkomsten generen. Investeren in het backstage gedeelte noodzakelijk. De raad van cultuur onderschrijft in het onlangs geïmplementeerde huisvesting. Het college is akkoord gegaan met het doen van de investering in het verdient.							
											Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
													bedrag		bedrag	t/m		
											Bijdragen van derden		0	0	0			
											Netto investering		2.400	0	2.400			
											(Rotterdams geld)							
											Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
											afschrijving)							
Voorplein Depotgebouw	6.500	0	6.500	1.771	2.702	2.027	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			
													krediet	gevoteerd	t/m			
											Bestaande stad		1.660.320	11.609	1.671.929	43		
											Voorplein Depotgebouw		6.500	0	6.500			
											Doel krediet: Herinrichting van de directe omgeving (het Voorplein) van het Depotgebouw tot een multifunctioneel plein met een podium voor evenementen.							
											Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
													bedrag		bedrag	t/m		
											Bijdragen van derden		739	0	739			
											Netto investering		5.761	0	5.761			
											(Rotterdams geld)							
											Kapitaallasten (rente en		N.v.t.		N.v.t.		N.v.t.	
											afschrijving)							
IHP Sport 2020	14.890	0	14.890	590	10.000	4.000	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			
													krediet	gevoteerd	t/m			
											Bestaande stad		1.660.320	11.609	1.671.929	43		
											IHP Sport 2020		14.890	0	14.890			

voorbereidingskrediet																																																		
Doel krediet: Op basis van de eerder vastgestelde IHP Sport, Onderwijs en Cultuur Sport aangevraagd. Voor de voorbereidingskosten van vastgestelde urgente projecten Sporthal Schuttersveld wordt krediet aangevraagd.																																																		
<table><tr><th colspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><th colspan="2"></th><th>bedrag</th><th></th><th>bedrag</th><th>t/m</th></tr><tr><td colspan="2">Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Netto investering</td><td>14.890</td><td>0</td><td>14.890</td><td></td></tr><tr><td colspan="2"></td><td colspan="4">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td colspan="2">Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>															Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden		0	0	0		Netto investering		14.890	0	14.890				(Rotterdams geld)				Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																													
		bedrag		bedrag	t/m																																													
Bijdragen van derden		0	0	0																																														
Netto investering		14.890	0	14.890																																														
		(Rotterdams geld)																																																
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																														
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000	384	0	0	0	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.660.320</td><td>11.609</td><td>1.671.929</td><td>43</td></tr><tr><td>Vastgoed 2021</td><td>3.000</td><td>0</td><td>3.000</td><td></td></tr></table> Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzieningen investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt uit				Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	Vastgoed 2021	3.000	0	3.000																	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																														
		krediet	gevoteerd	t/m																																														
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43																																														
Vastgoed 2021	3.000	0	3.000																																															
<table><tr><th colspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><th colspan="2"></th><th>bedrag</th><th></th><th>bedrag</th><th>t/m</th></tr><tr><td colspan="2">Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Netto investering</td><td>3.000</td><td>0</td><td>3.000</td><td></td></tr><tr><td colspan="2"></td><td colspan="4">(Rotterdams geld)</td></tr><tr><td colspan="2">Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>															Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden		0	0	0		Netto investering		3.000	0	3.000				(Rotterdams geld)				Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																													
		bedrag		bedrag	t/m																																													
Bijdragen van derden		0	0	0																																														
Netto investering		3.000	0	3.000																																														
		(Rotterdams geld)																																																
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																														
Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650	855	0	700	0	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.660.320</td><td>11.609</td><td>1.671.929</td><td>43</td></tr><tr><td>Vloercoating parkeergarages</td><td>3.650</td><td>0</td><td>3.650</td><td></td></tr></table> Doel krediet: Het voorzien van een antislip-bescherm laag in een viertal parkeer				Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650																	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																														
		krediet	gevoteerd	t/m																																														
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43																																														
Vloercoating parkeergarages	3.650	0	3.650																																															
<table><tr><th colspan="2">Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><th colspan="2"></th><th>bedrag</th><th></th><th>bedrag</th><th>t/m</th></tr><tr><td colspan="2">Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td colspan="2">Netto investering</td><td>3.650</td><td>0</td><td>3.650</td><td></td></tr><tr><td colspan="2"></td><td colspan="4">(Rotterdams geld)</td></tr></table>															Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden		0	0	0		Netto investering		3.650	0	3.650				(Rotterdams geld)									
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																													
		bedrag		bedrag	t/m																																													
Bijdragen van derden		0	0	0																																														
Netto investering		3.650	0	3.650																																														
		(Rotterdams geld)																																																

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																															
Kantoorpanden label C	855	0	855	0	225	630	0	0	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.660.320</td><td>11.609</td><td>1.671.929</td><td>43</td></tr><tr><td>Kantoorpanden label C</td><td>855</td><td>0</td><td>855</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 aan energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoorpanden noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investering van 855.000. De realisatie van deze investering wordt in 2023/2024 /nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment se</td></tr><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>855</td><td>0</td><td>855</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	Kantoorpanden label C	855	0	855		Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 aan energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoorpanden noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investering van 855.000. De realisatie van deze investering wordt in 2023/2024 /nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment se					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	855	0	855		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																								
		krediet	gevoteerd	t/m																																																								
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43																																																								
Kantoorpanden label C	855	0	855																																																									
Doel krediet: Conform wet- en regelgeving moeten alle kantoorpanden per 1-1-2023 aan energielabel A. Door het doorvoeren van deze verplichting worden kantoorpanden noodzakelijk is het investeren in 5 panden, waarbij het gaat om een totaal investering van 855.000. De realisatie van deze investering wordt in 2023/2024 /nieuwbouw of herhuisvestingsvraagstuk speelt, volgen op een later moment se																																																												
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																								
	bedrag		bedrag	t/m																																																								
Bijdragen van derden	0	0	0																																																									
Netto investering (Rotterdams geld)	855	0	855																																																									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																									
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000	0	0	2.000	2.000	2.000	0	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.660.320</td><td>11.609</td><td>1.671.929</td><td>4</td></tr><tr><td>Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen</td><td>10.000</td><td>0</td><td>10.000</td><td></td></tr><tr><td colspan="5">Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs van voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.</td></tr><tr><th>Details</th><th>Initieel</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td>bedrag</td><td></td><td>bedrag</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bijdragen van derden</td><td>0</td><td>0</td><td>0</td><td></td></tr><tr><td>Netto investering (Rotterdams geld)</td><td>10.000</td><td>0</td><td>10.000</td><td></td></tr><tr><td>Kapitaallasten (rente en afschrijving)</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td>N.v.t.</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4	Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000		Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs van voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.					Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		bedrag		bedrag	t/m	Bijdragen van derden	0	0	0		Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000		Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																								
		krediet	gevoteerd	t/m																																																								
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4																																																								
Huisvesting voor- en vroegschoolse educatie in scholen	10.000	0	10.000																																																									
Doel krediet: Het uitbreiden van scholen in het basisonderwijs van voor- en vroegschoolse educatie en scholen te optimaliseren.																																																												
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																								
	bedrag		bedrag	t/m																																																								
Bijdragen van derden	0	0	0																																																									
Netto investering (Rotterdams geld)	10.000	0	10.000																																																									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.																																																									
Pilot aardgasvrij (gemeentelijk vastgoed)	6.300	0	6.300	69	63	1.569	927	1.399	469	<table><tr><th>Programma</th><th>Gevoteerd</th><th>Bijstelling</th><th>Nieuw</th><th>Realisatie</th></tr><tr><td></td><td></td><td>krediet</td><td>gevoteerd</td><td>t/m</td></tr><tr><td>Bestaande stad</td><td>1.660.320</td><td>11.609</td><td>1.671.929</td><td>4</td></tr><tr><td>Pilot aardgasvrij</td><td>6.300</td><td>0</td><td>6.300</td><td></td></tr></table>	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie			krediet	gevoteerd	t/m	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4	Pilot aardgasvrij	6.300	0	6.300																															
Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie																																																								
		krediet	gevoteerd	t/m																																																								
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4																																																								
Pilot aardgasvrij	6.300	0	6.300																																																									

(gemeentelijk vastgoed)									
Doel krediet: Er zijn vijf wijken aangewezen die 'van het gas af' gaan of daarop Tussendijken, Reyeroord (Jsselmonde), Rozenburg en Pendrecht. Het doel is r stadsverwarming of een ander aardgasvrij alternatief.8 In de vijf wijken bevinder									
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea				
		bedrag		bedrag	t/r				
Bijdragen van derden		0	0	0					
Netto investering		6.300	0	6.300					
(Rotterdams geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.					

Huis van de Wijk Het Steiger t.	135	0	135	49	45	0	0	0	0
b.v planontwikkeling Schalm									
/Katendrecht									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
		krediet	gevoteerd	t/r
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
Huis van de Wijk Het Steiger t.	135	0	135	
b.v planontwikkeling Schalm				
/Katendrecht				

Doel krediet: Voorbereidingskosten voor een welzijnsvastgoedontwikkeling als									
Details		Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea				
		bedrag		bedrag	t/r				
Bijdragen van derden		0	0	0					
Netto investering (Rotterdams		135	0	135					
geld)									
Kapitaallasten (rente en afschrijving)		N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.					

Energieplan de Doelen	2.769	0	2.769	1	1.561	1.206	0	0	0

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
Energieplan de Doelen	2.769	0	2.769	
Doel krediet: Het verduurzamen van De Doelen door een functionele verbeteri				
(WKO).				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	2.769	0	2.769	
(Rotterdams geld)				

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Gebiedsontwikkeling Nieuw Kralingen	41.511	3.559	45.070	1.044	20.910	19.389	3.728	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Reali
											krediet gevoteerd t/m			
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929 43
											Gebiedsontwikkeling	41.511	3.559	45.070
											Nieuw Kralingen			
											Doel krediet: Het realiseren van milieuparken.			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw Reali
											bedrag bedrag bedrag t/m			
											Bijdragen van derden	2.824.599	0	2.825
											Netto investering (Rotterdams geld)	38.686	3.559	42.245
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214	213.449	95.039	144.946	121.231	91.847	58.551	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Reali
											krediet gevoteerd t/m			
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929 43
											Onderwijshuisvesting	516.214	0	516.214 21
											Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om te investeren in onderwijshuisvesting in 2019 staat de ambitie om de achterstanden in de onderwijshuisvesting aan te pakken			
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw Reali
											bedrag bedrag bedrag t/m			
											Bijdragen van derden	0	0	0
											Netto investering (Rotterdams geld)	516.214	0	516.214 21
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400	0	1.660	15.119	18.850	0	50	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Reali
											krediet gevoteerd t/m			
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929 43
											Onderwijshuisvesting - regiodeal	44.400	0	44.400
											Doel krediet: Krediet is bedoeld voor onderwijshuisvesting waarmee uitvoering Rotterdam Zuid (NRPZ). Het Rijk draagt hier € 14 mln aan bij.			

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	14.000.000	0	14.000	
Netto investering (Rotterdams geld)	30.400	0	30.400	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

NPRZ Wonen104.2040104.20485.55714.1946.6998.19870047.099

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/m
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
NPRZ Wonen	104.204	0	104.204	8

Doel krediet: Vanuit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) verwerf een aanpak. Dit krediet is bedoeld voor wooneenheden die de gemeente projectmatig samenwerkingspartner die de woningen in beheer neemt.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	104.204	0	104.204	8
Overige ontvangsten	39.410			2
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Nieuwbouw Hazelaarweg 50 -13.318013.3183.5226.2313.565000Nieuwbouw Hazelaarweg 50 -13.318013.3183.5226.2313.565000Rijndam oplevering 2020

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
		krediet	gevoteerd	t/r
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
Nieuwbouw Hazelaarweg 50 - Rijndam oplevering 2020	13.318	0	13.318	

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om in Rozenburg een multifunctioneel centrum als vestigingslocatie voor scholen voor mytyl- en tytylonderwijs in Rotterdam. Het is bedoeld voor kinderen. De volledige investering wordt gedekt door de inkomsten uit de toekomen van de kinderen.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	13.318	0	13.318	
Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

										afschrijving)					
Nieuwbouw Argonautenweg -	465	0	465	0	188	41	0	0	45	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4	
										Nieuwbouw Argonautenweg	465	0	465		
										- Sport en Zorg					
Doel krediet: Dit krediet is bedoeld als investeringskrediet om in Rozenburg een nieuw															
Huisvestings Plan (IHP) is een nieuwbouwproject voor onderwijs in combinatie met wonen															
beschikbaar voor het onderwijsdeel. Dit krediet betreft het deel van sport en zorg dat door															
gebruikers betalen.															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
										bedrag		bedrag	t/m		
Bijdragen van derden										0	0	0			
Netto investering										465	0	465			
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
afschrijving)															
Schieveen	9.700	0	9.700	5.108	2.392	1.974	226	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
										Schieveen	9.700	0	9.700	5	
Doel krediet: Dit krediet is bestemd voor investeringen die worden gedaan in de															
recreatiegebied. De goedkeuring door de raad van investeringen voor het project is															
2017 via het jaarlijkse krediet voor de grondexploitatieportefeuille. Vanaf 2018 wordt															
project is door de aanpassing van de projectscope geen grondexploitatie dus is															
nodig.															
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie		
										bedrag		bedrag	t/m		
Bijdragen van derden										4.382.320	0	4.382			
Netto investering										5.318	0	5.318	5		
(Rotterdams geld)															
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.			
afschrijving)															
Project Mainport Rotterdam	19.700	0	19.700	8.542	3.533	2.661	4.964	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)													krediet	gevoteerd	t/m
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4	

Project Mainport Rotterdam										19.700	0	19.700		
(PMR) 150 ha (Vlinderstrik)														
Doel krediet: Dit krediet wordt aangevraagd voor investeringen die worden ged														
Schiezone, beide voor de inrichting als natuur- en recreatiegebied. De goedkeu														
Rotterdam (PMR) 150ha verliep tot en met 2017 via het jaarlijkse krediet voor d														
grondexploitaties plaats via de begroting. Het PMR 150ha is door de aanpassin														
voor deze investeringen vanaf 2018 krediet nodig.														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea	
										bedrag		bedrag	t/r	
Bijdragen van derden										9.346.008	0	9.346		
Netto investering (Rotterdams										10.354	0	10.354		
geld)														
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)														
Top 6 parkeergarages	16.600	0	16.600	6.112	2.420	8.012	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
Bestaande stad										1.660.320	11.609	1.671.929	43	
Top 6 parkeergarages										16.600	0	16.600		
Doel krediet: Op 21 juni 2016 heeft het college van B&W het Parkeerplan 2016														
aan de gemeenteraad. Tegelijkertijd heeft het college een aantal besluiten genc														
gegaan met de uitwerking van de bestuursopdracht parkeren. Er is geconstatee														
Museumpark, Sint Jacobsplaats, Beverwaard en Markthal) bouwkundige gebrei														
detailleringsbeslissingen tijdens de ontwerp- en uitvoeringsfase. Dit krediet worc														
Details										Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
										bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden										0	0	0	:	
Netto investering										16.600	0	16.600		
(Rotterdams geld)														
Kapitaallasten (rente en										N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
afschrijving)														
Leuvehaven Paviljoen	6.100	0	6.100	5.913	153	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m
Bestaande stad										1.660.320	11.609	1.671.929	43	
Leuvehaven Paviljoen										6.100	0	6.100	!	
Doel krediet: In het Maritiem District wordt het Leuvehavenpaviljoen ontwikke														
HIP (Haveninformatiepunt) en horeca.														

											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	6.100	0	6.100	!
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Gymzaal Heijplaat	2.917	0	2.917	2.592	150	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
													krediet		
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
											Gymzaal Heijplaat	2.917	0	2.917	!
											Doel krediet: Deze kredietaanvraag is bestemd voor de bouw van een gymzaal op bij de gymzaal omdat de gemeente wettelijk verplicht is om een gymcomplex gemeente zal deze gymzaal geheel volgens gemeentelijk beleid en het Programma				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	2.917	0	2.917	!
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Erasmus University College	20.300	0	20.300	13.068	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
													krediet		
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
											Erasmus University College	20.300	0	20.300	1!
											Doel krediet: Dit krediet dient voor het verbouwen en geschikt maken van het gebouw Erasmus University College.				
											Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	!
											Netto investering (Rotterdams geld)	20.300	0	20.300	1!
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	3.750	0	3.750	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Huis op Zuid	33.200	0	33.200	6.121	14.320	10.315	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43

Huis op Zuid	33.200	0	33.200	

Doel krediet: Het Huis op Zuid bestaat uit ongeveer 24 appartementen in de vorm van een sporthal met drie zaaldelen en sportgerelateerde horeca, en de basisschool voor de Afrikaanderwijk, de Afrikaanderhal en de huidige basisschool te vervangen. Het krediet wordt gebruikt voor het Programma Rotterdam Zuid (NPRZ). Het verbindt de Afrikaanderwijk en de Kop van Zuid met de rest van Rotterdam.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/m

Bijdragen van derden	0	0	0

Netto investering	33.200	0	33.200

(Rotterdams geld)

Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.

Sportvoorzieningen	17.134	0	17.134	16.396	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
(kunstgrasvelden												krediet	gevoteerd	tir

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4

Sportvoorzieningen	17.134	0	17.134

Doel krediet: In februari 2018 is de gemeenteraad akkoord gegaan met een investeringskrediet van maximaal 1 miljoen voor de aanpak van de sportbudgetten voor sportvoorzieningen. In het besluit wordt gerefereerd naar de aanpak van de sportvoorzieningen. De maatregel die in deze motie is genoemd, is de kwaliteitsslag van sportcomplexen. Het is de bedoeling dat de sportcomplexen in een goede staat van onderhoud over te dragen aan het Sportbedrijf.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
	bedrag		bedrag	t/m

Bijdragen van derden	0	0	0

Netto investering (Rotterdams	17.134	0	17.134

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Museum Boijmans Van Beuningen	26.800	8.000	34.800	15.416	9.000	9.700	684	0	471	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
Museum Boijmans Van Beuningen	26.800	8.000	34.800											1	
Doel krediet: In december 2017 heeft de gemeenteraad een voorbereidingskrediet Boijmans van Beuningen. De kosten die gepaard gaan met de planvoorbereiding gemeente uit het voorbereidingskrediet. Het gaat dan om kosten voor onder meer inschakeling van extra adviseurs en ambtelijke inzet vanuit de gemeente. In december 2017 is het voorbereidingskrediet vastgesteld van € 23,9 mln (als onderdeel van het investeringsprogramma van Eisen, Voorlopig Ontwerp, Definitief Ontwerp en een Bestek voor de realisatie van het Museum Boijmans van Beuningen).															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	26.800	8.000	34.800	1	
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	0	2.090	1.654	436	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
Aanpassing theater Oude Luxor	2.090	0	2.090												
Doel krediet: Het theater wil in de na-coronaperiode in het Oude Luxor langdurig een theaterproducent (v.d. Ende). Om hiervoor succesvol in de nationale markt te kunnen concurreren met andere theaterproducenten.															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	2.090	0	2.090		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	0	750	0	529	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis	

			krediet	gevoteerd	t/m
Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
Uitbreiding P+R Kralingse Zoom	750	0	750		
Doel krediet: Uitbreiden P+R Kralingse Zoom met drie lagen, totaal 525 extra p					
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis	
	bedrag		bedrag	t/m	
Bijdragen van derden	0	0	0		
Netto investering	750	0	750		
(Rotterdams geld)					
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		

Uitbreiding P+R Meijersplein	880	0	880	0	528	132	0	0	0	
	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis					
			krediet	gevoteerd	t/m					
	Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43					
	Uitbreiding P+R	880	0	880						
	Meijersplein									
	Doel krediet: Uitbreiding capaciteit P+R Meijersplein. Realiseren extra parkeer									
	Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis					
		bedrag		bedrag	t/m					
	Bijdragen van derden	0	0	0						
	Netto investering	880	0	880						
	(Rotterdams geld)									
	Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						
	afschrijving)									

Vervanging koelmachines	600	0	600	0	0	600	0	0	0	
Nieuwe Luxor										

												Netto investering	600	0	600	
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Uitbreiding atletiekcomplex	800	50	850	0	170	680	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
Langepad														krediet	gevoteerd	t/m
												Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
												Uitbreiding	800	50	850	
												atletiekcomplex Langepad				
												Doel krediet: Uitbreiding naar een 8-baans atletiekbaan.				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
													bedrag		bedrag	t/m
												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering	800	50	850	
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vastgoed 2022	3.000	0	3.000	0	325	0	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
														krediet	gevoteerd	t/m
												Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
												Vastgoed 2022	3.000	0	3.000	
												Doel krediet: Om kleine en onverwachte investeringen in gebouwen of voorzien				
												investeringskrediet aangevraagd. Deze investeringen kunnen worden gedekt ui				
												Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real
													bedrag		bedrag	t/m
												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering	3.000	0	3.000	
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Fundatievervang	135	0	135	0	135	0	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
kunstgrasveld vv de Spartaan														krediet	gevoteerd	t/r
												Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
												Fundatievervang	135	0	135	
												kunstgrasveld vv de Spartaan				

Doel krediet: Vervangen van de lava/rubber fundatielaag tbv een nieuw kunstg									
Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	135	0	135						
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						

Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	1.779	594	1.675	3.357	317	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43

Aankoop pand Kralingse Plaslaan	7.740	0	7.740	:

Doel krediet: Aankoop en verbouwing van de Kralingse Plaslaan van tot een se jongeren

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	7.740	0	7.740	:					
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.						

Cultuurcampus Rotterdam	5.000	0	5.000	0	600	600	800	950	950	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43

Cultuurcampus Rotterdam	5.000	0	5.000	

Doel krediet: Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is de aanpak va opgenomen. Daarom is binnen het werkprogramma NPRZ - Wonen 2019-2022 opgenomen. Het doel van het buitenruimte programma is om de komende jaren woonmilieu hoort kwalitatieve buitenruimte. Een woonomgeving die aantrekkelij bewegen, verblijven en verbinden.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m					
Bijdragen van derden	0	0	0						
Netto investering (Rotterdams geld)	5.000	0	5.000						

										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Integraal Huisvestingsplan (IHP)	592.331	0	592.331	0	6.900	51.300	38.325	64.750	179.775	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
										Integraal	592.331	0	592.331		
										Huisvestingsplan (IHP)					
Doel krediet: In een IHP worden vervangingsinvesteringen m.b.t. gemeentelijke beeld gebracht, die nodig zijn voor kosten efficiënte (toekomstgerichte) instandhouding															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	592.331	0	592.331		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	1.500	0	1.500	0	1.350	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
										Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+	1.500	0	1.500		
Doel krediet: Verbouwing locatie Beverwaard voor de opvang van de doelgroep jongeren 18+															
										Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												bedrag	bedrag	t/m	
										Bijdragen van derden	0	0	0		
										Netto investering (Rotterdams geld)	1.500	0	1.500		
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.		
Kunstgrasveld Rozenburg	1.005	0	1.005	0	1.005	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie	
												krediet	gevoteerd	t/m	
										Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43	
										Kunstgrasveld Rozenburg	1.005	0	1.005		
Doel krediet: Realisatie kunstgrasveld V.V. Rozenburg															

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Realisatie	0			
Netto investering	1.005	0	1.005	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	28.001	317	600	2.160	9.377	22.863	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
												krediet	gevoteerd	t/r

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4

Sportcampus en Park De Twee Heuvels	61.800	0	61.800	

Doel krediet: Het sportcomplex Varkenoord wordt omgevormd naar een sportcomplex voor het ongeorganiseerd sporten. Dit is bedoeld om de bewoners van Zuid meer aan te spreken. Het sportcampus ontstaat ook ruimte voor een aanvullend vastgoedprogramma: ontwerpen van sportcampus Rotterdammers maken nog te weinig gebruik van het Park de Twee Heuvels. De recreatie van vooral de bewoners van IJsselmonde. Daartoe krijgt het Park de k programmering.

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	61.800	0	61.800	
(Rotterdams geld)				
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

M4H - woningbouwimpuls	5.000	0	5.000	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realis
												krediet	gevoteerd	t/m

Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43

M4H - woningbouwimpuls	5.000	0	5.000	

Doel krediet: Woningbouw in M4H levert een bijdrage aan het verminderen van de Tranche Woningbouwimpuls M4H is cofinanciering door gemeente noodzakelijk

Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realis
	bedrag		bedrag	t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	5.000	0	5.000	
(Rotterdams geld)				

											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vorbereidingskosten MIRT- verkenning Oeververbindingen	2.700	0	2.700	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
													krediet	gevoteerd	t/r
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
											Vorbereidingskosten MIRT- verkenning Oeververbindingen	2.700	0	2.700	
Doel krediet: MIRT-Verkenning Oeververbindingen Regio Rotterdam, met als c															
a. Nieuwe oeververbinding															
b. Nieuw HOV-tracé Zuidplein-Kralingse Zoom als tram															
c. Nieuw HOV-bus tracé Maastunnelcorridor (Zuidplein-Centraal															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Rea
												bedrag		bedrag	t/r
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	2.700	0	2.700	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Gebiedsaanpakken aardgasvrij	13.500	0	13.500	0	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real:
													krediet	gevoteerd	t/m
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	43
											Gebiedsaanpakken aardgasvrij	13.500	0	13.500	
Doel krediet: In 5 wijken leren we wat er nodig is om wijken aardgasvrij te mak voorbereiden.															
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Real:
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering (Rotterdams geld)	13.500	0	13.500	
											Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Integraal huisvestingsplan - Concernhuisvesting (IHP-CHV)	13.462	0	13.462	0	2.376	9.392	1.000	695	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Real
													krediet	gevoteerd	t/r
											Bestaande stad	1.660.320	11.609	1.671.929	4
											Integraal huisvestingsplan -	13.462	0	13.462	

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die zijn gerealiseerd in 2021 en 2022.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rea t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	13.462	0	13.462	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Energietransitie	18.100	0	18.100	12.319	980	1.775	1.000	300	0

Rotterdam Climate Proof (RCP)	7.600	0	7.600	6.975	94	0	0	0	0
Groene Daken									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	Rea gevoteerd t/r
Energietransitie	18.100	0	18.100	

Rotterdam Climate Proof (RCP) Groene Daken	7.600	0	7.600

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor de aanleg van groene daken om extra aantrekkelijkere stad.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rea t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	7.600	0	7.600	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Rotterdam Climate Proof (RCP)	10.500	0	10.500	5.345	887	1.775	1.000	300	0
Waterpleinen									

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw krediet	Rea gevoteerd t/r
Energietransitie	18.100	0	18.100	

Rotterdam Climate Proof (RCP) Waterpleinen	10.500	0	10.500

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld voor slimme ontwerpen van de buitenruimte in combinatie met extra kwaliteit van de buitenruimte.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Rea t/r
Bijdragen van derden	0	0	0	

											Netto investering	10.500	0	10.500	
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Overhead	142.305	1.130	143.435	56.211	25.715	18.275	7.263	267	1.000						
Vervangingsinvesteringen ICT	12.190	0	12.190	6.721	-84	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
2021												krediet	gevoteerd	t/m	
											Overhead	142.305	1.130	143.435	56.211
											Vervangingsinvesteringen	12.190	0	12.190	6.721
											ICT 2021				
											Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en ICT-serviceorganisatie.				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	12.190	0	12.190	6.721
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Digitaliseringsagenda 2021 & 2022	9.795	1.000	10.795	6.406	4.389	0	0	0	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												krediet	gevoteerd	t/m	
											Overhead	142.305	1.130	143.435	56.211
											Digitaliseringsagenda	9.795	1.000	10.795	6.406
											2021 & 2022				
											Doel krediet: Twee programma's uit de Digitaliseringsagenda hebben een investering van 9,8 miljoen in de werken aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Gedigitaliseerde Werken aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Gedigitaliseerde Werken aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS).				
											Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
												bedrag		bedrag	t/m
											Bijdragen van derden	0	0	0	
											Netto investering	9.795	1.000	10.795	6.406
											(Rotterdams geld)				
											Kapitaallasten (rente en	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
											afschrijving)				
Meldkamer fysieke beveiliging	1.435	0	1.435	174	266	618	110	267	0		Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
Concernhuisvesting												krediet	gevoteerd	t/m	

Doel krediet: Inrichten van een centrale meldkamer (CMK) voor de fysieke beveiliging van de locatie, met name voor het monitoren van locaties, openen en sluiten van objecten en verificatie van alarmen.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m

Doel krediet: Anders werken in en met de stad. Investerings in voorzieningen				
Details	Initieel	Bijstelling	Nieuw	Reali:

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m

Doel krediet: Door het aflopen en/of opzeggen van huurcontracten zal concern vervangende locaties op orde te brengen. Het investeringskrediet betreft de verdedekt binnen de begroting.

Pagina 571 van 825

												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering	1.450	0	1.450	0
												(Rotterdams geld)				
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Vervangingsinvesteringen ICT 2020	14.020	0	14.020	11.273	208	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	
												Overhead	142.305	1.130	143.435	5
												Vervangingsinvesteringen ICT 2020	14.020	0	14.020	1
												Doel krediet: Jaarlijkse vervanging van een deel van de ICT-infrastructuur, vanwege de technische levensduur en functionele eisen.				
												Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering (Rotterdams geld)	14.020	0	14.020	1
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Digitaliseringsagenda 2019 & 2020	10.903	0	10.903	10.891	0	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	
												Overhead	142.305	1.130	143.435	5
												Digitaliseringsagenda 2019 & 2020	10.903	0	10.903	1
												Doel krediet: Realiseren van de investeringscomponent uit de Digitaliseringsagenda Digitaal Werken Aan Rotterdamse Samenwerking en Service (DWARSS) en Ge				
												Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
												Bijdragen van derden	0	0	0	
												Netto investering (Rotterdams geld)	10.903	0	10.903	1
												Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
Projectplan Realisatie Businesscase Gebieden	9.075	130	9.205	8.351	854	0	0	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m	

Doel krediet: Dit krediet is bedoeld om de Businesscase Gebieden uit te kunne door de gemeenteraad in november 2015, beoogt een zo efficiënt mogelijke huisvesting van de dienstverlening in de servicecentra en voor de medewerkers uit de clusters die in het Stedelijke kader Doorontwikkeling Rotterdamse Dienstverlening de naam Si

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m

Doel krediet: Met de aanvraag van dit krediet treft de gemeente diverse maatregelen. Dit doet de gemeente op basis van het rapport van de Rekenkamer. Het doel van de maatregelen is om nog beter te voorkomen dat mensen ongeautoriseerd toegang krijgen tot gemeentelijke informatie.

Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Realisatie
		krediet	gevoteerd	t/m

Doel krediet: Het project vernieuwing Rotterdam.nl levert een vernieuwde corp
besteden een systeem en de ontwikkeling en implementatie van de website aan
verbeterde digitale dienstverlening in heldere taal, volgens de laatste wettelijke

en archivering. Doel is het verbeteren van de gebruikersvriendelijkheid, helderh informatievoorziening via rotterdam.nl. Naast de Producten en Dienstencatalogi gebieden, collegeprioriteiten en andere stads-gerelateerde content op de site.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	544	0	544	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervangingsinvesteringen IHP-CHV

17.337017.337731.65010.7973.81801.000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
Overhead	142.305	1.130	143.435	5
Vervangingsinvesteringen IHP-CHV	17.337	0	17.337	

Doel krediet: Vervangingsinvesteringen voor inrichting van CHV-locaties, die 2021 en 2022.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering (Rotterdams geld)	17.337	0	17.337	
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Vervangingsinvesteringen ICT 2022

16.059016.059011.159860000

Programma	Gevoteerd	Bijstelling krediet	Nieuw gevoteerd	Realisatie t/m
Overhead	142.305	1.130	143.435	5
Vervangingsinvesteringen ICT 2022	16.059	0	16.059	

Doel krediet: Jaarlijks wordt een deel van de ICT-infrastructuur, werkplekapparatuur en andere ICT-gerelateerde content op de site. De dekking van de bijbehorende kapitaallasten zijn meerjarig begroot.

Details	Initieel bedrag	Bijstelling	Nieuw bedrag	Realisatie t/m
Bijdragen van derden	0	0	0	
Netto investering	16.059	0	16.059	

										(Rotterdams geld)				
										Kapitaallasten (rente en afschrijving)				
										N.v.t.				
										N.v.t.				
										N.v.t.				
Onderwijs	4.430	0	4.430	0	3.500	430	0	0	0					
Toekomstbestendige digitalisering primair/voortgezet onderwijs	4.430	0	4.430	0	3.500	430	0	0	0	Programma	Gevoteerd	Bijstelling	Nieuw	Rea
										krediet gevoteerd t/r				

Klimaat

Pagina 218

Klimaat

De gemeente werkt aan zowel de energietransitie als aan de transitie naar een circulaire economie en tegelijkertijd creëren we een gezonde en klimaatbestendige leefomgeving. Deze vier ambities zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden en versterken elkaar in de uitvoering. Zo werken we aan goede groei van de stad en creëren we een robuust pad naar een gezond, groen en schoon Rotterdam met een duurzame toekomst. In deze paragraaf verantwoorden we onze integrale inspanningen en transitiebudgetten voor duurzaamheid. In de begrotingsprogramma's verantwoorden we de inspanningen en targets.

[Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? Prestatie-indicator Voortgang 2022](#)

Wat willen we bereiken?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Om onze klimaatdoelen te halen, hebben we de inzet van de hele stad nodig. De afgelopen periode zijn veel initiatieven ontwikkeld, netwerken ontstaan en afspraken gemaakt. Nu is het van belang meer naar uitvoering en opschaling te gaan. Hier willen we samen met de partners en de Rotterdamse samenleving de schouders onder zetten.

- De focus komt te liggen op de uitvoering en opschaling
- We trekken samen op in lobby richting het Rijk en de EU
- We blijven stevig sturen op CO₂ impact, waarbij DCMR jaarlijks monitort op effect (terugkijkend) en op doorrekenen van de targets: liggen er voldoende plannen en ambities om de lange termijn doelen te halen. Integratie met doelstellingen rondom ketenimpacts (scope 3) en daarmee de grondstoftransitie is noodzakelijk om klimaatdoelstellingen te halen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

Rotterdamers weten wat zij zelf kunnen doen om een bijdrage te leveren aan het verduurzamen van hun leefomgeving en dus de stad. We ondersteunen effectieve bewonersinitiatieven waar nodig en mogelijk en laten hun stem meewegen in onze besluitvorming bijvoorbeeld via het Burgerberaad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We willen de juiste innovaties in de regio versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdamers bevorderen. En het mogelijk maken dat VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren voldoende en juiste financieringsmogelijkheden hebben voor het verbeteren en verduurzamen van hun panden.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

Rotterdam is een betrouwbare, geloofwaardige en inspirerende gemeente. Daarom geven we zelf het goede voorbeeld en zijn we transparant over wat we zelf doen op het gebied van duurzaamheid. Want goed voorbeeld doet goed volgen. We stellen prioriteiten en richten onze aandacht op onderdelen waar we het grootste verschil kunnen maken op het gebied van energiebesparing, CO₂-reductie en grondstoffenreductie in onze bedrijfsvoering én in de keten. Daarnaast benutten we kansen voor synergie tussen verschillende initiatieven.

We maken jaarlijks ons energieverbruik en CO₂-uitstoot openbaar, rapporteren over de maatregelen, communiceren intern en extern over ons interne verduurzamingsbeleid en nemen actief deel aan keteninitiatieven.

Wat gaan we daarvoor doen?

Samenwerking met en stimuleren van de verduurzaming van de stad

Voor elke sector uit het landelijke Klimaatakkoord zijn doelen geformuleerd. Per sector werken we samen met onze partners een aanpak uit om de CO₂ reductiedoelstellingen te halen. Ook maken we afspraken over de uitvoering. De gemeente coördineert de voortgang van de uitvoering en monitort het effect op de doelstellingen.

- We betrekken de verschillende sectoren, zoals de Haven en Industrie, Circulair, de gezondheidszorg bij de opgave.
- De gemeente maakt een concreet actieprogramma voor circulair en werken hierin nauw samen met de partners in de stad. De tafel richt zich vooral op voedselconsumptie, textiel, elektronica en verpakkingen.

We betrekken bewoners in het verduurzamen van de stad

We organiseren een Rotterdams Burgerberaad voor het klimaat: een gelote groep Rotterdammers wordt gevraagd welke klimaatmaatregelen zij voorstellen om de klimaatdoelen voor 2030 te realiseren. In 2023 zal het eerste Burgerberaad georganiseerd worden en worden de eerste plannen voorgelegd aan de Raad.

Stimuleren verduurzaming stad en haven door het Duurzaamheidstransitiebudget en het Energietransitiefonds

We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (DTB) van €100 mln. Het fonds wordt ingezet voor het versnellen van innovatie, het bevorderen van het verdienvermogen en werkgelegenheid, de vergroening van de Rotterdam, het verduurzamen van de energie-opwekking, de transitie naar een circulaire economie voor Rotterdam. Daarnaast willen we ook het energieverbruik van bewoners en ondernemingen reduceren, als ook dat van de gemeente zelf. We investeren in projecten met de hoogste reductie van uitstoot van schadelijke stoffen per bestede euro en de grootste vermindering van de afhankelijkheid van fossiele bronnen.

We zetten het Energietransitiefonds (ETF) voort in samenwerking met Innovation Quarter en ondersteunen hiermee de financiering van innovatieve bedrijven en grote duurzame projecten die bijdragen aan de Rotterdamse energietransitie en circulaire economie. De middelen van het Energietransitiefonds worden revolverend ingezet, via leningen of aandelenkapitaal. We streven ernaar om ten minste drie deals per jaar af te sluiten, die nauw aansluiten bij onze doelen voor de energie- en grondstoffentransitie. Daarbij dienen deze projecten/investeringen bij te dragen aan nevendoelen, zoals

werkgelegenheid en milieu. Daarnaast verstrekken we energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden aan VvE's, kleine bedrijven, maatschappelijke organisaties en woningeigenaren. Dit doen wij samen met Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting.

Het goede voorbeeld geven door een duurzame bedrijfsvoering

We geven het goede voorbeeld als gemeentelijke organisatie. Daarbij richten we onze aandacht op processen binnen onze bedrijfsvoering waar we het grootste verschil kunnen maken. De verantwoording over de doelstellingen en afspraken vindt plaats via diverse programma's:

- Meerjarenplan 'Op weg naar een emissie loos wagenpark' (2030)
- Energiebesparing gemeentelijke vastgoedportefeuille en concernhuisvesting
- Energiebesparing assets openbare ruimte (gemaal van de toekomst, led transitie openbare verlichting e.d.)
- Verschoning zakelijke reizen (mobiliteitspas)
- Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI)
- We richten een stuurcyclus in op basis van het 'Plan, Do, Check, Act'-principe (PDCA-cyclus) volgens de CO₂-Prestatieladder, zodat een systeem ontstaat waarbij sprake is van continue verbetering. We starten met het in kaart brengen van de CO₂ voetafdruk van ons eigen energie en brandstoffenverbruik en de zakelijke kilometers. En we maken een actieplan energiebesparing voor het gehele concern (aansluiten bij de landelijke Rijksoverheid campagne 'Zet ook de knop om'). Beide publiceren we op onze website. Het systeem wordt jaarlijks getoetst door een externe audit
- We verbreden onze scope naar ketenemissies van gemeentelijke opdrachten en projecten. Onze focus ligt op activiteiten en sectoren met de grootste uitstoot én potentiële invloed van de gemeente om een reductie-aanpak door te voeren.

Prestatie-indicator

- CO₂ bewust certificaat trede 3 (2022/2023).
- Impact analyse concern inkoop; CO₂ bewust certificaat trede 4 (2023/2024), trede 5 (2024/2025).

Voortgang 2022

Rotterdams Klimaatakkoord

In 2022 is er naast de 5 bestaande klimaattafels nog een 6e tafel bijgekomen: de klimaattafel Gezondheidszorg. Aangezien de zorg voor 7% van de landelijke CO₂-uitstoot zorgt en een enorme impact heeft op het gebied van (medisch) afval, is het van toegevoegde waarde dat zorgpartijen aansluiten bij het Rotterdams Klimaatakkoord. Inmiddels zijn ruim 200 partijen aangesloten, vele

Rotterdamers betrokken en 55 klimaatdeals gesloten waarin wordt samengewerkt aan concrete projecten. Mede dankzij deze klimaatdeals is het gelukt om de jaarlijkse stijging van CO₂ om te buigen naar een dalende trend.

Energietransitiefonds

- In 2021 is de investeringsbeslissing genomen voor de circulaire onderneming Umincorp die zich in 2022 aan de Keileweg vestigt. In 2022 zijn tot nu toe (stand 1 september 2022) vier mogelijke investeringen voorgelegd aan de (onafhankelijke) Investeringscommissie van het fonds.
- De energietransitieleningen voor verduurzaming en verbetering van panden zijn in het voorjaar van 2021 beschikbaar gesteld en breed gecommuniceerd via de Power voor Rotterdam campagne. Tot half juni 2022 zijn er totaal ongeveer 200 aanvragen behandeld, waarvan 40 momenteel in behandeling zijn en 100 toegekend. In 2022 werken wij door aan het vergroten van de bekendheid en verbeteringen van de leningen zodat deze laagdrempelig en aantrekkelijk voor de Rotterdamers blijven.

Duurzaamheidstransitie budget

Het Uitvoeringsplan Energietransitie 2020-2022 is volop in uitvoering. Er is €68,2 miljoen beschikbaar gesteld voor projecten die een bijdrage leveren aan de energietransitie. Zo leverden we een financiële bijdrage aan onder andere het Field Lab Elektrificatie, vervingen we een deel van het gemeentelijk wagenpark versneld door elektrische voertuigen en wordt straatverlichting omgebouwd naar ledverlichting. Daarnaast hebben we ruim 6.500 huishoudens bereikt met energiebespaarpakketten en energiecoaches opgeleid die energieadvies aan huis geven. In Rozenburg is een grote walstroomvoorziening opgeleverd voor de schepen van Heerema en we plaatsten meer dan 300 laadpalen voor elektrische auto's en 6 laadpunten voor elektrische watertaxi's.

Een aantal subsidieregelingen is aangepast om het aantal doelgroepen te vergroten en vervolgens gericht onder de aandacht gebracht van de doelgroepen. Voorbeelden zijn de subsidieregeling elektrisch koken en energievouchers voor ondernemers. Voor deze laatste zijn in 2022 ruim 60 aanvragen ingediend. Voor de verduurzaming van bedrijventerreinen zijn meerdere energiepotentieelscans uitgevoerd en wordt na het zomerreces 2022 gestart met de aanpak verduurzaming op het bedrijventerrein Ommoord. De subsidieregeling elektrisch koken loopt inmiddels goed. Rond de 100 subsidies zijn vastgesteld in 2022, wat het totaal op bijna 140 subsidieverstrekingen brengt tot nu toe.

Daarnaast is er dit jaar een aantal mijlpalen behaald en zijn nieuwe projecten gestart:

- Subsidie verleend voor de Waterstofinstallatie op het opleidingsschip STC;
- Uitbreiding van de Battery Energy Storage System waarmee opgewekte energie veel efficiënter kan worden ingezet;
- Subsidie verleend voor de voorfinanciering van zonnedaken;

- De derde en laatste succesvolle aanvraagronde voor de subsidie Smart Energy Systems wat 8, haalbare, innovatieve projecten heeft opgeleverd die met een subsidie van start kunnen;
- Subsidie verleend aan het bedrijf 'Hardt Hyperloop' voor het opzetten van een kenniscentrum om investeringen en innovatie aan te trekken.

De realisatiecijfers blijven iets achter ten opzichte van begroting. Dit komt onder andere door vertraging door de Covid-pandemie en doordat de kosten vaak pas aan het eind van een project worden gemaakt. Desondanks verwachten we het budget nog volgens plan te kunnen benutten.

Goede voorbeeld

In 2022 is gestart met de implementatie van de CO₂ Prestatieladder, waarbij we ons in eerste instantie richten op de interne bedrijfsvoering. De ingezette trend om duurzaam in te kopen hebben we voortgezet, door bij de gunning van gemeentelijke opdrachten te letten op circulair gebruik van reststromen, de inzet van emissievrij transport en mobiele werktuigen en de inkoop van materialen met een zo laag mogelijke klimaat voetafdruk. Voorbeelden zijn de aanbesteding van kantoormeubilair- en artikelen, speeltoestellen in de openbare ruimte, de inkoop van betonnen bestratingsmaterialen en de meerjarenovereenkomst voor onderhoud civiele kunstwerken en asfaltering. In de genoemde programma's verantwoordt de voortgang in meer detail.

Lokale heffingen

Pagina 219

Lokale heffingen

De paragraaf Lokale Heffingen geeft inzicht in de samenstelling van het voorgestelde pakket aan gemeentelijke belastingen en heffingen in 2023; de relatieve druk van de lokale belastingen en heffingen; en de stand van zaken en de voornemens voor het begrotingsjaar rondom een aantal beleidsitems. Tot slot wordt ingegaan op het kwijtscheldingsbeleid.

[BeleidInkomstenKostendekkendheid tarievenLokale lastendrukKwijtscheldingsbeleid](#)

Beleid

Inwoners en ondernemers in Rotterdam betalen lokale heffingen. Hiermee dragen zij bij aan het welzijn, de leefbaarheid en voorzieningen in onze stad. Deze lokale heffingen zijn een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente.

Belastingheffing is een ingrijpende bevoegdheid van overheden in relatie tot de belastingbetalers. Dat vraagt om helderheid over de besteding van het belastinggeld, maar evenzeer om een correcte benadering van de belastingbetaler. Voor de relatie overheid - belastingbetaler gelden de volgende uitgangspunten:

- Rechtmatigheid
- Rechtszekerheid
- Rechtsgelijkheid
- Doelmatigheid
- Doeltreffendheid

De Kadernota Lokale Lasten 2022-2026, die tegelijkertijd met de begrotings- en belastingstukken 2023 ter besluitvorming voorliggen, bevat het Rotterdamse beleid op het gebied van lokale heffingen. Dit beleidskader geeft antwoord op vragen als: welke lokale lasten worden in Rotterdam geheven?, op grond waarvan?, wie betalen deze lasten?, wat zijn de opbrengsten? en welke beleidsuitgangspunten gelden hierbij? Daarmee stelt de gemeenteraad de kaders voor het door het college te voeren lokale lastenbeleid voor de komende jaren vast. En daarover legt het college periodiek verantwoording af richting raad.

In de Kadernota Lokale Lasten 2022-2026 zijn de volgende uitgangspunten uit het coalitieakkoord 'Eén Stad' vertaald in beleid:

- Wij sturen op een gemiddelde lokale lastendruk (binnen G4 verband).
- De komende vier jaar verhogen we de OZB niet, met uitzondering van de gebruikelijke indexatie.
- Wij introduceren met ingang van 2024 een cruisebelasting (logiesbelasting voor cruisepassagiers). Passagiers die overnachten in Rotterdam op een cruiseschip gaan dus, net als bij hotels, logiesbelasting betalen.
- Wij behouden de kwijtschelding voor gemeentelijke afvalstoffenheffing op het huidige niveau.
- Op dit moment is de afvalstoffenheffing in Rotterdam niet kostendekkend. Om de financiële tekorten op de afvalinzameling gedeeltelijk op te lossen verhogen wij de afvalstoffenheffing met 1% boven op de indexatie
- Betaald parkeren gaat overal tot 23.00 uur gelden. Om bewoners tegemoet te komen verlagen wij de kosten voor een 1e bewonersvergunning met 20%. Het betaald parkeren geldt alleen voor wijkvreemde parkeerders die de parkeerdruk veroorzaken. Om een autoluwe binnenstad te stimuleren verhogen wij het tarief voor kort parkeren op straat in het centrumgebied.

Inkomsten

In onderstaande tabel staat een specificatie van de opbrengsten van de belangrijkste belasting- en heffingsoorten:

Inkomsten lokale heffingen	Begroting	Begroting	Raming	Raming	Raming
	2022	2023	2024	2025	2026
Onroerende zaakbelasting	288.950	299.330	299.967	300.467	300.967

Logiesbelasting	8.731	13.648	15.498	15.498	15.498
Reclame- en precariobelasting	10.791	11.591	11.591	11.591	11.591
Algemene parkeerbelasting	111.408	134.914	145.394	150.731	156.324
Leges omgevingsvergunningen	32.746	31.442	31.442	31.442	31.442
Rioolheffing	86.527	95.576	96.219	96.862	97.504
Bedrijfsreinigingsrecht	4.230	4.700	4.522	4.522	4.522
Afvalstoffenheffing	101.673	110.682	107.451	107.451	107.451
Totaal	645.056	701.883	712.084	718.564	725.299

Kostendekkendheid tarieven

Op grond van het [Besluit Begroten en Verantwoorden provincies en gemeenten](#) (BBV) stelt de raad de programma's vast exclusief de overhead. Daarnaast stelt de raad het bedrag aan overhead vast en de wijze van doorbelasting van deze overhead in die gevallen waarin een integrale kostprijs een rol blijft spelen ten aanzien van taken/activiteiten en samenhangende diensten waarvoor de gemeente maximaal kostendekkende tarieven mag hanteren. Het niet toerekenen van deze overheadkosten zou – ongewenst – een begrotingstekort veroorzaken. Het BBV schrijft geen methode van kostentoerekening voor; wel dat deze methode toegelicht, consistent toegepast en door de raad vastgesteld moet worden. Met het vaststellen van de Kadernota Lokale Lasten 2022 – 2026 door de raad wordt deze methode vastgesteld. Daarmee wordt voor deze collegeperiode vastgesteld welke kostencomponenten aan welke tarieven toegerekend worden en welke niet.

In het BBV wordt bepaald dat uit de begroting moet blijken hoe de tarieven worden berekend en welke (beleids-) keuzes bij de berekening ervan worden gemaakt (artikel I, onderdeel G). Daarom wordt in de paragraaf Lokale Heffingen opgenomen hoe bij de berekening van tarieven voor leges en heffingen bewerkstelligd wordt dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten (inclusief overheadkosten) niet overschrijden en welke uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd. Deze BBV-bepaling geldt overigens alleen voor tarieven waarvoor uitsluitend maximaal kostendekkende tarieven mogen worden geheven (zoals riool- en afvalstoffenheffing, leges publiekszaken, lijkbezorgings-rechten en omgevingsvergunningen) en niet voor algemene belastingen (waaronder OZB, precario- en reclamebelasting, precario standplaatsen, liggeld woonschepen en parkeerregulering en -belastingen).

In onderstaande wordt hieraan invulling gegeven.

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de kostendekkende tarieven omvat in de eerste plaats een 'macroniveau' (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een 'microniveau' (onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten (inclusief overhead) van de verordening (artikel 229b GW). Ten tweede dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Waar het hierbij om gaat is dat inzichtelijk wordt gemaakt hoe met de vaststelling van de tarieven in de verschillende onderdelen van de verordening wordt bewerkstelligd dat voor alle

tarieven gezamenlijk in die verordening de geraamde baten niet boven de geraamde lasten (inclusief overhead) uitkomen. Dit geldt voor de Algemene Legesverordening die bestaat uit een tiental verschillende hoofdstukken voor uiteenlopende dienstverlening.

Tegenover de aan tarieven toegerekende kosten staan de geraamde opbrengsten uit heffing van deze tarieven. Deze bedragen zijn gebaseerd op de raming van het aantal geraamde te leveren producten / diensten 2023 vermenigvuldigd met het voorgestelde tarief voor 2023. De totaal geraamde opbrengsten uitgedrukt in het totaal van toerekenbare kosten bepalen het kostendekkendheidspercentage 2023.

In onderstaande tabel staat per concept- belastingverordening 2023 aangegeven de toegerekende lasten, de geraamde baten uit tariefheffing en het kostendekkendheidspercentage. De algemene belastingverordeningen en de verordening Kwijtschelding gemeentelijke belastingen zijn allemaal verordeningen waarbij de kostendekkendheid niet inzichtelijk behoeft te worden gemaakt. Zij worden in onderstaande derhalve buiten beschouwing gelaten.

Naam verordening	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2023			
Algemene legesverordening 2023	12.293	10.381	84%
Naam verordening 2023			
Totale kosten			
Totale baten			
% kostendekkendheid			
Algemene legesverordening 2023			
12.293			
10.381			
84%			
Berekening kostendekkendheid Algemene legesverordening			
Personeelskosten			
6.738			
Specifieke automatiseringskosten			
199			
Materiële kosten			
1.451			
Overhead (eigen cluster)			
1.016			
Overhead (concern)			
2.889			
Totale kosten			
12.293			
Opbrengst heffingen			
10.381			
Dekkingspercentage			
84%			
(bedragen x € 1.000)			
Toelichting			
De leges worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdeel b van de Gemeentewet. De Algemene legesverordening bestaat uit twee delen: de verordening zelf met de formele en materiële bepalingen en de tarieventabel met een omschrijving van de belastbare feiten, de heffingsmaatstaven en de tarieven.			
Artikel 229, eerste lid, onderdeel b van de Gemeentewet bepaalt dat gemeenten onder andere rechten kunnen heffen voor het genot van de diensten die door of vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt. Leges kunnen dus uitsluitend geheven worden voor diensten die door of			

vanwege het gemeentebestuur worden verstrekt.

Is het algemene belang groter dan het individuele belang van de aanvrager of dat van degene voor wie de dienst wordt verleend, dan rechtvaardigt die dienst geen legesheffing.

Ten slotte gaat het bij het 'verlenen' van een dienst, zoals geformuleerd in de verordening, uitsluitend om het in gang zetten van de dienstverlening. Er is dus een inspanningsverplichting.

Logiesbelasting 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Logiesbelasting 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Kwijtschelding gemeentelijke belastingen 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Afvalstoffenheffing 2023	125.304	102.580	82%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Afvalstoffenheffing 2023	125.304	102.580	82%
				Berekening kostendekkendheid Afvalstoffenheffing			
				Personeelskosten		25.736	
				Materiële kosten		94.704	
				Overhead (eigen cluster)		264	
				Overhead (concern)		4.600	
				Totale kosten		125.304	
				Opbrengst heffingen		102.580	
				Dekkingspercentage		82%	
				(bedragen x € 1.000)			

Toelichting

De gemeenteraad en het college van burgemeesters en wethouders zijn wettelijk verantwoordelijk voor de inzameling van het afval van huishoudens. Met de afvalstoffenheffing kunnen gemeenten de inzameling van het huishoudelijk afval bekostigen.

De basis voor de heffing ligt in artikel 15.33 van de Wet milieubeheer. De heffing is een bestemmingsheffing en mag niet meer dan kostendekkend zijn.

De afvalstoffenheffing wordt door de gemeente gebruikt voor het inzamelen van afval en mag niet voor andere doeleinden worden gebruikt.

De gemeente hoeft niet zelf het afval op te halen, maar kan ook een particulier bedrijf inschakelen of samen met andere gemeenten een gemeenschappelijk afvalbedrijf het afval laten ophalen. In Rotterdam is de inzameling van afval belegd bij de gemeente.

Aan de tarieven afvalstoffenheffing worden, naast de kosten voor afvalinzameling en –verwerking, ook 25% van de totale kosten van straatreiniging, de kosten van toezicht en handhaving (milieupolitie), afvalstoffenbelasting en de toerekenbare omzetbelasting aan het BTW-Compensatiefonds toegerekend.

De kwijtscheldingslasten afvalstoffenheffing worden, hoewel zij toerekenbaar zijn, niet aan de tarieven afvalstoffenheffing toegerekend. Dit geldt ook voor een deel van de stortbelasting.

De totaal toegerekende kosten voor afvalinzameling en –verwerking worden toegerekend aan de tarieven afvalstoffenheffing en aan de

tarieven bedrijfsreinigingsrecht. De opbrengst van de afvalstoffenheffing hoeft niet toereikend te zijn: eventuele extra kosten voor de inzameling kunnen vanuit andere geldstromen (zoals de algemene middelen) worden gedekt.

De toegerekende kosten aan de tarieven worden nagenoeg gedekt uit de opbrengsten van de heffing.De tarieven afvalstoffenheffing 2023 worden t.o.v. 2022 niet verhoogd.

Bedrijfsreinigingsrecht 2023	4.795	4.700	98%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Bedrijfsreinigingsrecht 2023	4.795	4.700	98%
				Berekening kostendekkendheid Bedrijfsreinigingsrecht			
				Personeelskosten		1.106	
				Materiële kosten		3.397	
				Overhead (eigen cluster)		29	
				Overhead (concern)		263	
				Totale kosten		4.795	
				Opbrengst heffingen		4.700	
				Dekkingspercentage		98%	
				(bedragen x € 1.000)			
Toelichting							
Iedere onderneming produceert in meer of mindere mate afval. Om het ophalen en verwerken van dit bedrijfsafval te bekostigen krijgt ieder bedrijf of instelling jaarlijks een aanslag bedrijfsreinigingsrecht. Als het bedrijf of de instelling een contract met een erkende afvalinzamelaar voor het ophalen en verwerken van het bedrijfsafval heeft afgesloten, hoeft niet ook nog bedrijfsreinigingsrecht te worden voldaan. Het tarief van het bedrijfsreinigingsrecht is afhankelijk van de branche en de grootte van de onderneming.							

Rioolheffing 2023	103.620	95.576	92%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rioolheffing 2023	103.620	95.576	92%
				Berekening kostendekkendheid Rioolheffing			
				Personeelskosten		18.593	
				Specifieke automatiseringskosten		807	
				Materiële kosten		72.165	
				Overhead (eigen cluster)		4.039	
				Overhead (concern)		8.017	
				Totale kosten		103.620	
				Opbrengst heffingen		95.576	

Dekkingspercentage	92%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting
De basis van de rioolheffing is artikel 228a van de gemeentewet. De rioolheffing is een bestemmingsbelasting waaruit de gemeentelijke watertaken gefinancierd worden.
De gemeente heeft bij wet een zorgplicht voor drie beleidsvelden op het gebied van water:
- zorgplicht voor de inzameling en transport van stedelijk afvalwater;
- zorgplicht voor de inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- zorgplicht voor het grondwater.
De inkomsten uit rioolheffing zijn alleen beschikbaar voor uitgaven gerelateerd aan de hierboven zorgplichten.
Voor het uitvoeren van deze zorgplichten zijn middelen nodig, personele en financiële. De benodigde financiën worden gegenereerd door o.m. de inkomsten vanuit de rioolheffing.
Op grond van artikel 4.22 Wet milieubeheer stelt de gemeenteraad, telkens voor een daarbij vast te stellen periode, een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vast. In het GRP wordt aangegeven waar welke voorzieningen (gescheiden rioolstelsel, gemengd rioolstelsel, rioolgemaal en anderszins) zijn gerealiseerd of in de planperiode en daarna worden gerealiseerd en hoe deze worden beheerd om aan de wettelijke zorgplichten te kunnen voldoen. De uitgangspunten voor de berekening van de hoogte van de rioolheffing voor de periode 2022 – 2025 zijn beschreven in het voorjaar 2021 door de raad vastgestelde GRP-5.
De tarieven rioolheffing mogen- evenals de tarieven afvalstoffenheffing- maximaal kostendekkend zijn. Indien het tarief niet maximaal kostendekkend is dienen de inkomsten uit de rioolheffing aangevuld te worden met inkomsten uit de algemene middelen.

In de verordening is een gedifferentieerd tarief opgenomen voor objecten met een WOZ-waarde onder de € 50.000,00 zoals bijvoorbeeld garageboxen of bergingen.

Op grond van wet- en regelgeving kan de rioolheffing worden voldaan door zakelijk gerechtigden (doorgaans eigenaren) of feitelijk gebruikers van de riolering. Dit is afhankelijk van wat de gemeente in haar verordening op de rioolheffing vastlegt. Gemeenten kunnen ervoor kiezen beide partijen te laten betalen in een gecombineerde heffing of alleen gebruikers of eigenaren aan te slaan voor de rioolheffing. Daarnaast kan onderscheid gemaakt worden tussen woningen en niet-woningen.

In de gemeente Rotterdam geldt alleen een eigenarenheffing.

De woningeigenaren worden vanaf 2009 belast met een basistarief. Dit basistarief is het laagste bedrag dat jaarlijks voor het hebben van een rioolaansluiting en het uitvoeren van de zorgplichten in rekening wordt gebracht. Voor de niet-woningen is een tariefdifferentiatie op basis van de WOZ-waarde ingevoerd, tenzij de WOZ-waarde lager is dan € 200.000,00. In dat geval geldt eveneens het basistarief voor woningen.

Dat deze groep niet-woningen met het basistarief worden belast heeft als achtergrond dat met name de kleinere ondernemers niet onevenredig in de kostentoedeling mogen worden betrokken. De benodigde investeringsmiddelen voor rioolvervanging zijn bepaald bij het opstellen van het Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Door forse prijsstijgingen van arbeid, energie en materiaal is het aannemelijk dat deze investeringsmiddelen niet afdoende zullen zijn om de beoogde 40 km riool per jaar te vervangen. In dat geval zijn er aanvullende investeringsmiddelen noodzakelijk. Om hogere investeringen te kunnen dekken dienen de dotaties aan de voorziening vervangingsinvesteringen riolering te stijgen.

Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Parkeerregulering en parkeerbelastingen 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

Rechten markten 2023	3.707	1.990	54%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				Rechten markten 2023	3.707	1.990	54%
				Berekening kostendekkendheid Rechten Markten			
				Personeelskosten		1.410	
				Specifieke automatiseringskosten		24	
				Materiële kosten		1.417	
				Overhead (eigen cluster)		357	
				Overhead (concern)		499	
				Totale kosten		3.707	
				Opbrengst heffingen		1.990	
				Dekkingspercentage		54%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Marktelden kunnen worden geheven voor het innemen van standplaatsen of het plaatsen van kramen op gemeentegrond die voor de openbare dienst bestemd is. De rechten markten zijn gebaseerd op artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Deze rechten heten ook wel respectievelijk 'gebruiksretributies' en 'genotsretributies'. Bij de rechten is sprake van een individueel aanwijsbare prestatie van de gemeente. Als standplaatsen geen onderdeel van een markt zijn, vallen zij niet onder het marktgeld, maar wordt standplaats precariobelasting geheven.			
Precario	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
standplaatsen 2023				Precario standplaatsen 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Retributieverordening	329	176	54%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
openbare werken 2023				Retributieverordening openbare werken 2023	329	176	54%
				Berekening kostendekkendheid Retributies			
				Personeelskosten		128	
				Materiële kosten		117	
				Overhead (eigen cluster)		28	
				Overhead (concern)		55	
				Totale kosten		329	
				Opbrengst heffingen		176	

Dekkingspercentage	54%

(bedragen x € 1.000)

Toelichting

De rechten openbare werken worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef, en onderdelen a en b, van de Gemeentewet.

Gebruiksretributies worden geheven voor het aanleggen van o.m. een gehandicaptenparkeerplaats of voor het plaatsen van (nieuw) kenteken bij deze parkeerplaats.

Lijkbezorgingsrechten	6.870	6.482	94%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2023				Lijkbezorgingsrechten 2023	6.870	6.482	94%
Berekening kostendekkendheid Lijkbezorgingsrechten							
Personeelskosten						2.031	
Materiële kosten						3.349	
Omslagrente						163	
Overhead (eigen cluster)						450	
Overhead (concern)						876	
Totale kosten						6.870	
Opbrengst heffingen						6.482	
Dekkingspercentage						94%	
(bedragen x € 1.000)							

Toelichting

De Wet op de lijkbezorging verplicht gemeenten zorg te dragen voor de aanwezigheid van algemene begraafplaatsen. Ter zake van door de gemeente verrichte diensten, zoals begraven en onderhoud van graven kan de gemeenterechten heffen. De lijkbezorgingsrechten worden geheven op basis van artikel 229, eerste lid, aanhef en onderdelen a en b, van de Gemeentewet. Op basis van de Verordening lijkbezorgingrechten wordt een recht geheven voor het gebruik van de begraafplaats en voor het door of vanwege de gemeente verlenen van diensten in verband met de begraafplaats.

Leges publiekszaken	13.295	9.495	71%	Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
2023				Leges publiekszaken 2023	13.295	9.495	71%
Berekening kostendekkendheid Leges publiekszaken							
Personeelskosten						4.386	
Materiële kosten						5.487	
Overhead (eigen cluster)						1.109	
Overhead (concern)						2.313	
Totale kosten						13.295	

Opbrengst heffingen		9.495	
Dekkingspercentage		71%	
(bedragen x € 1.000)			
Toelichting			
Leges publiekszaken worden geheven voor o.m. het verstrekken van reisdocumenten (paspoorten en ID-kaarten) rijbewijzen, uittreksels uit de Basisregistratie Personen en voor het voltrekken van huwelijken en geregistreerde partnerschappen.			
Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Liggeld woonschepen 2023	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Naam verordening 2023	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
Leges omgevingsvergunning 2023	34.749	34.020	98%
Berekening kostendekkendheid Omgevingsvergunning			
Personeelskosten		18.312	
Specifieke automatiseringskosten		589	
Materiële kosten		8.399	
Overhead (eigen cluster)		190	
Overhead (concern)		7.260	
Totale kosten		34.749	
Opbrengst heffingen		34.020	
Dekkingspercentage		98%	
(bedragen x € 1.000)			
Toelichting			
De gemeente Rotterdam gaat uit van kostendekkendheid van de leges volgens de normen van de wet (artikel 229b, eerste lid van de Gemeentewet). Die kostendekkendheid wordt conform regelgeving en jurisprudentie bepaald per verordening. Vanaf 2012 kent Rotterdam een aparte legesverordening Omgevingsvergunning. De kosten en opbrengsten worden over de gehele verordening beoordeeld. Opbrengsten uit de ene vergunning of activiteit kunnen worden gebruikt voor de dekking van kosten die voor andere vergunningen of activiteiten worden gemaakt (kruissubsidiëring).			
Om de leges voor aanvraag van vergunningen voor plannen met en relatief lage bouwsom haalbaar en betaalbaar te houden, is in Rotterdam met name sprake van kruissubsidiëring tussen de grote en de kleine bouwplannen. Dit is een bestuurlijke keuze. Het loslaten van deze kruissubsidiëring zou tot onaanvaardbaar hoge tarieven voor de kleine bouwplannen leiden.			
Binnen het legesstelsel voor aanvragen om omgevingsvergunning wordt vanaf 2016 gewerkt met een systeem met schijven.			

Kostendekkendheid per hoofdstuk

De Algemene legesverordening bestaat uit hoofdstukken die de tarieven van een veelheid van uiteenlopende dienstverlening regelt. Per hoofdstuk bedragen de geraamde kosten, baten en daarmee het kostendekkendheidspercentage als volgt:

Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kosten dekkendheid	
1 Maximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	
	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
	1 Maximum	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 Diverse gebruiksvergunningen	375	367	98%	
	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
	2 Diverse gebruiksvergunningen	375	367	98%
	Berekening kostendekkendheid Diverse gebruiksvergunningen			
	Personeelskosten		245	
	Materiële kosten		4	
	Overhead (eigen cluster)		4	
	Overhead (concern)		122	
	Totale kosten		375	
	Opbrengst heffingen		367	
	Dekkingspercentage		98%	
	(bedragen x € 1.000)			
	Toelichting: Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van splitsingsvergunningen als bedoeld in artikel 22 van de Huisvestingswet 2014. Dit betreft tevens de raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot kamerbewoning, woningonttrekking en -vorming en verhuurvergunningen.			
3 Horeca en evenementen	2.138	998	47%	
	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
	3 Horeca en evenementen	2.138	998	47%
	Berekening kostendekkendheid Horeca en evenementen			
	Personeelskosten		1.107	
	Specifieke automatiseringskosten		94	
	Materiële kosten		389	
	Overhead (eigen cluster)		20	

Overhead (concern)	528
Totale kosten	2.138
Opbrengst heffingen	998
Dekkingspercentage	47%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen op grond van de Nota prostitutie en seksbranche Rotterdam.	

4 Alcoholwet	570	179	31%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				4 Alcoholwet	570	179	31%
				Berekening kostendekkendheid Alcoholwet			
				Personeelskosten		295	
				Specifieke automatiseringskosten		25	
				Materiële kosten		104	
				Overhead (eigen cluster)		5	
				Overhead (concern)		141	
				Totale kosten		570	
				Opbrengst heffingen		179	
				Dekkingspercentage		31%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van onder meer de aanvragen van vergunningen tot ontheffing verstrekken van alcoholhoudende dranken.			

5 Wet op de kansspelen	142	10	7%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				5 Wet op de kansspelen	142	10	7%
				Berekening kostendekkendheid Wet op de kansspelen			
				Personeelskosten		74	
				Specifieke automatiseringskosten		6	
				Materiële kosten		26	
				Overhead (eigen cluster)		1	

Overhead (concern)	35
Totale kosten	142
Opbrengst heffingen	10
Dekkingspercentage	7%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen dan wel verlenging van een vergunning voor een of meerdere kansspelautomaten. De tarieven zijn rijksstarieven.	

6 Leges Gebruik van de Weg	1.726	1.571	91%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				6 Leges Gebruik van de Weg	1.726	1.571	91%
				Berekening kostendekkendheid Leges Gebruik van de Weg			
				Personeelskosten		962	
				Materiele kosten		140	
				Overhead (eigen cluster)		209	
				Overhead (concern)		415	
				Totale kosten		1.726	
				Opbrengsten heffingen		1.571	
				Dekkingspercentage <i>(bedragen x € 1.000)</i>		91%	
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en opbrengsten verbonden aan de aanvragen voor het plaatsen van objecten in het kader van (bouw-) werkzaamheden. Daarbij wordt een gedifferentieerd tarief bij de aanvrager in rekening gebracht: hoe langer objecten worden geplaatst, des te complexer en des te meer handelingen Dit betekent dat een hoger tarief in rekening wordt gebracht naarmate het een langere plaatsingstermijn betreft.			

7 Verkeer en vervoer	452	463	102%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				7 Verkeer en vervoer	452	463	102%
				Berekening kostendekkendheid Verkeer en vervoer			
				Personeelskosten		252	
				Specifieke automatiseringskosten		33	
				Materiële kosten		88	
				Overhead (eigen cluster)		7	
				Overhead (concern)		72	
				Totale kosten		452	

Opbrengst heffingen	463
Dekkingspercentage	102%
(bedragen x € 1.000)	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een (dag- dan wel langdurige-) ontheffing milieuzones, aanvragen tot het verstrekken van een ontheffing van een parkeerverbod en aanvragen van (een herbeoordeling voor) een Europese gehandicaptenparkeerkaart.	

8 Dienstverlening	333	333	100%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
stadsarchief				8 Dienstverlening stadsarchief	333	333	100%
				Berekening kostendekkendheid Dienstverlening stadsarchief			
				Personeelskosten		189	
				Materiële kosten		144	
				Totale kosten		333	
				Opbrengst heffingen		333	
				Dekkingspercentage		100%	
				(bedragen x € 1.000)			
				Toelichting			
				Op grond van de Wet hergebruik van overheidsinformatie kunnen in bepaalde gevallen kosten in rekening worden gebracht voor de verstrekking van informatie. Voor de tarieven Stadsarchief is aangesloten bij het basisprincipe dat maximaal de marginale kosten van verstrekking in rekening mogen worden gebracht. Marginale kosten van verstrekking zijn volgens de memorie van toelichting kosten voor de vermenigvuldiging, de verspreiding en de kosten van informatiedragers. Deze kosten zijn direct te koppelen aan de distributie van de documenten. De kosten voor de bestaande infrastructuur mogen niet worden doorberekend evenmin als de kosten voor archivering, verkoop en marketing en een al bestaande helpdesk, tenzij extra kosten worden gemaakt om te voldoen aan het verzoek om hergebruik.			

9 Leidingen	6.376	6.306	99%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
				9 Leidingen	6.376	6.306	99%
				Berekening kostendekkendheid Leidingen			
				Personeelskosten		3.532	
				Materiële kosten		555	
				Overhead (eigen cluster)		767	
				Overhead (concern)		1.523	

Totale kosten	6.376
Opbrengst heffingen	6.306
Dekkingspercentage	99%
<i>(bedragen x € 1.000)</i>	
Toelichting	
Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot een vergunning, toestemming c.q. instemming voor onder meer het (ver-)leggen, rijzen, vervangen, verwijderen van kabels en leidingen. Tevens omvat bovenstaande een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het verbinden van een spuitriool op het gemeentenet.	

10 Overige	179	174	98%	Hoofdstuk	Totale kosten	Totale baten	% kostendekkendheid
commerciële				10 Overige commerciële activiteiten buitenruimte	179	174	98%
activiteiten				Berekening kostendekkendheid Overige commerciële activiteiten buitenruimte			
buitenruimte				Personeelskosten		82	
				Specifieke automatiseringskosten		41	
				Materiële kosten		1	
				Overhead (eigen cluster)		3	
				Overhead (concern)		53	
				Totale kosten		179	
				Opbrengst heffingen		174	
				Dekkingspercentage		98%	
				<i>(bedragen x € 1.000)</i>			
				Toelichting			
				Dit betreft een raming van de kosten en de opbrengsten verbonden aan het in behandeling nemen van aanvragen tot onder meer het verlenen van een Toegelaten Taxiorganisatie (TTO-vergunning), straatverkoopplaats of promotieplaats en een marktvergunning op Koningsdag.			

Lokale lastendruk

Voor een beeld van de lokale lastendruk 2023, volgt hierna een schets van de recente tarievenontwikkeling in de gemeente. Bedragen zijn in hele euro's tenzij anders vermeld.

Ontwikkeling woonlasten 2022 – 2023

Op basis van de tariefvoorstellen 2023 stijgen de gemeentelijke woonlasten (dat wil zeggen de som van afvalstoffenheffing, rioolheffing en gemiddelde OZB-aanslag eigenaar/bewoner) in 2023 - afhankelijk van grootte van het huishouden - met 4,5 - 5,0% (inclusief de CPI-trend van 6,9%). Om Rotterdammers tegemoet te komen in de stijgende woonlasten stijgen de afvalstoffenheffing (ASH)-tarieven voor 2023 niet t.o.v. 2022. Hierdoor betalen alle Rotterdamse huishoudens in 2023 hetzelfde bedrag ASH als in 2022. Hiermee wijkt het college eenmalig af van de uitgangspunten in het coalitieakkoord.

De stijging in tarieven betreft:

- Het basistarief rioolheffing (RIO) stijgt, op grond van het vastgestelde GRP-5 voor de periode 2021-2025, met € 6,00, plus 6,9% trendpercentage t.o.v. 2022.
- Het tarief afvalstoffenheffing (ASH) stijgt niet t.o.v. 2022.
- De gemiddelde aanslag OZB-eigenaar woningen stijgt met 6,5 %.

	Tarief 2022 (in €)	Stijging 2022 t.o.v. 2021 (in %)	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)
OZB-eigenaar woning	260,01	1,8%	276,87	6,5%
Afvalstoffenheffing - eenpersoons	296,00	1,8%	296,00	0,0%
Rioolheffing (basistarief)	235,90	4,5%	258,60	9,6%
Totale woonlasten	791,61	2,5%	831,47	5,0%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022

	Tarief 2022 (in €)	Stijging 2022 t.o.v. 2021 (in %)	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)
OZB-eigenaar woning	260,01	1,8%	276,87	6,5%
Afvalstoffenheffing - tweepersoons	354,60	1,8%	354,60	0,0%
Rioolheffing (basistarief)	235,90	4,5%	258,60	9,6%
Totale woonlasten	850,51	2,5%	890,07	4,7%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022

	Tarief 2022 (in €)	Stijging 2022 t.o.v. 2021 (in %)	Tarief 2023 (in €)	Stijging 2023 t.o.v. 2022 (in %)
ozb-eigenaar woning	260,01	1,8%	276,87	6,5%
Afvalstoffenheffing - meerpersoons	383,90	1,8%	383,90	0,0%
Rioolheffing (basistarief)	235,90	4,8%	258,60	9,6%
Totale woonlasten	879,81	2,5%	919,37	4,5%

Bron: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2022

Het BBV schrijft een vijftal verplichte financiële kengetallen voor, een van deze vijf financiële kengetallen is de belastingcapaciteit. De belastingcapaciteit geeft inzicht in hoe de lokale lastendruk in de gemeente zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. Ze wordt berekend door de totale woonlasten voor een meerpersoonshuishouden van de gemeente in het komend begrotingsjaar te vergelijken met het landelijk gemiddelde in het lopend begrotingsjaar en het voorgaand rekeningjaar. De uitkomst van deze vergelijking wordt uitgedrukt in een percentage. Het COELO zorgt voor de berekening van de landelijke gemiddelden. Die gaan over het voorafgaande jaar.

	Rekening 2020	Rekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
A: OZB-eigenaar woning	188	192	260	277
B: Afvalstoffenheffing	371	377	384	384
C: Rioolheffing	216	226	236	259
D: Eventuele heffingskorting	0	0	0	0
E: Totale woonlasten (A+B+C-D)	775	795	880	919
F: Landelijk gemiddelde woonlasten (t-1)	740	776	868	904
Woonlasten t.o.v. landelijk gemiddelde voorafgaand jaar (E/F) x 100%	1,05	1,02	1,01	1,02

Bronnen: COELO – Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2021 en 2020 en COELO- Atlas van de lokale lasten 2020, 2021 en 2022

Tot en met 2021 werd de gemiddelde aanslag OZB-woning berekend voor koop- én huurwoningen tezamen. Vanaf 2022 wordt alleen het gemiddelde voor koopwoningen gepresenteerd. Dit verklaart de stijging tussen 2021 en 2022.

De gemeentelijke woonlasten voor een meerpersoonshuishouden zullen op grond van de voorgestelde tarieven 2023 licht stijgen t.o.v. de landelijk gemiddelde woonlasten. Op dit moment is nog niet bekend wat de vastgestelde ontwikkeling in gemeentelijke woonlasten voor 2023 bij de overige G4-gemeenten is. Een vergelijking is daarom nog niet te maken. In de jaarrekening 2022 komt het college hierop terug.

De onderlinge vergelijking van de hoogte van gemeentelijke tarieven verdient een aantal nuanceringen. Gemeenten kunnen namelijk binnen dezelfde kaders van wet- en regelgeving onderling verschillende keuzen en afwegingen maken, bijvoorbeeld rond het voorzieningenniveau voor de inwoners en rond de opgaven voor gemeenten vanwege de eigen fysieke en sociaaleconomische situatie en de kosten die zij daarvoor willen maken. Het gaat bij dat laatste bijvoorbeeld om welke kosten gemeenten toerekenen aan een tarief, een keuze voor een alternatieve dekking van kosten en om de bepaling welk percentage van kostendekkendheid de tarieven moeten hebben.

Kwijtscheldingsbeleid

Voor het heffingsjaar 2023 bedraagt het maximale kwijtscheldingspercentage 76,5% van de aanslag afvalstoffenheffing. De verwachting is dat de gemeente in ongeveer 41.000 gevallen kwijtschelding zal verlenen.

Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ)

In deze paragraaf treft u meer informatie aan over de activiteiten binnen de Regiodeal van het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ).

Wat willen we bereiken? Wat gaan we doen in 2023? Wat gaat het kosten in 2023?

In het Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ), werken Rijk, de gemeente Rotterdam, corporaties, zorginstellingen, schoolbesturen, bedrijfsleven, bewoners, politie en Openbaar Ministerie aan het verbeteren van de kansen voor Rotterdammers op Zuid. Samen zorgen deze partners dat de kansen van Zuiderlingen worden vergoot zodat opleidingsniveau, arbeidsparticipatie en woonkwaliteit in 20 jaar stijgen naar het gemiddelde van de vier grote steden in Nederland. Naast maatregelen op het gebied van school, werk en wonen, moet intensieve inzet op veiligheid en cultuur de kwaliteit van leven van Rotterdammers op Zuid verhogen. De gemeente Rotterdam is dus één van de partners binnen het NPRZ. De wethouder NPRZ is één van de bestuursleden van het NPRZ en legt aan de gemeenteraad verantwoording af over de gemeentelijke inzet binnen het programma.

Deze integrale aanpak loopt inmiddels tien jaar en heeft op verschillende plekken in Nederland navolging gekregen. Omdat het programma nu halverwege is, is in de eerste helft van 2022 een Midtermreview uitgevoerd o. l.v. oud Minister Martin van Rijn. Op basis van zijn bevindingen en het debat daarover met de partners en de gemeenteraad wordt een nieuw uitvoeringsprogramma opgesteld voor de periode 2023 – 2026.

Voor de periode 2018 tot en met 2022 is door de rijksoverheid € 130 mln beschikbaar gesteld: de gemeente Rotterdam heeft dit aangevuld met nogmaals € 130 mln. Deze cofinanciering is afgesproken met het Rijk in de Regiodeal Rotterdam Zuid. Een deel van deze middelen zijn doorgeschoven naar 2023 t/m 2025, maar voor veel activiteiten uit het programma lopen de middelen in 2023 al af. Gedurende het najaar van 2022 lopen er gesprekken tussen de gemeente en het Rijk over de financiering voor de periode 2023 tot en met 2026.

In de eerste tien jaar van het programma NPRZ is ca. 25% van de ambitie gerealiseerd. Om de resterende 75% van de ambitie van het programma te realiseren is een extra financiële impuls nodig. Bij de coalitie onderhandelingen is daarom voor de pijler Wonen € 80 mln en voor de pijler School (dagprogrammering) € 18 mln extra beschikbaar gesteld, boven op de budgetten die reeds in de begroting waren opgenomen voor NPRZ. In totaal bedraagt daarmee de beoogde gemeentelijke inzet € 265 mln voor de periode 2023-2026.

De verantwoording in deze paragraaf is gebaseerd op de lopende Regiodeal en behandelt daarmee School, Werk, Wonen en Cultuur. In het kader van de Regiodeal worden deze thema's pijlers genoemd. Omdat de gelden met betrekking tot Veiligheid geen onderdeel van de Regiodeal zijn, worden deze in andere delen van de begroting behandeld. Ook de gemeentelijke cofinanciering voor de Regiodeal is niet in deze paragraaf opgenomen, maar is verwerkt in de budgetten van de betreffende programma's.

Onder de kop 'wat willen we bereiken?' zijn de doelen per pijler benoemd en gedefinieerd. Deze volgen door een inhoudelijke toelichting op de activiteiten onder 'wat gaan we doen in 2023?' en de financiële tabellen en toelichting hierop onder 'wat kost dat?'.

Wat willen we bereiken?

Onderstaand wordt ingegaan op wat we willen bereiken, op basis van de huidige regiodeal.

In de eerder genoemde midterm review is aandacht besteed aan de doelen van het NPRZ en de eventuele noodzaak tot actualisatie daarvan. Het college komt dit najaar met een reactie op de midterm review en gaat dan ook in op de NPRZ-doelen.

Op basis van de huidige regiodeal is ingezet op een versnelling op vijf thema's, waarvoor een integrale aanpak wordt nagestreefd om tot het grootste maatschappelijk effect te komen. De te behalen doelen van deze thema's zijn in de regiodeal als volgt vastgesteld:

- School: het aanpakken van onderwijsachterstanden, het vergroten van de ontwikkelkansen van kinderen en het toerusten van jongeren voor de arbeidsmarkt met name richting Techniek en Zorg. Hiertoe wordt onder meer de verlengde schooltijd in Rotterdam Zuid uitgebreid naar andere wijken buiten de Children's Zone en investeren we in onderwijshuisvesting van het voortgezet onderwijs.
- Werk: het vergroten van de arbeidsparticipatie van bewoners van Rotterdam Zuid, waardoor het aantal mensen dat afhankelijk is van de bijstand structureel wordt verminderd.
- Wonen: ingrepen in de verouderde woningvoorraad van Rotterdam Zuid moeten ervoor zorgen dat gemengde woonmilieus gerealiseerd worden, zodat woonruimte beschikbaar komt voor sociale stijgers uit Zuid. Bij dit alles is verduurzaming een belangrijk uitgangspunt.
- Veiligheid: het effectiever signaleren, voorkomen en aanpakken van ondermijnende activiteiten.
- Cultuur: het verhogen van het voorzieningenniveau en het gebruik ervan, ter bevordering van de cultuurparticipatie, de aantrekkelijkheid van de leefomgeving en van de economische activiteit in Rotterdam Zuid.

De te behalen resultaten zijn als volgt gedefinieerd:

- School: de huidige achterstand in onderwijsresultaten (Primair Onderwijs (PO)/Voortgezet Onderwijs (VO) op Zuid ten opzichte van het gemiddelde van de G4 is in 2022 relatief kleiner geworden. Verschil in citoeindtoets groep 8 t.o.v. G4 wordt verder ingelopen tot de helft van het verschil in 2011, dus 531,9 in 2022 (2015/16: 530,8). Omdat deze toets steeds minder representatief is, zal worden overgegaan op een nieuwe indicator zodra die beschikbaar is.
- Werk: een absolute daling van het aantal mensen in de bijstand op Zuid (c.q. van 15.200, stand maart 2018 naar 11.200 (streefwaarde eind 2031) en een trendbreuk in de bijstandsontwikkeling op Zuid: van

disproportioneel (40% van de totale Rotterdamse bijstandspopulatie woont op Zuid, terwijl 31% van het aantal inwoners van Rotterdam op Zuid woont) naar evenredig (31%) in 2031 (tussen waarde 37,4% eind 2022).

- **Wonen:** Grondige aanpak van 1.400 particuliere woningen middels sloop/nieuwbouw en transformatie. Specifieke aantallen worden jaarlijks geactualiseerd op basis van marktontwikkelingen (met name vastgoedprijzen) en ervaringen in pilots. In 2021 zijn de cijfers geactualiseerd. Op basis van vooral de stijgende vastgoedprijzen zijn de streefaantallen verlaagd naar 700 – 900 woningen.
- **Veiligheid:** de veiligheid in Rotterdam Zuid is in 2023 verbeterd door het versterken van een integrale aanpak van de problematiek. Belangrijke elementen daarin zijn het creëren van nieuwe/uitbreiden van bestaande (bestuurlijke) mogelijkheden, innovatie van de aanpak in de vorm van concrete pilots en het adresseren/wegnemen van knelpunten die daarbij naar voren komen.
- **Cultuur:** verhoging van de cultuurparticipatie en verbetering van het aanbod van culturele voorzieningen op Rotterdam Zuid, o.a. door het toewerken naar een nieuw beeldbepalend cultuur(wetenschappelijk) instituut.

Onder de verschillende beleidsprogramma's in deze begroting is de realisatie van de verschillende indicatoren opgenomen. Hierin zijn de indicatoren terug te vinden die ook betrekking hebben op het Nationaal Programma Rotterdam Zuid, met uitzondering van het thema Veiligheid. In de tabel hieronder zijn deze indicatoren overzichtelijk opgenomen.

Effectindicatoren		2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
School								
Een hogere gemiddelde score op de Centrale Eindtoets scholen op Zuid	Streefwaarde				531,9	531,9		
	Referentiewaarde							
Werk*								
Trendbreuk in bijstandsontwikkeling op Zuid	Streefwaarde	38,9%	38,4%	37,9%	37,4%	37,4%		
	Referentiewaarde	40,3%	40,1%	40,2%	40,2%	40,33%		
Absolute ontwikkeling bijstandspopulatie op Zuid								
	Referentiewaarde	14.203	13.507	14.567	13.974	13.724		
Uitstroom naar werk op Zuid								
	Streefwaarde	2.100	2.200	2.200	2.200	2.200		
	Referentiewaarde	1.909	1.854	1.423	1.919	842		
Wonen								
Steigers op Zuid	Streefwaarde		750	1.500	2.250	3.000		
	Referentiewaarde		780	1.956	2.820			
Cultuur								

* de realisatiecijfers van de pijler werk in 2022 zijn de cijfers t/m juni 2022

Wat gaan we doen in 2023?

In de onderstaande paragrafen wordt toegelicht wat er binnen de verschillende pijlers wordt gedaan in 2023. Overkoepelend geldt voor alle pijlers dat het beter betrekken van de inwoners van Rotterdam-Zuid bij het NPRZ een belangrijke ambitie is voor de komende jaren. Met de aanpak Wijk aan Zet is het afgelopen jaar ingezet op aansluiten bij wat de wijk nodig heeft en Rotterdammers meer zeggenschap geven over hun directe omgeving. Het ligt dan ook voor de hand om daar verder op te borduren, samenwerking op te zoeken met de wijkraden en aansluiting te zoeken bij de wijkakkoorden. In het najaar 2022 volgt een nadere toelichting hierover.

Daarnaast is het de ambitie van gemeente en NPRZ om in een nieuwe uitvoeringsperiode 2023-2026 een pijler hulpverlening en preventie in te richten. Het vorige college heeft dit ook in de uitgangspuntennota Menskracht voor Zuid aangegeven. De komende periode wordt de onderbouwing voor de inzet in Zuid voor de periode 2023-2026 hiervoor nader uitgewerkt.

Pijler school

Om gelijke kansen te realiseren en de talenten van de kinderen beter te benutten werken wij in het Nationaal Programma Rotterdam-Zuid met de scholen en vele partners aan tien uur extra schooltijd, de Dagprogrammering. In deze uren bieden scholen extra activiteiten aan voor hun leerlingen op het gebied van taal, rekenen, sociaal-emotioneel leren, sport en gezondheid, kunst en cultuur, wetenschap en techniek, ICT en media, natuur en milieu, burgerschap en loopbaanoriëntatie.

Ook in schooljaar 2022-2023 bieden wederom in totaal 44 scholen op Zuid Dagprogrammering aan: 36 scholen in het primair onderwijs en 8 scholen in het voortgezet onderwijs. In het voortgezet onderwijs wordt niet tien uur maar zes uur extra leertijd voor één derde van de leerlingen aangeboden. Het betreft een proef van twee jaar waarbij schooljaar 2022-2023 het tweede pilotjaar is.

Net voor de zomer van 2022 heeft de gemeente samen met het onderwijs en het programmabureau NPRZ een onderzoek opgestart naar de relatie tussen de doelen, de inzet en de opbrengsten van Dagprogrammering. Hiermee willen we meer inzicht krijgen in hoe de Dagprogrammering loopt en wat de opbrengsten zijn en hoe we de kwaliteit van de Dagprogrammering de komende vier jaar verder kunnen versterken.

Ook in schooljaar 2022-2023 zal net als in voorgaande jaren twee keer een outputmeting Dagprogrammering worden gedaan. Deze outputmetingen geven inzicht in het aantal Dagprogrammeringsuren die scholen realiseren en welk type activiteiten de scholen aanbieden binnen de Dagprogrammering.

Huisvesting

Op 19 februari 2018 is het convenant 'Herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten tussen de gemeente en de drie grote schoolbesturen voortgezet onderwijs BOOR, LMC-VO en CVO. Samen hebben ze een plan ontwikkeld waarmee het voortgezet onderwijsaanbod op Zuid in enkele jaren breder, veelzijdiger en

toekomstbestendig en beter afgestemd is op de behoefte van leerlingen en hun ouders. Leerlingen kunnen hierdoor makkelijker doorstromen naar verschillende onderwijsniveaus bij hen in de buurt en van het primair naar het voortgezet onderwijs. Er komt meer plek voor meer leerlingen en huisvesting van scholen wordt verbeterd.

Verder komen er drie clusters van onderwijs:

- Stadionpark, rond de Kuip,
- Hart van Zuid, rond Ahoy en het Motorstraatgebied
- Kop van Zuid/Katendrecht

Een aantal huisvestingsprojecten uit het convenant zijn inmiddels opgeleverd en een deel is nog in verschillende fasen van uitvoering.

In het gebied Hart van Zuid is al geruimere tijd reeds vernieuwd onderwijsaanbod aanwezig, onder andere: Zuiderpark College (vmbo); Montfort College (mavo, havo, vwo) en Avicenna College (SIVOR) (vmbo t/m vwo). In 2022 is de renovatie van het Zuidergymnasium in het Poortgebouw van het voormalige Zuiderziekenhuis afgerond en heeft de school het nieuwe schoolgebouw definitief in gebruik genomen.

Op Katendrecht is de Young Businessschool in 2020 uitgebreid met vrijeschoolonderwijs, Vrije school De Kaap.

In Stadionpark en op de Kop van Zuid worden nog drie nieuwe scholen gebouwd. De start van de bouw van het onderwijs rondom het Stadionparkgebied is begin 2023 gepland en de oplevering is in 2025 voorzien. Het niet doorgaan van een nieuw stadion vormt geen belemmering voor dit project. Door de verschillende betrokken scholen en schoolbesturen wordt momenteel gewerkt aan de inhoudelijke ontwikkeling van het sportprofiel.

Op de Laan op Zuid komt de Onderwijslocatie Laan op Zuid (voorheen Plot Z). In 2022 is de businesscase van deze locatie goedgekeurd. Er komt één nieuwe onderwijslocatie waarin het instituut voor Communicatie, Media en Informatietechnologie (CMI) van de Hogeschool Rotterdam en de nieuwe Hugo de Groot (voortgezet onderwijs) van stichting BOOR zullen worden gehuisvest.

Op 3 februari 2022 hebben de gemeente, de Hogeschool Rotterdam en stichting BOOR hiervoor een samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Het CMI gaat zich in het gebouw de Onderwijslocatie Laan op Zuid vestigen met circa 3.000 studenten en Hugo de Groot met circa 800 havo- en vwo-leerlingen. We verwachten dat de bouw van de Onderwijslocatie Laan op Zuid medio 2024 start en de oplevering is medio 2026.

Aanpak Beste Leraren

De scholen in het NPRZ gebied lopen mee in het stedelijk programma Beste Leraren. Dit programma richt zich op het tegengaan van het lerarentekort en het professionaliseren en binden van onderwijzend personeel. In schooljaar 2019-2020 is op Zuid gestart met extra investeren in de 30 scholen voor primair en speciaal onderwijs in de Children's Zone en vanaf schooljaar 2020-2021 is de aanpak uitgebreid naar alle scholen voor primair en speciaal onderwijs in het NPRZ-gebied.

De scholen ontvangen subsidie waarmee ze inzetten op diverse actielijnen: het verhogen van de instroom, het beperken van uitval en anders organiseren. Tevens wordt er extra geïnvesteerd in het professionaliseren van leraren en schoolleiders.

De aanpak Beste Leraren is een gezamenlijk inzet van de Rotterdamse schoolbesturen en de gemeente. De aanpak valt onder het Rotterdams onderwijsbeleid 2019-2022 Gelijke Kansen voor Elk Talent vastgesteld. Dit Rotterdamse onderwijsbeleid is verlengd tot eind 2023 en daarmee ook de aanpak Beste Leraren.

Pijler Werk

Een aanzienlijk deel van de beroepsbevolking van Zuid bevindt zich op dit moment in een kwetsbare positie. Deze groep mensen wordt eerder en harder geraakt door economische crises, zoals de corona-crisis en de energiecrisis hebben laten zien. Zzp-ers en mensen met flexibele contracten met een lager opleidingsniveau die lager betaald werk doen, raken dan sneller hun werk en inkomen kwijt. De connectie met de arbeidsmarkt wordt voor werkzoekenden met een uitkering nog lastiger te leggen. Deze groepen beschikken ook minder dan anderen over de financiële buffers en vaardigheden om op eigen kracht met tegenslagen om te gaan.

Het is dan ook van groot belang om de uitgangspositie van schoolverlaters, werkzoekenden en werkenden van Rotterdam Zuid structureel te versterken. Dat is niet alleen in het belang van de mensen zelf, of van de gemeente Rotterdam. Ook werkgevers hebben er een groot belang bij om meer te investeren in het ontsluiten en ontwikkelen van het onbenutte arbeidspotentieel op Zuid. De personeelstekorten lopen in weerwil van de opeenvolgende crises immers nog steeds op. Veel werknemers gaan namelijk met pensioen en moeten worden vervangen. Daarnaast verandert de economische structuur en ontstaan nieuwe verdienmodellen. Door deze ontwikkelingen worden werkgevers uitgedaagd om op een andere manier met hun vraag naar arbeidskrachten om te gaan. De bewoners van Zuid moeten kunnen meeprofiten van de kansen die daardoor ontstaan.

Het in 2019 ingerichte programma Samen voor Zuid wordt daarom in 2023 gecontinueerd. Veel werkzoekenden op Zuid ervaren verschillende problemen bij het vinden van werk. Om deze belemmeringen zoveel mogelijk weg te nemen of beheersbaar te maken, is de caseload van de medewerkers aanzienlijk verlaagd. Zo kunnen de consulent en de werkzoekende samen, met het perspectief op werk, gerichte aandacht besteden aan de aanpak van de belemmeringen. Vanwege de veelheid en complexiteit van de problemen, is het programma gericht op werk én zorg. In de drie gebieden op Zuid wordt de begeleiding vanuit verschillende disciplines vormgegeven. Door de afgewogen inzet van bijvoorbeeld kinderopvang, taal, scholing en jobcoaching, komt werk stap voor stap dichterbij. Hierbij zijn de inzet van schulddienstverlening en zorg via de wijkteams ook mogelijkheden, om de ondersteuning te verstevigen en zo de kans op duurzame uitstroom uit de uitkering naar werk te vergroten. De Leerpraktijkcentra (in Carnisse, maar ook op locaties in de Beverwaard en IJsselmonde) spelen hierbij een belangrijke rol. Rotterdammers worden daarmee in de gelegenheid gesteld om in hun wijk leerwerktrajecten te volgen. De verbinding met betrokken werkgevers in de wijk, de sectoren die voor de economische transitie van belang zijn (haven, bouw & techniek en zorg) en de cruciale maatschappelijke beroepen (o.a. kinderopvang, onderwijs, politie, OV) wordt daarbij verder versterkt.

Het onderzoeks- en professionaliseringsprogramma KNAP'RZ, dat de gemeente Rotterdam samen met de Erasmus Universiteit, de Hogeschool Rotterdam en SEOR heeft opgezet om het programma Samen voor Zuid te begeleiden wordt in 2023 afgerond.

Pijler Wonen

Projecten in de pijler Wonen kennen een lange doorlooptijd. Tussen start en realisatie ligt vaak een periode van 7 tot 10 jaar. Verwerving van vastgoed, participatie, overeenstemming bereiken met particuliere eigenaren, bouwplanvoorbereiding en herhuisvesting vraagt veel tijd. In 2023 zullen we een nieuwe stap zetten in de realisatie van de projecten uit het door de raad vastgestelde werkprogramma NPRZ 2019 -2022. Deze projecten lopen nog door.

Daarnaast werken we op basis van de uitkomsten van de midtermreview aan de ontwikkeling en uitvoering van projecten voor het volgende uitvoeringsplan 2023- 2026.

Sinds de raadsbrief Stadsvernieuwing 2.0. en de introductie van Wijken aan Zet zijn wijkgericht werken en participatie van bewoners belangrijke uitgangspunten bij al onze projecten.

We werken langs 4 sporen:

1. Basisaanpak Particuliere Voorraad (Steigers op Zuid)

Dit programma is gericht op het wegwerken van achterstallig onderhoud in particuliere panden en activeren van de VVE's. Waar mogelijk wordt een koppeling met verduurzaming gelegd. Het streven is om iedere collegeperiode 3000 woningen aan te pakken. In 2023 werken we door aan het programma uit de voorgaande collegeperiode, waarbij de verwachting is dat in 2023 de laatste van de in aanpak genomen woningen bouwtechnisch gereed zullen worden opgeleverd. Tevens starten we in 2023 met het programma voor deze collegeperiode.

2. Grondige aanpak van de Particuliere Voorraad

Hier gaat het niet alleen om wegwerken van achterstallig onderhoud maar om een structurele verbetering van de woningvoorraad zodat deze minimaal 20 jaar in goede staat is. We doen dit middels grondige renovatie (investering meer dan 37.500 euro), gecombineerd met samenvoegen en vergroten, of sloop /nieuwbouw. In het kader van de regiodeal is het streven om 700 – 900 woningen aan te pakken. De projecten hiervoor zijn vrijwel allemaal in uitvoering genomen. Daarnaast werken we nog aan de aanpak van 600 woningen die voortkomen uit een convenant met de corporaties uit 2016. Deze projecten zijn nu dichtbij realisatie b.v. de Mijnsloot blokken in de Tarwewijk. Oplevering wordt daar verwacht in 2023. In 2021 hebben we succesvol een aanvraag gedaan voor het Volkshuisvestingsfonds. Hierdoor is budget beschikbaar voor de aanpak van ruim 600 woningen.

3. Corporatiesvoorraad

De corporaties zorgen voor de aanpak van 12.000 woningen op Zuid middels ingrijpende renovatie of sloop /nieuwbouw. Ze financieren dit uit eigen middelen.

4. Woonmilieu

Goed wonen vraagt om meer dan een goede woning. Ook de woonomgeving is van groot belang. We zetten daarom in op verbetering van buitenruimte, winkelstraten en mobiliteit. In de regiodealmiddelen is 23 miljoen gereserveerd voor buitenruimteprojecten. Meerdere buitenruimteprojecten zullen in 2023 worden opgeleverd, zoals de buitenruimte bij de kindercampus Tarwewijk, de Pleinweg, de Walravenbuurt en het Slotboomplein. Tevens zal in 2023 worden gestart met de buitenruimteprojecten Nijverheidsstraat, Ericaplein en Tarwekracht: een groene verbindingroute in de Tarwewijk tussen het Mijnslootplein en het plein bij de Zwartewaal school. Ook de aanpak van de winkelstraten Katendrechtselagedijk /Wolphaersbocht en Beijerlandse laan/Groene Hilledijk draagt bij aan de verbetering van het woonmilieu.

In het gemeentelijk coalitieakkoord 2022-2026 zijn nieuwe middelen (€ 80 miljoen) gereserveerd voor de pijler wonen van NPRZ en zijn opgenomen in de gemeentebegroting. Deze middelen dienen (deels) als cofinanciering bij andere financieringsbronnen. Bij het schrijven van deze begroting is het uitvoeringsplan 2023 – 2026 voor de komende periode nog niet gereed. In dit uitvoeringsplan, dat afzonderlijk wordt voorgelegd aan de gemeenteraad, staan de plannen opgenomen voor de komende periode en de besteding van het nieuwe budget.

Pijler Cultuur

In 2023 worden voor cultuur de ingezette impulsen culturele programmering, talentontwikkeling en planvorming NCWI (inmiddels cultuurcampus genoemd), binnen de RegioDeal 2018-2022 afgerond. De RegioDeal Cultuur 2018-2022 wordt afgesloten met de Zomer op Zuid 2023. Samen met lokale partners worden de schijnwerpers op het culturele aanbod van Rotterdam Zuid gericht. 'Zomer op Zuid' is een groot evenement, dat een hele zomer lang duurt, Zuid op de kaart zet en laat zien wat Zuid te bieden heeft. In aanloop naar het evenement worden programma's en netwerken verbonden. Met deze intensivering en ontsluiting in de zomer van 2023 wordt aangesloten bij een nieuw en breder publiek en bijgedragen aan een hogere cultuurparticipatie van Rotterdammers op Zuid.

Voor de succesvolle ontwikkelingen en interventies uit de RegioDeal Cultuur worden mogelijkheden voor continuering verkend, waaronder programmering cultuurankers (onder andere Kunstenpand, programmaraad en jongerenhub Zuidplein) en platforms en regelingen voor talentontwikkeling (onder andere IMPACT, PitcherPerfect). De ontwikkeling van het instituut (Cultuur&Campus) is een nieuwe fase ingegaan naar de concrete vertaling van een realiseerbaar plan inclusief start van de samenwerking in de ontwikkeling in de hub Bauhaus.

Planvorming NCWI / Cultuur& Campus

De ontwikkeling van een Cultuur&Campus met onderwijspartners Codarts, Hogeschool Rotterdam en Erasmus Universiteit gaat een nieuwe fase in na vaststelling van het Masterplan. Daarna wordt gestart met de ontwikkeling van de huisvesting op het Charloisse Hoofd en de culturele programmering in aanloop naar realisatie. Vanuit Nieuw Europees Bauhaus (impulsregeling voor de verbinding tussen kunst, cultuur en onderwijs enerzijds en wetenschap en technologie anderzijds) wordt in 2024 een start gemaakt in de samenwerking tussen de diverse partijen in een hub op Zuid als opmaat naar het Campusmodel voor de toekomst. De Cultuur&Campus is onderdeel van een grotere gebiedsontwikkeling die Zuid een stevige impuls zal geven.

Wat gaat het kosten in 2023?

In onderstaande tabel is op het niveau van de Regiodeal het totaal van realisatie en begroting opgenomen. Daarna volgt per pijler meer inzicht.

Pijlers	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2021	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2022	Begroting 2e helft 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
School	44	9,51	24,54	5,39	4,4	9,6	0,0	0,0

Werk	24	6,01	20,44	1,30	2,30	0,0	0,0	0,0
Wonen	60	6,41	26,25	3,23	15,27	9,47	4,32	1,47
Cultuur	2	0,44	1,77	0,32	0,1	0,0	0,0	0,0
Totaal	130	22,37	73,0	10,24	22,07	19,07	4,32	1,47

Pijler school

School	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2021	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2022	Begroting 2e helft 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1 Children's Zone	18,1	6,4	17,32	2,8	0,0	0,0		
2. Dagprogrammering buiten Children's Zone	2,2	0,44	1,06	0,48	0,0	0,0		
3. Herstructurering VO	14,0	0,0	0,0	0,0	4,4	9,6		
4. Leraren	6,8	1,47	4,42	0,84	0,0	0,0		
5. Cultuurcampus	2,5	0,96	1,26	0,95	0,0	0,0		
6. Dagprogrammering VO	0,4	0,24	0,48	0,32	0,0	0,0		
Totaal	44,0	9,51	24,54	5,39	4,4	9,6		

1. Children's Zone

De Children's Zone is gericht op betere leerprestaties van kinderen. De school is hierbij het aangrijpingspunt. Het verbeteren van de leerprestaties begint met het geven van extra lessen en betere lessen, afstemming met ouders als partners in de opvoeding, en met andere organisaties in de wijk om een zinvolle dagbesteding voor deze kinderen tot stand te brengen.

2. Dagprogrammering buiten Children's Zone

Er zijn inmiddels ook scholen buiten de Children's Zone die starten met Dagprogrammering. In schooljaar 2022-2023 bieden in totaal 44 scholen Dagprogrammering aan: 36 scholen in het primair onderwijs en 8 scholen in het voortgezet onderwijs.

3. Herstructurering VO

In 2018 is het convenant 'herontwerp voortgezet onderwijs Rotterdam Zuid' gesloten. Naast de dekking van de regiodeal is ook de cofinanciering (door gemeente) geregeld. De middelen worden pas aan het einde van de Regiodeal looptijd gerealiseerd bij oplevering van de nieuwe objecten.

4. Leraren

Vanuit de aanpak Beste Leraren is in 2019/2020 gestart om extra te investeren in de dertig scholen van Children's Zone van het primair en speciaal onderwijs. In schooljaar 2022/2023 wordt deze lijn voortgezet, waarbij ook de andere primair onderwijsscholen binnen NPRZ hier gebruik van kunnen maken.

5. Cultuurcampus

Uit de onderzoeksfase is naar voren gekomen dat de onderwijscomponent een belangrijk fundament vormt voor een NCWI. Planvormingskosten zijn in de jaren 2020, 2021 en 2022 ten laste gebracht van de pijler onderwijs. Principeafspraken is dat de inzet zal worden gecontinueerd. De verwachting is dat er ook Rijksmiddelen beschikbaar komen voor dekking van planvormingskosten vanaf 2023. Nadere afspraken daarover zijn in voorbereiding.

Vanuit de toegekende Europese subsidie (New European Bauhaus) is er budget om vooruitlopend op de ontwikkeling van het instituut een pilot te starten, waarbij de verbinding tussen kunst, cultuur en onderwijs enerzijds en wetenschap en technologie anderzijds centraal staat. Onderdeel van de opgave is bovendien om hierbij de buurt / omgeving te betrekken.

Pijler werk

Werk	Totale rijksbijdrage	Realisatie 2021	Cumulatieve realisatie tm 2e herz. 2022	Begroting 2e helft 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1. Inzet op de vraagkant; Matching op Werk	4,0	1,31	4,71	0,2	1,3			
2. Aanpak Versterking Aanbodkant; Tegenprestatie	8,0	2,0	7,57	0,4	0,0			
3. Aanpak versterking Aanbodkant: Prematching en Tegenprestatie	6,0	1,86	5,88	0,4	0,9			
4. LeerWerkakkoord	4,0	0,81	2,05	0,3	0,0			
5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiek- ontwikkeling, professionalisering, communicatie.	2,0	0,03	0,23	0	0,1			
Totaal	24,0	6,01	20,44	1,30	2,30			

1. Inzet op de vraagkant: Matching op Werk

Betreft de extra inzet van werkconsulenten op kwetsbare doelgroep met multiproblematiek. Ingezette scholingstrajecten ter ondersteuning van deze doelgroep richting arbeid worden ook bekostigd uit dit budget.

2. Aanpak versterking Aanbodkant: Tegenprestatie

De inzet van extra activeringscoaches die zich richten op de activering van de doelgroep van Zuid met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (vrijwilligerswerk) wordt in 2023 niet gecontinueerd.

3. Aanpak versterking Aanbodkant: prematching en Tegenprestatie

Uit dit budget worden werkconsulenten bekostigd voor de caseload behandeling van werkzoekenden met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt.

4. Leerwerkakkoord

Binnen het LeerWerkAkkoord (LWA) worden afspraken gemaakt met onze partners om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken. Het LWA bestaat uit de pijlers van school naar werk, van werk naar werk en aan het werk. Voor 2023 zijn de middelen van de Regiodeal niet meer beschikbaar. Rotterdam wil de met het LWA opgedane kennis niet verloren laten gaan. Rotterdam is op zoek naar cofinanciering door partners en in- en extern investerend vermogen om de activiteiten voor te kunnen zetten.

5. Onderzoek, monitoring, evaluatie, methodiekontwikkeling, professionalisering en communicatie

Uit dit budget wordt het onderzoeks- en professionaliseringsprogramma KNAP'RZ betaald. In 2019 zijn de contracten met de Erasmus Universiteit, de Hogeschool Rotterdam en SEOR afgesloten die dit onderzoeks- en professionaliseringsprogramma uitvoeren.

Pijler wonen

Wonen	Totale Rijksbijdrage	Realisatie 2021	Cumulatieve realisatie tm 2e herz 2022	Begroting 2e helft 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
1 Grondige aanpak particuliere voorraad: sloop /nieuwbouw + transformatie bestaande voorraad	46,7	4,03	21,34	1,85	12,20	7,37	2,47	1,477
2 Woonmilieus: buitenruimte + winkelstraten	12,3	2,38	4,91	1,38	2,57	1,60	1,85	0,0
3. Regionale Spreiding	1,0	0,0	0,0	0,0	0,50	0,50	0,0	0,0
Totaal	60,0	6,41	26,25	3,23	15,27	9,47	4,32	1,47

1. Grondige aanpak

Binnen de grondige aanpak via sloop-nieuwbouw is er voor het jaar 2023 € 12,2 mln. begroot:

Een deel hiervan gaat naar het project Groningerstraat (€ 0,9 mln.). Daarmee is de grondige aanpak via de sloop van woningen en winkels aan de Beijerlandse laan (86 t/m 94) en Groningerstraat (1) en nieuwbouw via gronduitgifte (12 appartementen en 1 winkel/bedrijfsunit op de begane grond) nader uitgevoerd. Het uitvoeringsbesluit is 6 juni 2019 door de gemeente genomen.

Eind 2020 is de gemeenteraad niet akkoord gegaan met de integrale herstructurering van de Fazantstraat en daarom wordt er een gewijzigde aanpak uitgewerkt waarin samenvoeging en woningverbetering een prominente plaats hebben. Hierbij worden voor 2023 € 6,5 mln. aan bestedingen verwacht voor alternatieve projecten waarvan de planvoorbereiding inmiddels is gestart. Tevens worden in 2023 de eerste bestedingen (resp. € 1 mln. en € 3,8 mln.) verwacht voor de projecten Seringbuurt (wijk Bloemhof) en Koppen Amelandseplein (wijk Carnisse).

2. Woonmilieus: buitenruimte en winkelstraten

Binnen de meerjarige en integrale aanpak woonmilieus: winkelstraten en buitenruimte is er voor het jaar 2023 € 2,57 mln begroot.

Voor de aanpak winkelstraten is op 2 maart 2019 voor het project Beijerlandse laan – Groene Hilledijk het startbesluit voor het programma “Hand in Hand” bestuurlijk (college BenW) bekrachtigd. Met een NPRZ budget van € 6 mln. voor dit project kunnen in de periode 2019 -2023 ca. 40 winkelpanden worden aangepakt. Voor 2023 wordt voor het verwerven en aanpakken van panden € 0,2 mln begroot.

Voor de aanpak van de buitenruimte rondom de nieuwe woningen is de totale rijksbijdrage in het kader van de regiodeal NPRZ € 6,3 mln. Voor 2023 wordt hiervan aan bestedingen begroot € 2,37 mln. voor o.a. de projecten Carnisse Goereestraat, Eksterstraat en Park in de Maashaven.

3. Regionale spreiding

Binnen de regionale Spreiding werkt de provincie Zuid-Holland aan het borgen van de ontwikkeling van de goedkope woningvoorraad in de regio. Onderdeel hiervan is een financiële incentive in het kader van de opgave in Rotterdam Zuid voor die regiogemeenten waar extra DAEB-woningen (Dienst van Algemeen Economisch Belang) worden gerealiseerd. De financiering van deze stimuleringsmaatregel bestaat naast de provinciale inbreng (€ 4 mln.) uit een bijdrage vanuit de regiodeal Rotterdam Zuid van € 1 mln. De regeling is ingegaan per 1 juni 2020 en loopt tot 1 januari 2024. In 2021 heeft de gemeente Rotterdam overeenkomstig eerder gemaakte afspraak aan de provincie Zuid-Holland een bijdrage van € 1 mln. formeel verleend als cofinanciering voor de door Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland vastgestelde subsidieregeling “Spreiding sociale woningbouw regio Rotterdam” (totaal subsidiebudget € 5 mln). De eerste € 0,5 mln (50%) is in 2021 als voorschot naar de provincie overgemaakt en naar verwachting zal de tweede € 0,5 mln in 2023 als voorschot worden overgemaakt. Bijdragen worden zowel in het kader van de jaarrekening van de gemeente Rotterdam als in deze rapportage naar het Rijk pas als besteding opgenomen wanneer de provincie subsidies heeft vastgesteld op basis van door de gemeenten geleverde prestaties (gestart zijn met de bouw van de extra woningen).

Pijler cultuur

	rijksbijdrage	2021	2e herz 2022	helft 2022	2023	2024	2025	2026	2025
1 Culturele Programmering	0,9	0,38	0,97	0,08	0,1				
2 Talentontwikkeling	1,0	0,06	0,69	0,24	0,0				
3 Planvorming NCWI en onderzoek	0,1	0,00	0,12	0,0	0,0				
Totaal	2,0	0,44	1,77	0,32	0,1				

In 2023 wordt de RegioDeal Cultuur 2018-2022 (2025) afgerond met de culturele manifestatie 'Zomer op Zuid'. Deze manifestatie wordt grotendeels bekostigd uit het evenementenfonds gemeente Rotterdam € 1,4 mln en betreft de eigen investering vanuit Rotterdam inzake RegioDeal (matching).

Onderhoud kapitaalgoederen

Pagina 221

Onderhoud kapitaalgoederen

De gemeente geeft jaarlijks veel geld uit aan het onderhouden van de diverse kapitaalgoederen. Kapitaalgoederen moeten zo lang mogelijk gebruikt kunnen worden voor het doel waarvoor zij zijn aanschaf of vervaardigd. Het beleid hiervoor staat in de Nota Kapitaalgoederen en de Kadernota Vastgoed (2018). In 2023 wordt de nieuwe Nota onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026 vastgesteld. De paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen geeft een overzicht van de financiële gevolgen en van de vertaling daarvan in de begroting.

Beleid Financiële consequenties

Beleid

Beleidsmatig en financieel kader

De gemeente heeft diverse onderhoudsgevoelige kapitaalgoederen. Het beleid hiervoor is opgenomen in 2 nota's; de Kadernota Vastgoed (2018) en de Nota Onderhoud Kapitaalgoederen. De nieuwe nota onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026 wordt in 2023 door de gemeenteraad vastgesteld. De nota geeft een beeld van de technische staat van de kapitaalgoederen in de Rotterdamse buitenruimte en valt financieel voornamelijk onder het Programma 'Beheer van de stad'.

Riolering heeft een eigen financiering en beleidskader. Deze staan weergegeven in het door de gemeenteraad vastgestelde Gemeentelijk Rioleringsplan 2021-2025. Het vastgoed valt financieel onder het programma Bestaande stad. Hier is de Kadernota Vastgoed van kracht.

Bestuursopdracht vervangingsinvestering kapitaalgoederen openbare ruimte

Bij het vaststellen van de laatste Nota Onderhoud Kapitaalgoederen is aan Stadsbeheer de bestuursopdracht Vervangingsinvesteringen gegeven om het financiële perspectief voor investeringen voor de langere termijn (50 jaar) inzichtelijk te maken. Deze bestuursopdracht is op 7 juli 2020 vastgesteld. Het college heeft de raad hierover met een collegebrief geïnformeerd. Als vervolg op deze bestuursopdracht wordt een vier jaarlijkse 'Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen' opgesteld voor alle assetgroepen in de openbare ruimte. De eerste nota is eind 2020 gereed ten behoeve van de voorjaarsnota 2021 en ten behoeve van opname van de uitkomsten in de Nota Onderhoud kapitaalgoederen 2023-2026.

Op basis van de berekeningen in de uitwerking van de bestuursopdracht stijgen de kapitaalslasten voor de vervangingsinvesteringen openbare ruimte in de periode 2020-2025 met ca. 3,3 mln euro oplopend per jaar. In de vervolgoopdracht voor de Nota Vervangingsinvesteringen zullen deze berekeningen worden aangescherpt voor alle assetgroepen en (nogmaals) gevalideerd om tot een onderbouwde structurele stijging van lasten te komen voor de Voorjaarsnota 2021. Vooruitlopend op de vaststelling van de 1e Nota Vervangingsinvesteringen Kapitaalgoederen in het voorjaar van 2021, zijn vanaf 2020 al extra vervangingsinvesteringen noodzakelijk.

Financiële consequenties

Assetgroep (* €1 mln)	Exploitatie	Investeringen	Totaal budget 2023
Wegen	40,6	26,7	67,3
Groen en bomen	37,8	9,7	47,5
Oppervlaktewater	5,5	4,1	9,6
Civiele kunstwerken	25,1	48,3	73,4
Openbare verlichting	6,4	14,5	20,9
Spelen	3,4	5,8	9,2
Beeldende kunst en monumenten	2,0	0,3	2,3
Begraven en cremieren	6,1	1,2	7,3
Parkeervoorzieningen	1,1	0,0	1,1
Containers	1,8	12,4	14,2
Vastgoed	35,4	195,0	230,4
Totaal	165,2	318,0	483,2

Subsidies

Pagina 222

Subsidies

Subsidies zijn financiële bijdragen aan burgers of organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de realisatie van een door de gemeenteraad vastgesteld beleidsdoel.

[BeleidSubsidielijst](#)

Beleid

De gemeentelijke [Subsidieverordening Rotterdam 2014 \(SVR 2014\)](#) bevat de spelregels voor subsidieverlening. De verordening bepaalt dat er twee subsidievormen zijn: eenmalige subsidies en jaarlijkse subsidies. Een eenmalige subsidie verstrekt de gemeente voor één of meer prestaties of activiteiten die in beginsel van bepaalde duur zijn. Een jaarlijkse subsidie verstrekt de gemeente per kalender- of boekjaar.

Hieronder zijn de relevante [subsidiebelevingsvelden](#) nader toegelicht.

Cultuur

Rotterdam wil een zo breed en divers mogelijk publiek bereiken met een [cultuurbeleid](#) dat inclusief en innovatief is en dat interconnectiviteit bevordert. Rotterdam heeft daarvoor onder andere diverse subsidieregelingen die kunst- en cultuurprojecten mogelijk maken en de artistieke ontwikkeling van makers bevorderen.

Sport en Recreatie

Rotterdam draagt graag bij aan het versterken van het imago van Rotterdam als [sportstad](#). Denk hierbij aan het mogelijk maken van grote (top)sportevenementen en het ondersteunen van sportverenigingen.

Onderwijs

De gemeente heeft de ambitie dat de kansengelijkheid in het [onderwijs](#) toeneemt. Samen met de onderwijsinstellingen, leraren en ouders zorgen we ervoor dat alle Rotterdamse scholieren het beste onderwijs krijgen. Daartoe worden subsidies verstrekt aan het verkleinen van kwaliteitsverschillen tussen scholen, burgerschap, leraren en extra onderwijs in de vorm van dagprogrammering. Kansengelijkheid begint bij de financiële toegankelijkheid in de voorschool; ook hier wordt op ingezet met behulp van subsidies. Verder wordt er door middel van subsidies geïnvesteerd in onderwijshuisvesting.

Economische ontwikkeling

Met deze subsidie stimuleert de gemeente initiatieven die het Rotterdamse [vestigingsklimaat en/of de werkgelegenheid vergroten](#).

Maatschappelijke Ondersteuning

De subsidies zijn bedoeld voor onder meer de gebieden [integratie](#), [samenleven](#), [jeugd](#) en [taal](#).

Volksgezondheid

De gemeente vindt het belangrijk om met subsidies de gezondheid van Rotterdamse bewoners te stimuleren. Ondersteuning van de [gezondheid](#) is belangrijk voor de huidige en toekomstige Rotterdamse samenleving.

Subsidielijst

In het onderstaande overzicht is per programma aangegeven hoeveel subsidie begroot is voor welke instelling. De werkelijke realisatie op basis van de subsidiebeschikkingen kan dus afwijken en aan de subsidiestaat in de begroting kunnen geen rechten worden ontleend.

Subsidielijst

Gesubsidieerde instelling	Begroting 2023
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	9.340
Beleidskader Taal 2015 - 2019	1.500
Incidentele subsidies "Relax, dit is Rotterdam" (vh Volwaardig Meedoen)	1.200
Maatschappelijke begeleiding asielgerechtigden	900
Stichting Dress for Success Rotterdam	108
Stichting Jarige Job	86
Stichting Jeugdfonds sport & cultuur Rotterdam	2.389
Stichting Community & Voedselsurplus	83
Stichting Warm Rotterdam	51
Stichting DOCK Rotterdam	85
Stichting DOCK Rotterdam	222
Stichting Jeugdvakantieland Rotterdam	161
Stichting Voedselbanken Nederland, Regio Rotterdam	145
Stichting Rotterdamse Uitdaging	31
Stichting Meedoen	1.403
Subsidieregeling armoede & schuldenaangepak	976
Bestaande stad	1.319

Div. particulieren (verbetering woningen pwe/vve)	700
Diverse particulieren monumenten	34
Joodse begraafplaats	85
Stichting VvE010	500
Cultuur	147.746
Amateur jaarsubsidies	178
Chabotmuseum	139
Combinatiefuncties	1.124
Creatieve Industrie	331
Cultuureducatie Meerjarig	2.322
Evenementenbeleid	29
Evenementenfonds	875
HipHopHuis Holland	862
Internationaal beleid	44
Mediabeleid Meerjarig	53
Motel Mozaique	430
Multidisciplinair	274
Mundo Kinderopvang B.V.	53
Nationaal Programma Rotterdam Zuid Cultuur	1.594
Overige subsidies musea	536
Projectsubsidies Cultuur	1.696
Rotterdamse poppenspelers	24
Scapino Ballet Rotterdam	1.295
Stichting "Conny Janssen Danst"	606
Stichting A Tale of a Tub	102
Stichting Architectuur Instituut Rotterdam AIR	523
Stichting Arminius	181
Stichting Art Studio	227
Stichting Bibliotheek Rotterdam	21.951
Stichting Centrum Beeldende Kunst	3.610

Stichting Circus Rotjeknor	170
Stichting Concert- en congresgebouw De Doelen	5.590
Stichting Cultuur Concreet	2.460
Stichting CultuurRijk Overschie (In de Lugt)	33
Stichting Cultuurwerkplaats IJsselmonde	697
Stichting Dansateliers	391
Stichting de Bende / Hotel Modern	270
Stichting De Nieuwe Lichting	194
Stichting Designplatform	136
Stichting Digital Playground	293
Stichting DOCK Rotterdam	17
Stichting Doelenensemble	210
Stichting Epitome Entertainment	187
Stichting Garage Rotterdam	61
Stichting Grote of Sint-Laurenskerk te Rotterdam	235
Stichting Hijs	258
Stichting Hofplein Rotterdam	2.364
Stichting International Film Festival Rotterdam	1.328
Stichting Internationale Architectuur Biënnale Nederland	172
Stichting Jazzpodium Rotterdam	313
Stichting Kenniscentrum Cultuureducatie Rotterdam	967
Stichting Kunstaccommodatie Rotterdam	587
Stichting Kunsthal Rotterdam	3.372
Stichting Kunstzinnige Vorming Rotterdam	7.522
Stichting Laurenscontorij	210
Stichting Live at Rotown	362
Stichting Luxor Theater Rotterdam	3.041
Stichting Maas theater en dans	1.914
Stichting Maritiem Museum Rotterdam	5.612
Stichting Museum Rotterdam	1.827

Stichting Music Matters	323
Stichting Natuurhistorisch Museum Rotterdam	897
Stichting Nederlands Fotomuseum	1.149
Stichting Open Rotterdam	743
Stichting Passionate Bulkboek	261
Stichting Poetry International	307
Stichting Poppodium Baroeg	461
Stichting Popunie	486
Stichting Public Art Squad-Environmental Art for Public Spaces	319
Stichting Punt 5	77
Stichting RoMeO	70
Stichting Roodkapje	310
Stichting Rotown Magic	112
Stichting Rotterdams Philharmonisch Orkest	7.866
Stichting Rotterdam Festivals	8.089
Stichting Rotterdams Volkstheater	147
Stichting Rotterdams Wijktheater	591
Stichting Sinfonia Rotterdam	530
Stichting Taal en Theater Studio de Bakkerij	256
Stichting Theater Lantaren Venster	1.779
Stichting Theater Rotterdam	9.905
Stichting theater 't Kapelletje	68
Stichting tot Beheer Museum Boijmans Van Beuningen Rotterdam	13.774
Stichting Urland	191
Stichting V2_Instituut voor de instabiele media	415
Stichting Verhalenhuis Belvedere	309
Stichting Watch That Sound	113
Stichting Wereldmuseum Rotterdam	5.685
Stichting Worm	888
Stichting Xclusiv	281

Afrikaanderwijk Coöperatief U.A.	182
Impulsregeling	797
Stichting AVL Mundo	180
Stichting C-010	103
Stichting CLUB GEWALT	124
Stichting De Dependance	99
Stichting Dig It Up	128
Stichting Extra Extra	174
Stichting Frontaal Podium	54
Stichting House of Knowledge	137
Stichting House of Urban Arts	184
Stichting Ja-Room (Printroom)	98
Stichting Lloydscompany	167
Stichting Museum Oud-Overschie	7
Stichting MiMa	29
Stichting Office for Metropolitan Information	109
Stichting Operator Radio	87
Stichting SpraakuhlooS	203
Stichting Stadspodium Rotterdam	56
Stichting Tall Tales Company	124
Stichting Theater Babel Rotterdam	455
Stichting The Writer's Guide (to the Galaxy)	128
Stichting Transistor	191
Stichting WAT WE DOEN	166
Subsidies nader in te delen	1.350
Theater Walhalla	570
Theater Zuidplein	3.976
Vereniging Rotterdams Jeugd Symfonie Orkest	46
Villa Zebra	494
Stichting Kunstinstituut Melly	744

World music & Dance Centre	330
Dienstverlening	7.413
Bewonersinitiatieven	4.244
Burgerpanel	54
Citylab 010	3.115
Economische ontwikkeling	10.942
Divers EO Stad	500
Divers Haven/ Maritiem	1.348
Divers Innovatie	339
Evenementenfonds	790
MKB ondernemersinitiatieven	350
Rotterdam Partners	7.025
Gevel Aanpak (Ruimtelijke Economie)	90
Voor Goed	500
Energietransitie	1.918
Subsidies Energietransitie DZ	1.618
Deltalinqs	300
Onderwijs	87.139
Beregoed Kinderdagverblijf	110
De Droomplaats Holding B.V.	400
De Kralingsche School	46
de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	129
De Vereniging De van Oldenbarneveltschool voor Neutraal Bijzonder Onderwijs	48
EduMare	92
Hoornbeeck College	48
Kiddoozz B.V.	400
Kiddoozz Rotterdam B.V.	230
Kinderdagverblijf De Maan Rotterdam B.V.	126
Kinderdagverblijf De Zeebaboe B.V.	150
Kinderdagverblijf in de Wolken	65

Kinderdagverblijf Satu	30
KindeRdam Groep Holding B.V.	4.244
Kinderopvang BijDeHand B.V.	2.954
Kinderopvang Smurfenland B.V.	53
Komkids Kinderopvang B.V.	190
LEV Scholengroep West-Nederland (LEV-WN)	75
Martinusstichting voor speciaal en voortgezet speciaal onderwijs	86
Montessorischool, Vereniging De Rotterdamse	55
Mundo Kinderopvang B.V.	290
Norlandia Kinderopvang Rotterdam B.V.	225
Seva Kinderopvang Rotterdam B.V.	75
SIPOR	2.067
Small Kidz Bredestraat B.V.	50
Stichting Albeda	518
Stichting BOOR	14.249
Stichting Interregionaal Onderwijs Zaanstad	296
Stichting Grafisch Lyceum Rotterdam	143
Stichting Groeiblijant	4.807
Stichting Groos	26
Stichting Het Talentencollege	320
Stichting Hindoe Onderwijs	126
Stichting iHUB Groep	263
Stichting Hout- en Meubileringscollege	50
Stichting Humankind	305
Stichting Katholiek Voortgezet Onderwijs Rotterdam	76
Stichting Katholieke Peuteropvang Rotterdam en omstreken	5.407
Stichting Kiddoozz Peuteropvang	530
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	2.697
Stichting Kindercentrum Het Kompas	207
Stichting Kinderopvang Frida Dida	90

Stichting Koninklijke Visio, expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen	28
Stichting Onderwijs Koninklijke Auris Groep	211
Stichting Peuter & Co	16.382
Stichting Peuterspeelzalen Hindoe Onderwijs	85
Stichting Prokino Kinderopvang	200
Stichting Protestants Christelijk Onderwijs Hillegersberg-Schiebroek	750
Stichting Rotterdamse Vereniging van Katholiek Onderwijs	7.445
Stichting Scholengemeenschap Montessori Lyceum Rotterdam	147
Stichting STC-Group	223
Stichting van Brienenoordschool, samenwerkingsschool voor protestants-christelijk en openbaar onderwijs	102
Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatische Grondslag "De Wartburg"	245
Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	349
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam en omstreken (De Wissel)	276
Stichting voor Interconfessioneel en Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs te Rotterdam e.o.	3.146
Stichting voor Islamitisch Voortgezet Onderwijs in Rotterdam e.o.	536
Stichting voor Protestants-Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	9.504
Stichting voor Rooms-Katholiek Voorbereidend Hoger en Middelbaar Onderwijs voor Noordelijk Rotterdam	58
Stichting Vrije Scholen Zuid-west Nederland	167
Stichting Samenwerkende Vrijescholen Zuid-Holland	114
Stichting Yulius Onderwijs	176
Van Veldhuizen Stichting	450
Vereniging Montessorischool Kralingen (MSK)	41
Vereniging tot het Verstrekken van Onderwijs op Gereformeerde Grondslag	25
Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	2.698
Vereniging voor Gereformeerd Voortgezet Onderwijs voor Westelijk Nederland	88
BLOS kinderopvang B.V.	80
Kinderopvang Kidzlobe	40
Kinderopvang De Speelboom B.V.	65
Small Steps B.V.	425
Kinderopvang De Groene Tuin B.V.	120

Vriendjeskring Kinderopvang	45
KSH Kindercentra B.V.	145
Randstadje West B.V.	90
Randstadje Noord B.V.	90
Kinderopvang De Groene Tuin Slinge B.V.	150
Kinderopvang Kleinrijkje	94
Overhead	244
Comitee Nationale Belangen	38
Stichting herdenking 14 mei 1940	39
Stichting Lokaal	167
Sport en recreatie	28.452
Brede regeling combinatiefuncties Rotterdam	747
Investeringsubsidies	970
NME Gebieden	395
Recreatie, Witte bedjes	14
Scoutinggroepen	109
Stichting Koninklijke Rotterdamse Diergaarde	914
Stichting Natuurstad Rotterdam	9.787
Stichting Rozenburg Bloeit	140
Stichting Vogelklas Karel Schot	153
Gehandicaptensport	73
Optisport Rotterdam B.V.	584
Ouderensport	69
Rotterdam Topsport	2.946
Speeltuinen	2.835
Sportfonds Rotterdam	3.191
Sportprogrammering, Sportinitiatieven - Couleur Locale	297
Stichting Rotterdam Marathon	356
Stichting Rotterdam Sportsupport	4.280
Subsidies Urban Sports	208

Stichting MEE	64
Topsportcentrum B.V	320
Stedelijke ontwikkeling	666
Diverse partikulieren (subsidieregeling Oranjabonnen)	100
Buzz010	125
LabZES	366
Fietsalliantie	75
Veilig	5.311
Alleen Jij Bepaalt	200
Buurt- en Speeltuinwerk Rotterdam	104
R.E.T.	4.250
Stichting Nieuwe Kans	210
Fancoach	50
Stichting Archell Thompson Foundation	15
Stichting Citysteward Rotterdam	26
Stimulering Woningcorporaties	456
Volksgezondheid	20.333
Stichting CJG Rijnmond	19.109
Stichting Rotterdam Sportsupport	258
WMO Preventiemiddelen cf Heel de Stad	402
Herstelacademie	456
Mentale Gezondheid	107
Zorg, welzijn en wijkteams	98.056
Avant sanare B.V.	116
Nico Adriaans Stichting (NAS)	3.323
Reakt Rijnmond	1.067
SMI: Diverse personen	3.075
Stichting Antes (Bouman GGZ)	4.892
Stichting Arosa	121
Stichting Corridor Dienstverlening	751

Stichting Fier Fryslan	38
Stichting Humanitas	509
Stichting Leger des Heils Welzijns- en Gezondheidszorg	11.641
Stichting Ontmoeting	1.508
Stichting Pameijer	2.886
Stichting Pension Maaszicht	254
Stichting Timon	30
Stichting Veilig Thuis Rotterdam Rijnmond	1.791
Stichting VluchtelingenWerk Nederland	47
Stichting Zorgbelang Zuid-Holland, patiënten en consumenten platform	815
Subsidies programma Stevige Start (Kansrijke Start)	840
Heel de Stad - Couleur Locale	3.373
Heel de Stad - Stedelijk Welzijn	3.542
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)de Passie, stichting voor Evangelisch Bijbelgetrouw Onderwijs	13
Huizen van de Wijk in zelfbeheer	813
Wijkbussen	628
CVO: Vereniging voor Christelijk Voortgezet Onderwijs te Rotterdam en omgeving	293
Dona Daria, Centrum voor Vrouwen en Emancipatie	32
Maatschappelijke Ondersteuning Stichting School Maatschappelijk Werk Rijnmond (SMWR)	1.017
KindeRdam Rotterdam en Omstreken Centraal Bureau B.V.	699
Kinderopvang BijDeHand B.V.	92
Stichting Arosa	3.086
Stichting Prokino	46
Van Veldhuizen Stichting	378
STC-Group/Scheepvaart en Transport College (SMW MBO)	202
Stg v Chr VO op Reform Grondslag De Wartburg	48
Stichting Adelaida	433
Stichting B for you	24
Stichting Big Brothers Big Sisters of Rotterdam (Mentoring)	312
Stichting BOOR	73

Stichting Brede Raad	756
Stichting Centrum voor Vrijwillige en Professionele Maatschappelijke Dienstverlening	9.340
Stichting CJG Rijnmond	6.594
Stichting Confro	196
Stichting De Haven	52
iHUB Zorg B.V. (voorheen: Stichting De Nieuwe Kans)	1.829
Stichting Deelgemeentelijke Ondersteuningsorganisatie Crooswijk en Kralingen	342
Stichting Enver	2.177
Stichting Exodus Zuid-Holland	90
Stichting Fier	2.486
Stichting Goedwerk Foundation	76
Stichting Hout- en Meubileringscollege	99
Stichting Humanitas	2.304
Stichting Jeugdformaat	13
Stichting Kind en Onderwijs Rotterdam (stichting voor christelijk primair onderwijs)	12
Stichting Kwadraad	64
Stichting Lokaal Rotterdam	132
Stichting Maatschappelijke Dienstverlening Rijnmond Plus	478
Stichting Mara	23
Stichting MEE Rotterdam Rijnmond	1.205
Stichting Minters	44
Stichting Opzoomer Mee Rotterdam	2.770
Stichting Pameijer	1.955
Stichting PerspeKtief	8
Stichting Rotterdams Ongedocumenteerden Steunpunt	248
Stichting Radar WMO diensten	343
Stichting Samen Ondernemend Leren	525
Stichting Slachtofferhulp Nederland	222
Theater in Feite	96
Stichting Thuis op Straat	106

Stichting voor Educatie en Beroepsonderwijs Zadkine	729
Stichting voor Interconfessioneel Basisonderwijs te Rotterdam eo	29
Stichting voor Interconf Beroepen Onderwijs en AVO en Ve R-Dam eo	529
Stichting voor Protestant Christelijk Basis en Orthopedagogisch Onderwijs	410
Stichting Worklab B.V.	286
Wereldwijs	14
Subsidies t.b.v. Subsidiekader Jeugdpreventie	10.781
Subsidies tbv (voorschools) schoolmaatschappelijk werk	306
Subsidies jongerenwerk grensoverschrijdend gedrag	623
Subsidies specifieke aanpakken	152
Subsidies woningaanpassingen	500
Subsidies verbreding en verbetering van Leerondersteuning-initiatieven	114
Subsidies tbv jeugdwerk voor gebieden en gebiedsgerichte jeugdactiviteiten	191
Totaal	418.879

Sustainable development goals

Pagina 223

Paragraaf Sustainable Development Goals

[Geen armoede \(SDG 1\)](#) en [geen honger \(SDG 2\)](#)[Goede gezondheid en welzijn \(SDG 3\)](#)[Kwaliteitsonderwijs \(SDG 4\)](#)[Schoon water en sanitair \(SDG 6\)](#)[Betaalbare en duurzame energie \(SDG 7\)](#)[Eerlijk werk en economische groei \(SDG 8\)](#)[Innovatie en duurzame infrastructuur \(SDG 9\)](#)[Ongelijkheid verminderen \(SDG 10\)](#), [gendergelijkheid \(SDG 5\)](#),[Duurzame steden en gemeenschappen \(SDG 11\)](#)[Verantwoorde consumptie en productie \(SDG 12\)](#)[Klimaatactie \(SDG 13\)](#)[Leven op het land \(SDG 14\)](#) en [leven in het water \(SDG 15\)](#)[Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten \(SDG 16\)](#)[Partnerschappen om de doelen te bereiken \(SDG 17\)](#)

Sustainable development Goals (SDG, Duurzame ontwikkelingsdoelen)

De SDG's (Sustainable Development Goals of Duurzame Ontwikkelingsdoelen) zijn zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. De SDG's zijn afgesproken door de landen die zijn aangesloten bij de Verenigde Naties (VN), waaronder Nederland. Ook Rotterdam heeft de SDG's omarmd en heeft zich aangesloten bij de VNG-campagne '[Gemeenten 4 Global Goals](#)'. In beleid en plannen zoals het Rotterdams Weerwoord, 'Uit de Knoop', Gezond010 en Veilig@Rotterdam zijn doelen en indicatoren opgesteld die een duidelijke relatie hebben met de SDG's. Ook bedrijven en organisaties in Rotterdam waaronder de Erasmus Universiteit, Hogeschool

Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Unilever en Verstegen spices hebben de SDG's doorgevoerd in hun bedrijfsvoering.

Crisissen op het gebied van wonen, energie, klimaat en verdeling van de samenleving leggen extra druk op het realiseren van de ambities van onze stad. De SDG's kunnen dienen als gemeenschappelijke stip op de horizon voor alle partijen, in Rotterdam maar ook regionaal en (inter)nationaal, en bieden een gedeelde taal en helpen de krachten van partijen te bundelen. Zo versterken we de samenwerking met onzzepartners én vergroten we de kansen van Rotterdam om meer Europese subsidies te verwerven om samen te bouwen aan de toekomst van de stad.

Uitnodiging aan de stad

In navolging van vele steden wereldwijd verschijnt eind 2022 een Rotterdamse 'Voluntary Local Review' (VLR): een overzicht dat laat zien hoe Rotterdam ervoor staat op elk van de zeventien duurzame ontwikkelingsdoelen, wat de aanpak is om de situatie verder te verbeteren en welke inspirerende praktijkvoorbeelden van werken met SDG's er in de stad te vinden zijn. Met de nadrukkelijke uitnodiging aan bedrijven en organisaties in de stad om hier samen mee aan de slag te gaan.

Ook in de Staat van de Stad, een onderzoek dat elke 2 jaar wordt uitgevoerd, legt gemeente Rotterdam een link naar de SDG's en het brede welvaartsbegrip: we brengen niet alleen de welvaart van de stad in kaart, maar juist ook het welzijn, alles wat mensen van waarde vinden. En dat niet alleen nu en hier, maar ook 'elders' en 'later'. We willen de negatieve consequenties van onze keuzes niet afwentelen op latere generaties of op plekken elders in de wereld. Zo geven we richting aan beleid en uitvoering en vertalen we een abstract en mondiaal verhaal, naar een Rotterdams verhaal met concrete doelen voor de stad.

Sustainable development goals en de begroting van de gemeente Rotterdam

In onderstaande dwarsdoorsnede van de begroting treft u een rapportage over SDG's aan de hand van bestaand en voorgenomen beleid. Bij elke SDG wordt aangegeven in welk begrotingsprogramma het bestaande beleid is beschreven en welke bestaande targets en indicatoren relevant zijn.

Geen armoede (SDG 1) en geen honger (SDG 2)

SDG 1 richt zich op het beëindigen van armoede in alle vormen. Rotterdam gebruikt de definitie van het SCP: armoede is de situatie dat mensen gedurende langere tijd niet de middelen hebben voor de goederen en voorzieningen die in hun samenleving als minimaal noodzakelijk gelden.

Er zijn nog steeds veel Rotterdammers die leven in armoede. Gezien de (gevolgen van) de recente crises, zoals de energiecrisis en de stijgende inflatie, zullen dat er meer worden. Energiearmoede is een belangrijk en snelgroeiend probleem.

De doelen die gaan over armoedezijn gericht op preventie van armoede en schulden, het voorkomen van het groter worden van geldproblemen en op ondersteuning van Rotterdammers met geldproblemen. Om deze doelen te bereiken doen we het volgende:

- Voorkomen dat mensen in armoede terecht komen
- Verlichten van de gevolgen van armoede
- Mensen in armoede een nieuw perspectief geven

Dat gebeurt vanuit verschillende domeinen: vanuit sport, cultuur en onderwijs gaat het om het vergroten van bereik. Vanuit het programma energietransitie gaat het om een betaalbaar, schoon en duurzaam energiesysteem en het tegengaan van energiearmoede.

Onder de Rotterdammers die leven in armoede zijn nog steeds veel kinderen die opgroeien in armoede. Ieder kind dat opgroeit in armoede is er één te veel. Met bewezen effectieve maatregelen wordt intergenerationele armoede bestreden, zodat deze kinderen en jongeren zich gezond, veilig, kansrijk en als actieve deelnemer aan de samenleving ontwikkelen.

In het voorjaar van 2023 wordt het nieuwe beleidsplan Armoede en Schulden gepresenteerd met per doel concrete acties, die zijn geformuleerd in samenwerking met ervaringsdeskundigen, organisaties en wetenschappers en op basis van wetenschappelijk beproefde methoden, zoals het factorenmodel. De gemeente faciliteert een financiert een leerstoel en een lectoraat.

Begrotingsprogramma's: Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving, Sport en recreatie, Energietransitie

Indicatoren: Collegetarget ondersteuning aanpak schulden

Goede gezondheid en welzijn (SDG 3)

Doel 3: Verzekeren van een goede gezondheid en promoten van welzijn voor alle leeftijden

Vitale Rotterdammers zijn van grote waarde voor de stad: zij kunnen hun talenten beter ontplooiën en zetten zich meer in voor hun stad. Vitaliteit draagt ook bij aan kansengelijkheid. Vitale inwoners doen minder beroep op zorg en ondersteuning. Vanuit het programma Volksgezondheid investeert de gemeente in fysieke en mentale gezondheid van Rotterdammers en in een gezonde leefomgeving, door inspanningen gericht op:

- Gezonde leefstijlen door meer bewegen en gezonde voeding, het vroeg herkennen van gezondheidsrisico's en samenwerking tussen het medisch domein en het sociaal domein
- Het verbeteren van de leefomgeving met gezonde woningen, bijvoorbeeld door het verwijderen van loden leidingen en het aanpakken van beschimmelingsproblemen van huizen. De woningvoorraad moet voldoen aan de eisen uit het Bouwbesluit Bestaande Bouw
- De verschuiving van het behandelen en genezen van ziektes naar het voorkomen van ziektes.

De Sportnota 2021+ bundelt de ambities op het gebied van sporten en bewegen. Belangrijkste is dat de gemeente stevig inzet op structureel sporten en bewegen als norm. Dat doen we onder andere door toekomstbestendige

sportvoorzieningen waarvan multifunctioneel gebruik wordt gemaakt en het versterken en behouden van sportverenigingen.

In het uitvoeringsprogramma Rotterdam, Ouder en Wijzer zijn de ambities voor ouderen zo concreet mogelijk uitgewerkt. Vanuit de vier pijlers vitaal, ertoe doen, wonen & woonomgeving en zorg & ondersteuning zijn in samenwerking met ca 100 partners in de stad activiteiten ontwikkeld die ertoe bijdragen dat ouderen zo lang mogelijk gezond en vitaal blijven, kunnen blijven meedoen en passende zorg en ondersteuning krijgen. Het Programma loopt af per 2023, maar veel activiteiten zijn geborgd, onder meer binnen de gebiedsgerichte welzijnsopdrachten die per 1 juni 2022 zijn ingegaan. Ook voor 2022-2026 is de ambitie een dementievriendelijke stad en het zo lang mogelijk thuis kunnen wonen van kwetsbare ouderen.

Op basis van het wetenschappelijk onderbouwd jeugdbeleid van Rotterdam Groeit wordt geïnvesteerd in de meest relevante factoren voor het kansrijk, veilig en gezond opgroeien van kinderen en jongeren. De ambitie is de positieve trend van afnemende problematiek (zoals criminaliteit, slechte geboorte-uitkomsten, en schooluitval) door te zetten.

Voor deze SDG is de inzet van een groene en gezond gebouwde omgeving en biodiversiteit ook belangrijk. Wil je meer weten? Kijk verder bij SDG 15.

Begrotingsprogramma's: Volksgezondheid, Sport en recreatie, Cultuur, Zorg, welzijn en wijkteams, Bestaande stad en Energietransitie

Indicatoren:

- Collegetarget toename sportdeelname
- Collegetarget realisatie woonzorgconcepten
- Collegetarget jeugdpreventie

Kwaliteitsonderwijs (SDG 4)

We investeren in kansengelijkheid in het onderwijs, zodat alle jonge Rotterdammers het beste uit zichzelf kunnen halen. We besteden bijzondere aandacht aan scholen die extra ondersteuning nodig hebben. Hiermee bieden we kinderen en jongeren gelijke kansen op sociaal-emotionele, cognitieve en psychosociale ontwikkeling. Daarnaast organiseren we zorg, welzijn, sport en cultuur dichtbij of in de school. Door het versterken van de 'schil' van partners om de school, verbeteren we de kwaliteit en effectiviteit van het onderwijs en ontzorgen we leraren.

We gaan door met het verkleinen van de kwaliteitsverschillen tussen scholen en de aanpak van het lerarentekort. We werken daarnaast aan passende zorg en ondersteuning voor leerlingen, de verbinding tussen onderwijs en arbeidsmarkt, dagprogrammering en veiligheid binnen het onderwijs.

Verder voert de gemeente wettelijke taken uit, zoals onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, voor- en vroegschoolse educatie (vve), voorkomen van voortijdig schoolverlaten en onderwijs aan kinderen van statushouders en asielzoekers. Voor voldoende en kwalitatief goede onderwijshuisvesting investeert de gemeente

in een sterk en gevarieerd aanbod aan scholen in de buurt en toekomstbestendige schoolgebouwen. Schoolgebouwen en gymzalen met een gezond leefklimaat en schone, groene schoolpleinen zijn hierbij belangrijke randvoorwaarden.

Met het Rotterdams Scholingsfonds zetten we de eerste stap om om-, her- en bijscholing van Rotterdamse werkzoekenden en kwetsbare werkenden aan de onderkant van de arbeidsmarkt te financieren en de mismatch op de arbeidsmarkt aan te pakken. Door te investeren in scholing worden de baankansen van werkzoekenden duurzaam verbeterd.

We blijven oog houden voor mensen met een arbeidsbeperking. Ook zij verdienen werk waarin zij optimaal tot hun recht komen, al dan niet met (extra) begeleiding

Begrotingsprogramma: Onderwijs, Sport en recreatie

Indicatoren: Collegetarget Een schil om de School

Schoon water en sanitair (SDG 6)

Doel is toegang tot sanitatie voor iedereen en een duurzaam beheer van de waterketen. De gemeentelijke riolering beheren en onderhouden gebeurt zodanig (d.m.v. assetmanagement) dat deze robuust, betrouwbaar en klimaatbestendig is en blijft. De aanpak is in een Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) vastgelegd. Alle assets binnen het stedelijk watersysteem, waaronder de riolering, gemalen, persleidingen en kolken, worden aan de hand van inspecties, risicoanalyses en (rendements)berekeningen gemonitord en indien nodig gereinigd. Rotterdam werkt in de afvalwaterketen nauw samen met de waterschappen aan het stedelijk watersysteem van de toekomst, klimaatbestendig en circulair. Waterschappen dragen formeel zorg voor de kwaliteit en kwantiteit van de binnenwateren, Rijkswaterstaat doet dat voor de Maas.

Begrotingsprogramma: Beheer van de stad

Indicatoren: n.v.t.

Betaalbare en duurzame energie (SDG 7)

De doelstelling is dat iedereen toegang heeft tot betaalbare en duurzame energie. De Rotterdamse ambities voor de energietransitie sluiten hier goed op aan. Om deze ambities in goede banen te leiden zijn in het Raadsakkoord Energietransitie twaalf principes vastgesteld die dienen als afwegingskader bij het doorlopen van de energietransitie. De focus ligt hier op een betaalbaar, schoon, adaptief en duurzaam energiesysteem en het tegengaan van energiearmoede.

Als meer processen in de haven en de stad elektrificeren en we steeds meer elektrisch vervoer gebruiken, neemt de vraag naar elektriciteit fors toe. Er is dus veel schone elektriciteit nodig, daarom stellen we ambitieuze doelen voor zonne- en windenergie. In 2022 wil Rotterdam 150 MWp (ofwel het equivalent van ca. 500.000 zonnepanelen) aan opgesteld vermogen voor zonne-energie gerealiseerd hebben. Voor windenergie is het doel dat er in 2025 350 MW windenergie is gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven.

Voor de verduurzaming van de haven en zwaar transport zijn de ontwikkelingen op het gebied van waterstof essentieel. De Gemeentelijke visie op waterstof biedt een helder kader voor de inzet van waterstof.

Begrotingsprogramma: Energietransitie

Indicatoren:

- In 2025 is 350 MW windenergie gerealiseerd, waarvan 300 MW in de haven
- In 2026 is 3,2 km² zonnepanelen gerealiseerd

Eerlijk werk en economische groei (SDG 8)

Het verdienvermogen van onze stad wordt vergroot door een inclusieve en duurzame economische groei en waardig werk voor iedereen. Het gaat dan om de juiste omstandigheden zodat bedrijven en ondernemers in Rotterdam hun werk optimaal kunnen doen. Daardoor komen binnen die bedrijven banen beschikbaar voor Rotterdammers en regiobewoners en dragen we bij aan een schone, innovatieve en circulaire Rotterdamse economie.

Het is een van de grote kwesties van vandaag: personeelstekorten. Veel werkgevers hebben grote moeite om hun vacatures te vervullen. In verschillende sectoren blijft er werk liggen en vallen diensten uit. Tegelijkertijd staan er nog steeds veel mensen aan de kant. Er is een forse mismatch tussen deze werkzoekenden en de vraag van werkgevers. De aanpak is gericht op het (duurzaam) versterken van de arbeidsmarkt en de arbeidsmarktpositie van werkzoekenden. Door middel van maatwerk en gerichte ondersteuning gaan Rotterdammers die nu in de uitkering komen zo snel als mogelijk weer aan het werk.

In alles zoekt de gemeente verbinding met werkgevers, onderwijs, sociaal ondernemers en andere instellingen en organisaties in de stad. De opgave vraagt meer dan ooit om een gezamenlijk optrekken en om de schouders eronder zetten. Het goed organiseren van de dienstverlening aan werkgevers is hierbij belangrijk. Rotterdam heeft daarin een voortrekkersrol in de arbeidsmarktregio Rijnmond.

Sinds 2019 zijn er met de leerwerkakkoorden flinke stappen gezet om, met het bedrijfsleven en onderwijs, Rotterdammers van werk naar werk te helpen, of van school naar werk of opnieuw aan het werk te helpen. In deze bestuursperiode zet het college een volgende stap met het Rotterdam Perspectieffonds (RAP010). Dit fonds wil 6.000 Rotterdammers begeleiden naar een baan met zekerheid en toekomstperspectief. Het gaat specifiek om toekomstbestendige sectoren waar ook tijdens een laagconjunctuur werk is. Daarnaast maakt de gemeente steeds meer gebruik van de loonkostensubsidie (LKS). Die subsidie compenseert werkgevers voor het gedeelte van het werk dat Rotterdammers door hun arbeidsbeperking niet kunnen leveren. Het aantal bijstandsgerechtigden moet terug naar 30.000 eind 2025.

Social Return blijft een belangrijk instrument om te stimuleren dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan het werk kunnen. Met sociaal ondernemers ontwikkelen we nieuwe en vernieuwende ideeën die deze mensen helpen om mee te doen. Bij het Rotterdams Scholingsfonds (RSF) kunnen Rotterdammers met een kwetsbare arbeidsmarktpositie een scholingsvoucher aanvragen. Die voucher geeft hun toegang tot om-, her- of bijscholing die aansluit bij de vraag op de regionale arbeidsmarkt. Er blijft oog voor mensen met een arbeidsbeperking. Zij verdienen werk waarin zij tot hun recht komen, al dan niet met begeleiding.

Begrotingsprogramma's: Werk en inkomen, Economische Ontwikkeling, Energietransitie, Sport en recreatie, Cultuur

Indicatoren:

- Collegetarget naar 30.000 bijstandsgerechtigden
- Collegetarget handhaven bedrijfsruimte
- Op basis van het op te stellen actieprogramma MKB en ondernemerschap wordt een indicator geformuleerd op het aantal MKB'ers dat per jaar een vorm van ondersteuning heeft gehad. Ook komt er op basis van een nulmeting een indicator op de klanttevredenheid van ondernemers over de gemeentelijke dienstverlening.
- Uitlokken van 1 miljard aan investeringen in Rotterdamse bedrijven en nieuwe vestigers, zoals start-ups en sociaal ondernemers, die 2.000 banen opleveren.

Zie ook SDG's 5 en 10.

Innovatie en duurzame infrastructuur (SDG 9)

Doel is het verbeteren van mobiliteit en infrastructuur in de stad. Realisatie gebeurt bijvoorbeeld door meer ruimte te geven aan fietsers en voetgangers. Zo kunnen zij op steeds meer plekken veilig en efficiënt bewegen door de stad. Tegelijkertijd levert dit milieuwinst op: als meer mensen fietsen en lopen is er minder geluids- en stankoverlast voor omwonenden. Dat komt hun gezondheid ten goede. Met de aanleg van een nieuwe oeververbinding wordt de beschikbaarheid van ov verbeterd.. Deze verbinding kan ook de filedruk verlagen. Verbeterde bereikbaarheid maakt de economische positie van Rotterdam aantrekkelijker.

De goede groei van de stad wordt ondersteund door een betrouwbare en duurzame (digitale) infrastructuur, het bevorderen van inclusieve en duurzame industrialisering én van digitale innovatie. Ook het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie dragen hieraan bij.

De impact van de materialen in onze fysieke infrastructuur, zoals wegen, bruggen en viaducten is enorm. Daar dient zich de kans aan om bij ontwerp, beheer en vervangingsopgaven efficiënter om te gaan met materialen. Een circulaire openbare ruimte draagt bij aan het verlagen van de milieu-impact van één van onze grootste eigen assets in de stad.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Economische ontwikkeling, Beheer van de stad, Energietransitie

Indicatoren:

- Realisatie drie toonaangevende projecten autoluw

Ongelijkheid verminderen (SDG 10), gendergelijkheid (SDG 5),

Rotterdam is een internationale stad. We leven samen en besturen samen, met oog voor elkaars belangen, zorgen en prioriteit. En dus moet iedere Rotterdammer mee kunnen doen aan de samenleving en onbelemmerd diens potentieel kunnen bereiken.

Gelijkwaardigheid houdt in dan je gelijke kansen hebt en daarnaast veilig, vrij en gerespecteerd jezelf kunt zijn. Wie in Rotterdam woont is Rotterdammer en hoort erbij. Centraal staat onze gedeelde identiteit als Rotterdammer met respect voor de verschillen. Of die ander nu wit, van kleur, zwart, LHBTIQA+, gelovig of niet is. En ongeacht verschillen in geslacht, gender, afkomst, chronische ziekte, lichamelijke beperking of leeftijd. Je bent pas vrij en gelijkwaardig als ook de ander vrij en gelijkwaardig is.

Voor veel Rotterdammers wankelt dit fundament. Verschillende maatschappelijke problemen komen bij hen samen: schulden, geen werk en een laag of onzeker inkomen. En het vraagt om een gezamenlijke, overstijgende aanpak in het onderwijs, bij het tegengaan van discriminatie op de arbeids- en woningmarkt, bij de mogelijkheden om mee te kunnen doen met een betaalde baan en bij het tegengaan van armoede en schulden.

Doelstelling is dat Rotterdammers zelfredzaam zijn en hun eigen talenten en die van hun sociale omgeving weten te benutten. Het is belangrijk dat mensen meedoen en dat we samen met alle Rotterdammers werken aan een ontspannen samenleving, met de Nederlandse waarden waaronder vrijheid en gelijkwaardigheid als fundament en beheersing en kennis van de Nederlandse taal als fundament.

Taal is één van de basisvaardigheden voor meer zelfredzaamheid. Vanuit het beleidskader taal wordt hierop ingezet vanuit verschillende sporen: Taal en gezondheid, Taal en werk en Taal en geld en Taal en ontwikkeling. De gemeente wil de taalbeheersing van Rotterdammers met een integrale aanpak verbeteren zodat zij zich in hun dagelijks leven beter kunnen redden op de genoemde gebieden.

Het actieprogramma 'Relax. Dit is Rotterdam' omvat de visie, doelstellingen en actiepunten voor het stimuleren van de acceptatie van diversiteit in de Rotterdamse samenleving en het bevorderen van de inburgering van nieuwkomers. Het actieplan Rotterdam tegen racisme dat volgde op Black Lives Matter is gestoeld op drie principes: erkennen, eigenaarschap en educatie. De Rotterdamse Aanpak Statushouders 2.0 omvat alle basiscomponenten voor succesvolle participatie in de samenleving: huisvesting, zorg, leren, taal, (waar nodig) opleiding en toeleiding naar werk. De aanpak legt de nadruk op het voorzien van een eigen inkomen en meedoen in de Rotterdamse samenleving.

In het kader van gendergelijkheid (SDG 5), eerlijk werk (SDG 8) en ongelijkheid verminderen (SDG 10) zet de gemeente in op de bestrijding van discriminatie op de arbeidsmarkt. Op initiatief van de gemeenteraad is 010-Inclusief opgericht, een onafhankelijk netwerk van Rotterdamse werkgevers die elkaar inspireren met kennisworkshops en best practices over diversiteit en inclusie in werving en selectie en in de werkcultuur. De gemeente ondersteunt dit door de inzet van Diversiteit in Bedrijf (een organisatie van de SER) die onder meer extra werkgevers bij het netwerk betreft en hen helpt om een plan van aanpak op te stellen.

Begrotingsprogramma's: Zorg, welzijn en wijkteams, Sport en recreatie, Cultuur

Indicatoren:

- Rotterdamse inburgeraars participeren maximaal in de samenleving (door opleiding <27 jaar of werk >27 jaar) en beheersen zsm de Nederlandse taal. Het aantal inburgeraars in de bijstand, de uitstroomreden en slagingspercentages van de inburgering wordt gemonitord
- Doel is discriminatie zoveel als mogelijk voorkomen en de gevolgen bestrijden. Rotterdammers zien dat de gemeente een bondgenoot is in de strijd tegen discriminatie. Acceptatie wordt via de Omnibusenquête gemonitord, ervaren discriminatie in het Wijkprofiel en Discriminatiemonitor. Met de Erasmus Universiteit Rotterdam wordt een inclusiviteitsindex ontwikkeld om het samenlevingsbeleid wetenschappelijk te onderbouwen

Duurzame steden en gemeenschappen (SDG 11)

Doel is realisatie van veerkrachtige wijken met een toekomstbestendige woningvoorraad voor alle Rotterdammers. Voor deze ambitie wordt de aanpak van de woningvoorraad in de wijken op Zuid, via het NPRZ, doorgezet. Om de bestaande woningvoorraad in Rotterdam voldoende beschikbaar te houden voor eigen bewoning en de particuliere woningvoorraad die betaalbaar moet zijn betaalbaar te houden is de gemeente marktmeester door opkoopbescherming toe te passen en te handhaven en het programma 'Goed Huren en Verhuren' door te zetten. Ook de samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) draagt bij aan een duurzame en veerkrachtige stad.

Door het maatschappelijk vastgoed te ontwikkelen, te beheren en te verkopen als rentmeester wordt een bijdrage geleverd aan Vitale Wijken. Ook door het beheer en de verkoop van commercieel vastgoed wordt hieraan een bijdrage geleverd.

Iedere Rotterdammer moet toegang hebben tot een woning die past bij zijn/haar inkomen. Dit wordt gestimuleerd door nieuwe woningen te bouwen in verschillende prijssegmenten en bijvoorbeeld afspraken te maken met woningbouwcorporaties. Zo wordt ongewild vertrek van starters, ouderen of sociale stijgers uit de stad voorkomen.

Doelstelling is de stad (nog) meer inclusief, veilig, veerkrachtig en duurzaam te maken. Belangrijk daarvoor is een leefomgeving die uitnodigt tot ontmoeten, sporten en recreëren en bijdraagt aan een aantrekkelijk en toekomstbestendig werk- en leefklimaat. Vergroening van de buitenruimte draagt daaraan bij. Ook de transitie naar een energie-efficiënte, klimaatadaptieve, biodiverse, circulaire en maatschappelijk betrokken stad dragen bij aan een robuuste en veerkrachtige openbare ruimte. Voor sport wordt gewerkt aan sportprogrammering om meer Rotterdammers structureel een leven lang te laten bewegen of sporten met extra aandacht voor een aantal specifieke doelgroepen: kinderen in achterstandssituaties, ouderen en mensen met een beperking. Voor cultuur is de doelstelling optimale voorzieningen te bieden voor de presentatie van een breed, artistiek hoogwaardig aanbod voor een divers publiek met ruimte voor nieuw talent.

Rotterdam ontwikkelt zich door als een klimaatadaptieve deltastad met een robuust stedelijk (bodem) watersysteem. Onze onder de zeespiegel gelegen stad blijft een aantrekkelijke en veilige plaats waarbij we zoveel mogelijk bestand zijn tegen extreme weersinvloeden en de sponswerking van de stad herstellen. Met het programma Rotterdams Weerwoord is een beweging in gang gezet om samen met de Rotterdammers de stad aan te passen op klimaatverandering. Daarnaast wordt een actieve aanpak gericht op een betere luchtkwaliteit met het oog op gezondheid en het verminderen van geluidsoverlast uitgevoerd.

De gemeente heeft de ambitie om Rotterdammers nog meer en beter te betrekken bij ontwikkelingen en maatregelen die hun leefomgeving raken. Dat gebeurt door de uitvoering van wijkactieplannen, advies vragen aan de gebiedscommissies, wijkraden en wijkcomités, het organiseren van gebiedsconferenties en Tour-de-wijken, het stadsbreed inzetten van participatie-instrumenten en het subsidiëren van bewonersinitiatieven. Bijvoorbeeld het programma Rotterdam Circulair werkt aan de circulaire wijkaanpak, om juist samen met partners uit de wijk in actie te komen en 'circulair doen' leuk, makkelijk en toegankelijk te maken. Een ander voorbeeld is het programma Veerkrachtig Bospolder-Tussendijken 2028 waar de gemeente Rotterdam, bewoners en allerlei partners in de wijk intensief samenwerken aan grote verbeteringen (programma Resilient Rotterdam).

Begrotingsprogramma's: Bestaande stad, Energietransitie, Stedelijke ontwikkeling en Volksgezondheid

Indicatoren:

- Collegetarget woningbouw: start bouw van 14.000 – 16.000 nieuwe woningen
- Indicator basiskwaliteit woningen: (aantal) wordt nog ingevuld
- Collegetarget Schoon (naastplaatsingen en zwerfafval): gemiddelde CROW-score voor 20 wijken naar 84% of hoger; niveau B, in 2025
- Groen, CROW, gemiddelde beeldkwaliteit 90%; niveau B
- Verharding: CROW, gemiddelde beeldkwaliteit 85%; niveau B
- Straatverlichting: werkt voor minimaal 95% conform landelijk norm
- Biodiversiteit: realisatie van 40 hectare bijenlandschap in komende 4 jaar. Hiermee voegen we bijna 10% areaal toe aan het bestaande bloem- en kruidenrijk graslandschap in de stad

Verantwoorde consumptie en productie (SDG 12)

Doelstelling is een transitie naar een nieuwe economie voor Rotterdam: digitaal, circulair en gebruik makend van duurzaam opgewekte energie. De vijf transitiepaden uit de Roadmap Next Economy (RNE) geven richting aan een aantal samenhangende en elkaar versterkende (systeem)doorbraken op het gebied van digitalisering, energietransitie, circulaire economie en onderwijs en inclusieve samenleving.

In de beleidsnota "Van Zooi naar Mooi" en de grondstoffennota worden maatregelen benoemd waarmee Rotterdam de transitie naar de circulaire economie gaat maken. De Grondstoffennota 2023-2026 is in ontwikkeling. Hierin worden nieuwe maatregelen vastgelegd en nieuwe doelstellingen worden geformuleerd. Waarbij reductie van de hoeveelheid restafval per inwoner opnieuw het uitgangspunt is.

In 2050 wil Rotterdam volledig circulair zijn. Circulaire economie is een middel om de negatieve effecten van onze manier van produceren en consumeren terug te dringen en meer waarde toe te voegen voor mens, milieu en economie. Het programma Rotterdam Circulair focust zich ook hierop.

Door de inzet op een circulair havenindustriële complex (HIC) en op de circulaire en duurzame economie wordt verantwoorde productie bevorderd.

De samenwerking met partijen in de stad door verschillende subsidieregelingen, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) leidt tot meer verantwoorde productie en consumptie.

Begrotingsprogramma's: Beheer van de stad, Energietransitie

Indicatoren:

- Omvang huishoudelijk restafval

Klimaatactie (SDG 13)

Het stimuleren van innovatie voor duurzame ontwikkelingen, het verduurzamen van de haven en de circulaire economie, gekoppeld aan samenwerking met partijen in de stad, regionale afspraken en akkoorden met de industrie (klimaatakkoord, klimaatdeals) dragen allemaal bij aan Klimaatactie. Dit wordt versterkt doordat het vergezeld gaat van brede communicatie en informatie richting Rotterdammers.

Om bij te dragen aan de klimaatdoelstellingen en met vergroening en waterberging aan de leefbaarheid in vitale wijken wordt gestuurd op verduurzaming van onze bezittingen

VvE eigenaren worden ondersteund bij verduurzaming in de vorm van een passend financieringsarrangement bestaande uit subsidie, een lening faciliteit en een gratis Groen Meerjarenonderhoudsplan (Groen MJOP). In een Groen MJOP staan de onderhouds- en verduurzamingsopgaven van de VvE voor de komende 15 jaren beschreven.

Begrotingsprogramma's: Energietransitie, Bestaande stad en Beheer van de stad

Indicatoren:

- Target CO2 reductie

Leven op het land (SDG 14) en leven in het water (SDG 15)

Rotterdam heeft aantrekkingskracht als stad en groeit. Steeds meer mensen willen hier (blijven) wonen. Er is aandacht voor bestaande ecosystemen en biodiversiteit bij de bouw van nieuwe projecten. Met zeven groene stadsprojecten wordt de openbare ruimte aantrekkelijker voor flora, fauna en bewoners. Bij de aanbesteding van nieuwe projecten is er aandacht in het ontwerp voor bijvoorbeeld regenwater vasthouden of vleermuizen laten schuilen. Zo trekt Rotterdam niet alleen meer mensen maar ook natuur aan.

Met het programma Energietransitie in de gebouwde omgeving wordt gewerkt aan duurzame en toekomstbestendige wijken, woningen en gebouwen. Het doel? Geen fossiele energie in de woningvoorraad per 2050. Ook beperken we overlast: rioolvervanging en energietransitie trekken daarom zoveel mogelijk samen op.

Doel is meer groen in de stad. Achtergrond van deze doelstelling is de meerwaarde die een groene aantrekkelijke leefomgeving biedt voor het vestigingsklimaat en de gezondheid van mensen en de bijdrage die groen levert aan verbetering van het klimaat en de biodiversiteit. Zeker in relatie tot de ambities van het college, om jaarlijks te starten met de bouw van 3500-4000 woningen, is het toevoegen van groene ruimte noodzakelijk.

Begrotingsprogramma's: Stedelijke ontwikkeling, Energietransitie en Beheer van de stad

Indicatoren:

- Collegetarget meer groen

Vrede, veiligheid en sterke publieke diensten (SDG 16)

Mondiale crises, een groter wordende kloof en het groeiende wantrouwen. De wereld is de laatste jaren sterk in verandering. Door globalisering en digitalisering hebben gebeurtenissen, waar ook ter wereld invloed op de (subjectieve) veiligheid in onze stad. Veilige wijken vormen de basis voor een positief sociaal leefklimaat en economische groei in Rotterdam. SDG 16 is daarom een speerpunt van gemeente Rotterdam, zoals we ook zien in het eerste hoofdstuk van het coalitieakkoord Eén stad, dat gaat over veilig, schoon en groen.

Bouwen aan een veilig Rotterdam, een multiculturele metropool met wereldhaven, doen we door met elkaar vooruit te kijken en door de randvoorwaarde veiligheid te borgen bij het realiseren van andere grootstedelijke opgaven. Samen en in goede balans tussen preventie en repressie tijdig inspelen op de (nieuwe) uitdagingen van morgen! De komende periode staan de volgende 5 opgaven centraal:

1. Wijkveiligheid en veiligheidsbeleving
2. Ondermijnende criminaliteit in stad en haven
3. Cyberweerbaarheid van stad en inwoners (tot 1-1-2024)
4. Polarisatie, radicalisering en extremisme
5. Jeugdoverlast en -criminaliteit

Dit zijn de grote opgaven die om structurele inzet vragen van gemeente en partners. Voor iedere veiligheidsopgave bouwen we de benodigde flexibiliteit in om onderweg te observeren, luisteren en bij te sturen waar nodig.

We vinden het ook belangrijk dat Rotterdammers de gemeente zien en ervaren als betrouwbaar en toegankelijk in het bieden van dienstverlening en ondersteuning. Als organisatie streven we ernaar om zoveel mogelijk een afspiegeling te zijn van de bevolking zodat herkenbaarheid groter wordt. We zetten in op participatie van Rotterdammers zodat we beter kunnen inspelen op wat er nodig is in de wijk.

De gemeente staat voor sterke publieke diensten en goede dienstverlening voor al haar burgers. Als organisatie streven we ernaar om zoveel mogelijk een afspiegeling te zijn van de bevolking zodat herkenbaarheid groter wordt. We vinden het belangrijk dat Rotterdammers de gemeente zien en ervaren als betrouwbaar en toegankelijk in het bieden van dienstverlening en ondersteuning. Eind 2023 zijn er 39 Wijkhubs waar bewoners terecht kunnen met vragen of problemen, en waar de gemeente en andere organisaties uit de wijk kunnen samenwerken en ontmoeten. We zetten in op participatie van Rotterdammers zodat we beter kunnen inspelen op wat er nodig is in de wijk.

Op 16 maart 2022 zijn er 39 wijkraden gekomen met gekozen vertegenwoordigers. Zij vormen een belangrijke spil in een nieuwe samenwerking met de wijk: de wijkraad verbindt, onderhoudt en activeert het netwerk in de wijk en

vertegenwoordigt dit netwerk richting de gemeenteraad en het college. Samen met het toegewijde team van ambtenaren in de wijk (onder leiding van de wijkmanager) en het wijknetwerk (bewoners, ondernemers en partners) geeft iedere wijkraad vorm aan een akkoord met de wijk dat in 2023 wordt vastgesteld. Dit wijkakkoord bestaat uit twee onderdelen: (1) afspraken over de zeggenschap en hoe we de inspraak organiseren op stedelijk beleid dat landt in de wijk; (2) een wijkplan, met een lange termijnvisie (wijkvisie) en korte termijn acties (jaaractieplan). Een wijkraad houdt in de gaten of iedereen zich ook aan de gemaakte afspraken houdt. Deze raad geeft ook advies over het betrekken van bewoners, ondernemers en partners en ziet toe op de participatie in de voorbereiding en uitvoering van beleid en plannen in de wijk, voor in ieder geval: de buitenruimte, welzijnspartijen en hun activiteiten in de wijk, de bereikbaarheid van de wijk en de sociale veiligheid in de wijk.

Vanaf 2022 hebben bewoners een stem gekregen in welke initiatieven uit de wijk geld krijgen via participatieplatform Mijn Rotterdam. Vanuit Rotterdam zetten we in op betrouwbare, veilige en toegankelijke verkiezingen. We willen dat iedereen die mag en wil stemmen ook kan stemmen. Daarom zijn we de afgelopen jaren hard bezig geweest om verbeteringen door te voeren op het gebied van toegankelijkheid. Op de online kaart zal alle informatie rondom de toegankelijkheid aan kiezers worden getoond. Ook op de achterzijde van de huis-aan-huis verspreide kandidatenlijst zullen iconen de toegankelijkheid van elk bureau aanduiden. In het proces zijn verschillende checks ingebouwd om de betrouwbaarheid van de verkiezingen te garanderen. Ook letten we op de veiligheid van stemmers door toezicht in de stembureaus, drukte meters en communicatie over gedragsuitingen in en rondom het stembureau.

Begrotingsprogramma: Veiligheid, Dienstverlening, Bestuur, Overhead en Belastingen, Sport en recreatie

Indicatoren:

- Collegetarget veilig
- Collegetarget tevredenheid concerndienstverlening
- Collegetarget Wijk aan Zet, realisatie doelen/opgaven

Partnerschappen om de doelen te bereiken (SDG 17)

Samenwerken gebeurt al sinds vele tientallen jaren in diverse nationale en internationale samenwerkingsverbanden op de in voorgaande hoofdstukken aan de orde gekomen beleidsterreinen. Rotterdam is geen eiland: samenwerking is onmisbaar om de beleidsdoelstellingen en doorbraken te realiseren. Daarom wordt beleid gezamenlijk of in samenspraak met veel verschillende bedrijven, maatschappelijke organisaties en andere overheden gemaakt. Ook de uitvoering vindt vaak samen plaats.

Zo wordt binnen het Nationaal Programma Rotterdam Zuid ingezet op verdere verbetering van het onderwijs, het ondersteunen van werkzoekenden en het verminderen van het aantal mensen in de bijstand, voor meer cultuuraanbod en het verbeteren van de woningvoorraad, zodat sociale stijgers ook op Zuid blijven wonen.

In het kader van het Rotterdams Klimaatakkoord zijn in de beginperiode aan de klimaattafels 49 deals gesloten voor de aanpak van de klimaatverandering en energietransitie en er komen nog steeds nieuwe deals bij. Met maatschappelijke instellingen wordt gewerkt aan de aanpak van armoede en eenzaamheid, enzovoorts.

We starten ook met het maken van een Rotterdams Zorgakkoord in navolging van het landelijke zorgakkoord.

Op regionaal niveau wordt o.a. samengewerkt op milieugebied (DCMR), werkgelegenheid (de Arbeidsmarktregio), Veiligheid (VRR, veiligheidshuis), openbaar vervoer en economisch vestigingsklimaat (Metropoolregio Rotterdam Den Haag), groene ruimte (recreatiegebieden), jeugd, (jeugdhulp Rotterdam Rijnmond) en gezondheid (GGD Rotterdam Rijnmond).

Op hoger schaalniveau vindt de samenwerking plaats o.a. in G4 verband en als lid van de VNG en de VZHG (Vereniging Zuid-Hollandse gemeenten). Internationale samenwerking zit in de genen van onze havenstad. Rotterdam heeft al jaren een actief internationaal programma en onderhoudt wereldwijd contacten en relaties en behartigt daarbij onze belangen. Onder andere bij de Europese Unie. Rotterdam volgt de beleidsontwikkelingen over de rol en het belang van de SDG's voor het Europees beleid op, zoals vertaald in de reflectiepaper over een duurzaam Europa van de EU-commissie (juni 2019), en de Green Deal van de nieuwe EU-commissie (2020-2027)) en past ze toe in haar eigen beleidsontwikkelingen. Verder werken we samen met zuster- en partnersteden, in netwerken als Eurocities (ontstaan in 1986 in Rotterdam), het Comité van de Regio's, ICLEI, Global Resilient Cities, C40, U20, EFUS (veiligheid) en TDA (transport decarbonisation alliance). Naast bestuurlijke inzet is Rotterdam ook op ambtelijk niveau (internationaal) actief en wordt Rotterdam als koploper op tal van terreinen (mobiliteit, klimaatadaptatie) gezien en gewaardeerd.

Verbonden partijen

Pagina 224

Verbonden partijen

De paragraaf Verbonden Partijen geeft inzicht in de belangrijkste beleidsvoornemens en ontwikkelingen van rechtspersonen waarin de gemeente Rotterdam een financieel én bestuurlijk belang heeft. Deze rechtspersonen worden ook wel de 'verbonden partijen' genoemd. De beleidsvoornemens gaan over gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen, over het beheer en over de beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen door liquidatie, afstoting of verkoop van een verbonden partij. Daarnaast biedt de paragraaf inzicht in de belangrijkste beleidsmatige ontwikkelingen, waaronder die te maken hebben met de borging van het Rotterdamse publieke belang en de belangrijkste risico's. Tot slot geeft de paragraaf de ontwikkelingen weer van de vermogensposities en de nettoresultaten van alle verbonden partijen.

[Opbouw paragraaf Verbonden Partijen](#)[Beleidsuitgangspunten en kaders](#)[Lijst van verbonden partijen](#)

Opbouw paragraaf Verbonden Partijen

Voor de Begroting 2023 is de paragraaf Verbonden Partijen als volgt opgebouwd, waarbij waar nodig onderscheid gemaakt wordt qua type verbonden partij:

1. **Beleids en kaders**; geeft inzicht in de definiëring van verbonden partijen, de kaders vanuit het BBV en de beleidsuitgangspunten ten aanzien van enkele verbonden partijen die prominent voor de Rotterdamse publieke belangen zijn.;
2. **Lijst van verbonden partijen**, waar de kwalitatieve en kwantitatieve kerngegevens voor de begroting 2023 per verbonden partijen worden weergegeven.

Daarna wordt nader ingegaan op de verschillende type verbonden partijen die de gemeente Rotterdam kent.

1. *vennootschappen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen vennootschappen en de verwachte dividendstromen richting de gemeente Rotterdam;
2. *stichtingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen stichtingen;
3. *verenigingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen verenigingen;
4. *gemeenschappelijke regelingen*: overzicht van de nieuwe, te continueren en te beëindigen gemeenschappelijke regelingen.

Beleid

Wettelijk kader - BBV

Op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) is het college van burgemeester en wethouders verplicht om de gemeenteraad inzicht te geven in de relaties met rechtspersonen. Dit biedt de gemeenteraad de mogelijkheid om haar toezichthoudende rol te vervullen. Gemeentelijke deelname aan rechtspersonen is een manier om het publiek belang te dienen of een bepaalde publieke taak uit te voeren.

Als de gemeente zowel een *bestuurlijk* als een *financieel* belang heeft bij een bepaalde privaatrechtelijke of publiekrechtelijke rechtspersoon, dan is sprake van een verbonden partij. Daarnaast kan ook het college van burgemeester en wethouders besluiten een publiek of privaatrechtelijke organisatie als verbonden partij aan te merken. Bij privaatrechtelijke personen gaat het om deelnemingen, zoals een vennootschap, en bij publiekrechtelijke personen gaat het bijvoorbeeld om gemeenschappelijke regelingen.

Het BBV (in artikel 1, lid 1c en 1d) specificeert de begrippen bestuurlijk en financieel belang als volgt:

- *bestuurlijk belang*: zeggenschap door vertegenwoordiging van de gemeente in het bestuur van een organisatie, bijvoorbeeld in directie, Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur of Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Het kan ook gaan om zeggenschap in de vorm van stemrecht;
- *financieel belang*: bij het financiële belang van de gemeente gaat het meestal om een gestort aandelenkapitaal, bijdragen aan bijvoorbeeld een fonds, verstrekte leningen of verleende garanties. De gemeente loopt financieel risico als ze zo'n beschikbaar gesteld bedrag niet terugkrijgt, bijvoorbeeld als de verbonden partij failliet gaat en daardoor niet aan haar verplichtingen kan voldoen. Als het financieel belang uitsluitend bestaat uit een subsidierelatie, dan is die rechtspersoon geen verbonden partij, maar een gesubsidieerde instelling.

De gemeente Rotterdam kent in totaal 38 verbonden partijen gedurende 2022. Het gaat hierbij om 23 deelnemingen (waarvan 1 in oprichting), 4 stichtingen, 2 verenigingen (allemaal privaatrechtelijke rechtspersonen) en 9 gemeenschappelijke regelingen (publiekrechtelijke rechtspersonen). In 2023 verwacht de gemeente haar aandeelhouderschap dan wel relatie met enkele verbonden partijen te beëindigen. Zo is de gemeente in 2022 begonnen met het verkoopproces van het Warmtebedrijf Rotterdam, waardoor uiteindelijk (bij verkoop) het aandeelhouderschap in het Warmtebedrijf Rotterdam wordt beëindigd. Per type verbonden partij wordt, later in deze paragraaf, nader toegelicht welke relaties worden aangegaan of verbroken.

Het BBV als kader voor de paragraaf

Voor het opstellen van de paragraaf hanteert de gemeente het BBV als kader voor de te presenteren informatie over de verbonden partijen. Conform artikel 15 van het BBV is de gemeente verplicht inzage te bieden in:

1

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regelingen;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen
- overige verbonden partijen;

2

In de lijst van verbonden partijen wordt tenminste de volgende informatie opgenomen:

- a. de wijze waarop de gemeente een belang heeft in de verbonden partij en het publiek belang dat ermee gediend wordt;
- b. het belang dat de gemeente in de verbonden partij heeft aan het begin en de verwachte omvang aan het einde van het begrotingsjaar;
- c. de verwachte omvang van het eigen vermogen en het vreemd vermogen van de verbonden partij aan het begin en aan het einde van het begrotingsjaar;
- d. de verwachte omvang van het financiële resultaat van de verbonden partij in het begrotingsjaar;
- e. de eventuele risico's, van de verbonden partij voor de financiële positie van de provincie onderscheidenlijk gemeente.

Beleidsuitgangspunten en kaders

Beleidsuitgangspunten

De algemene beleidsdoelstelling van verbonden partijen is de behartiging van het publiek belang van de gemeente Rotterdam door een organisatie met een private of publieke rechtsvorm. De gemeente verbindt zich daaraan door bijvoorbeeld kapitaal te storten of zeggenschap te krijgen. Bij verbonden partijen gelden de volgende voorwaarden:

- de financiële en beleidsmatige risico's die de gemeente loopt, staan in redelijke verhouding tot het publiek belang;
- de deelneming is het efficiëntste en effectiefste instrument om het beoogde beleidsdoel te bereiken;
- het publiek belang en het toezicht daarop is niet al op een andere manier volledig geborgd.

Kaders

Deze voorwaarden zijn afgeleid van bepalingen in het gemeentelijke Beleidskader Verbonden Partijen dat in 2020 door de gemeenteraad is vastgesteld. Nieuw hierin is dat nadrukkelijk een kader is opgenomen voor (investerings-) fondsen. Deze vorm wordt vaker toegepast bij de in- en oprichting van verbonden partijen. Daarnaast is ook de Leidraad Governance opgenomen in het beleidskader. De kern van de leidraad is het gebruik van een gemeente breed *relatie-classificatiemodel*. In dit model worden organisaties op basis van criteria ingedeeld en wordt per categorie uitgewerkt op welke wijze de invulling van het toezicht vanuit de gemeente concreet vorm krijgt. Daarnaast is uitgewerkt op welke wijze dit instrument behulpzaam kan zijn bij de wijze waarop accounthouders binnen de gemeente Rotterdam invulling geven aan hun toezichthoudende rol.

- De gemeente werkt aan een nieuwe versie van het Beleidskader Verbonden Partijen; deze zal naar verwachting eind 2022/begin 2023 door de gemeenteraad behandeld worden.

Samen met het Burgerlijk Wetboek Boek 2 en de Code Corporate Governance vormen voornoemde bepalingen de belangrijkste richtlijnen voor het beleid ten aanzien van verbonden partijen - zo wordt er in het Beleidskader ingegaan op de relatie tussen & bevoegdheden voor de Raad vis-a-vis de Verbonden Partijen.. De uitvoering van de algemene beleidsdoelstelling is onder te verdelen in:

- de gemeentelijke deelname in nieuwe verbonden partijen;
- het beheer en de evaluatie van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen;
- de wijziging en beëindiging van gemeentelijke deelname in bestaande verbonden partijen.

Bij het aangaan van een nieuwe verbonden partij heeft de gemeenteraad op basis van de Gemeentewet het recht om wensen en bedenkingen te uiten. Dit betekent dat het college pas kan besluiten tot het oprichten of participeren in een nieuwe verbonden partij nadat de gemeenteraad in de positie is geweest om haar wensen en bedenkingen te uiten.

Voor het beheer en afstoten bepaalt de Gemeentewet dat in principe het college verantwoordelijk is voor de uitvoering en besluitvorming rondom verbonden partijen en dat de gemeenteraad wordt geïnformeerd. In de praktijk blijkt echter dat wanneer er sprake is van grote belangen voor de gemeente zoals de strategie van het Havenbedrijf of de verkoop van het Warmtebedrijf de gemeenteraad juist voorafgaand aan de besluitvorming wordt betrokken.

Als het gaat om het beheer van een verbonden partij dan betekent dit dat de gemeente als aandeelhouder van een vennootschap of lid van een vereniging of gemeenschappelijke regeling gedurende het jaar onder andere betrokken is bij het opstellen en vaststellen van begrotingen en jaarrekeningen, de strategie of jaarplan, majeure investeringsbeslissingen en benoemingen van bestuurders, toezichthouders alsmede commissarissen van een verbonden partij. De basis hiervoor zijn vaak de statuten, overeenkomsten of wetgeving afhankelijk van het type verbonden partij.

Daarnaast informeert het college en de gemeenteraad bij een voornemen een verbonden partij te verzelfstandigen. Eenzelfde rol vervult het college bij uittreding en beëindiging van de gemeentelijke deelname of het liquideren van bestaande verbonden partijen.

In het Coalitieakkoord staan de plannen van het college om de uitdagingen die Rotterdam kent het hoofd te bieden en van Rotterdam een nog betere stad te maken. Ook de gemeentelijke verbonden partijen spelen hierbij een rol. Zo zijn onder andere het Havenbedrijf, Stedin en het Energietransitiefonds, waarvan de gemeente Rotterdam aandeelhouder is, belangrijke partners voor de gemeente in de energietransitie, maar ook in kwesties van arbeidsgelegenheid. Zo wordt er bijvoorbeeld met bedrijven in de Rotterdamse haven samengewerkt aan de om- en bijscholing van mensen met afstand tot de arbeidsmarkt of oudere werkzoekenden.

Uit het Coalitieakkoord volgt ook dat de gemeente, indien als onderdeel van de afspraken met Stedin een kapitaalstorting noodzakelijk is, hiervoor Eneco-middelen inzet. Als uitwerking van eerdere Rotterdamse besluitvorming noemt dit Coalitieakkoord daarnaast dat de afwikkeling van de Rotterdamse deelname in het Warmtebedrijf wordt afgerond – naar verwachting eind 2022.

Ook zal de gemeente onderzoeken hoe de governance en betrokkenheid bij instellingen die het gemeentelijk cultuurbezit beheren, transparanter en verstevigd kan worden.

Feyenoord heeft aangegeven dat het realiseren van een nieuw stadion in de huidige marktomstandigheden niet haalbaar is. Dit begrijpt de gemeente Rotterdam. Maar mocht Feyenoord alsnog besluiten over te gaan tot ontwikkeling van een nieuw stadion, dan wil de gemeente dat faciliteren.

Belangrijkste beleidsvoornemens & beleid voor verbonden partijen met "verhoogd risico"

De beleidsvoornemens voor de verbonden partijen worden opgenomen in de paragraaf Verbonden Partijen van de begroting. Aan het einde van het boekjaar legt het college vervolgens verantwoording af over dit gevoerde beleid in de gelijknamige paragraaf van de jaarstukken.

Ook wordt jaarlijks door het college het Beheerverslag Deelnemingen aan de gemeenteraad aangeboden. Doel van het Beheerverslag is om de gemeenteraad van Rotterdam grondiger te informeren over de ontwikkelingen binnen deelnemingenportefeuille en de individuele deelnemingen, gelet op de grote publieke en financiële belangen die zijn gemoeid met deze deelnemingen.

Daarnaast zijn met betrekking tot de verbonden partijen voor 2023 enkele belangrijke beleidsvoornemens en ontwikkelingen te benoemen van enkele omvangrijke deelnemingen die in het Rotterdamse relatie-classificatie model scoren op "verhoogd risico" (bij de betreffende verbonden partij is het onderwerp nader toegelicht).

1. Havenbedrijf

Havenbedrijf Rotterdam (HbR) werkt continue aan het ontwikkelen van de haven om de efficiëntie en betrouwbaarheid van de Rotterdamse haven te vergroten.

In 2023 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven

die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

2. Stedin

In 2021 hebben de 44 aandeelhouders van Stedin, waaronder Rotterdam (€ 64 mln) in totaal € 200 mln aan kapitaal verstrekt om het vermogen van Stedin te versterken zodat Stedin kan blijven investeren in een toekomstbestendig energienet. Dit was een oplossing voor de relatief korte termijn. In verband met de energietransitie moet Stedin de komende jaren fors meer investeren in het energienet als gevolg van toenemende elektrificatie zoals zonne- en windenergie alsmede landelijke en Europese klimaatdoelstellingen. Ook de toegenomen grondstofprijzen en inflatie dragen bij aan stijgingen van de investeringen en daarmee de kapitaalbehoefte. Om deze investeringen te kunnen blijven doen, heeft Stedin aangegeven tot aan 2031 circa € 1,8 mld aanvullend, eigen vermogen nodig te hebben. De bestaande aandeelhouders, waaronder Rotterdam, zijn niet solitair in staat om dit op te lossen. Daarom is Stedin, met de bestaande aandeelhouders, met het Rijk en niet-aandeelhoudende provincies en gemeenten in gesprek om tot een oplossing voor vermogensversterking te komen. De gesprekken met het Rijk vinden plaats in gezamenlijkheid met Alliander en Enexis en diens aandeelhoudersvertegenwoordigingen. Alle regionale netbeheerders kennen namelijk gelijksoortige problematiek.

3. RET

De RET is en wordt sterk geraakt door de covid-19 crisis. De toekomst zal sterk worden bepaald door het verloop van de covid-19 maatregelen en nieuwe reizigerspatronen die de afgelopen jaren zijn ontstaan. Dit heeft grote gevolgen voor het reizigersvolume en het exploitatieresultaat. Vervoerders, MRDH en het Rijk overleggen over het opvangen van de covid-gevolgen in 2022 en de verdere toekomst. Ondertussen werkt de RET scenario's uit als basis om de strategie voor 2023 en verder te kunnen bepalen. Al voor de crisis geagendeerde vragen voor de langere termijn blijven onverkort relevant, nl. de groeiende investeringsbehoefte in verband met de groei van de stad, de inzetbaarheid van het personeel, de veroudering van de vloot en de ambities op het gebied van duurzaamheid. Gemeente Rotterdam is nauw aangesloten, samen met de MRDH, omtrent de discussies hoe de RET verder gaat in 2023+.

4. Evides

In de afgelopen jaren is door de droge zomers en verontreiniging van oppervlaktewater duidelijk geworden dat de beschikbaarheid van toegankelijkheid en kwalitatief goed drinkwater niet zonder meer vanzelfsprekend is en dat voor de borging daarvan voor de toekomst ook in 2023 e.v. geïnvesteerd zal moeten in productielocaties en drinkwatercapaciteit. Er is extra inzet nodig om de waterkwaliteit van grond- en oppervlaktewater in Nederland te verbeteren, dit geldt ook voor de belangrijkste bron van Evides: de Maas. Ook duurzaamheid blijft een belangrijk beleidsdoel van Evides. De organisatie heeft tot doelstelling om in 2025 energieneutraal te zijn. Dit alles zorgt voor een stijgende investeringsdruk bij Evides (net zoals bij de andere waterbedrijven in Nederland). Evides beschikt over een solide financiële basis en de inschatting is dat de organisatie deze investeringen met haar eigen middelen kan dragen.

Beleidskaders, beleidsmonitoren en wet- en regelgeving

[Burgerlijk Wetboek Boek 2 \(rechtspersonen\)](#)

[Besluit begroting en verantwoording \(BBV\)](#)

[Code Corporate Governance](#)

[Beleidskader Verbonden Partijen en governance samenwerkingrelaties](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2020](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2018-2019](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2017-2018](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2016-2017](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2015-2016](#)

[Beheerverslag Deelnemingen 2014](#)

Lijst van verbonden partijen

Vennootschappen

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten	Treasury	Vennootschap	Te
N.V.			continueren
Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Bank Nederlandse Gemeenten N.	Treasury	Vennootschap	Te continueren
V.			
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Den Haag
Publiek belang:		De BNG is opgericht (1914) om de kredietwaardigheid van gemeenten te versterken. De BNG kan gezien worden als een inkoopcombinatie van geld namens de gemeenten.	
Bestuurlijk belang:		Door vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Financieel belang:		321.555 aandelen met een nominale waarde van 2,50 euro. BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.	
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		De boekwaarde van het aandelenkapitaal van de gemeente Rotterdam in BNG bedraagt € 97.000. Gezien deze zeer lage waardering zijn er zeer beperkte financiële risico's met betrekking tot de boekwaarde voor de financiële positie van BNG. De jaarlijkse raming van het dividend van BNG aan de gemeente bedraagt € 500.000.	

Ontwikkelingen en beleidsdoelen Beleidsdoelen voor 2023 blijven het behoud van de AAA-rating en het voorzien in de voor 2023: financieringsbehoefte van de publieke sector waarbij m.n. duurzaamheidsinvesteringen een belangrijke rol zullen spelen.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022*	Begroting 2023*
*de BNG Bank N.V. geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.			
Boekwaarde	97	97	97
Netto resultaat:	236.000	236.000	236.000
Eigen vermogen per 31/12:	5.062.000	5.062.000	5.062.000
Vreemd vermogen per 31/12:	143.995.000	143.995.000	143.995.000

Energietransitiefonds	Milieubeheer	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
	- Duurzaam, bodem, geluid en handhaving		continueren	Energietransitiefonds	Milieubeheer - Duurzaam, bodem, geluid en handhaving	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Verduurzaming van de productie, infrastructuur en gebruik van energie en het versterken van de circulaire economie in Rotterdam			
Bestuurlijk belang:				Het college is vertegenwoordigd in de Algemene vergadering van Aandeelhouders			
Financieel belang:				De gemeente heeft € 100 mln aan kapitaal toegezegd.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit specifieke type deelnemingen. In de investeringsstrategie zijn de kaders vastgelegd waarbinnen het fondsmanagement investeringen mag verrichten. Het fondsmanagement is inbesteed bij InnovationQuarter.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				Het fonds zal 2023 wederom meerdere investeringen realiseren.			
Financiële gegevens		Jaarrekening 2021		Begroting 2022 (geactualiseerd)		Begroting 2023*	
* Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2022 als leidraad							
Boekwaarde		4.083		13.753		13.753	

				Netto resultaat:	-58		
				Eigen vermogen per 31/12:	3.160	13.753	13.753
				Vreemd vermogen per 31/12:	38	38	38
Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gemeenschappelijk Bezit Evides (GBE)	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	De deelneming is voortgekomen uit het Drinkwaterleidingbedrijf Rotterdam (1874). Evides wint, zuivert en levert veilig en schoon drink- en industriewater aan € 2,5 mln consumenten en bedrijven in Zuid-Holland-Zuid, Zeeland en op de Brabantse Wal. Daarnaast maakt Evides zich sterk voor het hergebruik van afvalwater, als dat kan.		
				Bestuurlijk belang:	Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. De waterkwaliteit is landelijk geregeld.		
				Financieel belang:	De gemeente Rotterdam bezit 936.398 aandelen tegen een nominale waarde van 0,05 euro.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	GBE BV is houder van 50% aandelen in Evides NV. Onze gemeente heeft een belang van 50,6% in GBE. De hoogte van de solvabiliteit en de hoogte van het eigen vermogen is ruimschoots voldoende (ten opzichte van de gemeentelijke boekwaarde) om het financieel risico af te dekken. Het financieel risico voor de gemeente is zeer beperkt.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	Meerjarig is, passend binnen het wettelijk toegestane rendement, rekening gehouden met een gemiddelde jaarlijkse verhoging van de drinkwatertarieven in 2022 met 0,5% en 3,0% in de jaren daarna. Deze tariefsaanpassingen zijn nodig ter dekking van de cao-verhogingen en prijsinflatie, de versterking van de solvabiliteit en de toenemende investeringsuitgaven.		
				In de jaren 2022-2023 wordt de oplevering van een tweetal grote klantspecifieke maatwerk-installaties verwacht. Aangezien deze installaties per opleverdatum via een financiële leaseconstructie economisch worden overgedragen aan de klant, zal in het betreffende jaar sprake zijn van een incidenteel transactieresultaat.			
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
				Boekwaarde	848	848	848
				Netto resultaat:	448.000	52.500	42.100
				Eigen vermogen per 31/12:	538.000	572.700	609.200

				Vreemd vermogen	767.000	851.927	849.800
				per 31/12:			
Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas Exploitatie B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang: Verdere stimulering van de open breedband markt in Rotterdam en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam. Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.			
				Bestuurlijk belang: Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.			
				Financieel belang: Kapitaalstorting van € 25.000 bij oprichting van de vennootschap.			
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.			
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023: In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. In 2021 heeft het College besloten Glazen Maas te beëindigen en de essentiële onderdelen te behouden. Dit besluit wordt op dit moment uitgevoerd.			
				Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
				Boekwaarde	25	25	0
				Netto resultaat:	-	10	10
				Eigen vermogen per 31/12:	45	60	65
				Vreemd vermogen per 31/12:	70	50	50

Glazen Maas Infrastructuur B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Glazen Maas	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te beëindigen

Infrastructuur B.

V.

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Verdere stimulering van de open breedband markt in en daaraan gerelateerde bedrijvigheid in Rotterdam.
Inmiddels heeft het college van B en W besloten dat ter borging van dit publieke belang, gemeentelijke betrokkenheid via het aandeelhouderschap niet langer noodzakelijk is.

Bestuurlijk belang: Omdat de gemeente aandelen heeft, vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.
Ambtelijke vertegenwoordigers vormen de statutaire directie.

Financieel belang: Omvang van de gedane kapitaalstorting van € 395.000 bij oprichting van de vennootschap.

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) De boekwaarde van Glazen Maas Infrastructuur B.V. is besperkt en de aansprakelijkheid van de gemeente als aandeelhouder strekt niet verder dan dit bedrag. Het risico voor de gemeente is daarmee laag.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023: In 2019 is geconcludeerd dat er niet langer sprake is van een Rotterdams publiek belang dat door de deelneming Glazen Maas wordt geborgd. In 2021 heeft het College besloten Glazen Maas te beëindigen en de essentiële onderdelen te behouden. Dit besluit wordt op dit moment uitgevoerd.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023

Boekwaarde	125	125	200
Netto resultaat:	0	-14	5
Eigen vermogen per 31/12:	380	376	361
Vreemd vermogen per 31 /12:	2	2	2

Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Havenbedrijf Rotterdam N.V.	Treasury	Vennootschap	Te continueren

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: Borgen van de continuïteit en kwaliteit van de havenvoorzieningen en invloed op de ontwikkeling van het

Bestuurlijk	Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en benoeming van de leden van de Raad van Bestuur en Raad van Commissarissen.
belang:	

Financieel	De boekwaarde van de uitgezette middelen (gestort agio en aandelenkapitaal) ter waarde van € 327 mln.
belang:	

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Financieel gering risico. HbR heeft als gevolg van de langdurige contractopbrangsten een stabiele voorspelbare inkomstenstroom. Daarnaast beschikt het Havenbedrijf over een zeer sterke vermogenspositie en een hoge solvabiliteit.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	HbR streeft naar een gematigde kostenontwikkeling, het versnellen van de verduurzaming in de haven en positioneert zich als een slimme partner in de logistieke keten. Met name met betrekking tot de doelstellingen tav duurzaamheid en CO2 reductie staat er nog veel te doen. In 2023 (en verdere jaren) zet HbR met diverse partners onder meer in op het verder ontwikkelen van infrastructuur om CO2 te reduceren, onder andere door initiatieven als Porthos (CO2-afvang en -opslag) en walstroom. Daarnaast zal de onderneming zich de komende jaren inspannen voor het aantrekken van bedrijven die gespecialiseerd zijn in circulaire productieprocessen en hernieuwbare energie zoals: Import en conversie van waterstof, aanlanding van windenergie en opwekking hernieuwbare energie in de haven. De doelstellingen ten aanzien van CO2 reductie zijn de afgelopen jaren niet behaald. Het behalen van deze doelstellingen zal de komende jaren scherpe keuzes vereisen van het Havenbedrijf en gemeente Rotterdam.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Boekwaarde	327.144	327.144	327.144
Netto resultaat:	247.231	230.000	240.000
Eigen vermogen per 31/12:	4.313.882	4.400.000	4.400.000
Vreemd vermogen per 31/12:	1.906.753	1.950.000	1.800.000

ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				ICOS Capital Fund 3 C.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	In oprichting
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Hoofddorp			
Publiek belang:				Voorzien in de regionale behoefte aan een innovatiefonds met ruime investeringscapaciteit voor bestaande bedrijven met groeipotentie om zo bij te dragen aan de doorontwikkeling van kansrijke cleantech ontwikkelingen in Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Op dit moment is de gemeente nog stille vennoot. De gemeente is voornemens in 2021 als stille vennoot			

(limited partner) toe te treden tot de commanditaire vennootschap en zal daarmee vertegenwoordigd zijn in

de algemene vergadering van aandeelhouders.

Financieel belang: Het financieel belang van de gemeente Rotterdam is € 4 mln. Het bedrag wordt per investering in delen opgevraagd en de kosten van het fonds worden per kwartaal opgevraagd.

Risico-inschatting De gemeente loopt het risico dat de investering c.q. kapitaalstorting van € 4 mln die op de gemeentelijke (BBV, art. 11 balans staat door tegenvallende resultaten geheel of gedeeltelijk moeten worden afgeboekt. eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen en beleidsdoelen Nog niet beschikbaar voor 2023:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023

Boekwaarde	2.776	3.000	2.776

Netto resultaat:	Nog niet beschikbaar		nog niet beschikbaar

Eigen vermogen per 31/12:	Nog niet beschikbaar		nog niet beschikbaar

Vreemd vermogen per 31/12:	Nog niet beschikbaar	0	nog niet beschikbaar

ICOS Cleantech Earlystage fund	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
II B.V.	ontwikkeling		continueren	ICOS Cleantech	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Earlystage fund II B.V.							

Algemene gegevens

Vestigingsplaats: Badhoevedorp

Publiek belang: Ontwikkeling en stimulering van cleantechbedrijven (aanbieden van technologische oplossingen die gericht zijn op een schonere en veilige leefomgeving en daarmee een transitie faciliteren naar een duurzame economiesector) in het Clean Tech Delta-gebied (Rijnmond en Drechtsteden).

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.

Financieel belang: Deze deelneming vertegenwoordigd een boekwaarde van circa € 2,2 mln op de gemeentelijke balans.

Risico-inschatting Het risico op afwaardering staat voor alle investeringsfondsen op 'licht verhoogd' vanwege de aard van (BBV, art. 11 eerste lid, de activiteiten (het verstrekken van leningen, garanties en/of risicodragend participeren) van dit sub b) specifieke type deelnemingen.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023: Het fonds ICFII bevindt zich in de afbouwfase. De investeringsperiode is geëindigd en de ondernemingen moeten voldoende groeien om verkocht te kunnen worden. Verwacht wordt dat het fonds zal sluiten in 2023, afhankelijk van de voortgang van de verkoop van de laatste participaties.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023

* Begroting 2023 niet
beschikbaar - begroting
2022 als
leidraad

Boekwaarde	2.161	2.161	2.161
Netto resultaat:	17	17	17
Eigen vermogen per 31/12:	2.676	2.700	2.700
Vreemd vermogen per 31/12:	4.248	4.250	4.250

Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Innovation Quarter B.V.	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Den Haag			
Publiek belang:				De gemeente Rotterdam wil op deze wijze de regionale economie stimuleren, in het bijzonder op het gebied van innovatie.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente heeft aandelen en zodoende vertegenwoordigt het college van B en W de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van € 3 mln en een jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 660.000 en € 165.000 voor de (nog) niet in de exploitatiebijdrage geïntegreerde bijdrage Zuid-Hollands Investeringsplatform (ZIP). De gemeente heeft een extra kapitaalstorting toegezegd van € 7,7 mln vanuit de Eneco-middelen; deze kapitaalstorting zal in 2022 en 2023 geëffectueerd worden.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				IQ Capital, het investeringsfonds van IQ, is in haar aard een risicovolle onderneming en kan impact ondervinden van de Coronacrisis en een mogelijke economische neergang.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				De inzet van IQ is gericht op acquisitie, business development en investeringen in startende bedrijven. Dit draagt bij aan de gemeentelijke doelen om te investeren in een economie en haven die schoon, circulair en innovatief zijn en te zorgen voor een optimaal investerings- en vestigingsklimaat. De regio kan haar prestaties verbeteren door nauwere samenwerking tussen overheden, kennisinstellingen en bedrijven, meer kruisbestuiving tussen de sterke regionale clusters, gerichte inzet om het innovatieve mkb te versterken, het aantrekken van buitenlandse bedrijven en het investeren in vernieuwende ondernemers. Vanuit die opdracht is InnovationQuarter als regionale ontwikkelingsmaatschappij sinds 1 januari 2014 actief.			

In 2023 wordt door IQ samen met de aandeelhouders een nieuwe meerjarenstrategie opgesteld en wordt de Rotterdamse gemeenteraad een publiek kader voor IQ ter vaststelling voorgelegd. Ook zal een lening worden verstrekt voor UNIIQ, het investeringsfonds met vroegefasefinanciering voor innovatieve bedrijven.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023
Boekwaarde	2.954	10.634	10.000
Netto resultaat:		-1.576	-1.000
	-3.623		
Eigen vermogen per 31/12:	48.885	111.777	90.000
Vreemd vermogen per 31/12:	8.000	8.000	10.000

MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				MultiDiensten Rotterdam B.V.	Burgerzaken	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Er is door de gemeenteraad van de gemeente Rotterdam geen publiek belang vastgesteld voor MDR B.V. Wel heeft MDR B.V. twee publieke doelen: (1) Het bieden van betaalde arbeid voor personen met een afstand tot de arbeidsmarkt om zo werkervaring op te doen en (2) Het fungeren als het telefonisch klantcontactcentrum van de gemeente Rotterdam (14010). Beide publieke doelen worden uitgevoerd door de dochter Ro!Entree B.V.			
Bestuurlijk belang:				Het college van Burgemeester & Wethouders van de gemeente Rotterdam is de aandeelhouder van MDR B.V. Het bestuur van de vennootschap bestaat uit 3 statutaire directeur-bestuurders: mevrouw A.C. Bots (clustercontroller dienstverlening), de heer D.C. Colijn (directeur Klantcontact) en de heer R.W.J. Schalkwijk (directeur Werk & Inkomen). Zij zijn allen ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij MDR B.V. zijn. Staande praktijk bij de gemeente Rotterdam. Ambtenaren die uit hoofde van hun functie bestuurder bij een vennootschap zijn krijgen daar nooit vanuit de vennootschap een bezoldiging voor.			
Financieel belang:				€ 90.000 maatschappelijk kapitaal, € 18.151 geplaatst kapitaal			
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er zijn geen risico's waarvoor geen maatregelen zijn getroffen en die van materiële betekenis zijn in relatie tot de financiële positie.			
Ontwikkelingen				Het cluster Dienstverlening is namens het concern Rotterdam onder andere verantwoordelijk voor de			

en eerstelijns telefonische dienstverlening met de beantwoording van het telefoonnummer 14010. Het cluster beleidsdoelen Dienstverlening heeft als opdrachtgever namens het concern, de uitvoering van de eerstelijns telefonische voor 2023: dienstverlening sinds 2008 uitbesteed aan Multidiensten Rotterdam B.V. (MDR), een 100% deelneming van de gemeente Rotterdam. Ro!Entree B.V., die de daadwerkelijke dagelijkse uitvoering voor haar rekening neemt, is een dochteronderneming van MDR B.V. Geconstateerd is dat de kwaliteit van de eerstelijns telefonische dienstverlening onder druk staat en niet meer past bij het ambitieniveau van de gemeente Rotterdam op het gebied van eerstelijns dienstverlening en klantcontact.

In 2021/2022 is met de "Koerswijziging Ro!Entree – een toekomstgerichte organisatie" een beweging ingezet om te groeien naar een professioneel klantcontactcentrum met een ander samengesteld personeelsbestand op zowel klantcontact- als bedrijfsvoeringstaken. Het doel is om de eerstelijns dienstverlening te versterken, te verbreden en de kanalen meer te integreren (omnichannel). Voor de zomer 2022 is een onderzoek uitgevoerd hoe de uitvoering van de eerstelijns telefonische dienstverlening het beste gepositioneerd kan worden. De vraag daarbij was of de huidige organisatievorm, als verbonden partij / deelneming van de gemeente nog wel de meest passende structuur is of dat incorporeren in de gemeentelijke organisatie of uitbesteden aan een externe partij beter opties zijn. De optie incorporeren in de gemeentelijke organisatie levert de meeste kwaliteitswinst op. Rotterdam kan de omnichannel-aanpak verder ontwikkelen, Ro!Entree kan een springplank zijn voor nieuw talent, ook aan uitkeringsgerechtigden en er kan integraal gestuurd worden op de frontoffice dienstverlening. Na de zomer 2022 zal e.e.a. worden uitgewerkt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023
Boekwaarde	18	18	18
Netto resultaat:	-437	375	0
Eigen vermogen per 31/12:	690	1.065	1.065
Vreemd vermogen per 31/12:	977	1.000	1.000

Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Beheer N.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Dordrecht
Publiek belang:				De ROM-D Beheer N.V. is uitsluitend opgericht voor het beheer van andere vennootschappen, waaronder Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden C.V. Kil III.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B en W vertegenwoordigt de gemeente Rotterdam in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van € 561.155.			

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er zijn geen risico's voorzien.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				De gemeente heeft door het ontbreken van een Rotterdams publiek belang getracht haar aandelen over te dragen aan de vennootschap c.q. de overige aandeelhouders. Dat is tot op heden niet geslaagd. De gemeente houdt vanzelfsprekend deze optie wel open. Van de bijna 50 hectare is nog circa 11 hectare beschikbaar om uit te geven. De vennootschap verwacht dat ze in 2025 haar doel bereikt en alle gronden zijn uitgegeven, waardoor de vennootschap kan worden beëindigd.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2021	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	
Boekwaarde				6	6	6	
Netto resultaat:				8	28	3	
Eigen vermogen per 31/12:				55	82	85	
Vreemd vermogen per 31/12:				227	350	250	
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.				Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	
Verbonden partij				Taakveld	Soort	Status	
Regionale Ontwikkelingsmaatschappij Drechtsteden Dordtse Kil III C.V.				Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Dordrecht			
Publiek belang:				Ontwikkeling van de bedrijfsterreinen optimaal op elkaar af te stemmen en de betrokkenheid van de aanpalende regio bij de plannen te vergroten.			
Bestuurlijk belang:				De directie van ROM-D C.V. wordt gevormd door ROM-D Beheer N.V. College van B en W wordt vertegenwoordigd bij de vergadering van vennoten.			
Financieel belang:				Kapitaalstorting van € 561.155.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Er zijn geen risico's voorzien. ROMD-D keert geen dividend uit. De boekwaarde is lager dan de marktwaarde van het gemeentelijk aandelenbezit, derhalve is er geen risico op afboeking.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				De gemeente heeft door het ontbreken van een Rotterdams publiek belang getracht haar aandelen over te dragen aan de vennootschap c.q. de overige aandeelhouders. Dat is tot op heden niet geslaagd. De gemeente houdt vanzelfsprekend deze optie wel open. Van de bijna 50 hectare is nog circa 11 hectare beschikbaar om uit te geven. De vennootschap verwacht dat ze in 2025 haar doel bereikt en alle gronden zijn uitgegeven, waardoor de vennootschap kan worden beëindigd.			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2021	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	

			Boekwaarde	561	561	561
			Netto resultaat:	1.739	5.564	579
			Eigen vermogen per 31/12:	11.643	17.207	17.786
			Vreemd vermogen per 31/12:	4.967	1.500	1.000
RET Infrastructuur B.V.	Treasury	Vennootschap	Te			
			continueren			
			Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			partij			
			RET	Treasury	Vennootschap	Te continueren
			Infrastructuur B.V.			
			Algemene gegevens			
			Vestigingsplaats:			Rotterdam
			Publiek belang:	Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Daarbij is het economisch eigendom in een aparte vennootschap ondergebracht, vanwege het publieke belang van de OV-infrastructuur en aan deze infrastructuur verbonden metro- en tramvoertuigen..		
			Bestuurlijk belang:	Het college van B en W heeft aandeelhoudersbevoegdheden, waaronder benoeming en ontslag van de directeur van RET Infrastructuur B.V.		
			Financieel belang:	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations).		
			Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Inbrengwaarde (boekwaarde) railinfrastructuur en strategische activa (metrostations). Risico zeer laag, boekwaarde is nihil.		
			Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e.o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging. Dit neemt niet weg dat de gemeente Rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het compenseren van de gevolgen van Covid-19. Compensatie zal mogelijk zien op de RET N.V. en naar alle waarschijnlijkheid niet op RET Infrastructuur B.V. De mate van waarschijnlijkheid van een gevraagde financiële compensatie van de gemeente wordt momenteel als laag ingeschat.		
			Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022	Begroting 2023*
			* Begroting 2023 niet beschikbaar -			

begroting 2022

als

leidraad

Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen	14	14	14
per 31/12:			
Vreemd	712.807	675.000	675.000
vermogen per			
31/12:			

RET N.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
			continueren	partij			
RET N.V.		Treasury		Vennootschap		Te continueren	
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:		Rotterdam					
Publiek belang:		Verzelfstandiging van de RET werd bij wet gevorderd (Wp2000 in relatie tot openbare aanbesteding vervoersconcessies). Het publieke belang betreft een betrouwbaar, veilig en optimaal uitgevoerd (bereikbaar, tijdig) openbaar vervoer met een hoge kwaliteitsbeoordeling door de reiziger.					
Bestuurlijk belang:		De gemeente Rotterdam is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.					
Financieel belang:		De gemeente heeft 99,2% van het geplaatste aandelenkapitaal tegen een totale waarde van € 7,5 mln.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		RET geeft in opdracht van de MRDH uitvoering aan de rail- en busconcessie Rotterdam e.o.. De exploitatie van de vervoersconcessie wordt periodiek herijkt volgens de concessievoorwaarden. Voor onze gemeente blijft het financieel risico beperkt tot de inbreng bij de verzelfstandiging en de agiostorting ad € 7,5 mln. Dit neemt niet weg dat de gemeente Rotterdam als aandeelhouder kan worden aangesproken op een bijdrage aan het compenseren van de gevolgen van Covid-19. De mate van waarschijnlijkheid van een gevraagde compensatie van de gemeente wordt momenteel als laag ingeschat.					
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:		De toekomst zal sterk worden bepaald door het verloop van de Covid-19 crisis. Die heeft grote gevolgen voor het reizigersvolume en het exploitatieresultaat. Vervoerders, MRDH en het Rijk overleggen over het opvangen van de gevolgen in 2023 en verder - de beschikbaarheids vergoeding OV loopt per 1 januari 2023 af. Ondertussen werkt de RET scenario's uit als basis om de strategie voor 2023 en verder te kunnen bepalen. Al voor de crisis geagendeerde vragen voor de langere termijn blijven onverkort relevant, nl. de groeiende investeringsbehoefte in verband met de groei van de stad, de inzetbaarheid van het personeel, de veroudering van de vloot en de geambieerde duurzaamheidsgroei.					
Financiële gegevens		Jaarrekening 2021		Begroting 2022		Begroting 2023*	
* Begroting							

2023 niet
beschikbaar -
begroting 2022
als
leidraad

Boekwaarde	7.500	7.500	7.500
Netto resultaat:	1.217	Nihil	Nihil
Eigen vermogen per 31/12:	149.499	148.282	148.282
Vreemd vermogen per 31/12:	336.572	315.000	315.000

Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Royal Schiphol Group NV	Treasury	Vennootschap	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiphol, Haarlemmermeer			
Publiek belang:				Als nationale (Schiphol) en regionale (Rotterdam The Hague Airport) luchthaven Nederlandse en Rotterdamse burgers optimaal en duurzaam blijven verbinden met de rest van de wereld en op een verantwoorde wijze (rekening houdend met stakeholders, omwonenden en natuur) een bijdrage te leveren aan de welvaart en welzijn van Nederland en Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				Het college van B&W is vertegenwoordigd in de jaarlijkse Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				4.099 aandelen A tegen een nominale waarde van 454 euro.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				De boekwaarde van Royal Schiphol Group (RSG) op de financiële balans van de gemeente is € 1,2 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van RSG hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent RSG een gezonde kredietwaardigheid (credit rating van A-) met een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt.			
				Een punt van aandacht is de impact die COVID-19 op de financiële positie en resultaten van RSG heeft gehad. RSG zit nu in een fase waarin ze haar financiële positie tracht te versterken. Om die reden wordt ingezet op vermogensversterking en is het gemeentelijke dividend neerwaarts bijgesteld.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				De coronacrisis heeft een enorme impact op de wereldwijde luchtvaart en ook op RSG (gehad). RSG heeft in haar strategisch plan hierop geanticipeerd; Building Back Better. De strategie is gebouwd rondom vier doelen: herstel van de connectiviteit, het verminderen van uitstoot en hinder, het verbeteren van de essentiële luchthavenservices en het verbeteren van RSG's efficiëntie, aanpassingsvermogen en veerkracht. Bij het realiseren van deze hernieuwde ambitie wordt een			

balans gezocht tussen het verder versterken van de kwaliteit van het netwerk, het verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving (zowel lokaal als internationaal) en de kwaliteit van de service. Hierbij staan veiligheid en een sterke organisatie voorop.

In 2022 heeft RSG te kampen gehad met veel problemen rondom de verwerking van de grote aantallen passagiers en de bagage-affhandeling. 2023 zal in het teken staan om hierin tastbare verbeterlagen te maken om deze problemen voor de komende jaren te verminderen. Een andere relevant ontwikkeling zijn de verdere gesprekken met het Rijk, na diens uitgesproken intentie om het aantal vliegbewegingen te beperken tot 440.000 i.p.v. de huidige 500.000, hetgeen van impact kan zijn op Schiphol's strategie en bedrijfsmodel.

Ondanks de financiële beperkingen waarmee RSG te maken heeft, blijft RSG investeren in safety, compliance, duurzaamheid en kwaliteit om haar ambitie te kunnen realiseren. Enkele voorbeelden daarvan zijn de verdere ontwikkeling van de nieuwe Pier A en het realiseren van een dubbele taxibaan op Amsterdam Airport Schiphol.

				Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023*
				* Royal Schiphol Groep			
				geeft geen prospectieve			
				informatie vrij. De			
				ramingen zijn derhalve			
				schattingen van de			
				gemeente Rotterdam.			
				Daartoe zijn gegevens			
				van begroting 2022			
				opgevoerd.			
				Boekwaarde	1.164	1.164	1.164
				Netto resultaat:	103.712	150.000	150.000
				Eigen vermogen per 31	3.530.837	3.700.000	3.700.000
				/12:			
				Vreemd vermogen per 31	6.359.978	5.400.000	5.400.000
				/12:			
Sportbedrijf Rotterdam B.V.	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Sportbedrijf	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Rotterdam B.V.			
				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Uitvoering van de taken op het gebied van sportvoorzieningen en van sport- en recreatieve programmering (hoofddlijnenbesluit College).		
				Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam is enig (100%) aandeelhouder. College van B&W is vertegenwoordigd in de		

Financieel belang:	Kapitaalstorting van de gemeente Rotterdam ter waarde van € 4,7 mln.		
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De gemeente Rotterdam is voor circa 80% van de omzet de grootste opdrachtgever. Daarmee is het risico voor de gemeente beperkt. Financieel gezien beschikt het Sportbedrijf heeft een goede solvabiliteit en liquiditeit en voldoende weerstandsvermogen..		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	In 2020 heeft het Sportbedrijf haar merjarenplan tot aan 2024 uitgebracht. Met de gemeente Rotterdam als opdrachtgever zijn de prestatieafspraken vastgesteld. Deze worden in de opvolgende jaren verder uitgewerkt. In 2023 zal nadere invulling gegeven worden aan een concrete groeistrategie voor het Sportbedrijf.		

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023*
* Begroting 2023 niet beschikbaar - begroting 2022 als leidraad			
Boekwaarde	6.551	6.551	6.551
Netto resultaat:	1.126	200	200
Eigen vermogen per 31/12:	9.238	7.500	7.500
Vreemd vermogen per 31/12:	12.837	10.800	10.800

SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				SSC FLEX B.V.	Overhead	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				SSC Flex wordt door de gemeente ingezet voor het realiseren van haar doelstellingen richting een meer flexibele personele inrichting van haar organisatie. SSC Flex verzorgt via payrolling en inhuur de inzet van flexibele arbeidskrachten voor (tijdelijke) piekwerkzaamheden en projecten.			
Bestuurlijk belang:				Sinds begin 2021 bestaat de statutaire directie (het bestuur) niet meer uit ambtenaren van de gemeente maar, conform het vigerende beleidskader, uit twee externe en onafhankelijke directeuren. Het college van B&W behartigt het aandeelhoudersbelang in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.			
Financieel belang:				De boekwaarde bij de gemeente van het belang van 100 procent in SSC Flex bedraagt € 36.000.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				SSC Flex is haar werkzaamheden aan het bouwen, tegelijkertijd moet de administratie en dienstverlening op peil blijven totdat het laatste contract is afgelopen. Dit vergt continue aandacht van de directie. Op basis van meerjarenbegroting 2022 - 2025 blijkt het eigen vermogen voldoende om de vereffening van de vennootschap te realiseren.			
Ontwikkelingen en				In 2023 zal verdere afbouw van de activiteiten plaatsvinden waarbij de overgang van medewerkers naar			

beleidsdoelen voor andere werkgevers zorgvuldig plaatsvindt. Op basis van arbeidsrechtelijke bepalingen is de planning dat 2023: de overgang van medewerkers in 2025 afgerond is.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023
* Begroting 2023			
niet beschikbaar -			
begroting 2022 als leidraad			
Boekwaarde	36	36	36
Netto resultaat:	4.681	370	-760
Eigen vermogen per 31/12:	10.819	6.508	5.378
Vreemd vermogen per 31/12:	7.105	550	250

StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische	Vennootschap	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
voor Innovatie & Economie C.V.	ontwikkeling		continueren	StadshavensOntwikkelingsFonds	Economische ontwikkeling	Vennootschap	Te continueren
				voor Innovatie & Economie C.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling van het Stadshavensgebied, met de structuurvisie als grondslag. Gezien het karakter van het fonds en in het licht van de Europese betrokkenheid zullen de projecten aantoonbaar maatschappelijke effecten genereren.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente heeft zeggenschap binnen de Commanditaire Vennootschap uit hoofde van de gesloten samenwerkingsovereenkomst en heeft zeggenschap door zittingname in het toezichthoudende Investeringscomité.			
Financieel belang:				De gemeente heeft een bijdrage (inbrengverplichting) verstrekt van € 2,3 mln ten behoeve van de fondsactiviteiten. Dit is gerealiseerd door de rijkssubsidie van Nota Ruimte - gelabeld voor Stadshavens - in te zetten als cofinanciering voor de Europese middelen.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Omdat het fondsvermogen is gevoed met Europese subsidiemiddelen i.p.v. kapitaalstortingen is de gemeentelijke boekwaarde nihil. Negatieve fondsresultaten raken de gemeentelijke financiën daarmee niet.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				SOFIE Energie Regionaal: verkennen van heroriëntatie regionale energietransitie voor infrastructuur en vraagzijde (warmtenetten) en zoek aansluiting bij KVV- en/of mogelijk een extra luik vanuit JTF voor Groot Rijnmond. SOFIE Energie GTI: doorgaan op ingeslagen weg. SOFIE Energie GTI past goed binnen kader KVV-3. Maar, hou tegelijkertijd oog voor ontwikkeling in andere fondsen en subsidies, zoals Nationaal Warmtefonds en Energietransitiefonds Rotterdam.			

SOFIE Vestiging: terug naar de oorsprong van het fonds, namelijk: een gebiedsontwikkelingsfonds. Zoek daarbij aansluiting of bij specifieke GTI-gebieden (Stadshavens, Bospolder, NPRZ) of Rotterdam-breed en richt je als SOFIE-fonds op individuele projecten die een aantoonbare bijdrage leveren op het gebied van sociale, economische en ecologische/duurzame ontwikkeling, cultureel erfgoed, toerisme en veiligheid. In de praktijk richt het fonds zich dan specifiek op (her-)ontwikkeling van gebouwen en gebieden die bijdragen aan het vestigingsklimaat en leefbaarheid in de stad. Denk bijvoorbeeld aan projecten, zoals: herontwikkeling Zuiderziekenhuis, Keilepand, activiteiten van SWRZ op Rotterdam Zuid, maar ook de ontwikkeling van (tijdelijke) woonruimte.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Boekwaarde	0	0	0
Netto resultaat:	-94	-531	-549
Eigen vermogen per 31/12:	11.274	17.501	17.667
Vreemd vermogen per 31/12:	449	0	3.134

Stadsherstel Historisch	Treasury	Vennootschap	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam N.V.			continueren	partij			
				Stadsherstel	Treasury	Vennootschap	Te continueren
				Historisch			
				Rotterdam N.V.			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Stadsherstel Historisch Rotterdam NV heeft tot doel het op een maatschappelijk en economisch verantwoorde wijze aankopen, renoveren, en exploiteren van monumentale en beeldbepalende gebouwen in Rotterdam.					
Bestuurlijk belang:		Het college van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en heeft het benoemingsrecht voor een van de zes commissarissen.					
Financieel belang:		15.470 aandelen van elk nominaal 100 euro.					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Ten opzichte van de doelstelling van de vennootschap en in relatie tot de activiteiten, is de risicobeheersing met name gericht op de bezettingsgraden van het onroerend goed, solvabiliteit, kwaliteit van restauratieprojecten en regelgeving. De directie is van mening dat genoemde risico's in voldoende mate worden beheerst. Deze risico's worden ook elk kwartaal door de raad van commissarissen gemonitord. De solvabiliteit heeft als streven 60% en dient niet onder 50% te geraken. De solvabiliteit bedroeg aan het eind van 2021 meer dan 60%.					
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:		Stadsherstel zal in 2023 onder andere verder werken aan volgende fases van de ontwikkeling van het voormalige Heinekenkantoor aan de Crooswijksesingel 50.					

		Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023
		* Begroting			
		2023 niet beschikbaar - begroting 2022 als leidraad			
		Boekwaarde	1.547	1.547	1.547
		Netto resultaat:	478	470	470
		Eigen vermogen per 31/12:	18.468	18.500	18.500
		Vreemd vermogen per 31/12:	11.976	12.000	12.000
Stedin Holding N.V.	Treasury Vennootschap	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort
					Status
			Stedin Holding N.V.	Treasury	Vennootschap
					Te continueren
Algemene gegevens					
Vestigingsplaats:					Rotterdam
Publiek belang:		Het bezit is voortgekomen uit de fusie van het voormalig Rotterdamse Gemeentelijk Energie Bedrijf (GEB, opgericht 1879), met energie- en netwerkbedrijven van andere (omliggende) gemeenten. Het publiek belang is dat Stedin zorg draagt voor het aanleggen, beheren en onderhouden van de gas- en elektriciteitsnetten. Ook minimaliseert Stedin de uitval of onderbreking van de gas- en elektriciteitstoevoer.			
Bestuurlijk belang:		Vertegenwoordiging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en voorzitterschap van de Aandeelhouderscommissie van Stedin			
Financieel belang:		De gemeente Rotterdam bezit 1.575.145 aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam 131.852 cumulatief preferente aandelen met elk een nominale waarde van 100 euro. Het aandeelhoudersbelang van de gemeente Rotterdam is 31,69%.			
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		De boekwaarde van Stedin op de financiële balans van de gemeente is €63,9 mln. Het risico op waardevermindering (afboeking) van de gemeentelijke boekwaarde is nihil. Reden hiertoe is dat de reële marktwaarde van Stedin hoger is dan de gemeentelijke boekwaarde. Daarnaast kent Stedin een degelijke financiële- en vermogenspositie, hetgeen een afboeking niet waarschijnlijk maakt. Hetgeen wordt ondersteunt door de meest recente prognoses van de vennootschap en de externe validatie die daarop heeft plaatsgevonden. Een risico voor de gemeente treedt op wanneer Stedin gegeven haar vermogenspositie of tegenvallende resultaten een lager dividend uitkeert dan in de begroting van de gemeente is opgenomen.			

O.b.v. de huidige prognoses t.a.v. het netto resultaat van Stedin en de behoedzame raming van de

gemeente is de totale gemeentelijke dividendraming recentelijk neerwaarts bijgesteld.

Ontwikkelingen en Stedin - Algemeen

beleidsdoelen voor De activiteiten van Stedin worden voor een belangrijk deel bepaald en begrensd door de regulering van
2023: de wettelijke taken zoals vastgelegd in de Elektriciteits- en Gaswet.

Dit betekent dat Stedin ook in 2023 haar kerntaken zal blijven uitvoeren zoals de aanleg, het onderhoud en beheer van gas- en elektriciteitsnetten. Stedin investeert volgend jaar circa € 800 mln. In Rotterdam investeert Stedin vooral in het havengebied, waaronder Europoort en de Maasvlakte 1 en 2 waarbij het vooral gaat om het vergroten van de netcapaciteit. Verder zal Stedin blijven inzetten op het beperken van de uitvalduur van gas en elektriciteit, o.a. door onverminderd en gericht te investeren en nog meer in te zetten op data en digitalisering om het inzicht op potentiële knelpunten te vergroten.

Stedin – Lange termijn financiering a.g.v. investeringen energietransitie

In 2021 hebben de 44 aandeelhouders van Stedin, waaronder Rotterdam in totaal € 200 mln aan kapitaal verstrekt om het vermogen van Stedin te versterken zodat Stedin kan blijven investeren in een toekomstbestendig energienet. Dit was een oplossing voor de relatief korte termijn. In verband met de energietransitie moet Stedin de komende jaren fors meer investeren in het energienet. Om deze investeringen te kunnen blijven doen, heeft Stedin aangegeven tot aan 2031 circa €1,8 mld aanvullend, eigen vermogen nodig te hebben. De bestaande aandeelhouders, waaronder Rotterdam, zijn niet solitair in staat om dit op te lossen. Daarom is Stedin, met de bestaande aandeelhouders, met het Rijk en niet-aandeelhoudende provincies en gemeenten in het verzorgingsgebied in gesprek om tot een oplossing voor vermogensversterking te komen. De gesprekken met het Rijk vinden plaats in gezamenlijkheid met de andere regionale netbeheerders Alliander en Enexis en diens aandeelhoudersvertegenwoordigingen.

Alle regionale netbeheerders kennen namelijk gelijksoortige problematiek.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022* (geactualiseerd)	Begroting 2023*/**
* Stedin Groep geeft geen prospectieve informatie vrij. De ramingen zijn derhalve schattingen van de gemeente Rotterdam.			
** Exclusief eventuele aanvullende vermogensstortingen			
Boekwaarde	63.916	63.916	63.916
Netto resultaat:	21.000	0	30.000
Eigen vermogen per	3.270.000	3.525.000	3.280.000

31/12:			
Vreemd vermogen		4.912.000	5.100.000
per 31/12:			5.750.000
Stadion Feijenoord	Vennootschap	Te	
		continueren	
Verbonden partij		Taakveld	Soort
Stadion Feijenoord			Vennootschap
			Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:		Rotterdam	
Publiek belang:		Het aandeelhouderschap is ontstaan vanuit de conversie van een achtergestelde lening uit 1994 ten behoeve van de renovatie van De Kuip. Het (nieuwe) stadion speelt een belangrijke rol in de voorgenomen gebiedsontwikkeling in Feyenoord. Daarnaast is het voor Rotterdam belangrijk om een multifunctionele evenementenlocatie in de stad te hebben.	
Bestuurlijk belang:		De gemeente heeft als houder van één aandeel in beperkte mate zeggenschap in de aandeelhoudersvergadering (0,02%).	
Financieel belang:		Aan het preferente aandeel van de gemeente is een agioreserve van € 7,9 mln verbonden.	
Risiko-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)		Gegeven de recente ontwikkelingen rondom de realisatie van Feyenoord City en daarbij het nieuwe Stadion Feijenoord, staat het proces vanuit de gemeentelijke zijde stil. Het Stadion komt later in 2022 met een nieuw voorstel hoe verder te gaan in dit dossier.	
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:		Afhankelijk van de voorstellen van het Stadion wordt gezien welke acties rondom een mogelijke vernieuwing van het Stadion mogelijk zijn.	
Financiële gegevens		Jaarrekening 2021	Begroting 2022
Stadion Feijenoord werkt			Begroting 2023*
met een gebroken boekjaar			
van 1-7 tot en met 30-6.			
*Begroting 2023 niet			
beschikbaar - begroting			
2022 als leidraad			
Boekwaarde		7.941	13.391
Netto resultaat:		-3.327	-2.000
Eigen vermogen per 31/12:		-17.542	-6.064
Vreemd vermogen per 31/12:		32.569	70.000
Swanbridge Capital B.V.	Treasury	Vennootschap	Te
			continueren
Verbonden partij		Taakveld	Soort
Swanbridge		Treasury	Vennootschap
Capital B.V.			Te continueren
Algemene gegevens			

Vestigingsplaats: Rotterdam

Publiek belang: De gemeente hecht aan het innovatieklimaat in de stad, in het bijzonder rond de medische zorg. De gemeente ondersteunt de Life Science- sector door voldoende investeringskapitaal beschikbaar te stellen voor start-ups in een vroege fase van productontwikkeling, via Swanbridge Capital levert de gemeente hier zijn bijdrage aan.

Bestuurlijk belang: Vertegenwoordiging van het college van B en W in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en het benoemingsrecht van één lid van de Investor Board.

Financieel belang: Het totale gemeentelijke commitment bedraagt € 1 mln; met dit bedrag bezit de gemeente 24,69% van de aandelen.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Dit investeringsfonds participeert in jonge, innovatieve bedrijven. Dit zijn zeer risicovolle investeringen en bij succes van één of enkele van deze investeringen zijn de opbrengsten navenant. Door via een investeringsfonds samen met andere partijen in meerdere bedrijven te investeren worden de risico's gedeeld. De gemeente heeft €1 mln. aan kapitaal toegezegd aan dit fonds. Wanneer de waardeontwikkeling van de participaties tegenvalt, zal de gemeente op deze investering moeten afwaarderen. De verkoop van de participaties kan ook leiden tot een baat wanneer de verkoopopbrengst de boekwaarde overstijgt.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023: In 2021 heeft het fonds zijn investeringsfase afgesloten en vanaf 2022 zijn er daarom geen nieuwe participaties meer gedaan. De nog beschikbare middelen zullen de komende jaren gebruikt worden voor vervolginvesteringen in de bestaande participaties om deze klaar voor verkoop te maken.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022	Begroting 2023
Boekwaarde	600	700	750
Netto resultaat:	-125	-120	-120
Eigen vermogen per 31/12:	671	750	750
Vreemd vermogen per 31/12:	1311	1400	1400

Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Warmtebedrijf Holding B.V.	Treasury	Vennootschap	Te beëindigen
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				De gemeente heeft het Warmtebedrijf opgericht om industriële restwarmte te kunnen benutten voor de verwarming van woningen en bedrijfspanden in de gemeente Rotterdam. De restwarmte wordt afgenomen van de afvalverbrandingsinstallatie (AVI) Rozenburg. In het verleden werd deze restwarmte niet benut. Het publieke belang betreft een meer duurzame energiebenutting door levering van restwarmte aan			

eindgebruikers in de stad. De warmtelevering komt in de plaats van verbruik van fossiele brandstoffen voor verwarming en warm water. Daarmee verbetert bijvoorbeeld ook de luchtkwaliteit, omdat de uitstoot van schadelijke stoffen navenant daalt. Dit zijn allemaal stappen richting een schone stad.

Bestuurlijk	College van B en W is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.		
belang:			
Financieel	De gemeente Rotterdam heeft een belang van 97,5% in het WbR. De gemeente heeft daarnaast ook een		
belang:	vordering op WBR. Deze vordering is ontstaan door aflossing van een lening bij BNG onder de borg.		
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	In 2022 heeft de Rotterdamse raad besloten WBR te verkopen - hierdoor wordt de gemeentelijke relatie met WBR verbroken. Op het moment vinden de onderhandelingen met de kopende partij plaats - voorzien wordt dat WBR voor eind 2022 volledig is verkocht, waarbij de Gemeente Rotterdam al haar aandelen overdraagt aan de kopende partij en ook, na financiële afwikkeling, afstand doet van haar regresvordering.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	I.v.m. de verkoop van WbR zijn er geen ontwikkelingen/beleidsdoelen vanuit het WbR geformuleerd - WbR wordt immers overgenomen door de kopende partij. Wel heeft de gemeente Rotterdam met de kopende partij afspraken gemaakt over het publieke belang, wat eerst geborgd werd door aandeelhouderschap in WbR, zodat deze geborgd blijven zelfs na verkoop van WbR.		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Boekwaarde	40.853	nvt	nvt
Netto resultaat:	-17.786	nvt	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	8.413	nvt	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	126.652	nvt	nvt

Vennootschappen kennen verschillende vormen: een besloten, naamloze of commanditaire vennootschap. Als de gemeente aandelen in een vennootschap heeft, neemt de gemeente op die manier deel in het aandelenkapitaal. Een dergelijk financieel belang met een derde rechtspersoon is pas een verbonden partij als de gemeente tevens een bestuurlijk belang heeft. Dit kan door een vertegenwoordiging in het bestuur of de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, het hebben van stemrecht en zo meer.

In de tabel hierboven wordt nadere informatie gegeven voor de vennootschappen waarin de gemeente Rotterdam een aandeelhouderschap kent. De tabel biedt per vennootschap inzicht in de naam, vestigingsplaats, en in de publieke, bestuurlijke en financiële belangen. Conform artikel 15 van het BBV biedt de tabel daarnaast inzicht in de ontwikkeling van de boekwaarden, het eigen en vreemd vermogen en het nettoresultaat.

Hieronder wordt een korte uiteenzetting gegeven over de:

1. Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming;

2. Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of nieuwe deelname in bestaande vennootschappen;
3. Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen.

Te continueren gemeentelijke deelname in vennootschappen, inclusief indicatieve dividend raming

De gemeente is aandeelhouder in 23 vennootschappen, waarbij 1 vennootschap in oprichting is en wenst daarnaast haar deelname in 16 vennootschappen te continueren en in 6 vennootschappen te beëindigen (zie de paragraaf over de te beëindigen vennootschappen). Daarbij is de verwachting dat de gemeente Rotterdam de verkoop van deelneming Warmtebedrijf eind 2022 afrond, waardoor het totaal van vennootschappen waar de gemeente Rotterdam aandeelhouder in is gedurende 2023 op 22 uitkomt.

De vennootschappen Bank Nederlandse Gemeenten Bank NV (BNG Bank), Gemeenschappelijk Bezit Evides BV, Havenbedrijf Rotterdam NV, Sportbedrijf Rotterdam, Stedin Groep NV en de Royal Schiphol Group NV zijn enkele verbonden partijen die bij een positief nettoresultaat een deel van de winst als dividend uitkeren aan de gemeente als aandeelhouder. Dat deel hangt af van de pay-out ratio: de procentueel aan aandeelhouders uitgekeerde winst. De geraamde dividendopbrengst voor 2023 van bovengenoemde is afgerond €89 mln. Daarbij wordt opgemerkt dat de dividendbaten ten opzichte van de jaren voor COVID-19 lager zijn, gegeven de negatieve impact die de pandemie heeft op de winsten van de gemeentelijke deelnemingen.

Onderstaande tabel laat zien wat de verwachte dividend uitkering aan de gemeente als aandeelhouder is in 2023 en 2024 van alle deelnemingen die in het beheer zijn van de gemeente Rotterdam. Hierbij wordt opgemerkt dat dit eigen schattingen zijn van de gemeente, gebaseerd op de beschikbare informatie die ontvangen is door de gemeente. De bedragen betreffen geen definitieve dividend uitkeringen die reeds is afgesproken met de vennootschappen in kwestie.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten vennootschappen of een nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande vennootschappen

De gemeente is betrokken bij de nadere invulling en inrichting van de vennootschap ICOS Cleantech Earlystage Fund III B.V.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in vennootschappen

De gemeente heeft besloten om de deelname in 6 vennootschappen te beëindigen door als aandeelhouder uit te treden, de verbonden partij te verkopen of te liquideren. Dat zijn: Glazen Maas Exploitatie B.V. & Glazen Maas Infrastructuur B.V., ROM-D Beheer N.V., ROM-D Kil III C.V., SSC Flex B.V., en Warmtebedrijf Holding B.V.

- Verwacht is dat het Warmtebedrijf eind 2022 is afgestoten, waardoor het totaal van deelnemingen waarbij de gemeente voornemens is de relatie te beëindigen in 2023 op 5 uitkomt.

Relevant om te vermelden is dat de gemeente bij de beëindiging van deelnemingen afhankelijk is van derden waaronder de deelneming zelf, maar bijvoorbeeld ook besluitvorming bij andere aandeelhouders of in geval van het liquideren van deelnemingen ook de opstelling van bestaande crediteuren en debiteuren of de belastingdienst. In de lijst van verbonden partijen van deze paragraaf is een nadere toelichting opgenomen over de status van de beëindiging van de gemeentelijke deelname in voornoemde verbonden partijen.

Overzicht indicatief dividend 2023-2024 zoals ingeschat door de gemeente (x1.000)

Stichtingen

Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Stichting Bestuur openbaar onderwijs Rotterdam	Onderwijs en leerlingzaken	Stichting	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:			Rotterdam
Publiek belang:			Goede uitvoering en spreiding van het openbaar onderwijs in Rotterdam.
Bestuurlijk belang:			De gemeenteraad is toezichthouder van de stichting BOOR. De gemeenteraad keurt de strategische beleidskoers, de begroting en de jaarrekening goed. Daarnaast benoemt zij de leden van het college van bestuur, waarvan specifiek de voorzitter in functie.
Financieel belang:			n.v.t.
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)			n.v.t.
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:			n.v.t.
Financiële gegevens			
Jaarrekening 2021			
Begroting 2022			
Begroting 2023			
Netto resultaat:	2.148	-2.555	3.878
Eigen vermogen per 31 /12:	46.812	32.419	36.243
Vreemd vermogen per	87.763	99.986	92.689

Stichting	Media	Stichting	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Bibliotheek			continueren	partij			
Rotterdam				Stichting	Media	Stichting	Te continueren
				Bibliotheek			
				Rotterdam			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		Gezien de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de openbare bibliotheek, en de nauwe verwevenheid tussen bibliotheekwerk en democratie, is gekozen voor een constructie als verbonden partij.					
Bestuurlijk belang:		Statutaire bevoegdheden als aangesloten instelling.					
Financieel belang:		De inbrengwaarde van de activa (collectie, inventaris).					
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Bibliotheek Rotterdam kampt niet met actuele risico's. Bibliotheek Rotterdam heeft in 2020 en 2021 last gehad van de COVID-maatregelen, dat is een niet beïnvloedbaar risico dat ook in de nabije toekomst actueel blijft. Voor de langere termijn zijn er risico's in de vorm van een teruglopend aantal betalende leden en de mogelijkheid van een lager subsidieniveau. Bibliotheek Rotterdam heeft voor het genereren van eigen inkomsten een contributiemodel, volwassen leden betalen een contributie voor lidmaatschap van de bibliotheek (leden <18 zijn gratis lid). Landelijk staat dit model onder druk, door het teruglopen van het aantal betalende leden. COVID heeft de uitstroom van betalende leden versneld. De bibliotheek merkt dat het bezoek aan de bibliotheek nog niet op het niveau is van voor de coronapandemie.						
	Naast een terugloop van eigen inkomsten is de terugloop van subsidie een risico voor Bibliotheek Rotterdam. Het grootste deel van de inkomsten van de bibliotheek is afkomstig van subsidies. Zowel een terugloop in subsidieniveau als een ontoereikende indexatie leidt tot een risico in het op niveau houden van de aanwezigheid in de stad en de kwaliteit van de dienstverlening. Omdat Bibliotheek Rotterdam nu en in de toekomst in toenemende mate afhankelijk is van de samenwerkingen met diverse partners in de stad, geldt een terugloop in subsidie bij partners ook als risico, die het behalen van de doelstellingen van Bibliotheek Rotterdam kunnen belemmeren. Het risico van niet kunnen realiseren van binding en behoud van partners als gevolg van fluctuerende subsidieniveaus, wordt sterk gemonitord door Bibliotheek Rotterdam.						
	De huidige arbeidsmarkt levert een aanvullend risico op voor Bibliotheek Rotterdam. De transitie van Bibliotheek Rotterdam naar een moderne bibliotheek vergt personeel met andere kennis en vaardigheden dan onder de oude organisatie. De huidige krappe arbeidsmarkt maakt het moeilijk om voldoende personeel (en vrijwilligers) te vinden die passen bij de nieuwe dienstverlening.						
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	Bibliotheek Rotterdam biedt een laagdrempelig en toegankelijk netwerk aan bibliotheekvestigingen, met een aanbod dat is afgestemd op de samenstelling en behoeften van het gebied. De bibliotheek vormt een hoeksteen in het oplossen van sociaal-maatschappelijke problemen waar Rotterdam mee kampt. In het bijzonder het terugdringen van laaggeletterdheid, het ontwikkelen van (digitale) basisvaardigheden en het voorkomen van eenzaamheid (in het bijzonder onder ouderen). De programmering van de bibliotheek is afgestemd op deze uitdagingen.						
Januari 2021 betekende voor de bibliotheek de aftrap van een nieuwe beleidsplanperiode van het, door het College vastgestelde, Meerjarenbeleid 2021-2024 (MJB 2021 – 2024) en de daarbij behorende beleidsdoelen. Echter, de coronapandemie heeft verstrekende							

gevolgen (gehad) voor de dienstverlening van de bibliotheek op verschillende gebieden: denk aan openingstijden, collectiegebruik en cultureel en educatief aanbod op het gebied van lezen, informatie, digi- en taalvaardigheid, kunst en cultuur en ontmoeting en debat. Voor 2023 wil de bibliotheek qua dienstverlening en qua bezoekersaantallen weer terug zijn op het niveau van voor de corona pandemie. Van belang hierbij blijft tevens de samenwerking met de partners in de stad, waaronder maatschappelijke partijen, welzijnspartijen, scholen en onderwijsinstellingen. In 2023 verwacht de bibliotheek, afhankelijk van de ontwikkelingen van de pandemie, de koers van het MJB te hervatten en hierin de lessen uit de Covid-periode mee te nemen.

Ten aanzien van de Centrale Bibliotheek aan de Hoogstraat, heeft de gemeenteraad op 26 november 2020 besloten het traject tot een Voorlopig Ontwerp voort te zetten. In 2021 is gestart met de selectie van een ontwerpteam. 5 teams mochten een schetsontwerp maken, waaruit in juni 2022 een winnend schetsontwerp is gekozen. Het ontwerpteam werkt het schetsontwerp uit tot een voorlopig ontwerp dat medio 2023 gereed is. Ook wordt in dezelfde periode de tijdelijke huisvesting in de Librijsteeg verder uitgewerkt.

				Financiële	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
				gegevens			
				Netto resultaat:	1.084	-2	-80
				Eigen vermogen	9.384	8.307	9.261
				per 31/12:			
				Vreemd	6.095	5.617	6.222
				vermogen per			
				31/12:			
Stichting	Openbaar	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Natuurstad	groen en		continueren	Stichting Natuurstad	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	Stichting	Te continueren
	(openlucht)						
	recreatie			Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Het bevorderen van kennis en waardering voor natuur en milieu in Rotterdam onder meer door de exploitatie van kinderboerderijen en educatieve tuinen en het aanbieden van lesprogramma's over natuur, milieu en duurzaamheid.		
				Bestuurlijk belang:	Benoeming van alle leden van de raad van toezicht, benoemingsrecht voor de directeur, informatierecht voor alle benodigde informatie		
				Financieel belang:	Kapitaalstorting van € 340.000 en jaarlijkse subsidie van € 9,4 mln.		
				Risico-inschatting	Natuurstad biedt een laagdrempelig aanbod aan educatie, recreatie en participatie op het gebied van natuur en milieu. De activiteiten zijn tot nu toe vooral gericht op kinderen. Het gaat om instandhouding van 8 kinderboerderijen en lessen natuureducatie voor kinderen in de leeftijd van basisonderwijs. In 2023 zet Natuurstad haar beleid door qua vernieuwing van de producten en met de bijbehorende ontwikkeling van de organisatie.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	Natuurstad zet in op de personele ontwikkeling van de medewerkers, een gezonde financiële situatie en een sterke relatie met de gemeente. Natuurstad ziet risico's in hogere kostenstijgingen gegeven de externe ontwikkelingen qua o.a. energieprijzen.		
				Financiële	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023*
				gegevens			
				* Begroting 2023			

niet beschikbaar -

begroting 2022 als

leidraad

Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	1.137	1.387	1.387
Vreemd vermogen per 31/12:	2.239	1.976	1.976

Stichting	Mobiliteit	Stichting	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Zuid-Holland			continueren	Stichting Zuid-Holland bereikbaar	Mobiliteit	Stichting	Te continueren
bereikbaar				Algemene gegevens			
				Vestigingsplaats:			Rotterdam
				Publiek belang:	Het publiek belang is gelegen in het kunnen uitvoeren van een gezamenlijk programma van mobiliteitsmaatregelen ter verbetering van de bereikbaarheid en ter bevordering van duurzame gedragsverandering in de regio op de korte termijn. In dit programma worden deel- en gezamenlijk belangen van de moederorganisaties geïntegreerd. Via de stichting kunnen aanbestedingen worden gedaan ter uitvoering van dit programma.		
				Bestuurlijk belang:	De wethouder Handhaving, Buitenruimte en Mobiliteit is lid van de stuurgroep, die de jaarplannen, met daarin de strategische doelen, en de begroting vaststelt. De stichting kent een Raad van Toezicht, de leden waarvan door de stuurgroep zijn benoemd.		
				Financieel belang:	De gemeente betaalt een vaste jaarlijkse exploitatiebijdrage van € 272.000. Daarnaast kan de gemeente werkbudgetten, aanbestedingen en projecten mede-bekostigen op basis van het jaarplan.		
				Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	Door de directe aansturing vanuit de stuurgroep heeft de stichtingsbestuurder een strikt mandaat, dat met waarborgen is omkleed, zodat er geen bijzondere financiële risico's voor de moedersorganisaties zijn.		
				Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	Gezamenlijke ambitie is om de beheer- en onderhoudsopgave en inzet op structurele gedragsverandering en mobiliteitstransitie te integreren. De aanpak moet voorzien in een nog betere (meer samenhangende) programmering en planning van werkzaamheden van verschillende infrabeheerders en stimulering van structurele gedragsverandering.		
					Onder een gezamenlijke bereikbaarheidsaanpak Zuid-Holland wordt een aanpak verstaan:		
					• waarin de voornaamste infrabeheerders en hun opdrachtgevers in Zuid-Holland samen met grote bedrijven, vervoerders, brancheorganisaties, belangenverenigingen en lokale overheden effectief en efficiënt samenwerken,		

- die de bereikbaarheid in Zuid-Holland waarborgt en bijdraagt aan de structurele mobiliteitstransitie, met aandacht voor leefbaarheid, economisch vestigingsklimaat, veiligheid en duurzaamheid,
- met een samenhangende programmering en planning van beheer-, onderhouds- en nieuwbouwwerkzaamheden, inzet van structurele investeringen in (kwaliteit van) alternatieven en toepassing van verkeers- en mobiliteitsmanagement.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
*Stichting Zuid-Holland Bereikbaar (ZHB) heeft geen winstoogmerk - eventueel batig saldo vloeit jaarlijks terug naar partners. Feitelijk is het resultaat nihil. Vanuit deze beschikt ZHB ook niet over een eigen vermogen. De financiering van ZHB bestaat uit exploitatie-, werk- en projectbudgetten afkomstig van de samenwerkingspartners; er is geen sprake van vreemd vermogen.			
Netto resultaat:	N.v.t.	*	*
Eigen vermogen per 31/12:	N.v.t.	*	*
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	*	*

Een verbonden partij kan een stichting zijn. Stichtingen waarin de gemeente een bestuurlijk en financieel belang heeft, of waartoe het College expliciet besloten vallen onder de term verbonden partij. Dit geldt alleen als er *geen* sprake is van een subsidierelatie. Als de gemeente een stichting in overwegende mate subsidie geeft, valt die stichting onder 'gesubsidieerde instellingen' en is het geen verbonden partij.

In 2022 kent de gemeente Rotterdam 4 stichtingen die zich classificeren als verbonden partij. Al deze stichtingen worden in 2023 gecontinueerd.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten stichtingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande stichtingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in stichtingen

Geen.

Verenigingen

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			

Wigo4It C.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
V.			continueren	Wigo4It C.V.	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Den Haag			
Publiek belang:				Zonder winstoogmerk de ICT-functie voor de sociale diensten van de G4 verzorgen. De afgelopen jaren hebben de diensten de overstap gemaakt naar dezelfde ICT-systemen voor de gemeentelijke taken rond 'werk' en 'inkomen'. Wigo4it beheert deze systemen en ontwikkelt ze door.			
Bestuurlijk belang:				Vertegenwoordiging door het college van B en W (vakwethouder) in de algemene deelnemersvergadering. Het bestuur heeft een externe adviesraad ingesteld om de visie en aanpak van Wigo4it te kunnen spiegelen aan de kennis en ervaring van deskundigen en managers van binnen en buiten de overheid.			
Financieel belang:				In het deelnemersconvenant staat dat elke deelnemer € 25.000 in het eigen vermogen van de Coöperatie Wigo4it U.A. stort. Daarnaast is er een jaarlijkse bijdrage. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam is in 2021 € 9,8 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Indien van toepassing, worden risico's afgedekt door het vormen van een voorziening binnen de corporatie.			
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:				De organisatie wordt aangepast naar een Fit For Purpose organisatie			
Financiële gegevens				Jaarrekening 2021	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023	
Netto resultaat:				322	-3.078	-2.900	
Eigen vermogen per 31/12:				9.986	5.200	2.100	
Vreemd vermogen per 31/12:				11.931	12.000	11.000	
Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
			continueren	Dimpact	Inkomensregelingen	Vereniging	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Enschede			
Publiek belang:				Volgens artikel 2 van de statuten fungeert de coöperatie fungeert als een katalysator voor gestandaardiseerde, integrale gemeentelijke informatievoorziening ten behoeve van de (digitale) dienstverlening en bedrijfsvoering.			
Bestuurlijk belang:				Stemrecht over onder meer besluiten over de jaarlijkse lidmaatschapsbijdrage, de benoeming van de raad van commissarissen, de begroting en jaarrekening en wijziging van de statuten van de coöperatie.			

Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)

Geen gegevens beschikbaar.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:

Geen gegevens beschikbaar.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
* het vastgestelde bedrag van het vreemd			
vermogen is niet opgenomen in de begroting/het			
bedrijfsplan 2023			
Netto resultaat:	172	3.450	3.450
Eigen vermogen per 31/12:	2.335	1.840	1.840
Vreemd vermogen per 31/12:	3.218	3.200*	3.200*

Ook een coöperatieve vereniging kan een verbonden partij zijn. Een coöperatieve vereniging heeft als doel in bepaalde materiële behoeften van de leden te voorzien. In tegenstelling tot een gewone vereniging kan een coöperatieve vereniging de aansprakelijkheid van de leden beperken of helemaal uitsluiten.

Zo is de gemeente Rotterdam bijvoorbeeld lid van de vereniging "Wigo4it". Dit is een coöperatie die in dienst van én samen met de 4 grote gemeenten (Amsterdam, Rotterdam, Utrecht en Den Haag) - integrale ICT- oplossingen ontwikkelt voor het aanvragen en verstrekken van uitkeringen, het begeleiden van mensen naar werk en het aanvragen en verstrekken van zorg.

Te continueren gemeentelijke deelname in verenigingen

De gemeente continueert haar deelname in de verenigingen Wigo4it en Dimpact.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten verenigingen of nieuwe gemeentelijke deelname in bestaande verenigingen

Geen.

Te beëindigen gemeentelijke deelname in verenigingen

Geen.

Gemeenschappelijke regelingen

Verbonden	Taakveld	Soort	Status
partij			
GGD	Volksgezondheid	Gemeenschappelijke	Te
Rotterdam-		Regeling	continueren
Rijnmond			

GGD Rotterdam- Rijnmond	Volksgesondheid	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens			
Vestigingsplaats:		Rotterdam	
Publiek belang:	De lichamelijke gezondheid van de bevolking of van specifieke groepen beschermen en bevorderen, en daarnaast ziekten onder de bevolking voorkomen of vroegtijdig opsporen.		
Bestuurlijk belang:	De gemeente Rotterdam heeft één lid en één plaatsvervangend lid in het Algemeen Bestuur.		
Financieel belang:	Rotterdam voert deze regeling uit. Uitgaven voor de uitvoering van deze wettelijke taken en inkomsten vanuit regiogemeenten (inwonerbijdragen) zijn onderdeel van de gemeentebegroting. Voor het complete verzorgingsgebied Rotterdam-Rijnmond is het budget in 2023 in totaal € 11,7 mln. € 6 mln komt hiervan voor rekening van de gemeente Rotterdam.		
Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)	De kosten voor corona bestrijding middels de corona organisatie zijn voor rekening van de rijksoverheid. De komst van de coronapandemie in 2020 heeft er echter toe geleid dat het regionale-en nationale krachtenveld rondom publieke gezondheid evenals de rol van de GGD significant is veranderd. Naast de landelijke heroriëntatie, werd duidelijk dat er ook regionale heroriëntatie gewenst is op de taken en positionering van de GGD Rotterdam-Rijnmond. Hiertoe is het strategietraject 'GGD 3.0' doorlopen onder leiding van een kopgroep met verschillende wethouders. Deze toekomstbestendige GGD zal naar verwachting slechts zeer beperkt met rijksmiddelen tot stand kunnen komen. Het rijk zal zoals het er nu naar uitziet mogelijk alleen beperkt investeren in de versterking van de pandemische paraatheid van GGD-en. Aan de gemeenten in de regio is aangegeven dat de lage inwonersbijdrage voor onze GGD niet matcht met de uitdagingen in deze regio en dat ook slechts de 'basis op orde' houde een extra investering vereist. Ook het rijk zal naar verwachting inzetten op mede financiering door gemeenten. Een eerste doorrekening van het prijskaartje van deze toekomstbestendige GGD is dat de inwonerbijdrage dan een tweemaal zo hoge inwonerbijdrage zou opleveren. Bij begroting 2024 zal gekeken worden wat noodzakelijk is versus wat gemeenten willen betalen. Aan het niet toekomstig bestendig maken zit een inhoudelijk en bestuurlijk risico maar aan het wel toekomstig bestendig maken zit een prijskaartje.		
Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	De begroting 2023 is slechts geïndexeerd conform de brief van de gemeentesecretarissenkring van de regio Rotterdam-Rijnmond en daarnaast zijn twee wijzigingen doorgevoerd. Het gaat daarbij om twee externe ontwikkelingen die onontkoombaar zijn: de inwerkingtreding van de omgevingswet en de inspecties van gastouders. De Omgevingswet die per 1 januari 2023 wordt ingevoerd, verplicht gemeenten "een gezonde leefomgeving te bereiken en in stand te houden". Gezondheid in de Omgevingswet gaat niet alleen over de fysieke milieufactoren. Ook onderwerpen als meer bewegen, gezonde voedselomgeving en ruimte voor maatschappelijke voorzieningen moeten terugkeren in het ruimtelijke beleid. Rekening houden met gezondheidsaspecten bij de (her)inrichting van de fysieke leefomgeving is uiterst belangrijk. Om het toezicht en de handhaving in de gastouderopvang te intensiveren, is structureel 6,4 miljoen euro extra beschikbaar gesteld door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De extra middelen worden beschikbaar gesteld via de algemene uitkering in het gemeentefonds (niet geoormerkt). Iedere gemeente ontvangt vanaf 2022 extra middelen om 50% van de gastouderopvanglocaties te kunnen inspecteren in 4,5 uur. Er wordt een verdeling aangehouden voor de taken toezicht en handhaving, respectievelijk 65% en 35%. Het AB heeft in december 2021 het voorstel aangenomen om vanaf 2023 structureel 50% per jaar extra inspecties		

gastouderopvang uit te voeren en de formatie hiervoor uit te breiden. Dit is verwerkt in de begroting voor 2023.

In begroting 2024 zullen vervolgens nieuwe afspraken gemaakt worden omtrent de omvang van het pakket basisproducten dat de GGD Rotterdam-Rijnmond voor alle gemeenten uitvoert.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	nvt	N.v.t.	nvt
Eigen vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt
Vreemd vermogen per 31/12:	nvt	N.v.t.	nvt

Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
RZG Zuidplas				Grondbank	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
RZG Zuidplas							
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats: Den Haag							
Publiek belang: Het behartigen van het belang van de gemeente Rotterdam in het ontwikkelingsgebied van de Zuidplas voor wat betreft de ontwikkeling van de woningbouw, bedrijventerreinen en het waarborgen van voldoende hoogwaardige plankwaliteit.							
Bestuurlijk belang: De gemeente Rotterdam heeft één lid in het Dagelijks Bestuur lid, die tevens tweede vice-voorzitter is en een vervanger. Daarnaast heeft de gemeente Rotterdam twee leden in het Algemeen Bestuur.							
Financieel belang: De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor 40% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2020 € 0,9 mln.							
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) Op 19 mei 2021 heeft de gemeenteraad van Zuidplas het masterplan voor de ontwikkeling van het Middengebied Zuidplaspolder vastgesteld, na een voorbereiding waarbij de partners waaronder de Grondbank nauw zijn betrokken. Het masterplan omvat voor de ontwikkeling van 8.000 woningen en twee nieuwe bedrijventerreinen in een vernieuwd landschap middenin de Zuidplaspolder.							
Met het masterplan als basis is er op 1 juli 2021 een bestuurlijke overeenkomst gesloten tussen Zuidplas, Provincie Zuid-Holland en de Grondbank waarin afspraken gemaakt zijn over de voorwaarden van de ontwikkeling. Op 1 juli is er ook tussen Zuidplas en de Grondbank een koopovereenkomst afgesloten, waarin afspraken zijn vastgelegd over de verkoop van alle gronden grond van de Grondbank aan Zuidplas. Met de afspraken in de Bestuurlijke Overeenkomst en de koopovereenkomst wordt voldaan aan de doelstellingen van de Grondbank zoals geformuleerd in haar Gemeenschappelijke Regeling en het Uitname Strategie Kader							
2022.							
Nu er een koopovereenkomst is overeengekomen ligt de focus van de Grondbank op het beheren van het							

grondbezit en de daarop aanwezige opstallen totdat deze door Zuidplas worden overgenomen.

In de koopovereenkomst zijn enkele risico's voor de Grondbank opgenomen; de Koopovereenkomst is

gesloten onder de opschortende voorwaarden dat de gemeenteraad van Zuidplas op grond van haar

budgetrecht instemt en dat de bestemmingen wonen en werken planologisch onherroepelijk worden. De

Grondbank heeft met haar accountant besproken dat gezien de geringe omvang de risico's van de

Grondbank voortvloeiende uit de overeenkomsten niet in een voorziening zullen worden opgenomen maar in

de risicoparaagraaf worden geduid.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	De gemeente Zuidplas is bezig met het verder uitwerken van de plannen en de voorbereidingen voor de planologische procedures. Er is gestart met het opstellen van een milieueffectrapportage. Het voorkeursalternatief uit de m.e.r. zal vervolgens de basis vormen voor het planologisch plan. Zuidplas, Provincie Zuid-Holland en de Grondbank hebben het proces gestart om een Deelovereenkomst Mobiliteit met de bestuurlijke partners op te stellen over de invulling en uitvoering van mobiliteitsmaatregelen, zoals afgesproken in de Bestuurlijke Overeenkomst. Besluitvorming hierover dient plaats te vinden voordat het Omgevingsplan door de gemeenteraad van Zuidplas wordt vastgesteld.		

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	21.515	11.000	-
Eigen vermogen per 31/12:	4.262	-	3.000
Vreemd vermogen per 31/12:	93.025	93.000	95.500

Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Instandhouding en Beheer DCMR	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Instandhouding	Milieubeheer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Schiedam			
Publiek belang:				De milieuproblemen in de regio Rijnmond worden aangepakt door intensieve samenwerking tussen betrokken overheden. Rotterdam heeft een groot deel van de uitvoering van de milieutaken neergelegd bij de DCMR Milieudienst Rijnmond. Die geeft bijvoorbeeld milieuvergunningen af, voert controles uit, begeleidt bodemsaneringen of laat milieumetingen uitvoeren. De dienst stelt ook milieup expertise beschikbaar en adviseert rond het beleid van de gemeente Rotterdam.			
Bestuurlijk belang:				De wethouder Milieu zit in Dagelijks Bestuur, de wethouders Milieu en Financiën zitten in het Algemeen Bestuur			
Financieel				De gemeente Rotterdam draagt jaarlijkse naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling.			

belang: De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 21,5 mln.

Risico- inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b) DCMR kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden van 3% van de gemiddelde opbrengst van drie voorgaande jaren. Mochten er zich risico's voordoen waar niet in voorzien is, en waarvoor ook het weerstandsvermogen ontoereikend is, dan kan Rotterdam uit hoofde van deelname in de gemeenschappelijke regeling voor ca 1/3 worden aangesproken.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023: Ook in 2023 ligt de aandacht binnen de organisatie en het werkpakket van de GR DCMR op de vergunningverlenings-, toezichts- en handhavingstaken. Daarnaast ligt de nadruk op de implementatie van de Omgevingswet.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	3.200	4.134	2.900
Vreemd vermogen per 31/12:	10.000	10.700	14.000

Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Jeugdhulp Rijnmond	Maatwerkdienstverlening	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
				Vestigingsplaats:	Rotterdam		
				Publiek belang:	Een kwalitatief goede en efficiënte uitvoering van jeugdhulp in het Rijnmondgebied van de gemeenschappelijke regeling.		
				Bestuurlijk belang:	Elke deelnemende gemeente wijst vanuit haar College van B en W een vertegenwoordiger in het Algemeen Bestuur aan, alsmede een plaatsvervanger.		
				Financieel belang:	De gemeente draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling en is voor ongeveer 53% deelnemer. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2023 € 143,6 mln. De gemeenschappelijke regeling Jeugdhulp Rijnmond is een inkoopcombinatie van vijftien gemeenten voor de inzet van jeugdhulp en kent slechts een klein eigen vermogen (ongeveer 1,0%) en geen vreemd vermogen. Ze sluit geen financieringen af (schulden/vreemd vermogen). Bij een eventueel tekort dragen de gemeenten naar rato bij en bij een overschot (nettoresultaat) ontvangen zij naar rato. Vanaf 2023 kopen de gemeenten Maassluis, Vlaardingen en Schiedam specialistische jeugdhulp zelf in, hierdoor zal de relatieve bijdrage van de gemeente stijgen.		
				Risico-	Er is een risico op verhoging van de bijdragen van gemeenten, dit betekent dat Rotterdam de bijdrage moet		

inschatting
(BBV, art. 11
eerste lid, sub b)

verhogen, als er een naheffing komt.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:

De gemeenten hebben samen een visie op de jeugdhulp: de Regiovisie Nabij en Passend. In regionaal (GRJR-)verband bouwen de gemeenten aan een "jeugdhulp-infrastructuur" die aansluit bij "sterke lokale infrastructures". Gemeenten zorgen zo dat gezinnen in hun leefomgeving ondersteuning en basishulp kunnen vinden die op elkaar aansluiten. En dat op het juiste moment zo nodig ook persoonsgebonden specialistische hulp komt. Om tot een realistische begroting te komen, met minder tegenvallers achteraf, is ingeschat welke hulp in welke mate beschikbaar moet zijn.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	-	-
Vreemd vermogen per 31/12:	N.v.t.	-	-

Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden	Taakveld	Soort	Status
Rotterdam -		Regeling	continueren	partij			
Den Haag							
				Metropoolregio	Overhead	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rotterdam -			
				Den Haag			
Algemene							
gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:		De samenwerking tussen de gemeenten bevorderen met het oog op het vernieuwen van de economie en het verbeteren van de bereikbaarheid in de metropoolregio Rotterdam Den Haag.					
Bestuurlijk		Burgemeester en portefeuillehouders Verkeer & Vervoer en Economie & Werkgelegenheid nemen zitting in					
belang:		Algemeen Bestuur.					
Financieel		De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling voor het onderdeel					
belang:		Economisch Vestigingsklimaat. De overige bijdrage is afkomstig uit Rijksmiddelen (BDU Verkeer en Vervoer).					
		De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 1,85 mln (2,82 euro per inwoner).					
Risico-		In 2016 besloot het Algemeen Bestuur van de MRDH om zowel de bestaande als de toekomstige financiering					
inschatting		van RET en HTM over te nemen van de gemeenten Rotterdam resp. Den Haag. (hiermee is de balanspositie					
(BBV, art. 11		ultimo 2017 fors uitgebreid met € 891 mln). De hieraan verbonden risico's zijn beperkt, o.a. omdat de MRDH					
eerste lid, sub b)		zelf zorg draagt voor de integrale bekostiging van rente en afschrijving van alle door haar goedgekeurde					
		railinvesteringen in het OV. Voor de afdekking van het resterende risico heeft de MRDH een risicoreserve					

Ook heeft het algemeen bestuur van de MRDH na zienswijze door de regiogemeenten op 21 december 2017

de Verordening bussenleningen vastgesteld Voor elke verstrekte lening wordt een toereikende

risicoreservering opgebouwd als onderdeel van het eigen vermogen van de MRDH.

Ontwikkelingen	De begroting 2023 gebruikt de doelstellingen uit de Strategische Agenda MRDH . Samen aan het werk! als
en	strategisch kader. Leidend daarin zijn de ambities:
beleidsdoelen	1) Vernieuwen Economie - digitalisering, verduurzaming van energieopwekking en efficiënt gebruik van
voor 2023:	productiesystemen, vervoerketens en dienstverlening, hebben grote impact op de economie. Deze
	ontwikkeling worden benut voor de mainport, de greenport, het hightech cluster en de security delta, voor het
	creëren van nieuwe economische kansen en werkgelegenheid op alle beroepsniveaus. De MRDH zet zich in
	om deze economische vernieuwing samen met diverse partners richting te geven en te versnellen.
	2) Verbeteren Bereikbaarheid - met de auto zijn de economische toplocaties in 45 minuten bereikbaar. Voor
	de fiets en het OV ligt dat anders. Als beiden in samenhang worden ontwikkeld, zijn wonen en werk beter met
	elkaar verbonden.
	In de begroting 2023 zijn drie programma's opgenomen waarin de doelstellingen zijn uitgewerkt door het
	beantwoorden van drie vragen: Wat willen we bereiken? Wat gaan we daarvoor doen? en Wat mag dat
	kosten? Dat zijn de programma's 1. Exploitatie verkeer en openbaar vervoer, 2. Infrastructuur verkeer en
	openbaar vervoer en het programma 3. Economisch Vestigingsklimaat.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	2.302	-119	0
Eigen vermogen	32.508	30.180	33.389
per 31/12:			
Vreemd	1.435.141	1.380.574	1.351.706
vermogen per			
31/12:			

Nieuw- Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Nieuw- Reijerwaard	Wonen en bouwen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Gemeente Ridderkerk			
Publiek belang:				De GR Nieuw Reijerwaard heeft tot doel en als belang het binnen diens rechtsgebied ontwikkelen en realiseren van minimaal 90 hectare bedrijventerrein op de locatie Nieuw Reijerwaard met de daarbij horende ontsluiting en het daarbij horende groen.			
Bestuurlijk belang:				Benoeming twee leden en twee plaatsvervangende leden van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.			

Financieel De gemeente Rotterdam draagt naar rato risico in deze gemeenschappelijke regeling.

belang:

Risico- In de geactualiseerde grondexploitatie 2022 laat de ontwikkeling van de Monte Carlo Analyse een positieve inschatting trend zien: meer winstgevende uitkomsten en minder grote bandbreedte dan in voorgaand jaar door (BBV, art. 11 aanzienlijke gerealiseerde grondverkopen in 2021 en aanbesteding van het grootste civiel technische werk in eerste lid, sub b) het project.

Ontwikkelingen In 2023 zal de IJsselmondse Knoop worden afgerond met de afronding van de fietstunnels. Meerdere en grondverkopen zijn voorzien en de bijbehorende laatste fase van Woonrijpmaken. beleidsdoelen voor 2023:

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	0	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	0	0	0
Vreemd vermogen per 31/12:	133.801	136.720	108.801

Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Gezamenlijke brandweer voor het haven- en industriegebied van Rotterdam	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam-Europort			
Publiek belang:				De Gezamenlijke Brandweer is een samenwerkingsverband tussen bedrijven in het haven- en industriegebied van Rotterdam en de Gemeente Rotterdam. De organisatie verzorgt in dit gebied de brandbestrijding en hulpverlening en heeft daarbij de verplichting tot het instand houden van een bedrijfsbrandweer (Wet veiligheidsregio's) overgenomen van de bedrijven die aangesloten zijn.			
Bestuurlijk belang:				Het bestuur bestaat uit vertegenwoordigers van de gemeente Rotterdam en de bedrijven en wordt voorgezeten door de burgemeester van Rotterdam.			
Financieel belang:				De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2022 € 10,2 mln.			
Risico-inschatting (BBV, art. 11 eerste lid, sub b)				Op basis van de financieel berekende risico's voor 2022 en de jaarrekening 2021 (na Resultaatbestemming) is de ratio Weerstandsvermogen als volgt: Beschikbare weerstandscapaciteit = circa € 257.000 => ratio = circa 0,44			

Benodigde weerstandscapaciteit = € 578.000

Op basis van de algemeen geldende normeringssystematiek is het weerstandsvermogen voor 2022 van de GB 'ruim onvoldoende'. Oorzaak van deze substantiële daling in de weerstandscapaciteit in 2020 en 2021 zijn de incidentele lasten in relatie tot de FLO-regeling (vroegpensioenen), die niet voorzien konden worden in de begrotingen voor deze jaren. Het is de verwachting dat ultimo 2022 de weerstandscapaciteit ten minste weer voldoende is.

Ontwikkelingen en beleidsdoelen voor 2023:	- Duurzame oplossing voor financieringsproblematiek (systematiek waarbij lasten aan de private kant over meer 'schouders' verdeeld kunnen worden);
	- Instemming verkrijgen van alle betrokken partijen op het voorstel 'Generatiepact GB' (gericht op duurzame inzetbaarheid repressieve medewerkers) als alternatief voor de landelijke '20-jaarsregeling';
	- Impactanalyse van energietransitie (wat gaat dit betekenen voor materieel, vakbekwaamheid, inzetprocedures etc.);
	- Beleid ontwikkelen t.a.v. de transitie van fluorhoudend blusschuim naar fluorvrij blusschuim.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022 (geactualiseerd)	Begroting 2023
Netto resultaat:	-946	1.994	0
Eigen vermogen per 31/12:	1.410	3.306	3.206
Vreemd vermogen per 31/12:	28.290	26.260	24.063

Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
				Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond	Crisisbeheersing en brandweer	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:				Rotterdam			
Publiek belang:				Gemeenten zijn op basis van art. 9 van de Wet Veiligheidsregio's verplicht gemeenschappelijke regelingen te treffen om de taken die in deze artikelen staan uit te voeren.			
				In de VRR werken de Regionale Brandweer, Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen, Ambulancezorg en de Gemeenschappelijke Meldkamer van politie, brandweer en ambulance intensief samen. Zij bieden professionele hulp en bescherming bij mogelijke risico's en bedreigingen.			
Bestuurlijk belang:				De burgemeester van Rotterdam is voorzitter van het Algemeen en Dagelijks Bestuur van de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond.			
Financieel belang:				De inwonerbijdrage van de gemeente Rotterdam aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond is 57,6% van de totale inwonersbijdragen van de regiogemeenten voor crisisbeheersing en rampenbestrijding. De deelnemersbijdrage van de gemeente is in 2022 € 54,5 mln (excl IOV gelden, DVO+ en FLO € 49,97 mln).			

Risico-inschatting In de paragraaf Weerstandsvermogen wordt een netto risico benoemd van € 578.000. Bestaande uit de
(BBV, art. 11 risico's:
eerste lid, sub b) - personele capaciteit brandweervrijwilligers
- spreiding en beschikbaarheid ambulancezorg

Daarnaast vormt de deeltijdregeling brandweervrijwilligers een groot risico, maar wordt ervan uitgegaan dat
eventuele kosten voortkomend uit de deeltijdregeling worden gedekt door het Rijk.

Ontwikkelingen Uitvoering geven aan de ontwikkelagenda, waaronder:
en beleidsdoelen - investeren in oefencapaciteit en materiaal
voor 2023: - doorontwikkeling van de netwerkfunctie van de Veiligheidsregio
- de versterking en verduurzaming van de piketorganisatie
- het operationeel maken van specialistische teams voor hoogbouw en de vervanging van redvoertuigen met
specifieke eisen voor hoogbouw
- het voorbereiden op de gevolgen van de klimaatverandering
- het anticiperen op de komst van de omgevingswet (van regel- naar risicogericht)
- de opbouw van expertise op de energietransitie en het bijscholen van adviseurs op dit gebied
- de inrichting van een Multi Intelligence Center (MIC)

Daarnaast wordt een visie op "de optimale opkomstlocatie" voor de ambulancezorg opgesteld, als basis voor
de heroriëntatie op opkomstlocaties en postlocaties.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021 (geactualiseerd)	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	-196	-279	562
Eigen vermogen per 31/12:	5.085	11.296	1.634
Vreemd vermogen per 31/12:	96.225	71.009	105.119

Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke	Te	Verbonden partij	Taakveld	Soort	Status
Rottemeren		Regeling	continueren	Recreatieschap	Ruimte en wonen	Gemeenschappelijke Regeling	Te continueren
				Rottemeren			
Algemene gegevens							
Vestigingsplaats:							Schiedam
Publiek belang:				Het behartigen van het gemeenschappelijk belang van de deelnemers voor wat betreft de ontsluiting, de ontwikkeling, aanleg en het beheer in het kader van de openluchtrecreatie en waar mogelijk het toerisme en van natuur en landschap in het gebied waarvoor de regeling geldt.			
Bestuurlijk belang:				De gemeente Rotterdam heeft één zetel in het Dagelijks Bestuur en twee zetels in het Algemeen Bestuur. Rotterdam is voorzitter van beide besturen.			

Financieel De gemeente Rotterdam draagt naar rato bij aan deze gemeenschappelijke regeling. De deelnemersbijdrage belang: van de gemeente Rotterdam bedraagt in 2023 € 3,8 mln.

Risico- Recreatieschap Rottemeren kent een systeem van risicomanagement. Voor in beeld zijnde risico's zijn inschatting (BBV, bestemmingsreserves gevormd. Daarnaast wordt een weerstandsvermogen aangehouden. art. 11 eerste lid, sub b)

Ontwikkelingen In mei 2021 is het Ontwikkelplan voor Landschapspark De Rotte vastgesteld. Dit Ontwikkelplan geldt voor de en beleidsdoelen komende 10 jaar. In 2022 is het uitvoeringsplan voor de komende jaren vastgesteld. voor 2023: Daarnaast wordt in de komende jaren in het Lage Bergse Bos een kwaliteitsimpuls uitgevoerd, parallel aan de aanleg van de A16 die ook door dit gebied loopt.

Financiële gegevens	Jaarrekening 2021	Begroting 2022	Begroting 2023
Netto resultaat:	20	0	0
Eigen vermogen per 31/12:	12.704	10.071	8.257
Vreemd vermogen per 31/12:	10.142	4.170	0

De Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR) biedt overheden de mogelijkheid een deel van hun bestuurstaken te verplaatsen naar een openbaar lichaam. Dit wordt 'verlengd lokaal bestuur' genoemd. Gemeenten kunnen dan een openbaar lichaam instellen. Zo'n openbaar lichaam is een rechtspersoon en kent drie organen: een algemeen bestuur, een dagelijks bestuur en een voorzitter. Dit hoofdstuk gaat alleen in op de gemeenschappelijke regelingen die een 'verbonden partij' zijn. Daaronder vallen niet de zogeheten lichte regelingen, omdat in deze regelingen geen sprake is van een bestuurlijk onderdeel. Het zijn samenwerkingsverbanden zonder bestuursorganen.

Te continueren gemeentelijke deelname in gemeenschappelijke regelingen

De gemeente continueert in 2023 haar deelname in negen gemeenschappelijke regelingen. Dit zijn: Metropoolregio Rotterdam - Den Haag, GGD Rotterdam-Rijnmond, Grondbank RZG Zuidplas, DCMR, Jeugdhulp Rijnmond, Nieuw Reijerwaard, Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer, Openbaar lichaam Veiligheidsregio Rotterdam Rijnmond en het Recreatieschap Rottemeren.

Gemeentelijke deelname in nieuw op te richten gemeenschappelijke regelingen of nieuwe gemeentelijk deelname in bestaande gemeenschappelijke regelingen

Geen

Te beëindigen deelname in gemeenschappelijke regelingen

Geen

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Pagina 225

Weerstandsvermogen en risicobeheersing

De paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft inzicht in de ontwikkeling van het weerstandsvermogen, waarbij de financiële risico's worden afgezet tegen de weerstandscapaciteit die beschikbaar is om ze op te vangen.

[Beleid](#)[Risico's](#)[Benodigde weerstandscapaciteit](#)[Beschikbare weerstandscapaciteit](#)[Weerstandsvermogen](#)
[Ontwikkeling weerstandsvermogen](#)[Wettelijk voorgeschreven kengetallen](#)

Beleid

Voor een gezonde financiële positie moet de gemeente over voldoende weerstandsvermogen beschikken. Dit houdt in dat de gemeente over voldoende capaciteit beschikt om de financiële risico's op te kunnen vangen die niet zijn afgedekt. De gemeente wil ook voorkomen dat iedere onvoorziene, financiële tegenvaller direct dwingt tot bezuinigen of dat er juist een onnodig hoge financiële buffer wordt aangehouden.

Het weerstandsvermogen is opgebouwd uit de verhouding tussen twee componenten, het benodigde en de beschikbare weerstandscapaciteit. Het beleid rondom het weerstandsvermogen is erop gericht om de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit ten minste 1,00 te laten zijn. Dit wil zeggen dat de beschikbare weerstandscapaciteit (de teller) minstens gelijk is aan de benodigde weerstandscapaciteit (de noemer). Oftewel dat er genoeg middelen (beschikbare weerstandscapaciteit) aanwezig zijn om de risico's (benodigde weerstandscapaciteit) op te vangen. Ook in het coalitieakkoord is bekrachtigd dat er wordt gestreefd naar een weerstandsvermogen van minimaal 1,00 in alle jaren van de meerjarenraming.

Om te komen tot de benodigde weerstandscapaciteit wordt periodiek (voorafgaand aan de voorjaarsnota/eerste herziening, begroting/tweede herziening en jaarrekening) geïnventariseerd welke grote financiële risico's (groter dan € 1,0 mln) de gemeente loopt of zich hebben voorgedaan, waarvoor geen beheersmaatregelen of voorzieningen zijn getroffen en geen verzekering is afgesloten. Op basis hiervan wordt door middel van een risico-simulatiemodel de benodigde weerstandscapaciteit bepaald. In het risico-simulatiemodel wordt, gegeven de ingevoerde risico's, een berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gemaakt aan de hand van 5000 automatisch gegenereerde mogelijk situaties en met een percentage van 95% zekerheid. Dit betekent dat de benodigde weerstandscapaciteit 95% van de mogelijke situaties weerspiegelt. Onderstaand is weergegeven welke risico's zijn opgenomen bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit, tevens is toegelicht op welke onderdelen de risico's voor de benodigde weerstandscapaciteit afwijken ten opzichte van de eerste herziening 2022.

De benodigde weerstandscapaciteit wordt afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Bij de beschikbare weerstandscapaciteit wordt gerekend met de onderstaande bestanddelen:

- De algemene reserve;
- De risicoreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (op dit moment zijn dit de Kredietrisicoreserve, Bestemmingsreserve BUIG (macrobudget gebundelde uitkeringen), Bestemmingsreserve decentralisatie AWBZ (algemene wet bijzondere ziektekosten) en Bestemmingsreserve Tweedelijns WMO (wet maatschappelijke ondersteuning) en Jeugdhulp);
- De wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Bij de tabel ontwikkeling weerstandsvermogen wordt toegelicht en inzichtelijk gemaakt hoe het weerstandsvermogen zich in de loop van de tijd ontwikkeld.

Indien op enig moment het weerstandsvermogen als gevolg van forse financiële tegenvallers minder dan 1,00 bedraagt, worden er maatregelen getroffen die het aannemelijk maken dat het weerstandsvermogen zo spoedig mogelijk, doch uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming weer 1,00 of meer zal bedragen.

Tevens wordt bij de begroting 2023 de geactualiseerde beleidsnota weerstandsvermogen en risicobeheersing voorgelegd ter bekrachtiging.

Risico's

In onderstaande tabel worden de financiële risico's ($\geq \text{€ } 1,0 \text{ mln}$) welke mee worden genomen in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit toegelicht. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen kwantificeerbare en niet-quantificeerbare risico's. Per risico is een inschatting gemaakt van de kans dat het risico optreedt, de financiële gevolgen en het jaar waarin de gemeente het risico loopt.

Kwantificeerbare risico's	Kans op risico	Ingeschat minimumbedrag (x € 1.000,-)	Ingeschat maximumbedrag (x € 1.000,-)	Kans op optreden in jaar
Grondexploitaties	buiten model	58.000	58.000	2022 e.v.
Op basis van het meest actuele Meerjarenperspectief Grond & Vastgoed is door middel van een risicoanalyse het financiële effect bepaald van de risico's die volgen uit de marktanalyse van wonen en werklocaties, en van de algemene prijsontwikkelingen. Hiervoor zijn de omgevingsrisico's vertaald in verschillende scenario's en is de benodigde weerstandscapaciteit berekend.				
Leningen en garanties	buiten model	9.245	9.245	2022 e.v.
Bij het verstrekken van leningen en het verlenen van garanties loopt de gemeente het risico dat de betrokken partijen niet aan hun financiële verplichtingen kunnen voldoen en de gemeente financiële schade oploopt. De gemeente berekent de risico's op wanbetaling van de betreffende geldnemers aan de hand van een methodiek die ook wel door banken wordt gehanteerd.				
Inkomensregeling (BUIG)	25%	0	100.000	2022

	25%	0	80.000	2023
	25%	0	60.000	2024 e.v.

De inkomsten die Rotterdam van het Rijk ontvangt voor het verstrekken van bijstandsuitkeringen schieten mogelijk tekort om de hiermee samenhangende lasten te dekken. Het Rijk verdeelt het landelijk beschikbare budget (het zogeheten macrobudget BUIG) tussen de gemeenten. In de jaren 2018-2021 kende Rotterdam een positief resultaat op de BUIG, na vele jaren van grote tekorten. De coronacrisis raakte de Rotterdamse arbeidsmarkt in 2020 bovengemiddeld én het BUIG-deelbudget voor loonkostensubsidies (LKS) wordt met ingang van 2022 op basis van realisatiecijfers verdeeld, waardoor Rotterdam nu een aanzienlijk minder gunstige positie heeft in de budgetverdeling BUIG. Risico's zijn:

- Net als in de Begroting 2022 en 1e herziening wordt ervan uitgegaan dat het Rotterdamse bijstandsvolume zich parallel aan het landelijke bijstandsvolume (volgens CPB-ramingen) gaat ontwikkelen. Als Rotterdam ook in 2022 en 2023 een ongunstigere ontwikkeling van het aantal uitkeringen kent, zal dat leiden tot een financieel tekort op de BUIG.
- Wijziging van het budgetaandeel Rotterdam in het BUIG-budget voor 2023. Dit kent twee onderdelen: (1) veranderingen in verdeelmodel voor bijstandsbudgetten (jaarlijkse actualisatie van verdeelmaatstaven) en (2) veranderingen in de verdeling van het LKS-deelbudget op basis van gerealiseerde LKS-uitgaven in het vorige jaar. Een wijziging van slechts 0,2% in het aandeel van Rotterdam betekent direct een stijging/daling van de inkomsten met € 13 mln. Het budgetaandeel 2023 wordt in oktober '22 gepubliceerd. De gewijzigde verdeelsystematiek voor het LKS-deelbudget betekent een risico op oplopende tekorten, omdat andere gemeenten vooralsnog relatief meer banen met LKS realiseren dan Rotterdam.
- Onzeker is wat de financiële consequenties zijn van meer nadruk op de menselijke maat in de uitvoering van de Participatiewet.

Al met al schatten we de kans op het optreden van een tekort op de BUIG meerjarig op 25%. Het maximale tekort op de BUIG bedraagt 10% van de BUIG lasten (circa € 600 mln). Voor een eventueel extra tekort kan een beroep worden gedaan op de vangnetregeling (voor zover dat extra tekort door de accountant als rechtmatig is beoordeeld en niet wordt gecompenseerd door meevallers uit de voorgaande twee jaren). Bij het bepalen van het maximale tekort in enig jaar is derhalve rekening gehouden met de werkelijke/begrote saldo op BUIG van de twee voorgaande jaren.

Renterisico	50%	0	2.464	2022
	50%	0	10.031	2023
	50%	0	17.404	2024
	50%	0	22.055	2025
	50%	0	23.371	2026

Bij toekomstige financiering loopt de gemeente een renterisico. Dit is het risico dat de marktrente waartegen wordt geleend hoger uitvalt dan eerder is geraamd. Tevens bestaat er een renterisico op het moment van renteherziening bij een lopende lening. Een stijging van de rentetarieven ten opzichte van de begroting leidt namelijk tot hogere rentelasten. Bij het berekenen van de benodigde weerstandscapaciteit wordt er vanuit gegaan dat een structurele rentestijging van 2% ten opzichte van de verwachtingen opgevangen kan worden.

Gemeentefonds (omvang)	50%	0	10.000	2026

Bij de Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022 hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssysteem in plaats van de Trap-op-trap-af-systeem worden uitgewerkt. Daarnaast kan het periodieke onderhoud van het gemeentefonds (onderzoeken groot stedelijke kosten, centrumfunctie en eigen inkomsten) vanaf 2026 tot lagere inkomsten (bij huidige spelregels <15 euro per inwoners per jaar> € 10 mln per jaar) leiden.

Gemeentefonds (BTW-compensatiefonds)	25%	0	10.000	2022 e.v.

Risico dat -landelijke- declaraties bij het BTW-compensatiefonds (BCF) zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Gemeentefonds (ontwikkeling verdeelmaatstaven)	50%	0	10.000	2022 e.v.

Risico dat de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd.

Inflatie o.a. wijziging werkgeverspremies 2023 en nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2023	50%	0	30.000	2023 e.v.

Nog niet gepubliceerde werkgeverspremies 2023 (met name pensioenpremies) en een nog niet afgesloten cao voor het jaar 2023 kunnen leiden tot financiële consequenties. Risico is een financiële vertaling van 2% hogere uitkomst dan geraamd in begroting 2023 en niet vergoed door Rijk. Het heeft in principe een doorwerking naar het indexeringspercentage van subsidies.

OZB-opbrengsten	40%	0	10.000	2022 e.v.

De begrote en gerealiseerde OZB-opbrengsten kunnen van elkaar afwijken. Oorzaken zijn onder meer het continu in beweging zijn van de stad en het daardoor niet vaststaan van de grondslag, onzekere uitkomsten van beroeps- en bezwaarprocedures en effecten van de conjunctuur op de waardeontwikkeling en oninbaarheid.

Tweedelijns Wmo	25%	0	10.000	2022 e.v.

In 2015 is de uitvoering van de Jeugdwet en de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) overgedragen aan gemeenten, wat gepaard ging met forse bezuinigingen én een geheel nieuwe werkwijze. Door de zorg dichterbij te organiseren worden meer Rotterdammers bereikt met hogere zorguitgaven tot gevolg. Met de invulling van de Ambtelijke Opdracht Zorg is meerjarig een sluitende zorgbegroting neergelegd. Het risico bestaat echter dat de hierin gepresenteerde en in een hierop aansluitende bestuursopdracht nader uit te werken kostenbeheersingsmaatregelen onvoldoende effect sorteren. De zogeheten compensatieplicht uit de Wmo 2015 ligt hier mede aan ten grondslag (gemeenten dienen iedereen die op basis van de Wmo 2015 zorg vraagt en geïndiceerd krijgt, die zorg ook te verstrekken).

Tweedelijns Wmo (prijs effect uitspraak voorzieningenrechter)*	50%	7.500	15.000	2023-2024

Voor de tussentijdse én nieuwe inkoop Wmo maatwerkondersteuning (beoogde ingangsdatum 1-1-2023 resp. 1-1-2024) is de gemeente bij gerechtelijke uitspraak opgedragen om enkele parameters in de berekeningen van de tarieven aan te passen (om te voldoen aan de algemene maatregelen van bestuur reële prijzen in de zorg). Dit leidt naar verwachting tot hogere tarieven. Op basis van de gerechtelijke uitspraak is daarom in de begroting al een voorschot genomen op het verwachte tariefseffect. Met de uitkomsten van het smalle tarievenonderzoek, dat in juli 2023 is afgerond, is nu het verwachte tariefseffect nauwkeuriger bepaald en is hoger dan het reeds in de begroting verwerkte verwachte tariefseffect. Twee variabelen zijn echter van grote invloed en vormen een onzekerheid voor het uiteindelijke tariefseffect in 2023, te weten de verzilveringsgraad en het aantal indicaties.

Tweedelijns Wmo (rijkslobby)*	50%	0	20.000	2022 e.v.

Er loopt op dit moment een bestuurlijk gesprek tussen Rijk en gemeenten over de financiële houdbaarheid van de Wmo en de tekorten bij gemeenten. Met het oog hierop is in de begroting een post Lobby Wmo (€ 60 mln in 2026) opgenomen. Het Rijk ziet de introductie van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage per 2025 als een middel om de Wmo beheersbaar te maken en zal dit betrekken bij de discussie over de noodzaak voor aanvullende rijksmiddelen voor de Wmo. Het risico dat deze rijkslobby niet zal leiden tot volledige invulling van de stelpost ter hoogte van € 60 mln (omgerekend € 1,5 mld landelijk) is aanzienlijk.

Tweedelijns Jeugdhulp (woonplaatsbeginsel)	50%	0	1.000	2022 e.v.

Door een wijziging in de grondslag van het woonplaatsbeginsel voor jeugdhulp zal Rotterdam verantwoordelijk worden voor nieuwe cliënten en zullen er cliënten overgaan naar andere gemeenten. Het oorspronkelijke risico was berekend op € 11,5 mln. Inmiddels is hiervoor een Rijksbijdrage van € 10,5 mln ontvangen en structureel verwerkt in de begroting vanaf 2022. De resterende € 1,0 mln wordt nu nog als risico opgevoerd.

Ruimen bommen	25%	0	9.000	2022 e.v.

Voorheen ontving de gemeente Rotterdam een vast jaarlijks bedrag van het Rijk voor het ruimen van bommen. Met ingang van 2015 geldt een nieuwe regeling. Op grond daarvan subsidieert het Rijk 70% van de ruimingskosten. Dit betekent dat de gemeente Rotterdam voor de overige 30% zelf dekking moet vinden. Het uitgangspunt is dat er niet meer actief geruimd wordt en dat er zoveel mogelijk kosten ten laste van gemeentelijke projecten worden gebracht. Uiteindelijk bestaat een risico dat geraamd wordt op € 9,0 mln.

Risico-opslag niet-quantificeerbare risico's	50%	0	50.000	2022 e.v.

Voor de niet-quantificeerbare risico's wordt een opslag in het risicosimulatiemodel opgenomen. Deze risico's worden hierna afzonderlijk toegelicht.

Risico-opslag grote projecten	50%	0	5.000	2022 e.v.

Om binnen een groot project financiële tegenslagen te kunnen opvangen, maakt een risicoreserve (ook wel genoemd: risico-opslag of post onvoorzien) deel uit van de projectkostenraming. De risicoreserve ziet toe op de risico's die specifiek voor het project gelden. Het projectbudget wordt conform deze projectkostenraming bepaald, aangevuld met een onzekerheidsreserve. De onzekerheidsreserve biedt aanvullende zekerheid dat het project, bij een gelijkblijvende scope, binnen het beschikbare budget wordt afgerond. In aanvulling hierop wordt bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit rekening gehouden met het risico dat het totaal van alle projectbudgetten, ondanks het aanhouden van deze reserves, overschreden wordt. Gelet op het feit dat sinds 2017 wettelijk is voorgeschreven dat nagenoeg alle investeringen in materiele vaste activa (het gros van de projectuitgaven) moeten worden geactiveerd en afgeschreven, waardoor hogere projectuitgaven worden uitgesmeerd over de jaren waarin de gerealiseerde activa worden afgeschreven, is bij de eerste herziening 2022 het maximale risico waarmee traditioneel werd gerekend (€ 25 mln) neerwaarts bij te stellen tot € 5 mln.

Financieel risico i.r.t. enkele deelnemingen in investeringsfondsen	50%	0	8.200	2022 e.v.

Een investeringsfonds is een verbonden partij, waarin de gemeente, vaak met andere partijen, participeert ter realisering van maatschappelijk rendement. Via een investeringsfonds, investeert de gemeente in projecten met een hoog risicoprofiel, die op de reguliere kapitaalmarkt geen financiering kunnen aantrekken. Investeringsfondsen zijn daarmee risicovoller dan andere verbonden partijen (deelnemingen). Vanwege dit hoge risicoprofiel is tijdige en volledige terugbetaling aan het fonds niet gegarandeerd.

Het risico bestaat dat de gemeente zijn aandeel in een fonds moet afwaarderden. Gelet op het risico-profiel wordt de kans op afwaardering ingeschat op 50%. Dit is een marktconform percentage. De totale boekwaarde van de betreffende investeringsfondsen bedraagt € 8,2 mln.

Compenserende maatregelen en planschades	50%	0	6.500	2022 e.v.

Bij projecten loopt de gemeente het risico op planschades en het nemen van compenserende maatregelen. Vooralsnog doet het risico zich bij een beperkt aantal projecten voor. Hierdoor ontstaan mogelijk kosten voor de gemeente om de voorgenomen projecten binnen de kaders in uitvoering kunnen brengen. De mate waarin is niet duidelijk. Om vertrouwelijkheid van informatie te waarborgen is ervoor gekozen om de afzonderlijke projectrisico's gezamenlijk te presenteren.

Personeelskosten vrijwillige brandweer	50%	1.500	1.500	2022 e.v.

De positie van de brandweervrijwilligers op grond van de deeltijdrichtlijn is juridisch niet meer houdbaar.

Landelijk is onderzocht of een fundamenteel onderscheid in taken tussen een vrijwilliger en een beroepsmedewerker (taakdifferentiatie) hiervoor een oplossing biedt. Onlangs heeft de minister hierop een

finale juridische toets laten doen waaruit blijkt dat voor het behoud van vrijwilligheid bij de brandweer

taakdifferentiatie niet vereist wordt door Europees recht onder voorwaarde dat de rechtspositie van

brandweervrijwilligers expliciet gebaseerd wordt op het concept van vrijwilligheid. Dit betekent dat het

contrast tussen vrijwillige en beroepsbrandweer verscherpt moet worden en dat niet meer gewerkt kan

worden met geconsigneerde en gekazerneerde vrijwilligheid. Inmiddels werkt het veiligheidsberaad aan een implementatieplan hiervoor.

Landelijk is in kaart gebracht wat de consequenties hiervan zijn waarbij het uitgangspunt is om vanuit een

landelijke aanpak te komen tot een vergoeding vanuit het Rijk voor deze consequenties. De meerkosten

worden op landelijk niveau ingeschat op € 31 mln per jaar, en voor de Veiligheids Regio Rotterdam (VRR) komt het uit op een bedrag van € 3 mln. Voor Gemeente

Rotterdam zouden de meerkosten op € 1,5 mln uitlopen. In het implementatieplan is opgenomen dat de nieuwe werkwijze vanaf 2023 wordt ingevoerd.

Indien het niet lukt om een vergoeding te krijgen vanuit het Rijk loopt de VRR het risico om de financiële

consequenties zelf te moeten betalen vanaf 2023.

Coronarisico	25%	0	31.000	2022

	10%	0	65.000	2023
	5%	0	104.000	2024
	5%	0	124.000	2025
	5%	0	124.000	2026

De Coronacrisis lijkt op zijn retour, maar is nog steeds met onzekerheden omgeven. De huidige dominante variant van het virus is minder levensbedreigend. Deze variant leidt, hoewel hij zeer besmettelijk is, bij de huidige vaccinatiegraad niet tot een onacceptabel hoge druk op de beschikbare zorgcapaciteit, in het bijzonder de IC-capaciteit in de ziekenhuizen. Er zijn op dit moment geen concrete signalen dat een andere, meer levensbedreigende variant dominant zal worden, die het kabinet ertoe noopt om opnieuw forse contactbeperkende maatregelen te nemen. De kans dat zo'n variant alsnog de kop opsteekt blijft echter aanwezig. In dat geval kan het kabinet zich genoodzaakt zien om toch weer forse contactbeperkende maatregelen te nemen. We zien vooralsnog onvoldoende reden om deze kans anders in te schatten dan we in aanloop naar de Programmabegroting 2022 en de 1e Herziening 2022 hebben gedaan.

Invoering Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB)	50%	288	460	2022
	50%	1.150	1.840	2023 e.v.

De invoering van de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) treedt naar verwachting gelijktijdig met de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2023 in werking. De invoering van de Wkb heeft een verandering van het takenpakket van gemeenten tot gevolg. Taken verdwijnen, blijven achter en nieuwe taken komen erbij. De kosten voor uitvoering van deze taken en de doorberekende kosten van meldingen aan de Veiligheidsregio Rotterdam-Rijnmond kunnen vanwege de Wkb niet via leges op de aanvrager van een bouwvergunning worden verhaald. Daarom is het de verwachting dat het Rijk het wegvallen van deze verhaalmogelijkheid deels zal compenseren. Om de hoogte van de compensatie te bepalen is door het Rijk en de Vereniging Nederlandse Gemeenten een artikel 2 onderzoek op grond van de Financiële-verhoudingswet in 2021 afgerond.

De gemeente zal jaarlijks € 2,3 mln aan kosten niet langer kunnen verhalen. Verwacht wordt dat het Rijk slechts 20-50% van dit bedrag zal compenseren.

*Nieuw risico

Niet-kwantificeerbare risico's

Risico achtervang Waarborgfonds Sociale Woningbouw

Het Waarborgfonds Sociale Woningbouw heeft als doel om de toegang tot de kapitaalmarkt voor de deelnemende woningcorporaties te bevorderen. Daarvoor biedt zij zekerheid aan geldgevers van woningcorporaties voor de rente- en aflossingsverplichtingen van de geborgde geldleningen. De woningcorporaties betalen hiervoor een borgstellingsvergoeding aan het WSW. Pas als de buffers van het WSW ontoereikend zijn, wordt de achtervang van het Rijk en de gemeenten aangesproken. In 2018 is het WSW een strategisch programma gestart om het borgstelsel te versterken. In 2021 zijn de gewijzigde afspraken tussen WSW, de corporaties en de achtervangers vastgelegd in verschillende overeenkomsten. Vóór 1 augustus 2021 stonden gemeenten rechtstreeks in de achtervang voor individuele leningen. Voor leningen na 1 augustus 2021 worden leningen achteraf aan gemeenten toegerekend naar rato van het bezit van de betreffende corporatie dat zich in de gemeente bevindt. Nu het strategisch programma door het WSW voltooid is, is de VNG gevraagd een methodiek te ontwikkelen voor de verslaglegging over de achtervangpositie en de berekening van het risico waarmee de achtervangpositie gepaard gaat. Naar verwachting zal dit model in 2023 gereed zijn.

Risico achtervang Waarborgfonds Eigen Woningen

De Stichting Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW) biedt via de Nationale Hypotheekgarantie aan geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Indien het fondsvermogen ontoereikend is, wordt aanspraak gemaakt op de achtervang van Rijk en gemeenten. Voor hypotheek afgesloten na 1 januari 2011 is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Om te voorkomen dat er verschillende berekeningsmethodieken worden

gehanteerd volgt het WEW nadat het proces bij WSW is afgerond.

Omgevingswet

De implementatie van de omgevingswet kent nog veel onzekerheid op het gebied van procesaanpassingen, ICT/automatisering en derving van leges. Deze kosten zijn op dit moment niet met zekerheid te ramen.

Risico op schade aan gemeentelijke kunstcollectie

De gemeentelijke kunstcollectie is niet verzekerd. De gemeente is risicodragers voor eventuele schade aan de collectie.

Uitvoeringsprogramma Lood in de bodem

De verantwoordelijkheid voor de aanpak van 'bodemplood' heeft het rijk bij provincies en (grote) gemeenten neergelegd. De marktwaarde van gemeentelijke objecten en gronden kan theoretisch dalen door de aanwezigheid van bodemverontreiniging.

Risico op schade a.g.v. natuurrampen en terrorisme

Het is niet ondenkbaar dat Rotterdam te maken krijgt met een ramp of een daad van terrorisme, die leidt tot forse financiële schade voor de gemeente Rotterdam.

Wet Open Overheid

Op 5 oktober 2021 heeft de Eerste Kamer de Wet open overheid (Woo) aangenomen. De wet is op 1 mei 2022 in werking getreden. Met deze wet is een nieuwe basis gegeven voor zowel de actieve als de passieve openbaarmaking van overheidsinformatie. In 2021 heeft de raad een aantal moties aangenomen die verdere transparantie moeten bevorderen. De Woo biedt een nieuw kader en daarmee een nieuwe kans om in Rotterdam de actieve en passieve openbaarmaking verder te professionaliseren en daarmee transparantie richting burgers te verbeteren. Hiervoor is het programma Rotterdam Transparant gestart.

De rijksbijdrage voor invoering van de wet is een stuk lager dan werd verwacht. Dit heeft twee oorzaken:

- 1) Het verschil met de eerste aanname (verdeling 100% op basis van aantal inwoners gemeente) en de werkelijke bijdrage heeft alles te maken met de verdeelsleutel. Iedere gemeente heeft een vast bedrag ontvangen van ongeveer 60% en het overige deel van 40% is op basis van het aantal inwoners verdeeld. De verdeling heeft voor een grote gemeente zoals Rotterdam nadelig uitgepakt.
- 2) Daarnaast heeft het Rijk minder incidentele middelen beschikbaar gesteld.

De overleggen met VNG, G4 en Rijk hebben nog niet geleid tot een hogere rijksbijdrage.

Het oorspronkelijke plan bedroeg € 2,3 mln per jaar. Beschikbaar is nu totaal € 3,5 mln voor de periode 2022 tot en met 2025, wat neerkomt op ca. € 0,9 mln per jaar.

De gemeente wenst de rijksbijdrage als kaderstellend te beschouwen. Dit betekent dat de Woo gefaseerd wordt ingevoerd en de uitvoering van het oorspronkelijk voorgestelde basisscenario niet volledig haalbaar is.

De invoering van de Woo is nog met veel onzekerheden omgeven. Zo weten we niet welke aantallen informatiezoekvragen en Woo-verzoeken de gemeente zal ontvangen, welke werklasten dit met zich meebrengt, wat de relatie met andere wetgeving (zoals de wet hergebruik overheidsinformatie) is en wat de kosten van onderzoek zullen zijn.

Inkoop Jeugd, Gezins- en HG-arrangementen en Wijkteams (prijseffect uitspraak voorzieningenrechter)

De gerechtelijke uitspraak om enkele parameters in de berekeningen van de tarieven voor Wmo maatwerkondersteuning aan te passen om te voldoen aan de AMvB Reële prijzen in de zorg, werkt (deels) door in de tarieven voor de nieuwe inkoop Jeugd (beoogde ingangsdatum nieuwe contracten 1-1-2023), de nieuwe inkoop Gezins- en Huiselijk geweldarrangementen (beoogde ingangsdatum nieuwe contracten 1-1-2024) en de nieuwe inkoop Wijkteams (beoogde ingangsdatum nieuwe contracten 1-10-2023). Dit zal er naar verwachting toe leiden dat de tarieven meer stijgen dan de reguliere prijsindex. Dit betekent een nadelig financieel effect voor de zorgbegroting, waarop in de vigerende begroting reeds een voorschot is genomen. De exacte omvang kan pas op een later moment worden bepaald en zal dan (aanvullend) in de meerjarenbegroting worden verwerkt.

Op dit moment is het nog niet te kwantificeren wat de gevolgen zijn van de hogere inflatie en stijging van de kosten voor het primaire levensonderhoud. Wel is de verwachting dat de aanspraak op schulddienstverlening en de verschillende regelingen stijgt. Dit heeft gevolgen voor zowel de uitvoering als de uitkeringskosten van de programma's Armoede, Schulden, Integratie en Samenleving en Werk en Inkomen.

Openbaar Lichaam Gezamenlijke Brandweer (OLGB)

In juni 2021 heeft de Gezamenlijke Brandweer (GB) op basis van doorrekeningen van het risicoclassificatie-model van de TU Delft een mogelijke verschuiving in de verhouding tussen publieke en private incidenten gesignaleerd. Het aandeel private incidenten zou kleiner worden. Mocht dit bij nadere analyse inderdaad het geval blijken, dan zal deze nieuwe ontwikkeling aanleiding kunnen zijn om de verhouding publiek (1/3) privaats (2/3) ter discussie te stellen. Het financiële gevolg met betrekking tot de jaarlijkse bijdrage is op dit moment niet te kwantificeren.

Hiernaast staat de financieringsstructuur van de OLGB in haar totaliteit onder druk. Het aantal aanwijzingen met netrekking toch bedrijfsbrandweerplichtigheid loopt terug, waardoor de lasten van het bedrijfsleven door steeds minder schouders worden gedragen. De burgemeester, directeur van de GB, de Coöperatieve Industriële Brandweezorg met Uitgesloten Aansprakelijkheid en de VRR zijn hierover in overleg, in gezamenlijkheid richting en met het Rijk.

Stijging Energiekosten*

Er is sprake van stijgende energieprijzen, vanwege toenemende vraag, lagere beschikbaarheid gas, stijgende emissierechten en geo-politieke ontwikkelingen. In de begroting 2023 is om deze reden een bijstelling verwerkt van € 12,9 mln (realisatie 2021 begroeg ca € 17 mln). Het is waarschijnlijk dat ook in verdere jaren hogere kosten zijn. De prijsontwikkeling is echter op dit moment niet in te schatten. Daarnaast zijn er diverse initiatieven om het energieverbruik te beperken.

Andere werkwijze risico verzekeringen*

Als saldo van betaalde premies en doorbelastingen wordt t/m 2022 bij Verzekeringen een buffer aangehouden voor het eigen risico. Deze buffer bleek meestal niet of maar beperkt nodig. Vanaf 2023 wordt de begroting van Verzekeringen met € 1 mln naar beneden bijgesteld en wordt dit risico verlegd naar het weerstandsvermogen. Gezien het verloop in de afgelopen jaren is het weerstandsrisico minder dan € 1 mln per jaar. Vanwege de stelselwijziging is deze opgenomen, daarnaast blijft er altijd een kleine kans op een groter schadebedrag.

Voorziening pensioenen college*

Vanwege toekomstige pensioenverplichtingen van (oud-)collegeleden heeft de gemeente Rotterdam een pensioenvoorziening. De benodigde hoogte is grotendeels afhankelijk van de rentestand en wordt periodiek berekend. Een hogere rente leidt tot een lagere benodigde voorziening (en vrijval), een lagere rente tot een hogere voorziening en een extra storting.

Verlenen van energietoeslag aan studenten*

Door een gerechtelijke uitspraak bij de Gemeente Nijmegen kan het zijn dat alle gemeenten genoodzaakt zijn om de energietoeslag ook te verstrekken aan studenten. Dit is tegenstrijdig met hetgeen het Rijk altijd beweerde. Aangezien de voorwaarden en de compensatie nog niet bekend is, is het onduidelijk welk risico Rotterdam hierin loopt.

Financieel risico opvang Oekraïense vluchtelingen*

Als gevolg van de inval van Rusland in Oekraïne, heeft de gemeente Rotterdam sinds half maart de taakstelling om Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Deze taakstelling behelsde in eerste instantie 1000 vluchtelingen maar wordt inmiddels naar boven bijgesteld. De gemeente maakt kosten op het gebied van opvang, leefgeld, onderwijs, zorg en werk. Deze kosten kunnen via verschillende regelingen gedeclareerd worden bij het Rijk, soms op basis van gerealiseerde kosten soms op basis van normbedragen. Het is op dit moment onzeker of we uitkomen met de normbedragen zoals door het Rijk vastgesteld en of alle gemaakte kosten volledig declarabel zijn bij het rijk omdat nog niet alle regelingen gepubliceerd zijn.

**Nieuw risico*

Op basis van dit overzicht is de benodigde weerstandscapaciteit berekend. Deze berekening is voor het gros van de risico's gemaakt met behulp van een risicosimulatiemodel, waarbij is uitgegaan van een zekerheidspercentage van 95%. Dit wil zeggen dat wanneer het weerstandsvermogen exact 1,00 is, in 95% van de gevallen de beschikbare weerstandscapaciteit alle de risico's kan dekken.

De benodigde weerstandscapaciteit in verband met de risico's inzake grondexploitaties en borgstellingen en garanties wordt afzonderlijk berekend, met behulp van een model dat op deze specifieke risico's is toegesneden.

Actualisatie kwantificeerbare risico's

In vergelijking met de eerste herziening zijn de belangrijkste wijzigingen in de kwantificeerbare risico's die ten grondslag liggen aan de berekening van het benodigd weerstandsvermogen onderstaand beschreven.

Nieuwe risico's welke meegenomen zijn in de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit:

- Tweedelijns Wmo (prijs effect uitspraak voorzieningenrechter): Voor de tussentijdse én nieuwe inkoop Wmo maatwerkondersteuning (beoogde ingangsdatum 1-1-2023 resp. 1-1-2024) is de gemeente bij gerechtelijke uitspraak opgedragen om enkele parameters in de berekeningen van de tarieven aan te passen (om te voldoen aan de algemene maatregelen van bestuur (AMvB) reële prijzen in de zorg). Dit leidt naar verwachting tot hogere tarieven. Twee variabelen zijn echter van grote invloed en vormen een onzekerheid voor het uiteindelijke tariefseffect in 2023, te weten de verzilveringsgraad en het aantal indicaties.
- Tweedelijns WMO (rijkslobby): Er loopt op dit moment een bestuurlijk gesprek tussen Rijk en gemeenten over de financiële houdbaarheid van de Wmo en de tekorten bij gemeenten. Met het oog hierop is in de begroting een post Lobby Wmo (€ 60 mln in 2026) opgenomen. Het risico dat deze rijkslobby niet zal leiden tot volledige invulling van de stelpost ter hoogte van € 60 mln (omgerekend € 1,5 mld landelijk) is aanzienlijk.

De belangrijkste wijzigingen in bestaande risico's:

- Gemeentefonds (omvang): Bij Voorjaarsnota 2022 (Rijk)/meicirculaire 2022 hebben gemeenten met het Rijk afgesproken het gemeentefonds voor de periode t/m 2025 te fixeren. Voor de periode vanaf 2026 zal een nieuwe financieringssysteem in plaats van de 'trap-op-trap-af-systeem' worden uitgewerkt. Daarom is dit risico, in tegenstelling tot de eerste herziening, alleen in 2026 meegenomen in de berekening voor het benodigd weerstandsvermogen.
- Inflatie onder andere wijziging werkgeverspremies en nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren: Vanwege de inflatie, de nog niet gepubliceerde werkgeverspremies en een nog niet afgesloten cao voor het jaar 2023 is vanaf 2023 het risicobedrag verdubbeld van € 15 mln naar € 30 mln.
- Tweedelijns jeugdhulp (woonplaatsbeginsel): Het oorspronkelijke was berekend op € 11,5 mln. Inmiddels is hiervoor een Rijksbijdrage van € 10,5 mln ontvangen en structureel verwerkt in de begroting vanaf 2022. De resterende € 1,0 mln wordt nu nog als risico opgevoerd.

- Grondexploitatie: De verslechterende markt-economische situatie heeft ertoe geleid dat er een (aanvullende) verliesvoorziening voor grondexploitatie is gevormd. Dit is verwerkt in het begroting geraamde grondexploitatie resultaat. Hierdoor daalt de benodigde weerstandscapaciteit van € 68 mln naar € 58 mln.

Er is één risico komen te vervallen:

- Tweedelijns WMO (maximalisatie eigen bijdrage): Dit risico is ondergebracht in het nieuwe risico Tweedelijns WMO (rijkslobby). Het nieuwe risico heeft een hogere optredingskans (50% ipv 25%) en een hoger risicobedrag (€ 20 mln in plaats van € 10 mln)

Actualisatie niet-kwantificeerbare risico's

Er zijn ten opzichte van de eerste herziening een aantal nieuwe niet-kwantificeerbare risico's aangeleverd. Alle niet-kwantificeerbare risico's worden via de risico-opslag niet-kwantificeerbare risico's (kans 50%, bedrag € 50 mln) meegenomen in de berekening van het benodigd weerstandsvermogen.

Nieuwe niet-kwantificeerbare risico's:

- Stijging energiekosten: Voor de stijgingen in de energieprijzen is in de begroting 2023 een bijstelling verwerkt. Hoogstwaarschijnlijk zullen de hogere kosten ook in de verdere jaren gaan spelen. De ontwikkeling hiervan is moeilijk in te schatten waardoor dit risico als niet-kwantificeerbaar wordt opgenomen.
- Andere werkwijze risico verzekeringen: Voorheen werd een buffer aangehouden voor het eigen risico welke maar beperkt nodig is geweest. In begroting 2023 is Verzekeringen naar beneden bijgesteld en is dit risico verlegd naar de benodigde weerstandscapaciteit.
- Voorziening pensioen college: De hoogte van de pensioenverplichtingen is grotendeels afhankelijk van de rentestand. Door schommelingen in de rentestand ontstaat er een risico op een extra storting. Wegens deze reden is dit risico toegevoegd.
- Verlenen van energietoeslag aan studenten: De gerechtelijke uitspraak bij de Gemeente Nijmegen staat haaks op hetgeen het Rijk altijd beweerde. De voorwaarden en compensatie is nog onbekend waardoor het risico ontstaat of Rotterdam ook genoodzaakt gaat zijn om de energietoelagen te gaan verstrekken aan studenten.
- Financieel risico opvang Oekraïense vluchtelingen: Het aantal vluchtelingen dat Rotterdam op zou vangen wordt naar boven bijgesteld. Het is onzeker of dat de gemeente uit gaat komen met de normbedragen welke door het Rijk voor de vluchtelingenopvang zijn opgesteld.

Benodigde weerstandscapaciteit

Onderstaande tabel laat de verwachte ontwikkeling van de benodigde weerstandscapaciteit zien.

Omdat de financiële restrisico's per saldo zijn afgenomen, neemt ook de benodigde weerstandscapaciteit af. Er is minder weerstandscapaciteit nodig, om nagenoeg (voor 95%) zeker van te zijn dat de financiële risico's, zoals hierboven genoemd, eenmalig kunnen worden opgevangen.

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
• Benodigde weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)							
Benodigde weerstandscapaciteit	211	222	182	188	181	177	181

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt met ingang van 2018 voorzichtiger berekend. Waar voorheen ook het vrij aanwendbare deel van alle bestemmingsreserves en een deel van de stille reserves bij de berekening werden betrokken, wordt vanaf 2018 gerekend met de volgende bestanddelen:

- de Algemene reserve;
- de bestemmingsreserves die zijn gevormd om een specifiek financieel risico af te dekken (kortweg aangeduid als: de risicoreserves);
- de wettelijk verplichte stelpost voor onvoorziene lasten (kortweg aangeduid als: stelpost onvoorzien).

Dit sluit aan bij het primaire doel van het weerstandsvermogen: het opvangen van plotselinge, niet begrote financiële tegenvallers, zonder dat er direct moet worden bezuinigd. Stille reserves lenen zich in de praktijk niet of nauwelijks voor het opvangen van plotselinge financiële tegenvallers, omdat ze niet per direct gerealiseerd kunnen worden. En het aanwenden van bestemmingsreserves, die voor een specifiek doel worden aangehouden, moet de facto worden opgevat als een bezuiniging.

Beschikbare weerstandscapaciteit (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Kredietrisicoreserve	22	19	19	19	19	19	19
Bestemmingsreserve BUIG meerjarig	36	36	25	25	25	25	25
Bestemmingsreserve Decentralisatie AWBZ	1	1	1	0	0	0	0
Bestemmingsreserve Tweedelijns Wmo en Jeugdhulp	32	32	23	3	13	23	33
Risicoreserves	91	88	69	48	58	68	78
Algemene reserve	197	214	197	153	209	275	272
Stelpost onvoorzien	0	1	1	1	1	1	1
Beschikbare weerstandscapaciteit*	288	302	266	202	268	343	351
* Er kan sprake zijn van een afrondingsverschil							

Weerstandsvermogen

Conform coalitieakkoord wordt met ingang van de huidige bestuursperiode gestuurd op een weerstandsvermogen van minimaal 1,00, passend bij de financiële risico's die de gemeente loopt. Dit houdt in dat de beschikbare weerstandscapaciteit voldoende is om de financiële risico's op te vangen. Met andere woorden: de beschikbare weerstandscapaciteit is tenminste gelijk aan de benodigde weerstandscapaciteit.

Zichtbaar in onderstaande tabel is dat het weerstandsvermogen zich elkaar jaar boven de 1,00 bevindt.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbare weerstandscapaciteit	288	302	266	202	268	343	351
Benodigde weerstandscapaciteit	211	222	182	188	181	177	181
Weerstandsvermogen	1,36	1,36	1,46	1,07	1,48	1,94	1,94

Norm gemeente Rotterdam op grond van coalitieakkoord 2022-2026: minimaal 1,00

Ontwikkeling weerstandsvermogen

In de onderstaande tabel is te zien hoe het (verwachte) verloop van het weerstandsvermogen dat in deze begroting 2023 wordt gepresenteerd, zich verhoudt tot het (verwachte) verloop dat in de 1e herziening 2022 en de begroting 2022 is gepresenteerd.

De dip in het weerstandsvermogen welke werd gepresenteerd in de begroting 2022 tussen de jaren 2021 en 2022 werd veroorzaakt door de afname in de algemene reserve van € 229 mln naar € 106 mln. De afname van de algemene reserve is te herleiden naar verschillende mutaties welke opgenomen waren in begroting 2022. Dit betreft onder andere de mutatie van circa € 80,2 mln voor Volksgezondheid en zorg waaronder Inhuur (€ 22 mln) en Inkopen en uitbestede werkzaamheden (€ 52,3 mln) vallen.

In de eerste herziening 2022 was te zien dat er een nog grotere dip ontstaat in 2022. Het weerstandsvermogen zakte van 0,77 naar 0,67. Dit was te verklaren door een afname van de algemene reserve veroorzaakt door de verrekening van het negatieve jaarrekeningresultaat (€ 27 mln) en de overige resultaatbestemming (€ 58 mln). De algemene reserve daalde hierdoor van € 106 mln naar € 32 mln. In het coalitieakkoord is de Algemene Reserve terug op peil gebracht waardoor het weerstandsvermogen al vanaf 2024 weer boven de norm van 1,0 zit. De verwerking van het coalitieakkoord heeft bij de begroting plaatsgevonden.

Zichtbaar is dat het weerstandsvermogen in deze begroting 2023 zich heeft hersteld waardoor het elk jaar weer boven de gewenste 1,00 is. In verhouding met het gepresenteerde weerstandsvermogen in de eerste herziening 2022 is het weerstandsvermogen voor elk jaar gestegen. Deze stijging is te verklaren door de sterke stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit en de lichte daling van de benodigde weerstandscapaciteit, zoals in deze paragraaf beschreven is. De verhouding tussen deze twee componenten wordt groter waardoor het weerstandsvermogen stijgt.

De daling van de benodigde weerstandscapaciteit volgt uit de actualisatie van de kwantificeerbare risico's die wordt toegelicht onder de Actualisatie kwantificeerbare risico's. De wijzigingen met de meeste invloed zijn:

- Gemeentefonds (omvang): door de fixatie van het gemeentefonds tot en met 2025 is dit risico alleen in 2026 meegenomen in de berekening.
- Grondexploitaties: De verslechterende markteconomische situatie heeft ertoe geleid dat er een (aanvullende) verliesvoorziening voor grondexploitaties is gevormd waardoor het risico grondexploitaties omlaag is gebracht van € 68 mln naar € 58 mln om dubbeling te voorkomen.

Minder risico's om te dekken resulteert in een daling van de benodigde weerstandscapaciteit.

De stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit komt mede door een toevoeging aan de algemene reserve van € 165 mln waarvan € 80 mln als gevolg van het coalitieakkoord. Deze toevoeging van de algemene reserve is te herleiden naar verschillende mutaties welke opgenomen zijn in de begroting, waarvan een samenvatting is opgenomen onder de [voortgang](#). Dit betreft onder andere verwerking van de gemeentefondsmutaties (€ 18 mln), opbrengsten van reguliere erfpachtbaten (niet de bijzondere erfpachtbaten) (€ 15 mln) en incidentele meeropbrengsten OZB (€ 15 mln). Hierdoor is de algemene reserve fors gestegen (van € 32 mln naar € 197 mln) en daarmee is ook de beschikbare weerstandscapaciteit (van € 133 mln naar € 266 mln) fors gestegen.

De stijging van de beschikbare weerstandscapaciteit van € 133 mln naar € 266 mln en de daling van de benodigde weerstandscapaciteit van € 200 mln. naar € 182 mln zorgt ervoor dat het weerstandsvermogen over 2022 zich heeft hersteld van 0,67 naar 1,46.

Weerstandsvermogen (bedragen x € 1 mln, balansstanden ultimo jaar)	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Beschikbare weerstandscapaciteit (Begroting 2022)	288	296	186	169	214	240	
Benodigde weerstandscapaciteit (Begroting 2022)	211	222	241	231	231	235	
Weerstandsvermogen (Begroting 2022)	1,36	1,33	0,77	0,73	0,92	1,02	
Beschikbare weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2022)		302	133	116	160	187	213
Benodigde weerstandscapaciteit (Eerste herziening 2022)		222	200	196	191	195	195
Weerstandsvermogen (Eerste herziening 2022)		1,36	0,67	0,59	0,84	0,96	1,10
Beschikbare weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2022)		302	266	202	268	343	351
Benodigde weerstandscapaciteit (Tweede herziening 2022)		222	182	188	181	177	181
Weerstandsvermogen (Tweede herziening 2022)		1,36	1,46	1,07	1,48	1,94	1,94

Wettelijk voorgeschreven kengetallen

Onderstaand worden uitsluitend de financiële kengetallen weergegeven die op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording moeten worden vermeld in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Het complete overzicht van alle door de gemeente Rotterdam gehanteerde financiële kengetallen, inclusief toelichting, is terug te vinden in het onderdeel [Financiële kengetallen](#).

Verplichte financiële kengetallen o.g.v. BBV	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Netto schuldquote	14,6%	23,7%	22,3%	32,8%	37,0%	38,3%	42,6%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	11,2%	20,9%	20,2%	30,8%	35,4%	37,0%	41,6%
Solvabiliteitsratio	60,6%	56%	56,7%	53,9%	53,3%	54,0%	53,1%
Structurele exploitatiesaldo	5,2%	5,6%	-3,0%*	0,0%	2,8%	3,3%	1,1%
Grondexploitatie	-2,5%	-2,7%	-3,1%	-4,1%	-3,4%	-2,6%	-2,0%
Belastingcapaciteit	1,05	1,02	1,01	1,02	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

*Niet herberekend, stand begroting 2022

Financiën

Pagina 226

Financiën

Balans

Grondslagen

Overzicht van baten en lasten

Balans

Pagina 227

Balans

Dit onderdeel bevat de geprognosticeerde balans en het kasstroomoverzicht. Daarnaast wordt verwezen naar de onderdelen reserves en voorzieningen.

[Balans](#)[Kasstroomoverzicht](#)[Reserves](#)[Voorzieningen](#)

Balans

Hieronder wordt de geprognosticeerde balans gepresenteerd. In deze balans wordt per categorie een prognose gegeven voor de periode tot en met 2026.

VASTE ACTIVA	1-1-2022	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Immateriële vaste activa						

Bijdragen aan activa in eigendom van derden	44.464	46.000	44.465	46.535	44.722	42.908
Onderzoek en ontwikkeling	7.589	7.589	7.589	7.589	7.589	7.589
Subtotaal	52.053	53.588	52.053	54.123	52.310	50.497
Materiële vaste activa						
Investerings met een economisch nut	1.999.163	2.164.309	2.431.913	2.562.588	2.663.534	2.895.722
Investerings met een economisch nut waarvoor te bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven	196.182	226.844	241.040	245.500	257.379	241.493
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	650.938	769.153	935.132	1.027.961	1.077.579	1.039.789
Subtotaal	2.846.283	3.160.306	3.608.084	3.836.049	3.998.492	4.177.003
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekingen	429.908	443.376	442.894	442.413	441.932	441.451
Leningen	86.575	69.141	54.471	40.996	27.248	14.917
Overige Langlopende leningen	28.414	27.542	27.179	26.813	26.382	25.997
Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	544.898	540.059	524.544	510.222	495.562	482.365
Totaal vaste activa	3.443.234	3.753.953	4.184.682	4.400.394	4.546.364	4.709.865
VLOTTENDE ACTIVA						
Voorraden	-41.591	-76.481	-99.787	-68.373	-36.535	-10.939
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	455.101	455.101	455.101	455.101	455.101	455.101
Liquide middelen	217	0	0	0	0	0
Overlopende activa	304.951	304.951	304.951	304.951	304.951	304.951
Totaal vlottende activa	718.678	683.571	660.264	691.678	723.517	749.113
TOTAAL ACTIVA	4.161.912	4.437.524	4.844.946	5.092.073	5.269.882	5.458.978
VASTE PASSIVA						
Eigen Vermogen						
Algemene reserve	154.402	196.912	153.398	209.238	274.994	272.353
Bestemmingsreserves	2.176.659	2.318.526	2.456.722	2.506.656	2.569.342	2.626.056
Resultaat na reserveringen	0	0	0	0	0	0
Subtotaal	2.331.061	2.515.439	2.610.119	2.715.894	2.844.336	2.898.409

Vreemd Vermogen						
Voorzieningen	104.246	104.887	104.840	104.794	104.748	104.701
Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	600.505	826.183	1.138.971	1.280.369	1.329.782	1.464.851
Subtotaal	704.751	931.070	1.243.811	1.385.163	1.434.530	1.569.552
Totaal vaste passiva	3.035.813	3.446.508	3.853.931	4.101.057	4.278.866	4.467.962
VLOTTENDE PASSIVA						
Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	555.625	420.542	420.542	420.542	420.542	420.542
Overlopende passiva	570.474	570.474	570.474	570.474	570.474	570.474
Totaal vlottende passiva	1.126.099	991.016	991.016	991.016	991.016	991.016
TOTAAL PASSIVA	4.161.912	4.437.524	4.844.946	5.092.073	5.269.882	5.458.978

Kasstroomoverzicht

Het geprognosticeerde kasstroomoverzicht geeft een overzicht van de banksaldi en liquide middelen die beschikbaar zullen zijn en van het gebruik van deze geldmiddelen in de komende jaren. Het kasstroomoverzicht is opgesteld met behulp van de geprognosticeerde balans op basis van de indirecte methode en bestaat uit de volgende drie onderdelen:

1. Kasstromen uit operationele activiteiten
2. Kasstromen uit investeringsactiviteiten
3. Kasstromen uit financieringsactiviteiten

KASSTROMEN UIT OPERATIONELE ACTIVITEITEN	2022	2023	2024	2025	2026
Exploitatieresultaat	184.377	94.681	105.775	128.442	54.073
<i>Aanpassing voor:</i>					
Afschrijvingen MVA en waardeverminderingen	137.141	148.400	166.420	173.267	175.534
Afschrijvingen bijdragen aan activa in eigendom van derden	1.965	1.965	1.965	1.965	1.965
Mutatie voorzieningen	641	-46	-46	-46	-46
Mutatie vaste schulden (excl. Leningen og)	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104	-1.104
Subtotaal	138.642	149.214	167.234	174.081	176.348

Vorraden en onderhanden werk	34.890	23.307	-31.414	-31.839	-25.596
<i>Mutatie in werkkapitaal</i>					
Kortlopende uitzettingen (excl. Liquide middelen)	0	0	0	0	0
Kortlopende schulden (excl. Rek.-couranten en kortlopende leningen)	0	0	0	0	0
Overlopende activa	0	0	0	0	0
Overlopende passiva	0	0	0	0	0
	0	0	0	0	0
Kasstroom uit operationele activiteiten	357.909	267.202	241.595	270.685	204.825
KASSTROMEN UIT INVESTERINGSACTIVITEITEN	2022	2023	2024	2025	2026
Investeringsen	-516.967	-674.646	-482.071	-387.947	-419.804
Desinvesteringsen en bijdragen derden	62.303	78.038	83.652	52.084	65.608
<i>Subtotaal</i>	-454.664	-596.608	-398.420	-335.862	-354.196
Verstreking leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	0	0	0	0	0
Aflossingsen leningen ug (woningcorporaties en verbonden partijen)	17.434	14.670	13.475	13.748	12.332
<i>Subtotaal</i>	17.434	14.670	13.475	13.748	12.332
Verstreking overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	-427	-36	-37	0	0
Aflossingsen overige leningen ug en uitzettingen > 1 jaar	1.299	399	403	431	384
<i>Subtotaal</i>	872	363	366	431	384
Mutatie kapitaalverstrekingen	-13.468	481	481	481	481
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	-449.825	-581.094	-384.097	-321.202	-340.999
KASSTROMEN UIT FINANCIERINGSACTIVITEITEN	2022	2023	2024	2025	2026
Mutatie kortlopende geldleningen	-125.000	0	0	0	0
Aangetrokken leningen og	251.551	418.628	232.576	65.794	151.760
Aflossingsen leningen og	-24.768	-104.736	-90.074	-15.277	-15.587
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	101.782	313.892	142.502	50.517	136.174

Mutatie geldmiddelen	9.866	0	0	0	0

Reserves

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Reserves](#).

Voorzieningen

Zie voor dit onderdeel de balanspagina [Voorzieningen](#).

Reserves

Pagina 228

Reserves

Reserves zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om in de toekomst te kunnen besteden. De meeste reserves hebben een specifiek bestedingsdoel. De Algemene Reserve is vrij aanwendbaar.

[Vermogensspecificatie reserves](#)[Rotterdamse Investeringsmotor \(RIM\)](#)[Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM](#)[Gebiedsontwikkeling \(GO\)](#)[Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen \(NPRZ\)](#)[Energietransitiebudget \(ETB\)](#)[Meerjarig Verloop RIM GO NPRZ ETB](#)

Vermogensspecificatie reserves

Hieronder staat de verloopstaat van de bestemmingsreserves van de gemeente Rotterdam. Door op het informatie-icoontje te klikken is het meerjarig verloop te zien en een algemene toelichting per reserve.

Extra reserveringen voor de dekking van toekomstige investeringen zorgen voor een toename van het eigen vermogen in de komende jaren. De bespaarde rente over de reserves en voorzieningen is een belangrijke jaarlijkse voedingsbron voor de RIM. Daarnaast leiden twee grote erfpachtconversies in 2022 en 2023 tot aanzienlijke opbrengsten. Deze opbrengsten worden niet alleen toegevoegd aan de bestemmingsreserve Rotterdamse Investeringsmotor (RIM), maar ook aan enkele andere reserves. Dit zijn bijvoorbeeld de bestemmingsreserve Armoedefonds, de bestemmingsreserve Rivièrahal Blijdorp, de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid en het duurzaamheidstransitiebudget. De onttrekkingen aan deze reserves zullen overwegend pas bij 1e Herziening 2023/Voorjaarsnota 2023 worden geraamd.

Begroting	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-
bestemmingsreserves	2022	2023	2024	2025	2026

Algemene middelen	2.048.319	2.164.485	2.242.679	2.336.034	2.354.816

Algemene Reserve	196.912	153.398	209.238	274.994	272.353	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
						Algemene middelen	2.048.319	2.164.485	2.242.679	2.336.034	2.354.816	
						Algemene Reserve	196.912	153.398	209.238	274.994	272.353	
						Doel reserve:	De algemene reserve behoort tot het weerstandsvermogen, hetgeen vrij aanwendbare middelen zijn, die worden ingezet om het begrotingsbeeld sluitend te houden en voor onvoorziene financiële risico's.					
						Raadsbesluit:	Doorlopend					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	154.402	42.510	0	0	196.912	
						Begroting 2023	196.912	0	43.515	0	153.398	
						Raming 2024	153.398	55.841	0	0	209.238	
						Raming 2025	209.238	65.756	0	0	274.994	
						Raming 2026	274.994	0	2.642	0	272.353	
Bestemmingsreserve	1.814.058	1.976.259	1.998.692	2.026.370	2.047.872	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Rotterdamse							Algemene middelen	2.048.319	2.164.485	2.242.679	2.336.034	2.354.816
Investeringsmotor							Bestemmingsreserve Rotterdamse	1.814.058	1.976.259	1.998.692	2.026.370	2.047.872
						Investeringsmotor						
						Doel reserve:	Het op een transparante wijze dekken van investeringslasten die niet worden gedekt uit de bestaande begroting, w.o. de lasten die voorheen werden gedekt uit het IFR en de lasten die voortvloeien uit de aanwending van de verkoopopbrengst Eneco					
						Raadsbesluit:	November 2020 (einddatum niet van toepassing)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	1.711.007	215.248	112.196	0	1.814.058	
						Begroting 2023	1.814.058	220.626	58.425	0	1.976.259	
						Raming 2024	1.976.259	87.393	64.960	0	1.998.692	
						Raming 2025	1.998.692	95.375	67.698	0	2.026.370	
						Raming 2026	2.026.370	85.944	64.442	0	2.047.872	
Bestemmingsreserve	18.137	15.617	15.538	15.459	15.380	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Taakmutaties							Algemene middelen	2.048.319	2.164.485	2.242.679	2.336.034	2.354.816
Gemeentefonds							Bestemmingsreserve Taakmutaties	18.137	15.617	15.538	15.459	15.380
						Gemeentefonds						
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve betreft nog niet door de uitvoerende clusters geclaimde of ingedaalde rijksmiddelen met een specifieke doelstelling / taakstelling die bij Beheer Algemene Middelen gereserveerd zijn voor latere jaren.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2006 (einddatum niet van toepassing)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	22.962	3.627	8.453	0	18.137
						Begroting 2023	18.137	0	2.520	0	15.617
						Raming 2024	15.617	0	79	0	15.538
						Raming 2025	15.538	0	79	0	15.459
						Raming 2026	15.459	0	79	0	15.380
Kredietrisicoreserve	19.211	19.211	19.211	19.211	19.211	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
						Algemene middelen	2.048.319	2.164.485	2.242.679	2.336.034	2.354.816
						Kredietrisicoreserve	19.211	19.211	19.211	19.211	19.211
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve dient ten behoeve van de risico's met betrekking tot de leningen- en garantieportefeuille.				
						Raadsbesluit:	Begroting 2012 (einddatum niet van toepassing)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	18.845	367	0	0	19.211
						Begroting 2023	19.211	0	0	0	19.211
						Raming 2024	19.211	0	0	0	19.211
						Raming 2025	19.211	0	0	0	19.211
						Raming 2026	19.211	0	0	0	19.211
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143						
Bestemmingsreserve	1.105	897	897	897	897	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Armoedebeleid											
						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143
						Bestemmingsreserve Armoedebeleid	1.105	897	897	897	897
						Doel reserve:	Ondersteunen van Rotterdammers die de noodzakelijke kosten niet meer kunnen betalen				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	5.850	0	4.745	0	1.105
						Begroting 2023	1.105	0	208	0	897
						Raming 2024	897	0	0	0	897

							Raming 2025	897	0	0	0	897
							Raming 2026	897	0	0	0	897
Bestemmingsreserve	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Armoedefonds												
						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143	
						Bestemmingsreserve Armoedefonds	20.000	20.000	20.000	20.000	20.000	
						Doel reserve:				Armoedebestrijding		
						Raadsbesluit:		Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)				
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	0	20.000	0	0	0	20.000
						Begroting 2023	20.000	0	0	0	0	20.000
						Raming 2024	20.000	0	0	0	0	20.000
						Raming 2025	20.000	0	0	0	0	20.000
						Raming 2026	20.000	0	0	0	0	20.000
Bestemmingsreserve	2.567	2.567	2.567	2.567	2.567	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Gemeentelijk schuldenbeleid						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143	
						Bestemmingsreserve Gemeentelijk schuldenbeleid	2.567	2.567	2.567	2.567	2.567	
						Doel reserve:	Deze extra middelen zijn bestemd om de inwoners waar nodig van dichtbij te blijven ondersteunen gelet op de voorziene toename van de schuldenproblematiek.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2025)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	2.967	0	400	0	0	2.567
						Begroting 2023	2.567	0	0	0	0	2.567
						Raming 2024	2.567	0	0	0	0	2.567
						Raming 2025	2.567	0	0	0	0	2.567
						Raming 2026	2.567	0	0	0	0	2.567
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Kansrijke wijken						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143	
						Bestemmingsreserve Kansrijke wijken	0	0	0	0	0	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om toekomstige schommelingen in de uitvoering van het programma					

Kansrijke Wijken op te vangen. Het programma bevat een aantal grote bijdragen aan andere projecten. De

buitenruimteprojecten hebben een langere voorbereidingstijd om te komen tot uitvoering.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2021)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		0	0	0	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	350	350	350	350	350	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Taal						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143
volwasseneneducatie						samenleving					
						Bestemmingsreserve Taal	350	350	350	350	350
						volwasseneneducatie					

Doel reserve: Vanwege de coronamaatregelen is een vertraging en verschuiving van afronding taaltrajecten 2020 naar 2021 ontstaan. De bestemmingsreserve wordt aangewend om de afronding van deze trajecten in 2021 te financieren.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		800	0	450	0	350
Begroting 2023		350	0	0	0	350
Raming 2024		350	0	0	0	350
Raming 2025		350	0	0	0	350
Raming 2026		350	0	0	0	350

Bestemmingsreserve	23.494	3.329	13.329	23.329	33.329	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
tweedelijns WMO en						Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en	47.517	27.143	37.143	47.143	57.143
Jeugdhulp						samenleving					
						Bestemmingsreserve tweedelijns WMO en Jeugdhulp	23.494	3.329	13.329	23.329	33.329

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om schommelingen in de zorguitgaven op te vangen bij de Wmo en Jeugdhulp.

Raadsbesluit: Voorjaarsnota 2017 (einddatum t/m niet van toepassing)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		32.395	25.900	34.801	0	23.494

						Begroting 2023	23.494	0	20.165	0	3.329
						Raming 2024	3.329	10.000	0	0	13.329
						Raming 2025	13.329	10.000	0	0	23.329
						Raming 2026	23.329	10.000	0	0	33.329
Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500						
Bestemmingsreserve	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Afvalstoffenheffing											
						Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
						Bestemmingsreserve	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
						Afvalstoffenheffing					
Doel reserve:						Doel van de reserve is om meevallende baten van de heffing in te zetten voor verevening binnen de afvalstoffenheffing (ASH). De reserve draagt daarmee bij aan een stabielere meerjarig begrotingsproces en een bestendiger tarief.					
Raadsbesluit:						2e herziening 2022 (einddatum niet van toepassing)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	0	1.500	0	0	1.500
						Begroting 2023	1.500	0	0	0	1.500
						Raming 2024	1.500	0	0	0	1.500
						Raming 2025	1.500	0	0	0	1.500
						Raming 2026	1.500	0	0	0	1.500
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Blauwalg Kralingse Plas											
						Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
						Bestemmingsreserve Blauwalg Kralingse Plas	0	0	0	0	0
Doel reserve:						"In de motie 'structurele oplossing blauwalg Kralingse plas' wordt verzocht voor de jaarlijks terugkerende blauwalgoverlast in de Kralingse Plas een structurele oplossing te vinden die leidt tot een plas die structureel zomer- en zwemklaar is.Hiervoor is bij de VJN 2017 voor de jaren 2018 en 2019 een budget toegekend van € 5 mln (incl. € 1,5 bijdrage waterschap en provincie).In verband met nader onderzoek naar de te treffen maatregelen is de uitvoering opgeschoven naar 2020 en 2021.Om het"niet benutte budget in 2018 niet terug te laten vloeien in de algemene middelen is er een bestemmingsreserve voorgesteld en bij de VJN 2019 ook toegekend.					
Raadsbesluit:						Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.269	0	1.269	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0

							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Niet gesprongen							Beheer van de stad	1.500	1.500	1.500	1.500	1.500
explosieven							Bestemmingsreserve Niet gesprongen explosieven	0	0	0	0	0
Doel reserve:							Voldoen van de aangegane verplichting					
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	700	0	700	0	0
							Begroting 2023	0	0	0	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Belastingen	961	917	872	827	783							
Basisregistratie	0	0	0	0	0		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
wettelijke dienstverlening							Belastingen	961	917	872	827	783
							Basisregistratie wettelijke dienstverlening	0	0	0	0	0
Doel reserve:							Vormen van een toekomstbestendige organisatie door onder andere een structurele aanpak van werkvoorraden, strategische analyses, het structureel lean maken van processen en kwaliteitsverbeteringen van processen.De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.					
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	200	0	200	0	0
							Begroting 2023	0	0	0	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	402	357	313	268	223		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Luchtsingel							Belastingen	961	917	872	827	783

Bestemmingsreserve Luchtsingel						402	357	313	268	223	
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake de onderhoudsplicht van de Luchtsingel, die in 2016 is afgekocht.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2031)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	447	0	45	0	402
						Begroting 2023	402	0	45	0	357
						Raming 2024	357	0	45	0	313
						Raming 2025	313	0	45	0	268
						Raming 2026	268	0	45	0	223

Bestemmingsreserve	116	116	116	116	116	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
project BAG WOZ						Belastingen	961	917	872	827	783
						Bestemmingsreserve project BAG WOZ	116	116	116	116	116
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor het vertraagde project BAG WOZ te dekken					
Raadsbesluit:						10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	116	0	0	0	116
						Begroting 2023	116	0	0	0	116
						Raming 2024	116	0	0	0	116
						Raming 2025	116	0	0	0	116
						Raming 2026	116	0	0	0	116

Bestemmingsreserve	443	443	443	443	443	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Toeslagenaffaire						Belastingen	961	917	872	827	783
Belastingen						Bestemmingsreserve Toeslagenaffaire Belastingen	443	443	443	443	443
Doel reserve:						Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	443	0	0	0	443
						Begroting 2023	443	0	0	0	443
						Raming 2024	443	0	0	0	443
						Raming 2025	443	0	0	0	443
						Raming 2026	443	0	0	0	443

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vervoer over water						Belastingen	961	917	872	827	783
						Bestemmingsreserve Vervoer over water	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	In het kader van het project Vervoer over Water zijn lang lopende afspraken gemaakt met de Verkeersonderneming en diverse participanten. Deze afspraken lopen door tot en met 2020. Om in de toekomst aan de verplichtingen te kunnen voldoen is deze bestemmingsreserve gevormd				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12- 2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	64	0	64	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401						
Bestemmingsreserve	43	43	43	43	43	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
groot onderhoud (MJOP)						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401
						Bestemmingsreserve groot onderhoud (MJOP)	43	43	43	43	43
						Doel reserve:	"Met het vormen van deze reserve wordt getracht om toekomstige pieken in onderhoud op te vangen. De afdeling Vastgoed gaat in de kostendekkende huur per object uit van een gemiddelde onderhoudsbehoefte over een periode van vijftig jaar. Op dit moment lukt het nog om de pieken per object op te vangen in de totale onderhoudsbegroting van de afdeling Vastgoed, omdat er ook objecten zijn waarbij binnen de onderhoudsbegroting minder dan het gemiddelde uitgevoerd hoeft te worden."				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2047)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	3.120	0	3.077	0	43
						Begroting 2023	43	0	0	0	43
						Raming 2024	43	0	0	0	43
						Raming 2025	43	0	0	0	43
						Raming 2026	43	0	0	0	43
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Aanloopkosten depot						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401
Collectiegebouw						Bestemmingsreserve Aanloopkosten depot	0	0	0	0	0

Collectiegebouw

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de aanloopkosten van het collectiegebouw bij het museum Boijmans van Beuningen.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		194	0	194	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	1.358	1.058	758	458	458	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Funderingen						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401
						Bestemmingsreserve Funderingen	1.358	1.058	758	458	458

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de funderingsaanpak in Rotterdam te waarborgen. Het betreft meerjarige wijkgerichte participatieprojecten in het kader van gesubsidieerd funderingsonderzoek en urgent bloksgewijs funderingsherstel.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2017 (doorlopend)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		1.658	0	300	0	1.358
Begroting 2023		1.358	0	300	0	1.058
Raming 2024		1.058	0	300	0	758
Raming 2025		758	0	300	0	458
Raming 2026		458	0	0	0	458

Bestemmingsreserve	439	439	439	439	439	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Kwaliteitsborging						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401
						Bestemmingsreserve Kwaliteitsborging	439	439	439	439	439

Doel reserve: Dekking voor kosten voor de voorbereiding op de invoering Wet Kwaliteitsborging

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2025)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		439	0	0	0	439
Begroting 2023		439	0	0	0	439
Raming 2024		439	0	0	0	439
Raming 2025		439	0	0	0	439

						Raming 2026	439	0	0	0	439	
Bestemmingsreserve	388	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Muziekkoepeel						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401	
						Bestemmingsreserve Muziekkoepeel	388	0	0	0	0	
						Doel reserve:	Renovatie van de Muziekkoepeel Heijplaat					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2023)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	788	0	400	0	388	
						Begroting 2023	388	0	388	0	0	
						Raming 2024	0	0	0	0	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	156.203	167.356	181.205	195.229	206.429	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Nationaal Programma						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401	
Rotterdam Zuid						Bestemmingsreserve Nationaal Programma	156.203	167.356	181.205	195.229	206.429	
						Rotterdam Zuid						
						Doel reserve:	De vorming van de bestemmingsreserve Nationaal Programma Rotterdam Zuid heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten Nationaal Programma Rotterdam Zuid.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	78.688	104.000	26.485	0	156.203	
						Begroting 2023	156.203	20.500	9.347	0	167.356	
						Raming 2024	167.356	15.500	1.651	0	181.205	
						Raming 2025	181.205	15.400	1.376	0	195.229	
						Raming 2026	195.229	11.500	300	0	206.429	
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Renovatie museum											2025	2026
Boijmans van Beuningen						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401	
						Bestemmingsreserve Renovatie museum Boijmans van Beuningen	0	0	0	0	0	
						Doel reserve:	Deze extra middelen zijn bestemd voor niet-activeerbare kosten, die verband houden met de renovatie van museum Boijmans van Beuningen					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand						
						Begroting 2022	2.195	0	2.195	0	0						
						Begroting 2023	0	0	0	0	0						
						Raming 2024	0	0	0	0	0						
						Raming 2025	0	0	0	0	0						
						Raming 2026	0	0	0	0	0						
Bestemmingsreserve	18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026						
Rivierahal Blijdorp						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401						
						Bestemmingsreserve Rivierahal Blijdorp						18.000	18.000	18.000	18.000	18.000	
						Doel reserve:						Restauratie van de Rivierahal Blijdorp					
						Raadsbesluit:						Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)					
												Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
												Begroting 2022	0	18.000	0	0	18.000
												Begroting 2023	18.000	0	0	0	18.000
												Raming 2024	18.000	0	0	0	18.000
												Raming 2025	18.000	0	0	0	18.000
												Raming 2026	18.000	0	0	0	18.000
WABO-leges	1.468	1.468	32	32	32	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026						
WABO-leges						Bestaande stad	177.899	188.364	200.477	214.201	225.401						
						WABO-leges						1.468	1.468	32	32	32	
						Doel reserve:						Dekking van de kosten voor extra benodigde capaciteit en behandelkosten in 2021 voor de in 2020 in het kader van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht ingediende plannen in de hoogste categorie					
						Raadsbesluit:						Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)					
												Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
												Begroting 2022	3.237	0	1.770	0	1.468
												Begroting 2023	1.468	0	0	0	1.468
												Raming 2024	1.468	0	1.436	0	32
												Raming 2025	32	0	0	0	32
												Raming 2026	32	0	0	0	32
Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465												
Bestemmingsreserve	264	244	224	204	184	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026						
B&W Fonds						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465						

Bestemmingsreserve B&W Fonds						264	244	224	204	184										
Doel reserve:		De bestemmingsreserve is gevormd voor het doen van relatief kleine uitgaven voor doeleinden met een ideëel of charitatief karakter. Het budget is afkomstig uit vrijval van de gelijknamige voorziening.																		
Raadsbesluit:						Begroting 2019 (doorlopend)														
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand									
						Begroting 2022	365	69	170	0	264									
						Begroting 2023	264	0	20	0	244									
						Raming 2024	244	0	20	0	224									
						Raming 2025	224	0	20	0	204									
						Raming 2026	204	0	20	0	184									
Bestemmingsreserve	155	210	265	320	375	Begroting bestemmingsreserves					31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026					
Commissiereizen																				
						Bestuur										1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Bestemmingsreserve Commissiereizen										155	210	265	320	375
Doel reserve:		De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten inzake commissiereizen over de gehele raadsperiode.																		
Raadsbesluit:						10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)														
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand									
						Begroting 2022	100	55	0	0	155									
						Begroting 2023	155	55	0	0	210									
						Raming 2024	210	55	0	0	265									
						Raming 2025	265	55	0	0	320									
						Raming 2026	320	55	0	0	375									
Bestemmingsreserve	34	34	34	34	34	Begroting bestemmingsreserves					31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026					
Gemeentelijke klokkenluidersregeling																				
						Bestuur										1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Bestemmingsreserve Gemeentelijke klokkenluidersregeling										34	34	34	34	34
Doel reserve:		Deze bestemmingsreserve dient voor het dekken van eventuele juridische kosten benodigd om de klokkenluider te ondersteunen.																		
Raadsbesluit:						Besluit van College van B&W d.d. 2-10-2007 (doorlopend)														
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand									
						Begroting 2022	34	0	0	0	34									
						Begroting 2023	34	0	0	0	34									
						Raming 2024	34	0	0	0	34									

						Raming 2025	34	0	0	0	34
						Raming 2026	34	0	0	0	34
Bestemmingsreserve	124	199	274	349	424	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Voorlichting /											
communicatie											
verkiezingen											
						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Bestemmingsreserve Voorlichting / communicatie	124	199	274	349	424
						verkiezingen					
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten voor voorlichting, communicatie en promotie t.b.v. de gemeenteraadsverkiezingen.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (doorlopend)				
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval
											Eindstand
						Begroting 2022	274	75	225	0	124
						Begroting 2023	124	75	0	0	199
						Raming 2024	199	75	0	0	274
						Raming 2025	274	75	0	0	349
						Raming 2026	349	75	0	0	424
Egalisatiereserve	133	133	133	133	133	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Ombudsman						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Egalisatiereserve Ombudsman	133	133	133	133	133
						Doel reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel de werkzaamheden van de Ombudsman Rotterdam te waarborgen.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2014 (doorlopend)				
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval
											Eindstand
						Begroting 2022	133	0	0	0	133
						Begroting 2023	133	0	0	0	133
						Raming 2024	133	0	0	0	133
						Raming 2025	133	0	0	0	133
						Raming 2026	133	0	0	0	133
Egalisatiereserve	20	20	20	20	20	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Ombudsman						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
derdengelden						Egalisatiereserve Ombudsman derdengelden	20	20	20	20	20
						Doel reserve:	Dit betreft een egalisatiereserve met als doel te waarborgen dat de derdengelden gewaarborgd zijn.				
						Raadsbesluit:	Afspraak d.d. 23 maart 2005 tussen Ombudsman en gemeenteraad (doorlopend)				

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	20	0	0	0	20
						Begroting 2023	20	0	0	0	20
						Raming 2024	20	0	0	0	20
						Raming 2025	20	0	0	0	20
						Raming 2026	20	0	0	0	20
Egalisatiereserve Raad	213	213	213	213	213	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
/Griffie						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Egalisatiereserve Raad/Griffie	213	213	213	213	213
Doel reserve:						De bestemmingsreserve dient om eventuele positieve jaarresultaten beschikbaar te houden voor mogelijk toekomstige Raads opdrachten/onderzoeken.					
Raadsbesluit:						10 M raadsbesluit 2021 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	213	0	0	0	213
						Begroting 2023	213	0	0	0	213
						Raming 2024	213	0	0	0	213
						Raming 2025	213	0	0	0	213
						Raming 2026	213	0	0	0	213
Egalisatiereserve	162	82	82	82	82	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Rekenkamer						Bestuur	1.105	1.135	1.245	1.355	1.465
						Egalisatiereserve Rekenkamer	162	82	82	82	82
Doel reserve:						Dit is een egalisatiereserve met als doel de onderzoeken van de Rekenkamer Rotterdam te waarborgen.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 1999 (doorlopend)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	242	0	80	0	162
						Begroting 2023	162	0	80	0	82
						Raming 2024	82	0	0	0	82
						Raming 2025	82	0	0	0	82
						Raming 2026	82	0	0	0	82
Cultuur						9.323	8.323	8.323	8.323	8.323	8.323
Bestemmingsreserve	5.080	4.080	4.080	4.080	4.080	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Evenementenfonds						Cultuur	9.323	8.323	8.323	8.323	8.323

						Bestemmingsreserve Evenementenfonds	5.080	4.080	4.080	4.080	4.080	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve Evenementenfonds is gevormd voor het financieren van toekomstige evenementen.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum t/m niet van toepassing)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	7.223	0	1.368	775	5.080
							Begroting 2023	5.080	0	1.000	0	4.080
							Raming 2024	4.080	0	0	0	4.080
							Raming 2025	4.080	0	0	0	4.080
							Raming 2026	4.080	0	0	0	4.080
Bestemmingsreserve	230	230	230	230	230	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Groot onderhoud MBVB						Cultuur	9.323	8.323	8.323	8.323	8.323	
						Bestemmingsreserve Groot onderhoud	230	230	230	230	230	
						MBVB						
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van planvorming- en onderzoekskosten inzake de renovatie van het museum Boymans van Beuningen.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2023)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	328	0	98	0	230
							Begroting 2023	230	0	0	0	230
							Raming 2024	230	0	0	0	230
							Raming 2025	230	0	0	0	230
							Raming 2026	230	0	0	0	230
Bestemmingsreserve	931	931	931	931	931	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Jaaroverstijgende						Cultuur	9.323	8.323	8.323	8.323	8.323	
Cultuursubsidies						Bestemmingsreserve Jaaroverstijgende	931	931	931	931	931	
						Cultuursubsidies						
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve wordt (bij de bestemming van het jaarresultaat) gebruikt voor subsidies waarbij de realisatie van de gesubsidieerde activiteiten in een later jaar plaatsvindt dan begroot. Hiermee wordt voorkomen dat kosten niet toegerekend worden aan de periode dat zij zijn gemaakt.					
						Raadsbesluit:	Vaststelling 1e Herziening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	931	0	0	0	931

						Begroting 2023	931	0	0	0	931
						Raming 2024	931	0	0	0	931
						Raming 2025	931	0	0	0	931
						Raming 2026	931	0	0	0	931
Bestemmingsreserve	3.082	3.082	3.082	3.082	3.082	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Noodfonds						Cultuur	9.323	8.323	8.323	8.323	8.323
						Bestemmingsreserve Noodfonds	3.082	3.082	3.082	3.082	3.082
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als noodfonds.				
						Raadsbesluit:	Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	7.962	0	4.880	0	3.082
						Begroting 2023	3.082	0	0	0	3.082
						Raming 2024	3.082	0	0	0	3.082
						Raming 2025	3.082	0	0	0	3.082
						Raming 2026	3.082	0	0	0	3.082
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Regiodeal cultuur						Cultuur	9.323	8.323	8.323	8.323	8.323
						Bestemmingsreserve Regiodeal cultuur	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor het thema 'Cultuur' inzichtelijk te houden.				
						Raadsbesluit:	2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	102	0	102	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432						
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Achterstanden						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
Stadsarchief											

Bestemmingsreserve Achterstanden Stadsarchief						0	0	0	0	0
Doel reserve:						Financieren van mensen welke ingeschakeld zijn om achterstanden in archivering in te lopen				
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval Eindstand
						Begroting 2022	75	0	75	0 0
						Begroting 2023	0	0	0	0 0
						Raming 2024	0	0	0	0 0
						Raming 2025	0	0	0	0 0
						Raming 2026	0	0	0	0 0
Bestemmingsreserve	1.230	1.030	341	341	341	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025 31-12-2026
Citylab						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986 6.432
						Bestemmingsreserve Citylab	1.230	1.030	341	341 341
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor juridische verplichtingen projecten Citylab.				
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2015 (einddatum 31-12-2024)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval Eindstand
						Begroting 2022	1.431	0	200	0 1.230
						Begroting 2023	1.230	0	200	0 1.030
						Raming 2024	1.030	0	0	689 341
						Raming 2025	341	0	0	0 341
						Raming 2026	341	0	0	0 341
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025 31-12-2026
Compensatie Joodse										
gemeenschap in						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986 6.432
Rotterdam						Bestemmingsreserve Compensatie Joodse gemeenschap in Rotterdam	0	0	0	0 0
Doel reserve:						Compensatie Joodse gemeenschap in Rotterdam				
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval Eindstand
						Begroting 2022	2.000	0	2.000	0 0
						Begroting 2023	0	0	0	0 0
						Raming 2024	0	0	0	0 0
						Raming 2025	0	0	0	0 0

						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	139	139	139	139	139	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Herinrichting						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
Driehoeksplein						Bestemmingsreserve Herinrichting Driehoeksplein	139	139	139	139	139
						Doel reserve:	Financieren van een plein tezamen met andere partijen				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	95	50	6	0	139
						Begroting 2023	139	0	0	0	139
						Raming 2024	139	0	0	0	139
						Raming 2025	139	0	0	0	139
						Raming 2026	139	0	0	0	139
Bestemmingsreserve	170	170	170	170	170	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Kwaliteitsverbetering						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
BRP						Bestemmingsreserve Kwaliteitsverbetering BRP	170	170	170	170	170
						Doel reserve:	Kwaliteitsverbetering BRP				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	170	0	0	0	170
						Begroting 2023	170	0	0	0	170
						Raming 2024	170	0	0	0	170
						Raming 2025	170	0	0	0	170
						Raming 2026	170	0	0	0	170
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Masterplan						Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
Dienstverlening						Bestemmingsreserve Masterplan Dienstverlening	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor dekking van éénmalige uitgaven kadernotitie dienstverlening.				
						Raadsbesluit:	2008 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	51	0	51	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0

							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Mooi Mooi Middelland							Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
							Bestemmingsreserve Mooi Mooi Middelland	0	0	0	0	0
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het dekken van de verplichtingen uit het programma Mooi Mooier Middelland											
Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m nader te bepalen)											
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	281	0	281	0	0
							Begroting 2023	0	0	0	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Subsidie							Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
gebiedscommissie							Bestemmingsreserve Subsidie gebiedscommissie	0	0	0	0	0
Doel reserve:	Financiering subsidie verstrekt door gebiedscommissie, prestatie is geleverd											
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)											
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
							Begroting 2022	25	0	25	0	0
							Begroting 2023	0	0	0	0	0
							Raming 2024	0	0	0	0	0
							Raming 2025	0	0	0	0	0
							Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	1	1.444	2.890	4.336	5.781		Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Verkiezingen							Dienstverlening	1.541	2.784	3.541	4.986	6.432
							Bestemmingsreserve Verkiezingen	1	1.444	2.890	4.336	5.781
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor het opvangen van fluctuaties in de jaarrekening door kosten Verkiezingen.											
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2013 (einddatum niet van toepassing)											

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1	1.441	1.441	0	1
						Begroting 2023	1	1.443	0	0	1.444
						Raming 2024	1.444	1.446	0	0	2.890
						Raming 2025	2.890	1.446	0	0	4.336
						Raming 2026	4.336	1.446	0	0	5.781
Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739						
Bestemmingsreserve	332	72	72	72	72	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Brexit						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Bestemmingsreserve Brexit	332	72	72	72	72
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als buffer om kosten die volgen vanuit de Brexit te kunnen dekken.				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	332	0	0	0	332
						Begroting 2023	332	0	260	0	72
						Raming 2024	72	0	0	0	72
						Raming 2025	72	0	0	0	72
						Raming 2026	72	0	0	0	72
Bestemmingsreserve	1.163	1.163	1.163	1.163	1.163	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Cofinanciering						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
Europese subsidies						Bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies	1.163	1.163	1.163	1.163	1.163
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve Cofinanciering Europese subsidies is gevormd voor de cofinanciering van projecten in samenwerking met andere internationale partijen voor economische projecten in de gemeente Rotterdam.				
							Een project wat hiervoor in aanmerking komt is het project "BRIDGE".				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2027)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.163	0	0	0	1.163
						Begroting 2023	1.163	0	0	0	1.163
						Raming 2024	1.163	0	0	0	1.163
						Raming 2025	1.163	0	0	0	1.163
						Raming 2026	1.163	0	0	0	1.163

Bestemmingsreserve	344	344	344	344	344	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Economie gebieden						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Bestemmingsreserve Economie gebieden	344	344	344	344	344
Doel reserve:						De bestemmingsreserve Economie gebieden is gevormd in verband met de opheffing van de Deelgemeenten in 2014. Deze reserve is overgekomen naar Economie en is bestemd voor gebiedsontwikkeling, ondernemersondersteuning en economische visie in de voormalig Deelgemeenten Feijenoord (€ 881), Charlois (€ 20),Kralingen-Crooswijk (€ 10) en Hoek van Holland (€ 55).					
Raadsbesluit:						Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2025)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	344	0	0	0	344
						Begroting 2023	344	0	0	0	344
						Raming 2024	344	0	0	0	344
						Raming 2025	344	0	0	0	344
						Raming 2026	344	0	0	0	344
Bestemmingsreserve	240	240	240	240	240	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Economiesubsidies						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Bestemmingsreserve Economiesubsidies	240	240	240	240	240
Doel reserve:						Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen voor subsidies die jaar overstijgend zijn.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	240	240	240	0	240
						Begroting 2023	240	0	0	0	240
						Raming 2024	240	0	0	0	240
						Raming 2025	240	0	0	0	240
						Raming 2026	240	0	0	0	240
Bestemmingsreserve	500	500	500	500	500	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Transitiekosten						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Bestemmingsreserve Transitiekosten	500	500	500	500	500
Doel reserve:						Het opvangen van transitie/frictiekosten die gepaard gaan met het beëindigen of beperken van subsidie- en samenwerkingsrelaties als gevolg van het nieuwe coalitieakkoord					
Raadsbesluit:						Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2026)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	0	500	0	0	500
						Begroting 2023	500	0	0	0	500
						Raming 2024	500	0	0	0	500
						Raming 2025	500	0	0	0	500
						Raming 2026	500	0	0	0	500
Bestemmingsreserve	320	320	320	320	320	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
WerkLocaties						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Bestemmingsreserve WerkLocaties	320	320	320	320	320
Doel reserve:						De bestemmingsreserve Werklocaties is gevormd omdat in het collegeprogramma “kendoe 2014-2018” is opgenomen, dat drie winkelgebieden samen met de partijen in die gebieden, vitaler gemaakt dienen te worden. De winkelgebieden Boulevard Zuid, Noorderboulevard en Plein 1953 zijn geselecteerd. In 2015 is samen met de partijen in de winkelgebieden voor elk van de drie gebieden een plan van aanpak voor de periode 2016-2018 opgesteld. Die plannen worden samen met de partijen in de drie winkelgebieden uitgevoerd.					
Raadsbesluit:						Tweede bestuursrapportage 2014 (einddatum 31-12-2023)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	370	0	50	0	320
						Begroting 2023	320	0	0	0	320
						Raming 2024	320	0	0	0	320
						Raming 2025	320	0	0	0	320
						Raming 2026	320	0	0	0	320
Ondernemersinitiatieven	450	300	200	100	100	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
gericht op herstart						Economische ontwikkeling	3.349	2.939	2.839	2.739	2.739
						Ondernemersinitiatieven gericht op herstart	450	300	200	100	100
Doel reserve:						De bestemmingseserve is gevormd om ondernemersinitiatieven, die zijn uitgesteld en gaan komen bij de herstart en herstel van de Rotterdamse economie na Corona, te dekken.					
Raadsbesluit:						1e Herziening 2021 (einddatum 31-12-2024)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	450	0	0	0	450
						Begroting 2023	450	0	150	0	300
						Raming 2024	300	0	100	0	200
						Raming 2025	200	0	100	0	100

						Raming 2026	100	0	0	0	100
Energietransitie	38.039	47.092	63.759	82.049	102.049						
Bestemmingsreserve	1.247	1.247	1.247	1.247	1.247	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Duurzaam						Energietransitie	38.039	47.092	63.759	82.049	102.049
						Bestemmingsreserve Duurzaam	1.247	1.247	1.247	1.247	1.247
	Doel reserve:					De vorming van reserve Duurzaam heeft plaatsgevonden ter dekking van de lasten voor de uitvoering van activiteiten ten behoeve van het programma Duurzaam.					
	Raadsbesluit:					Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2025)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.807	0	560	0	1.247
						Begroting 2023	1.247	0	0	0	1.247
						Raming 2024	1.247	0	0	0	1.247
						Raming 2025	1.247	0	0	0	1.247
						Raming 2026	1.247	0	0	0	1.247
Bestemmingsreserve	16.792	8.613	5.280	3.570	3.570	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Energietransitie						Energietransitie	38.039	47.092	63.759	82.049	102.049
						Bestemmingsreserve Energietransitie	16.792	8.613	5.280	3.570	3.570
	Doel reserve:					De bestemmingsreserve is gevormd om de continuïteit van de Energietransitie te waarborgen. Jaarlijks wordt een bestedingsvoorstel voorgelegd aan de Raad. Een deel van de bestemmingsreserve wordt in eerste instantie gevuld vanuit een lening uit het IFR vooruitlopend op de verkoop van ENECO.					
	Raadsbesluit:					2e herziening 2019 (einddatum 31-12-2025)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	42.805	0	26.013	0	16.792
						Begroting 2023	16.792	0	8.180	0	8.613
						Raming 2024	8.613	0	3.333	0	5.280
						Raming 2025	5.280	0	1.710	0	3.570
						Raming 2026	3.570	0	0	0	3.570
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
RCP Groene Daken						Energietransitie	38.039	47.092	63.759	82.049	102.049
						Bestemmingsreserve RCP Groene Daken	0	0	0	0	0
	Doel reserve:					De reserve impuls RCP Groene Daken heeft plaatsgevonden, ter dekking van het onderzoek en monitoring met betrekking tot de aanleg van groene daken.					

Raadsbesluit:

Jaarrekening 2008 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		212	0	212	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Duurzaamheidsbudget	20.000	37.233	57.233	77.233	97.233	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Energietransitie							38.039	47.092	63.759	82.049	102.049
Duurzaamheidsbudget							20.000	37.233	57.233	77.233	97.233

Doel reserve: Het doel van de reserve is om het centrum en de wijken Oude Westen, Nieuwe Westen, Middelland en Oude Noorden zoveel mogelijk autoluwert te maken.

Raadsbesluit:

Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2026)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		0	20.000	0	0	20.000
Begroting 2023		20.000	20.000	2.767	0	37.233
Raming 2024		37.233	20.000	0	0	57.233
Raming 2025		57.233	20.000	0	0	77.233
Raming 2026		77.233	20.000	0	0	97.233

Onderwijs	16.064	15.752	15.463	15.244	15.024

Bestemmingsreserve	2.064	1.752	1.463	1.244	1.024	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Onderwijs							16.064	15.752	15.463	15.244	15.024
Bestemmingsreserve Convenant ID-banen							2.064	1.752	1.463	1.244	1.024

Doel reserve: Dekking verplichting afgesloten convenant instroom/doorstroombanen (ID-banen) t/m 2036

Raadsbesluit:

Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		2.392	0	329	0	2.064
Begroting 2023		2.064	0	312	0	1.752
Raming 2024		1.752	0	289	0	1.463
Raming 2025		1.463	0	219	0	1.244
Raming 2026		1.244	0	219	0	1.024

Bestemmingsreserve	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

Onderwijs	16.064	15.752	15.463	15.244	15.024

Bestemmingsreserve Regio deal onderwijs	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000

Doel reserve: "De Regio Deal bevat een samenhangende aanpak van Rijk en regio om de verschillende opgaven in Rotterdam Zuid aan te pakken. Met de Regio Deal Rotterdam Zuid vindt continuering en versnelling van op diverse thema's in het kader van het NPRZ plaats. De reserve is nodig om de specifieke middelen voor de thema 'School' als cofinanciering inzichtelijk te houden en behouden. De inzet van de reserve is tweeledig: -

De reserve is enerzijds bestemd voor de Herstructurering van het onderwijsaanbod "voor huidige en toekomstige leerlingen op Rotterdam Zuid. (Eindresultaat reserve voor 14mln)-Anderzijds is de reserve bestemd voor Dagprogrammering binnen en buiten de Children's Zone, Aanpak van het lerarentekort.

(Periodieke reserve voor het restant bedrag) "

Raadsbesluit: Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2023)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		14.000	0	0	0	14.000
Begroting 2023		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2024		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2025		14.000	0	0	0	14.000
Raming 2026		14.000	0	0	0	14.000

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vakmanschap in zorg											

Onderwijs	16.064	15.752	15.463	15.244	15.024

Bestemmingsreserve Vakmanschap in zorg	0	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter financiering van het project Opleiden en Kiezen voor Vakmanschap in de Zorg, Haven en Techniek, als onderdeel van het uitvoeringsplan Nationaal Programma Rotterdam Zuid

(NPRZ) 2012-2014.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2012 (einddatum 31-12-2021)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		259	0	194	65	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Overhead	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

CHV

Overhead	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283

Bestemmingsreserve CHV Huurdersonderhoud	0	0	0	0	0	
Doel reserve: Aangegane juridische verplichtingen						
Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2022	1.174	0	1.174	0	0
	Begroting 2023	0	0	0	0	0
	Raming 2024	0	0	0	0	0
	Raming 2025	0	0	0	0	0
	Raming 2026	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	2.346	2.346	2.346	2.346	2.346	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Cloudkosten						Overhead	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283
						Bestemmingsreserve Cloudkosten	2.346	2.346	2.346	2.346	2.346
Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd als dekking voor verwachte kapitaallasten die toch in de realisatie moesten worden geboekt.										
Raadsbesluit:	2e Herziening 2020 (einddatum niet van toepassing)										
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
Begroting 2022		8.584	3.230	9.468	0	2.346					
Begroting 2023		2.346	0	0	0	2.346					
Raming 2024		2.346	0	0	0	2.346					
Raming 2025		2.346	0	0	0	2.346					
Raming 2026		2.346	0	0	0	2.346					

Bestemmingsreserve	814	814	814	814	814	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Doorontwikkeling						Overhead	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283
Organisatie						Bestemmingsreserve Doorontwikkeling	814	814	814	814	814
Organisatie						Organisatie					
Doel reserve:	Deze bestemmingsreserve is bedoeld voor de frictiekosten, gemoeid met de doorontwikkeling van de organisatie in de periode 2016 / 2022. De frictiekosten zijn zowel bedoeld voor de loonkosten (en personeelsgerelateerde kosten) van boventallige medewerkers (hpk'ers) die niet betaald kunnen worden uit de begroting van de clusters, als voor kosten die voortkomen uit arrangementen om medewerkers te stimuleren vrijwillig uit dienst te gaan.										
Raadsbesluit:	Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum t/m nader te bepalen)										
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
Begroting 2022		842	0	28	0	814					

						Begroting 2023	814	0	0	0	814
						Raming 2024	814	0	0	0	814
						Raming 2025	814	0	0	0	814
						Raming 2026	814	0	0	0	814
Bestemmingsreserve	123	123	123	123	123	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Herstelmaatregelen											
Corona korte termijn						Overhead	3.283	3.283	3.283	3.283	3.283
						Bestemmingsreserve Herstelmaatregelen Corona	123	123	123	123	123
						korte termijn					
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd om de herstelmaatregelen veroorzaakt door Corona op korte termijn te kunnen financieren					
Raadsbesluit:						"Resultaatbestemming 2019 (doorlopend)"					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	789	0	666	0	123
						Begroting 2023	123	0	0	0	123
						Raming 2024	123	0	0	0	123
						Raming 2025	123	0	0	0	123
						Raming 2026	123	0	0	0	123
Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273						
Bestemmingsreserve -	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Bouw nieuw dierenasiel						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
						Bestemmingsreserve - Bouw nieuw dierenasiel	0	0	0	0	0
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd voor de bouw van een nieuw dierenasiel.					
Raadsbesluit:						Voorjaarsnota 2019 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	395	0	395	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Afbouw SSC Flex											
(suppletieregelingen)						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273

Bestemmingsreserve Afbouw SSC Flex						2.000	2.000	2.000	2.000	2.000						
(suppletieregelingen)																
Doel reserve:						Inzet frictiekosten										
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)										
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
						Begroting 2022	2.000	0	0	0	2.000					
						Begroting 2023	2.000	0	0	0	2.000					
						Raming 2024	2.000	0	0	0	2.000					
						Raming 2025	2.000	0	0	0	2.000					
						Raming 2026	2.000	0	0	0	2.000					
Bestemmingsreserve	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026					
Frictiekosten op afstand						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273					
zetten LCC's						Bestemmingsreserve Frictiekosten op afstand	1.094	1.094	1.094	1.094	1.094					
zetten LCC's																
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van personele lasten in 2018 en 2019 als gevolg van het afstoten per 1-1-2018 van locaties Sport en Cultuur. Conform de vastgestelde regelingen moet voor 2 jaar kosten worden betaald voor medewerkers die werkzaam zijn in de FSK 1-3 en die de HPK status krijgen. Afgesproken is dat deze medewerkers worden begeleid vanuit programma W&I. Het budget voor de te dekken kosten (loon- opleiding- en begeleidingskosten) is afkomstig van het programma Cultuur, sport en recreatie.										
Raadsbesluit:						Begroting 2018 (einddatum 31-12-2022)										
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
						Begroting 2022	1.094	0	0	0	1.094					
						Begroting 2023	1.094	0	0	0	1.094					
						Raming 2024	1.094	0	0	0	1.094					
						Raming 2025	1.094	0	0	0	1.094					
						Raming 2026	1.094	0	0	0	1.094					
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026					
kwaliteitsslag						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273					
sportaccomodaties						Bestemmingsreserve kwaliteitsslag	0	0	0	0	0					
sportaccomodaties																
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd omdat de subsidieregeling liep tot eind 2018. Aanvragen konden t/m 31 december 2018 ingediend worden, waardoor verlening van de subsidie en de realisatie vaak in 2019 plaatsvindt										

Raadsbesluit:

Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		251	0	251	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Kwaliteitsslag						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
sportcomplexen						Bestemmingsreserve Kwaliteitsslag	0	0	0	0	0
						sportcomplexen					

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd voor de onvoorziene werkzaamheden rondom Sportpark Noordrand

Raadsbesluit:

10m bestuursrapportage 2018 (van 20-12-2018 t/m nader te bepalen)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		0	0	0	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	260	260	260	260	260	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Scoren met Energie						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
						Bestemmingsreserve Scoren met Energie	260	260	260	260	260

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter garantstelling aan sportsupport. Deze garantstelling duurt tot 2028.

Raadsbesluit:

Jaarrekening 2018 (einddatum 31-12-2028)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		260	0	0	0	260
Begroting 2023		260	0	0	0	260
Raming 2024		260	0	0	0	260
Raming 2025		260	0	0	0	260
Raming 2026		260	0	0	0	260

Bestemmingsreserve	720	720	720	720	720	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Sport gebieden						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
						Bestemmingsreserve Sport gebieden	720	720	720	720	720
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met sport.					
Raadsbesluit:						Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	920	0	200	0	720
						Begroting 2023	720	0	0	0	720
						Raming 2024	720	0	0	0	720
						Raming 2025	720	0	0	0	720
						Raming 2026	720	0	0	0	720
Bestemmingsreserve	18	18	18	18	18	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
stedelijke											
bereikbaarheid						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
(waaronder Maastunnel)						Bestemmingsreserve stedelijke bereikbaarheid (waaronder Maastunnel)	18	18	18	18	18
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van niet activeerbare kosten van de renovatie van de Maastunnel.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	3.857	0	3.839	0	18
						Begroting 2023	18	0	0	0	18
						Raming 2024	18	0	0	0	18
						Raming 2025	18	0	0	0	18
						Raming 2026	18	0	0	0	18
Bestemmingsreserve	181	181	181	181	181	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vorbereidingskosten						Sport en recreatie	4.273	4.273	4.273	4.273	4.273
IHP's MV						Bestemmingsreserve Vorbereidingskosten IHP's MV	181	181	181	181	181
Doel reserve:						Vorbereidingskosten IHP's MV					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2022	255	0	74	0	181
						Begroting 2023	181	0	0	0	181
						Raming 2024	181	0	0	0	181
						Raming 2025	181	0	0	0	181
						Raming 2026	181	0	0	0	181
Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909						
Bestemmingsreserve	501	501	501	501	501	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Actieplan Luchtkwaliteit						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Actieplan	501	501	501	501	501
						Luchtkwaliteit					
Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van kosten inzake het verbeteren van de luchtkwaliteit voor de Rotterdammers. Hiervoor is de Koersnota Lucht in 2015 vastgesteld door de raad. De belangrijkste prioriteiten zijn het versneld laten afnemen van de uitstoot van elementair koolstof met 40% in deze collegeperiode (t.o.v. 2014) en het gemeentelijke wagenpark is in 2018 25% 'schoner'.											
Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2016 (einddatum 31-12-2023)											
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.395	0	894	0	501
						Begroting 2023	501	0	0	0	501
						Raming 2024	501	0	0	0	501
						Raming 2025	501	0	0	0	501
						Raming 2026	501	0	0	0	501
Bestemmingsreserve	20.000	15.000	10.000	5.000	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Autoluw fonds						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Autoluw fonds	20.000	15.000	10.000	5.000	0
Doel reserve: We vormen een Duurzaamheidstransitiebudget (€ 100 mln)1 om de juiste innovaties in de regio te versnellen en zo het verdienvermogen voor de stad en de werkgelegenheid voor Rotterdammers te bevorderen. Het fonds wordt ingezet voor de vergroening van de leef[1]omgeving, duurzame opwek en opslag van zonne- en windenergie, waterstofproductie, de transitie naar een circulaire economie en het reduceren van energiegebruik.											
Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum t/m nader te bepalen)											
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	0	20.000	0	0	20.000
						Begroting 2023	20.000	0	5.000	0	15.000
						Raming 2024	15.000	0	5.000	0	10.000

							Raming 2025	10.000	0	5.000	0	5.000
							Raming 2026	5.000	0	5.000	0	0
Bestemmingsreserve	32.178	23.726	23.226	22.726	22.226	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Bodem						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909	
						Bestemmingsreserve Bodem	32.178	23.726	23.226	22.726	22.226	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve wordt gevoed met rijksmiddelen voor bodemsanering. Aan deze reserve worden gelden onttrokken ten behoeve van meerjarige uitgaven voor bodemsanering.					
						Raadsbesluit:	2e Herziening 2019 (einddatum 31-12-2023)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	38.178	0	6.000	0	32.178	
						Begroting 2023	32.178	0	8.452	0	23.726	
						Raming 2024	23.726	0	500	0	23.226	
						Raming 2025	23.226	0	500	0	22.726	
						Raming 2026	22.726	0	500	0	22.226	
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
coulanceregeling						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909	
						Bestemmingsreserve coulanceregeling	0	0	0	0	0	
						Doel reserve:	De coulanceregeling is afgerond. Er is 2,0 besteed aan de regeling. Dit betekent dat 1,5 mln. resteert.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	240	0	240	0	0	
						Begroting 2023	0	0	0	0	0	
						Raming 2024	0	0	0	0	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	37	37	37	37	37	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Duurzaamheid gebieden						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909	
						Bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden	37	37	37	37	37	
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve Duurzaamheid gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten/projecten op het gebied van duurzaamheid in de voormalige deelgemeentegebieden.					
						Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2022)					

						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	37	0	0	0	37
						Begroting 2023	37	0	0	0	37
						Raming 2024	37	0	0	0	37
						Raming 2025	37	0	0	0	37
						Raming 2026	37	0	0	0	37
Bestemmingsreserve	26.867	20.258	16.831	16.098	15.368	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Gebiedsontwikkeling						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve	26.867	20.258	16.831	16.098	15.368
						Gebiedsontwikkeling					
						Doel reserve:	De middelen in deze bestemmingsreserve dienen ter dekking van de materiële lasten van buitenruimteprojecten. Het betreft zowel projecten gekoppeld aan de gebiedsontwikkeling als projecten gekoppeld aan vergroening.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2016 (einddatum t/m nader te bepalen)len)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	57.353	587	28.157	2.916	26.867
						Begroting 2023	26.867	0	6.610	0	20.258
						Raming 2024	20.258	0	3.427	0	16.831
						Raming 2025	16.831	0	732	0	16.098
						Raming 2026	16.098	0	730	0	15.368
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Infrastructuur						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Infrastructuur	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	De vorming van reserve Infrastructuur heeft plaatsgevonden in boekjaar 2002 en wordt aangewend ten behoeve van grootschalige infrastructurele projecten. De reserve is specifiek bestemd voor de dekking van de ontwikkeling van Rotterdam CS.				
						Raadsbesluit:	2002 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	229	0	0	229	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	393	388	388	388	388	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Investeringen						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
Rozenburg						Bestemmingsreserve Investeringen Rozenburg	393	388	388	388	388
Doel reserve:							De bestemmingsreserve is gevormd voor investeringen in Rozenburg.				
Raadsbesluit:							Raadsbesluit 'financiële afwikkeling herindeling Rozenburg' 2011 (einddatum t/m nader te bepalen)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	745	0	352	0	393
						Begroting 2023	393	0	5	0	388
						Raming 2024	388	0	0	0	388
						Raming 2025	388	0	0	0	388
						Raming 2026	388	0	0	0	388
Bestemmingsreserve	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Middensegment Huur						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Middensegment Huur	1.695	1.695	1.695	1.695	1.695
Doel reserve:							De bestemmingsreserve is gevormd om huurwoningen in het middensegment te realiseren.				
Raadsbesluit:							"Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2022)"				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	2.395	0	700	0	1.695
						Begroting 2023	1.695	0	0	0	1.695
						Raming 2024	1.695	0	0	0	1.695
						Raming 2025	1.695	0	0	0	1.695
						Raming 2026	1.695	0	0	0	1.695
Bestemmingsreserve	2.253	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Stadsinitiatief						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Stadsinitiatief	2.253	0	0	0	0
Doel reserve:							Deze bestemmingsreserve is ter dekking van reeds aangegane verplichtingen omtrent RIF010.				
Raadsbesluit:							Jaarrekening 2016 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	2.253	0	0	0	2.253
						Begroting 2023	2.253	0	2.253	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0

						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	4.294	4.294	4.294	4.294	4.294	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Stimulering						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
bouwproductie						Bestemmingsreserve Stimulering bouwproductie	4.294	4.294	4.294	4.294	4.294
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd om de bouwproductie te stimuleren				
						Raadsbesluit:	"Resultaatbestemming 2019 (einddatum 31-12-2022)"				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	5.768	1.000	2.474	0	4.294
						Begroting 2023	4.294	0	0	0	4.294
						Raming 2024	4.294	0	0	0	4.294
						Raming 2025	4.294	0	0	0	4.294
						Raming 2026	4.294	0	0	0	4.294
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Upgrade voor the skate!						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Upgrade voor the skate!	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve wordt aangewend ter dekking van de kosten voortvloeiend uit de aangenomen motie 'Een upgrade voor de skate'.				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	113	0	113	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vastgoed gebieden						Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
						Bestemmingsreserve Vastgoed gebieden	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve Vastgoed gebieden is gevormd ter dekking van de lasten van specifieke activiteiten /projecten op het gebied van vastgoed in de voormalige deelgemeentegebieden.				
						Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2021)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand

						Begroting 2022	4	0	0	4	0	
						Begroting 2023	0	0	0	0	0	
						Raming 2024	0	0	0	0	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	255	130	5	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Verkeer en Vervoer							Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
2011							Bestemmingsreserve Verkeer en Vervoer	255	130	5	0	0
Doel reserve: De reserve Verkeer & Vervoer vormt de dekking van de gemeentelijke kosten voor verkeerseducatie, die niet op andere wijze begroot zijn. Op deze wijze is er vooralsnog dekking beschikbaar voor deze noodzakelijke activiteit.												
Raadsbesluit: Tweede bestuursrapportage 2011 (einddatum t/m 31-12-2025)												
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	380	0	125	0	255	
						Begroting 2023	255	0	125	0	130	
						Raming 2024	130	0	125	0	5	
						Raming 2025	5	0	5	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
Bestemmingsreserve	0	700	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Verkeerscirculatieplan							Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
(VCP)							Bestemmingsreserve Verkeerscirculatieplan	0	700	0	0	0
Doel reserve: Er wordt een verkeerscirculatieplan opgesteld om de doorstroming in de hele stad te bevorderen voor fiets, openbaar vervoer en deelvervoer.												
Raadsbesluit: Coalitieakkoord 2022 - 2026 (einddatum 31-12-2024)												
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand	
						Begroting 2022	0	0	0	0	0	
						Begroting 2023	0	2.500	1.800	0	700	
						Raming 2024	700	0	700	0	0	
						Raming 2025	0	0	0	0	0	
						Raming 2026	0	0	0	0	0	
Resilience	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	

Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909	
Resilience	0	0	0	0	0	
Doel reserve: Het concernbreed structureel werken aan weerbaarheid en veerkracht van de stad.						
Raadsbesluit:			Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2022)			
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022	125	0	125	0	0	
Begroting 2023	0	0	0	0	0	
Raming 2024	0	0	0	0	0	
Raming 2025	0	0	0	0	0	
Raming 2026	0	0	0	0	0	

Segmentering	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Bouwplannen							Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
Segmentering Bouwplannen							25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	
Doel reserve:							Het doel van deze reserve is de gewenste segmentering (sociaal / midden / hoog / top) van de woningbouwproductie te realiseren zoals vastgelegd in het coalitieakkoord 2022 – 2026.					
Raadsbesluit:							Coalitieakkoord 2022 – 2026 (einddatum 31-12-2030)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022							0	25.000	0	0	0	25.000
Begroting 2023							25.000	0	0	0	0	25.000
Raming 2024							25.000	0	0	0	0	25.000
Raming 2025							25.000	0	0	0	0	25.000
Raming 2026							25.000	0	0	0	0	25.000

Verevening	0	4.600	4.200	3.800	3.400	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
kostenverhaal							Stedelijke ontwikkeling	113.473	96.328	86.177	79.539	72.909
Verevening kostenverhaal							0	4.600	4.200	3.800	3.400	
Doel reserve:												
Raadsbesluit:												
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022							0	0	0	0	0	0
Begroting 2023							0	4.600	0	0	0	4.600
Raming 2024							4.600	0	400	0	0	4.200
Raming 2025							4.200	0	400	0	0	3.800

						Raming 2026	3.800	0	400	0	3.400
Veilig	237	207	177	147	117						
Bestemmingsreserve	237	207	177	147	117	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Saneringskosten Van						Veilig	237	207	177	147	117
der Gaag dossier						Bestemmingsreserve Saneringskosten Van der	237	207	177	147	117
						Gaag dossier					
Doel reserve:						De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van saneringskosten van Overschie Kleiweg e.d. met betrekking tot Van der Gaag dossier. De sanering start in 2018, maar exacte datum afronding is nog onduidelijk.					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2017 (einddatum 31-12-2022)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	267	0	30	0	237
						Begroting 2023	237	0	30	0	207
						Raming 2024	207	0	30	0	177
						Raming 2025	177	0	30	0	147
						Raming 2026	147	0	30	0	117
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
ZVHRR versterken dv											
personen met verward						Veilig	237	207	177	147	117
gedrag						Bestemmingsreserve ZVHRR versterken dv personen met	0	0	0	0	0
						verward gedrag					
Doel reserve:						Versterken dienstverlening gemeenten: personen met verward gedrag (DU)					
Raadsbesluit:						Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)					
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.005	0	1.005	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998						
Begeleiding naar werk	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
voor Statushouders						Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998
						Begeleiding naar werk voor	0	0	0	0	0

Statushouders

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking kosten voor de begeleiding naar werk en inzet van instrumenten t.b.v. statushouders in 2022. Het rijk heeft de taakstelling voor de huisvesting van statushouders voor 2021 voor de gemeente Rotterdam verhoogd naar 1.000 statushouders. Dit brengt extra kosten met zich mee. Vanuit de onderbesteding in 2020 is een bestemmingsreserve gevormd, die in 2022 zal worden ingezet om de dip in de budgetten voor de statushouders op te kunnen vangen.

Raadsbesluit:

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		0	1.000	1.000	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	305	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

Breed Offensief

Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998
Bestemmingsreserve Breed Offensief	305	0	0	0	0

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om de kosten voor Breed Offensief uit te dekken. Hiervoor zijn specifieke Rijks gelden voor ontvangen.

Raadsbesluit:

Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		1.189	0	884	0	305
Begroting 2023		305	0	305	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

BUIG (uitkeringen

Participatiewet e.d.)

Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998
Bestemmingsreserve BUIG (uitkeringen Participatiewet e.d.)	25.000	25.000	25.000	25.000	25.000

Doel reserve: De bestemmingsreserve is gevormd om een eventueel toekomstig tekort te dekken op de WWB-inkomensdeel en de (verlaagde) rijksuitkering.

Raadsbesluit:

Eerste bestuursrapportage 2015 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		35.529	0	826	9.703	25.000

Bestemmingsreserve	4.894	3.443	1.991	540	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Doorlopende						Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998
werkzaamheden Tozo-											
regeling						Bestemmingsreserve Doorlopende	4.894	3.443	1.991	540	0
						werkzaamheden Tozo-regeling					
Doel reserve:	De bestemmingsreserve Doorlopende werkzaamheden Tozo-regeling is bestemd voor het dekken van de uitvoeringskosten van doorlopende werkzaamheden die gestart zijn in 2020 en nog doorlopen in volgende jaren.										
Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)										
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	6.653	0	1.759	0	4.894
						Begroting 2023	4.894	0	1.451	0	3.443
						Raming 2024	3.443	0	1.451	0	1.991
						Raming 2025	1.991	0	1.451	0	540
						Raming 2026	540	0	540	0	0

Bestemmingsreserve	310	310	310	310	310	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Herinrichten instrument											
Hallo Werk t.b.v. Pro VSO jongeren						Werk en inkomen	31.197	29.440	27.989	26.538	25.998
						Bestemmingsreserve Herinrichten instrument Hallo	310	310	310	310	310
						Werk t.b.v. Pro VSO jongeren					
Doel reserve: In 2021 heeft Wenl van een fonds een bedrag van 310K ontvangen om het instrument HalloWerk toegankelijk te maken voor ProVSO jongeren. Mede door Corona is er in 2021 niet gestart met het werk. Het gaat hier dus om van derden ontvangen geld.											
Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)											
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	310	0	0	0	310
						Begroting 2023	310	0	0	0	310
						Raming 2024	310	0	0	0	310
						Raming 2025	310	0	0	0	310
						Raming 2026	310	0	0	0	310

Pagina 742 van 825

Bestemmingsreserve Uitvoeringskosten kwijtschelding -	688	688	688	688	688	
Toeslagenaffaire						
Doel reserve: Het dekken van uitvoeringskosten in 2022 ev.						
Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum t/m nader te bepalen)						
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
	Begroting 2022	812	0	124	0	688
	Begroting 2023	688	0	0	0	688
	Raming 2024	688	0	0	0	688
	Raming 2025	688	0	0	0	688
	Raming 2026	688	0	0	0	688

Zorg, welzijn en
wijkteams

17.360 16.154 16.154 16.154 16.154

Bestemmingsreserve 0 0 0 0 0 **Begroting bestemmingsreserves** 31-12-2022 31-12-2023 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026

Bestrijding

eenzaamheid ouderen

Zorg, welzijn en wijkteams 17.360 16.154 16.154 16.154 16.154

Bestemmingsreserve Bestrijding eenzaamheid 0 0 0 0 0

ouderen

Doel reserve: Bestrijding eenzaamheid ouderen

Raadsbesluit: Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		561	0	561	0	0
Begroting 2023		0	0	0	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Bestemmingsreserve 12.125 12.125 12.125 12.125 12.125 **Begroting bestemmingsreserves** 31-12-2022 31-12-2023 31-12-2024 31-12-2025 31-12-2026

Blokhuismiddelen

Zorg, welzijn en wijkteams 17.360 16.154 16.154 16.154 16.154

Bestemmingsreserve Blokhuismiddelen 12.125 12.125 12.125 12.125 12.125

Doel reserve: De gemeente Rotterdam heeft een aanvraag ingediend voor extra middelen in het kader van de brede aanpak van dak- en thuisloosheid.

Raadsbesluit: Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2024)

	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		17.871	0	5.746	0	12.125

						Begroting 2023	12.125	0	0	0	12.125	
						Raming 2024	12.125	0	0	0	12.125	
						Raming 2025	12.125	0	0	0	12.125	
						Raming 2026	12.125	0	0	0	12.125	
Bestemmingsreserve	1.128	222	222	222	222	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Decentralisatie AWBZ						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154	
						Bestemmingsreserve Decentralisatie	1.128	222	222	222	222	
						AWBZ						
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is ter dekking van investeringskosten om het nieuwe stelsel zorg & welzijn (na de decentralisaties AWBZ en Jeugdwet per 1-1-2015) stevig neer te zetten en om de grootste onzekerheden in de kosten en rijksbudgetten voor tweedelijnsondersteuning Wmo en specialistische jeugdhulp te kunnen opvangen. De onzekerheden in de kosten hebben te maken met het open-eindekarakter van de tweedelijnsondersteuning Wmo en met de toeleiding tot specialistische jeugdhulp die we voor een belangrijk deel niet zelf in de hand hebben (verloopt via de huisartsen). Om de risico's op de inkoop van tweedelijnszorg hanteren we een reserve van 5% van het inkoopbudget van € 340 mln.					
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2012 (einddatum 31-12-2024)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.128	0	0	0		1.128
						Begroting 2023	1.128	0	906	0		222
						Raming 2024	222	0	0	0		222
						Raming 2025	222	0	0	0		222
						Raming 2026	222	0	0	0		222
Bestemmingsreserve	294	294	294	294	294	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
Maatschappelijke						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154	
Participatie gebieden						Bestemmingsreserve Maatschappelijke	294	294	294	294	294	
						Participatie gebieden						
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd voor de realisatie van de beoogde doelen waarvoor deelraden van voormalige deelgemeenten bestemmingsreserves hadden gevormd op onderwerpen die te maken hebben met Maatschappelijke Participatie.					
						Raadsbesluit:	Inzake invlechting Deelgemeenten (einddatum 31-12-2022)					
							Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	294	0	0	0		294
						Begroting 2023	294	0	0	0		294
						Raming 2024	294	0	0	0		294

						Raming 2025	294	0	0	0	294
						Raming 2026	294	0	0	0	294
Bestemmingsreserve	147	147	147	147	147	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Maatwerkvoorzieningen						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
Wmo						Bestemmingsreserve Maatwerkvoorzieningen Wmo	147	147	147	147	147
						Doel reserve:	Subsidie scootmobielstallingen 2021				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2023)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	147	0	0	0	147
						Begroting 2023	147	0	0	0	147
						Raming 2024	147	0	0	0	147
						Raming 2025	147	0	0	0	147
						Raming 2026	147	0	0	0	147
Bestemmingsreserve	773	773	773	773	773	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Masterplan ouderen						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
						Bestemmingsreserve Masterplan ouderen	773	773	773	773	773
						Doel reserve:	De bestemmingsreserve is gevormd ter dekking van de kosten uit het Masterplan Ouderen Social Trial Dementie 2020-2021				
						Raadsbesluit:	10m bestuursrapportage 2018 (einddatum t/m 31-12-2026)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	773	0	0	0	773
						Begroting 2023	773	0	0	0	773
						Raming 2024	773	0	0	0	773
						Raming 2025	773	0	0	0	773
						Raming 2026	773	0	0	0	773
Bestemmingsreserve	2.593	2.593	2.593	2.593	2.593	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Menselijke Maat						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
						Bestemmingsreserve Menselijke Maat	2.593	2.593	2.593	2.593	2.593
						Doel reserve:	Het versterken van de gemeentelijke dienstverlening				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2024)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	2.593	0	0	0	2.593

						Begroting 2023	2.593	0	0	0	2.593
						Raming 2024	2.593	0	0	0	2.593
						Raming 2025	2.593	0	0	0	2.593
						Raming 2026	2.593	0	0	0	2.593
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vergoeding meerkosten											
Corona zorg						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
						Bestemmingsreserve Vergoeding meerkosten Corona zorg	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	Continuïteit van zorg: meerkosten jeugd (covid-19)				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	1.245	0	1.245	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	0	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vrouwenopvang en mensenhandel						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
						Bestemmingsreserve Vrouwenopvang en mensenhandel	0	0	0	0	0
						Doel reserve:	Betreffende middelen zijn bestemd voor de onderdelen van Centrum Huiselijk Geweld, Kindermishandeling en Mensenhandel				
						Raadsbesluit:	Jaarrekening 2020 (einddatum 31-12-2026)				
						Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	825	0	825	0	0
						Begroting 2023	0	0	0	0	0
						Raming 2024	0	0	0	0	0
						Raming 2025	0	0	0	0	0
						Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserve	300	0	0	0	0	Begroting bestemmingsreserves	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Wijkpaleis						Zorg, welzijn en wijkteams	17.360	16.154	16.154	16.154	16.154
						Bestemmingsreserve Wijkpaleis	300	0	0	0	0

Doel reserve:		Behoud Wijkpaleis voor wijk en Mooi Mooier Middelland				
Raadsbesluit:		Jaarrekening 2021 (einddatum 31-12-2022)				
	Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022		500	0	200	0	300
Begroting 2023		300	0	300	0	0
Raming 2024		0	0	0	0	0
Raming 2025		0	0	0	0	0
Raming 2026		0	0	0	0	0

Totaal	2.515.439	2.610.119	2.715.894	2.844.336	2.898.409

Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)

De gemeenteraad heeft juli 2020 ingestemd met het raadsvoorstel "Herijking Investeringsfonds Rotterdam (IFR); oprichting van de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM)". Hiermee is besloten om vanaf 2021 het IFR, dat investeringsprojecten in het kader van de "Stadsvisie 2030" dekt, af te schaffen en de daarbij horende investeringen over te hevelen naar de RIM. Naast de middelen uit het IFR zijn de opbrengsten van de verkoop van Eneco toegevoegd aan de RIM.

De RIM is opgebouwd uit acht verschillende cilinders, elk met een specifieke functie.

Cilinder 0 - Allocatie Investeringsmiddelen

Cilinder 0 is de allocatiecilinder van de RIM. Exploitiemiddelen zoals exploitatiebijdragen, bespaarde rente en verkoopopbrengsten van deelnemingen worden toegevoegd en vervolgens aan de andere cilinders toegekend. De bijdrage vanuit de begroting is ook afhankelijk gemaakt van de verwachte groei van inkomsten uit de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de belastingen.

Cilinder 1 - Dekking afgeronde investeringen

Cilinder 1 dekt de kapitaallasten van materiële vaste activa, zoals vastgoed, wegen, bruggen en parken, voor zover ze de groei of modernisering van de stad accommoderen. Hierin is een deel van het IFR ondergebracht en de kapitaallasten van nieuwe investeringen. Jaarlijks wordt ca. € 100 mln toegekend aan nieuwe investeringen, waarvan € 10 mln voor kleinschalige gebiedsontwikkeling.

Cilinder 2 - Dekking lopende investeringen

Cilinder 2 dekt de uitgaven die worden gedekt uit de RIM, maar niet worden geactiveerd. Deze uitgaven worden direct ten laste van de exploitatiebegroting gebracht.

Cilinder 3 - Dekking financiële activa

Cilinder 3 dekt de risico's en lasten van financiële vaste activa (kapitaalverstrekkingen, verstrekte leningen) die vanuit cilinder 7 met de verkoopopbrengst Eneco zijn verworven. Hierbij valt te denken aan het Energietransitiefonds Rotterdam en een kapitaalverstrekking aan Stedin.

Cilinder 4 - Egalisatie nieuwe investeringen

Cilinder 4 egaliseert de verschillen tussen de de lasten die uit de cilinders 1 en 2 worden gedekt en de hiervoor beschikbare dekkingsmiddelen.

Cilinder 5 - Dekking vervangingsinvesteringen, renovaties en restauraties

Cilinder 5 bevat aanvullende dekkingsmiddelen die de gemeente in staat stelt bestaand bezit (materiele vaste activa) tijdig te vervangen, renoveren of restaureren.

Cilinder 6 - Investeringsmiddelen genererend vermogen

Cilinder 6 stelt de gemeente in staat om binnen de RIM het vermogen af te zonderen dat louter wordt gebruikt om bespaarde rente te genereren.

Cilinder 7 - Verkoopopbrengst Eneco

Cilinder 7 is gevuld met de verkoopopbrengst van Eneco. Voor het inzetten van deze middelen is een externe adviescommissie in het leven geroepen. De verkoopopbrengst wordt gebruikt voor investeringen die tot bezit leiden, tenminste voor 50% door andere partijen worden gefinancierd en waarbij het geld op enig moment weer naar de gemeente terugvloeit, zodat het opnieuw kan worden aangewend (revolveert). Deze cilinder relateert met de financiële vaste activa die worden gedekt uit cilinder 3 en enkele out-of-pocketuitgaven die worden gedekt uit cilinder 2. Het doel is de omvang van de Enecomiddelen zoveel mogelijk in stand te houden. Daarnaast wordt een relatief klein deel van de verkoopopbrengst gebruikt om de structureel geraamde inkomsten uit dividend geleidelijk neerwaarts bij te stellen.

Recentelijk is met de woningcorporaties Havensteder en Woonstad een overeenkomst gesloten waarmee zij erfpachtcanonverplichtingen eeuwigdurend afkopen. Een deel van de baten die hieruit voortvloeien heeft bij coalitieakkoord een bestemming gekregen. De resterende baten zijn toegevoegd aan de RIM (cilinder 0). Om goed zicht te houden op de aanwending van de resterende baten, zullen zij naar een afzonderlijke, nieuw te vormen cilinder van de RIM worden overgeheveld. Dit zal met ingang van de Jaarstukken 2022 in de p&c-documenten zichtbaar zijn.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2023 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve RIM is opgenomen.

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	RIM	budget	2022	2023	2024	2025	2026
		per 1-1-					
		2022					

Algemene middelen	266.681	107.521	20.427	14.780	14.507	14.141	11.717		
IFR - A16	5.793	3.295	895	600	500	600	600	Reserves	Budget RIM
								Algemene middelen	266.681
								IFR - A16	5.793
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	2018
								Dekking	IFR
									5.793
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Nadat in 2022 de meeste ontwerp- en inpassingsvraagstukken worden afgerond, zal in 2023 het accent liggen	
								beheer komen van de gemeente Rotterdam, waarbij goedkeuring en acceptatie van de gerealiseerde infrastru	
IFR - Bestaande	1.228	966	220	746	0	0	0	Reserves	Budget RIM
Voorraad (oud)								Algemene middelen	266.681
								IFR - Bestaande Voorraad (oud)	1.228
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	2006
								Dekking	IFR
									1.228
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Het doel van 5.000 bouwkundig verbeterde woningen is behaald. In 2023 worden de werkzaamheden voor het	
IFR - Kansrijke	2.088	780	202	136	0	0	0	Reserves	Budget RIM
wijken								Algemene middelen	266.681
								IFR - Kansrijke wijken	2.088
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	In het programma "kansrijke wijken" zijn negen wijken benoemd waar t
								Gebied	
								Planning	2016

								Dekking	IFR
									2.088
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Voor de afronding van Tuin van Noord in het Oude Noorden dient ten behoeve van de bereikbaarheid van het gerealiseerd gaan worden mits het bestemmingsplan voor 1-9-2022 onherroepelijk wordt en de huur per 1-9-20	
IFR - Buitenruimte	79.891	394	365	30	0	0	0	Reserves	Budget RIM
Binnenstad									
								Algemene middelen	266.681
								IFR - Buitenruimte Binnenstad	79.891
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	Doel van het programma "Visie openbare ruimte binnenstad" is h
								Gebied	
								Planning	2008
								Dekking	IFR
									79.891
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Nu fase 1 van het project Jacobus/Mauritsstraat is uitgevoerd zal fase 2 starten, na renovate Woonstad. Daarr	
IFR - Buitenruimte	18.876	1.903	100	100	100	100	1.428	Reserves	Budge
Laurenskwartier									
(Binnenrotte,									
Markthal, Blaak 31)									
								Algemene middelen	26
								IFR - Buitenruimte Laurenskwartier (Binnenrotte, Markthal, Blaak 31)	1
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	
								Dekking	
									1
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Nu het Programm van Eisen (PvE) voor RottaNova is vastgesteld, kan er verder gewerkt worden aan het Voor	
IFR - Buitenruimte	4.460	1.332	50	100	300	250	0	Reserves	Budget RIM
Timmerhuis									
								Algemene middelen	266.681
								IFR - Buitenruimte Timmerhuis	4.460

								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								De binnenstad rondom het Stadhuis, Timmerhuis en voormalig Post	
								Gebied	
								Planning	
								2015	
								Dekking	
								IFR	
								4.460	
								Voorgenomen resultaat en	
								bijbehorende activiteiten 2023	
								Een betere verbinding tussen Haagseveer en Lombardkade over gerealiseerd worden. Deze variant wordt nu	
IFR - Coolsingel	9.140	2.136	859	637	0	640	0	Reserves	Budget RIM
								Algemene middelen	
								266.681	
								IFR - Coolsingel	
								9.140	
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Reconstructie van de Coolsingel naar een boulevard met allure. De Cool	
								Gebied	
								Planning	
								2015	
								Dekking	
								IFR	
								9.140	
								Voorgenomen resultaat en	
								bijbehorende activiteiten 2023	
								De formele ingebruikname heeft plaatsgevonden op 10 april 2021. De meeste werkzaamheden zijn afgerond e	
								Een deel van de natuursteen esplanade is tijdelijk met ander materiaal aangelegd (gevolgen niet tijdig leveren	
								Het vervangen van de betontegels op de esplanade door het natuursteen patroon wordt naar verwachting in 2	
								In de huidige prognose zijn de benodigde reserveringen voor het op een later moment herinrichten van de bou	
								De dekking voor de kosten van de uiteindelijke vervanging van tijdelijk materiaal naar natuursteen in cirkelpatr	
IFR - Hart van Zuid	77.395	43.902	4.074	2.941	2.990	2.530	2.530	Reserves	Budget RIM
								Algemene middelen	
								266.681	
								IFR - Hart van Zuid	
								77.395	
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Het project Hart van Zuid vindt zijn oorsprong in de geme	
								De direct te nemen lasten van het IFI	

Gebied	
Planning	2016
Dekking	IFR
	77.395
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
De werkzaamheden aan de buitenruimte op de Gooilandsingel worden naar verwachting in het 1e kwartaal op Twentestraat en de ABN-AMRO plot.	
Het project is te volgen op de website www.hartvanzuidrotterdam.nl	

IFR - Sportcampus	3.873	1.863	993	650	220	0	0	Reserves	Budget RIM
Rotterdam									
Algemene middelen									266.681
IFR - Sportcampus Rotterdam									3.873
Algemene informatie									
Project omschrijving									Uitvoering van het geactualiseerde Masterplan S
Gebied									
Planning									2015
Dekking									IFR
									3.873
Voorgenomen resultaat en									
bijbehorende activiteiten 2023									
Met het gereed komen van de sportcomplexen Olympia en Feijenoord Academy and Soccer Club is de vervan									
gereed.									
stedenbouwkundig plan voor de groene woonbuurt en de grondexploitatie zijn herzien in 2020. De komende ja									
het noordelijk deel van het park met wandel- en fietsroutes die verbonden zijn met Park de Twee Heuvels en h									
Moulijnweg is in 2022 aangepast zodat de locatie ontsloten wordt. In 2023 wordt voor de route Rondje Stadion									
aangelegd kan worden. Samen met de ontwikkelaar zullen de woningbouwplots uitgewerkt worden tot bouwpl									

IFR - Katoenveem	1.400	883	302	302	302	302	302	Reserves	Budget RIM
leegstandsbeheer									
								Algemene middelen	266.681
								IFR - Katoenveem	1.400
								leegstandsbeheer	
Algemene informatie									
Project omschrijving									
Rijksmonument Katoenveem is sinds juni 2016 gemeentelijk eigen									
noodzakelijk om kraak, diefstal en vandalisme te voorkomen. De intentie									

								Gebied	
								Planning	
								2017	
								Dekking	
								IFR	
								1.400	
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten	
								2023	
								Activiteiten ten behoeve van leegstandsbeheer en onderzoek naar- en begeleiding van een mogelijke verkoop	

IFR - Capaciteit	18.833	11.391	2.250	2.250	2.250	2.250	2.250	Reserves	Budget RIM
Feijenoord City									
								Algemene middelen	266.681
								IFR - Capaciteit Feijenoord City	18.833
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	Dekking van de gemeentelijke apparatuur
								Gebied	
								Planning	
								2019	
								Dekking	
								IFR	
								18.833	
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								De IFR bijdrage is voor de dekking van de gemeentelijke apparaatskosten, voor zover zij niet gedekt zijn door	
								voor gemeentelijke deelname (position paper - vastgesteld door gemeenteraad 2017) en de voortgangsrapportage	

IFR -	2.800	2.751	336	272	854	1.080	209	Reserves	Budget RIM
Blankenburgtunnel									
(inpassing)									
								Algemene middelen	266.681
								IFR - Blankenburgtunnel	2.800
								(inpassing)	
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	De doelstelling van het project 'Blankenburgverbinding' is het realiseren van een verbinding tussen de wijk Blankenburg en de wijk Oud-Blutdorp, met name voor de voetgangers en fietsers. De verbinding wordt gerealiseerd door het aanleggen van een voet- en fietspad van ongeveer 1,5 kilometer lang, dat de wijk Blankenburg met de wijk Oud-Blutdorp verbindt. Het project wordt gefinancierd door de gemeente Blankenburg en de provincie Noord-Brabant.
								Gebied	
								Planning	
								2020	
								Dekking	
								IFR	
								2.800	
								Voorgenomen resultaat en	

								bijbehorende activiteiten 2023		
								In 2023 wordt op basis van het inrichtingsplan voor de zuidkant van de Groene Gordel van Rozenburg de voor		
								openstelling in 2024.		
IFR - Stadionpark	16.681	11.962	1.570	293	2.632	3.030	2.039	Reserves	Budget RIM	
Infrastructuur (OOP)									Algemene middelen	266.681
									IFR - Stadionpark	16.681
									Infrastructuur (OOP)	
								Algemene informatie		
								Project omschrijving	De mobiliteitsopgave is een belangrijk onderdeel voor de ontwikkeling van de voldoende fietsparkeerplekken. Daarnaast dient de Olympiaweg en Colosse	
								Gebied		
								Planning	2018	
								Dekking	IFR	
								16.681		
								Voorgenomen resultaat		
								en bijbehorende		
								activiteiten 2023		
								In 2023 zal er gestart worden met de werkzaamheden aan de Roseknoop. Daarnaast wordt er hard gewerkt a		
								spoor. Tevens vindt er afstemming plaats met ProRail omtrent de uitvoeringsrandvoorwaarden en toetsingen a		
RIM - WBI	15.000	15.000	1.500	4.500	4.000	3.000	2.000	Reserves	Budget RIM	
Noordrand									Algemene middelen	266.681
Zuiderpark									RIM - WBI Noordrand Zuiderpark	15.000
								Algemene informatie		
								Project omschrijving		
								Gebied		
								Planning	2018	
								Dekking	IFR	
								15.000		
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023		
								Het project Vergroening Museumpark bestaat uit werkzaamheden aan vijvers en bestrating. De oplevering van		

Herinrichting Lage	804	804	204	202	199	199	199	Reserves	Budget RIM
Bergse Bos tot									
aantrekkelijk park									
								Algemene middelen	266.681
								Herinrichting Lage Bergse Bos tot aantrekkelijk park	804
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	2021
								Dekking	IFR
									804
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Niet van toepassing. De gehele bijdrage aan de Gemeenschappelijke Regeling Rottemeren is in 2021 gestort.	
IFR - Essenburgpark	473	361	100	261	0	0	0	Reserves	
								Algemene middelen	
								IFR - Essenburgpark	
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	
								Dekking	
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
								Volgens de huidige planning vindt de uitvoering van het inrichtingsplan RFC weg plaats in 2023.	
IFR -	1.600	1.450	160	160	160	160	160	Reserves	
Sportaccommodaties								Algemene middelen	
intensivering								IFR - Sportaccommodaties intensivering	
								Algemene informatie	
								Project omschrijving	
								Gebied	
								Planning	
								Dekking	

									Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
									Met deze financiële aanvulling op de kwaliteitsslag sportcomplexen zijn twee extra kunstgrasvelden gerealiseerd	
									gebruikt ter dekking van de kapitaallasten die met deze investeringen gepaard gaan (gehanteerde afschrijft	
IFR - Pilots	5.900	5.900	5.900	500	0	0	0		Reserves	
aardgasvrij									Algemene middelen	
									IFR - Pilots aardgasvrij	
									Algemene informatie	
									Project omschrijving	
									Gebied	
									Planning	
									Dekking	
									Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
Rondje Stadionpark	447	447	347	100	0	0	0		Reserves	Budget RIM
- De Kreek									Algemene middelen	266.681
									Rondje Stadionpark - De Kreek	447
									Algemene informatie	
									Project omschrijving	Het Rondje Stadionpark is een recreatie
									Gebied	
									Planning	2021
									Dekking	IFR
										447
									Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023	
									Het project Rondje Stadionpark is reeds in uitvoering genomen en zal in 2023 worden afgerond.	
Totaal	20.427	14.780	14.507	14.141	11.717					

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM

Verloopstaat Bestemmingsreserve RIM	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-
	2022	2023	2024	2025	2026

RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	214.493	345.832	353.782	364.538	367.106

RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	214.493	345.832	353.782	364.538	367.106	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-	31-12-
						Bestemmingsreserve RIM				2025	2026
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	214.493	345.832	353.782	364.538	367.106						
RIM cilinder 0: Allocatie investeringsmiddelen	214.493	345.832	353.782	364.538	367.106						
										</	

RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	269.790	280.832	273.821	266.044	256.752

RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	269.790	280.832	273.821	266.044	256.752	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-	31-12-	
						Bestemmingsreserve RIM				2025	2026	
						RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	269.790	280.832	273.821	266.044	256.752	
						RIM cilinder 1: Dekking afgeronde investeringen	269.790	280.832	273.821	266.044	256.752	
						Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
						Begroting 2022	252.701	30.558	0	13.469	0	269.790
						Begroting 2023	269.790	27.206	0	16.165	0	280.832
						Raming 2024	280.832	13.695	0	20.706	0	273.821
						Raming 2025	273.821	13.255	0	21.031	0	266.044
						Raming 2026	266.044	13.255	0	22.547	0	256.752

RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	166.893	151.804	136.992	122.562	110.567

RIM cilinder 2: Dekking lopende investeringen	166.893	151.804	136.992	122.562	110.567	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-	31-12-
						Bestemmingsreserve RIM				2025	2026
						RIM cilinder 2: Dekking lopende	166.893	151.804	136.992	122.562	110.567
						investeringsmiddelen					

investerings

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022	237.253	0	0	70.360	0	166.893
Begroting 2023	166.893	0	0	15.089	0	151.804
Raming 2024	151.804	0	0	14.811	0	136.992
Raming 2025	136.992	0	0	14.430	0	122.562
Raming 2026	122.562	0	0	11.995	0	110.567

RIM cilinder 3: Dekking financiële activa	216.593	216.593	216.593	216.593	216.593	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-	31-12-
						Bestemmingsreserve RIM				2025	2026

RIM cilinder 3: Dekking	216.593	216.593	216.593	216.593	216.593
financiële activa					

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting 2022	217.053	961	0	1.421	0	216.593
Begroting 2023	216.593	961	0	961	0	216.593
Raming 2024	216.593	961	0	961	0	216.593
Raming 2025	216.593	961	0	961	0	216.593
Raming 2026	216.593	961	0	961	0	216.593

RIM cilinder 4: Egalisatie nieuwe investeringen	30.021	58.667	88.606	118.871	153.036	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
						Bestemmingsreserve RIM					

RIM cilinder 4: Egalisatie	30.021	58.667	88.606	118.871	153.036
nieuwe investeringen					

Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand
Begroting	0	30.021	0	0	0	30.021
2022						
Begroting	30.021	28.646	0	0	0	58.667

						2023											
						Raming 2024	58.667	34.399	0	4.460	0	88.606					
						Raming 2025	88.606	34.725	0	4.460	0	118.871					
						Raming 2026	118.871	38.625	0	4.460	0	153.036					
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties						2.250	8.513	14.878	23.743	29.800							
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties						2.250	8.513	14.878	23.743	29.800	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
						Bestemmingsreserve RIM											
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties						2.250	8.513	14.878	23.743	29.800							
RIM cilinder 5: Dekking vervanging, renovaties en restauraties						2.250	8.513	14.878	23.743	29.800							
						Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
Begroting 2022						0	2.250	0	0	0	0	2.250					
Begroting 2023						2.250	6.527	0	264	0	0	8.513					
Raming 2024						8.513	10.441	0	4.076	0	0	14.878					
Raming 2025						14.878	16.834	0	7.969	0	0	23.743					
Raming 2026						23.743	16.590	0	10.533	0	0	29.800					
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco						914.019	914.019	914.019	914.019	914.019							
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco						914.019	914.019	914.019	914.019	914.019	Verloopstaat	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	
						Bestemmingsreserve RIM											
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco						914.019	914.019	914.019	914.019	914.019							
RIM cilinder 7: Verkoopopbrengst Eneco						914.019	914.019	914.019	914.019	914.019							
						Verloopstaat	Beginstand	Actualisatie	Toevoeging	Onttrekking	Vrijval	Eindstand					
Begroting 2022						914.019	45	0	45	0	0	914.019					
Begroting 2023						914.019	45	0	45	0	0	914.019					
Raming 2024						914.019	45	0	45	0	0	914.019					
Raming 2025						914.019	45	0	45	0	0	914.019					
Raming 2026						914.019	45	0	45	0	0	914.019					
Totaal						1.814.058	1.976.259	1.998.692	2.026.370	2.047.872							

Gebiedsontwikkeling (GO)

In 2018 is de bestemmingsreserve Gebiedsontwikkeling (GO) gevormd door de gemeentelijke middelen voor buitenruimte projecten in één bestemmingsreserve onder te brengen (raadsbesluit 14 november 2017). De bestemmingsreserve van rijks gelden voor stedelijke vernieuwing (ISV) en de bestemmingsreserve Investeringsprojecten zonder gronduitgifte (IPzG) en Gebiedsontwikkelingsfonds zijn hier per 1 januari 2018 aan toegevoegd. In de bestemmingsreserve GO zijn tot 2020 nieuwe buitenruimte projecten met een omvang tot € 5 mln opgenomen. Deze projecten worden afgerond waarna de bestemmingsreserve GO wordt opgeheven. Vanaf 2021 worden nieuwe buitenruimte projecten (jaarlijks € 10 mln voor kleinschalige gebiedsontwikkeling) onderdeel van het nieuwe Rotterdamse investeringsprogramma. De middelen voor deze nieuwe projecten worden vanaf 2021 opgenomen in de Rotterdamse Investeringsmotor (RIM). Zie hiervoor de toelichting op de RIM en de cilinders hierin.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2023 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve GO is opgenomen.

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	GO	budget	2022	2023	2024	2025	2026
	per 1-1-						
	2022						
Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	730
GO - OCNC	10.492	230	0	230	0	0	0
Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)							
	GO	budget per	2022	2023	2024	2025	2026
	1-1-2022						
Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	
GO - OCNC	10.492	230	0	230	0	0	
Wandeloordgebied (extra) (Crooswijk)							
Algemene informatie							
Project omschrijving	De subsidie heeft betrekking op het project "OCNC" extra bijdrage voor het woonruimte maken van het openbaar gebied Wandeloord en Nieuw Trapezium. De buitenruimte de deelprojecten A t/m F zullen worden heringer						
Gebied	Crooswijk						
Planning	2009	tot	2023	Fase Uitvoer			
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal			

										(overig)						
										10.492	0	0	10.492			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023																
In afwachting van de financiële afhandeling en de aanlevering van de accountsverklaring.																
GO - Spinozapark	8.183	1.197	0	0	357	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
F2 (Lombardijen)									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027
								Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732		
GO - Spinozapark	8.183	1.197	0	0	357	0										
F2 (Lombardijen)																
Algemene informatie																
Project omschrijving																
Herinrichting van het Spinozapark, Lombardijen																
De hoofddoelstelling van de herinrichting van het Spinozapark is, dat het park weer gaat fungeren als centraal groen hart van Lombardijen, met een intensiever gebruik van het park dan voorheen het geval was. Daarnaast is er in Lombardijen sprake van een wateropgave, (onder meer) kan worden opgelost door het vergroten van het oppervlaktewater. Ook kwaliteit van het water moet worden verbeterd.																
Herinrichting van 1,95ha openbare ruimte waarbij sprake is van een kwaliteitsimpuls van 1870m2 aangelegd extra water in herstructureringswijk IJsselmeerpolder																
Gebied IJsselmeerpolder																
Planning	2017		tot		2024									Fase	Uitvoering	
Dekking	IFR		Gemeente		Derden		Totaal									
(overig)																
	8.183		0		0		8.183									
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023																
Fase 1 en 2 van het buitenruimteproject Spinozapark zijn reeds uitgevoerd. Er is nog geld gereserveerd voor de uitvoering van fase 3. Dit betreft de aanleg van het park nadat school Het Open Vester en de gymzaal zijn gesloopt. Fase 3 staat on hold totdat Het Open Venster is verhuisd en de gebouwen zijn gesloopt.																

GO - KPSV	5.829	3.772	635	1.025	730	730	730	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bodemsanering									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Stedelijke ontwikkeling																
	GO - KPSV	5.829		3.772	635	1.025	730	730								
Bodemsanering																
Algemene informatie																
Project omschrijving																
Het project KPSV (Kostenplaats Stadsvernieuwing) heeft betrekking op de in 1995 gemaakte afspraken tussen de gemeente en de corporaties (die op dat moment verzelfstandigd werden). Het project KPSV heeft betrekking op de in 1995 gemaakte afspraken inzake de kosten voor bodemsanering. Conform de gemaakte afspraken komen bodemsaneringskosten van de KPSV-locaties voor rekening van de gemeente.																
Gebied																
Planning																
2010 tot 2024 Fase Uitvoering																
Dekking																
GO Gemeente Derden Totaal																
(overig)																
5.829 0 0 5.829																
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten																
2023																
Woningcorporaties die zich aanmelden voor vergoeding van de kosten voor bodemsanering op voormalig KPSV-locaties worden begeleid. Als de aangemelde locatie aan de voorwaarden voldoet en de bodemsaneringskosten zijn beoordeeld, kan de vergoeding worden toegekend en uitbetaald. De locaties die in 2023 worden beoordeeld zijn afhankelijk van de aanmeldingen door woningcorporaties en hun ontwikkelingsplannen en de voortgang van de uitvoering daarvan.																

								Gebied								Zuid																									
								Planning								2019		tot		2024		Fase		Op																	
								Dekking								GO		Gemeente		Derden		Totaal																			
																(overig)																									
																750		0		0		750																			
								Voorgenomen																																	
								resultaat en																																	
								bijbehorende																																	
								activiteiten 2023																																	
								De uitvoering van het project staat gepland voor 2023. Het budget vanuit de bestemmingsreserve zal benut worden voor de voorbereidingskosten en nodige onderzoeken.																																	
GO - Paradijslaan e.								2.700	1.338	1.241	97	0	0	0	Reserves								Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting												
o. buitenruimte																								GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026											
																								Stedelijke ontwikkeling								56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732				
																								GO - Paradijslaan e.								2.700	1.338	1.241	97	0	0				
																								o. buitenruimte																	
																								Algemene informatie																	
																								Project omschrijving								Bijdrage aan de kosten van herinrichting van de buitenruimte voor het Schutterskwartier Rusthofstraat, de Kerkhoflaan. Totale opgave: 2,24 ha kwaliteitsimpuls buitenruimte. Er is 2 ha in uitvoering en 0,59 ha in voorbereiding; de uiteindelijke realisatie is bekend bij oplevering wanneer proces verbaal wordt opgemaakt en de buitenruimte in beheer gaat bij Stadsbeheer									
																								Gebied								Cros									
																								Planning								2014		tot		2023		Fase		Afron	
																								Dekking								GO		Gemeente		Derden		Totaal			
																																(overig)									
																																2.700		0		0		2.700			
																								Voorgenomen																	
																								resultaat en																	
																								bijbehorende																	
																								activiteiten																	
																								2023																	
																								In 2023 wordt het project Kerkhoflaan volledig afgerond inclusief het planten van bomen en restwerkzaamheden van de herinrichting.																	
GO - DGE-119000-								290	290	330	5	195	0	0																											

Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026
Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	
GO - DGE-119000-Hoogvliet Loempia	290	290	330	5	195	0	
Algemene informatie							
Projectomschrijving	De kosten voor het bouwrijp maken van de bouwgrond zijn vaak hoog, omdat voor het saneren van de vervuilde bodem met havenslib extra kosten worden gemaakt. Om de kosten laag te houden van het ontwikkelen van woningen is de Loempia ofwel de Groeiberg opgericht. Het effect hiervan is dat de kosten voor de ontwikkellocaties lager zijn, omdat de sanering van de vervuilde grond op deze locatie de Groeiberg plaatsvindt. De Groeiberg staat ten dienste van de Gebiedsgrondexploitatie in Hoogvliet om de kosten voor de sanering van verontreinigde grond te beperken.						
Gebied	Hoogvliet						
Planning	2015	tot	2024			Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal			
	290	0	0	290			
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023							
Het projectplan is afgelopen jaar geactualiseerd en het project loopt tot april 2024. In 2023 zal er nog grond aangeleverd worden van uit het project Westpunt (fase 2, 3 en 4) en Stadshart Nieuwbouw. Hieruit wordt 12.500 kuub aan matig/sterk verontreinigde grond verwacht die op deze locatie verwerkt zal worden.							

GO - Dak	2.131	1.546	1.100	446	0	0	0
Museumpark garage							

Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026
Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	
GO - Dak	2.131	1.546	1.100	446	0	0	
Museumpark garage							
Algemene informatie							

[illegible]

Algemene informatie					
Project	Een kwaliteitsimpuls geven aan het Boomgaardhof, waarbij de verblijfskwaliteit wordt verhoogd, de veiligheid wordt verbeterd en vergroening wordt aangebracht.				
omschrijving	werkzaamheden worden in tijd gekoppeld aan rioolvervangings- en de diverse woningbouwontwikkelingen aan het hof (Boomgaardhof /Kareldoormanstr)				
Gebied	Cen				
Planning	2019	tot	2023	Fase	Uitvoering
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	625	0	0	625	

Voorgenomen								resultaat en								bijbehorende								activiteiten								2023							
De looptijd is langer vanwege koppeling aan bouwontwikkeling. De inschatting van oplevering van het project is								Q4 2023																															
GO - Hefkwartier	1.536	1.367	230	922	113	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Stedelijke	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	ontwikkeling	GO -	1.536	1.367	230	922	113	0	Hefkwartier
Algemene								informatie																Project								Met het gereedkomen van de nieuwbouw van het Hefkwartier, de recreatieve aanpak van de							
								omschrijving																								rivierkade en groei van het kantoorpersoneel bij Unilever is een overzichtelijke							
																																verkeersveiliger inrichting wenselijk. Om de verkeersveiligheid en de leefomgeving rondom							
																																Hefkwartier te verbeteren, zullen de straten en het kruispunten bij de Oranjeboom- Nassaukade							
																																en Oranjeboom- Roentgenstraat heringericht worden.							
Gebied								Feijen																															
Planning								2019 tot 2025 Fase Uitvoering																															
Dekking								GO Gemeente Derden Totaal (overig)																															
Voorgenomen								resultaat en								bijbehorende								activiteiten								2023							
In 2023 worden er door de gemeente zelf geen resultaten behaald. In 2022 is de laatste omgevingsvergunning								voor Fase X goedgekeurd die tevens in 2022 van start gaat. Ook is in 2022 DO van het IP goedgekeurd. Deze								wordt pas uitgevoerd wanneer de bouw van fase X gereed is. Wat wel in 2023 uitgevoerd gaat worden zijn de								bouwwerkzaamheden van de ontwikkelaar AM, waarvan fase X de laatste bouwblok is, gelegen aan de								Oranjeboomstraat en de Nassaukade.							
GO - Bereikbaarheid	160	159	0	159	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Stedelijke	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	Buurtuin Tuin van	Noord							

ontwikkeling

GO -	160	159	0	159	0	0
Bereikbaarheid						
Buurtuin Tuin						
van Noord						

Algemene informatie

Project omschrijving	Het monumentale gevangeniscomplex De Noordsingel in het Oude Noorden van Rotterdam wordt getransformeerd van een gesloten omgeving (gevangenis PI Noordsingel) in woongebied met 121 woningen en een buurttuin. De buurttuin komt na aanleg in eigendom beheer van de gemeente en is ook verantwoordelijk voor de bereikbaarheid van de woningen en de t

Gebied	N

Planning	2020	tot	2023	Fase	Uitvoering

Dekking	GO	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	160	0	0	160

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023

Voor de bereikbaarheid van het park / de buurttuin dient een onderdoorgang door een pand aan de Zwart Janstraat gemaakt te worden. De huuropzegging van dat pand is afhankelijk van het bestemmingsplan. Dit bestemmingsplan is nog niet onherroepelijk. Volgens planning zal de onderdoorgang eind 2023 / begin 2024 gerealiseerd gaan worden mits het bestemmingsplan voor 1 september 2022 onherroepelijk wordt en de huur van het pand per 1 september 2023 is opgezegd. Als het bestemmingsplan per 1 september 2022 nog niet onherroepelijk is, schuift de planning één jaar door.

GO - Hooglandstraat	450	391	180	210	0	0	0
Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	GO	budget per	2022	2023	2024	2025	2026
		1-1-2022					

Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732

GO - Hooglandstraat	450	391	180	210	0	0

Algemene informatie

Project	De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de Hooglandstraat

GO - Buitenruimte	1.600	1.486	80	50	1.353	2	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Cooltoren en omgeving									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027
								Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732		
								GO - Buitenruimte	1.600	1.486	80	50	1.353	2		
								Cooltoren en omgeving								

Cool Zuid (Stadsdriehoek)				
Gebied				
Planning	2022	tot	2025	Fase
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	1.600	0	0	1.600
Voorgenomen				
resultaat en				

								bijbehorende							
								activiteiten							
								2023							
								In 2022 is een voorlopig en definitief ontwerp opgesteld voor de nieuwe inrichting van deze buitenruimte. De herinrichting van de buitenruimte van het Baankwartier volgt op de bouwontwikkelingen van de Cooltoren, Downtown en de Baantoren. Deze laatste twee projecten zijn naar verwachting pas omstreeks 2024/2025 gereed. Voor de buitenruimte wordt in 2023 een bestek opgesteld, zodat na oplevering van de torens de buitenruimte aangelegd kan worden.							
GO - Programma	12.250	7.270	4.245	1.028	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Extra Vergroening									GO	budget per 1-	2022	2023	2024	2025	:
								1-2022							
								Stedelijke ontwikkeling							
GO - Programma	12.250	7.270	4.245	1.028	0	0									
Extra Vergroening															
								Algemene informatie							
								Project omschrijving							
								In het kader van de collegetarget vergroening in 2019-2022 zal 20 hectare extra groen gerealiseerd worden in de openbare ruimte, op (groene) daken en op privégebied. Hierin wordt samengewerkt met vele partijen in de samenleving.							
								Gebied							
								Planning							
								2020 tot 2023							
								Fase Uitvoering							
								Dekking							
								GO Gemeente Derden Totaal							
								(overig)							
								12.250 0 0 12.250							
								Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023							
								De 20 ha extra groen worden gerealiseerd door stimuleren van aanleg van privé-groen (tuinen, daken), aanleg van extra groen bij inrichtingsplannen (IP's) en onderhoudsplannen, extra groen op werklocaties en subsidie verlenen voor vergroeningsprojecten van bewoners. De realisatie van deze 20 ha ligt op schema en in het laatste jaar van deze collegetarget zal naar verwachting de teller op 20 ha staan.							
GO -	2.189	1.594	415	375	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Vergroeningsbudget									GO	budget	2022	2023	2024	2025	:
vanuit									per 1-1-						
Parkeervoorzieningen									2022						
								Stedelijke							

ontwikkeling						
GO -	2.189	1.594	415	375	0	0
Vergroeningsbudget						
vanuit						
Parkeervoorzieningen						
Algemene informatie						
Project omschrijving	Dit budget is voor het aanleggen van zichtbaar groen in de openbare buitenruimte, name op locaties waar parkeerplaatsen worden verwijderd en/of er betaald parke wordt ingevo					
Gebied						
Planning	2020	tot	2023		Fase	Uitvoer
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
	(overig)					
	2.189	0	0	2.189		
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023						
Jaarlijks wordt aan een aantal vergroeningsprojecten een bijdrage geleverd vanuit dit budget, met name op locaties waar parkeerplaatsen worden verwijderd of betaald parkeren wordt ingevoerd, ook in 2023 zal dit het geval zijn.						

GO - Koppelen	3.200	1.708	1.108	259	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
lokale groene plekken en initiatieven									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	;
								Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	
								GO - Koppelen	3.200	1.708	1.108	259	0	0	
								lokale groene plekken en initiatieven							
Algemene informatie															
Project omschrijving	Daar waar mogelijk koppelen we lokale groene plekken en initiatieven, zodat een doorgaa en beter aangesloten ecologische groen-blauwe structuur ontstaat, zowel binnen de stad richting het buitengebied. Dat levert een positieve bijdrage aan de biodiversiteit. Het mi Rotterdam mooier, duurzamer, zorgt tegelijk voor wateropvang en biedt de Rotterdammer n mogelijkheden voor natuurbeleving, ontmoeten en bewe Het college van B&W heeft een budget beschikbaar gesteld voor het koppelen var														

- Rondje Stadionpark van Zuiddiepje naar Park De Twee Heu
- De Steilrand van Schie naar Rotte langs Park Zestienhe
- Van Heemraadssingel naar Vroesen

Gebied						
Planning	2020	tot		2023	Fase	Uitvoer
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	3.200	0	0	3.200		
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023						
Het Rondje Stadionpark is in uitvoering. De uitvoering van de routes Heemraadssingel-Vroesenpark en de Steilrand loopt. Naast 'quick wins' betreft het ook plannen met een langere uitvoeringsscope, maar het beschikbare budget zal gebruikt worden voor uitvoering van plannen tot eind 2023.						

GO -	1.037	1.037	481	160	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Arcadeverlichting								GO	budget per		2022	2023	2024	2025	2026
1-1-2022															
Stedelijke ontwikkeling								56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732		
GO -	1.037	1.037	481	160	0	0	Arcadeverlichting								

Algemene informatie	
Project	Openbare verlicht
omschrijving	De verbetering van de verlichting in de stadsstraten Rotterdam Central District bestaat uit 14 losse mini-projecten. De werkzaamheden bestaan uit het bevestigen van verlichting op de stadsstraten van de private panden. Ook wordt de bijdrage ingezet voor de realisatie van een kunstobject in het gebied van de stadsstraten Rotterdam Centraal District.

Gebied					Centraal	
Planning	2019	tot		2023	Fase	Afrol
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						

GO - Rondje	1.000	897	751	146	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Stadionpark									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Buitendijk								Stedelijke	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732		
								ontwikkeling								
								GO - Rondje	1.000	897	751	146	0	0		
								Stadionpark								
								Buitendijk								

Project	Doel van het project
omschrijving	Realiseren deeltracé "Buitendijk" van het Rondje Stadionpark. Dit deeltracé verbindt de twee deeltracés tussen Park de Twee Heuvels en Sportcampus met elkaar en vormt op die manier een belangrijke schakel in het totale Rondje Stadionpark. De recreatieve route is bedoeld voor wandelaars, skeelers, rolstoelgebruikers, fietsers, scootmobiel en hardlopers.

Gebied	IJsselmeer			
Planning	2020	tot	2023	
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	1.000	0	0	1.000

Het project is nog in uitvoering

Pagina 772 van 825

ontwikkeling						
GO - Doortrekken	120	120	110	10	0	0
Plaza Brainpark I						
Algemene informatie						
Project Doel van het project						
omschrijving	Het creëren van een verbinding tussen Brainpark en de Erasmus University Rotterdam (E					
De Plaza - het voetgangersgebied van de EUR - door te trekken in Brainpark, door						
bestaande voetgangersverbinding in brainpark een upgrade te geven						
Gebied Kralingen-Crooswijk						
Planning	2020	tot	2023	Fase Uitvoering		
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
(overig)						
	120	0	0	120		
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023						
Het resterend bedrag wordt ingezet voor de uitvoeringskosten van het project.						

GO -Driehoeksplein	675	675	0	400	275	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
BoTu									GO	budget per	2022	2023	2024	2025	2026
1-1-2022															
Stedelijke															
ontwikkeling															
GO -	675	675	0	400	275	0									
Driehoeksplein															
BoTu															
Algemene															
informatie															
Project															
Doel van het project															
omschrijving	Het (integraal) herinrichten van het Driehoeksplein. Door het Driehoeksplein volli														
klimaatadaptief in te richten wordt het een plein om te spelen, te sporten en te ontmoet															
Ook het maatschappelijk vastgoed (school) wordt verduurzaamd door het aanleggen															
een multifunctioneel															
Gebied															
Delfshaven															

Planning	2020	tot	2024	Fase	Uitvoer
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal	
		(overig)			
	675	0	0	675	
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023 In 2023 wordt de bestekfase en aanbesteding afgerond. In de zomer van 2023 zal gestart worden met het versterken van het dak van de Valentijnschool. In het najaar kunnen de zonnepanelen geplaatst worden en he groen aangebracht worden. De verduurzaming van het dak is daarmee afgerond. Na de zomer zal gestart worden met de uitvoering van het plein waarvan de oplevering in 2024 zal zijn.					

GO - Kop Keilehaven	552	496	400	96	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	GO	budget per 1-		2022	2023	2024	2025								
		1-2022													
Stedelijke ontwikkeling	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732									
GO - Kop Keilehaven	552	496	400	96	0	0									
Algemene informatie Het havenbekken in de Keilehaven wordt getransformeerd van een stenige vlakte aan water naar een getijdenpark, waarmee nieuwe natuur kan ontstaan midden in de stad. Daarnaast een toegankelijke verblijfsplek aan het water voor bewoners en werknemers w gecreë															
Project omschrijving Zowel de buitenruimte in het Kop Keilehaven gebied zelf als de aansluiting van het gebied de directe omgeving (land en water) worden aangepakt t - Het aanleggen van een pad op het land in de richting van Ferro inclusief vergroei - Het aanleggen van een getijdentrap / verblijfsplek aan het water van de Keileha - Het aanleggen van een pad langs het water van de Keilehaven en het gebi Kunst&Comj - Het aanleggen van een terrasstructuur, waardoor meerdere biotopen worden gecreë die verschillende typen flora en fauna aantrekt															

Gebied					Delfsh	
Planning	2019	tot	2023		Fase	Afron
Dekking	GO	Gemeente	Derden	Totaal		
		(overig)				
	552	0	0	552		
Voorgenomen						
resultaat en						

									bijbehorende							
									activiteiten 2023							
									De uitvoering van het getijdenpark vindt gefaseerd plaats en bevindt zich in een afrondende fase. Na aanleg v							
									het park vindt er een flora en fauna monitoring plaats om de effecten van het getijdenpark te kunnen meten.							
GO - Herinrichting	210	210	0	136	0	0	0	0	Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Polderlaan										GO	budget per	2022	2023	2024	2025	2026
									1-1-2022							

GO - Binnenban	500	314	514	53	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Stadshart									GO	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	2026
								Stedelijke	56.979	27.540	12.155	6.610	3.427	732	
								ontwikkeling							
								GO -	500	314	514	53	0	0	
								Binnenban							
								Stadshart							
								Algemene							
								informatie							
								Project	De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte in het winkelhart						

omschrijving Hoogvliet. De ambitie is om straten en pleinen te vergroenen, zodat er een aantrekkelijk winkelhart ontstaat met meer gebruiks- en verblijfskwaliteit. Tevens vormen minder verharde straten en meer groen de basis voor een duurzaam klimaatbestendig centrum, dat ook minder gevoelig is voor hittestress.

Gebied Hoogvliet

Planning 2020 tot 2023 Fase Afroer

Dekking GO Gemeente Derden Totaal
(overig)

500 0 0 500

Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023

De prognose is om in mei 2023 het project gereed te hebben.

Totaal	12.155	6.610	3.427	732	730

Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ)

In 2017 is door de gemeenteraad een bestemmingsreserve gevormd voor het Nationaal Programma Rotterdam Zuid pijler Wonen (NPRZ-Wonen). Hieruit worden investeringsprojecten gedekt in de focuswijken, tuinsteden en tuindorpen in Rotterdam Zuid, zoals benoemd zijn in het Uitvoeringsprogramma NPRZ 2015-2018 en het Werkprogramma Rotterdam Zuid pijler Wonen 2019-2022.

Bij de vorming van de bestemmingsreserve is deze gevoed door bundeling van middelen voor projecten in Rotterdam Zuid die tot nu toe waren ondergebracht in het Investeringsfonds Rotterdam (IFR), het Investeringsbudget stedelijke vernieuwing (ISV3) en de financiële impuls NPRZ-2012-2015.

Vanaf 2018 is de bestemmingsreserve aangevuld met de gemeentelijke middelen, die door de gemeenteraad beschikbaar zijn gesteld als cofinanciering bij de korting op de verhuurdersheffing, die woningcorporaties van het Rijk hebben ontvangen voor de transformatie-opgave in de focuswijken in Rotterdam Zuid.

Vanaf 2018 zijn hieraan tevens de rijksmiddelen toegevoegd die het Rijk in 2018 in het kader van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2025 – pijler Wonen beschikbaar heeft gesteld. De middelen Regiodeal die het Rijk de komende jaren beschikbaar stelt voor de pijler Wonen, worden als specifieke uitkering beschikbaar gesteld en deze worden in een apart fonds beheerd. In samenhang met de rijksmiddelen Regiodeal Rotterdam Zuid worden

bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

Vanaf 2021 worden ook de rijksmiddelen, voortkomend uit het Volkshuisvestingsfonds 2021-2031 (rijks beschikking 14 juli 2021), toegevoegd aan de bestemmingsreserve. Hieruit worden projecten gedekt voor drie soorten ingrepen (sloop/nieuwbouw, samenvoegen/vergroten en winkelaanpak) in drie deelgebieden (Hillesluis, Carnisse, Oud Charlois/Tarwewijk). De middelen Volkshuisvestingsfonds (VHfonds) die het Rijk de komende jaren beschikbaar stelt, worden als specifieke uitkering beschikbaar gesteld en deze worden in een apart fonds beheerd. In samenhang met de rijksmiddelen VHfonds worden bedragen aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen toegevoegd, om de met het Rijk afgesproken gemeentelijke cofinanciering na te komen. Dit is jaarlijks onderdeel van het investeringsvoorstel.

In het coalitieakkoord 2022-2026 is vastgelegd dat het NPRZ programma wordt voortgezet. Hiervoor is Rotterdam ook afhankelijk van aanvullende financiering vanuit het Rijk. Binnen de nieuwe coalitieperiode wordt binnen de gemeentelijke middelen € 80 mln gereserveerd voor de pijler wonen van het NPRZ. Deze zullen onder andere worden ingezet als benodigde cofinanciering bij aanvullende rijksmiddelen voor de pijler wonen van het NPRZ. De € 80 mln zal in de periode 2023 t/m 2026 in vier tranches van € 20 mln worden toegevoegd aan de bestemmingsreserve NPRZ-wonen.

Vrijval binnen NPRZ-Wonen (€ 38)

In 2017 zijn de financiële middelen voor fysieke projecten in Rotterdam Zuid gebundeld in één bestemmingsreserve NPRZ-pijler Wonen (raadsbesluit 29 juni 2017). Eén van de onderscheiden deelbudgetten binnen NPRZ-Wonen betreft het deelbudget “erfenis stedelijke vernieuwing” (ISV3 /IFR): hierin zitten projecten voor stedelijke vernieuwing die oorspronkelijk waren ondergebracht in ISV3/ IFR. Ten aanzien van de benutting van vrijval binnen NPRZ-Wonen is in 2019 besloten om - bij de jaarlijkse toevoeging vanuit de RIM van de gemeentelijke cofinanciering op de Regiodeal Rotterdam Zuid (NPRZ 2e tranche) - de jaartranches te salderen met de vrijval in het deelbudget “erfenis stedelijke vernieuwing” (ISV3 /IFR).

Binnen NPRZ -Wonen is in 2021 een oud project afgerond en goedkoper afgerekend. De vrijval (€ 38) is gerealiseerd binnen het deelbudget “erfenis stedelijke vernieuwing”. Dat betekent dat als jaartranche 2023 van de NPRZ 2e tranche vanuit de RIM per saldo € 10 mln wordt toegevoegd aan NPRZ-Wonen. Het vrijgevalen bedrag is onderdeel van het dekkingsvoorstel en blijft binnen de bestemmingsreserve NPRZ.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2023 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve NPRZ is opgenomen.

Reserves	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	budget	2022	2023	2024	2025	2026
		per 1-1-					
		2022					

Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365	790	0

NPRZ	800	250	200	50	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
- Wijkconciërges									NPRZ	2022	2022	2023	2024

Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365

NPRZ	800	250	200	50	0

- Wijkconciërges

Algemene informatie

Project omschrijving Nationaal Programma Rotterdam Zuid (NPRZ) streeft naar wijken waar het prettig wonen geïnvesteerd via de programma's Wonen en Buitenruimte op die buitenruimte, met ext

Die buitenruimte moet uitnodigen tot ontmoeten, verblijven en bewegen (s

wijkconciërges leverde in diverse wijken een positief resultaat op dit thema. Da

belangrijke schakel binnen de keten in de transitie van gebiedsgericht naar wijkgericht v

dagelijks benaderbaar en herkenbaar aanspreekpunt voor bewoners. Daarnaast is hij/zij

schakel tussen de Rotterdammer en de collega's

Gebied

Planning	2019	tot	2023

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	800	0	0	800

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

Sinds 1 april 2019 werken 4 wijkconciërges in de wijken Feijenoord, Afrikaanderwijk, Hillesluis en Bloemhof-L

vallen organisatorisch onder gebiedsbeheer en van daaruit vindt ook de aansturing plaats. Deze wijkconciërg

periode van 4 jaar.

NPRZ - Mijntbuurt	8.544	339	749	45	45	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
blok 1+2 (Gemeente-									NPRZ	2022	2022	2023	2024

Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365

NPRZ -	8.544	339	749	45	45

Mijntbuurt

blok 1+2

(Gemeente-

deel)

Algemene informatie

Gebied				
Planning	2016	tot		2022
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	8.544			8.544

2023

Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	2022	2022	2023	2024

NPRZ -	3.000	2.370	1.000	851	0
Strategische					
verwervingen					

informatie

Gebied				
Planning	2008	tot	2025	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.000	0	0	3.000

resultaat en

								bijbehorende					
								activiteiten					
								2023					
								In 2023 zal het budget voor strategisch verwerven ingezet worden om kansen die zich voordoen om vastgoed					
								vastgoed zal worden opgenomen in toekomstige uitvoeringsprojecten (sloop-nieuwbouw of samenvoegingen					
NPRZ - Mijntintbuurt	7.085	3.610	2.500	1.000	70	40	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
3									NPRZ	2022	2022	2023	2024
								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ -	7.085	3.610	2.500	1.000	70
								Mijntintbuurt 3					
								Algemene					
								informatie					
								Project					
								Als uitwerking van gemaakte afspraken in september 2016 door gemeente met won					
								omschrijving					
								"Financiële impuls 2016-2022" van juli 2016 is in juni 2019 de samenwerkingsove					
								Woningvoorraad Tarwewijk, locatie Mijntintbuurt Fase 3" ondertekend door woningcor					
								Rotterdam. De vermelde financiële middelen zet de gemeente in voor de verwerving van 1					
								(eventueel via onteigeningsinstrument). Vervolgens worden deze panden te					
								woningcorporatie Woonstad, die vervolgens zorgt voor sloop en bouwrijp maken en het rea					
								middel dure huurwoningen. De besluitvorming over sloop en vestiging Wvg (Wet voorkeurs					
								2019 plaatsgevonden. Op 6 juni 2019 is het raadsbesluit genomen over financiër					
								Gebied					
								Planning					
								2018					
								tot					
								2027					
								Dekking					
								NPRZ					
								Gemeente (overig)					
								Derden					
								Totaal					
								7.085					
								7.085					
								Voorgenomen					
								resultaat en					
								bijbehorende					
								activiteiten					
								2023					
								Van de 132 woningen moeten nog maar 7 verworven worden. Maart 2023 wordt het Koninklijk besluit voor d					
								de resterende 7 woningen dan nog niet verworven zijn zal er onteigend worden en zullen de woningen naar v					
								december 2023 gemeente eigendom zijn. In het geval dat alle woningen voor het koninklijk besluit minnelijk v					
								onteigend hoeft te worden zal eerder aangevangen kunnen worden met de sloopvoorbereidingen, rond de zo					
								omgevingsvergunning aangevraagd worden.					
NPRZ - Plein 1953	1.400	324	200	124	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
revitalisering F1									NPRZ	2022	2022	2023	2024
(Pendrecht)								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365

NPRZ - Plein	1.400	324	200	124	0
1953					
revitalisering					
F1 (Pendrecht)					
Algemene informatie					
Project omschrijving	Doel van deze bijdrage is het winkelcentrum weer aantrekkelijk te maken voor m herinrichting van de buitenruimte betreft de vergroening van circa 900 m2, het aan groenvlak op Plein 1953, verharding vervangen door gras, aanleggen van lc parkeerplaatsen conform Rotterdamse Stijl. De aanpak van de Tiengemetenbuurt (aa aanleggen van nieuwe wandelroutes bij Valckesteijn en het herinrichten van de /nieuwbouw €				
Gebied					
Planning	2017	tot	2023		
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	1.400	0	0	1.400	
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023					
In 2022 is in Tiengemeten-Midden gestart met het woonrijp maken van het plangebied. De eerste stap ligt da Middelharnisstraat en de Melissantstraat. Tevens is het participatietraject gestart voor de inrichting van de sp het gedeelte tussen de Melissantstraat en de Ooltgensplaatweg de bouwrijp-werkzaamheden voortgezet en € aanleg van de buitenruimte vindt gefaseerd plaats tot 2024.					

NPRZ - Buitenruimte	273	240	168	72	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting	
Vreewijk: Deelgebied									NPRZ	2022	2022	2023	2024	
9									Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
NPRZ - Buitenruimte	273	240	168	72			0							
Vreewijk: Deelgebied 9														
Algemene informatie														
Project omschrijving	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000m² wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruil													

inrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vastgoed							
Havensteder. Havensteder is inmiddels gestart met de Verbeteraanspak woningen							
gefaseerd zal worden uitgevoerd. De bijdrage wordt ingezet voor de uitvoering van de he							
deze volgt op de uitvoering van de verbetering van het vastgoed. De gemeente volgt bij							
gebied de planning van de verbetering van het vastgoed, dat uitgevoerd wordt door Ha							
ingezet voor de voorbereiding van de herinrichting van de openbare ruimte, fase 3 Deelge							
tussen Enk, Korte Dreef, Groenezoom en Mare (de							
Gebied							
Planning							
2019							
tot							
2024							
Dekking							
NPRZ							
Gemeente (overig)							
Derden							
Totaal							
273							
0							
0							
273							
Voorgenomen							
resultaat en							
bijbehorende							
activiteiten							
2023							
In 2023 vinden diverse voorbereidende onderzoeken plaats. Op het moment dat er meer duidelijkheid is in de							
participatiebijeenkoms plaatsvinden. De voorbereidingen van het lbureau zijn gereed in Q3/Q4 2024. Start							
Inrichtingsplan (IP) is in Q3 2024 bestaande uit riolering en buitenruimte. Verwachte oplevering van het proje							

NPRZ - Basisaanpak particuliere voorraad 2019-2022	14.000	8.673	3.009	3.664	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
									NPRZ	2022	2022	2023	2024
								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ -	14.000	8.673	3.009	3.664	0
								Basisaanpak					
								particuliere					
								voorraad 2019-					
								2022					
								Algemene					
								informatie					
Project													
In overeenstemming met de afspraken uit het Nationaal Programma Rotterdam Zuid moet													
omschrijving													
(tussen 2010 en 2030) van 13.000 woningen de onderhoud- en beheerstructuur aanmerke													
ambitie waar te maken zullen in deze collegeperiode minstens 3.000 woningen moeten wo													
heeft het college het Uitvoeringsprogramma Steigers op Zuid vastgesteld. Hierin wordt													
gegeven aan													
Gebied													
Planning													
2019													
tot													
2023													
Dekking													
NPRZ													
Gemeente (overig)													
Derden													
Totaal													
14.000													
0													
0													
14.000													

Voorgenomen								resultaat en						
								bijbehorende						
								activiteiten						
2023														
De verwachting is dat in 2023 2200 meerjaren onderhoudsplannen (MJOP) zullen worden opgesteld. Tevens														
aanvragen en opdracht offertes die door VVE's in vergadering worden vastgesteld. Tenslotte wordt ingezet or														
bij 1250 woningen te hebben weggewerkt.														
NPRZ - Buitenruimte	1.089	741	291	450	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting	
Kindercampus									NPRZ	2022	2022	2023	2024	
Bloemhof									Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
									NPRZ -	1.089	741	291	450	0
									Buitenruimte					
									Kindercampus					
									Bloemhof					
Algemene														
informatie														
Project	Het project "buitenruimte Kindercampus Bloemhof" is opgenomen in het programma NPRZ													
omschrijving	doel van het programma NPRZ-buitenruimte is om de komende jaren de leefomgeving in													
	Charlois, Carnisse, Tarwewijk, Afrikaanderwijk, Feijenoord, Hillesluis en Bloemhof) van e													
	Het inrichtingsplan Kindercampus Bloemhof is ontworpen met het doel om een zo groot r													
	aan de maatschappelijke doelstelling van de Children's Zone in Bloemhof. Het ontwerp vo													
	speelplek met enkele toestellen voor de allerkleinsten en zo													
Gebied														
Planning	2019		tot		2023									
Dekking	NPRZ		Gemeente (overig)		Derden		Totaal							
	1.089		0		0		1.089							
Voorgenomen														
resultaat en														
bijbehorende														
activiteiten														
2023														
In 2021 is in de omgeving van de nieuwbouw van het voormalige basisschool 'De Sleutel' aan het Putseplein														
heringericht (Putsebocht deels, putseplein, Blazoenstraat deels en binnenplein). Tevens is in 2021 het definiti														
Putsebocht 3 (scope uitbreiding van de Kindercampus). In 2022 is gestart met de uitvoeringswerkzaamheden														
afgerond.														
NPRZ -	1.245	1.078	200	845	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting	
Inrichtingsplan									NPRZ	2022	2022	2023	2024	

Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
NPRZ -	1.245	1.078	200	845	0
Inrichtingsplan					
Walravenbuurt					
Algemene informatie					
Project omschrijving	Het project "inrichtingsplan Walravenbuurt " is opgenomen in het werkprogramma NPRZ V het programma is om in de focuswijken de buitenruimte van een kwaliteitsimpuls te uitnodigt tot ontmoeten, bewegen en spelen. In de Walravenbuurt (Hillesluis) zijn er rondor Haeftenplein een aantal woningbouwontwikkelingen van Woonstad en een particulier stenige pleinen zullen opnieuw worden ingericht en er zullen een aantal ingrepen uitvoer (veiliger) met elkaar te verbinden. Op het Van Malsenplein is het uitgangspunt dat de l gehandhaafd en er extra groen wordt toegevoegd. De behoeften en wensen van zowe bewoners/gebruikers worden actief opgehaald en deze partijen worden betrokken bij				
Gebied					
Planning	2020	tot	2023		
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal	
	1.245	59	0	1.304	
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023					
Het Inrichtingsplan zal conform planning in 2023 worden uitgevoerd en voor het einde van het jaar zijn opgele vertragingen gedurende de voorbereiding en uitvoering van het IP.					

NPRZ - Plein	240	240	0	240	0	0	0
Zwartewaalschool							

Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
	NPRZ	2022	2022	2023	2024
Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
NPRZ - Plein	240	240	0	240	0
Zwartewaalschool					
Algemene informatie					
Project omschrijving	Het project Plein Zwartewaalschool " is opgenomen in het werkprogramma NPRZ onderdeel van de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022). Het doel van het progrann buitenruimte in de focuswijken (de wijken Oud-Charlois, Carnisse, Tarnewijk, Afrikaanc Bloemhof) van een kwaliteitsimpuls te voorzien, zodat deze iedereen uitnodigt tot c Uitvoering van het definitief ontwerp zal gericht zijn op het vergroenen van het plei zullen een aantal ingrepen uitgevoerd worden om een groene verbinding tussen Balk				

realiseren. De behoeften en wensen van de bewoners/gebruikers zullen actief worden

worden betrokken bij de

Gebied				
Planning	2020	tot	2023	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	240	0	0	240

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten 2023

In 2023 zal het definitieve inrichtingsplan worden afgerond en vastgesteld. De voorbereiding van de fysieke u wordt tevens in 2023 gestart.

De oplevering van het project is voor eind 2023 voorzien.

NPRZ - Buitenruimte	2.391	721	200	521	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
Vreewijk									NPRZ	2022	2022	2023	2024
Valkeniersbuurt								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ -	2.391	721	200	521	0
								Buitenruimte					
								Vreewijk					
								Valkeniersbuurt					

Algemene

informatie

Project	De fysieke opgave in Tuindorp Vreewijk betreft de aanpak van ca. 1.300 woningen in
omschrijving	Halve Vlieger, Valkeniersbuurt en Gebied 9) evenals de herinrichting van ca. 76.000 m² wordt gestart met de aanpak van de woningen aan de Korte Dreef (onderhoud in één (renovatie van 43 woningen) en Weimansweg (renovatie van 66 woningen en bedrijfsruim te herinrichting van het openbaar gebied de planning van de verbetering van het vast Havensteder. De bijdrage wordt ingezet voor de herinrichting van de openbare ruimte v oor de bebouwing van de gebieden. De aanpak van de woningen aan de Korte Dreef, de bestrating, te weten fase 1, de Valkeniersbuurt. De volgende straten worden aange Eiberpad, Wolvepad, Voss

Gebied	Feijenoord			
Planning	2015		2025	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.391			2.391

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

In 2023 wordt gestart met de aanleg van de buitenruimte van de Jagerslaan en Weimansweg nadat Havenste woningen heeft opgeknapt. Het (school)plein bij 't Slag wordt in 2023 opgeleverd.

NPRZ -	2.300	1.063	863	200	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
Apparaatskosten								NPRZ		2022	2022	2023	2024
transformatie overige								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
sporen (PV)								NPRZ -	2.300	1.063	863	200	0
								Apparaatskosten					
								transformatie					
								overige sporen					
								(PV)					
Algemene informatie													
Project omschrijving	Binnen het programma NPRZ is grondige aanpak van de particuliere woningvoorraad en worden initiatieven en insg benaderd: subsidieregeling "Samenvoegen en vergroten" wordt door subsidie verstre samenvoegen en vergroten van bestaande wc b. door afspraken over de aanpak van blokk c. door een aantal blokken met appartementen als gemeente zelf als project samenvo d. eventuele kansen rond samenvoegen die zich aandier ondersteunen. Voor het inve initiatieven in de verschillende transformatiesporen worde - het - initiatiev - initiatieven uitwerk overeenkomsten budget is beschikbaar gesteld voor zowel de benodigde gemeentelijke apparaatskosten a expertise (onderzoeksbureaus) ten behoeve va												
Gebied													
Planning	2019					2023							
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)		Derden		Totaal							
	2.300					2.300							
Voorgenomen resultaat en bijbehorende													

In 2023 zullen de 4 onderdelen van het programma verder worden ontwikkeld. De subsidieregeling voor particuliere woningbouw zal worden uitgebreid met een subsidie voor de realisatie van een woonwiel met aandacht gebracht dmv communicatiecampagnes. Er zullen gesprekken worden gevoerd met de marktpartijen om de omstandigheden op de woningmarkt. Daarnaast zal er worden onderzocht hoe de bestaande woningvoorraad kan worden verbeterd middels renovatie. De pilot Fazantstraat zal in uitvoering gaan inclusief het instrument Particuliere woningverbetering.

Stichting Wijkverbetering Rotterdam Zuid (SWRZ) heeft in 2020 en 2021 totaal 32 woningen gekocht van de gemeente Rotterdam. Dit zijn over het algemeen slechte, niet verduurzaamde, kleine woningen. De stichting heeft een plan van aanpak waarin is aangegeven hoe de bouwkundige/woon technische/energetische verbetering van de woningen uitgaat. In 2022 heeft SWRZ een aannemer geselecteerd die het plan van aanpak verder uitwerkt. Eind 2022 wordt gestart met de eerste 8 woningen. Daarnaast is er aandacht voor de mogelijkheden van herhuisvesting van de huidige bewoners.

woningen die zijn aangepast worden (ook) ingezet voor herhuisvesting van de huurders van de overige woningen voor woningverbetering die voor 2023 staat gepland. In 2023 wenst SWRZ vervolgens twaalf woningen te verprogramma.

NPRZ - Steenvlinder	810	0	0	310	500	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
									NPRZ	2022	2022	2023	2024
								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ - Steenvlinder	810	0	0	310	500
Algemene informatie													
Project	Doel van het project is dat de Steenvlinder de komende jaren 34 woningen van de project Frans Bekkerstraat aanpakt om hiermee meer variatie te krijgen in het woningaanbod in sociale stijgers de mogelijkheid om in deze wijk te blijven wonen. De aanpak betreft het realiseren van nieuwe en gemengde woonmilieus die voldoen aan de de woningen door Steenvlinder worden gekocht op de vrije markt of met de van de gemeente de aankoop van woningen waarop de Wet voorkeursrecht gemeente (Wvg) is gevestigd. genoemde aanpak klusrijp gemaakte woningen door Steenvlinder verkocht aan een afbouwverplichting conform het bij de specifieke woning opgestelde kluspaspoort en met i												
omschrijving													
Gebied													
Planning	2021					2025							
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)			Derden		Totaal						
	810				1.890		2.700						
Voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten													
2023													
In 2023 is het streven om ongeveer 10 woningen te kunnen aankopen en zal worden begonnen met de aankopen (vergroten) van de verworven woningen.													

NPRZ Swiego fase 1	1.874	896	572	200	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
									NPRZ	2022	2022	2023	2024
								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ Swiego	1.874	896	572	200	0
								fase 1					
								Algemene					
								informatie					
								Project	Binnen de Regiodeal Rotterdam Zuid 2019-2022 is grondige aanpak van de particuliere				

omschrijving totale werkprogramma NPRZ-wonen opgenomen. Als uitwerking van dit ond
werkprogramma NPRZ – Wonen 2019-2022 is het project Swiego fase 1 opgenomen. Do
is om door aanpak van de particuliere woningvoorraad de komende jaren meer variaties te
de Van Swietenlaan & Goereesestraat (in de focuswijk Carnisse). Dit behelst het realis
woonmilieus die voldoen aan de NPRZ-doelstellingen door de woningen te transformeren

Gebied				
Planning	2020		2027	
Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.874		2.029	3.903

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

Voor het project Swiego "samenvoegen en vergroten" worden naar verwachting in 2023 8 woningen aangeko
de gemeente Rotterdam samengevoegd tot 3 woningen, worden er 5 samengevoegde woningen verkocht aa
zelfwoningsplicht en worden 3 woningen verkocht met een samenvoeg of vergroot verplichting. Ook worden
begeleid in het proces om zelf woningen samen te voegen en te vergroten met behulp van subsidies.

NPRZ - Verschoorblok	130	45	0	45	0	0	0	Reserves	Budget	Restant budget per 1-1-	Begroting	Begroting	Begroting
									NPRZ	2022	2022	2023	2024
								Bestaande stad	55.321	29.769	10.682	9.347	1.365
								NPRZ -	130	45	0	45	0
								Verschoorblok					

Algemene

informatie

Project De aanpak van het Verschoorblok maakt onderdeel uit van het Nationaal Programma
omschrijving wordt in de Verschoorstraat achterstallig onderhoud aan de particuliere woningvoorraac
woningen samengevoegd tot grotere, duurzame en comfortabele woning

Gebied

Planning

Dekking	NPRZ	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	130			130

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

[illegible]

Zie voor nadere toelichting paragraaf Duurzaamheid in begrotingsprogramma Energietransitie.

Hieronder wordt per project een factsheet getoond waarin de projectomschrijving, het voorgenomen resultaat en bijbehorende activiteiten 2023 zijn opgenomen. In de tabel zijn alleen projecten opgenomen waarvoor in 2023 een begrote onttrekking aan de bestemmingsreserve ETB is opgenomen.

	Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting							
	ET	budget	2022	2023	2024	2025	2026							
	per 1-1-2022													
Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710	0							
ET - Programmatische	3.547	2.471	1.332	1.039	0	0	0	Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
aanpak Smart Energy								ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
Systems (incl M4H)								Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
								ET -	3.547	2.471	1.332	1.039	0	0
								Programmatische						
								aanpak Smart						
								Energy Systems						
								(incl M4H)						
Algemene informatie														
Project omschrijving	Als gevolg van een toenemende vraag duurzame energie kunnen er schommelingen en ontsaan in het energiesysteem. Het programma Smart Energy Systems is erop gericht opschaling van innovatieve diensten, producten en aanpakken rondom slimme energ naar commercieel aantrekkelijke toepassingen te versnellen. Dit gaat zowel om intelli energiesystemen waar vraag en aanbod optimaal worden afgestemd, maar ook om ir het gebied van opslag, waterstof en andere energietechnieken. Het programma ondersteuning van private partijen in de fase tot een investeringsbeslissing en : versnellen van investeringen in schaalbare en/ of repliceerbare Hierbij beogen we om private partijen te faciliteren om versneld te komen tot inves kunnen investeringen zijn voor de uitrol van nieuwe diensten (bv vanuit innovatief MK scale-ups, industrie), als ook de toepassing van nieuwe producten, diensten, org verdienmodellen. Het gaat hierbij ook om innovatieve ketenoplossingen en -samen programma beoogt in 2020-2021 tien tot vijftien private initiatieven te ondersteunen en a. door de inzet van de (innovatie)subsidie Smart Energy Systems, maar ook door netwerk en kennis. Daarnaast beschrijven en delen we de geleerde lessen bij de pr publieke sector en kennisinstellingen. Voor de publieke sector kan het program praktijklessen opleveren voor regelgeving en ander instr													
Gebied														

Planning	2019	tot	2023	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	3.547	0	220	3.767

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten 2023

Er is een prognose opgesteld van de realisatie van de begroting 2022. Uitkomst van de prognose is: 1) dat de innovatiebudget nog niet is gecommitteerd door minder verwachte subsidietoekenningen en een klein overschot post "innovatiebudget 2022 - overige kansen". 2) het geprognosticeerde budget voor programma management communicatie wel naar verwachting wordt besteed. Dat door - op verzoek van opdrachtgever - intensivering programma manager en door kosten voor communicatie en evaluatie van het programma. Voor wat betreft de er nog is in het innovatiebudget wil het programma management na het reces in overleg met opdrachtgever opties hiervoor. Voor 2023 is er een belang dat er in 2023 het programma management door kan met het account management van lopende projecten (26 innovatieprojecten) en het uiteindelijk vaststellen van beschikkingen minimale vorm waarin het programma en inzet daarop in 2023 moet worden doorgezet. Voor de begroting 2023 meegenomen in de begroting. De begroting is opgebouwd uit: 1) innovatiebudget dat WEL is gecommitteerd subsidie in jaren 2020, 2021, 2022, maar nog niet volledig is uitgekeerd. Dit komt omdat de subsidie wordt uitgesplitst in tranches aan de hand van de voortgang van de private SES innovatieprojecten. Met het SES programma voor innovatie maar we bepalen het tempo niet. Veel bedrijven hebben vertragingen opgelopen a.g.v. Corona (door leveringsproblemen) en innovatie brengt onverwachte zaken met zich mee. Juist de reden voor het programma subsidie regeling. 2) budget voor het account management en de facilitering van lopende SES projecten in 2023 budget is essentieel om ervoor te zorgen dat de gemeente eraan blijft bijdragen dat de innovatieprojecten met resultaat opleveren (CO2 winst, banen, investeringen) en de leerervaringen worden meegenomen in strategische inkoop/ aanbestedingen door de gemeente.

ET - Fieldlab	2.500	1.456	836	620	0	0	0		Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
elektrificatie									ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
									Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
ET - Fieldlab	2.500	1.456	836	620	0	0									
elektrificatie															

Algemene

informatie

Project Elektrificatie gaat een essentiële rol spelen in de verduurzaming van de industrie in de omschrijving technologieën die in theorie kansrijk zijn, zijn al ontwikkeld op laboratoriumschaal. Verder echter nog niet om 'proven technology' en is er daarom ook nog geen sprake van toepassing op schaal van de bestaande industriële sites in het havengebied. Het project 'field lab' voor elektrificatie' (FLIE) biedt een proeftuin om kansrijke initiatieven te testen op middelgrote schaal hiermee ervaring op te doen en aan te tonen dat innovaties ook op (haven)industrie toepasbaar zijn. Het field lab zal daarnaast vanuit een zogeheten competence center pilot eindgebruikers ondersteunen. De kennis en ervaring die deze pilots opleveren dragen ver

aan implementatie, risicomanagement, wet- en

Het field lab bestaat financieel uit drie onderdelen: de programmaorganisatie die de dienst

investeren in fysieke infrastructuur en de individuele projecten die in het field lab worden. De gemeentelijke bijdrage richt zich vooral op de algemene kosten. De initiële

bedraagt ongeveer €15 miljoen. Hieraan dragen wij € 2,5 mln bij. Andere publieke en se

partijen (EZK, TNO, FME, Deltalinqs, HbR, IQ, PZH) dragen zorg voor de rest ve

investering die zich richt op innovatie. De baten zien we terug in h

duurzaamheidsdoelstellingen en het revitaliseren van de haven economie. De fina

individuele projecten wordt primair door het bedrijfsleven gedragen – door technologielev

industriële bedrijven i

Gebied				
Planning	2020	tot	2023	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	2.500	0	12.500	15.000
Voorgenomen				
resultaat en				
bijbehorende				
activiteiten				
2023				
Projectondersteuning vanuit Fieldlab Industriële Elektrificatie voor innovatieprojecten in 2023. Bedrag nodig v				
afronding en vaststelling van deze subsidie.				

ET - Proceskosten	695	199	140	44	0	0	0		Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
									ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
									Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
									ET -	695	199	140	44	0	0
									Proceskosten						
Algemene															
informatie															
Project	Binnen de bestemmingsreserve Energietransitiebudget (ETB) is een budget gelab														
omschrijving	organiseren en beheren van de gelden van deze bestemmingsreserve. De werkzaamhed														
	het beoordelen van ingediende aanvragen voor een bijdrage/subsidie, toekennen, u														
	vaststellen van bijdragen aan projecten, controleren en toezien van de financiële mi														
	bestemmingsreserve, het monitoren van de voortgang in de projecten, het controleren va														
	begrote cijfers, het controleren en goedkeuren van de ingediende onttrekkingen en het vas														
	vrijvallende middelen bij de projecten. Verdere werkzaamheden betreffen het rapporte														
	bestedingen uit de bestemmingsreserve in het kader van de P&C cyclus (fondst														
	coördineren van (her)bestemmingsvoorstellen van de vrijgevalen middelen aan het geme														
Gebied															

Planning	2019	tot	2023	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	695	0	0	695

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

Het proceskostenbudget is bedoeld voor de gemeentelijke coördinatie en het beheer van het Energietransitie 2020 is het fondsbeheer van het Energietransitiebudget verder vormgegeven, door de aanstelling van een fondsbeheerder. De fondsbeheerder is verantwoordelijk voor het dagelijks beheer van het ETB, de financiële rapportages op de P&C momenten. De fondsbeheerder werkt nauw samen met de ETB coördinator, die de coördinatie doet.

ET - Stimuleren 1.478 1.159 325 305 0 0 0

slimme bouwlogistiek

Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025

Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710

ET - 1.478 1.159 325 305 0 0

Stimuleren

slimme

bouwlogistiek

Algemene

informatie

Project Rotterdam overschrijdt op een aantal drukke doorgaande wegen de wettelijke ET omschrijving luchtkwaliteit. De bouwsector is verantwoordelijk voor circa 27% van uits transportbewegingen in de stad. Bouwlogistiek is daarmee – na de categorie stukgoederei – de grootste veroorzaker van luchtverontreiniging in de stad. Met de stimuler Bouwlogistiek stimuleren we efficiëntere, meer planmatige, en (zo mogelijk) bouwlogistiek, waarbij bouwers minder ritten door de stad maken om de Rotterdamse bu te bevoorraden. De regeling heeft een directe relatie met de woningbouwopgave (18.00 erbij) die ertoe leidt dat de bouwlogistiek de komende jaren toeneemt. In 2019 en 202 subsidieaanvragen ingediend waarvan er twee zijn verleend. Deze twee projecten lev bijna 3500 ritbesparingen op. De regeling is onderdeel van de afspraken met het verbetering van de luchtkwaliteit in Rotterdam, waarvoor we een rijkssubsidie van € 6,5

Gebied

Planning	2020	tot	2023	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	1.478	0	1.500	2.978

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

De subsidieregeling is in 2021 gewijzigd die in de basis hetzelfde is als de vorige regeling – subsidie voor iec
gereduceerde of emissievrij uitgevoerde rit - en op onderdelen is aangepast. De regeling zal tot halverwege 2
beschikbaar zijn voor aanvragen.

ET -	4.000	3.367	800	1.370	0	0	0		Budget	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Verkeersexperimenten									ET	budget per 1-1-	2022	2023	2024	2025
schone lucht											2022			
								Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
ET -	4.000	3.367	800	1.370	0		0							
Verkeersexperimenten														
schone lucht														

Algemene informatie

Project omschrijving In de Rotterdamse MobiliteitsAanpak RMA en de Koersnota Schone Lucht is afge
er verschillende verkeersexperimenten in de stad zullen plaatsvinden. De
experimenten is om te onderzoeken wat de effecten zijn van ingrepen die zich ric
andere verkeerscirculatie. Deze effecten moeten bijdragen aan de drie hoofdopg
RMA: faciliteren van groei van de stad, bevorderen van de mobiliteitstransitie
lucht. De experimenten maken onder meer inzichtelijk wat de effecten zijn op het
de bereikbaarheid van gebieden, op luchtkwaliteit, en op de beleving, kwe
openbare ruimte en het beeld van de stad. Op basis van de ervaringen die we opd
we de RMA verder
De experimenten richten zich onder andere op de luchtknelpunten bij de Maastur
de verkeerscirculatie in het Oude Westen en op de kwaliteit van het Erasm
verbinding voor voetgangers en fietsers. Het eerste experiment is gestart in juni 2
zowel op Rotterdam Noord als Zuid een aantal wegvakken tijdelijk zijn afgezet.
van de maatregelen worden in kaart gebracht en op basis daarvan worder
ingrepen uitgewerkt. De experimenten maken deel uit van de afspraken met het
verbetering van de luchtkwaliteit in Rotterdam, waarvoor we een rijkssubsidie vi
euro heel

Gebied

Planning	2019	tot	2022	Fase
Dekking	ET	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	4.000	0	4.000	8.000

Voorgenomen

activiteiten 2023

Budget ET	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	budget per 1-	2022	2023	2024	2025
	1-2022				

Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
ET - Docking	350	350	360	90	0	0
station-virtuele						
energiecentrale						

Project	Met dit project dragen we bij aan de realisatie van een docking station op de locatie Waa
omschrijving	het laden van gecontaineriseerde batterijen voor de binnenvaart. In de technische opste een grote gecontaineriseerde batterij samen met een groot vliegwiel in een vas gerealiseerd, met daarnaast twee (en in de toekomst meerdere) plekken waar de mobie kunnen worden geladen en ontladen. Het laadstation wordt daarbij technisch uitgerus energiecentrale om systeemdiensten, in samenwerking met Eneco, te leve energiesysteem. Hierdoor wordt de onbalans van het energienet (gedeeltelijk verox nieuwe onvoorspelbare energiebronnen zoals zon en wind) verholpen. De docking stat gebruikt om verwisselbare batterijcontainers te laden, zodat deze opnieuw gebruikt kunne de binnenvaart, voor festivals en op bouwplaatsen. Wanneer de verwisselbare batterijco volgeladen kunnen deze ook worden ingezet op de systeem

Gebied				
Planning	2020	tot	2023	Fase
Dekking	Energietransitie	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	350	0		350

resultaat en

bijbehorende									
activiteiten									
2023									
In 2023 zal naar verwachting de vaststelling van de subsidie plaatsvinden.									
ET - Energievouchers	1.300	1.181	781	400	0	0	0		
voor VVE's									
Budget ET									
Restant									
Begroting									
Begroting									
Begroting									
Begroting									
budget per									
2022									
2023									
2024									
2025									
1-1-2022									
Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710			
ET -	1.300	1.181	781	400	0	0			
Energievouchers									
voor VVE's									
Algemene informatie									
Project omschrijving	Dit project heeft als doel om VvE's te ondersteunen bij het duurzaam onderhoud en ve van hun woongebouw (met name thema Energie), met extra aandacht voor VvE's in N en aardgasvrije wijken. Het voorstel biedt hiertoe drie samenhangende faciliteiten: 1. s advies en procesbegeleiding voor VvE's (budget € 625); 2. een subsidiereg daadwerkelijke uitvoering te versnellen (budget € 450); 3. aanvullende activiteiten voor en ondersteuning aan VvE's en uitvoering regelingen (budget € 225). Ad 1. De aar raamovereenkomst voor advies en ondersteuning verduurzaming VvE's is bedoeld voor . Rotterdam van 8 of meer appartementen. Er wordt een combinatie gemaakt van een en en een duurzaam meerjarenonderhoudsplan dat is gericht op een termijn van 15 praktisch voorbereiden voor het nemen van twee maatregelen binnen 5 jaar. De on bestaat daarom ook uit juridische en financiële borging, waarbij gebruikgema gemeentelijke en landelijke subsidies en leenfaciliteiten.Hiermee worden ca. 80 VvE 2.500 woningen bereikt, met name in de jaren 2021 en 2022. Ad 2. De subs 'isolatievouchers' is met name bedoeld voor kleine VvE's tot 8 appartementen. Mede v gewenste impuls voor de lokale werkgelegenheid, worden deze kleine VvE's gesti binnen 1 jaar (2021-2022) één isolatiemaatregel uit te voeren. Zij ontvangen hiervoor 1.5 appartement en maximaal 10k per VvE. Hiermee worden bereikt ca. 300 woningen in m VvE's. Ad 3. De aanvullende activiteiten zijn bedoeld om met name kleine VvE's te inte informereren, en daarna toe te leiden naar praktisch advies over verduurzaming in con onderhoud, inclusief financiën en besluitvorming. Daarnaast zijn er ca. 15 grote VvE's i ca. 800 woningen die vóór 2020 startten met een begeleidingstraject (zogenaamde 'ELI die tot in Q2 van 2021 nog ondersteuning aangebo								
Gebied									
Planning	2020	tot	2024	Fase					
Dekking	Energietransitie	Gemeente	Derden	Totaal					
(overig)									

1.300	0	0	1.300

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende**activiteiten 2023**

In 2023 starten nog 20 grote VvE's in het advies en ondersteunings traject voor verduurzaming (fase 1 en fase 2).

Daarnaast gaan nog 10 VvE's de tweede fase van het traject doorlopen. Deze VvE's zijn in 2022 al gestart met het traject.

[illegible]

Algemene

informatie

Project	Deze collegeperiode gaan we in vijf wijken in Rotterdam aan de slag met gebiedsaa
omschrijving	te leren wat er nodig is om bestaande wijken aardgasvrij te maken. Dit doen we Pendrecht, Bospolder-Tussendijken, Groot-IJsselmonde (Reyeroord/Heindijk), R Prinsenland-Het Lage Land. Hierbij is het doel om te komen tot een aanpak om de Rotterdam voor 2050 van het aardgas af te halen. We willen alle bewoners in de p een haalbaar en betaalbaar aanbod doen om over te gaan op stadsverwarming en/ koken. Hierbij kiezen we ervoor om eigenaar- bewoners financieel tegemoet te kom we omdat we bewoners van de eerste pilotwijken niet al het leergeld willen laten be mensen te verleiden over te stappen op een aardgasvrij alternatief. In de gebiedsa namelijk sprake van een aanpak op basis van vrijwilligheid. Deze middelen zijn be starten met de uitvoering van het aardgasvrij maken van de genoa

Gebied

Planning	2020	tot	2030	Fase
Dekking	Energietransitie	Gemeente	Derden	Totaal
		(overig)		
	2.719	0	0	2.719

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende**activiteiten 2023**

Het budget voor 2023 is voor de backbone Rozenburg.

ET - Stappenplan	3.593	2.274	1.527	366	366	0	0	Budget ET	Restant	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Zero Emissie								budget per 1-	2022	2023	2024	2025	
Stadslogistiek (ZES)								1-2022					
Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710							
ET -	3.593	2.274	1.527	366	366	0							
Stappenplan													
Zero Emissie													
Stadslogistiek													
(ZES)													
Algemene informatie													
Project omschrijving	Met dit meerjarige programma willen we een samenhangend pakket van stimulerende en maatregelen voor efficiënte en emissievrije stadslogistiek in Rotterdam realiseren. Het beschrijft de stappen die we hiervoor tot en met 2025 nemen. Het belangrijkste onderdeel is de invoering van de zero emissie zone voor stadslogistiek (ZES-zone) vanaf 2025. De gemeente Rotterdam heeft samen met 56 partijen uit de logistieke sector afspraken gemaakt over de invoering van de ZES-zone, de toegangseisen en acties die nodig zijn de ZES-doelstelling te bereiken. De partijen hebben hiervoor op 1 december 2020 het Convenant ZES ondertekend. De afgesproken zone omvat grofweg het gebied binnen de ring van Rotterdam exclusief de industriële bedrijventerreinen. De leefbaarheid (waaronder bereikbaarheid en luchtkwaliteit) staat in het meest onder druk en dit gebied is het meest kansrijk voor slimme logistieke concepten. Het aantal transportritten gereduceerd kunnen worden. De invoering van de ZES-zone in Rotterdam (en in andere steden) biedt de (logistieke) ondernemers een gelijkwaardig speelveld achter de deur om versneld te verduurzamen en een inhaalslag te maken t.o.v. andere steden. Dit kan veel voordelen opleveren voor de logistieke sector en de omgeving.												
	Binnen dit project wordt ongeveer de helft van het ETB middelen gebruikt voor de subsidie van de Lab Zero Emissie Stadslogistiek. Ondernemers kunnen subsidie ontvangen voor het realiseren van slimme logistieke concepten die aantoonbaar ritten in de stad reduceren. De andere helft wordt gebruikt voor de ondersteuning van de realisatie van de zone.												
	Het jaar 2020 is gebruikt om samen met de logistieke sector het duidelijke kader te scheppen voor de realisatie van de zone. Het jaar 2021 is gebruikt om de realisatie van de zone te ondersteunen. Het jaar 2022 is gebruikt om de realisatie van de zone te ondersteunen.												
	In het jaar 2021 richten we ons op het vergroten van de community Logistiek 010. Iedereen kan aanpakken die het raakt moet weten wat eraan komt en hoe de gemeente hun daarbij kan helpen. De gemeente kan advies op maat, subsidie en (online) evenementen organiseren. In het jaar 2022 zetten we dit door en zullen we de activiteiten uitbreiden en de communicatie verbeteren.												
Gebied													
Planning	2020	tot	2030	Fase									

		Dekking		Energietransitie		Gemeente		Derden		Totaal	
						(overig)					
				3.593		0		0		3.593	
Voorgenomen											
resultaat en											
bijbehorende											
activiteiten											
2023											
Vergroten van de community Logistiek 010. Gratis advies op maat, (online) evenementen, kennis hub en communicatiecampagnes. Subsidieregeling Lab Zero Emissie Stadslogistiek.											

ET -	610	610	250	230	130	0	0	Budget	Restant budget	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Energietransitiefonds								ET	per 1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
voor particulieren,								Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
VVE's, MKB								ET -	610	610	250	230	130	0
Energietransitiefonds														
voor particulieren,														
VVE's, MKB														

Algemene informatie				
Project omschrijving	Het energietransitie lenenfonds is een financierings-instrument van de gemeente. In energietransitieleningen die bedoeld zijn voor een pandverduurzaming en beschikbaar en bekend gemaakt via de Power voor Rotterdam			
	• Sinds april 2021 kunnen de particulieren woningeigenaren een lening			
	• Sinds juni 2021 kunnen VVEs , kleine bedrijven en maatschappelijke organisatie			
	Dit heeft tot half juni 2022 geleid voor ongeveer 200 ingediende aanvragen, momenteel in behandeling zijn en 100 aanvragen zijn toegekend. Daarvan zijn 100 gebruik. Het toegekende energietransitiebudget is benut om de aanvragen te behan leningen bekend te maken			
Gebied				
Planning	2020	tot	2024	Fase
Dekking	ET	Gemeente	Derden	Totaal
	(overig)			
	610	0	0	610
Voorgenomen				
resultaat en				
bijbehorende				
activiteiten 2023				

Het energietransitie leenfonds is een financierings-instrument van de gemeente. In 2021 zijn de energietrans die bedoeld zijn voor pandverduurzaming en -verbetering, beschikbaar en bekend gemaakt via de Power vo Rotterdam campagne.

- Sinds april 2021 kunnen particulieren woningeigenaren een lening aanvragen.
- Sinds juni 2021 kunnen VvE's , kleine bedrijven en maatschappelijke organisaties een lening aanvr

Het toegekende energietransitiebudget wordt benut om de aanvragen te behandelen en de leningen bekend in de stad. De afdeling Bouw- en Woningtoezicht behandelt de leningaanvragen. Milieudienst Rijnmond DCN de gemeente bij complexe vragen. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting SVn voert de financiële toets uit en bi leningen.

ET - Energie van	500	500	335	165	0	0	0	Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
Rotterdam								ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
								Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
ET - Energie	500	500	335	165	0	0								
van Rotterdam														

Algemene informatie

Project Subsidie aan stichting Energie van Rotterdam die als doel heeft collectieve zonprojecten omschrijving realiseren en zo duurzame energie bereikbaar te maken voor alle Rotterdammers. Arr EVR is dat alle Rotterdammers kunnen deelnemen aan een collectief zonneproject, ook zi investeren. Met deze aanpak wil de EVR lokaal eigenaarschap stimuleren en zonnedaken toegankelijk te maken voor alle Rotterdammers. De middelen zijn bedoeld als startkapi uitvoering van de eerste collectieve zonnedaken. Met diverse externe partijen lopen gesp aanvullende

Gebied

Planning	2021	tot	2025	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	500	0	0	500

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

Het budget voor 2023 is bestemd voor de afronding en vaststelling van de subsidie.

ET - Ombouw	8.350	7.720	1.457	2.151	2.837	1.276	0		Budget	Restant budget per	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	
openbare verlichting									ET	1-1-2022	2022	2023	2024	2025	
naar LED									Energietransitie	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710
								ET - Ombouw	8.350	7.720	1.457	2.151	2.837		
								openbare							

verlichting

naar LED

Algemene

informatie

Project omschrijving De openbare verlichting bestaat in Rotterdam uit 106.900 armaturen (lampen). Deze worden verbruikt op jaarbasis 22,7 miljoen kWh. Dit energieverbruik komt overeen met het verbruik van 7.500 huishoudens. Van de huidige verlichting is pas 15% in led uitgevoerd. De verlichting van hoofd-en verzamelwegen wordt in de nachtelijke uren gedimd. De ombelichting wordt 'volgde' tot nu toe het jaarlijkse vervangingsprogramma van de verlichting. Hierbij worden armaturen vervangen. In dit tempo zou het nog 25 tot 30 jaar duren voordat alle armaturen vervangen zijn door led. Met dit project versnellen we dit naar 6 jaar. In april 2020 is geschat dat er 13.000 armaturen in het gebied Prins Alexander. Planning is dat er jaarlijks 2.200 armaturen worden vervangen. Als het gehele areaal is omgebouwd naar led, inclusief een gebiedsplan, dan wordt ten opzichte van het huidige verbruik circa 30% energie bespaard. Dit is 6,81 miljoen kWh die niet hoeft te worden opgewekt. Dit komt neer op het elektriciteitsverbruik van 2.270 miljoen kWh.

Gebied

Planning	2020	tot	2025	Fase
Dekking	ET	Gemeente (overig)	Derden	Totaal
	8.350	0	0	8.350

Voorgenomen

resultaat en

bijbehorende

activiteiten

2023

Het Led project is eind 2020 gestart met de uitvoering en er zijn inmiddels ca 47000 van de ca 90000 armaturen vervangen door Led armaturen. Dit laat een reductie in het stroomverbruik zien van ca 16%. Voor 2023 is een prognose dat we ca 13000 armaturen gaan vervangen.

Totaal	29.642	23.998	9.020	8.180	3.333	1.710	0

Meerjarig Verloop RIM GO NPRZ ETB

In onderstaande tabel is de opbouw en het verloop in 2022-2026 weergegeven. Voor 2023 en verdere jaren gaat het om ramingen op basis van de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan de reserve, bestemd voor de investeringsprojecten.

Meerjarig verloop RIM	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo begin (stand 1-1)	1.711.007	1.814.058	1.976.259	1.998.692	2.026.370

Toevoeging	215.248	220.626	87.393	95.375	85.944
Onttrekking	112.196	58.425	64.960	67.698	64.442
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	1.814.058	1.976.259	1.998.692	2.026.370	2.047.872

Meerjarig verloop GO	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo begin (stand 1-1)	57.353	26.867	20.258	16.831	16.098
Toevoeging	587	0	0	0	0
Onttrekking	28.157	6.610	3.427	732	730
Vrijval	2.916	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	26.867	20.258	16.831	16.098	15.368

Meerjarig verloop NPRZ	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo begin (stand 1-1)	78.688	156.203	167.356	181.205	195.229
Toevoeging	104.000	20.500	15.500	15.400	11.500
Onttrekking	26.485	9.347	1.651	1.376	300
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	156.203	167.356	181.205	195.229	206.429

Meerjarig verloop ET	2022	2023	2024	2025	2026
Saldo begin (stand 1-1)	42.805	16.792	8.613	5.280	3.570
Toevoeging	0	0	0	0	0
Onttrekking	26.013	8.180	3.333	1.710	0
Vrijval	0	0	0	0	0
Saldo eind (stand 31-12)	16.792	8.613	5.280	3.570	3.570

Voorzieningen

Pagina 229

Voorzieningen

Voorzieningen zijn middelen die in het verleden opzij zijn gezet om een onafwendbaar financieel risico af te dekken waarvan de omvang onzeker is, doch redelijkerwijs in te schatten. Voorzieningen hebben altijd een specifiek bestedingsdoel.

De voorzieningen van de gemeente Rotterdam zijn in het onderstaande overzicht opgenomen. Door op het informatie-icoontje te klikken krijg je een algemene toelichting en het meerjarig verloop per voorziening.

Begroting	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-	31-12-
Voorzieningen	2022	2023	2024	2025	2026
Belastingen	0	0	0	0	0
Voorziening	0	0	0	0	0
Belastinggeschillen					
Begroting					
31-12-2022					
31-12-2023					
31-12-2024					
31-12-2025					
31-12-2026					
Voorzieningen					
Belastingen					
0					
0					
0					
0					
0					
Belastinggeschillen					
Doel Voorziening:					
De voorziening was bedoeld ter volledige afdekking van risico's in de toepassing van de werktuigenvrijstelling van enkele industriële complexen en risico's als gevolg van de lopende procedure omtrent de precario-en reclamebelasting.					
Ingesteld per:					
1-1-2001					
Eindigt per:					
Geen einddatum bepaald					
Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Voorziening					
Belastinggeschillen					
Begroting 2022	259	0	0	259	0
Raming 2023	0	0	0	0	0
Raming 2024	0	0	0	0	0
Raming 2025	0	0	0	0	0
Raming 2026	0	0	0	0	0
Bestaade stad	2.309	2.309	2.309	2.309	2.309
Voorziening	2.309	2.309	2.309	2.309	2.309
Vennootschapsbelasting					
Begroting					
31-12-2022					
31-12-2023					
31-12-2024					
31-12-2025					
31-12-2026					
Voorzieningen					
Bestaade stad					
2.309					
2.309					
2.309					
2.309					
2.309					
Voorziening					
2.309					
2.309					
2.309					
2.309					
Vennootschapsbelasting					

Doel Voorziening: De voorziening is bedoeld ter dekking van de risico's als gevolg van aankondiging van de Rijksbelastingdienst dat zij de aangifte Vpb-lasten met ingang van heffingsjaar 2016 corrigeren. Dit betreft een correctie voor de activiteiten beschikbaar stellen van ruimte voor reclameuitingen en voor verhuur van de brandstofverkooppunten.

Ingesteld per:	1-1-2017				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Venootschapsbelasting					
Begroting 2022	1.161	1.148	0	0	2.309
Raming 2023	2.309	0	0	0	2.309
Raming 2024	2.309	0	0	0	2.309
Raming 2025	2.309	0	0	0	2.309
Raming 2026	2.309	0	0	0	2.309

Bestuur	52.487	52.487	52.487	52.487	52.487

Voorziening Pensioenen	52.256	52.256	52.256	52.256	52.256	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

Bestuurders					
	Bestuur	52.487	52.487	52.487	52.487
	Voorziening Pensioenen Bestuurders	52.256	52.256	52.256	52.256

Doel Voorziening: Het beschikken over voldoende vermogen om aan de (toekomstige) pensioenverplichtingen van (oud)politiek ambtsdragers van het college van B&W, Gebied en ex deelgemeenten te kunnen voldoen.

Ingesteld per:	1-1-2014				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				

Verloopstaat Voorziening Pensioenen	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Bestuurders					
(samenvoeging van de voorziening Pensioenen bestuurders en voorziening pensioenen gebieden)					
Begroting 2022	52.256	1.600	1.600	0	52.256
Raming 2023	52.256	1.600	1.600	0	52.256
Raming 2024	52.256	1.600	1.600	0	52.256
Raming 2025	52.256	1.600	1.600	0	52.256
Raming 2026	52.256	1.600	1.600	0	52.256

Voorziening	231	231	231	231	231	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026

Pensioenvoorziening ex raadsleden						Bestuur	52.487	52.487	52.487	52.487	52.487

Voorziening Pensioenvoorziening ex raadsleden	231	231	231	231	231
Doel Voorziening:	De voorziening dekt de verplichtingen voortkomend uit pensioenrechten voor de nieuwe raadsleden (vanaf eind maart 2014).				
Ingesteld per:	1-1-2015				
Eindigt per:	Geen einddatum bepaald				
Verloopstaat Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Pensioenvoorziening ex raadsleden					
Begroting 2022	433	1.098	0	1.300	231
Raming 2023	231	0	0	0	231
Raming 2024	231	0	0	0	231
Raming 2025	231	0	0	0	231
Raming 2026	231	0	0	0	231

Overhead	3.852	3.852	3.852	3.852	3.852

Voorziening	3.852	3.852	3.852	3.852	3.852

Verzekeringen	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
	Overhead	3.852	3.852	3.852	3.852	3.852
	Voorziening Verzekeringen	3.852	3.852	3.852	3.852	3.852

Doel Voorziening: De vorming van de voorziening Verzekeringen heeft tot doel het stellen van zekerheden bij de afdoening van schadegevallen.

Ingesteld per: 1-1-2005

Eindigt per: Geen einddatum bepaald

Verloopstaat Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
Verzekeringen					
Begroting 2022	3.852	967	742	225	3.852
Raming 2023	3.852	0	0	0	3.852
Raming 2024	3.852	0	0	0	3.852
Raming 2025	3.852	0	0	0	3.852
Raming 2026	3.852	0	0	0	3.852

Beheer van de stad	1.449	1.403	1.357	1.310	1.264

Voorziening	0	0	0	0	0	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Vervangingsinvesteringen											

riolering	Beheer van de stad	1.449	1.403	1.357	1.310	1.264
	Voorziening Vervangingsinvesteringen riolering	0	0	0	0	0

Doel Voorziening:						De voorziening dekt de kosten van vervangingen van riolen.					
Ingesteld per:						1-1-2007					
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald					
Verloopstaat Voorziening Vervangingsinvesteringen						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand	
riolering											
Begroting 2022						0	32.687	32.687	0	0	
Raming 2023						0	37.823	37.823	0	0	
Raming 2024						0	37.426	37.426	0	0	
Raming 2025						0	37.467	37.467	0	0	
Raming 2026						0	37.073	37.073	0	0	
Voorziening Afkoop	510	463	417	371	324	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
beheer en onderhoud						Beheer van de stad	1.449	1.403	1.357	1.310	1.264
N209						Voorziening Afkoop beheer en	510	463	417	371	324
						onderhoud N209					
Doel Voorziening:						Rotterdam neemt een deel van de N209 over van de Provincie Zuid Holland. Voor het beheer en onderhoud voor de komende 15 jaar heeft Rotterdam een bijdrage gekregen.					
Ingesteld per:						1-7-2019					
Eindigt per:						31-12-2033					
Verloopstaat Voorziening						Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand	
Afkoop beheer en onderhoud											
N209											
Begroting 2022						556	0	46	0	510	
Raming 2023						510	0	46	0	463	
Raming 2024						463	0	46	0	417	
Raming 2025						417	0	46	0	371	
Raming 2026						371	0	46	0	324	
Voorziening Leges	905	905	905	905	905	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
Leidingen						Beheer van de stad	1.449	1.403	1.357	1.310	1.264
						Voorziening Leges	905	905	905	905	905
						Leidingen					
Doel Voorziening:						De voorziening is gevormd als gevolg van de vooruitontvangen opbrengsten van derden waarbij de kosten met een specifiek doel in een volgend jaar worden gemaakt.					
Ingesteld per:						31-12-2013					
Eindigt per:						Geen einddatum bepaald					

						Verloopstaat Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Leges Leidingen					
						Begroting 2022	905	905	0	905	905
						Raming 2023	905	0	0	0	905
						Raming 2024	905	0	0	0	905
						Raming 2025	905	0	0	0	905
						Raming 2026	905	0	0	0	905
Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35	Begroting Voorzieningen	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
						Beheer van de stad	1.449	1.403	1.357	1.310	1.264
						Voorziening Bomenfonds	35	35	35	35	35
						Doel Voorziening: De voorziening is bedoeld voor het herplanten van bomen en is gevormd door éénmalige afkoop van herplantplicht door derden.					
						Ingesteld per: 31-12-2016					
						Eindigt per: Geen einddatum bepaald					
						Verloopstaat Voorziening	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
						Bomenfonds					
						Begroting 2022	35	0	0	0	35
						Raming 2023	35	0	0	0	35
						Raming 2024	35	0	0	0	35
						Raming 2025	35	0	0	0	35
						Raming 2026	35	0	0	0	35
						Stedelijke ontwikkeling 44.789 44.789 44.789 44.789 44.789					
Verliesvoorziening	42.126	42.126	42.126	42.126	42.126	Begroting	31-12-2022	31-12-2023	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026
						Voorzieningen					
						Stedelijke ontwikkeling	44.789	44.789	44.789	44.789	44.789
						Verliesvoorziening	42.126	42.126	42.126	42.126	42.126
						Grondexploitaties					
						Doel Voorziening: De verliesvoorziening grondexploitatie betreft de reclassificatie van de verliesvoorziening conform de voorschriften van de BBV. In de BBV-notitie grondexploitaties die in 2019 is uitgebracht is een aanscherping aangebracht in de manier waarop de verliesvoorziening grondexploitaties in de balans moet worden verwerkt. Vanaf 2019 moet de waardecorrectie slechts tot de boekwaarde van de negatieve grondexploitaties op de balans worden opgenomen. Het surplus moet als voorziening onder de passiva worden opgenomen.					
						Ingesteld per: 31-12-2019					

Eindigt per:

Geen einddatum bepaald

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
verliesvoorziening					
Grondexploitaties					
Begroting 2022	42.126	0	0	0	42.126
Raming 2023	42.126	0	0	0	42.126
Raming 2024	42.126	0	0	0	42.126
Raming 2025	42.126	0	0	0	42.126
Raming 2026	42.126	0	0	0	42.126

Verliesvoorziening

2.6632.6632.6632.6632.663

Begroting

31-12-202231-12-202331-12-202431-12-202531-12-2026

Grondexploitaties

Voorzieningen

Stedelijke ontwikkeling

44.78944.78944.78944.78944.789

Verliesvoorziening

2.6632.6632.6632.6632.663

Grondexploitaties

Doel Voorziening:

De Belastingdienst heeft in het verleden de teruggave van btw (via het Btw-compensatiefonds) voor vrij reizen voor AOW-gerechtigden goedgekeurd. In de loop van 2015 heeft zij echter haar standpunt gewijzigd. De Belastingdienst stelt dat deze btw niet voor teruggave in aanmerking komt, omdat de gemeente niet de afnemer is van de prestatie en dat het om een verstrekking aan individuen gaat. Hierbij is aangegeven dat dit standpunt geldt vanaf 1 januari 2016. De gemeente heeft hierop een bezwaarschrift ingediend. De Belastingdienst heeft voor 2016 een beschikking gestuurd om de door de gemeente via het Btw-compensatiefonds teruggevraagde Btw terug te vorderen. Het bedrag over 2016 is al betaald. Voor de jaren 2017-2021 is er een voorziening getroffen als het bezwaar niet gegrond wordt bevonden.

Ingesteld per:

1-12-2021

Eindigt per:

Nog nader te bepalen

Verloopstaat	Beginstand	Toevoeging	Aanwending	Vrijval	Eindstand
verliesvoorziening					
Grondexploitaties					
Begroting 2022	2.663	0	0	0	2.663
Raming 2023	2.663	0	0	0	2.663
Raming 2024	2.663	0	0	0	2.663
Raming 2025	2.663	0	0	0	2.663
Raming 2026	2.663	0	0	0	2.663

Eindtotaal

104.887104.84104.794104.748104.701

0

Grondslagen

Als basis voor het opstellen van de begroting zijn diverse algemene grondslagen van toepassing, waaronder verschillende bepalingen vanuit de Gemeentewet, het Besluit begroting en verantwoording (BBV), de begrotingscirculaire vanuit de provincie Zuid-Holland, de Verordening financiën Rotterdam en Regeling financiën Rotterdam. Daarnaast zijn er verschillende specifieke kaders en uitgangspunten. Deze uitgangspunten zijn terug te vinden in de paragrafen. In dit onderdeel worden enkele algemene principes toegelicht die voor alle programma's en taakvelden gelden.

Overhead

Alle overheadkosten worden apart in de BBV paragraaf (onderdeel BBV Programmaplan) weergegeven. Overhead omvat zowel de algemene (concernbrede) bedrijfsvoeringsondersteuning als het management en -ondersteuning van alle organisatieonderdelen binnen het concern.

Indexering

De gemeentebegroting wordt in principe jaarlijks bijgesteld voor de verwachte prijsontwikkelingen. Deze is gebaseerd op inschattingen van inflatiepercentages van het Centraal Planbureau (CPB) van maart 2022. Voor de twee voorafgaande begrotingsjaren vindt een nacalculatie plaats. Voor materiële budgetten wordt bijvoorbeeld de index materiële overheidsconsumptie (imoc) gebruikt, te weten: 2,8%. Voor belastingen, leges, prijzen en tarieven wordt in principe de consumentenprijsindex (cpi) gehanteerd van 6,9%. Voor de meeste loongevoelige budgetten is voornamelijk uitgegaan van een stijging van in totaal 4,96% voor een nog af te sluiten cao gemeenteambtenaren vanaf 2023 (en de doorwerking van de cao 2022). Zorgbudgetten worden over het algemeen geïndexeerd met het OVA-percentage (overheidsbijdrage voor arbeidskosten).

Onderstaand zijn de percentages van veelvuldig gebruikte indexen opgenomen:

Indexcategorie	Percentage 2023 (inclusief bijstellingen)
Personeel (inclusief inhuur)	4,96
Tarieven belastingen, leges en retributies	6,9
Zorgbudgetten	3,29
Subsidies	3,91*
Materieel	2,8*

*) Ter dekking van het coalitieakkoord 2022-2026/begroting 2023 worden de indexen materieel/materiële lasten (2,8% in plaats van 4,8%) en subsidies (3,91% in plaats van 4,91%) niet volledig uitgekeerd.

Omslagrente

Het renteomslagstelsel is geregeld in de gemeentelijke regelgeving. Dit stelsel houdt in dat de vermogenskosten aan de gemeentelijke programma's worden doorberekend op basis van de boekwaarde van de onderliggende investeringen. De rente die hiervoor wordt gehanteerd is de omslagrente investeringen. Deze rente wordt jaarlijks vastgesteld op basis van richtlijnen van de commissie BBV. De omslagrente investeringen blijft met 1,50% in 2023 ongewijzigd ten opzichte van 2022. Ook de bespaarde rente die wordt berekend over de reserves en voorzieningen blijft met 1,50% gelijk in 2023. Het begrote interne omslagpercentage dat wordt toegerekend aan de bouwgronden in exploitatie (BIE) blijft 0,8%. Verder bestaan er specifieke regels voor het toerekenen van rente aan de pensioenvoorziening bestuurders. Het hiervoor geldende rentepercentage wordt met ingang van 2022 verhoogd naar 0,528%.

In de begroting 2022 en verder worden de volgende interne rentepercentages onderscheiden:

- Omslagrente bouwgronden in exploitatie: 0,8%
- Omslagrente investeringen: 1,5%
- Bespaarde rente: 1,5%
- Rentetoerekening pensioenvoorziening bestuurders: 0,528%

Raming gemeentefonds

De raming van het gemeentefonds is gebaseerd op meicirculaire 2022 gemeentefonds en geactualiseerde waarden van maatstaven.

Overzicht van baten en lasten

Pagina 231

Overzicht van baten en lasten

[Baten en lasten op concernniveau](#)[Incidentele baten en lasten](#)[Baten en lasten per programma](#)

Baten en lasten op concernniveau

In de tabel hieronder worden meerjarig de baten en lasten gepresenteerd naar verantwoordingscategorieën.

Overzicht van baten en lasten concern	Realisatie 2021	Begroting 2022	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Baten exclusief reserves	4.077.038	4.745.263	4.179.294	4.080.291	4.074.601	3.979.160
Bijdragen rijk en medeoverheden	2.933.373	3.154.779	2.806.066	2.842.868	2.880.208	2.789.117
Belastingen	363.158	384.334	408.689	413.119	414.262	415.404
Dividenden	95.399	91.824	89.557	98.521	94.887	94.887
Financieringsbaten	8.474	24.860	2.346	1.943	1.598	1.284
Overige opbrengsten derden	646.404	1.135.379	897.579	694.266	653.910	655.213
Overige baten	30.229	-45.912	-24.944	29.574	29.735	23.254
Lasten exclusief reserves	4.150.691	4.558.938	4.083.813	3.973.716	3.945.359	3.924.287
Apparaatslasten	1.267.523	1.350.199	1.219.542	1.208.811	1.203.266	1.200.470
Inhuur	212.420	221.058	67.427	61.467	60.051	59.807
Overige apparaatslasten	28.134	32.776	36.951	43.127	43.182	43.193
Personeel	1.026.969	1.096.365	1.115.164	1.104.216	1.100.033	1.097.471
Intern resultaat	-63.204	-99.503	-93.379	-96.655	-96.617	-96.513
Intern resultaat	-63.204	-99.503	-93.379	-96.655	-96.617	-96.513
Programmalasten	2.946.372	3.308.241	2.957.650	2.861.560	2.838.710	2.820.329
Financieringslasten	15.111	14.510	26.709	34.736	39.934	42.525
Inkopen en uitbestede werkzaamheden	854.505	1.168.848	874.192	793.109	769.462	750.234
Kapitaallasten	144.646	153.987	177.119	178.713	174.712	177.051
Overige programmalasten	172.657	74.661	74.194	73.701	73.535	73.144
Salariskosten WSW en WIW	49.383	49.378	56.450	55.240	53.441	51.098
Sociale uitkeringen	957.084	1.024.346	991.758	982.116	981.830	975.764
Subsidies en inkomensoverdrachten	752.986	822.510	757.228	743.945	745.796	750.512
Saldo voor vpb en reserveringen	-73.654	186.326	95.481	106.575	129.242	54.873
Vennootschapsbelasting	1.578	1.948	800	800	800	800
Saldo voor reserveringen	-75.232	184.377	94.681	105.775	128.442	54.073
Reserves	48.255	-184.377	-94.681	-105.775	-128.442	-54.073
Onttrekking reserves	180.890	306.329	175.118	83.845	79.665	74.947
Toevoeging reserves	145.156	504.399	269.799	190.309	208.107	129.020

Vrijval reserves	12.521	13.693	0	689	0	0
Saldo	-26.977	0	0	0	0	0

Incidentele baten en lasten

In dit overzicht worden de incidentele baten en lasten weergegeven waaruit het structurele begrotingssaldo wordt afgeleid. Dit geeft inzicht in de mate waarin de structurele lasten inclusief de structurele toevoegingen aan reserves gedekt zijn door structurele baten inclusief structurele onttrekkingen aan reserves. Volgens de Gemeentewet en Provinciewet dient in het belang van de horizontale verantwoording en het verticale toezicht er sprake te zijn van een structureel en reëel evenwicht. Met het begrip “structureel evenwicht” wordt nadrukkelijker bedoeld dat in de begroting structurele lasten gedekt worden door structurele baten. De term “reëel” heeft betrekking op de mate van realiteit van de (meerjaren)ramingen.

Incidentele baten en lasten	Begroting 2023	Raming 2024	Raming 2025	Raming 2026
Totaal baten	4.179.294	4.080.291	4.074.601	3.979.160
Incidentele baten	362.847	201.154	176.330	182.845
Algemene middelen	85.084	85.127	84.323	82.694
Decentralisatie-uitkeringen	85.084	85.127	84.323	82.694
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Bestaande stad	69.509	36.856	4.589	2.040
Veilingopbrengsten Brandstofverkooppunten	7.718	1.985	2.549	0
Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten	61.791	34.871	2.040	2.040
Bestuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0

Economische ontwikkeling	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Onderwijs	6.217	0	0	0
Bijdragen van het Rijk in verband met uitgaven Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	6.217	0	0	0
Overhead	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	200.648	59.171	47.419	38.111
Baten grondexploitaties	95.088	30.386	18.473	15.646
Stornering naar Voorraden	-25.440	28.785	28.946	22.465
Incidentele Erfpachtconversies	131.000	0	0	0
Veilig	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Volksgezondheid	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Werk en inkomen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	20.000	40.000	60.000
Extra Rijksbijdrage Stelpost Lobby Wmo	0	20.000	40.000	60.000
Diverse programma's	1.389	0	0	0
Vrijval voorzieningen	1.389	0	0	0
Structureel	3.831.346	3.784.263	3.783.410	3.776.032
Totaal lasten	4.084.613	3.974.516	3.946.159	3.925.087
Incidentele lasten	253.267	190.253	162.749	149.055
Algemene middelen	85.084	85.127	84.323	82.694
Decentralisatie-uitkeringen	85.084	85.127	84.323	82.694
Armoede, schuldhulpverlening, integratie en samenleving	0	0	0	0

Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Beheer van de stad	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Belastingen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Bestaande stad	33.318	11.291	0	0
Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten	30.072	11.291	0	0
Verkoopkosten vastgoedobjecten	3.246	3.246	1.510	1.510
Bestuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Cultuur	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Dienstverlening	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Energietransitie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Onderwijs	6.217	0	0	0
Nationaal Programma Onderwijs (NPO)	6.217	0	0	0
Overhead	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Sport en recreatie	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Stedelijke ontwikkeling	69.648	59.171	47.419	38.111
Lasten grondexploitaties	69.648	59.171	47.419	38.111
Veilig	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Volksgesondheid	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0

Werk en inkomen	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Zorg, welzijn en wijkteams	0	0	0	0
Geen incidentele baten voor dit programma	0	0	0	0
Diverse programma's	59.000	34.663	31.008	28.250
Lasten gedekt vanuit de reserves	45.120	24.598	20.942	18.185
Toevoeging Voorziening dubieuze debiteuren	13.880	10.065	10.065	10.065
Onttrekking en vrijval reserves	175.118	84.534	79.665	74.947
Structureel	16.420	20.957	21.267	22.773
Incidenteel	158.698	63.577	58.398	52.174
Toevoeging aan reserves	269.799	190.309	208.107	129.020
Structureel	0	0	0	0
Incidenteel	269.799	190.309	208.107	129.020
Saldo na reserveringen	0	0	0	0
Totale incidentele baten	521.545	264.731	234.728	235.019
Totale incidentele lasten	523.066	380.562	370.856	278.075
Structurele begrotingssaldo	1.521	115.831	136.128	43.056
Structurele begrotingssaldo in % van baten excl. onttrekkingen reserves	0,0%	2,8%	3,3%	1,1%

Toelichting staat incidentele baten en lasten

Uit bovenstaande tabel blijkt dat meerjarig de structurele lasten volledig gedekt worden door de structurele baten. Hieronder worden de grootste, meest terugkerende incidentele posten toegelicht.

Incidentele baten

Baten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De baten uit grondexploitaties bestaande uit baten uit gronduitgiften, subsidies en bijdragen van derden. Hier staan incidentele lasten in de grondexploitaties tegenover.

Decentralisatie uitkeringen - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de baat bij het programma Algemene middelen staan lasten bij de overige programma's.

Verkoopopbrengsten vastgoedobjecten - Bestaande stad

Incidentele opbrengsten door verkoop (dispositie) van vastgoedobjecten die de gemeente niet meer nodig heeft voor haar kerntaken.

Incidentele lasten

Uitgaven gerelateerd aan onttrekkingen van bestemmingsreserves - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Het betreft de lasten die gemaakt worden voor niet activeerbare investeringen die gedekt worden door een onttrekking aan bestemmingsreserves.

Decentralisatie-uitkeringen - Algemene Middelen

De Decentralisatie-uitkeringen vanuit het gemeentefonds worden per definitie als tijdelijk en dus incidenteel aangemerkt. Tegenover de lasten bij diverse programma's staat een baat bij het programma Algemene middelen.

Lasten uit grondexploitaties - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

De lasten in de grondexploitaties bestaande uit kosten voor verwerving, bouwrijp maken, woonrijp maken en overige kosten. Hier staan incidentele baten uit de grondexploitaties tegenover.

Boekwaarde verkoop vastgoedobjecten - Stedelijke inrichting en ontwikkeling

Incidentele afschrijvingslasten (boekwaarde verkopen) die voortvloeien uit de verkoop van vastgoedobjecten.

Baten en lasten per programma

In de tabel hieronder worden de baten, lasten en reservemutaties per programma gepresenteerd.

Programma	Baten	Lasten	Toevoeging reserves	Onttrekking reserves	Vrijval reserves	Saldo
Algemene middelen	2.193.212	- 4.016	240.516	70.686	0	2.027.398
Armoede, schuldhulpverlening, inburgering en samenleving	16.099	111.150	0	208	0	- 94.843
Beheer van de stad	274.723	445.029	0	5.378	0	- 164.927
Belastingen	336.460	25.266	0	0	0	311.194
Bestaande stad	185.183	176.450	200	9.487	0	18.019
Bestuur	823	19.698	130	100	0	- 18.905
Cultuur	406	153.833	0	1.000	0	- 152.428
Dienstverlening	10.291	77.047	1.443	200	0	- 67.999

Economische ontwikkeling	4.548	38.936	0	450	0	- 33.938
Energietransitie	35.622	35.240	20.000	7.621	0	- 11.997
Onderwijs	69.514	221.885	0	312	0	- 152.059
Overhead	8.103	430.449	0	0	0	- 422.346
Sport en recreatie	4.852	97.023	0	199	0	- 91.971
Stedelijke ontwikkeling	429.815	320.109	7.510	55.919	0	158.115
Veilig	13.647	183.131	0	30	0	- 169.455
Volksgezondheid	14.422	48.397	0	0	0	- 33.975
Werk en inkomen	547.527	790.890	0	2.157	0	- 241.207
Zorg, welzijn en wijkteams	34.047	914.095	0	21.371	0	- 858.677
Totaal	4.179.294	4.084.613	269.799	175.118	0	0

Wijken

Pagina 232

Algemeen

Op de volgende pagina's vind u de wijkagenda's 2019-2022. De nieuwe wijkraden zijn bezig met het opstellen van wijkakkoorden. De wijkakkoorden komen in 2023 beschikbaar en worden dan opgenomen in de begroting 2024.

Gebruiksaanwijzing vinden Wijkagenda's

Optie 1 via de kaart:

Zoom in om (steeds meer) wijknamen zichtbaar te krijgen op onderstaande kaart. De kaart is ook verschuifbaar. Klik op een wijknaam om doorgestuurd te worden naar de wijkagenda van deze wijk. De kaart bevat roze en groene vlakken. De groene vlakken zijn havengebieden. Zij zijn niet klikbaar en wijzen niet door naar een wijkagenda.

Optie 2 via een lijst:

Een lijst met wijkagenda's is te vinden via de groene menuknop rechtsboven aan uw scherm: klik op de menuknop. En klik vervolgens op "wijken". U ziet nu de wijkagenda's op alfabetische volgorde staan. Als u op de door u gewenste wijkagenda klikt, wordt u doorgeleid naar deze wijkagenda.

Wijkagenda Afrikaanderwijk

Pagina 233

[28-Wijkagenda-2019-2022-Afrikaanderwijk-wijkraad_Afrikaanderwijk.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Agniesebuurt

Pagina 234

[Wijkagenda-Agniesebuurt-\(template\)-+-aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(2.5M)

Wijkagenda Bergpolder

Pagina 235

[Wijkagenda-Bergpolder-\(template\)+-aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(2.3M)

Wijkagenda Blijdorp

Pagina 236

[Wijkagenda-Blijdorp-\(template\)+aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(1.9M)

Wijkagenda Bloemhof

Pagina 237

[25-Wijkagenda-2019-2022-Bloemhof-wijkraad-Bloemhof.pdf](#) - PDF(1.8M)

Wijkagenda Bospolder - Tussendijken

Pagina 238

[Wijkagenda-Bospolder-en-Tussendijken-template.pdf](#) - PDF(1.7M)

Wijkagenda Carnisse

Pagina 239

[40-Wijkagenda-2019-2022-Carnisse-Zuidplein-en-Zuiderpark.pdf](#) - PDF(11.3M)

Wijkagenda Centrum

Pagina 240

[Wijkagenda Centrum 2019-2022](#) - PDF(10.6M)

Wijkagenda Crooswijk

Pagina 241

[Wijkagenda-Crooswijk.pdf](#) - PDF(4.7M)

Wijkagenda Delfshaven

Pagina 242

Wijkagenda Feijenoord

Pagina 243

[29-Wijkagenda-2019-2022-Wijk-Feijenoord-wijkraad-Wijk-Feijenoord.pdf](#) - PDF(1.5M)

Wijkagenda Groot IJsselmonde Noord

Pagina 244

[33-Wijkagenda-Groot-IJsselmonde-Noord-2019-2022.pdf](#) - PDF(8.6M)

Wijkagenda Groot IJsselmonde Zuid

Pagina 245

[34-Wijkagenda-Groot_IJsselmonde-Zuid-2019-2022.pdf](#) - PDF(7.3M)

Wijkagenda Heijplaat

Pagina 246

[37-Wijkagenda-2019-2022-Heijplaat.pdf](#) - PDF(8.1M)

Wijkagenda Hillegersberg

Pagina 247

[14-Wijkagenda-Hillegersberg-2019-2022.pdf](#) - PDF(1.3M)

Wijkagenda Hillesluis

Pagina 248

[26-Wijkagenda-2019-2022-Hillesluis-wijkraad_Hillesluis_.pdf](#) - PDF(1.3M)

Wijkagenda Hoek van Holland

Pagina 249

[43-Wijkagenda-2019-2022-Hoek-van-Holland.pdf](#) - PDF(969.0K)

Wijkagenda Hoogvliet Noord

Pagina 250

[42-Wijkagenda-Hoogvliet-Noord-en-Zuid.pdf](#) - PDF(3.2M)

Wijkagenda Hoogvliet Zuid

Pagina 251

Wijkagenda Katendrecht - Wilhelminapier

Pagina 252

[27-Wijkagenda-2019-2022-Katendrecht-Wilhelminapier-wijkraad-Katendrecht.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Kop van Zuid - Entrepot

Pagina 253

[23-Wijkagenda-2019-2022-Kop-van-Zuid-Entrepot-wijkraad-Kop-van-Zuid-Entrepot.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Kralingen

Pagina 254

[Wijkagenda-Kralingen.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda Kralingseveer

Pagina 255

[17-Wijkagenda-Kralingseveer-2019-2022.pdf](#) - PDF(4.4M)

Wijkagenda Lage Land

Pagina 256

[18-Wijkagenda-Lage-Land-2019-2022.pdf](#) - PDF(5.6M)

Wijkagenda Liskwartier

Pagina 257

[9-Wijkagenda-2019-2022-wijkraad-Liskwartier.pdf](#) - PDF(2.5M)

Wijkagenda Lombardijen

Pagina 258

[32-Wijkagenda-Lombardijen-2019-2022.pdf](#) - PDF(9.6M)

Wijkagenda Mathenesse

Pagina 259

[4-Wijkagenda-Oud-Math-Witte-Dorp-2019-2022-Oud_Math.pdf](#) - PDF(343.8K)

[Wijkagenda-OMWD-in-FORMAT-CONCEPT.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda Middelland

Pagina 260

Wijkagenda Nesselande

Pagina 261

[22-Wijkagenda-2019-2022-wijkcomite-Nesselande.pdf](#) - PDF(6.7M)

Wijkagenda Nieuwe Westen

Pagina 262

[wijkagenda-Het-nieuwe-Westen-CONCEPT-met-fotos.pdf](#) - PDF(1.7M)

Wijkagenda Noordereiland

Pagina 263

[30-Wijkagenda-2019-2022_Noordereiland-wijkraad_Noordereiland.pdf](#) - PDF(1.4M)

Wijkagenda Ommoord

Pagina 264

[19-Wijkagenda-Ommoord-2019-2022.pdf](#) - PDF(4.2M)

Wijkagenda Oosterflank

Pagina 265

[20-Wijkagenda-Oosterflank-2019-2022.pdf](#) - PDF(3.5M)

Wijkagenda Oud-Charlois

Pagina 266

[38-Wijkagenda-2019-2022-Oud-Charlois-en-Wielewaal.pdf](#) - PDF(8.2M)

Wijkagenda Oud-IJsselmonde - Beverwaard

Pagina 267

[31-Wijkagenda-Beverwaard-Oud-IJsselmonde-en-Veranda-2019-2022.pdf](#) - PDF(9.0M)

Wijkagenda Oude Noorden

Pagina 268

[Wijkagenda-Oude-Noorden-\(template\)+aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(949.7K)

Wijkagenda Overschie

Pagina 269

[15-Wijkagenda-2019-2022-Overschie.pdf](#) - PDF(1.0M)

Wijkagenda Pendrecht

Pagina 270

[36-Wijkagenda-2019-2022-Pendrecht-wijkcomite-Pendrecht.pdf](#) - PDF(967.9K)

Wijkagenda Pernis

Pagina 271

[41-Wijkagenda-Pernis-2019-2022.pdf](#) - PDF(46.6M)

Wijkagenda Provenierswijk

Pagina 272

[Wijkagenda-Provenierswijk-\(template\)-+aanbiedingsbrief.pdf](#) - PDF(1.2M)

Wijkagenda Rozenburg

Pagina 273

[44-Wijkagenda-2019-2022-Rozenburg.pdf](#) - PDF(2.0M)

Wijkagenda 's-Gravenland-Prinsenland

Pagina 274

[16-Wijkagenda-s-Gravenland-Prinsenland-2019-2022.pdf](#) - PDF(4.5M)

Wijkagenda Schiebroek

Pagina 275

[13-Wijkagenda-Schiebroek-2019-2022.pdf](#) - PDF(2.2M)

Wijkagenda Spangen

Pagina 276

[Wijkagenda-Spangen-in-sjabloon-CONCEPT-met-fotos.pdf](#) - PDF(2.3M)

Wijkagenda Tarwewijk

Pagina 277

[35-Wijkagenda-2019-2022-Tarwewijk-wijkcomite-Tarwewijk.pdf](#) - PDF(1.5M)

Wijkagenda Vreewijk

Pagina 278

[24-Wijkagenda-2019-2022-Vreewijk-wijkraad-Vreewijk.pdf](#) - PDF(1.8M)

Wijkagenda Zevenkamp

Pagina 279

[21-Wijkagenda-Zevenkamp-2019-2022-wijkcomite-Zevenkamp.pdf - PDF\(3.2M\)](#)

Wijkagenda Zuidwijk

Pagina 280

[39-Wijkagenda-2019-2022-Zuidwijk-en-Zuidrand.pdf - PDF\(7.8M\)](#)